COMMENTARIUS IN CAP. NON DICATIS 12.Q.1. AMPLISSIMUS DE RELIGIONIS SINE...

Martin : de Azpilcueta

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
1 C
29

H

Digitized by Google

13—1. e 17

[illegible]

COMMENTARIVS
IN CAP. NON DICATIS XII. Q. I.

ampliſsimus de religionis fine debito, deque ſolemni, & ſimplici paupertatis voto, deque plurimis quotidianis circa ea contingentibus.

Cui adiunguntur alij duo Commentarij in cap. Nullam, 18. quæſt. 2. & in cap. Statuimus, 19. quæſt. 3. eiſdem de rebus tractantes.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA Doctore Nauarro.

ROMAE, MDLXXIV.

Apud Victorium Elianum.

Cum licentia Superiorum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Commentarius in cap. Non dicatis, 12. q. 1. fol. 1.

Commentarius in cap. Nullam, 18. q. 2. fol. 53.

Commentarius in cap. Statuimus, 19. q. 3. fol. 91.

Inſignis forma, doctrina inſignior vnus,
At ſuperat ſummi cultus vtrumque Dei.

Doctor Martinus ab Azpilcueta Nauarrus.

GREGORIVS PP. XIII.

MOTV proprio, &c. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta doctori Nauarro, Cathedræ primæ functionis ſacrorum Canonum inclytæ vniuerſitatis Conymbricenſis iampridem rude donato, in Rom. Cur. noſtris, ſacræq; noſtræ in foro conſcientiæ Pænitentiariæ obſequijs reſidenti. Nuper a ſæ. re. Pio PP. V. prædeceſſ. noſtro, emanarũt literæ tenoris ſequentis. Dilecto filio, Martino ab Azpilcueta, decretorum doctori, Pius PP. V. Dilecte fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedict. &c. Dudum a ſæ. rec. Paulo PP. III. prædeceſſore noſtro, emanarunt literæ tenoris ſequentis; Dilecto filio Martino de Azpilcueta Decretorum doctori, primariam cathedram Iuris Canonici in vniuerſitate ſtudij Conymbricen. actu regenti, Paulus PP. III. Dilecte fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem, &c. Cum (ſicut nobis exponi feciſti) vt alijs iuxta traditum tibi a Deo talentum, prodeſſe poſſes; nonnullas lecturas ſuper voluminibus Decreti, & Decretalium, non ſine maximis laboribus & vigilijs ad laudem diuini nominis, cuius ope literariæ rei, & Chriſtianæ Reip. conſuluiſſe & profeciſſe credis, ſcribendo compoſueris & compilaueris; eaſq; de proximo, tuis proprijs expenſis, in lucem edere & imprimi facere intendas. Pro parte tua nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt tibi, quod lecturæ huiuſmodi abſq; tuo conſenſu imprimi non poſſint, vt tuarum vigiliarum effectu læteris, concedere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos, volentes te ſpecialis gratiæ fauore proſequi; huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, tibi quod ad ſeptẽnium a die quo tu lecturas prædictas imprimi feceris, cõputandum; nullus alius per vniuerſum orbem Chriſtianum conſtitutus, lecturas ipſas, vel earum aliquam partem imprimere aut imprimi facere, vel impreſſas in ſua domo aut alibi habere & tenere, nec illas vendere, ſeu mutuo aut ex dono, vel alias donare poſſit; authoritate apoſtolica, tenore præſentium, de ſpeciali gratia indulgemus. Diſtrictius inhibentes in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, eo ipſo ſi contra factum fuerit incurrenda, omnibus & ſingulis cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus, & quauis etiam apoſtolica authoritate aut facultate fungentibus, per vniuerſum orbem conſtitutis; ne lecturas huiuſmodi vel earum aliquam partem, abſque tuo expreſſo conſenſu & licentia ſeptennio prædicto duntaxat durante, imprimere ſeu imprimi facere, aut vendere, ſeu donare preſumãt. Non obſtant. conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis; ac quarumcunq; Prouinciarum, & locorum ſtatutis & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis: necnon priuilegijs, indultis & literis Apoſtolicis quibuſuis prouincijs, & illarum perſonis, ac vniuerſitatibus & collegijs, etiam per nos, & ſedem apoſtolicam ſub quibuſcunq; tenoribus & formis, ac cum quibuſuis clauſulis & decretis, etiam derogatoriarum derogatorijs, vel alias quomodolibet conceſſis, confirmatis, & etiam iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam ſi de illis, eorumq; totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica,

expreſſa,

expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum; non autem per clauſulas generales id importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret: tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis, & de verbo ad verbum inſertis habentes; illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat, ſpecialiter & expreſſè derogamus: cæteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Dat. Ro. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris. Die viij. Ian. M.D.XLIII. Pontific. noſtri Anno nono. L. de Torres. Et deinde. Cum, ſicut nobis nuper exponi feciſti: tu: qui (ſicut aſſeris) rogeris a multis, vt opera tua iam prius edita, quam nondum edita, quæ ſuper iure Pontificio, & ſuper pertientibus ad declarationem illius habes compoſita, typis excudi faceres; idq; facere proponas (vita comite, & Deo iuuante) impenſis tuis, & te præſente, quo correctiora, auctiora, & pientiora prodeant. Nobis humiliter ſupplicari feciſti, vt in præmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur; Nos te amplioris gratiæ fauore proſequi volentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Apoſtolica authoritate tenore præſentiũ. Declaramus intentionem noſtram, eſſe vt dicti Pauli prædeceſſoris literæ, quæ de lecturis loquuntur habeant etiam locum in alijs Cõmentarijs, libris, & tractatibus, quę tu edideris ſuper his quæ pertinent ad præfati Iuris Pontificij declarationem. Non obſtantibus omnibus ſupradictis, quæ idẽ Paulus prædeceſſor in dictis præinſertis literis voluit non obſtare. Dat. Ro. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris. Die xviii. Maij, M. D. LXXI. Pontific. noſtri anno ſexto. P. Tarus. B. de Caſtro. Nos eundem Martinum ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequi volentes, ſtatuimus, prædictoq; Martino concedimus Motu ſimili, & ex certa noſtra ſcientia, literas fæl. rec. Pauli III. & Pij V. prædeceſſorum noſtrorum præinſertas, locum habere, & ſe extendi in his quæ de lecturis & alijs loquuntur inquibuſcunq; Commentarijs & tractatibus quę idem Martinus ediderit ſuper prædicti iuris Pontificij declaratione & interpretatione, & preſertim ſuper MANVALI CONFESSARIORVM ab eo prius lingua Hiſpana edito, nunc recognito, aucto, Latinitateq; donato, non obſtantibus omnibus, quę prędicti prædeceſſores voluerunt non obſtare: præſentiſq; noſtri Motus proprij ſolam ſignaturam ſufficere, & vbiq; fidem facere in iudicio & extra, regula contraria non obſtan. volumus & mandamus. Et inſuper quia difficile foret præſentem noſtrum Motum proprium ad quæcunq; loca deferri, volumus, & Apoſtolica authoritate decernimus, ipſius traſumptis vel exemplis, etiam in eiſdem libris, lecturis, Commentarijs, Manuali, & alijs, operibus huiuſmodi impreſſis, plenam & eandem prorſus fidem vbiq; in iudicio & extra adhiberi, quæ pręſenti originali adhiberetur.

Placet V.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Non. Nouemb. Anno I.

SVMMARIVM.

Cauſa compoſitionis horum trium Commentariorum, num. 1.
Gregorij XIII. nonnulla peculiaria, num. 1.
Auctor cur auſus hos Commentarios Virgini matri dicare, num. 2.
Finis actus virtutis ſecundarius, poſſunt eſſe temporaria, num. 2.
Virtutis actus eo melior, quo a fine temporali purior, num. 2.
Vita hæc hyppodromus, & grande theatrum, num. 2.
Tempus rerum cognitionis parens, num. 3.
Verbis iuuentus, & rebus ſenectus attentior, num. 3.
Canonicorum Regularium nomenclatura defenſa, num. 4.
Don Didacus a Leyua ſiue Couarruuias cur magis Authori, q̃ alijs ſuſpiciendus, (nu. 4.
Iohannes a Cardona doctor laudatus. nu. 5.
Battologia non omnis eiuſdem verbi repetitio, ſed ſuperflua tantum, num. 5.

Chriſtiano Candidoq; Lectori.

OPERAEPRETIVM me facturum exiſtimaui, Chriſtiane lector, ſi præmonuero te cauſas, quas deſiderare potes, circa horum trium commentariorum compoſitionem, dedicationem, & ſtyli in cōminiſcendo antiqui mutationem. Circa compoſitionem quidem, cur prætermiſſis quibuſdam alijs, quos in opuſculis meis promitto commentarijs, hos quos nunquam antea cōceperam concinnauerim, ijdemq; currente rota, pro vrceolis, exierint (vt ille [a] ait) canthari. Huius rei cauſa fuit animus ſatisfaciendi pro viribus S. D. N. GREGORIO XIII. pontif. Max. eidemq; iuxta nomen ſuum vigilantiſſimo, [b] omnis ſapiētiæ, omniſq; prudentiæ, vtriuſq; præſertim iuris callentiſſimo, pietate, iuſtitia, æquitate, in recto conſtantia, magnanimitate, ac in opera pia magnificentia nemini ſecūdo: qui dignatus fuit ab hinc circiter anno iubere, vt monſtrarem iure probata quædam elogia a me illi ad ſtatum Regularem ſpectantia propoſita, nam quum vt id facerem, ſcripſiſſem multa vſui religionum publico vtilia, a nullo (ni fallor) pro dignitate tractata, & ad reſpondendum varijs variarum regionum & religionum varijs de cauſis & negotijs ad vrbem venientibus, tum in ſacro pœnitentiariæ prætorio (cui parum meritus aſſiſto) tum extra illud neceſſaria ne illa perirent, viſum fuit (poſt excuſſum anno proximo circiter Calendas Nouembris Manuale confeſſariorum latinitate donatum) comminiſci in cap. Non dicatis, 12. quæſt. 1. cuius commentario inſererentur. Cumq; catena catenam trahente, multo eiuſdem generis plura occurrerent, quàm ille capere poſſet, variis regularibus, varia negotia in vrbem importantibus, decreui ea inſerere commentario cap. Nullam, 18. quæſt. 2. Cum item in illud

[a] *Horat. in Poet.*

[b] *Card. poſt alios ĩ proœ. Decretal. et D. Antonin. part. 2. tit. 12. cap. 3. in princ.*

lud commentanti occurrerent eiuſdem farinæ complura, quæ illius commento commodè non poterant includi, opus fuit tertio commentario in cap. Statuimus, 19. quæſt. 3. tametſi conati ſimus quanta maxima breuitate potuimus, vti, abſtinendo ab extrarijs, ſimilibus, contrarijs, parergis & nimia authorum variorum citatione, qua noſtra ætate volumina ver-
2 bis magis quàm ſententijs, & earum expenſione multum excreſcunt. Ideo autem eandem materiam in diuerſa loca digeſſimus, quia diuerſis eiuſdem præcipuarum quæſtionum ſcopulis complanandis, diuerſa viſa fuere aptiora. Circa vero dedicationẽ, cur cum alia mea vix fuerim auſus principibus mortalibus nuncupare, hos tamen cõmentarios auſus fuerim dedicare immortali, & non quali quali, ſed præpotentiſſimæ cœli, terræq; Reginæ, totus cui militàt æther, quã trepidant herebi, cui terra, fretumq; vota, preceſque ferunt: huius nouitatis cauſa fuit, primum id quod in primi commentarij principio inſinuatur. Deinde ætas octogeſimum primum annum iam iam clauſura, qua moneor meæ religioſæ profeſſionis pluſquam hactenus meminiſſe debere, & terrena in eius initio contempta, nunc etiam obliuiſci, & mecum reputare illud ad Deum patriarchæ noſtri Auguſtini: [c] Minus te amat, qui tecũ aliud niſi propter te amat: & audire ſæpe illud: [d] Obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui: imitariq; vel è longinquo dicentem, [e] Viuere mihi CHRISTVS eſt: & quod quàmuis liceat virtutis actui (in ſcopum & finem primarium Deo, vel alio ſcopo & fine apto propoſito) alium in minus principalem, & ſecundarium fauorem humanũ apponere: [f] longe tamen melius eſt, ſolum Deum, vel ſolum alium virtuti aptum ſcopũ, puta beatitudinẽ rectamue agendi rationem mente ab omni mixtura temporalis commodi pura, intendere. Alta itẽ mente reponere illud Apoſtoli: [g] Stabimus ante tribunal Dei, &c. quòd graphice quidam [h] expreſſit illo tetraſticho.

[c] *Lib. 10 cõfeſſ.*
[d] *Pſal.* 44.
[e] *ad Phil.* 1.
[f] *Late tradimus in c. cũ miniſter* 23. *q.* 5. *nu.*
[g] *Rom.* 14.
[h] *Bap Mãt. de contẽnenda morte,*

Vita hæc hyppodromus, vita hæc eſt grande theatrum,
In quo cuique ſuus dat ſua iura labor.
Quiſque ſibi ſudat, ſunt qui ſe in ſidera tollant,
Sunt qui ad Plutonem præcipitanter eant.

Quo ne ruam, ad tantæ Reginæ, in qua omnis gratia viæ & veritatis, omniſque ſpes vitæ, & virtutis, [i] dexterã & ſua confugio ſupplex altaria, certus quod in eis etiam farre humili corde oblato litatur, vt duobus minutis vidua euangelica [K] litauit.

[i] *Eccl.* 24.
[K] *Marc.* 12.

Circa vero antiqui ſtyli in comminiſcendo mutationem, ea cauſa fuit, cur qui iunior in alijs maiorem operam Theoricis multis verbis dilatandis, & interdum obnubilandis, quàm practicis reſolute vſui quotidiano
3 accommodandis, & ſerenandis dederim, nunc contrarium ſenior in his ſecerim, quod tarde pen itius cœperim agnoſcere diſtichon illud [l] quod pene infans edidiceram.

[l] *Seña Thaletis Miles.*

Copia

Copia verborum, rerumque inſcitia verſat
Mortales, tempus perficit, atque ſapit.

Quod ipſum in cauſa fuit, cur olim ad verborum ſignificationem attentior, late de illa diſputare ſolerem, nunc rebus magis aptandis propenſior fui, ideoque tanta de Canonicis regularibus ipſe Canonicus regularis tractans, de nomenclaturæ ipſorum aptitudine, tanquam de re parum vtili, nihil tetigerim. Quod quia ſubodoror diſplicere nonnullis egregia prudentia præditis, paucis reſoluam. Quidam [m] enim vir egregius, quem ob eius natale ſolum & inſignem eruditionem ſuſpicere dum viueret ſolebam, & vita defunctum veneror, non ſatis grauiter ſuper cap. 15. libr. 3. de ciuit. Dei B. Auguſtini, notauit præfatam nomenclaturam Battologiæ, & profeſſores eius ignorantiæ græci ſermonis, & vanitatis. Battologiæ quidem, quod hæc duo, Canonicus & regularis, ſunt ſynonima, & ob id ſuperflue cōgeminata: ignorātiæ vero, quod profeſſores eius id ei viſi ſunt ignoraſſe. Vanitatis autem, quod geminata dictione nimiam videntur ſibi arrogare ſanctitatem. Quæ non ſatis caute fuiſſe obiecta, grauiter monſtrat eruditiſſimus idemque Reuerendiſſimus Epiſcopus Segobien. Don Didacus a Leyua, Præſes conſilij regij Illuſtriſſimus olim Auditor noſter feruentiſſimus, nunc autem, & magiſter admodum ſuſpiciendus, & pater pientiſſimus, & dominus obſeruandiſſimus in repetit. Clement. 1. de homicidio prima part. & poſt eum, & Ioan. de nigra valle, & Auguſtin. Ticin. Doctiſſimus idemque religioſiſſimus Ioānes Trull. [n] poſt quem etiā monſtrare parat acutiſſimus omnique literarum genere ornatiſſimus Doctor Baptiſta a Cardona, in quibuſdam quas manu ſcriptas mihi oſtendit obſeruationibus, quod merito fieri nos monſtramus. Primo quidem quod non fuit modeſtiæ cenſere tot, tanti, omniumque ordinum antiquiſſimi viros, græce & latine peritiſſimos, ignoraſſe (canon) græce idem quod latinis (regula) ſonare, quod quiſque vel anniculus Canonum auditor nouit ex cap. canon 3. diſt.

4 m *Lud. Viu. Valent.*

n *Lib. 1. c. 7 de ord Canonic. reg.*

II. Deinde quod nō ſit in ea eiuſdem verbi congeminatio, ſed diuerſorum diuerſæ linguæ, licet idem ſignificantium, quæ frequenter non Battologiam, ſed expoſitionem operatur, vt in illo CHRISTI Marci 14. Abba pater, oīa poſſibilia ſunt tibi, & in illo Rom. 8. Clamamus Abba pater, & ad Galathas 4. Clamantē Abba pater. In quibus dictioni hebraicæ (Abba) quæ idem quod (pater) ſonat, adiungitur quaſi expoſitiue latina (pater)

III. Quod non omnis eiuſdem verbi geminatio ſiue repetitio eſt battologia, ſed tantum ſuperflua quæ nil operatur, non enim battologus, ſed grauiſſimus affectus excitator putatur Dauid in illo Pſal. Deus deus meus reſpice, & in illo pſal. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Nec Chriſtus in cruce clamans Eloy eloy. nec Poeta. Ah Coridon, Coridon, quæ te dementia cœpit? Et in propoſito nomenclatura præfata geminata mouere poteſt nominatum ad attentius expendendum regulæ ſuæ ſeruandæ obligationem,

ligationem, dum ſe audit bis appellari regularem. Nam & apud Iuriſconſultos eiuſdem clauſulæ vel dictionis geminatio plurimū operatur, auget enim fideicommiſſum. l. Baliſta, ff. ad treb. ll. addit effectum clauſulæ certæ ſcientiæ, & clauſulæ non obſtante, & alia quæ tradunt latè Felin. & citati ab eo in cap. Si quando, verſ. geminatio, num. 14. & in cap. Nonnulli, num. 14 de reſcript.

IIII Quod non ſumpſerunt ſibi, vt ille innuit Canonici regulares illud nomen, ſed concilia œcumenica, & Pontif. Max. ſic eos appellarunt, in cap. Nullus, & cap Mandamus, 19 quæſt. 3. & in rub. de ſtat. monach. & Canon regul. & in cap. Quod Dei timorem, & in cap. In ſingulis verſi. hoc ipſum eod. tit. nec abs re, quoniam verbum (Canonicus) genus eſt continens duas ſpecies clericorum, Alterum eorum qui viuunt ſimul ex communi eccleſiæ patrimonio, ſed etiam habent, vel poſſunt habere patrimonia ſecularia ſeparata, de quibus agit cap. Quoniā, de vit. & honeſt. cleric. Alterum eorum qui viuunt ſimul ex communi eccleſiæ patrimonio, ſed non habent, nec habere poſſunt patrimonia ſeparata, & ideo merito alij appellātur ſimplici nomine Canonici, quaſi vno modo regulares, & alij Canonici regulares, quaſi duplici obligatione vitæ canonicali aſtricti. Ex quo infertur quod Canonicus regularis propriè appellatur Canonicus, vt homo animal, quia ſpecies propriè continetur ſub nomine generis, vt eleganter dicit Bald. recept. in l. 2. C. de iur. au. an. qua ratione rectè defenditur gloſſ. Clem. Diſpendioſam, de iudic. verb. beneficijs, putata ibi ung. a Card. & Lanfr. & Felin. in cap. Poſtulaſti, col. 9. de reſcript. quatenus habet Canonicatum regularem eſſe propriè Canonicatum, cui eſt ſimilis in cap. Si canonici, de offic. ord. libr. 6. & pro illis tex. expres. in hoc ipſo cap. Statuimus.

Idipſum propoſitum abſtinendi ab inutilibus, debuit eſſe in cauſa cur cum tam amplam de ſententia Pij IIII. & de extrauagantibus Pij V. & S. D. N. Gregorij. XIII. & Concilij Tridentini agentibus de regularibus mentionem fecerim, in his tribus commentarijs, adeo tamen tacuerim conſtitutiones Benedictinas ſuper reformatione Canonicorum regularium olim factas, nam illæ vel non fuerunt receptæ, vel deſueuerunt, saltem in Hiſpania, vt latius alijs tradit præfatus Ioannes Trullus in lib. 1. cap. 11. de ordin. Canonic. & ita non debuerunt membranas occupare, cap. Si Romanorum, 19 diſt. Quæ omnia alii forraſſe loco aptiora huic epiſtolæ inſerta pro tua charitate Chriſtiane lector boni conſule. Vale.

INDEX

COPIOSISSIMVS EORVM QVAE in hiſce tribus Commentarijs continentur. in quo A. primum Cap. Non dicatis. B. ſecundum, Cap. Nullam. C. tertium Cap. ſtatuimus Commentarium deſignat.

A

ABBAS, & monachus vbi citandi, & cuius Ciuitatis ciues, num. 95. a

Abbas ſolo iure communi attento ſolus agit, & conuenitur, num. 5. b.

Abbas qui ſolus omnia monaſterij gubernat, in quæ, & quo ordine fructus eius impendet, num. 6. b.

Abbas neceſſariam, & non nimiam familiam habeat, hoſpitibuſque non opiparam ſed modeſtam menſam exhibeat, num. 6. b.

Abbas prius ſe quam Eccleſiam, & eam prius quam conuentum, & eum prius quam pauperes alat, niſi &c. num. 7. b.

Abbatis auctoritas minuitur poteſtate monachis in eum conceſſa, num. 3. b.

Abbates perpetuos quam parum expediat fieri triennales, & quod plura, & peiora mala conſequentur promotionem triennalem, quam perpetuam, nu. 3. b.

Abbas, Prior, Præpoſitus, & alius ſuperior quocumq. nomine appelletur, ſolus habet totam regendi monaſterij ſui poteſtatem, num. 4. b.

Abbas non poteſt a monachis inſtitui, imo neque hodie vt plurimum eligi ob reſeruationes, vel indulta principum, num. 2. b.

Abbas non poteſt a monachis expelli, num. 1. b.

Abbates quidam, & aliquot alij Prælati per prodigitatem quærentes authoritatem, eam confundunt, num. 10. b.

Abbatum & Conuentuum ſuperflua in quæ maximè impendenda, num. 7. b.

Abbatiſſarum ratio qua excedunt numerum improbatur, nu. 46. c.

Abſtinentiæ, ſobrietatis, parſimoniæ, ieiunij occaſio eſt facultas reliquandi ſibi aliqua de impendendis, num. 30. b.

Acquirere qui poteſt alicui, a quius acquirit ei ex re ſua quã aliena, num. 38. a.

Acquirit alteri nemo liber niſi & c. num. 16. a.

Adminiſtrare non poteſt quis bona alterius, eo quod teneatur interdum eum alere, num. 21. b.

Aedificia quæ dicantur pia in diuiſione Roncevallis, num. 18 b.

Alieno de Corio corrigiæ longæ, num. 31. b.

tota penes eos ſit iurisdictio, non eſſe audiendos, nu. 15. b.
D. *Eduardus de Araujo Illuſtris Monaſterij Tomaren. ordinis Ciſtercien. laudatus, num. 32. c.*
Eleemoſyna quãdoq; honeſtius ſit in frumento, quã in pecunia numerata, n. 19. b.
Eleemoſynæ largiendæ in incertas perſonas, & vſus, vt noue monialibus applicatæ num. 54. c.
Eleemoſyna maior omnia ſimul dare, quam minutatim, nu. 27. a.
Epiſcopus monachus non lineam, ſed monachalem veſtem deferat, nu, 27. c.
Excõmunicati profeſſio & matrimoniũ valent, licet non beneficij adeptio n. 25. c.
Exempti in cauſis mercedum, & alijs ciuilibus, vt ſubſunt ordinarijs, nu. 95. a.
Exhæredandi, & reuocandi donationem cauſæ expreſſæ ad ſimiles extenduntur num. 48. c.
Exitus regularis in quo maiore pœna quam homicidium punitur, nu. 51. c.
Expreſſio qualitatis iure inhærentis, non eſt neceſſaria, nu. 13. b.

F

Facta contra leges charitatis & aliarum virtutum, non reſcindi, ſicut facta contra leges iuſtitiæ ſpecialis, nu. 30. a.
Fideiuſſor non obligatur pro non obligato, ſaltem naturaliter nu. 74. a.
Filiusfam. profeſſus tranſmittit hæreditatem potentia ſuitatis, nu. 47. b.
Filius legitimus, imo & naturalis interdum æquatur in hoc legitimo naturali, num 79. a.
Finis principalis actus virtutis non debent eſſe temporaria, nu. 31. b.
Finis bonus non ſufficit ad actum bonum ſi alia circunſtantia neceſſaria deſit, n. 8. alias ſecus, nu. 14. b.
Finis actus virtutis ſecundarius, poſſunt eſſe temporaria. n. 4. in epiſt. ad Lect.
Don Franciſcus à Nauarra Præfectus Roncæuallis Author diuiſionis bonorum eius, poſtea Archiepiſcopus Valentinus, nu. 8. b.
Fugere de carcere vi cuſtodibus illata non licet, nu. 63. c.
Fundationis ſtatuta contra clauſuram tolluntur, nu. 44. c.
Furtum non eſt alieni acceptio de præſumpta voluntate domini, nu. 28. b.

G

Gregor. XIII. vigilantiſsimus &c. nu. 1. in epiſt. ad Lect.

H

Humani generis tres hoſtes, Mundus, Caro, dæmon, nu. 3. a.
Humani moris eſt eum vereri, cuius nutu quis nunc erigitur, nunc deprimitur, nu. 19. b.
Humilitas res glorioſa, qua ipſa quoque ſuperbia palliari appetit ne vileſcat, num. 8. c.
Humilitas præclara, & Deo dilecta virtus, nu. 7. c.

I

Intellectus cap. Exijt. §. Porro, & ſequent. ſingulariter fundatus, nu. 34. a.
Intellectus cap. 2. de Regul. ſeſſ. 25. Concil. Trid. nu. 50. a.
Intellectus cap. 5. eiuſdem tit. & ſeſſ. nu. 51. a.
Intellectus c. 11. de Reform. ſeſſ. 25. Concilij Trid. nu. 14. c.
Intellectus cap. 5. De Regularib. Concil. Trid. nu. 60. c.
Ioannes à Cardona Doctor laudatus. nu. 5. in epiſt. ad Lect.
Ioannes Trullus Prior ſanctæ Chriſtinæ laudatus, nu. 1. a.
Ioannis Gerſon liber contra Canonicos proprietarios, non videtur eius, nec vrget, nu. 28. b.
Irregularitatem qui contrahunt in carceres coniectos dure tractando, n. 64. c.
Iudicis pro ſententia in dubio præſumendum, nu. 18. c.
Iuriſdictionem auget conſuetudo, nu. 95. a.
Ius præſentãdi ad eccleſias conuentuales cõceſſit Adrianus VI. Carolo V. n. 12 b.

L

Laborare manibus nõ tenẽ, qui vitare otiũ, & ſe. ſuoſq; aliter alere põt, n. 69. a.
Legitima filijs profeſſi religionem, debetur ante mortem eius, nu. 80. a.
Legem quam quis non ſeruat alij ponere non debet, nu. 8. nec vllam ſibi ponere poteſt, nu. 13, b.
Leges & ſtatuta ſine euidenti vtilitate non eſſe mutanda, nu. 16. b.
Legis tranſgreſſio quo clarior, eo peior, nu 33. b.
Legis humanæ male intellectæ ob ſubtilitatem & difficultatem trangreſſio non eſt mortalis, nu. 33. b.
Legi diſponenti de pluribus, eſt locus in vno, ſi ratio eadem ſubeſt, nu. 79. a.
Legis mens plus attendenda quam verba, nu. 45. c.
Lex generalis omnem ſpeciem comprehendit, etiamſi alicui non inſit tanta ratio, nu. 73. c.
Lex prohibens vel iubens aliqua Clericis, ſolos beneficiarios, & ſacratos continet, num. 28. c.
Lex pœnalis, & exorbitans non extenditur ex identitate rationis, niſi ad id quod exæquatur regulariter Iure antiquo in illa materia, nu. 40. b.
Libero homini non eſt nimis oneranda libertas, nu. 78. c.
Licentia tacita ſufficit quo Regularis retineat aliqua propria quoad vſum modo ſubſit cauſa n. 52. & modo ſit approbatoria & nõ ſolum permiſſoria, n. 54. a.
Licentia prælati generalis exeundi quæ iuſta, nu. 36. c.
Licentia ingrediendi monialium monaſteria qua de cauſa, a quo, & quomodo danda, nu. 59. & 60 c.
Literas dare, vel recipere ſine ſuperioris licẽtia, cur nõ liceat Monachis n. 45. a.
Locare fructus ad triennium non eſt alienare, nu. 19. b.
Ludouicus de Copones Cathaloniæ legatus, cũ duobus collegis laudatus n. 50. a.

Canonicorum regularium ſtatus viuendi per portiones priuilegiatas an liceat poſt Concil. Trid. quod nouem dictis reſoluitur, a nu. 32. b.
Canonici regulares quatenus tales, ſunt clerici, monachi vero non, num. 40. b.
Canonici regulares ad quos monachos non poterant olim tranſire, & nunc ſic num. 11. c.
Canonicorum regularium ordo iam inde ab Apoſtolis eſſe cœpit, num. 7. c.
Canonicus regularis non poteſt tranſire ad monachos, num. 40. b.
Canonici regulares hoc modo viuentes fuere duo habiti pro ſanctis, num. 25. b.
Canonicus regularis laxiori regulæ ſeruit, quam monachus, ſed nõ in hoc n. 33. a.
Carcere cuſtoditus iuſte fugit, ſed non ad eum damnatus, num. 63. c.
Carolus Cardinalis Borbonius magnum pietatis exemplum miniſtrando pauperibus apud Roncamuallem exhibuit, num. 7. b.
Cartuſia laudata, & clauſura eius qua ratione facta arctior alijs num. 31. c.
Caſtitatem parit abſtinentia, ſobrietas, & facultas reliquandi ſibi aliqua de inſumendis, nu. 31. b.
Cauſa compoſitionis horum trium commentariorum, nu. 1. in epiſtola ad lectorẽ.
Cauſa potentior producit effectum maiorem, num. 24. b.
Cauſæ exeundi monaſterium Sanctimonialium, quot, & quæ, num. 48. c.
Charitas perfecta tripliciter dicitur, num. 4. & 5. a.
Charitatis nutrimentum, diminutio cupiditatis, perfectio vero nulla cupiditas num. 21. a.
Chriſtianæ perfectoni opitulari potius quã obſtare minorũ miniſteria, nu. 67. c.
Chriſtus legitur Apoſtolorum ſemel pedes lauiſſe, ſed non ſolitus eis in inferioribus miniſtrare, num. 66. c.
Citatio iure naturæ requiſita ex cauſa omitti poteſt num. 18. c.
Clem. 2. de Vit. & honeſt. Cler. innouata, num. 27. c.
Clericis omnis ornatus vltra neceſſitatem, & honeſtatem vetitus, nu. 27. c.
Clericus an damnari poſſit ad triremes, & an torqueri poſſit per laicum, n. 52. b.
Clericus minimorum tãtum ordinum poſtulare poteſt etiam in criminalibus, modo id ſine raſura in capite faciat, num. 93. a.
Commentarium hunc, & alterum in cap. Nullam. 18. q. 2. nunc compoſitos virgini matri dicat, num. 1. a.
Commendatum beneficium ceſſatione commendæ ſic vacat ac tempore commendationis vacabat, num. 43. b.
Concordiam & diſcordiam eadem res diuerſo reſpectu parit, num. 10. b.
Confirmatio ſubſequens Papæ facit actum valere, ac ſi a principio fuiſſet ab eo factus, num. 9 b.
Coniunctiones (ac) & (&) propriè diuerſa verba diuerſa ſignificantia copulant, ſed non hic num. 62. c.
Coniunctiones, ſeu, &, ſiue, proprie diuerſa verba idem ſignificantia copulant num. 62. c.
Conſtitutio declaratoria extenditur ad præterita num. 43. c.

Conſueta

Conſueta non ſunt ob quamlibet vtilitatem maiorem mutanda nu. 30. *b.*
Conſuetudo non ſolum poteſt augere, ſed etiam dare Iuriſdictionem, nu. 52. *b.*
Conſuetudo contra legem naturæ vel diuinam non excuſat, nu. 25. *licentia vero ob eam præſumpta ſic, nu.* 28. *b.*
Conſuetudine præſertim immemoriali lex humana tolli poteſt num. 42. *c.*
Contemnitur facile quod non diligitur nu. 16. *c.*
Contrarietas vitanda, nu. 2. *quæ tamen non eſt in æquiuocis, nu.* 28. *b.*
Conuerſæ quæ fieri poſsit etiã hodie, nõ obſtãte extrauagãte Circa, Pij. V. n. 56. *c*
Correctio iurium vitanda, num. 47. *a.*
Crates Thebanus auri pondus ob literas abiecit, nu. 22. *ſed inaniter, nu.* 30. *a.*
Craton Philoſophus a Ioanne Apoſtolo prodigitatis notatus, nu. 30. *a.*

D

Debitor factus regularis, an teneatur manu, & arte laborare pro debito ſoluendo. num. 74. *a.*
Defenſio naturalis nemini tollenda num. 49. *c.*
Delegatus Sedis Apoſt. fit a lege plerumque ipſe ordinarius num. 52. *c.*
Deum minus amat, qui cum eo aliud non propter ipſum amat. nu. 21. *a.*
Dicens de vno, de altero negare videtur, num. 18. *b.*
Don Didacus à Leyua ſiue Couarruuias cur magis Authori quam alijs ſuſpiciendus num. 4. *in epiſt. ad lect.*
Don Didacus a Leyua & Couarruuias laudatus. num. 80. *a.*
Diſpenſatio inferioris ſine cauſa contra ius etiam humanum nil valet nu. 36. *c.*
Diſpenſatio odioſa, ſed eam faciendi poteſtas fauorabilis num. 15. *c.*
Diuiſio bonorum inter Prælatum & Capitulum nil proprietatis inducit, nec quicquam obligationi antiquę detrahit, nu. 11. *b.*
Diuiſio Roncæuallis 18 *argumentis impugnatur, n.* 8. *Et decẽ munitur, nu* 9 *b.*
Diuiſio bonorum inter prælatũ & caplum, etiã regulare, valet, remiſſiue, n. 71. *a.*
Dominium verum bonorũ Eccleſiaſticorũ penes ſolum Deum eſſe priuatiue, & ius vniuerſale adminiſtrandi penes Papam, & ſpeciale aliquorũ penes alios, &c. deciſiuè & remiſſiue, nu. 34. *a.*
Dominium & ius adminiſtrandi bonorum cœnobiorum, penes quos, nu 28. *a.*
Dominium & proprietas idem, & quid & quotuplex poſſeſſio uel quaſi, n. 7. *a.*
Dominium & quaſi dominium quid, num. 7. *& vt differt ab vſufructu, & vſu qui eſt duplex. nu.* 8. *& quod ius adminiſtrandi non eſt dominium. nu.* 9. *a.*
Donatio omnium bonorum quę licita, nu. 23. *& quæ nulla, nu.* 30. *a.*
Donationes multæ vitioſæ, ſed validæ, nu. 30. *a.*

E

Eccleſiarum Prælatos dicentes non poſſe reddere rationem ſuæ uillicationis, niſi tota

Appellari poteſt ab eodem ad eundem diuerſo reſpectu, quia licet quis non poſſit eſſe maior ſimul & minor eadem ratione, poteſt tamen eſſe diuerſa, nu. 1. b.
Appellatio regulariter cuiq; in quacunq; cauſa permiſſa nu. 51. b.
S. Auguſtinus non tantum canonicorum regularium, ſed etiam multorum aliorū ordinum magnus Patriarcha, nu. 1. a.
S. Auguſtinus non inſtituit regulam Eremitarum S. Auguſtini, non induit cucullam, non ſe cinxit Zona pellicea, non fecit duas regulas Eremitarum, &c. num 9. c.
Auguſtino ſi eſſent ſimiles Prælati, & Poſſidonio Canonici, diuiſione bonorum nil opus eſſet, nu. 10. b.
D. Auguſtinus Romanus Sanctiſſimi D. N. Confeſſarius & Sacriſta, laudatus, num. 1. a.
Author cur auſus hos commentarios Virgini matri dicare n. 2. in epiſt. ad Lect.
Author in omnes Regulares venerabundus, & in nullos factioſus nu. 17. c.
Author ante multos annos hoc capit. verb. interpretatus, nu. 1. a.
Author dicatus Roncæualli, Virginem matrem illius Patronam inuocat, n. 1. b.
Author etiam hunc Commentarium dicat Virgini matri, nu. 1. c.
Author noluit vti hoc modo viuendi canonicorum, nu. 25. b.

B

Battologia non omnis eiuſdem verbi repetitio, ſed ſuperflua tantum num. 5. in epiſt. ad Lect.
Beatitudo vera quid, & quid perfecta, quid imperfecta, & quod triplex eſt imperfecta, & ad quam tenetur conari religioſus, nu. 5. a.
Beneficia manualia æquantur non manualibus niſi in manualitate, nu. 38. a.
Beneficio manuali, & non monaſterio vnde pendet, quæritur pœna ſtatuti occidentis illum, nu. 38. a.
Beneficia regularia omnia requirere reſidentiam perſonalem an probat fundamentum Felini, nu. 43. b.
Beneficia commendata etiam ad vitam, an requirant tantam reſidentiam quantam in titulum data, nu. 43. b.
Beneficio regulari ſolus expreſsè profeſſus eundem ordinem, cuius eſt beneficium, eſt dignus, num. 2. b.
Beneficiarius Regularis vt poteſt diſponere de fructibus beneficij, ita poteſt de quæſitis per ſe illi ſua opera; vel alio modo, nu. 42. ſine alterius licentia vel conſenſu, niſi ſtatuto ſpeciali aliud caueatur, nu. 43. a.
Beneficiarius regularis æque diſponit de quæſitis aliunde, ac de fructibus, & opera ſua, nu. 38. a.
Beneficiarius regularis plurium beneficiorum, omnibus eis quærit pro rata redituum quos ex eis percepit, nu 39. a.

Bona regularium omnia ſunt communia eis, non vt ſingulis, ſed vt vniuerſis, num. 40. a.
Bona profitentis religionem, fiunt monaſterij etiam quoad poſſeſſionem; n. 78. a.
Bona nouitij inteſtati non deferuntur monaſterio, nu. 81. a.
Bona profitentis fiunt Monaſterij etiamſi vſuſfructus alij debeatur, etiam data in feudum & emphiteuſim, niſi &c. nu. 87. a.
Bonorum diuiſio inter Prælatum & Conuentum, neutrum illorum facit ſuæ partis dominum, nu. 17. b.
Bonorum omnium monaſterij adminiſtratio ſolius Prælati quæ mala parit, num, 9. b.
Bonorum monaſterij diuiſio inter Præfectum & Conuentum non tollitur Concilio Tridentino nu. 24. b.
Bonorum omnium renunciatio propter Deum nullum ſalutis ſpiritualis vel corporalis periculum minatur nu. 25. a.
Bona temporaria qua parte proſunt, & qua obſunt fœlicitati quærendæ. num. 26. a.
Bonorum omnium etiam futurorum promiſſio niſi cauſa pietatis reproba num. 24. & 29. a.
Bonorũ & negotiorum Dei tractatio, cur non ita turbat animi tranquillitatem, ſicut propriorum, nu. 31. a.
Bonorum etiam ſtabilium adminiſtratio concedi poteſt etiam hodie iuſta de cauſa Regulari non officiario, nu. 50. a.
Bonus in dubio quis non præſumitur in ſuum damnum, nu. 72. c.

C

Canonico vel Collegio Regular. an liceat habere domi vllam mulierem, etiam nõ ſuſpectam nu. 65. c.
Canonicorum Regularium nomenclatura defenſa, nu. 3. in epiſt. ad Lect.
Canonicus, vide Regularis.
Canonici regulares vt digniores præcedunt monachos, nu. 4. Quod poſt longiſſimam litem ſententia diffinitiua declarauit Pius IIII. nu. 6. c.
Canonicorum regularium Prælati quando præcedent monachorum Prælatos, & quando non num. 7, c.
Canonicorum regularium ordo multum differt ab ordine monachorum, & quia laxior, & quia celſior, nu. 2. & 5. c.
Canonicis regularibus per ſe ineſt clericatus, monachis verò per accidens, nu. 2. 5. 7. & 8. c.
Canonicus regularis ad quos monachos non poteſt tranſire, & ad quos ſic: n. 3. c.
Canonicorum regularium, vel monachorum viuendi modus per portiones priuilegiatas, an ſit damnatus & infernalis, diſputatur latè a nu. 25. & concluditur pars negans concurrentibus ſex. nu. 8. b.

M

Maria virgo vndecumque audit, ſyncerique cordis quantula quæque benigne ſuſcipit, num. 1. a.
Maria virgo mater cur matri ſuæ petita negauit, num. 6. a.
Martinus a Naruais licentiatus laudatus, nu. 75. a.
Mendicare cui licet, deciſiue, & remiſſiue, nu. 24. a.
Mendicare licet regulari, & tali ac tali ſæculari, nu. 6. a.
Metus ceſſatio ſola non tollit reclamandi facultatem, num. 71. c.
Minimorũ monaſteriũ vrbis, cum primis religioſum, & populo acceptũ, n. 75. a.
Monachatus & Canonicatus regularis qua ratione dicantur benẽa, nu. 100. a.
Monachus, vide Regularis.
Monachus ſine monaſterio, & ordine certo inueniri poteſt. num. 44. b.
Monachus monaſterij deſtructi vel ab infidelibus occupati, an ſit abſque monaſterio, num. 46. b.
Monachus, & monaſterium non ſunt correlatiua, ſicut monachus, & monachalis profeſſio, num. 45. b.
Monachi appellatione non venit canonicus regularis etiam in lege non pœnali nõ exorbitante, num. 40. niſi, &c. num. 41. b.
Monachus vetatur edere carnem, & induere camiſiam lineam, ſed non canonicus regularis, num. 42. b.
Monachorum creatio, an ad Abbatem ſine Conuentu pertineat, num. 5. b.
Monachorum præfectus perdit ipſo iure præfecturam ob non promotionem, canonicorum autem non item, num. 42. b.
Monaſterio ianitor neceſſarius, num. 37. c.
Monaſterium, & domus, interdum pro eodem ſumuntur, num. 44. c.
Monialis nulla etiam prælata niſi tribus de cauſis exire poteſt num. 47. c.
Monialium facultates exeundi omnes ampliſſimè reuocantur num. 53. c.
Monialis nulla extra monaſterium hodie manere poteſt etiam Authoritate Apoſt. niſi &c. num. 53. c.
Monialibus prouidendi nouus, & exquiſitus modus nu. 54 c.
Moniales alloquendi quæ frequentia, & qui acceſſus prohibeatur num. 61. c.
Monialium monaſteria intrãdi facultates omnes reuocatæ nec dantur nouæ, addita pœna graui in intrantes, comitantes, & admittentes nu. 62. c.
Monialis quæ profeſſa extra monaſterium eximitur a clauſura nu. 45. c.
Monialium non profeſſarum conuentus, quomodo finiantur nu. 45. c.
Monialis exeuntis, qui comites, vel recipientes excuſentur, nu. 51. c.
Monialium clauſuræ non fauentes qui peccant num. 46. c.
Monialibus, & conuerſis omnibus etiam militiæ, Hieroſolym. clauſura indicta num. 44. c.
Moniales an diſcipulas vel famulas ſeculares habere poſſint, num. 66. c.
Monialium quantus debeat eſſe numerus, ab ordinarijs ſtatuendum nu. 57. c.

Monia-

Monialium clauſura in tribus nouè aucta nu. 57. c.
Monialium de clauſura extrauagantes an quolibet anno publicandæ, nu. 58. c.
Monialium monaſteria nullus nec vlla ingredi debet niſi tria concurrant, & quid de infantibus, & fatuis, num. 59. c.
Monialis ob quem morbum periculoſum exire poteſt. nu. 49. c.

N

Neceſſitas non facit dominum neceſſariorum extreme egentem, ſed facit facultatem ipſi, & alijs pro eo illa capiendi, nu. 60. a.
Neceſſitas fœlix quæ nos ad meliora compellit, num. 9. b.
Neceſſitas ſuperueniens, parenti regularis, minus operatur quam præueniens num. 48. b.
Negatiua dictio contradictorium ſequentium ponit. num. 47. a.

O

Obediendum maiori iubenti contrarium ei, quod minor iubet, nu. 18. b.
Obedire in quibus non tenetur Regularis Prælato, nu. 91. a.
Obedire in quibus tenetur regularis ſuo Prælato, & quod duobus contraria iubentibus, maiori eſt parendum, nu. 12. b.
Obligatio naturalis ex conſenſu etiã nudo nata, obligat in foro cõſcientiæ, n. 74. a.
Ordines mendicantium iure communi approbati 4. ſed particulari plures n. 13. c.
Ordinis ſuſceptio ad titulum religionis ſola non ratificat profeſſionem num. 72. c.
Otium tollendum & eius occaſio eſt interdum communitas, nu. 31. b.

P

Papa non poteſt diſpenſare cum regulari ut ſtante voto paupertatis ſolemni habeat proprium, imo neq; liberare eum ab illo aliqua de cauſa, licet poſſet liberare a voto caſtitatis, nu. 49. a.
Papa nõ ſolet tã libere diſponere de reditu Ec. inferioris ac de ſed. Apoſt. n 58 a.
Papa & ſedes Apoſt. in his quæ ſunt fidei & morum errare non poteſt nu. 10 c.
Par in parem non habet imperium, nu. 8. & nu 12. b.
Patriam poteſtatem perdit pater per ſuam profeſſionem quo ad omnia, per profeſsionem vero filij, quo ad multa, nu. 47. b.
P. Paulus Conſtabilis ſacri Palatij Magiſter laudatus, nu. 33. a.
Paupertas quid & vnde deducta, & an differat ab inopia, nu. 11. a.
Paupertas duplex, interior, quæ triplex, & exterior, & quid illæ, nu 12. a.
Paupertas exterior duplex, voluntaria, quæ rurſus multiplex, & coacta, illa vt plurimum melior iſta, num. 12. a.
Paupertatem etiam ſimpliciter vouens ad quid obligatur, num. 13. a.

Paupertas quæ ad conſtituendam veram religionem neceſſaria, nu. 13. a.
Paupertatem ſimpliciter vouens, videtur vouere tertiam, nu. 17. a.
Paupertatis votum ſolemne ſufficiens ad religionẽ fit dupliciter tacitè, nu. 14 a.
Paupertas iuſta ad religionem debet eſſe interior, & exterior omnium pecuniariorum præſentium & futurorum, & capacitatis eorundem, nu. 21, a.
Pauperes cuius modi hoſpitalis conuentui in alimentis præferendi, num. 7. b.
Pauperibus & peregrinis nullibi gentium tam religioſe inſeruitur, quam apud Roncamuallem, nu. 7. b.
Peccatum mortale de ſe peius excommunicatione, nu. 16. b.
Peculij cõcedendi Regulari duplex modus, & an vterque hodie liceat, nu. 41. a.
Peculium vnde dictum, & eſt octuplex, maxime autem quadruplex, & additur nonum. num. 9. a.
Peculium duplex alterum iuſtum, alterum iniuſtum, nu. 10. a.
Pecuniæ nomine quid continetur, nu. 11. a.
Penſio dupliciter conſtituitur regulari, num. 68. c.
Penſio quæ beneficium, nu. 69. c.
Perfectio Chriſtiana, & ſtatus perfectionis Chriſtianæ adeo diuerſa ſunt, vt inueniatur perfectus extra ſtatũ perfectũ & ĩperfectus & malus in eo. n. 23. a.
Perfectio vitæ Chriſtianæ quæ, & quotuplex, & quod ad eam tenetur conari omnis religioſus, num. 4. a.
D. Philippus Canonicus regularis Illuſtris monaſterij Sanct. Crucis Conimbricen. laudatus nu. 32. c.
Pij. V. zelus ardens in Deum & ſanctimonialium ſanctimoniam nu. 46. c.
Pœna quæ corporalis in foro conſcientiæ à damnato ſubeunda, nu. 63. c.
Pœna nulla ipſo iure incurritur niſi id iure caueatur nu. 52. c.
Pœna maior interdum pro minori crimine imponitur, num. 52. c.
Pœna iniuſta uel iniuſte executa exæquantur in hoc, nu, 64, c.
Poſſeſſio abſq; præſentia domini quæri poteſt, nu, 14, b.
Poſſidens poſſeſſum auctoritate propria capere, & tenere poteſt. nu, 50, b.
Præceptum non importat, exhortationum, 46, c.
Præſumptio pro actus valore praualet alijs, nu, 89, a.
Præſumptio regulæ, Semel malus lib 6. vt tollitur triennio, nu. 92, a.
Principem nulli velle præiudicare, intelligendum eſt de alio præiudicio, quam expreſſo, nu, 12, b.
Prioratus, vel ſubprioratus monaſterij non vacat vacante illo, nu. 22, b.
Priſtinum ad ſtatum reditus fauorabilis, nu. 24, b.
Priuatio præſupponit habitum, nu, 38, c.
Procurator poteſt eſſe laicus, ſed non iudex, nu. 20, b.
Prodigitas omnis mala, ſed non omnis largitio prodigitas, nu. 23, & 29, a.
Prodigus, & Auarus, vitioſi contrarij liberali, virtuoſo, nu. 23, a.
Profeſsio metu etiam reuerentiali factã non valet, ſed dolo facta ſic, niſi dolus eſſet tantus &c. num. 63. a.

Pro-

Profeſsio regularis æquatur indulgentiæ plenariæ, nu. 92. a.
Profeſſio regularis omnis intra annum probationis facta, eſt nulla, nu. 45. b.
Profeſſio metu facta etiam cum vero animo profitendi non valet, niſi poſtea ratificetur, num. 75. c.
Profeſſionis, & habitus diuerſorũ q homines in eadẽ eccleſia eſſe poſsũt, n. 38, b.
Profeſſionem contra vltra quinquemium nõ reclamatur, nu. 72. niſi &c. n. 76 c.
Profeſſio religionis duplex, expreſſa, & tacita, quæ fit tribus modis, nu. 73. c.
Profeſsio metu uel alias inualida, vt validatur vel inualidatur, nu. 71. c.
Profeſsio tacita per qualem habitus geſtationẽ annalẽ cenſeatur fieri, n. 74. c.
Profeſsio tacita eſt præſumpta, ſed non ſemper vera, & quæ tunc confeſſarij partes nu. 74. & 75. c.
Profeſſus an fiat coram Deo, qui geſtat anno habitum ſine animo profitendi, & ſine contrario negatiue ſe habens, nu. 75. c.
Propietatis peccatum peccat qui etiam conſentiente prælato tenet aliqua ſine iuſta cauſa, licet non incurrat pœnam proprietarij, nu. 53. a.
Proprium dupliciter dicitur quoad ius & vſum ſimplicem facti, nu. 10. a.
Proteſtatio contraria facto tollitur, & non præiudicat neſcienti, nec non conſentienti, nec indubio videtur quis ei ſi eſt damnoſa conſentire, nu. 14. b.
Publica minori curæ ſaltem quoad intenſionem ſunt quam propria, nu. 29 b.

R

Reformatio quã intẽdit Cõcil. Trid. non eſt eadem omnino quæ primaria, n. 24 b.
Reformatio huiuſmodi canonicorum quales miniſtros peculiares, & communes & in quæ eis permittere poſſet, nu. 37. b.
Reformatio facienda cogendo intrare in mare per fluuium, nu. 34. b.
Reformatori quali neceſſario obediendum, nu. 36. b.
Regiminum triplex ſpecies. Monarchia in qua ſolus vnus gubernat. Ariſtocratia in qua ſoli optimates. Democratia in qua totus populus, quibus additur quarta, quæ ſub Ariſtocratia ſatis comprehenditur, in qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorum gubernat, ſicut illa in qua vnus de conſilio multorum gubernat ſub Monarchia continetur, nu. 15. b.
Regula canonicorum appellatur regula clericorum, & laxior eſt regula monachorum, nu. 40. b.
Regulæ de ſubſtantia non eſt vt ſolus Prælatus omnia gubernet, imo etiam iure communi multa de conſenſu, vel conſilio Capituli expedire tenetur, nu. 11. b.
Regularis licet teſtari non poſsit, poteſt tamen verbo vel ſcripto precari, vt ſua peculiaria bona in certos pios vſus impendantur, nu. 54. a.
Regularis donare poteſt ſua peculiaria de licentia prælati in eos vſus in quos ipſe prælatus poteſt, non autem in alios, nu. 55. a.
Regulari qua de cauſa iuſta dari poteſt licentia habendi proprium, nu. 56. a.
Regulari non cõcedit Papam tam libere facultatem diſponẽdi ad pia inter viuos,

ac prælatus eius poteſt. nu. 57. a.
Regularis beneficiarius quærit Eccleſiæ vel beneficio ſuo, ſiue ſit ſui ordinis, ſiue non, & ſiue manuale, ſiue non, nu. 37. non ſolum ea quæ quærit ex fructibus eius, vel ex opera ſua, ſed etiam ea quæ aliunde ex contractu vel vltima voluntate, nu. 38. a.
Regularis iuſte fieri poteſt Doctor, nu. 33. a.
Regularis quid acquirat Deo, quid Papæ, quid monaſterio, & quid ſibi, & illa verba (quærit monaſterio) quem ſensū habeāt, profundius quā alibi n. 34. a.
Regularis poteſt obeſſe monaſterio in iure quærendo, & non in quæſito, nu. 64. a.
Regularis etiam fugitiuus & eiectus iniuſte, quærit monaſterio, eiectus autem iuſte, & non translatus ad aliud Epiſcopo, quia ei ſubeſt, nu. 65. a.
Regularis depoſitus priuatur præbenda, & voce in capitulo, ſed non deſinit eſſe monachus, etiam ſi eijciatur, nu. 65. a.
Regularis deleta ſua regula, manet regularis ordinario ſubiectus, nu. 66. a.
Regularis iuſte eiectus uel ſua regula deleta an originis Epiſcopo ſubſit, nu. 66 a.
Regularis exauthoratus, & ad triremes damnatus cui Epiſcopo ſubſit, nu. 67. a.
Regularis eiectus, moneat Epiſcopum ſe ſibi ſubiectum, nu 67. a.
Regularis habitu ſuo priuatus, vtatur clericali, & an cogi poſſit redire nu 68. a.
Regularis æquatur ſeruo & filio fam. quoad ſibi apta, & quibus eſt eadem ratio. & ita nil ſibi & omnia monaſterio quærit, nu. 62. a.
Regularis Abbatis dolo facta profeſſio valet, ſed bona eius non quæruntur Monaſterio, nu. 62. a.
Regularis non agit ſuo nomine in iudicio regulariter, etiam iniuriarum, & an æquiparetur ſeruo in contractibus, nu. 61. a.
Regularis condemnatoria ſententia quæ in perſonam eius fertur, nu. 100. a.
Regularis conſtituit procuratorem ſine licentia ſuperioris quoties ſine illa poteſt litigare, nu. 100. a.
Regularis depoſitio a monachatu non extenditur ad ordinem, & quid operatur, num. 100. a.
Regularis quis exēptus, & ſuper quo conueniatur coram ordinario, nu. 96. a.
Regularis in nullis cauſis coram laico Iudice conuenitur, nu. 96. a.
Regularis ſimplex regulariter non eſt legitima perſona ad agendum, neq; defendendum in iudicio proprio nōīe, neq; alieno ſine prælati licentia, nu. 97. a.
Regularis prælatus vel beneficiarius pōt eſſe in iudicio, Reus & Actor nomine ſuo, & alieno, nu. 97. a.
Regularis adiens ſuperiorem ob grauamen, videtur appellare, nu. 93. a
Regularis eo ſolo quod fugiat non excommunicatur, nu. 93. a
Regularis delictum ad quid monaſterium obligat, nu. 94. a.
Regularis vere profeſſus nullus etiā militaris vel prælatus teſtari poteſt, licet Nouitius, Heremita, & tribus votis implicitus id poſſit, nu. 75. a.
Regularis quid poteſt diſponere inter filios iuſtos in ſeculo relictos, nu. 77. a.
Regularis nouitius, non poteſt ita libere teſtari ac miles, nu. 84. a.

Regularis iam profeſſus, nec reuocare nec alterare poteſt teſtamentum antea cō ditum, num. 85. a.
Regularis profeſſi bona tenet Monaſterium capax bonorum eo viuente, niſi quoad legitimam filiorum, nu. 86. a.
Regularis beneficiarius perinde poteſt diſpendere de fructibus ſui beneficij, ac Clericus ſecularis de ſui, etiam ſi beneficium ſit manuale nu. 42. a.
Regulari mortuo ſine liberis, Monaſterium etiam mendicantium niſi ſit Franciſcanum ſuccedit in totum, nu. 82. a.
Regularis dicens aliquid eſſe ſuum in vno ſenſu, peccat mortaliter, in alio venialiter, in alio nihil, nu. 32. a.
Regularis peccat mortaliter volēdo habere dominium cuiuſpiam rei pecuniariæ, non autem volendo habere dominium aliarum rerum animæ vel corporis vel alius rei ſpiritualis vel honoris ſancti & eccleſiaſtici, nu. 33. a.
Regulari quis & qualem poteſt facere facultatem manendi extra clauſtrum, & conuertendi quæſita in vſus ſuos, & quę per talia quæſita intelligātur, n. 72. a.
Regularis poteſt impendere quæſita in pia per facultatem impendēdi ea in ſuos vſus, & eam habenti teſtandi facultas facile addi poteſt, nu. 73. a.
Regularis, quæ, quando, & quomodo teneatur ſoluere debita ante profeſſionem contracta, nu. 74. a.
Regulares quadruplicis generis, & eorum quibus teſtandi facultas conceditur, (num. 50, a.
Regularis teſtari nequit etiam de rebus alius quam Monaſterij, etiam conſenſu eius cuius ſunt, & prælati concurrente, quamuis ordinatio eius certo modo valeat, nu. 89. a.
Regularem non abſtergit profeſſio ab omni irregularitate præcedente, nu. 92. a.
Regulares ſimplices in emēdis ſibi rebus qua mēte eſſe debēt, ne peccēt. n. 20. a.
Regularis & ſeruus quomodo æquantur in acquirendo, nu. 35. a.
Regularis cui monaſterio vel prouinciæ quærit, nu. 36. a
Regularis non eſt proprie, religionem ſolum generaliſſime profeſſus, nu. 36. a.
Regulari licet habere aliquid proprij de licentia ſuperioris, non quidem quoad proprietatem ſeu dominium, vel ius aliquod verum, ſed quoad vſum ſimplicem facti tantum, & non de qualibet licentia, ſed de data iuſta de cauſa, num. 46. & 47. a.
Regularis etiam bona ante profeſſionem quæſita, quærit per eam monaſterio niſi &c. num. 36. a.
Regularis abſente prælato vel ſyndico, vt poteſt agere, & quæ alimenta petere etiam eis præſentibus, nu. 98. a.
Regularis ſpoliatus a ſuperiori beneficio, etiam manuali, interdum agit contra eum, nu. 98. a.
Regularis an poſtulare iuſte poſſit de licentia prælati pro ſtipendio, ſaltem quærendo Monaſterio, nu. 99. a.
Regularis habens beneficium in quo differt ab habente peculium etiam quaſi con ductum nu. 44. a.

Regularis ſimplex carens officio diſpēſandi, & beneficio, nil poteſt largiri ſine ſui præfecti licentia, etiã in eleemoſynã, niſi in 3. caſibus, etiam ſi habeat aliud officium: niſi &c. nu. 40. a.
Regularis habens peculium, ſolum poteſt diſpendere quæ adminiſtratio illius requirit, num. 41. a.
Regularis etiã hodie iuſta de cauſa poſt profeſſionem poteſt manere in ſua domo cum bonis ſuis de licentia ad nutum reuocabili ſui prælati, nu. 48. a.
Regularis Canonicus & Monachus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi de licentia tamen prælati, nu. 100. a.
Regularis etiam ſine prælati conſenſu obligatur, ſaltem naturaliter tantum, donec prælatus irritet eius conuentionem, vel ei contradicat, & non poſtea, Et contrariæ opiniones conciliantur, nu. 74. a.
Regularis multa poteſt velle iuſtè, & iniuſtè ſine prælati conſenſu, nu. 74. a.
Regulari prælato qualis iuriſdictio iure cõmuni antiquo ſit in ſubditos, & qualis nouo Tridentino priuilegio vel conſuetudine, nu. 95. a.
Regulari accuſanti Abbatem debentur alimenta a Monaſterio, nu. 59, a.
Regularis quare non peccat faciendo eleemoſynam extremè egenti, nu, 60, a.
Regularis vſufructu fruitur monaſterium eo viuente, nu, 70, a.
Regulari multa ſunt peccata etiam mortifera, quæ alij non ſunt talia, nu, 91, a.
Regularis ſimilis eſt filio, & ſeruo actiuè & paſſiuè quoad vltimas voluntates, num. 75, a.
Regularis cur non dedendus ob noxam ſicut ſeruus, nu. 94, a.
Regularis conuentio perinde valet, & irritatur ac eius votum, nu. 74, a.
Regularium ſaltem canonicorum viuentium per portiones priuilegiatas quæ reformatio videtur expediens, nu. 37. b.
Regularis an, & quando debeat exire monaſterium, ob neceſſitatem parentum, nu. 48. & de cuius licentia debeat exire, nu. 49.
Regularis appellare poteſt etiã in cauſa correctionis ſi excedatur in illa nu. 51, b
Regularis an damnari poſſit a ſuo Prælato ad triremes ob aliqua delicta, n. 52, b
Regularis aſſuetus viuere per portiones priuilegiatas iuſſus a ſuo prælato illas omittere, an & quando peccet? nu. 36, b.
Regulari in eccleſia clericos ſeculares etiam presbyteros poſſe in adiutores aſſumi, num. 37. b.
Regularis nõ peccat habẽdo, vel erogando pie peculiaria de iuſta licẽtia, n. 26, b.
Regularibus ſingulis vt dẽtur ſingulæ quantitates in veſtitũ ſtatui poteſt, n. 27, b
Regularium modum viuendi per portiones priuilegiatas 14. cauſæ iuſtificantes, num. 29, b.
Regularium perfecta communitas hanc diſcordiam, negligentiam, & hæc murmura parit, nu. 29, b.
Regularem fugitiuum vbicumq; ſuus prælatus auctoritate propria capere poteſt num. 50, b.
Regulari eccleſiæ in canonicos cur vtilius eligere presbyteros, quam inferiores,

res, num, 38, b,
Regularibus Canonicis Capellanis & Choraulibus adiutoribus quanta portio, & qualiter danda, nu. 29, b,
Regularis translatus vel eiectus non tenetur ad accidentaria regulæ, quale eſt non tangere pecuniam, ieiunare, &c, nu. 46, b.
Regulares translati auctoritate Apoſtolica, vt recipiendi remiſſiue, nu. 52, b. & deciſiue in Comment. Cap. ſtatuimus 19, q. 3.
Regulari minori clauſtrali Hiſpaniæ quod remedium datum, de dubijs circa illud & quod non videtur ſufficiens, & quod eſſet tale remiſſiue nu. 52. b. & deciſiue in d. c. ſtatuimus.
Regularis a quo poteſt habilitari & cogi tranſire ad aliam regulam, monaſteriũ, prouinciam. vel nationem remiſsiue nu. 52. b. & deciſiue in d. c. Statuimus.
Regularis ad quæ beneficia eſt capax, & ad quæ poteſt cogi & habilitari remiſſiue, nu. 52. b. & deciſiue in d. cap. Statuimus.
Regularis a qua venatione & veſtitu arcendus remiſsiue nu. 52. b. & deciſiue in d. cap. Statuimus.
Regulares fœminæ vt arcendæ ab egreſſu & a quo congreſſu aliorum remiſsiue, nu. 52. b. & deciſiue in d. c. Statuimus.
Regulares Canonicos præcedere monachos Pij 4. ſententia remiſsiue nu. 52. b. & deciſiue in d. cap. Statuimus.
Regularis clauſura iure magni facienda, num. 32. c.
Regularis clauſura iure communi quanta, & quod ſpeciali augetur, & minuitur, num, 33, c,
Regularis an & quando, & quomodo exiens a clauſtro peccet, nu. 34, c,
Regularis frangens clauſuram, nunc nihil, nunc venialiter, nunc mortifere peccat, num. 35, c,
Regularis clauſura Tridentina cur mitior quam Pontificia prior, & poſterior num. 40, c,
Regularis monialium clauſuram iure naturali inductam eſſe ſuadentia, ſoluuntur, num. 42, c,
Regularis an, & qua de cauſa, & ad quam aliam tranſeat religionem, nu. 4, c,
Regularis cogi nequit tranſire ad ſtrictiorẽ, nec laxiorem regulã, n. 21, & 22. c.
Regularis licet iure antiquo non poſsit cogi tranſire ad aliud monaſterium, iure tamen ſpeciali ſic: adhunc modum, n. 22, c,
Regulares Canonici aliquot cur non poſsint cogi tranſire, & aliquot ſic, n. 22, c,
Regulares Canonici aliquot ſunt vnum corpus, & habent Generalem, & aliquot non, num. 22, c,
Regularis interdum transfertur, vt fiat habitator, interdum vt fiat filius, n. 22, c,
Regularis ad quæ beneficia poteſt cogi a ſuo ſuperiore, & ad quæ non nu, 23. c,
Regularis cui electioni conſentire poteſt, & cui non, nu, 23, & 24, c,
Regularis mendicans translatus ad non mendicantes ad hæc eſt inhabilis, num, 23, & 24, c,

Regularis Simoniaca profeſſio quoad quid valet & quoad quid non, nu, 25, c.
Regularis canonia, & monachatus quoad quid beneficia, & quoad quid non num. 25. c.
Regularem clauſuram fœminarum eodem iure quo virorum inductam, auxit Bonifacius, cuius conſtitutio tranſcribitur cum innouatione Tridentina, & tribus Extrauag. Pij V. num 39. & vna Gregorij XIII. nu, 54. c.
Regularibus ad alium ordinem translatis quanta licentia extra manendi dari poteſt, num, 12, c.
Regularium minorum Conuentualium eiectorum a ſuis domibus dubia deciduntur, num, 13. c.
Regularium clauſura non iure naturali & diuino, ſed humano inducta, num, 29. & 3. ſeq. c.
Regularis extra monaſterium ſimilis piſci extra aquam, nu, 30. c.
Regularibus Conuentualibus nuper eiectis cur ſit vberius prouidendum, nu, 18, c,
Regularis de cuius licentia iuſtè tranſit ad alium ordinem, nu. 10, c.
Regularibus an veſtis pretioſa liceat, nu. 27, c,
Regulari de veſte iura cur quædam includant clericos, & quædam non, nu. 27, c,
Regulari tranſlato An, & quanta poſſit dari licentia manendi foris. nu, 38. c.
Regularis etiam tranſlatus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, nu, 15. c.
Regularium circa exitum Extrauag. Pij vt differant, nu, 47, c,
Regulares transferēdos nō poteſt recipere niſi qui pōt recipere nouitios n. 14. c.
Regularem tranſlatū tractet Prælatus vt vernaculum quoad exitum, nu. 14. c.
Regularibus Cōuentualibus eiectis in Hiſpania quod remedium ſufficiens, n. 16, c:
Regularibus imo & Clericis ſecularibus omnibus venatus eſt vetitus. nu. 26, c.
Regulari contra profeſſionem reclamaturo imponuntur ſeptem, quæ iuſta cauſa tollit, & quorum quinque forum conſcientiæ non tangunt n. 77. c,
Regularis penſionarius cui quærit, nu. 68. & 69, c.
Regularis ad cuſtodiā vel pœnā in carcerē coniectus, vt peccat fugiendo. n. 63. c.
Regulari canonico quando liceat habere domum ſeparatam hoſpitibus ſuſcipiendis, num. 65. c.
Regularis manens extra monaſteriū iuſſu Prælati, videtur manere intra, n. 74, c.
Regularis quis agit, et intra quantū tēpus de nullitate profeſſionis, n. 71. et 76. c.
Regulari penſionario vel habenti beneficium ſeculare quis ſuccedit, nu. 70. c.
Regularibus in eccleſiis clericos ſeculares ſtipendiarios eſſe poſſe, nu. 67, c.
Religionis ſtatus eſt exercitium ad perfectionē Chriſtianam perueniendi. n. 21. a.
Religione in conſueta facilius bene quis ſeruit quam in alia nu. 4. c.
Religionem ingeſſuri qualis debeat eſſe diſpoſitio, num. 2, a,
Religionem poteſt quilibet ingredi etiam filiusfam. etiam ſeruus ſciente & volente domino, & an debitor inuitis creditoribus, nu. 3, a,
Religionis de ingreſſu parū couſultandū ſecundū Th ꝙ ſic eſt intelligendū, n. 2, a,
Religioni ſe dedendi quæ cauſa fuit multis, uum. 3, a,
Religionis īgreſſū vouens ante diſpoſitionē requiſitā, cū hac ſpe ingrediaturn, 4,

Religio-

ingrediatur, num. 2, a.
Religionis bona pars ſcopi victoria trium hoſtium, nu. 7. a.
Religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem ſecundæ ſpeciei ſecundum regulam ſuam, eſt in ſtatu peccati mortalis, nu. 5. a.
Religioſus tenetur conari non ſolum ad beatitudinem patriæ vt clerici, ſed etiam ad hanc beatitudinem viæ, nu. 5. a.
Religioſi qui liberè contradicant Prælato potenti, rari, nu. 20, b.
Religioſus, vide Regularis.
Reſtituere non tenetur capiens alienum, quod petitum dominus libenter daret, licet capiendo clam modo ingrato ei, venialiter peccaret, nu. 52. a.
Rigor ex cauſa molliendus, nu. 19, c.
Roncæuallis monaſterij bonorum diuiſio defenſa, nu. 8, b.
Roncæuallis Prior poteſt petere ratione diſtributionum quotidianarum, nu. 21. b.
Roncæuallis ſubprior a Priore & Capitulo eligendus, nu. 22, b.
Roncæuallis diuiſio non tollit obſeruantiam regularem, nu. 23, b.
Roncæuallis Canonico mortuo, cui cedat eius peculium, nu. 23, b.

S

Scandalum vtilius naſci, quam veritatem relinqui, vt intelligendum, nu. 35. b.
Scriptura referens aliam, non probat contenta in ea, quum ſaltem non exprimit illa, nu 21. b.
Sermones in moralibus eo vtiliores, quo ſpecialiores, num. 1. a.
Seu, &, ſiue, coniunctionum propria ſignificatio, nu 44, c.
Statui neceſſarium ſine illius mutatione donare malum, nu. 27, & 30, a.

T

Teſtamentum conditum etiam longe ante profeſſionem, non rumpitur per eam, num. 83 a.
Teſtandi facultas concedenda regulari viuenti extra clauſtrum cum facultate conuertendi quæſita, in proprios vſus, nu. 90 a.
Teſtari vt non poſſunt præſertim hodie milites religionum militarium, nu. 88. a.
Tranquillitas animæ cur non ita turbatur tractatu bonorum & negotiorum Dei & ſeruorum eius, ac propriorum, nu. 31. a.
Turris Nonæ ſpeculorum Nobiles Romanas non eſſe vere religioſas, nu. 15. a.

V

Venatus quatenus Clericis ſecularibus & regularibus licet, nu. 26. c.
Verba in obſcuris potius, vt communiter quam pro minimo accipi. nu. 17. a.
Verba cum effectu ſunt intelligenda, nu. 14 c.

Verbis

Verbis iuuentus, & rebus ſenectus attentior, nu. 3. in epiſt. ad lect:
Vicarius prælati quis propriè, & quis impropriè, nu. 22. b.
Virtutis actus eo melior; quo à fine temporali purior. nu. 2. in Epiſt. ad Lect.
Vita hæc hyppodromus, & grande theatrum, nu. 2. in epiſt. ad Lect.
Vita auſterior cur potuit monialibus indici, & non minoribus Conuentualibus nnm. 40. c.
Vitæ mutatio difficilis, nu. 30. b.
Vniuerſis conceſſum, non videtur ſingulis competere, nu. 12. b.
Vota tria requiruntur ad religionis ſubſtantiam & ſufficiũt legitime facta, n. 3. a.
Vota regularium nõ contraria regulæ, valent, donec eis contradicatur. nu. 74. a.
Vota tria ſubſtantialia religionis non faciunt illam niſi emittantur in religione approbata, etiamſi in modo viuendi approbata ſi nt, nu. 13. a.
Voti paupertatis ſolemnis tollendi nulla cauſa inueniri poſſe videtur, ſicut voti ſolemnis caſtitatis, nu. 49. a.
Votum paupertatis licet ſit minus voto caſtitatis, & obedientiæ, violatio tamen illius plus labefactauit monaſteria quam eorum, nu. 6. a.
Votũ obedientiæ ſecundum regulam approbatam, includit vota caſtitatis, & paupertatis ſufficienter, ſine alia expreſſione, quæ tamen etiam expreſſe aliter facta non ſufficiunt, nu. 14. a.
Votum ſimplex paupertatis licet non impediat acquiſitionem, impedit tamen ne illa ſit iuſta, nu. 19. a.
Vouens vnam religionem ad intrandam aliam, maiore auctoritate eget quam profeſſus, nu. 10. c.
Vouens ſimpliciter paupertatem quomodo iuſte viuet, nu. 18. a.
Vouens ſimpliciter paupertatem peccat volendo quærere, & contrahendo, ſed vere quærit, & contrabit, nu. 19. a.

FINIS.

Ad lectorem candidum præſertim Romanum.

ROGO te primum Candide idemq; præſertim Romane lector,ne me carpas eo nomine quod ea quæ in hac epiſtola ſubijcio, nō adiecerim datæ ad te in horum commentariorum principio,quia neceſſitas id faciendi poſt illam, & totos eos (excepto indice & paucis, quæ ob noue interrogata fini tertij adieci typis excuſſos)euenit.Deinde ne vitio grauiue notæ vertas Simoni Magno aut mihi, aut vtrique, quod ex abrupto & inopinate auerterim me à conſuetudine eius, quem magna pars vrbis nouit eſſe mihi fratrem in Chriſto cariſſimum, & mei diligentiſſimum, non enim id feci eo, qood minoris quam ante hac facerem contubernium eius, cuius prudentiam, modeſtiam, & variam egregiamq; eruditionem, ac raram bonorum morū ingenioq; meo conformium ſuauitatem merito tantopere laudare & commendare ſoleo: Neque quod oculorum meorum imbecillitas non egeat quantum ante hac magna ope, eademque neceſſaria, quam ei ferebat in euoluendis libris, & rara in ſcribendis,reſcribendis delendis & reponendis dictatis,patientia & ſolertia: Sed quia(quod peccatis meis deputo) ſuis technis,qui mille nocendi artes habet occaſionem, qua nos diſiungeret, adinuenit,dum transferens ſe de more in Angelum lucis, vſus nimio eius in me nomenque meum ſtudio perſuaſit, ei,vt vitam meam me viuente mihique conuiuens ſcriberet, typiſque excuſſam ederet, me inſcio & inuito, & ante annum, ne id faceret, obnixe rogante, qua vna re ſe meque ambos apud pleroſq; omnes dubia in peiorem partem vertentes, læſit, ſe quidem, præbendo anſam, quo adulationis inſimuletur· me vero,præbendo eandem,quo vanitatis, impudentiæ,ſchenodochiæ inſolentis, & fictionis & ſimulationis à meo ingenio longe alienæ.noter,ſe inquam adulationis,quia nemo, qui ſatis meos nouerit affectus & defectus, non eſt iudicaturus eum(vt conijcio)me ſupra me extolltere, vt conijcio inquam,quoniam Deo teſte,eam nondum legi nec ab alio lecta m audiui nec id facere propono. Tum ne forte Apologiam

contra Panegyrin præter omnem morem parare cogar. Tum quod eum qui paſſim coram Chriſto eiuſque Vicario ſeſe vituperat, merito pudeat tam ſerias laudes audire & plus legere. Me vero vt noter vanitatis, & inſolentis ſchenodochiæ quia vix vllus erit, qui non ſit putaturus me id ſciente, conſentiente imo & rogante factum. Cui malo nullo alio præſentiore antidoto mederi poſſe viſum eſt, quam auerſione prædicta, Nullo enim alio argumento tantam fidem de vtriuſq; animi ſinceritate tibi facere poteram, quam illa vtriq; & illi & mihi ingrata & incommoda, quandoquidem fieri non poteſt, vt vulgata non ſit; Nec videtur ſuffeciſſe, quod aliquot Illuſtriſſimos eoſdemq; Reuerendiſſimos eo momento, quo id noui, curauerim conuenire, & impenſiſſime orare, vt quæ illis oblata erant exemplaria, premerent, Deum Opt. Max. teſtatus, me id in domo vnius eorum tunc primum reſciuiſſe. Quamobrem etiam atq; etiã te oratum velim, vt hæc animo, quo aguntur candido, boni conſulas, & ne me in amicitia colenda inconſtantiæ, & in mihi incõmodando imprudentiæ arguas, nec illum (qui cuiuis etiam maximo Principi poteſt eſſe commodus) alio nomine incuſes, quam nimij erga amicum amoris, quo præpeditus mala conſequentia non ſatis præuidit, & quo, vt vereor, me longe alium quam ſim, & alienis coloribus & plumis, quibus & pingi, & ornari nullatenus velim, nec forte velle debeam, pinxerit & ornarit. Vale.

Errata ſic corrigito f. folium p. paginam. l. lineam deſignat.

Fol. 1. p. 1. lin. 26. lege, inuitis, ſ. 2. p. 1. l. 4. lege, 81. & l, 25. lege, mandanti ſ. 41. p 1. l. 25. lege, ſuſpiciendus, ſ. 44 p 2. l. 13. lege, legitima filij ſ. 51. p. 1. l pen pro non ſolum lege, ſolus ſ. 69 p. 1. l. 16 lege, cap. 1. & l. 17. lege c. 2 ſ. 75. p. 1. l. 8. pro pio lege pro ſ. 82, p. 1. l. 5 lege eius ſ 85 p. 1 l 1 lege derelictus & p. 2. l 8. a fine pro Luſitanis lege Lutheranis ſ 91. p. 1. l. 16, lege ſuperbia et p. 2. l. 0. à fin lege Turrecrem ſ 94. p. 1. l. 16. lege cuius, ibid. l. 3. à fin tol. quæ ſ. 91 p. 1. l. 10 à fin. l. etiam ſ. 106. p. l. 19. lege ſecularia & p. 2. l. 20. lege ſuſpenſi.

COMMENTARIVS

IN CAP. NON DICATIS XII. Q. I.

ampliſsimus de religionis fine debito, deque ſolemni, & ſimplici paupertatis voto, deque plurimis quotidianis circa ea contingentibus.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA Doctore Nauarro.

SVMMARIVM.

AVTHOR *ante multos annos hoc capit. verb. interpretatus, Commentarium hunc & alterum in cap. Nullam 18. q. 2. nunc compoſitos virgini matri dicat, num. 1.*
Maria virgo vndecunque audit, ſyncerique cordis quantula quæque benigne ſuſcipit, num. 1.
S. Auguſtinus non tantum canonicorũ regularium, ſed etiam multorum aliorum ordinum magnus Patriarcha, num. 1.
Ioannes Trullus Prior ſanctæ Chriſtinæ laudatus, num. 1.
D. Auguſtinus Romanus Sanctiſſimi D. N. Confeſſarius & Sacriſta, laudatus, num. 1.
Sermones in moralibus eo vtiliores, quo ſpecialiores, num. 1.
Religionem ingreſſuri qualis debeat eſſe diſpoſitio, num. 2.
Religionis de ingreſſu parum conſultandum ſecundum Thom. quod ſic eſt intelligendum, num. 2.
Religionis ingreſſum vouens ante diſpoſitionem ad id requiſitam, cum hac ſpe ingrediatur, num. 2.
Religionem poteſt quilibet ingredi etiam filiusfam. etiam ſeruus ſciente & volente domino, & an debitor inuitis creditoribus, num. 3.
Humani generis tres hoſtes, Mundus, Caro, dæmon, num. 3.
Religionis bona pars ſcopi victoria trium hoſtium, num. 3.
Vota tria requiruntur ad religionis ſubſtantiam, & ſufficiunt legitime facta. n. 3.
Perfectio vitæ Chriſtianæ quæ, & quotuplex, & quod ad eam tenetur conari omnis religioſus, num. 4.
Charitas perfecta tripliciter dicitur, num. 4. & 5.
Beatitudo vera quid, & quid perfecta, quid imperfecta, & quod triplex eſt imperfecta, & ad quam tenetur conari religioſus, num. 5.

Religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem ſecundæ ſpeciei ſecundum regulam ſuam, eſt in ſtatu peccati mortalis, num. 5.
Religioſus tenetur conari non ſolum ad beatitudinem patriæ vt clerici, ſed etiam ad hanc beatitudinem viæ, num. 5.
Religioni ſe dedendi quæ cauſa fuit multis, num. 6.
Maria virgo mater cur matri ſuæ petita negauit, num. 6.
Votum paupertatis licet ſit minus voto caſtitatis, & obedientiæ, violatio tamen illius plus labefactauit monaſteria quàm horum, num. 6.

1 AQVAMPLVRIMIS religioſis præſertim Canonicis noſtri ordinis regularibus iamdudum, & nuper rogatus, & flagitatus, decreui Pie lector ab hinc circiter ſeptem menſes ſcripto facere interpretationem amplam huius celebris cap. Non dicatis. 12. q. 1. (quod ab hinc circiter 50. anno, interpretatus fueram verbo, ſed exiliter, in celeberrimo Roncæuallis Monaſterio, & hoſpitali generali omnium quæ ſunt in Hiſpanijs præter Compoſtellanum antiquiſſimo, ſito in vertice Pyrenæi, qua Celtas ab Iberis diuidens, Celtiberiam Nauarram cingit) Quod quia deſumptum eſt ex c. 2. Regulæ S. Auguſtini magni in primis Canonicorum Regularium, Deinde multorum aliorum ordinum patriarchæ, eius precibus & interceſſione glorioſiſſimæ virginis matris Mariæ noſtræ Roncæuallis patronæ fretus, eam aggreſſus fui, & ita (ni fallor) mihi vtriuſque alumno eorum rogatu fauit omnium Dominus Ieſus Theoantropos, vt putem me, licet horis ſucciſiuis, quæſtionibus plurimis etiam ſacræ Pœnitentiariæ nunquam nõ ſeſe ingerentibus filiumq; interrumpentibus, confeciſſe in illud ampliorem & fructuoſiorem quam præconceperam Commentarium. Quin & adiunxiſſe alterum non minus vtilem & quotidianum in cap. Nullam. 18. q. 2. in quo rem prefatæ Roncæuallis eidem virgini matri ſacræ tractans plurima quotidiana de religionum præſertim noſtræ canonicorum Regularium, reformatione, diſputaui, & diffiniui. Quorum vtrunque licet humiles, & tanta maieſtate indignos, vltimæ vero meæ ſenectutis quaſi cantiones Cygneas, offero, dico, & conſecro tibi, O præpotentiſſima cœlorum Regina virgo & mater Maria, quæ vera es theotocos, quæque apud tuam Rocamuallem licet inter iuga, deſertaq; montium, rupeſq; nubibus inſeſſas, & niuecanas, frigoreq; rigentes, nunquam non dignaris coli, nunquam non miſeris opitularis. Quæque & ſi a noſtro ſpatijs ingentibus orbe diſiungare, ſuos quantum polus eleuat ignes, non tamen humanos caſus oblita, tuumq; nil pertæſa genus, vigili mortalia cura ſuſcipis, ac lachrimæ tangunt tua pectora noſtræ, ſumis, & exiles ſynceri cordis honores. Hanc igitur quantulamcunque oblationem interceſſione tua tuo filio Deo Opt. Max. vt gratam facias, ſimul, gratioſe accipias, ſuppliciſſime oro, & flagito,

flagito, ſperans fore, vt ea ſit arra tuæ olim dulciſſimæ viſionis, & illius quæ noſtra ſumma beatitudo ſempiterna eſt, eiuſdem filij tui, ſummiq; patris æterni, & ſpiritus ſancti vtrique coæui ſummæ indiuiduæq; Trinitatis, cui dies hic anno 1574. & ætatis noſtræ 82. ſacer eſt. Amen.

Quo dicenda in contextu huius capituli lucidiora ſapidioraque fiant, præmitto ſequentia.

I. Quod Reuerendus admodum in Chriſto Pater Ioannes Trullus Prior Canonicorum Regularium ſanctæ Chriſtinæ in eodẽ Pyrenæo qua parte Aragoniam diuidit a Gallijs, Idemq; eruditiſſimus, nuper edidit egregium opus 4. libris digeſtum, in quo canonicorum regularium ordinis antiquitatem, ſanctitatem & totum orbem Chriſtianum olim amplexam amplitudinem, omniaq; ad illum pertinentia elegantius & vberius quàm hactenus alius quẽ viderim tradit, in quorum quarto Regulam totam exponens, hoc fragmentum tractat alte quidem & late conatus ordinem regularem paupertatis voluntariæ amore, & odio proprietatis aſficere, more tamen theologorum concionantium potius in genere quam in ſpecie, quod ipſum ante fecerunt pientiſſimus Hug. a S. Victore, & celebertimus Gerſonus, & aliquot alij, & in his etiam Iordanus a Saxonia, quem manu ſcriptum tradidit nobis Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Auguſtinus Romanus, tunc Prouincialis ordinis Heremitarum S. Auguſtini, idemq; eruditiſſimus, iuxta ac pientiſſimus ſacræ paginæ doctor merito a ſacris confeſſionibus S.D.N. Gregorij XIII. ſelectus, nunc autem etiam Eccleſiæ ſanctæ Rom. Sacriſtæ officio ab eodẽ meritiſſime auctus. Nos autem more canoniſtarum conſulentium, conabimur ſic generatim affectos ſpeciatim admonere, quas facti ſpecies amplecti, quaſq; vitare oporteat, quo generalis ille vterq; affectus ſemper, & vbiq; perſeueret illæſus: quod eo vtilius fuerit, quo ſanctiſſimus ille, peneq, omniſcius Aquinas in Prologo 2. ſec. poſt philoſophum tradit, ſermones morales, vniuerſales minus vtiles eſſe, eo quod actiones in particularibus ſunt, eoq; difficilius quo maioris negotij eſt noſſe generalia, & ea ſpeciebus recte aptare, quam tantum ea noſſe.

2 II. Quod multi parum religioſe intrant religiones, & ideo ingreſſi facile egrediuntur, vel profeſſi laxe illas ſeruant, multi enim forte admoniti, quod Thom. 2. ſec. q. fin. art. 1. diffinit, quod intraturus religionem non debet eſſe neceſſario in præceptorũ obſeruantia exercitus, neq; conſulere multũ ſuper ſuo ingreſſu, quia in certis non eſt multum conſultandum ſecundum philoſophum 3. ethic. & certum eſt ingreſſum de ſe eſſe bonum, certum item neminem viribus ſuis innatis recte illam ſeruare poſſe, viribus autem a Deo inditis quemlibet poſſe, multi, inquam, forte hæc admoniti, ſine alia præuia diſpoſitione eas ingrediũtur, alius quidem parentum metu, vel importunitate, alius, vt ſe de illis vindicet ingerendo eis dolorem, alius, vt vitet iuſtas repræhenſiones, fugiat curas, labores,

 egeſta-

egeſtatem, opprobrium, & contemptum aliorum, alius, vt fiat Abbas, Prior, Commendatarius, beneficiarius, alius, quia ſe prius, voto, ira, leuitate, timore mortis vel alia de cauſa quam deuotionis vouit ingreſſum. Thom.enim vt recte Caiet. in d.art.fin.aduertit, non eſt intelligendus de quocunque intraturo, ſed de bene diſpoſito, qualis eſt ſecundum eundem in regenda religione verſatiſſimum (quippe qui fuit Illuſtriſſimi ordinis Dominicanorum generalis) qui omnem ſuam fiduciam ſuſtinendi onus religionis ponit in Deo, & interiori affectu vere vult relinquere omnia, ita vt non remaneat affectus ad honorem, non ad gloriam, non ad carnem, & ſanguinem, neq; ad id genus alia, quia in hac expropriatione conſiſtunt ſumptus ædificandi turrim perfectionis in religione de qua Luc. 14. Nam ſine hac expropriatione, vt ille ait, nunquam ædificabit eam, nunquam ad perfectionem perueniet, ſed patebit riſui: ſicut enim taliter a ſe abdicanti iugum religionis ſuaue eſt, quippe qnod auferat perturbantia, & laborioſa vt Gregorius citatus ibi a Thoma dicit, & conſolationem dilectionis internæ afferat, ita temere illud ſibi imponenti ſine tali computatione ſumptuum, fit laborioſum & moleſtum, vt eſt palato non ſano panis, qui ſano eſt ſuauis. Quid autem facient, qui non ſunt ita diſpoſiti? Reſpondet idem Caietanus, debere hanc diſpoſitionem procurare, orationibus, eleemoſynis, confeſſione, lectione ſcripturæ, concionibus audiendis, & differre ingreſſum, donec eam acquirant, & non ingredi niſi bona ſpe, quod ingreſſis dabit Deus hanc expropriationem & ſanctam fiduciam; In qua re aduertendum, quod hac dilatione vti poteſt, qui non vouit ingreſſum, nam qui eum vouit, debet intra tempus tacite, vel expreſſe determinatum, ingredi, quoniam omnia vota ſunt intra tale tempus implenda, ſecundum Thom. receptum 2.ſec. q. 88 art. 3. ad tertium, qui quæſt. 189. art. 2. addit, quod res laudabilis eſt vouere religionis ingreſſum, quamuis vt ibi monet Caietan. non debet quis eſſe ad id facilis: poterit autem implere ſine tali diſpoſitione, concepta prædicta ſpe & fiducia quod eam dabit dominus ingreſſo. Aduertendum tamen quod non omnia vota vel profeſſiones male vel imprudenter facta, ſunt paris conditionis, quoniam alia quorum maior pars eſt, valent & obligant, alia vero ipſo iure ſunt nulla, & ideo non obligant: vt latius traditur infra num. 101.

III. quod ita diſpoſitus iuſte poteſt ingredi religionem etiam ſi ſit ſer-
3 uus, conſentiente domino, alias non, imo ſi eo contradicente vel ignorante ingrediatur, etiam poſt factam profeſſionem poteſt repeti a domino cum omnibus quæ in monaſterium intulit intra triennium a tempore ſcientiæ domini, data ſecuritate impunitatis vt colligitur ex cap. ſi ſeruus. 2. 54. diſt. c. ſi quis incognitus 17. q. 2. & §. 1. Auth. de monachis collat. 1. Poteſt etiam ingredi filiusfamilias etiam inuito patre ſub cuius eſt poteſtate, niſi parentes tanta egeſtate laborarent, quod probabiliter

non

non poſſent ſuſtentari eo ingreſſo ſecundum Thom. 2. ſec. q. fin. art. 6. quamuis contra pater non poſſet iuſte ingredi relictis liberis ſine rebus ad ſui educationē neceſſarijs, ſecundū eundem pulchra in id ratione diuerſitatis reddita. Poteſt etiam iuſte ingredi debitor de conſenſu creditorum, & etiam eis inuitis, cedendo bonis ſuis, & derelinquendo ea illis ſecundum eundem Thom. ibid. ad tertium, quod etiam aſſeruit Innoc. in rubric. de obligat. ad ratiocin. quam Anton. & Com. probant in c. 1. eiuſdem tit. Pro quibus facit primo authoritas S. Thom. II. c. Duæ. 19. q. 2. quatenus habet, legem Dei priuatam præferendam legi hominum publicæ, & ideo Rectorem Eccleſiæ poſſe ſine licentia Epiſcopi ad religionem tranſire, licet ſit debitor Eccleſiæ ſuæ cuius regimen ſponte aſſumpſit. III. facit c. licet, de Regul. quatenus habet, obligatū vni religioni etiam per profeſſionem ſolemnem, poſſe tranſire ad ſtrictiorem, etiā non obtenta licentia ſuperioris. IIII. quod vtroque iure cedens bonis ſuis, liberatur a carcere. l. 1. & 4. ff. de ceſſ. bon. & l. fin. ff. de his qui bon. ced. poſſ. Contrarium tamen tenet Maior in 4. diſt. 38. q. 2. col. antep. cui adhæreo, primo per c. Commiſſum, de ſponſal. qua parte habet, eum qui iurauit ducere aliquam in vxorem, prius debere eam ducere, quam intrare religionem, etiam ſi ad id lege priuata ducatur, & poſtea ingredi illam, & non alia ratione quam quia debitor prius debet ſoluere debita, quam intrare. Ergo &c.

II. quod Thom. vbi ſupra quem ibi commendat in hoc Caiet. determinat debita certa ſoluenda eſſe ante ingreſſum.

III. quod ſecundum eundem Thom. obligatus ad ratiocinia, prius debet illa reddere, quam intrare, quod probat c. 1. de oblig. ad ratio. & tam Innoc. in Rubr. quam Anton. & alij in d. c. 1. illud pro certo habent in obligato ad ratiocinia publica, imo & eſt caſus expreſſus in l. officiales. C. de Epiſc. & cler. & gloſ. recept. in d. c. 1.

IIII. quod debitor lege naturali & diuina tenetur ſoluere debitum iuxta 7. præceptum Decalogi Exod. 20. relati in c. Quid in omnibus. 32. q. 7. quo non ſolum vetatur acceptio iniuſta alieni, ſed etiam retentio, c. ſæpe, de reſt. ſpol. a qua obligatione non videtur abſoluere ingreſſus religionis pluſquam a iuramento ducendi vxorem, a quo non abſoluere talem ingreſſum probat prædictum cap. Commiſſum.

V. quod abſurdum videtur, vt qui doctor, mercator, pictor, ſcriptor, vel alia arte, induſtria, vel munere pollens, vno vel altero anno poteſt lucrifacere centum, vel ducenta, quæ mutuo accepit, ingrediatur religionem & fraudet creditorem valde fortaſſis eis egentem.

VI. quod non omnis ceſſio bonorum excuſat cedentem a ſoluendo; non enim excuſat illa quæ fraudulenter fit, vt probat lex vlt. § vlt. ff. qui in fraud. cred. ſecundum primum intellectum gloſ. & late poſt alios a ſe citatos tradit Iaſon in §. Item ſi quis in fraudem nu. 92. inſtit. de Act.

& in

& in §. fin. nu. 9. eod. tit. Imo ſola illa ceſſio quam quis facit, ob inopiam contingentem per infortunium, & ob veram impotentiam non ſoluendi excuſat a peccato non ſoluendi debita iuſta, vt egregie de more ſentit clariſſimus Author Domin. Sotus in 4. lib. q. 7. artic. vlt. de iuſt. & iur. At qui pollet arte, viribus, induſtria vel aliquo munere quo poteſt honeſte lucrari ea quæ debet, & ne quærẽdo alijs, laboret & ferat moleſtias, cedit bonis, non cedit vere bonis, propter veram inopiam & impotentiam ſoluendi, niſi creditores vrgerent eum ad ſtatim ſoluendum per coniectionem in carcerem, ergo ceſſio quam debitor ſponte facit creditoribus non vrgentibus, ingrediendo monaſterium, non excuſat eum a peccato non ſoluendi debita ſua.

VII. quod non obſtant in contrarium citata, ad primum enim reſpondetur, quod S. Thom. non loquitur de omni debitore ingrediente, ſed tantum de illo qui cedit bonis, & facit quod poteſt, ad ſoluenda debita, & non poteſt ſoluere, qualem nos quoq; concedimus poſſe iuſte intrare, imo & quemcunquę alium de quo eſt probabile non poſſe manentem in ſeculo lucrifacere ſoluenda, huiuſmodi enim debitor iuſte quoad forum animæ poſſet intrare etiam nulla ceſſione bonorum præmiſſa, modo bona fide indicaret & relinqueret ea quæ habet creditoribus. Ad ſecundum concedo legem Dei priuatam præferendam publicæ humanæ, modo ſciatur, vel iuſte credatur eſſe lex Dei, vel inſpiratio eius: qualis tamen non eſt omnis inſpiratio ad intrandam religionem, vel tranſeundum ad ſtrictiorem vt probat c. ſtatuimus in verbo (leuitatis) 19. q. 3. quod in huc ponderauit gloſ. ibid. in verb. (diſtrictioris) & qualis eſt credenda illa qua debitor potens honeſto modo ſoluere debita differendo aliquanto tempore religionis ingreſſum, incitatur ad ingrediendum ſtatim fraudato ſuo creditore, quum ſit contra legem non ſolum humanam, ſed naturalem ipſiuſmet Dei, vt probatum eſt, Imo merito credi poteſt, eſſe ſpiritus diaboli in lucis angelũ ſe transformãtis, q̄ ſæpe facere monet Paul. 2. Cor. 11.

Ad tertium reſpondetur idem quod ad ſecundum.

Ad quartum reſpondet ſextum pro hac parte formatum. Concludendum itaque eſt, quod debitor ſiue fiſci, ſiue priuati qui poteſt honeſte lucrari ſoluenda differendo aliquanto tempore ingreſſum religionis, quem creditores non vrgent ad ſtatim ſoluendum per coniectionem in carcerem, peccat ingrediendo religionem inuitis & fraudatis creditoribus, niſi monaſterium velit pro eo ſoluere, & probabiliter credit ſe intra illud æque vel melius lucraturum quo eis ſoluat. Quod videtur procedere etiam in eo qui vouit ingredi etiam intra certum tempus, quia votum poſterius non tollit obligationem anteriorem, per d.c. Commiſſum, nec poteſt eſſe vinculum iniquitatis arg. cap. Quanto, de iureiur. & cap. in malis, 22. quæſt. 4.

Quarto, quod licet neuter Thom. exprimat, vterq; tamen ſentit, quod bona

bona pars huius diſpoſitionis conſiſtit in præfigendo ſcopum & finem ſui ingreſſus victoriam in ſe defendendo ab illis tribus quæ ſunt horrenda monſtris, puta Mundo, Carne, Dæmone, de quibus illud 1. Ioannis 2. Omne quod eſt in mundo, eſt concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, & illud diſtichon Baptiſtæ.

Ambitioſus honos, & opes & fœda voluptas,
Hæc tria pro trino numine mundus habet.

emittendo votum caſtitatis, contra primum, votum paupertais, contra ſecundum, votum obedientiæ, contra tertium.

V. quod hæc ſunt tria vota eſſentialia, ſiue ſubſtantialia religionis ſtrictiſſime acceptæ, eo quod ſine illis non conſtat, & illa ſufficiunt. Thom. recept. 2. ſec. q. 186. art. 6. & 7. Pan. & Com. in Rubr. de regular. & in c. Eccleſia, de conſtit. modo legitime emittantur, vt infra nu. 13. dicam. De quorum votorum duobus ſcilicet paupertatis & obedientiæ habetur in hoc capitulo, & de paupertatis, & caſtitatis in c. Cum ad monaſterium §. 1. & fin. de ſtat. monach. & de obedientiæ hic, & in c. Quorundam, & c. Si religioſus, de Elect. lib. 6. qua parte habent regularem non habere nolle neq; velle, eo quod voluntas eius a ſuperioris pendeat arbitrio, quod deſumi potuit ex fine huius cap. habente eum non ſolum facultatibus, ſed etiam voluntati renunciaſſe. Ex quibus ſequitur quod quiſquis vouit tria ſubſtantialia vota religionis legitime, eſt vere & dicitur proprie religioſus vel religioſa ſiue regularis, quod idem ſonat, per notata in Rubr. de reg. & ob id eo frequentius vtar, quam verbo religioſus, quia eſt breuius, & vtrunq; ſexum comprehendit, non tamen omnis regularis ſiue religioſus dicitur proprie monachus, quia canonicus regularis dicitur religioſus & regularis, per definitionem regularis & religioſi poſitam per Pan. & alios in Rubr. de regul. non tamen proprie eſt monachus, arg. rubr. & cap. Quod Dei timorem, de ſtat mon. & ideo in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi, non venit canonicus regularis, vt defenditur in Comment. cap. Nullam, 18. q. 2. quem cum hoc edidimus.

4 VI. quod licet etiam neuter Thom. vbi ſupra exprimat ſentit tamen vterque & alij alibi exprimunt, quod bonæ diſpoſitionis ingreſſuri religionem pars bona conſiſtit etiam in præfigendo ſibi pro ſcopo ſui ingreſſus, perfectionem vitæ chriſtianæ. Perfectio autem vitæ Chriſtianæ conſiſtit eſſentialiter ſiue ſubſtantialiter, & ſimpliciter in charitate, in alijs autem virtutibus, ſolum accidentaliter, & ſecundum quid tantum, vt probat c. Charitas, 2. de pœnit. diſt. 2. & declarat vterque Tom. 2. ſec. q. 184. artic. 1. & Aquinas in Opuſc. 18. c. 1. & ſeq. Tum per illud ad Colloſſen. 3. Super omnia charitatem habete, quæ eſt vinculum perfectionis, quia ſcilicet omnes alias virtutes quodammodo ligat in vnitatem perfectam. Tum quia vnumquodq; dicitur perfectum, inquantum

attingit

attingit proprium finem, qui eſt vltima rei perfectio. Charitas autem eſt quæ vnit nos Deo, qui eſt vltimus finis humanæ mentis, nam qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. 1. Ioan. 4. Perfectio autem hæc, & vita ſimpliciter, & eſſentialiter chriſtianæ charitatis eſt triplex. Prima, qua totum cor hominis actualiter ſemper fertur in Deum. Et hæc perfectio eſt charitatis patriæ, quæ non eſt poſſibilis in hac vita, in qua impoſſibile eſt propter humanæ vitæ infirmitatem ſemper actu cogitare de Deo, rebuſq; diuinis, eiſdemq; frui prætermiſſis alijs. Secunda, qua quis fertur in Deum ſemper, niſi quantum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via, non tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem. Tertia, qua quis habitualiter totum cor ſuum ponit in Deo, ita ſcilicet quod nihil cogitet, & velit quod diuinæ dilectioni ſit contrarium, quæ perfectio eſt communis omnibus charitatem habentibus, nemo enim poteſt eſſe bonus ſine illa, & cum ea quilibet eſt talis, quia illa excludit peccatum mortale, & excluditur ab eo, c. Cum renunciatur, 32. q. 1. & c. Qualitas, 2. de pænit. diſt. 2. & tradit Thom. 2. ſec. quæſt. 24. artic. 12.

5 VII. quod etiam bona pars diſpoſitionis ad intrandum religionem, conſiſtit in præfigendo pro ſcopo & fine, beatitudinem non ſolum perfectam patriæ, & alterius vitæ, ſed etiam imperfectam viæ, & huius vitæ magis in dies perficiendam, oēs .n. vt in prælud. 4. Manual. nři n. 11. diximus, & probamus, deſideramus & deſiderare debemus beatitudinem veram, q̄ quicquid hallucinati fuerint Philoſophi Ethnici, eſt cognitio, & fruitio Dei Opt. Max. quæq; eſt duplex. Altera perfecta, altera imperfecta. Perfecta eſt cognitio Dei intellectiua intuitiua perpetua cū fruitione eiuſdem producente ſummum gaudium, & delectationem, & ſatietatem omnium deſiderabilium, cuius partes ibi nu. 8. declarantur, quæ in hac vita mortali non poteſt haberi, quia in ea nulla cognitio eius eſt intuitiua. Nemo enim vidit Deum vnquam, Ioann. 1. niſi corpore exuto per mortem, vel quaſi per raptum, vt Thom. ibi 2. lect. col. 3. declarat. Et quia interrumpitur eſu, ſono, & alijs ad vitam neceſſarijs. Imperfecta vero haberi poteſt in hac vita, quia illa eſt (vt ibid. nu. 10. diffinitur) cognitio Dei intellectiua non intuitiua perpetua cum fruitione eiuſdem, cuius partes etiam ibi declarantur. Hæc autem beatitudo vera, ſed imperfecta viæ, & huius vitæ eſt triplex, vt ibid. nu. 12. Prima, infima qua ſola vi naturali Deus cognoſcitur, & amatur. Secunda, maior, qua vi naturali eleuata fide catholica abſq; tñ gratia, & charitate cognoſcitur, & amatur. Tertia, maxima qua vi naturali munita fide, & ſuperaddita gratia gratum faciente, cognoſcitur, & diligitur. Hæc tertia non compatitur ſibi peccatum mortale, c. Charitas, 2. de pœnit. diſt. 2. Thom. 2. ſec. q. 24. artic. 12. aliæ vero duæ ſic, 1. ad Corinth. 13. & Thom. 2. ſec. q. 4. artic. 3. & 4. & ſentit q. 2. artic. 9. Vt ergo intraturus religionem ſit bene

diſpoſitus,

diſpoſitus, debet habere deſiderium non ſolum beatitudinis perfectæ in alia vita, quæ eſt ſecundum charitatem perfectam, primo modo ſupra dicto ad quam omnes anhelamus vel anhelare debemus, ſed etiam beatitudinis imperfectæ huius vitæ, non tantum ſecundum charitatem perfectam tertio modo perfectionis ſupra dictæ quæ communis eſt omnibus habentibus charitatem, qua ſcilicet quis habitualiter ita fertur in Deum, vt nil velit quod ſit eius offenſa mortalis, ſed etiam ſecundum charitatē perfectam ſecundo modo quo quis fertur in Deum actualiter ſemper, niſi quando neceſſaria vitæ ab illa impediunt, religioſus enim ſemper debet niti, vt cognitio, & fruitio eius de Deo in dies fiat maior, & magis continua, adeo quidem, quod Thom. implicite & Caiet. explicite 2. ſec. quæſt. 184. art. 5. ad ſecundum dicunt, quod religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem præfatam ſecundæ ſpeciei ſecundum regulam ſuam, eſt in ſtatu peccati mortalis, licet non ex eo ſolo, quod actu non tendat in eam: quæ eſt concluſio terribilis multis religioſis, qui nec actu ſeu actualiter, nec virtute, ſeu virtualiter habent animum ſe in dies magis in charitate perficiendi, nec curant pluſquam boni clerici ſeculares vel laici, ad eam tendere. Et ne dicas hoc & ſextum præſuppoſitum idem continere, eo quod perfectio viæ, & beatitudo viæ idem eſſe videantur, conſidera quod perfectio, & beatitudo differunt, eo quod perfectio reſpicit habitū charitatis etiam ſine actu, qualem habet qui eſt ornatus gratia gratū faciente, & charitate habituali, licet nil de Deo cogitet, & dormiat, Beatitudo autem quia eſt actus & operatio vt Thom. recept. docet 1. ſec. q. 3. art. 2. requirit actualem cognitionem & fruitionem, quæ non ſunt habitus ſed actus, quibus anima dilecta cognoſcit, & amat ſuauiter dilectū ſuum, & Dominum Deum, vt in d. Prælud. n. 12. diximus, et ideo ſicut charitas perfecta primo modo non poteſt eſſe in hac vita, ita neque beatitudo imperfecta continua, quia interrumpitur eſu, ſomno, & alijs naturæ conſeruandæ neceſſarijs, quemadmodum contra vt beatitudo patriæ non poteſt non eſſe continua, & perpetua, ita charitas illius etiam eſt perfecta primo modo ſicut in d. Prælud. nu. 8. probatur. Quare vt perfectio charitatis ſecundo vel tertio modo accepta, tanto magis eſt perfecta, quanto magis continue per eam diligitur Deus, ita beatitudo viæ eſt tanto magis perfecta, quanto eſt ſimilior beatitudini patriæ, quæ nunquam interrumpitur. Quibus eſt conſequens, quod ſicut religioſi muneris eſt conari ad charitatem ſecundo modo perfectam, ita eſt etiam conari vt cognitione & fruitione Dei, quæ eſt beatitudo viæ, in dies magis continue fruatur.

6 VIII. Quod præfatæ diſpoſitiones, & deſideria vincendi, carnem, mundum, & Diabolum, & adipiſcendi perfectionem charitatis ſecundæ ſpeciei huius uitæ, & fruendi beatitudine imperfecta omni tempore quo vitæ neceſſitas non abducit ab ea, fuerunt cauſa quæ plurimos viros, & fœ-

minas a nuptijs, negotiatione, agricultura, & alijs artibus etiam ſedentarijs, & alijs, ſeuocauit in Eremum, ſolitudinem, clericatum, & monachiſmum anachoritarum, et Cœnobitarum; hæc eadem cauſa mouit virginem matrem, adhuc puellam aſſuetam Dei, diuumque colloquijs, ad negandum matri roganti vt more communi ſibi vellet dare nepotes, in Parthenicis in hæc verba.

Non poterit maculare meum venus vlla cubile,
Virgineumque decus & *infra,*
Hæc eadem, (ſcilicet mea) ſanctos nouit ſententia vates
Et magnos habet auctores. & *infra*
Clara per hos magnos liquit veſtigia calles
Ælias, Æliadeſque viri gratiſſima cœlo
Progenies, viſura ſuo de ſemine diuos.

IX. Quod quamuis votum paupertatis ſuapte natura videatur facilius ſeruatu, quia facilius eſt, vt ait Gregorius relinquere noſtra quæ votum paupertatis reſpicit, quam nos ipſos, quod fit voto caſtitatis, & obedientiæ, & licet ſit minus alijs duobus, vt ſentit Thom. vbi ſupra art. 8. Violatio tamen eius videtur fuiſſe frequentior cauſa lapſus religionum, & earum obſeruantiæ quam violatio aliorum, & quæ difficilius corrigitur, quia eius culpa magis latet, & rarius agnoſcitur quam violationis caſtitatis, & obedientiæ, cuius primordia induxerũt Ananias, & Saphira, Actor. 5. de quibus Baptiſta.

Hic rapuit miſero Saphiram cum coniuge vortex,
Terraq; mendaces condidit vna duos.

Quare huius uoti obligationis penetralia altius rimari conabimur.

SVMMARIVM.

Dominium & proprietas idem, & quid & quotuplex poſſeſſio vel quaſi. n. 7.
Dominium & quaſi dominium quid. num. 7. & vt differt ab vſufructu & vſu qui eſt duplex nu. 8. & quod ius adminiſtrandi non eſt dominium. nu. 9.
Peculium vnde dictum, & eſt octuplex, maxime autem quadruplex, & additur nonum. num. 9.
Peculium duplex alterum iuſtum, alterum iniuſtum. num. 10.
Proprium dupliciter dicitur quoad ius & vſum ſimplicem facti, nu. 10.
Paupertas quid & vnde deducta, & an differat ab inopia. nu. 11.
Pecuniæ nomine quid continetur. nu. 11.
Paupertas duplex, interior, quæ triplex, & exterior, & quid illæ nu. 12.
Paupertas exterior duplex, voluntaria, quæ rurſus multiplex, & coacta, illa vt plurimum melior iſta. num. 12.
Paupertatem etiam ſimpliciter vouens ad quid obligatur. num. 13.
Paupertas quæ ad conſtituendam veram religionem neceſſaria. nu. 13.

Vota

Vota tria ſubſtantialia religionis non faciunt illam niſi emittantur in religionẽ approbata, etiamſi in modo viuendi approbato fiant. nu. 13.
Paupertatis votum ſolemne ſufficiens ad religionem fit dupliciter tacitè. nu. 14
Votum obedientiæ ſecundum regulam approbatam, includit vota caſtitatis, & paupertatis ſufficienter, ſine alia expreſſione, quæ tamen etiam expreſſe aliter facta non ſufficiunt. nu. 14.
Turris Nonæ ſpeculorum Nobiles Romanas non eſſe vere religioſas nu. 15.
Votum ſimplex paupertatis licet non impediat acquiſitionem, impedit tamen ne illa ſit iuſta. nu. 16.
Acquirit alteri nemo liber niſi &c. nu 16. 8

X. quod dominium & proprietas eiuſdem rei ſunt idem iuriſperitis l.
7 naturaliter §. Nihil commune adiuncta l. Si quis vi, §. Differentia ff. de acq. poſſeſſ. & Rubr. ff. de acq. rer. dom. adiuncta Rubric. de cauſſ. poſſ. & prop. & differt a Poſſeſſione, quæ eſt ius inſiſtendi rei nõ prohibitæ poſſideri iuxta Bart. in d. §. differentia, poſſeſſio autem ita diffinita differt ab inſiſtentia, & detinentia facti quæ eſt non ius ſed ſolũ factum iuxta l. Stipulatio iſta §. Hæc quoq;, ff. de verb. oblig. qualem habet cõmodatarius, depoſitarius, colonus, & quicunq; detinet de facto rem. Per poſſeſſionem autem intelligo etiam quaſi poſſeſſionem, quæ eſt ius quaſi inſiſtendi rei incorporali gloſ. 1. l. 3. ff. de acq. vel amittit. poſſ. cum citat. ab ea.

XI. quod dominium ſiue proprietas eſt ius perfecte diſponendi de re niſi lege prohibeatur, ſaluo iure alterius, vt colligitur ex Bart. & Aret. in d. § differentia. Dixi (ius) pro genere, omne enim dominium ſiue proprietas eſt ius, non contra, nam omnis obligatio eſt ius inſtit. de oblig. in princip. omnis item actio, inſtit. de Act. in princ. & omnis ſeruitus, inſtit. de reb. corp. & incorp. in princip. non tamen dominium neque proprietas. Dixi (perfecte diſponendi) ad differentiam vſus fructus quem qui habet non poteſt diſponere de re, perfecte, quia eſt ius vtendi, & fruendi alienis rebus, ſalua ſubſtantia, inſtit. de vſufruct. in princ. & ad differentiam vſus, qui eſt ius vtendi rebus alienis, inſtit. de vſu & habit. §. 1. Dixi (re) non addendo (corporali) vt addit Bartol. qui ſolius rei corporalis dominium definire voluit, quia nos definimus dominium prout 9
extenditur etiam ad quaſi dominium, quod etiam eſt rerum incorporalium, cuiuſmodi eſt beneficium Eccleſiaſticum, iuriſdictio, & ius præſentandi, eligendi, conferendi, viſitandi, et id genus alia, in quibus etiam datur proprietas a poſſeſſione diſtincta, vt de Iuriſdictione, in c. licet cauſam, de prob. de iure eligendi, c. Cum Eccleſia Sutrina, de cauſſ. poſſeſſ. de iure conferendi, c. Cum ſuper eod. tit. de iure viſitandi, c. Cum ex officij de præſcript. & de iure præſentandi c. Conſultationibus, de iure patr. & de beneficio Clem. 1. de ſeq. poſſeſſ. adiuncta Rubr. & Clem. 1. de cauſſ. poſſeſſ. & prop. & c. Accepta, de reſt. ſpoliat. Dixi (niſi le-

ge prohibeatur) ad includendum dominium pupillorum, qui licet ſint veri domini, non poſſunt diſponere perfecte de rebus ſuis donando, alienando &c. l. magis puto, & toto titulo de reb. eorum qui &c. & eorum qui habent bona prohibita alienari l. filius familias §. Diui ff. de leg. 1. & quorundam vxoris tranſeuntis ad ſecundas nuptias l. fœminæ C. de ſecund. nupt. Dixi (ſaluo iure alterius) quod Aret. vbi ſup. addidit Bartolo, ad includendum dominium directum ſeparatum ab vtili, & vtile ſeparatum a directo, quæ qui habent, poſſunt quidem diſponere perfecte, ſed ſaluo iure alterius l. 2. ff. de iure emphit. c. Potuit, de locat.

8 XII. quod his eſt conſequens differentia inter dominium, vſumfructum, vſum, qui eſt ius, & vſum facti, Dominus enim de re ipſa diſponit, vſufructuarius autē de ſolis fructibus rei, vſuarius vero de ſolis fructibus ad ſuum tantum vſum. Ita quod, nec donare, nec locare poteſt quicquam ex eis, inſtit. de vſu: & hab. §. 1. vſus vero ſimplex facti qui non eſt ius, qualem habet ſeruus in eo quod veſtit l. Id veſtimentum ff. de pecul. Qualem conuiua in edulijs ab inuitante ſibi appoſitis. Qualem etiam frater minor in his quæ comedit, & veſtit, c. Exijt §. Porro, & §. Ad hæc, de verb. ſignif lib. 6. omnium in hoc aptiſſimo, cui conſonat Clem. Exiui §. Cupientes eod. tit. quamuis diſſonare videantur Extrauag. Cum inter nonnullos, & Quia quorundam Io. 22. eod, tit. ad quæ reſpondimus in Apolog. libelli de Reditib. q. 1. Monit. 15. Poſteaquam prædicta in 14. probauimus poſt Sotum lib. 4. q. 1. art. 1. de iuſt. & iur. Et poſt Aluar. Pelag. lib. 2. de Planct. eccleſ. c. 58. quem ille non citat, teſtantem intentionis prædicti Io. 22. cui fuit familiaris fuiſſe id quod prædiximus. Quin & talem tantum habet omnis regularis non ſolum ordinum mendicantium, ſed etiam aliorum habentium bona in communi, quorum de numero ſunt hodie omnes præter illos Franciſcanos, quos vulgus vocat obſeruantes & Capucinos poſt Concil. Trid. c. 3. ſeſſ. 25. de Regul. nullus enim eorum habet vllum dominium in particulari c. Cum ad monaſterium §. fin. de ſtat. monach. talem habet etiam conſtitutus in extrema neceſſitate in rebus alienis, quod etiam Soto vbi ſupra placuit.

9 XIII. quod ius ſolum adminiſtrandi non eſt dominium, nec vſusfructus nec vſus, eſt enim ius diſponendi de re aliena nomine alieno gratis vel cum ſtipendio ſiue honorario in Rubr. ff. de adminiſ. tuto. & de adminiſt. rer. ad ciuit. pertin. & c. Grandi de ſupplen. negli. prælat. lib. 6. neque peculium, ſiue ius vel adminiſtratio peculij eſt dominium vel quaſi dominum. Peculium autem quaſi parua pecunia, a pecunia deducitur, quod a pecore ſeu pecude deductum, ſignificat quicquid in hominis eſt patrimonio c. Totum 1. q. 3. & l. Peculium ff. de pecul. ſtrictius autem captum ſignificat octo genera bonorum, vt probat gloſ. Rubr. ff. de pecul. & principaliter quatuor ſcilicet Caſtrenſe, quaſi Caſtrenſe, et aduentitium

titium de quibus agit l. fin. C. de inoff. teſtam. et Profectitium, de quo in l. Cum non ſolum, et l. Cum oporteat C. de bon. quæ lib. de quibus quatuor tracto in Manuali c. 17. num. 141. et ſeq. quibus octo peculiorum generibus, addo nonum ſcilicet eorum quæ regularis habet, illa enim etiam vocantur peculium c. Monachi, de ſtat. monach. Et quamuis habere peculium Caſtrenſe, vel quaſi Caſtrenſe, ſit habere bonorum proprietatem cum vſufructu, et habere Aduentitium, ſit habere proprietatem communiter ſine vſufructu, habere tamen Profectitium, non eſt habere dominium, nec ius aliquod ciuile, ſed adminiſtrationem bonorum patris, cui ſubeſt l. Placet, ff. de acq. hæred. ſicut nec habere peculium ſeruile d. l. Id veſtimentum, nec ſimiliter habere peculium monaſticum d. c. Monachi, ſed tantum habere iuſtam vel iniuſtam adminiſtrationem alienorum bonorum iuxta c. Cum olim in 2. de priuileg. et late tradita ibi ab Innoc. recept. ab alijs.

10 XIIII. Quod hæc conſequitur duplex eſſe peculium cuius non eſt dominus habens illud, Alterum iuſtum, quod cum iuſta licentia patris, domini, vel prælati habetur. Alterum iniuſtum, quod abſque licentia tali habetur, per prædicta iura præſertim c. Monachi.

XV. Quod etiam conſequitur, quod proprium eſt duplicis generis ſeu dupliciter dicitur in hac materia. Primo quidem quoad dominium, & proprietatem, vel quaſi, vel quoad veram poſſeſſionem aut quaſi iuris rei pecuniariæ, vel quoad vſumfructum, vel vſum præſertim quatenus ſunt iura, qualis generis proprij Deus & ſoli homines liberi, ſunt capaces ſuo nomine. II. Quoad detentionem, & vſum, adminiſtrationem, & poſſeſſionem facti tantum, cuius ſunt capaces etiam ſerui, monachi, & quicunq; alij homines etiam nomine ſuo l. ſtipulatio iſta. §. Hæc quoq; de verbor. & d. c. Monachi ſub fin. de ſtat. monach. & l. Placet, ff. de acq. hæred. & toto tt. inſtit. Per quas perſ. nob. acqui. Et primi quidem generis proprij rei pecuniariæ regulares ſunt incapaces, quia per votum ſolemne paupertatis omnibus eis iam quæſitis, & quærendis, imo & capacitati quærendi renunciauerunt iuxta hoc cap. in princip. & in fin. & d. c. Cum ad, §. fin. & tradit Thom. 2. ſec. quæſt. 186. art. 3. & 6. Dixi (rei pecuniariæ) quia rei ſpiritualis internæ, & externæ Eccleſiæ pecunia inæſtimabilis, capaces ſunt, vt infra dicam.

11 XVI. Quod paupertas verbum deductum ſecundum Varro de ling. lat. à parua pecunia, ſignificat carentiam magnæ pecuniæ, et non caritatẽ quæ eſt exuberans pretium rerum quæ habentur, et differt ab inopia ſecundum Arch. in c. Quo iure, 8. diſt. eo quod pauper dicatur qui parum habet, inops qui nihil, quæ non eſt vſquequaq; vera. Tum quia Franciſcus, et Franciſcani nihil habentes dicuntur pauperes, c. Exiit, de verb. ſignif. lib. 6. et in Clem. Exiui eod. tt. Tum quod pro eodem ponuntur in Pſalm. 24. ibi. Quoniam inops et pauper ſum ego, et in Pſalm. 11. ibi

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum &c. Tum quia eſt contra legem, ſi creditores, ff. de Priuileg. cred. & alia quæ citat Alex. in l. Si vero §. Qui pro rei qualitate ff. qui ſat. dar. cog. col. 3. Pecuniæ autem appellatione, non ſolum venit pecunia numerata, ſed etiam quicquid ea eſt æſtimabile d. c. Totum, 1. q. 3. & l. Pecuniæ nomine non ſolum pecunia numerata, ſed etiam omnes res tam ſoli quam mobiles, & tam corpora quam iura continentur ff. de verb. ſignif. quæ probat etiam iura, puta obligationes, & actiones pecuniam dici, vt ponderauit gloſſ. d. c. Totum, & pro tali pecunia carente accipitur in illo Math. 5. Beati pauperes ſpiritu, ſecundum enim Hieron. quem ibi ſequitur omniſcius Aquinas, non intelligitur de carentia ſpiritus ſuperbiæ, ſed de carentia pecuniæ voluntaria inſtinctu ſpiritus ſancti, licet vtramque expoſitionem ſequatur idem Thom. in 2. ſec. q. 19. art. 12.

12 XVII. Quod Paupertas eſt duplex. Altera interior. Altera exterior. Interior, eſt carentia voluntatis habendi pecuniam de qua intelligitur prædictum illud Dominicum. Beati pauperes ſpiritu, & eſt triplex, prima eſt voluntatis quærendi, vel retinendi iniuſte aliquod ius pecuniarium, & hæc eſt de præcepto, quippe quæ præcipitur implicite 7. præcepto & explicite 10. Decalogi Exod. 20. relat. a gloſ. c. Quid in omnibus 32. q. 7. Altera carentia voluntatis habendi, vel retinendi aliquid etiam iuſte niſi quatenus eſt inſtrumentum virtutis, & hæc eſt de conſilio iuxta illud 1. Corinth. 7. Qui habent tanquam non habentes, & qui emunt tanquam non poſſidentes &c. tertia carentia voluntatis habendi eam vllo modo pro ſuo etiam iuſte etiam quatenus eſt inſtrumentum virtutis, & hæc etiam eſt de conſilio, & magis quam ſecunda iuxta illud Math. 19. Si vis perfectus eſſe, vade & vende oĩa quæ habes, & da pauperibus. Paupertas autem Exterior eſt ipſa realis carentia pecuniæ, ſiue ſit voluntaria ſiue inuoluntaria quæ de ſuo genere, neque eſt bona, neque mala ſed indifferens. Tum quia & bene, & male, amari, deſiderari, haberi, & contemni poteſt pecunia. Tum quia licet illa iuuet aliquantum ad quærendam, & conſeruandam veram animi fœlicitatem, ut dicitur infra num. 23. tantundem tamen imo magis impedit, & Math. 19. conſulitur eius contemptus, & ibidem, & c. 13. eiuſdem Math. docet Dominus difficile diuitem ſaluari ut pulchre adnotauit Thom. 2. ſec. q. 186. art. 3. ad 4. Tum quia idem fuſius in lib. 3. contra gentiles cap. 133. & duob. ſeq. concludit paupertatem, & diuitias, de ſe neque bonas eſſe, neque malas, quia non ſunt uirtutes nec uitia, ſed inſtrumenta quibus ea quæruntur, & diuitiæ quidem eatenus bonæ ſunt, quatenus ſuſtentamur, & alijs benefacimus, malæ uero ſunt quatenus ob eas a uirtute auertimur, uel nimia ſollicitudine, uel nimio affectu, uel elatione quæ inde inſurgit, irretimur. Paupertas item bona, quatenus per eam liberamur a ſollicitudine circa temporalia, & ad contemplanda diuina paramur, mala uero quatenus

nobis

nobis ſuſtentandi nos & alijs ſubueniendi facultatem tollit, uel honeſtam occupationem per illlud Greg. a Tho. ubi ſupra relat. Sæpe qui occupati bene humanis uſibus uiuerent, gladio ſuæ quietis extinguntur. Quamuis autem hæc ita ſeſe habeant, certum tamen eſt paupertatem utiliorem eſſe ad uirtutes comparandas, quam copiam diuitiarum per prædicta, & per illud eiuſdem Thom. in Eſaiæ 48. ſub finem. ſuper illo uerbo (elegi te in camino) Paupertas confert multa I. peccatorum recognitionem. II. virtutum conſeruationem Eccleſ. 10. Pauper gloriatur per diſciplinam, & timorem ſuum. III. cordis quietem Tob. 5. ſufficiebat nobis paupertas noſtra ut diuitias computaremus hoc, quod uidebamus filium noſtrum. IIII. deſiderij impletionem pſalm. 9. Deſiderium pauperum exaudiuit dominus V. diuinæ faciunt dulcedinis participationem pſalm. 67. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus VI. exaltationem 1. Reg. 2. Suſcitans de puluere egenum VII. cœleſtem hæreditatē Math. 5. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum cœlorum, faciunt & illa multa priuilegia paupertatis relat. ab Arch. & alijs in c. Pauper, 11. q. 3. Dixi ſupra (ad uirtutes quærendas) quia ad quærendos fauores, honores, laudem, & gloriam longe plus commodant diuitiæ, quam paupertas, ut palam eſt.

XVIII. Quod duplex eſt paupertas exterior. Altera voluntaria, quam quis ſua ſponte conſequitur vel incurrit, qualis fuit Cratis Thebani, de qua Hieron. in c. Gloria Epiſcopi, 12. q. 2. & qualis longeq; melior illa, de qua Petrus ait aqud Math. cap. 19. Ecce nos reliquimus omnia &c. Quæ rurſus eſt multiplex, vt in eodem cap. probatur. Alia quidem nil habentis, nec habere potentis, quippe facti ad id incapacis per votum ſolemne. Alia ſe contentum victu honeſto facientis. Alia nil habentis, ſed ad habendum capacis, quippe cui non eſt votum ſolemne paupertatis, licet omnia ſua reliquerit: quarum omnium prædictarum quælibet inuenitur in alio bona, ideſt ob debitum finem debito modo volita, & in alio mala, hoc eſt, ob indebitum finem vel indebito modo cum aliquo circūſtantiæ defectu volita. Alia eſt paupertas exterior coacta, prouerb. 30. Paupertatem & diuitias ne dederis mihi, & quamuis voluntaria poſſit eſſe vt prædictum eſt mala, qualis eſt eorum qui affectant eam, vt otioſe vel vitioſe viuant, eſt tamen bona quoties ſine alterius iniuria expetitur ad magis vacandum literis, virtutibus, vel Deo cognoſcendo, & fruendo ſiue ad liberius ſequendum CHRISTVM & eius præcepta ſeruanda, iuxta conſilium CHRISTI Math. 19. Coacta verò paupertas, eſt quam quis contra ſuam voluntatem patitur vel incurrit, quæ longe frequentius eſt mala quam voluntaria. Et licet vtraque ad multa tam tēporalia quam ſpiritualia per occaſionem proſit, & noceat, vt ex prædictis colligi poteſt, & affirmat Thom. in d. lib. 3. cap. 135. vbi probat voluntariam non ſicut coactam impedire, imo iuuare promotionem alicu-

ius ad regimen ciuitatis.

23 XIX. Quod ex his infertur primo, quærenti ad quid obligatur qui vouet paupertatem? Reſpondendum eſſe, quod vouens primam obligatur ad non volendum ſibi quærere, vel retinere iniuſte aliquid pecuniarium, vouens autem ſecundam, ad non volendum illud etiam iuſte niſi quatenus eſt inſtrumentum virtutis, uouens uero tertiam, ad non uolendum quærere uel habere, etiam iuſtè, etiam tanquam inſtrumentum uirtutis. Dixi (ad non uolendum) & non (ad nolendum) quia uouenti paupertatem, ad hoc ut non peccet, ſufficit non uelle negatiue, licet non nolit poſitiue concipiendo uoluntatem qua nolit, ſiue noluntatem, quum non uelle ſit medium, inter nolle, & uelle, ut in ſimili non conſentire negatiue, eſt medium inter conſentire, & diſſentire poſitiue c. Is qui tacet, cum ei annot. de Reg. iur. lib. 6.

XX. Quod ad conſtituendum quem religioſum, non ſufficit paupertas etiam uoluntaria ſine uoto, & obligatione perpetuo eam ſeruandi inſtar Nazareorum qui per uotum ſanctificabantur, Num. 6. & ſatis efficaciter probat Thom. 2. ſec. quæſt. 186. art. 6. nec ſufficit uotum paupertatis primæ, nec ſecundæ ſpeciei, quia requiritur uotum tertiæ, nam requiritur quod exuat ſe omnem rationem tam iuſtam quam iniuſtam quærendi & habendi pecuniam per hoc cap. in princip. & melius in fine, &. in cap. Cum ad monaſterium §. fin. de ſtat. Monach. & tradit Tho. recept. 2. ſec. q. 186. art. 6. Imo nec ſufficit ad religionem uouere etiam tertiam, niſi uoueat ſolemniter, quia uouẽs ſimpliciter illam licet ſe obliget ad nolendum quærere, nec habere ullum ius pecuniarium, non tamen exuit ſe capacitate, & habilitate quærendi, & habendi iuſte, uel iniuiuſte illud cui etiam ſimile dicetur infra de uoto ſimplici caſtitatis, ſed requiritur quod fiat in religione approbata in manibus eius qui poteſt incorporare religioni, quia ad conſtituendum religioſum, requiritur uotum ſolemne paupertatis, & illud ſolum dicitur tale quod prædicto modo fit d. cap. 1. de uoto lib. 6. & Clem. eos, de Regular. Inter enim uotum paupertatis etiam tertiæ ſpeciei ſimplex & ſolemne, hoc diſtat, quod ſolemne inducit non ſolum iniuſtitiam, ſed incapacitatem habendi ſibi, contractus nullitatem nolente in id ſuperiore conſentire, Simplex uero ſolum iniuſtitiam ut infra probatur. Dixi ſupra (in religione approbatam quia non ſufficeret uouere illam in modo uiuendi etiam approbato pro bono, etiã per ſedem Apoſtolicam niſi approbaretur etiam pro regula religionis propriæ inductiua ut colligitur ex gloſ. Clem. Ex eo de ſent. excom. quæ habet modum uiuendi. III. regulæ S. Franciſci eſſe approbatum a Nicolao Papa ſed non pro regula quæ profeſſorem eius faciat uerum religioſum. Regulæ autem iure communi approbatæ quatuor ſunt. Scilicet, Baſilij, Auguſtini, Benedicti, & Franciſci ut poſt et ante alios tradit S. Ant. 3. part. tit. 16 cap. 1. §. 3. de quarum tribus, & Carthuſiaca poſt, deſcriptionem

ſtem montis Carmeli ſic ait Baptiſta in Parthenica,

Hinc Carthuſiacis æterna ſilentia clauſtris,
Hinc varias Benedictus oues collegit ab iſto
Canape nodoſa tunicas arcere fluentes
Lignipedes didicere viri, quiq; arua colebant,
Inuia & aſſidue terras arcere calentes,
Et quas Ciriacus de littore vexit Ibero
Hinc orti, ſanctum, & ſummo genus æthere dignum.

Qui ideo non videtur meminiſſe regulæ S. Auguſtini, quod latior ſit prædictis cap. Quod Dei timorem, de ſtat. monach. meminit autem Carthuſiæ quæ ſecundum ſpecialia ſtatuta cenſetur cæteris ſtrictior.

14 XXI. Quod non requiritur ad hoc vt votum paupertatis dicatur ſolemne & ſufficiens ad conſtituendum quem religioſum, quod expreſſe voueat paupertatem, caſtitatem & obedientiam. Primo quia id non requiritur, quum tacite fit profeſſio per delationem habitus, iuxta c. 1. §. penult. & fin. de Reg. lib. 6. & Clem. Eos, eod. tit. & negari non poteſt, tacite profeſſum præſumi profiteri ſolemne votum paupertatis, quia præſumitur verus religioſus per iura prædicta. An vero coram Deo & in foro conſcientiæ, in quo non eſt locus præſumptioni, ſed ſola veritas attenditur, cap. Is qui, & cap. Tua de ſponſal. nouæ ſatiſque frequentis quæſtionis eſt, & puto non eſſe, ſi vere putabat requiri profeſſionem expreſſã, & actu ſiue actualiter, & virtute ſiue virtualiter, non intendebat aliter profiteri, alias ſic. Secundo quia nec in profeſſione expreſſa id eſt neceſſarium, ſufficit enim vouere obedientiam ſecundum aliquam regulam a ſede Apoſtolica pro religione approbatam, ſecundum Innoc. receptiſſimum in theoria, & praxi, in c. Cõſuluit, de Regular. vbi ait quod licet non omne votum obedientiæ faciat quem religioſum, facit tamen illud quod fit ſecundum regulam monachalem, vel aliam a ſede Adoſtolica approbatam: & ideo non oportet exprimere quod quis vouet paupertatem, & caſtitatem, ſed ſatis eſt vouere obedientiam, ſecundum regulam approbatam quæ iubet illas ſeruari. Ob cuius concluſionis ignorantiã, inuenimus pridem in celeberrimo monaſterio de Parraces canonicorum Regularium quum illud Regia iuſſione viſitaremus, quoſdam apud ſe multum, & apud eruditos parum ſapientes contendere ſe ideo non eſſe profeſſos religioſos, quod profeſſi fuerunt per hæc verba. Voueo obedientiam ſecundum Regulam B. Auguſtini, non vouendo expreſſe caſtitatem, & paupertatem. Qua eadem ignorantia laboratum eſſe audio in quadam alia celeberrima Hiſpaniæ Metropoli; Quaque eadem ductus quidam eruditus, cuius nomen cauſa honoris taceo, ſcribit quod milites ordinum militarium Calatrauæ, & Alcantaræ, in Hiſpania non ſunt religioſi, quia non profitentur expreſſe caſtitatem & paupertatem, eo quod ſolum

vouent obedientiam ſecundum Regulam B. Benedicti, vel Ciſtercienſis vt ſcripſi in Propugnaculo commenti cap. fin. 16. q. 1. Reſponſo 17.

XXII. Quod hæc conſequitur recte me reſpondiſſe Reuerendiſſimo Domino Contarello Doctori doctiſſimo, & S. D. N. Datario intergerrimo, quendam admodum Reuerendum patrem non eſſe ita verum religioſum, vt ei poſſet conferre beneficium regulare in titulum, licet in Monaſterio S. Mariæ de Monteſerrato, de more preſbyterorum ſe illi offerentium ſine clericalis habitus mutatione, tria ſubſtantialia vota voueat proteſtantes expreſſe, non ſe obligare ad regulam B. Benedicti quæ inibi ſeruatur, quia non uouit illa ſeruare ſecundum illam regulam, ſed extra illã.

15 XXIII. Hæc eadẽ conſequi recte per multa latè adducta reſpondiſſe non eſſe vere religioſas nobiliſſimas illas Romanas quæ oblatæ turris Nouæ ſpeculorum de Vrbe dicuntur, & non mutato habitu ſe offerunt Monaſterio S. Benedicti in manibus prioris eiuſdem, non tamen ad viuendum ſecundum regulam eiuſdem ordinis, vt vouent aliæ moniales S. Benedicti, ſed ſecundum alium modum viuendi, qui licet ſit approbatus pro bono ab ipſa ſede Apoſtolica, non tamen pro regula religionis effectiua, eſto quod interdum vltra id quod modus ille viuendi requirit, voueant voluntarie caſtitatem, & paupertatem. Qua eadem ratione ſæpe reſponſum eſt qui in ordinem ſocietatis IESV recepti, uouent tria ſubſtantialia vota antequam ad ſolemnem profeſſionem admittantur, non eſſe veros religioſos, neque ob id fieri incapaces matrimonij, licet contrahendo peccarent, quia illa vota non ſunt ſolemnia, ſed tantum ſimplicia. Conſequi etiam recte nos abſoluiſſe de commiſſione Apoſtolica a crimine Apoſtaſiæ quandam nobilem Romanam quæ ingreſſa intra quandam religioſam domum, aliquot annos in ea manſit ſola obedientia promiſſa ſecundum modum viuendi quem in ea a longo tempore quædam honeſtiſſimæ fœminæ ſeruabant, abſque ſolemni profeſſione facta ſecundum aliquam regulam probatam a ſede Apoſtolica.

16 XXIIII. Quod peccat mortaliter qui quærit vel habet, vel quærere vel habere vult aliquod bonum pecuniarium poſt votum tertiæ paupertatis etiam ſimpliciter emiſſum, quia per prædicta tale votum licet non faciat incapacem ad quærendum & habendum tale ius, facit tamen impotentem, ad iuſte quærendum vel habendum illud abſque diſpenſatione iuſta de cauſa obtẽta: quod conſequitur eum qui votum paupertatis ſimplex emiſit, non poſſe iuſte eſſe emptorem, hæredem, legatarium, vel donatarium &c. quia eſſe talem vel velle eſſe, eſt velle habere aliquod ius pecuniarium, quod eſt contra votum, & conſequenter mortale c. Vouentibus 17. q. 1. cap. Periculoſe de pœnit. diſt 1. Conſequitur etiam difficile ſeruatu eſſe votum paupertatis extra monaſterium, quia difficile viuitur inter homines ſine eorum commercio l. Hi qui ſanctam C. de Apoſtat. Commercium autem ſine voluntate quærendi dominium ſibi vel

alij

alij difficile habetur, & talis non poteſt ſibi quærere iuſte per prædicta, nec alij, quia libera perſona non poteſt regulariter quærere alteri l. ſtipulatio iſta §. Alteri, de verbor. oblig. & §. Si quis alij inſtit. de inutil. ſtipul. ſine mandato eius, neque cum eo quoad directam actionem, neque quoad vtilem niſi quando eſt præſens l. Si procuratori ff. de verb. oblig. vbi poſt alios tradit Iaſon, vel quando ſtipulatur rem, vel ex re domini gloſſ. adiunct. text. & Bartol. communiter recept. in l. Quod procurator. ff. de procur. & in locis ibi allegatis a ſe, & ab additione. Poteſt tamen aliqualiter commercium habere quærendo alteri tanquam inſtitor l. 1. §. fin. & l. 2. ff. de inſtit. vel procurator ex re domini vt dictum eſt, vel Syndicus aut actor vniuerſitatis l. Si eum §. Actor, ff. de conſtit. pecun. vel tutor, vel curator furioſi, iuxta prædictum §. Si quis alij, ſine tamen animo quærendi ſibi aliquod ius pecuniarium inſtar monachi habentis peculium, de licentia ſuperioris. vt ſupra dictum eſt.

SVMMARIVM.

Paupertatem ſimpliciter vouens, videtur vouere tertiam. nu. 17.
Verba in obſcuris potius, vt communiter q̃ pro minimo accipi. nu. 17.
Vouens ſimpliciter paupertatem quomodo iuſte viuet. nu. 18.
Vouens ſimpliciter paupertatem peccat volendo quærere, & contrahendo, ſed vere quærit, & contrahit. nu. 19.
Regulares ſimplices in emẽdis ſibi rebus qua mente eſſe debent, ne peccẽt n. 20.
Paupertas iuſta ad religionem debet eſſe interior, & exterior omnium pecuniariorum præſentium & futurorum, & capacitatis eorundem nu. 21.
Religionis ſtatus eſt exercitium ad perfectionem xp̃ianam perueniendi. nu. 21.
Deum minus amat, qui cum eo aliud non propter ipſum amat. nu. 21.
Charitatis nutrimẽtum, diminutio cupiditatis, perfectio vero nulla cupiditas. n. 21
Crates Thebanus auri pondus ob literas abiecit. nu. 22. ſed inaniter. nu. 30.

17 XXV. Dubitari poſſe quam paupertatem prædictarũ trium videatur vouere qui vouit ſimpliciter paupertatem? Et reſponderi poſſet quod proculdubio tertiam ſi id faciat in actu profeſſionis regularis, quia materia ſubiecta id indicat ſecundum quam accipienda ſunt verba c. Intelligentia, de verb. ſignif. l. Si vno §. 1. ff. locat. Si vero extra profeſſionem regularem faciat magis dubitari poteſt, nam quod videatur vouere primam, vel ſecundam facit l. Nũmis, ff. de leg. 3. & cap. In obſcuris, de Reg. Iur. lib. 6, cum concord. ibi per gloſſ. citatis quibus probat in dubio minimũ videri legatũ vel promiſſum. Et in ſpecie de voto eſt caſus in cap. Ex parte de cenſib. ſed tenendum eſt, quod videtur vouere tertiam. Tum quod in dubio prius inſpicimus quod eſt veriſimilius, quam quod eſt minus gloſſ. recept. in d. cap. In obſcuris per cap. Inſpicimus eod. tit.

lib. 6.& l.ſemper in obſcuris ff. eod. & quum omnes de præcepto teneamur ad primam vt dictum eſt, veriſimile eſt quod qui vouit paupertatem, vouet maiorem quam primam, quum videatur aliquid addere. Tum quod in dubio videtur quis agere velle quod frequentius agitur d. Regul. Inſpicimus. Et ſola tertia communiter vouetur. Tum quia pauci conſiderant ſecundam, & ita non videtur illa voueri, arg. l. Cum Aquiliana ff. de tranſact. & c. Veniens, de iureiur. quæ probant actum non extendi ad incogitata. Tum quia qui vouet ſimpliciter caſtitatem, videtur vouere altiorem quam coniugalem, licet etiam illa dicatur caſtitas, & minor cœlibatu cap. Nicena, 31. diſt.

18 XXVI. Quod recte reſpondiſſe videmur interroganti, quid faciet qui vouit paupertatem putans ſe fore religioſum ordinis cuiuſdam, qui noluit eum recipere, nimirũ, vt ingrederetur alium, vel fieret inſtitor, curator, tutor, vel actor vniuerſitatis, vel ꝓcurator vel adminiſtrator alicuius quo de ſua commiſſione de bonis eius quæreret ei ſecundum prædicta cuius nomine, & non ſuo contraheret vel mendicando viueret, vel pro ſolo victu laboraret, quia validis non licet mendicare l. 1. C. de mend. valid. & cap. Non omnis 5, q. 5. quamuis ei qui omnia ſua dedit pauperibus, id liceat vt poſtea dicetur, aut certe peteret commutationem voti, vel diſpenſationem ex iuſta cauſa iuxta d. cap. Magnæ, de voto. Super quo arbitror poſſe diſpenſare Epiſcopum, cum liceat ei diſpenſare iuſta de cauſa ſuper omnibus votis, exceptis quinq; contentis in extrauag. Et ſi dominici 2. de pœnit. & remiſſ. quibus hodie annumeratur votum viſitandi domum glorioſam glorioſiſſimæ Virginis Matris Lauretanam, quorum de numero non eſt hoc, quum palam ſit per prædicta non eſſe votum religionis,

19 XXVII. Quod licet vouẽs ſimpliciter paupertatem, peccet mortaliter contrahendo, quaſi contrahendo, adeundo hæreditatem, acceptando donationem vel legatum &c. contractus tamen vel quaſi contractus, aditio hæreditatis, acceptio legati, vel donati valet, & per eam quæritur ius in re empta, donata, legata, &c. Tum quia vt ſupra tactum eſt, non eſt factus incapax iuris pecuniarij per illud votum ſimplex, ſicut fit per votum ſolemne, quia id nullo iure cauetur, & ita non dicendum c. Conſuluiſti 2. q. 5. Tum quia licet contrahens peccet contrahendo, contractus tamen regulariter valet iuxta gloſ. ſing. in cap. Decet §. Ceſſent. verb. proceſſus, de immunit. Eccleſ. lib. 6. Tum quia licet qui emiſit votum ſimplex caſtitatis, peccet mortaliter contrahendo matrimonium, contractum tamen valet, quia per illud votum, non efficitur incapax eius, ſicut per ſolemne c. 1. de vot. lib. 6. Tum quia iurans non emere, non teſtari, non reuocare mandatum, peccat quidem contraueniens, ſed valet actus arg. gloſſ. ſing. cap. fin. de procurat. lib. 6. verb. Reuocatus, & notatur in Mercuriali cap. Quod ſemel de Reg. Iur. lib. 6. & fely. & citati per eum

in cap.

in cap. Cum acceſſiſſent nu. 12. de Conſtit.

20 XXVIII. Quod regulares etiam canonici non habentes beneficia, nec officia ratione quorum habeant facultatem emendi boues, vaccas, verueces, porcos, & alia mobilia ſeu mouentia, ſiue immobilia, magnopere cauere debent, ne comparent illa, Imo nec libros aut veſtes, aut quicquam aliud, intendentes actu, ſeu actualiter, virtute ſeu virtualiter quærere illa ſibi, quia hoc eſt peccatum mortale per prædicta: nam ſi voto ſimplici paupertatis alligato id eſt mortale, vt proxime dictum eſt, quanto magis erit alligato ſolemni, ſi enim id fit in viridi, quomodo non fiet in arido? Lucæ 2 . debet ergo eiuſmodi regularis cum emit illa, non ſibi, ſed actualiter vel uirtualiter ordini & Monaſterio ſuo ad vſum eius vel ſuum de facultate ſuperioris ſibi licitum emere. Dixi (virtualiter) quia virtualis intentio videtur ad id ſufficere, per ea quæ tradimus in c. Cum miniſter 23.q.5.nu. 18.vbi quæ ſit illa breuius & reſolutius traditur quam alibi, & communiter eam habet qui interrogatus, vere reſpondere poſſet, emere ſe illa quoad dominium quidem Deo ipſi, & quoad ius adminiſtrandi generale Papæ, quoad particulare ſuo Monaſterio vel ordini ſi ſunt capacia talis iuris, & particularem adminiſtrationem facti ſibi, quatenus ei per ſuperiorem permittitur, per reſolutionem poſitam in Propugnaculo Apolog. lib. de redit. nu. 31. latius probatã in ipſamet Apolog. q. 1. mon. 24. quamuis etiam ſufficere videatur intentio quærendi Monaſterio ſuo, aut ordini, eo legitimo modo quo iure diuino & humano licet, quia uolens hoc, vult conſequenter & illud arg. l. illud ff. de acq. hæred. & cap. Præterea, de offic. deleg. Beneficiariis autem quid in hac re & quantum plus liceat, infra dicemus, ſimul & de his qui beneficijs quidem carent, ſed aſſignantur eis portiones priuilegiatæ, vel a Papa, vel a ſuperioribus ſuis conceditur facultas conuertendi in ſuos vſus ea quæ licite acquiſierint.

21 XXIX. Quod paupertas ſiue expropriatio de qua hoc c. agit, quæq; eſt omnino neceſſaria quoad religionis ſtatus ſubſtantiam, & eſſentiam, debet eſſe primo interior ſiue intrinſeca tertiæ ſpeciei qua quis ſpõte vult omnino carere omni iure pecuniario ſuo etiam quatenus eſt ſolum inſtrumentum exercendæ virtutis, de qua nu. 12. II. Quod debet eſſe comitata paupertate exteriori de qua ibid. III. Quod non ſolum ſit uoluntaria oim vel aliquorum iurium pecuniariorum præſentiũ vel futurorum, ſed abſolute omnium. IIII. Vt non ſolum ſit uolita, ſed etiam uoto ſolemni firmata, quo uouens fiat omnino incapax quærendi ea ſibi. Quæ omnia probantur in princip. & fin. huius cap. & in princip. & fine cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. monach. & corroborantur a Tho. recept. ab alijs in 2. 2. q. 186. art. 3. & 6. Tum per illud Greg. 2. Moral.

Sunt nonnulli iuſtorum, qui ad comprehendendum culmen perfectionis accincti, dum altiora interius appetunt, exterius cuncta derelinquunt. Tum quia

ſtatus

ſtatus religionis eſt quoddam exercitium, & diſciplina per quam peruenitur ad perfectionem charitatis, ad quod quidem neceſſarium eſt, quod aliquis affectum ſuum totaliter abſtrahat a rebus mundanis, dixit enim Auguſtinus in 10. Confeſſ. ad Deum loquens, minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat, & in lib. 83. quæſt. dicit, quod nutrimentum charitatis, eſt diminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas. Tum quia ad perfectionem charitatis acquirendam primum fundamentum eſt uoluntaria paupertas, ut aliquis abſq; proprio uiuat, dicente domino Math. 19. Si uis perfectus eſſe, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ueni ſequere me. Tum quia quum quilibet poſſit uti re ſua vt libet, ſine legis uel alterius iniuria l. In re mandata, C. de mand. & l. ſed etſi §. conſuluit, ff. de pet. hæred, nec peccat ſic utendo prodigitate, ſed meretur quotiens id recta ratione ductus facit. At ſecundum rectam rationem eſt, quod aliquis diuitias abijciat, ut contemplationi ſapientiæ uacet, quod etiam Philoſophi quidā leguntur feciſſe dicente Hieronym. in Epiſtola ad Nepotianum relato a Gratiano in cap. Gloria Epiſcopi 12. q. 2. *Crates ille Thebanus homo quondam ditiſſimus, cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, nec putauit ſe poſſe ſimul diuitias, & virtutes poſſidere.* Vnde multo magis ſecūdum rationem rectam eſt, ut homo omnia ſua relinquat ad hoc quod CHRISTVM perfecte ſequatur, unde illud Hieronym. in Epiſtola ad Ruſticum monachum, CHRISTVM nudum, nudus ſequere; Præterea quod licet cuiuis renunciare iuri ſuo priuato cap. Ad Apoſtolicam, de Regular. & l. Si quis in conſcribendo C. de pact. & quod Eliſæus laudatur 3. Reg. cap. 19. & ab Ambroſ. in c. Dominus 86. diſt. eo quod omnia reliquit, & quod licet ſe & ſua donare Eccleſiæ uel Monaſterio mutando ſtatum ſecularem in regularem Auth. Ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & cap. Si qua mulier. 19. quæſt. 2. & cap. In præſentia, de probat. Imo & ſua omnia præſentia, etiam non dando ſe, nec mutando ſtatum ſecundum Bartol. in l. fin. C. de pact. & Panor. cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſt. & in conſil. 102. quæ frequentior opinio eſt, ſecundum Dec. ubi ſupra. Et deniq; quod oēs religioſi faciunt emōdi donationes, & renūciationes expreſſas, uel tacitas adeo neceſſario, quod alias nō eſſent religioſi iuxta hoc cap. & cap. Cum ad; in princip. & fin. de ſtatu monach.

XXX. Quod contra proxime dicta facit primo quod Chriſtiana perfectio poteſt haberi abſque paupertate, quia Abraam. Iſaac, & Iacob, & multi alij veteris teſtamenti fuerunt perfecti ſine hac paupertate. Paulus item primus heremita qui teſtamentum fecit 19. q. 3. cap. Perlatum §. E contra, Ambroſius, Nicolaus item & quamplurimi alij ſancti qui ante Epiſcopatuum conſequutionem nō fuerunt religioſi, fuerunt perfecti, nulla tali paupertate profeſſa, ergo prædicta non uidentur uera.

II. Quod

II. Quod omnis prodigitas eſt peccatum ſaltem ueniale, quia eſt actus inordinatus uitij contrarij liberalitatis, ut probat Thom. 2. ſec. q. 117. art. 1. poſt Ariſt. 4. Ethic. Tullium & Ambroſium 1 lib. de offic.

III. Quod nemini licet donare omnia ſua bona præſentia, & futura, quia per id ſe priuaret facultate teſtandi contra l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de uerb. & l. fin. cum ei annot. C. de Pact. & tradit poſt alios Dec. in c. In præſentia, notab. 7. de probat. & in Conſil. 488.

IIII. Quod non licet mendicare homini corpore ualido l. 1. C. de mendicantib. ualid. lib. 11. præſertim ſacris initiato c. Diaconi 5. 93. diſt. adeo quidem quod Calder. in conſil. 1. de uit. & honeſt. cler. determinat ſacris initiatum mendicantem, eſſe puniendum, & paſſim uideas uiros pios & prudentes dure reprehendere eos qui corpore ualido mendicando uiuunt.

V. Quod Apoſtolus 2. ad Corinth. 8. docet ita quem debere facere eleemoſynam, ut ſibi non eueniat tribulatio, id eſt paupertas, ſecundum gloſ. & ſuper illud 1. ad Timoth. 6. habentes alimenta, & quibus tegamur, dicit gloſ. & ſi nihil intulerimus uel ablaturi ſumus, non tamen omnino abijcienda ſunt hæc temporalia.

VI. Quod uitandum eſt periculum & occaſio perdendi uitam ſpiritualem uel temporalem cap. Ipſa pietas, 23 q. 4. cap. Satisfactio, de pœnit. diſt. 3. & cap. Cum conſuetudinis, de conſuet. At qui dat uel renunciat omnia ſua bona, periculo animæ ſe exponere uidetur iuxta illud Prouerb. 30. Ne forte egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mei & Eccleſ. 27 Propter inopiam multi deliquerunt, & etiam corporis, dicitur enim Eccl. 7. Sicut protegit ſapiētia, ſic protegit & pecunia, & Philoſoph. in 4. Ethic. quod uidetur quædā perditio hominis eſſe corruptio diuitiarum, quia per has homo uiuit.

VII. Quod diuitiæ proſunt ad beatitudinem iuxta illud Eccleſ. 13. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula, & Philoſoph. dicit in 1. Ethic. quod organicæ diuitiæ deſeruiunt ad fœlicitatem.

VIII. Quod dare eleemoſynam, eſt opus maxime Deo acceptum, & ſicut Chryſoſtom. dicit, medicamentum, quod maxime in pœnitentia operatur. At omnium bonorum renutus aufert opportunitatem largiendi eleemoſynam. Ergo

IX. Quod non licet per eleemoſynas priuare ſuos filios bonis ſuis c. fin. 17. q. 4. ubi Auguſt. ait. Quicunque uult exhæredato filio, hæredem facere Eccleſiam, quærat alterū qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: Imo Deo propitio, neminem inueniat.

X. Quod quilibet tenetur uiuere ſi poteſt decenter ſecundum ſtatum ſuum, adeo quod non ſolum nō tenetur facere Eleemoſynam de eo quod eſt ſibi ad id neceſſarium, ſed etiam peccaret eam faciendo, niſi faciliter aliunde reſarcire poſſet, ut grauiter determinat Thom. 2. ſec. q. 32. art.

6. &

6. & patet ad ſenſum, quia nemo non reprobaret Ducem, Comitem, uel alium nobilem qui ſic daret ſua alij non egenti extreme, etiam in eleemoſynam ut eum oporteret incedere peditem, & ueſtitum, & comitatum, tanquam plebeium, ergo non ſolum omnia licet dare etiam pauperibus, ſed neque illa ſine quibus non poſſumus decenter ſuſtentari.

XI. Ambroſius relat. in cap. Dominus 86. diſt. ſic ait expreſſe, Dominus non uult effundi opes, ſed diſpenſari.

XII. Quod ubique gentium Chriſtianarum paſſim uideas cœnobia ditiſſima in quibus ſunt aliquot reditus 20. milium ſcutorum, & amplius annuorum, Imo & magiſteria ordinum cruce ſignatorum S. Ioannis S. Iacobi, Chriſti, & aliorum, quorum aliquot reddunt pluſquam ducenta milia annua. Neque uerò tollit uim argumenti dicere quod illa ſunt unita coronis Regiis, Caſtellæ, & Luſitaniæ. Tum quia magiſterium & prioratus S. Ioannis non ſunt illis unita. Tum quia alia non ſunt ita unita, ut ſint facta ſæcularia. Imo manent regularia & ſubiecta Papæ perinde ac antea. Tum quia æque fundatur argumentum in prioratibus, commendis, & Præceptorijs uariorum ordinum uariis, magnorũ redituum, quos capiunt ſingulares perſonæ, priores, commendatores, præceptores, & alii aliter nominati, qui eorum reditus iure ſuo, & nomine proprio percipiunt, ſeruant, impendunt & diſtribuunt, perinde ac ſuos. Quin & paſſim uideas plurimos religioſos aſſumptos ad Epiſcopatus, & ad alia munera Eccleſiaſtica ſecularia, uel regularia quæ dantur eis in cõmendam, uel titulum, habere magnos reditus, eoſq; diſpendere, perinde ac alios clericos ſeculares ſuos. Nec propter hoc dici eſſe extra ſtatum perfectionis & religionis, ergo non uidetur neceſſaria tanta paupertas ad ſtatum perfectæ religionis, quantam Thom. recept. requirit.

SVMMARIVM.

Perfectio Chriſtiana & ſtatus perfectionis Chriſtianæ adeo diuerſa ſunt, vt inueniatur perfectus extra ſtatũ perfectũ, & imperfectus & malus in eo. n. 23.
Prodigitas omnis mala, ſed non omnis largitio prodigitas, nu. 23. & 29.
Bonorum omnium etiam futurorum promiſſio niſi cauſa pietatis reproba, num. 24. & 29.
Mendicare cui licet, deciſiue, & remiſſiue. nu. 24.
Bonorum omnium renunciatio propter Deum nullum ſalutis ſpiritualis vel corporalis periculum minatur. nu. 25.
Bona temporaria qua parte proſunt, & qua obſunt fœlicitati quærendæ. nu. 26.
Eleemoſyna maior omnia ſimul dare, quam minutatim nu. 27.
Statui neceſſarium ſine illius mutatione donare malum. nu. 27. & 30,
Dominium & ius adminiſtrandi bonorum cœnobiorum, penes quos, nu. 28.
Prodigus, & Auarus, vitioſi contrarij liberali, virtuoſo, nu. 23.

Donatio

Donatio omnium bonorum quæ licita, nu. 23. & quæ nulla, nu. 30.
Facta contra leges charitatis & aliarum virtutum, non reſcindi, ſicut facta contra leges iuſtitiæ ſpecialis, nu. 30.
Craton Philoſophus a Ioanne Apoſtolo prodigitatis notatus, nu. 30.
Donationes multæ vitioſæ, ſed validæ, nu. 30.
Tranquillitas animæ cur non ita turbatur tractatu bonorum & negotiorum Dei & ſeruorum eius, ac propriorum, nu. 31.
Bonorum & negotiorum Dei tractatio, cur non ita turbat animi tranquillitatem, ſicut propriorum, nu. 31.

23 XXXI. quod ad omnia hæc reſponderi poteſt, ad primum quidem cõcedendo quod multi ſunt, & fuerunt vere perfecti fideles perfectione charitatis qui non ſunt, nec fuerunt in ſtatu perfectionis religioſorum ſeu religionis, vt pulchre idem Thom. concludit in ead. 2. 2. q. 184. art. 1. ibi: Aliqui ſunt in ſtatu perfectionis, qui omnino charitate, & gratia carent, ſicut mali Epiſcopi, aut mali religioſi, ergo videtur quod e contrario aliqui habent perfectionem vitæ, qui tamen non habent perfectionis ſtatum. Perfectio enim charitatis interior quoad Deum poteſt incipere, creſcere, & perfici nulla obligatione ſuperaddita vltra illam quam religio Chriſtiana vniuerſis imponit, ſtatus autem religioſus vltra illam requirit duo, vt ex ipſo ibidem colligitur, primum, obligationem ad exteriorem perfectionem charitatis. Alterum, vt illa fiat ſolemniter ſolemnitate ab Eccleſia inſtituta, in quibus ſatis continetur tertium additum ibi a Caiet. quam obligationem tali ſolemnitate firmatam, nulla perfectio charitatis quantalibet ſit illa poteſt efficere, vnde nec tria vota ſubſtantialia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, emiſſa aliter, conſtituunt ſtatum perfectionis religionis, licet ad ſui obſeruantiam obligent ſuos authores. hæc ille. Et ita argumentum nil concludit, cum deſumatur a perfectione charitatis; ad perfectionem ſtatus religionis, quæ ſunt diuerſa arg. cap. Ad audientiam, de Decim. & l. Papinianus exuli, ff. de minorib.

Ad II. Concedo quod omnis prodigitas eſt peccatum ſaltem veniale, nego autem quod renunciatio, vel donatio omnium bonorum pecuniariorum facta propter debitum finem debito modo ſit prodigitas. Imo eſt ſumma liberalitas & eleemoſyna, ſecundum Hieronym. mox in Reſponſ. ad ſeptimum citandum.

24 Ad III. Concedo quod non valet promiſſio hæreditatis, vel omnium bonorum præſentium, & futurorum alia cauſa quam pietatis, & animæ ſalutis, de qua loquitur d. l. ſtipulatio, quia non fit ob debitum finem, nego autem quod noſtra concluſio loquatur de tali, ſed de facta cauſa religionis, & animæ ſalutis.

Ad IIII. negamus nulli corpore valido licere mendicare, vt infra latius dicetur, & quod Auguſtinus in argumento relatus non loquitur de

D omni

omni mendicante, ſed tantum de eo qui id facit, vt otioſe & vitioſe viuat, non autem de renunciante qui ob id non eſt mendicaturus, vel iuſtam mendicandi cauſam habet.

25 Ad V. quod non eſt Apoſtoli mens vetare cuiquam dare eleemoſynam, ita vt deficiat ſibi ſine legis vel hominis iniuria, ſed quod non tenetur ad illud.

Ad VI. negamus quod per dationem legitime factam omnium bonorum, incurrat quis periculum probabile perdendæ vitæ ſpiritualis, vel temporalis, vt habet aptiſſimus in hoc textus cap. Exijt, de verb. ſignif. lib. 6. §. Nec quicquam ex his &c. agens de maxima illa Franciſcanorum expropriatione. Quum enim illa quæ fit legitime, fiat voluntarie propter Deum & Chriſtum, non exponit ſe periculo perdendi ſpiritualem neque corporalem, non quidem ſpiritualem, quia illud non prouenit ex paupertate voluntaria ſed coacta, qua qui laborat ex affectu aggregandi pecuniam, incidit in multa peccata ſecundum illud 1. ad Timoth. vlt. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, Quo affectu carent pauperes voluntarij, & abundant diuites vt ex ſupra dictis patet. Non item corporalem, quia vt Auguſtinus dicit in lib. de ſermone domini in mõte, Quærentibus regnum Dei, & iuſtitiam eius, non debet ſubeſſe ſollicitudo ne neceſſaria deſint, quia iuſte fidere poſſunt illi optimo, omniſcio, & omnipotenti, quod prouidebit conſilium eius, bona fide exequenti.

26 Ad VII. Concedimus quod bona temporalia qua parte ſuſtentant, & per ea fit bene proximo tanquam inſtrumenta virtutis, proſunt ad fœlicitatem, ſed qua parte occupant mentem in ſui cogitatione, & amore, nocent, quum impediant contemplationem, & fruitionem de Deo in qua illa conſiſtit, vt dictum eſt ſupra, iuxta doctrinam Domini, Math. 13. & 19. adeo quod Chryſoſt. homil. 64. in Math. dicat quod diuitiæ actu habitæ faciunt difficilem aditum in Regnum Dei, & eum ſequitur Thom. 2. ſec. quæſt. 186. art. 3. quorum tamen vterq; intelligendus eſt, de affectu inordinato notabiliter, ne contradicant cap. penult. 30. diſt. probanti diuites ſaluos fieri poſſe.

27 Ad VIII. Dicimus quod maiorem eleemoſynam facit qui omnia ſimul dat propter Deum, quam qui minutatim, hic enim offert ſacrificium, hoc eſt partem eius quod habet; Ille vero holocauſtum, hoc eſt totum quod habet ſecundum Gregor. ſuper Ezech. & contrarium eſt error Iouiniani quem damnat Hierony. in lib. contra eum ſcripto, & Auguſt. de Dogmat. Eccleſ. ibi. *Bonum eſt facultates cum diſpenſatione pauperibus erogare, melius eſt pro intentione ſequendi Dominum, inſimul donare, & abſolutum in ſolitudine egere cum* CHRISTO.

Ad IX. quod loquitur de donatione, & renũciatione iniurioſa alijs, nos autem de alia.

Ad X. quod loquitur de donatione indebito modo facta, qua quis contra decentiam ſui, & ſuorum ſtatus quam ſeruare tenetur ſine mutatione ſtatus donat, noſtra vero concluſio, de alia.

Ad XI. quod Ambroſ. ibi loquitur de illo qui ſine ſui & ſuorum ſtatus indecentia, & iniuria non poteſt omnia ſimul dare.

28 Ad XII. Concedo plurima eſſe cœnobia ditiſſima, in hunc ſenſum, quod habent ius adminiſtrandi in vtilitatem ſuam multorum bonorum Dei & D. N. Ieſu Chriſti applicatorum ſibi mediate vel immediate a ſummo ipſius Vicario Papa adminiſtratore vniuerſali vniuerſorum bonorum eius, vt dixi in Apolog. lib. de redit. & Propugnaculo eius, nego tamen vllum cœnobiotum habere in eis vllum ius proprium etiam alicuius rei nomine, ſed ſimplices quidem, ſimplicem vſum facti in veſtibus & alijs ad victum neceſſarijs, officiarij autem, Abbates, aut ſuperiores ius tantum adminiſtrandi nomine cœnobiorum ſecundum regulas quas profitentur; & hoc eſt quod alijs verbis dici ſolet, quod habent in communi, non autem in particulari. Nego item religioſos qui ad Epiſcopatus & ad alia munera Eccleſiaſtica ſecularia, vel regularia ad quæ aſſumuntur, quærere quicquam iuris ſibi, etiamſi maximos reditus habeant, quia verum dominium eorum quærunt Chriſto, ius autem adminiſtrandi ſuis Eccleſijs & ſibi earum nomine, modo vbi ſupra declarato.

29 XXXII. Quod ex prædictis omnibus infertur primo peccare contra legem iuſtitiæ ſpecialis charitatis, vel alius virtutis eum qui dat vel relinquit omnia bona ſua vel partem illorum prodige, hoc eſt vbi, cui, quando, quomodo & propter quod non debet, hoc eſt enim prodige dare iuxta gloſ. cap. Ex parte, de Conſuet. verb. prodigalitatis, quæ ponit diffinitiones largi ſiue liberalis, qui eſt uirtuoſus, & auari, & prodigi, qui ſunt ei contrarij de quibus Thom. 2. 2. q. 117. 118. & 119. Prodige autem dare ſemper eſt peccatum ſaltem veniale, vt probat Thom. in art. 1. d. q. 119. quamuis donatio vel renunciatio regulariter ipſo iure valeat iuxta l. Is cui, per locum ab ſpeciali ff. de verb. & gloſ. eius; & ibi late diſputata per DD. præſertim Iaſon. modo limites legũ iuſtitiæ ſpecialis non excedat.

II. Peccare illum qui alia de cauſa quam religionis, & pietatis donat omnia præſentia, & futura abſque reſeruatione vſusfructus, vel alicuius partis eorum, de quibus teſtari poſſit, quia facit contra d. l. ſtipulatio, recept. iure Pontificio c. 2. de conceſſ. præb. & c. Ne captandæ eod. tit. lib. 6. licet abſque peccato omnia bona præſentia donare poſſet.

III. Quod abſq; peccato poteſt quis dare omnia bona ſua præſentia, & futura, cauſa religionis, cum donatione ſuiipſius, vel ſine illa mutato ſtatu, vel non mutato, modo id fiat ſine alterius iuris præiudicio.

30 IIII. Quod licet peccet contra legem charitatis, qui dat vel relinquit Deo, Eccleſiæ, vel operi pio, ea mente vt incõmodet filijs, aut cognatis, valebit tamen legatio, donatio, vel exhæredatio, quatenus non excedit li-

mites per ſpecialis iuſtitiæ leges conſtitutos, modo non lædat ius alterius, facta enim contra ſolam legem charitatis, prudentiæ, fortitudinis, uel temperantiæ, non annihilant communiter iura, nec iubent reſcindi, nec ob eam quem ad reſtituendum cogunt, per ea quæ latius diximus in dicto Commen. lib. de Redit. q. 2. Mon. 4.

V. Peccare non quidem contra legem iuſtitiæ ſpecialis, ſed prudentiæ, vel modeſtiæ, qui non mutando ſtatum tantam eleemoſynam erogant, vt non poſſint ſine indecentia notabili viuere, ſecundum ſuum ſtatum.

VI. Quod Crates ille Thebanus a multis laudatus de quo in c. Gloria epiſcopi 12. q. 2. & ſupra relatus vituperari meretur, quia prodegiſſe videtur pondus auri abiiciendo, vt quidã referunt, in mare, quia non dedit illud cui debuit, videlicet miſeris vel cognatis aut amicis honeſtis, nam & Craton Philoſophus grauiter fuit reprehẽſus a Beato Ioanne Apoſtolo eo quod duos diſcipulos ſuos mundi contemptum docuit per comminutionem gemmarum maximi valoris in quas ſua maxima bona temporalia vendita refuderant, dicens ei quod dominus noſter non docuit contemnere mundum prodigendo & in puluerem nullius valoris redigendo diuitias, ſed vendendo & largiendo eas pauperibus vt habetur in vita eius probata per diuum Antoninum tit. 6. cap. 7. §. 1.

VII. Peccare illum qui donat tantum eleemoſynæ de ſuis bonis, vt fiat impotens ad præbenda neceſſaria eis quibus tenetur, iuxta illud Pauli 1. ad Timoth. 5. Qui ſuis non prouidet, fidem negat, & eſt infideli deterior: pro quo eſt c. Non ſatis, & c. Cæterum, 86. diſt. eum item qui malamente filios ſuos, vel cognatos exhæredat, vel priuat ſpe quam ad eius bona habent, quamuis exhæredatio, & priuatio, & aliorum inſtitutio ſeruata debita ſolemnitate, valebit, excepta parte per iuſtitiæ leges eis debita, vt dictum eſt.

VII. Longe aliud eſſe quoad religionis obſeruantiam tenere quem, tra-
31 ctare, & adminiſtrare aliqua bona tanquam ſua, & tanquam dominum eorum, & aliud tenere, tractare, & adminiſtrare eadem, tanquam bona Dei & tanquam procuratorem, vel vicarium eius mediatum, vel immediatum: hoc enim licet quibuſlibet perfectis, illud autem minime, vt pulchre determinat Gratian. 14. q. 1. §. 1. ibi. *Aliud eſt ſua poſſidere, Aliud eſt cõmunium procuratorem eſſe: canonici non poſſident ſua; quia res deo oblatæ, non ſunt alicuius, vtuntur enim rebus Eccleſiæ, non vt ſuis, ſed tanquam ad diſpenſandum ſibi creditis.* Hæc ille, qui citat in hoc Proſperum, de vita contemplatiua, qui relatus ab eodem in cap. Sacerdos 1. q. 2. ſic ait. *Sacerdos cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolum ſine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis accipit a populo diſpenſanda: & fideliter diſpenſat accepta, qui omnia ſua, aut parentibus reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut Eccleſiæ rebus adiunxit: & ſe in numero pauperum paupertatis amore conſtituit: vt vnde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tanquam pauper voluntarius viuat.*

Per

Per quod iure imponitur ſilentium dicentibus nil referre quoad animi tranquillitatem, an quis ſe immiſceat negotijs ſuis tractandis, vel alienis etiam pauperum, vel aliarum perſonarum miſerabilium, vel Eccleſiaſticis diuinum dominium tangentibus, ſimul docemur debere nos Eccleſiaſtica bona tractare tanquam bona Dei, & tanquam pauperes qui ex eis ſuſtentámur. Per quam conſiderationem remittitur valde nimius ea tractandi ardor: Et confirmatur voluntas ea ſerene ac fideliter tractandi, dum ob oculos mentis noſtræ ponimus CHRISTVM præſentem, & ita volentem ſua ſibi à nobis fideliter ſeruari & impendi, vt nulla tamen alij, vel minima fiat iniuria. Quapropter licet pauperior, & optabilior appareat vita illa tranquilla ſimplicis regularis nullam de rebus pecuniariis, nec de victu aut veſtitu, curam habentis, ſed ſolum chorum, & altare, refectorium commune & ſellam ad contemplandum continuantis, vere tamen non eſt pauperior, nec tanti meriti, licet ſit in ſe optabilior quam vita minus tranquilla cellarii, œconomi, & prælati fideliter ea tractantis, etiam in opulentis Cœnobiis graues & denſas circa prædicta & lites ea tangentes non ſine animi diſtractione moleſtias deuorantis. Conſiderans enim ſe id facere, non vt ſua bona ſeruet, ſed vt Dei Domini ſui præſentis quo ſeruis ſuis victus miniſtretur, vt tranquille illi ſeruiant, multum ſe expropriat: multumque meretur, & ſatis requieſcit in amore Dei & proximi inde naſcente, & fugat turbines quibus negotiatores, & alii diuites ſua ob ſui amorem tractantes, conturbantur.

SVMMARIVM.

Regularis dicens aliquid eſſe ſuum in vno ſenſu, peccat mortaliter, in alio venialiter, in alio nihil. nu. 32.

Regularis peccat mortaliter volēdo habere dominium cuiuſpiam rei pecuniariæ, non autem volendo habere dominium aliarum rerum animæ vel corporis vel alius rei ſpiritualis vel honoris ſancti & eccleſiaſtici. nu. 33.

Canonicus regularis laxiori regulæ ſeruit, quam monachus, ſed non in hoc. n. 33.

Regularis iuſte fieri poteſt Doctor. nu. 33.

P. Paulus Coneſtabilis Sacri palatij Magiſter laudatus. nu. 33.

Regularis quid acquirat Deo, quid Papæ, quid monaſterio, & quid ſibi, & illa verba (quærit monaſterio) quem ſenſum habeant, profundius q̃ alibi. n. 34.

Intellectus cap. Exijt. §. Porro, & ſequen. ſingulariter fundatus nu. 34.

Dominium verum bonorum Eccleſiaſticorũ penes ſolum Deum eſſe priuatiue, & ius vniuerſale adminiſtrandi penes Papam, & ſpeciale aliquorũ penes alios, &c. deciſiuè & remiſſiue. nu. 34.

Regularis & ſeruus quomodo æquantur in acquirendo. nu. 35.

Regularis cui monaſterio vel prouinciæ quærit. nu. 36.

Regularis non eſt proprie, religionem ſolum generaliſſime profeſſus. nu. 36.

Regularis

Regularis etiam bona ante profeſſionem quæſita, quærit per eam monaſterio niſi &c. num. 36.

Regularis beneficiarius quærit Eccleſiæ vel beneficio ſuo, ſiue ſit ſui ordinis, ſiue non, & ſiue manuale, ſiue non, nu. 37. non ſolum ea quæ quærit ex fructibus eius, vel ex opera ſua, ſed etiam ea quæ aliunde ex contractu vel vltima voluntate. nu. 38.

Beneficia manualia æquantur non manualibus niſi in manualitate. nu. 38.

Beneficio manuali, & non monaſterio vnde pendet, quæritur pœna ſtatuti occidentis illum nu. 38.

Acquirere qui poteſt alicui, æquius acquirit ei ex re ſua q̃ aliena. nu. 38.

Beneficiarius regularis æque diſponit de quæſitis aliunde, ac de fructibus, & opera ſua. nu. 38.

Beneficiarius regularis plurium beneficiorum, omnibus eis quærit pro rata redituum quos ex eis percipit. nu. 39.

HIS præſuppoſitis ſubijcio verba dicti cap. Non dicatis, 12. quæſt. 1. deſumpti ex cap. 2. Regulæ N. P. Auguſt.

Non dicatis vos aliquid habere propriũ, ſed ſint vobis omnia cõmunia, & infra. *Quicunq; autem in tantum progreſſus fuerit malũ: vt occulte literas ab aliquo, vel quodlibet munus accipiat. Si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro eo, ſi autem deprehenditur atq; conuincitur: ſecundum arbitrium presbyteri, vel præpoſiti grauius emendetur,* & infra. *Cum huius noſtræ congregationis fratres non ſolum facultatibus, ſed voluntatibus proprijs in ipſa ſuſceptione renũciauerint, & ſe per promiſſam obedientiam penitus aliorum poteſtati, & imperijs, in* CHRISTO *& pro* CHRISTO *ſubdiderint, certum eſt eos nihil habere, poſſidere, dare, vel accipere ſine ſuperioris licentia debere, quod ſi propinquus, vel amicus, uel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre uoluerit, primo quidem priori inſinuetur, & ſic ſuſcipiatur ſi ipſe mandauerit, de quo tamen nil fiat aliud, niſi quod priori placuerit.*

32 Noto primo, peccare canonicum regularem qui dicit ſibi eſſe aliquid proprium ſiue ſuum. Tum quia mentitur, quia ſcit vel ſcire debet nihil eſſe ſuum, & omne mendacium eſt peccatum c. Primum 22. q. 2. c. Super eo, de vſur. & bona intentione & humilitatis cauſa c. Cum humilitatis ead. cauſa, & q. & tradit Tho. 2. 2. q. 110. art. 3. Tum quia contrauenit præcepto facto hic, illis verbis (Non dicatis) ex quibus ait præfatus Hugo colligi, quam ſit contrarium Regulæ S. Augſt. habere proprium, cum etiam dicere ſe habere illud, ſit peccatum, vnde infert, peccare canonicum qui dicit, hæc veſtis eſt mea, vel hic liber eſt meus, quem Arch. Card. Turrecrem. & Alexand. ſequuntur hic, & Iordanus, Vmbertus, Coriolanus, & Trullus in dicta regula. Contra tamen hoc notabile facit, quod etſi verbum (meum, & tuum) ſtricte accepta ſignificent dominium iuxta gloſſ. memorabilẽ in cap. Quo iure. 8. diſt. verb. (meum) & proba-

& probatur per l. Quintus. ff. de aur. & arg. leg. & per d. cap. Quo iure, adeo quod bona fide poſſeſſum, non dicatur meum, vt ait præd. gloſſ. per l. 2. §. 1. ff. de relig. & ſumpt. fun. large tamen ſumptum ſignificat poſſeſſum, & etiam detentum ſecundum gloſſ. recept. in l. 2. ff. de orig. Iur. verb. Papyrius, dicentem quod coloni appellant agros alienos quos colunt ſuos; quam inter alios commendat etiam Card. Alexand. in d. cap. Quo iure, ſicut & genetiuus licet denotet dominium iuxta d. l. 2. ff. de relig. & ſumpt. fun. tamen iuxta materiam ſubiectam nunc denotat auctorem, nunc poſſeſſorem, & detentorem, nunc alium ſecundum Bartol. in Rubr. ff. de nou. oper. nunc per gloſſ. in l. quoties in ſtip. ff. de verb. & l. quoties idem de Reg. iur.

Pro reſponſione conſidera tres caſus. Primus cum dicit rem eſſe ſuam, intendẽs dicere ſe eſſe dominum eius vel poſſeſſorem nomine proprio & hoc caſu peccat, quia mentitur, vt dictum eſt, ſed non mortaliter, niſi dicat id volendo illud eſſe ſuum, & complacendo eo quod ſit ſuum, tunc autem ſic, quia contrauenirer voto paupertatis ſubſtantiali regulæ per ſupra dicta. & cap. Cum ad monaſterium de ſtat. Reg. alias non eſſet mortale, ſed bene veniale iuxta doctrinam Thom. in d. art. 2. relatum a nobis in Manuali confeſſariorum cap. 18. nu. 3. II. caſus eſt quum dicit illud inaduertenter, cum incogitantia dominii proprietatis, vel poſſeſſionis, & hoc caſu ad ſummum erit veniale, quia eſt mendacium ſurreptitium per doctrinam Thom. vbi ſupra. III. cum dicit actu, vel virtute, intendens dicere per illud verbum (mea) eſſe ſuam quoad vſum, adminiſtrationem, vel detentionem ſimplicem facti, & non quoad dominium, nec proprietatem, nec quoad veram poſſeſſionem, quo caſu nullum arbitror eſſe peccatum per adducta in contrarium. Imo iudico meritum, modo aliæ circunſtantiæ neceſſariæ eum circunſtent, quia eſt actus virtutis veritatis, quamuis melius diceretur noſtra, ſed aliquid eſſe melius altero, non arguit illud eſſe malum, quia bono melius datur l. vbi autem non apparet ff. de verbor. Imo arguit eſſe bonum per expoſitionem dialecticam, nec aliud puto Hugonem, & qui ſequuntur eum dicturos fuiſſe ſi hoc ſpeciatim conſideraſſent, multos enim egregia eruditione, ac pietate viros regulares præſertim Epiſcopos, Archiepiſcopos, & alios beneficiarios regulares audies dicentes meus liber, mea veſtis, mea mula &c. Quin & quandoq; datur aliquid ſcandali, hypocriſeos ſecularibus audientibus noſter panis, noſtra veſtis, & ob id ridentibus, cur etiam non dicit, noſtrum caput, noſtra manus, noſtra febris, quamuis tale ſcãdalum acceptum, ſeu paſſiuum, ſit potius quam datum & actiuum, & ita dicenti nullum peccatum iuxta doctrinam Thom. receptam in 2. ſec. q. 43. art. 1. & 2. quamuis forte aliter loquenti maius meritũ eſſet apud Deum qui cor magis quam manus reſpicit c. Si quid inueniſti 17. q. 4.

33 II. Nota quod regularis peccat habens vel volens habere proprium,

& quidem

& quidem mortaliter. Tum quia ſrangit uotum paupertatis ſolemne quod eſt mortale cap. Vouentibus 17. quæſt. 1. ut dictum eſt ſupra. Tum quia niſi renunciet illud ante mortem, non debet in ſacro loco ſepeliri cap. Monachi; de ſtat. monach. ſed in ſterquilinio. Imo & ſi ſepultus fuerit in ſacro, extrahendus eſt, ſi abſque magno ſcandalo id fieri poteſt, cap. ſuper quodam, de ſtat. monach. & cap. Cum ad monaſterium, eod. tit. cuius rei exemplum narrat Greg. in 4. Dialogorum in eod. cap. ab Innoc. 3. citatus. Tum per illa verba Concil. Trid. Seſſ. 25. cap. 3. de Regular. *Si quis aliquid proprium tenere deprehenſus, aut conuictus fuerit, is biennio actiua, & paſſiua voce priuatus ſit, atq; etiam iuxta regulæ ſuæ, & ordinis conſtitutiones puniatur.* Quorum ratio tangitur ab Hugone ſuper illis uerbis (Qui autem aliquid habebant &c. in hæc uerba. *Duo ſunt quæ relinquere oportet propter Deum: facultatem ſcilicet poſſidendi, & voluntatem habendi, hinc eſt quod dominus ait in Euangelio. Qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus, & iterum, qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, illud pertinet ad ſubſtantiam, hoc ad voluntatem. Non enim ſufficit exteriorem relinquere ſubſtantiam; niſi interiorem abſcindamus concupiſcentiam.* Contra hoc notabile facit primo, quod præſupponit poſſe regularē proprium primi generis iuſte, uel iniuſte habere, quod tamen eſt falſum, quia eſt incapax eius, ut prædictum eſt. II. Quod regularis habere poteſt iuſte tam quoad dominium, quam quoad poſſeſſionem, ſalutem corporis & alias dotes eius, ſalutem item animæ ſiue gratiā gratum facientem, & uirtutes tam intellectuales, quam morales, & alias gratias, & dotes animæ tanquam proprias. III. Quod poteſt habere iuſte honorem preſbyteralem, doctoralem, Abbatialem, Epiſcopalem, & id genus alios, tanquam proprios cap. Statutum, 18. q. 1. & Clem. 1. de Elect. & Clem. 1. de ſupplen. negli. Prælat. IIII. Quod poteſt habere ius eligendi, præſentandi, confirmandi, inſtituendi, conferendi, excōmunicandi, abſoluendi, & beneficia regularia in titulum, & ſecularia, in commendam, & ius ſuſcipiendi alimenta ex illo, uel illo monaſterio, Cathedras in Academijs regendi, & omnem iuriſdictionem Eccleſiaſticā. Imo & ſecularem ciuilem tam quoad proprietatem, quam quoad poſſeſſionem, non ſolum facti, ſed etiam iuris, vt demonſtrat totius Eccleſiæ conſuetudo quæ ſeruanda eſt cap. Eccleſiaſticarum 11. diſt. & cap. fin. de conſuet. ergo poteſt habere aliquid proprium contra d. notabile. V. quod poteſt habere propriam uoluntatem nulli homini ſubiectam, qualem habuerunt omnes regulares ad maximum pontificatum euecti: poteſt habere etiam propriam uxorem, ſaltem per diſpenſationem ſecundum Innoc. communiter receptum in d. cap. Cum ad monaſterium § fin. ergo poteſt etiam habere aliqua bona temporalia, & mundana propria, tam quoad dominium quam quoad poſſeſſionem etiam iuris, etiam ſuo nomine.

Pro reſolutione horum dico primo, textum intelligendum eſſe de pro-

prio rei pecuniariæ, hoc eſt pecuniæ numeratæ, uel ea æſtimabilis, adeo quod omnis uere regularis per uotum paupertatis ſolemne ſit incapax dominii & iuris cuiuſcunq; rei pecuniariæ numeratæ, & non numeratæ paruæ, & magnæ, & ita non poteſt habere dominium etiam ueſtis, etiam breuiarij, ut gloſſ. ſolemn. hic & ubiq; recepta; dixit. Et conſequenter, nec uſumfructum, neq; uſum prout eſt ius quoddam lege humana inductum, de quibus inſtit. de vſufruct. in principio, & de vſu & habit. etiam in princip. quia ſunt res pecunia æſtimabiles & pecuniariæ, imo neque poſſeſſionem eius prout eſt ius inſiſtendi rei iuxta Bartol. recept. in l. Si quis vi §. Differentia ff. de acq. poſſeſſ. vt latius probauimus in Apolog. lib. de Redit. q. 1. Monit. 9. & 8. ſeq. per quod reſpondetur ad primum negando quod hoc capitulum præſupponit aſſumptum in eo. II. Quod hoc cap. non loquitur de proprio bonorum interiorum, quia non ſunt pecunia, nec ea æſtimabilia per ſupra dicta, licet Coriolanus relatus a Trullo in 3. cap. 4. part. incaute, aut certe nimis allegorice extendat hoc notabile, etiam ad ſcientiam, ſapientiam, & quodcunque aliud donum a Deo datum, dicens etiam id non debere eſſe proprium regularis, ſed commune per hoc capitulum & c. 2. & 4. Actor. quia tam hoc cap. quam prædicta duo Actor. vnde hoc ſumptum eſt, de proprio ſolius rei pecuniariæ agunt, & non alius, per quod ſoluitur ſecundum argumentum concedendo regularem poſſe quidem cupere & habere contenta in argumento, ſcilicet virtutes, & dotes animi, & corporis ingenitas, inditas, & quæſitas perinde ac alium clericum ſecularem, & negando id per hunc textum prohiberi per proxime dicta. III. Quod regularis non eſt etiam incapax, nec prohibetur cupere, & habere honores ſanctos eccleſiaſticos contentos in tertio argumento, quia dantur propter merita quibus non renunciant vt docet Thom. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 4. vnde colligit alter Thom. poſſe regularem cupere habere honorem doctoralem, & alios qui dantur in teſtimonium virtutis & eruditionis, ſicut & preſbyteralem & ſacerdotalem, & de Doctoratu etiam expreſſit Thom. in Tract. 19. contra impugnantes religionem c. 2. & 3. Quin & Ioan. And. in c Quia nonnulli de Magiſt. quem probat Felyn. In cap. Cum dilecta num. 19. de Reſcript. probat religioſum qui de iuſta licentia ſtudet in aliquo ſtudio poſſe obligare monaſterium ad impenſam Doctoratus, & in Regula Cum quid. lib. 6. ait licentiam datam ad ſtudendum, extendi ad aſſumendum Doctoratum. Quin & Cald. conſil. 2. de Magiſt. dixit eum qui ante monachatum ſtuduit ſufficienter in iure ciuili, poſſe poſt monachatum aſſumere Doctoratum in illo, licet illi ſtudere non poſſet. Nec eſt audiendus Rebuff. qui in Prax. benef. tit. de diſpenſ. cum Regul. nu. 27. dixit titulum Doctoratus non deberi, nec tribui de ſtilo Curiæ religioſo. Tum quia magiſter Sacri Palatij qui ſolet ſemper eſſe & eſt Dominicanus, Doctoratu & magiſterio inſignitus, a tota Curia appellatur Magiſter, vt in præſentia

appellatur & eſt Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Paulus Conſtabilis, quem ob ſuam oĩgenam virtutem & reconditam eruditionem ad id muneris euexit Sanctiſſimus D. N. Gregorius XIII. quique in ſuo munere ſungendo gratia, iudicio, fide ac diligentia rara ſui ordinis Illuſtriſſimi eſt illuſtre ornamentum. Tum quod ſalſum eſt quod præſupponit, nempe idem intelligi de ſtylo Curiæ per profeſſorem Theologiæ, quo titulo dicit eam vti erga religioſos, & per Doctorem ſiue Magiſtrum Theologiæ, quũ ſtylus pœnitentiariæ habeat per commiſſionem factam magiſtro vel Doctori ſacræ paginæ in confeſſarium eligendo, non poſſe eligi Theologum etiam religioſum & doctum niſi ſit doctoratu vel magiſterio auctus. Per commiſſionem autem factam ſacræ paginæ profeſſori ſic. Latius enim patet profeſſor quam Doctor vel Magiſter ſecundum prædictum ſtylum. Tum quod iure verius eſt contrarium eius quod ipſe ait, nempe auditionem publicam & ſtudium audientium plublice vetari monachis, & non auditionem priuatam, nec prælectionem, ſiue vt (ita dixerim) doctionem publicam, vt efficaciter probat Pan. in cap. Super ſpecula, ne cler. vel mon. per contextum illius adiuncto contextu cap. Non magnopere eod. tit. quod ſolide confirmatur per prædictam determinationem Cald. conſil. 2. de Magiſt. IIII. Quod etiam poteſt cupere & habere iura eccleſiaſtica in quarto argumento contẽta, quia non ſunt pecuniaria, neque ad ſtatum regularem cui religioſi renunciant pertinentia.

Ex his infertur primo quod nullus regularis etiã canonicus põt habere ullum dñium vel aliud ius in pecunia, vel re æſtimabili ea, nec poſſeſſionem eius ſibi. Dixi (etiam canonicus) quia licet canonici regulares laxiori regulæ quam monachi ſeruiant quoad aliqua cap. Quod Dei timorem, de ſtat. mon. quoad hoc tamen exæquantur cap. Monachi, & c. Super hoc, de ſtat. monach. Dixi (dominium) quia bene poteſt habere adminiſtrationem, qualem habent Abbates profeſſi, & alij beneficiarij cap. Edoceri de Reſcript. & Clem. 1. de ſupplen. negl. præl. cum eis adnotat. Dixi (vel aliud ius) ad includendum vſumfructum, vſum, ſeruitutem, vel actionem, quia nil tale regularis habere poteſt per dicta ſupra. Dixi (nec poſſeſſionem) quia etiam illa eſt ius vt patet ex definitione ipſius poſita ſupra n. 7. licet poſſit habere detentionẽ facti naturalem, vt de facto quiſque palam habet, velut ſeruus habet in veſtibus, & alijs quæ tenet l. ſtipulatio iſta habere licere, §. Hoc quoque ff. de verb. oblig. Dixi (ſibi ſiue nomine ſuo) quia bene poteſt alij acquirere vt mox dicam. Dixi (in bonis pecuniarijs) quia in alijs tam internis quam externis, poteſt habere, vt omnes iuſti habent fidem, ſpem, charitatem, & dona ſpiritus ſancti, & etiam mali fidem, ſcientiam, characterem baptiſmi, vel ordinis, In externis item habere poteſt, vt in iuribus Eccleſiaſticis puta titulo, beneficio regulari, vel ſeculari Epiſcopatus, Abbatiæ, Prioratus, vel commendæ, quorum dominium, & proprietas perinde pertinet ad eos, ac domi-

nium

nium, & proprietas titulorum beneficiariorum ad clericos ſeculares. Vnde perinde poſſunt agere, & agunt nomine ſuo ſuper proprietate, vel poſſeſſione ſuorum titulorum, ac illi, idque ſuo nomine, & non nomine ſui prælati vel monaſterii, Imo frequenter contra illud c. Cum dilecta, de Reſcript. cap. De monachis, c. Auaritiæ, & cap. Niſi, de præbend. Dixi (in bonis pecuniariis) quia in honorariis poteſt habere, vt colligitur ex Thom. 2. ſec. q. 186. art. 7. vt de facto habent magiſtri, & doctores, qui eum honorem ſunt aſſequuti, vt iuſte poſſunt aſſequi, ſecundum Caiet. ibid. carpentem in hoc illos religioſos qui ob religionem, abſtinent ab eiuſmodi honoribus, quibus per profeſſionem paupertatis, non videntur renunciare.

34 II. Infertur quod cum regularis non adquirat ius pecuniarium, nec poſſeſſionem eius ſibi, videndum ſit cui acquirat, & quidem receptiſſima ſententia eſt, eum acquirere ordini ſuo, vel monaſterio ſecundum Innoc. in dict. cap. Cum olim 2. & Communem in Authen. ingreſſi C. de ſacroſanct. Eccleſ. Contra quod faciunt duo fortiſſima argumenta. Alterũ eſt, quod regulares ordinis minorũ quos vacant de obſeruantia, & Capucinos, nõ poſſunt id facere, qm̃ non ſolum ſuæ perſonæ ſunt incapaces dominij iuris pecuniarij in ſpeciali, ſed etiã ſua monaſteria & totus ſuus ordo in cõmuni cap. Exiit, de verb. ſignif. lib. 6. & Clem. Exiui eod. tt. Imo & tales erant ante Conc. nuperrimum Trid. oẽs mendicantes ſecundum originariam ſuam inſtitutionẽ. Alterum, quod dñium etiam ſpeciale, omnium etiam aliorum bonorum pecuniariorum eccleſiaſticorum, eſt Domini Dei noſtri IESV CHRISTI vt dixit Innoc. in cap. Cum ſuper, de cauſſ. poſſeſſ. comuniter recept. per citatos a Decio in cap. Conſtitutus, de reſcript. & a nobis in d. Apolog. Monit. 24. quæſt. 1. Quod & determinatum eſt hodie per Concil. Trid. Seſſ. 25. cap. 1. ſunt inquam, Dei priuatiuè, & non cumulatiuè, ita quod non ſunt alius hominis, vt ibid. declarauimus, & in Propugnaculo eius, Reſpon. 10. ergo non ſolum regularis ſed & ſecularis clericus quibus caſibus, non quærit ſibi, & quærit alicui, non acquirit Eccleſiæ, ordini, vel monaſterio, ſed Deo, & D. N. IESV CHRISTO. Ad horum prius reſpondeo, concedendo planè id concludere quod prætendit, ſcilicet, regularem quicquid acquirit, acquirere quoad dominiũ ſoli Deo, & D. N. IESV CHRISTO, & ius adminiſtrandi eius ſupremum & generale Papæ, & Eccleſiæ vniuerſæ. Particulare vero illi ordini vel monaſterio cuius eſt ipſe, ſi ſunt capacia iuris adminiſtrandi, alioqui etiam ſpeciale remanet apud Papam, & ſola detentio, & vſus, & adminiſtratio facti penes ordines, & Monaſteria, quibus acquireretur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia. Per quod ſubtiliter, & irrefragabiliter declaratur d. cap. Exijt. §. Porro, & §. Ad hæc, & §. Præterea, & ita declaratur, vt non inducatur ibi ius nouum, ſed antiquum exponatur, quatenus habet dominium rerum do

natatum, & relictarũ fratribus minotibus incapacibus dominii in ſpeciali, & cõi, non quæri eis, ſed manere penes donantes, aut ſanct. ſedem Apoſt. & Rom. Pont. & ſolum vſum, & adminiſtrationem facti cum moderatione ibi poſita eis permitti. Adiicio tamen id quod ibi ait author eius Nicol. 3. de dominio rerum donatarũ & relictarum pertinere ad Papam, intelligẽdum eſſe per dominium ius adminiſtrandi, quia verum dominium ipſi Deo quæritur, ſicut & dominium aliorum bonorum omnium donatorũ & relictorum Eccleſiis & ordinibus & monaſteriis capacibus dominii, vel iuris adminiſtrandi illa quæritur ſoli Deo D. N. IESV CHRISTO, & ſolum ius adminiſtrandi ſupremum Papæ, ſubalternum vero Eccleſiis particularibus ad vſum earum, & miniſtrorum ſecundum canones exercendum, ita quod verbum (dominium) vel (proprietas) poſitum in aliquo textu vel diſpoſitione per quam Eccleſiæ vel prælati, vel beneficiarii dicuntur bonorum ſibi donatorum, vel relictorum domini, debet impropriari pro iure adminiſtrandi per canones conceſſo, & ita prædicta receptiſſima ſententia Innocentii probata per Nicolaum 3. vbi ſupra, quod quicquid religioſus acquirit, ordini ſuo vel Monaſt. acquirit, debet intelligi de Monaſterio & ordine dominii vel iuris adminiſtrandi capaci, & nõ de dominio, vero, quod in omnibus bonis Eccleſiaſticis quæritur Deo cum hac differentia, quod ius adminiſtrandi particulare, quæritur in ſecularibus, & ordinibus capacibus ipſis ſecundum canones exercendum, in incapacibus vero ſoli Papæ, quamuis uſus & adminiſtratio facti conceditur eis cum moderatione prædicti §. Porro, cum ſeq. d. cap. Exiit quod addendum eſt eis quæ dixi in d. Apolog. q. 1. Monit. 24. ſicut & ea ſunt præſupponenda ad hæc ſane intelligenda. Licet autem res ita ut dictum eſt ſeſe habeat, cauſa tamen breuitatis, charitatis, & conformandi communi modo loquendi per illa verba, acquirit monaſterio, intelligemus acquirit verũ dominiũ Deo, & ius vniuerſale adminiſtrandi Papæ et particulare ordini, vel monaſterio ſi eſt capax, alias etiam particulare Papæ ſola adminiſtratione, & vſu facti conceſſa ordini incapaci & monaſterio eius.

35 III. Sequitur quod regularis etiam canonicus, vt infra nu. 62. latius reſoluitur, æquiparatur ſeruo in habendo, & acquirendo bona pecuniaria, eo quod neuter poteſt habere nec acquirere ſibi dominium, vel poſſeſſionem eorũ, & vterq; poteſt habere, & acquirere alteri, ſeruus quidem domino ſuo, regularis vero & canonicus monaſterio ſecundum Innoc. recept. in d. cap. Cum olim 2. & probatur per d. cap. Abbates, & c. Quia ingredientibus 19. quæſt. vlt. & cap. 2. de Teſtam. & l. Acquiritur ff. de Acq. rer. dom. & l. placet ff. de acqui. hæred. Ita quod quicquid acquirit iuſtè regularis, ordini vel monaſterio acquirit, iuxta ſenſum proxime poſitum, ſicut ſeruus domino. Quæ vero iniuſte, nec ſibi, nec illi, ſicut nec ſeruus ſibi, nec domino in l. quod ſeruus, cum gloſſ. ff. de acq. poſſeſſ. Nec refert an ſit fugitiuus, vel erro, an obediens monaſterio, vel

ordini,

ordini, vt idem Innoc. tradit in d. cap. Cum olim, approbatus communiter, præſertim per Pan. in c. fin. col. 2. de regular.

IIII. Quod monachus quærit monaſterio particulari vbi profitetur ſingulariter ſe illi dedendo ad ſenſum prædictum iure communi d. cap. Abbates, & d. cap. Quia ingredientibus, vel toti ordini, ſi generaliter, ordinem ipſum profiteatur, vel parti ordinis, puta Prouinciæ, ſi ſe illi dediderint ſecundum Panorm. communiter recept. in cap. In præſentia nu. 64. de probat. & Calder. in conſil. 23. de regular. ſi autem profiteatur religionem generaliter, in genere generaliſſimo, ita quod obligetur religioni in genere, ſed nulli ordini vel monaſterio in ſpecie, qualiter in effectu profitetur qui facit profeſſionem ante annum probationis completum in ordine Mendicantium, cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutioné de Reg. lib. 6. & qui profitetur religionem generaliter in manibus Epiſcopi emittendo tria vota ſubſtantialia cap. Quod interrogaſti 27. diſt. acquirit religioni in genere ſecundum eundem Panor. ibid. quod tamen, licet alij non aduertant, nequaquam eſt verum, tenendo opinionem Archidiac. & Ioan. And. in d. cap. Conſtitutionem, communiter receptam ibidem, & a Calder. in conſil. 27. de regul. ſcilicet, quod eiuſmodi profeſſus & obligatus ad religionem in genere generaliſſimo, non eſt vere profeſſus, Imo licet male faciat contrahendo matrimonium, contractum tamen valet, ſecundum enim hanc opinionem dicendum eſt eum, non eſſe vere religioſum, & ideo ſibi acquirere, quod acquirit, cum non ligetur plus voto ſolemni paupertatis, quam voto ſolemni caſtitatis, licet peccet acquirendo, ſicut peccaret vxorem ducendo per ſupra dicta. Dixi ſupra (iure communi) quia per ſtatuta ſpecialia aliquarum religionum per Papam approbata, diſtinguitur an intra monaſterium in quo profeſſus eſt, an in alio moriatur, & an bona ſint mobilia, an immobilia in quibus ſecundum ea iudicandum eſt arg. gloſ. cap. Generi, de Reg. iur. lib. 6. & eorum quæ tradit Dec. in Reg. in toto ff. de Reg. iur.

V. Quod religioſus non ſolum quærit Monaſterio vel ordini quæſita poſt profeſſionem, ſed etiam quærit per eam ei omnia bona quæ antea habebat, niſi de illis aliter ante profeſſionem diſpoſuerit cap. Abbates, 18. q. 1. & per prædictum cap. In preſentia, de probat. & Auth. Ingreſſi C. de ſacroſanct. eccleſ. niſi haberet filios legitimos, quo caſu ſeruanda videtur Auth. Si qua mulier C. de ſacroſanct. eccleſ. tranſlata per Gratian. 19 q. 3. & declarata ibi per gloſ. de qua latius infra.

VI. Quod religioſus præſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius, quærit ſuæ eccleſiæ vel beneficio, quod non ſubeſt monaſterio ſuo, nec ordini quem profeſſus eſt: Tum per d. c Cum olim, quod efficaciter probat quendam canonicum regularem Illuſtris admodum Monaſterii ſanctæ Crucis Conymbricen. ante annos 40. cum primis omnium noſtri ordinis ditiſſimi, nunc vero etiam reformatiſſimi & exempla

riſſimi ea quæ quæſiuit factus Epiſcopus, quæſiſſe Epiſcopatui & non monaſterio. Tum per cap. 1. quod incipit ſtatutum 18. q. 1. quod id ipſum clarius probat: quia religioſus tranſlatus ad talem Eccleſiam vel beneficium, deſinit eſſe ſub obedientia & poteſtate prælati, & monaſterii regularis quibus antea ſuberat, & incipit ſubeſſe ordinario cui Eccleſia illa ſubeſt ſecundum gloſ. quam in hoc dicit ſingular. ibi Card. in Clem. 1. §. Ad hæc verb. Clauſtrum de ſtat. monach. & eam commendat Pan. in cap. Monachi, de ſtat. monach. & in cap. fin. de Capell. monach. vbi Ioan. Andr. author prædictæ gloſ. communiter recept. hoc tenet & probatur efficaciter in cap. Si quis iam tranſlatus 21. q. 2. quod loquitur in genere de tranſlato ab vna Eccleſia in aliam, & per cap. Ne pro cuiuſlibet 16. q. 1. quod diſponit de regulari tranſlato ad eccleſiam ſecularem.

VII. Quod eadem ratione idem eſt dicendum de religioſo promoto ad beneficium regulare ſui ordinis non ſubiectum illi pleno iure, ſed ordinario, ſaltem quoad inſtitutionem, & deſtitutionem, quia etiam is eſt exemptus a poteſtate ſuperioris, cum ab eo non poſſit amoueri nec reuocari ad clauſtrum, nec aliquid ei iubere, de pertinentibus ad illam eccleſiam, niſi ad ſummum petere pēſionem annuam, vel aliquod aliud onus, ſi quod ei iure impoſitum eſt, de fructibus eius ſoluendum vel ſubeundum Monaſterio cuius membrum eſt, iuxta cap. De monachis & cap. Auaritia, de præbend. & c. 1. eod. tit. Quod ipſum eadem ratione etiam eſt dicendum de religioſo qui trāſfertur ad Eccleſiam regularem pleno iure ſubiectam Monaſterio, ita tamen quod non ſit ad nutum nec ſine culpa ad id ſufficienti amouibilis, ſiue id iure communi, ſiue priuilegio, ſiue conſuetudine iuſta contingat. Cum enim nulla ratio efficax diuerſitatis reddi poſſe videatur, idem ius in eo confiteamur oportet, arg. l. Illud ff. ad l. Aquil. cap. Inter cæteras, de Reſcript. Imo idem eadem ratione dicere oportet de eo cui ex certa ſcientia Papa concedit ad vitam ſuam beneficium regulare ſiue pleno iure ſubſit prælato, ſiue non, ſiue ſit ad nutum amouibile, ſiue non, quia is non poteſt onerari, nec amoueri a prælato ſuo, nec reuocari ad clauſtrum pluſquam ſi eſſet præfectus alicui Eccleſiæ ſeculari per not. in cap. Ad noſtram, & c. Porrecta, de confir. vtil. & in Clem. 1. de ſupplen. negl. præl.

VIII. Quod idem dicendum videtur de quolibet habente beneficiū regulare, & ad nutum ſuperioris amouibile. Tum quia qua ratione monaſterio non quæruntur quæſita ex fructibus beneficij amouibilis ad nutum collati per Papam ad vitam ipſius, eadem ſuadet, ne quæſita ex fructibus eiuſdem collati ad nutum per prælatum antequam reuocetur ad clauſtrum, quærantur monaſterio arg. a toto ad partem, quod valet l. quæ de tota ff. de rei vend. Tum quia Clem. 1. de ſupplen. negli. prælat. æquiparat Manualia non Manualibus, excepta (vt ita dicam) manualitate illa tollendi ad nutum, nam iubet in d. Clem. Concilium quod prælati conferant

ferant illa intra ſex menſes, intra quos etiam alia debent conferri, & quod non poſſint illa ſuis menſis vnire, nec nouis penſionibus onerare, nec antiquas augere, Imo nec fructus eorum tempore vacationis obuenientes ſibi capere: quæ oĩa coniuncta, efficaciter probant propoſitum, ſi enim quæſita ex fructibus beneficij manualis pertinerent ad prælatum, & monaſterium cuius eſt membrum, a fortiori poſſet prælatus, & monaſteriũ imponere aliquam penſionem vel augere impoſitam, vel vnire illud ſuæ menſæ. Tum quia fructus vacationis tempore obuenientes, non fiunt monaſterij, vt habet illa Clem. ergo minus fient eius quæſita ex eis tempore quo non vacat eccleſia, ſed habet ſuum ſpecialem beneficiariũ. Maior enim ratio ſuadet vt quærãtur eis ea quæ obueniunt tempore vacationis, quando nullum habent ſpecialem dominum, vel diſpenſatorem, quam quæ obueniunt tempore quo illum habent, & non vacant, vt palam eſt. Quod procedit non ſolum in quæſitis ex fructibus beneficii, vel opera beneficiarii, ſed etiam in quæſitis aliunde, quicquid dicat Bartol. in l. ſi cõmunis ſeruus ita, de ſtipul. ſeruor. ſub fin. & affirmat Panorm. vbi ſupra ſequutus Feder. conſil. 35. nu. 74. Tum per prædictas rationes, Tum per deciſ. prædicti Feder. determinantis quod pœna ſtatuti poſita contra occidentem aliquem, debet applicari prioratui manuali occiſo priore, & non monaſterio cuius erat monachus, etiam ad nutum reuocabilis, motus ad id per rationes ſubſequentes in hæc verba. *Quod tempore mortis erat rector, & prælatus illius prioratus, licet poſſit reuocari ad hoc de pœnitent. cap. fin: in fin. ibi proximior hæres & 12. quæſt. vlt. in fin. & C. de Epiſc. & cler. authen. licentia, §. fin. ibi Eccleſiæ cui ſeruiuit, & ſi dicit etiam monaſterio ſeruiuit. Reſpondeo vltima Eccleſia ſpectanda eſt, ſicut de ali. & cib. l. item mela C. ne de ſtat. defunct. l. ſi mater, ad idem de ſepult. cap. 3. in fin. Præterea iſta ſunt paria eſſe perpetuũ in beneficio, & poſſe eſſe perpetuum ff. de cond. indeb. l. ſufficit, ad quod facit quod no. de reſcript. cap. vlt lib. 6. Item talis prior dum eſt in prioratu in agendo, defendendo, paciſcendo, perinde cenſetur ac ſi eſſet perpetuus: primum probatur & ſecundum de iud. cum deputati. Tertium probatur de priuileg. cap. 1. & de temp. ordin cap. penult. in fin. hinc eſt quod licet poſſet remoueri, nihilominus eſt habilis ad commiſſiones Apoſtolicas ſuſcipiendas, vt de reſcript, cap. 2. in Clement. Præterea quod iuris eſt in toto, & in parte 12. diſtinct. cap. 2. & de offic. delegat. paſtoralis in tertio reſponſo, quis poteſt rationabiliter denegare quod ita eſt prior legitimus iſte donec reuocetur, & pro eo tempore quo non reuocatur, ſicut alius eſt pro toto tempore vitæ ſuæ, nam & ille qui perpetuo eſt ex multis cauſis, poteſt perdere prioratum, & tamen donec perdiderit, acquirit illi prioratui. Hinc eſt quod per mortem talis, vel renunciationem dicitur vacare prioratus, vt de ſupplen. neglig. prælat. cap. Vno, in Clement. ad id facit ff. de milit. teſtam. l. quod dicitur, & quod conſtitutum eſt ſupra C. od. tt. ex teſtamento vbi dicitur quod licet miles ſit ad tempus in militia, & poſſit reuocari a militia, tamen in teſtamento quod fecit, reſpicimus*

tempus

tempus militiæ, non tempus primum. Hæc ille, cui & prædictis addo hanc efficacem rationem quod minus videntur deberi monaſterio quæſita aliunde, quam quæſita ex opera ipſius monachi, & fructibus beneficij manualis, quam quæſita aliunde, quoniam hæc quæruntur ex re ipſius monaſterii cuius eſt perſona, & opera ipſius religioſi, & etiam bona ſaltem mediate per iura prædicta, alia vero aliunde, puta ex ſucceſſione legitima, vel teſtamentaria, & ita ex re aliena, & certum eſt eum qui poteſt quærere alij, fortius ei quærere ex re ſua q̃ ex re aliena, nã ſeruus cõis duobus, in effectu ſolũ quærit ei cuius ex re quærit l. ſi ex re, cum l. ſequ. ff. de ſtip. ſeruo, & l. Acquiritur §. De his, ff. de Acqu. rer. dom. Addo, quod Dec. late ſequitur prædictum Feder. in cap. In præſentia a nu. 57. poſt medium cum alijs citatis ab eo. Nec Aret. & alij quos ipſe ibi citat, & additio Ludouici Rom. in ſing. 456. Statutum Vrbis veteris, dicunt quicquã contra Feder. quatenus dicit id quod nos dicimus, ſcilicet, prioratum debere ſuccedere priori reuocabili etiam in quæſitis aliunde quam ex opera ſua & prioratu, ſed ſolum quatenus ait quod filius legitimus habitus ante monachatũ, debet ſuccedere in pœna prædicti ſtatuti, & nõ prædictum monaſteriũ, etiamſi eſſet ſimplex monachus eius, opinio autẽ Bart. poſſet procedere in monacho cui ſuus Abbas cõmittit regimen alterius Eccleſiæ vel capellæ per ſimplicem commiſſionem ſine titulo beneficiario. Nec obſtat quod Bartol. idem videatur ſentire de omni monacho qui non eſt trã ſlatus omnino ad aliam Eccleſiam, & liberatus ab obedientia primi ſuperioris, quia non videtur legiſſe prædictam Clement. 1. de ſupplen. negli. præl. vel certe, non ſatis ponderaſſe quæ ſupra nos ponderauimus in ea.

IX. Ex hoc octauo ſequitur, quod regularis habens beneficium manuale, quam ample poteſt diſponere de fructibus ſui beneficij manualis, tam ample poteſt de quæſitis opera ſua, vel alias vndecunque, quia vt nihil eorum eſt ſuum quoad dominium, ita illa omnia ſunt eius quo ad ius adminiſtrandi & diſpenſandi.

X. Quod qui religioſus habet duo, tria, vel plura beneficia, videtur ea quæ acquirit ex fructibus illorum, quærere vnicuiq; ſecundum quantitatem fructuum, quos ex illis percipit, plus quidem ei vnde plura percipit, minus autem eis vnde pauciora, vt expreſſe videtur determinare Bartol. in l. ſed et ſi quis §. Interdum ff. de vſufruct. faciunt l. ſeruus communis, & l. proinde ff. de ſtip. ſeruo, quatenus habent ſeruum cõem plurium dominorũ, acquirere omnibus dominis pro his partibus pro quibus ſunt domini eius, & l. Si ex re, eod. tit. quatenus probat ſeruum id quod quærit ex re vnius domini, quærere quidem omnibus dominis, ſed iudicio communi diuidundo dominum rei id conſequuturum. Idem videtur dicendum de ijs quæ quærunt opera, & induſtria ſua, quia quodãmodo eo plus eſſe videtur miniſter, vel operarius, & adminiſtrator vnius beneficij quam alterius, quo maiora ſtipendia percipit ex vno quam alio, argumento præ-

ſo prædictarum legum. Idem videtur dicendum de quæſitis aliunde quã ex fructibus beneficiorum & opera, & induſtria, quia ſupra concluſum fuit ita eum illa quærere beneficio vel beneficijs ſuis, ac alia ſupradicta. ergo &c. Quædam alia de acquiſitione monachorum, ſubijcientur infra ſ nu. 62.

XI. Quod ſupradicta intelligenda ſunt de acquiſitione aliarum rerum quam titulorum beneficiariorum, hos enim non monaſterijs, ſed ſibi quærunt. Quos autem horum quærere ſibi poſſint, & quos non, præſertim mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes, tradetur ſub finem Commentarii Cap. Nullam 18. q. 2. quem cum hoc edimus.

SVMMARIVM.

Bona regularium omnia ſunt communia eis, nõ vt ſingulis, ſed vt vniuerſis n. 40.
Regularis ſimplex carens officio diſpenſandi, & beneficio, nil poteſt largiri ſine ſui præfecti licentia, etiam in eleemoſynam, niſi in 3. caſibus, etiamſi habeat aliud officium: niſi &c. nu. 40.
Regularis habens peculium, ſolum poteſt diſpendere quæ adminiſtratio illius requirit, num. 41.
Peculij concedendi Regulari duplex modus, & an vterque hodie liceat nu. 41.
Regularis beneficiarius perinde poteſt diſpendere de fructibus ſui beneficij, ac Clericus ſecularis de ſui, etiamſi beneficium ſit manuale nu. 42.
Beneficiarius Regularis vt poteſt diſponere de fructibus beneficij, ita poteſt de quæſitis per ſe illi ſua opera, vel alio modo nu. 42 ſine alterius licentia vel conſenſu, niſi ſtatuto ſpeciali aliud caueatur nu. 43.
Regularis habens beneficium in quo differt ab habente peculium etiam quaſi locatum nu. 44.
Literas dare, vel recipere ſine ſuperioris licentia, cur nõ liceat Monachis n. 45.
Regulari licet habere aliquid proprij de licentia ſuperioris, non quidem quoad proprietatem ſeu dominium, vel ius aliquod verum, ſed quoad vſum ſimplicem facti tantum, & non de qualibet licentia, ſed de data iuſta de cauſa. num. 46. & 47.
Negatiua dictio contradictorium ſequentium ponit. nu. 47.
Correctio iurium vitanda. num. 47.

40 III. Principaliter nota, quod omnia bona pecuniaria monaſterij ſunt communia, non quidem vt ſingulis, ita quod ſinguli conuentus ſint domini aliquotarum partium eorum, qualiter eſt fundus communis pluribus hæredibus æqualiter inſtitutis, vel emptoribus ex æquo pretium conferentibus, de quali communi agit l. Per fundum ff. de ſeru. præd. ruſtic. l. Sabinus ff. comm. diuid. & gloſ. cap. Cum omnes, de conſtit. ſed communia vt vniuerſis, de quali communi agit §. Qui manumittitur, 12 q.

F 2. &

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

2. & prædicta gloſ. & cap. Quod omnes cum ſua gloſ. de Reg. iur. lib. 6. & ita ſinguli regularium non habent dominium verum alicuius illorum etiam tale quale poteſt conuenire homini in bonis eccleſiaſticis Dei, quia aliud ſinguli, aliud Capitulum ſiue Collegium, & vniuerſitas l. Aliud §. Refertur ff. de Reg. iur. cap. eam te, de Reſcript. vbi late id poſt alios tractat Felyn. & vt habet textus, omnia Monaſterij bona ſunt communia.

Ad cuius notabilis ampliorem declarationem, inſero ex eo primo, quod nullus Regularis ſimplex carens officio impendendi & adminiſtrādi, poteſt quicquam diſpendere etiam in pias cauſas & eleemoſynam ſine ſuperioris aſſenſu, ſecundum gloſ. hic & in Clem. 2. § Sed & tales, per illum textum de vita & honeſt. cler. adeo quidem, quod rem quam tenet iuſſam lege dari pauperibus, non poteſt dare ſine ſuperioris aſſenſu, vt probat prædictus §. ſed & tales, quatenus habet, quod ſimplex regularis non poteſt erogare pauperibus ſuum epytogium nimium breue, quod illa Clem. iubet ei erogare, quod confirmat Thom. in 2. 2. q. 32. art. 8. ad 1. in hæc verba. *Regularis ſi habet diſpenſationem a prælato commiſſam, poteſt eleemoſynam facere de rebus Monaſterij, prout ſibi eſt commiſſum. Si vero non habet diſpenſationem, quia nihil proprium habet, tunc non poteſt facere eleemoſynam ſine licentia Abbatis, vel expreſſe habita, vel probabiliter præſumpta.* Hæc ille. quod tamen fallit primo cum pauper eget extreme iuxta eum ibid. & gloſſ. recept. hic & in d. Clemen. 2. II. Quando debita cum licentia longe a Monaſterio degit cauſa ſtudiorum, vel alia honeſta, quia tunc poſſet dare eleemoſynam de ſuo viatico, tantam quantam ſuæ qualitatis ſeculares dare ſolent. Tum quia licentia ita ſe abſentandi videtur tacite ad id extendi arg. l. 2. ff. de iuris. omn. iudic. & cap. Præterea, de offic. deleg. ſicut & videtur habere mandatum tacitū agendi pro ſuo viatico & alijs rebus ſi eis ſpoliaretur iuxta gloſ. hic & text. in l. ſi longius §. filius familias ff. de iud. & l. fin. ff. ad Maced. III. vt in d. Apolog. Mon. 77. q. 1. dixi, poteſt largiri eleemoſynam de eo quod per parſimoniam reliquat de his quæ ſibi dantur in impēſas quotidianas, menſtruas, vel annuas pro itinere faciendo, vel negotio aliquo agendo, ea lege vt nil amplius teneatur Monaſterium ei dare, nec ipſe rationem reddere, ſed quod ſuo commodo vel damno id impendat.

II. Inſero quod etiam habens officium Sacriſtæ, Camerarii, cantoris, organiſtæ, vel aliud ſimile cui non ineſt facultas diſpendendi, non poteſt quicquam de bonis Monaſterii ſibi accipere, quia tale officium non importat neceſſitatem impendendi per prædicta, quod videtur fallere quum ei aſſignatur ſalarium quo rem diligentius agat, quia tunc tacite videtur ei dari licentia in ſuos vel pios vſus diſpendendi, quum alioqui fruſtra ei daretur, quod in dubio non eſt præſumendum l. 1. ff. Ad municip. cap. In his, de Priuileg. Si autem non daretur ſalarium, nihil vt dixi poſſet accipere de communi, quia omnis opera regularis eſt debita monaſterio cui

ſe cum

ſe cum omnibus ſuis per profeſſionem dedidit cap. In præſentia, de probat. & Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ.

41 III. Infero, quod etiam regularis habens peculium etiam iuſte ſibi cõmiſſum, non poteſt impendere de illo & circa illud, niſi ea quæ ratio recta adminiſtrandi peculii requirit, illa vero ſic. Tum quia cõceſſo aliquo, cõceduntur ea ſine quibus id nequit expediri c. Præterea, de offic. Deleg. & in terminis propriis c. Exiit §. Porro, & ſeq. de verb. ſignif. lib. 6. Tum quia ſeruus qui æquatur in hoc regulari, id facere poteſt circa peculium, ſi ſit ei commiſſum ff. de Peculio, per totum, & ſi eſt exercitor, præpoſitus naui l. 1. §. Non autem, ff. de Exercit. act. vel inſtitor, præpoſitus tabernæ vel negotio ff. de inſtit. act. l. quicunq; §. ſi ei quem, quod procedit cum ſimpliciter datur peculium ad adminiſtrandum illud in ſolam vtilitatem Monaſterii, ſecus autem ſi tradatur illud quaſi locatum, vt quum alicui regulari traditur aliqua villa vel domus cum ſuis bonis acceſſorijs adminiſtranda ea lege, vt certam penſionẽ ſoluat Monaſterio, vel aliquod melioramentum faciat, & reliqua ſuo vſui cedant. Is enim poterit ſoluta penſione, & expleto onere meliorandi, vel aliud faciendi diſponere de reliquo modo quo poſſet legitime prælatus eam concedens ſine vllo proprietatis vitio, quia id expreſſe, vel tacite continetur in tali conceſſione. An autem hic poſterior modus concedendi peculium, hodie ſit licitus poſt cap. 2. de regular. Seſſ. 25. Concil. Trid. dicetur infra, prior enim videtur clare licere. Tum quia ille nil aliud eſt quam conſtitutio quædam procuratoris ad adminiſtrandum illud cum obligatione reddendi iuſtam rationem de recepto, & impenſo, quod non intendit prohibere Conciliũ. Tum quia capitula, & conuentus, qui ſuis impenſis colunt vineas, & agros, ſeminando in illis, non poſſent ſatis fideliter, & faciliter id facere, ſi non haberent laicos conuerſos in id ſufficientes niſi mittendo ad illam fratres aliquos induſtrios, & fideles, qui eorum nomine regerent impendendo, & recipiendo neceſſaria, & vtilia, quamuis melius eſſet, ſi pari, vel quaſi pari cura, impenſa, & fidelitate per alium ſecularem id facerent.

42 IIII. Infero, quod hæc nõ procedunt in regulari beneficiario, quia oĩs beneficiarius regularis perinde poteſt diſponere de fructibus ſui beneficij ac ſeculares de fructibus ſui, ſecundum Card. in d. §. ſed & tales, quod eſt firmè tenendum. Tum quia licet quidam recentiſſimi ſine textu, & ratione neſcio quo ſpiritu nuper cõtradicere auſi ſint, nemo tamen alius id facit. Tum quia efficaciter probatur in d. §. ſed & tales, inducto vt ſup. & vt ante paucos dies inducebam in Propugnaculo d. Apolog. num. 12. per quem & alia ibi id efficaciter probamus, monſtrando quod vterque poteſt diſponere ad ſe decenter ſuſtentandum, & ad pia opera, & neuter ad alia, iuxta ea quæ latè tradimus in eadem Apolog. quæſt. 1. Monit. 27. & 37. & ſeq. quod procedit etiamſi ſit beneficiarius Manualis. Tum per ea per quæ ſupra n. 37. & ſeq. probauimus, quod regularis habens be-

neficium manuale quærit ei, & non Monaſterio principali, quicquid quærit de fructibus eius vel ſua opera, vel alias contractu, vel vltima voluntate, nam vt ibi latius probatur, etiam ille eſt proprie beneficiarius, vt efficaciter probat prædicta Clem. 1. de ſupplen. negli. prælat. & prædictum cap. Ad noſtram, & Porrecta de confir. vtil. vel inutil. Tum quia eadem eſt ratio de hoc ſicut de alijs habentibus alia beneficia quoad hæc, quia pro tempore quo beneficium manuale tenet, perinde habet adminiſtrationem fructuum eius ac alij, fructus enim illi, & alia illi quæſita, vt ſupra dictum eſt per prædictam Clem. 1. non pertinēt plus ad Monaſterium vbi profeſſus eſt, quam fructus aliorum beneficiorum, & alia eis per ſuos beneficiarios quæſita.

V. Infero, quod omnis beneficiarius regularis ſiue beneficij ſecularis, ſiue regularis, ſiue manualis, ſiue non manualis, quoad quæſita opera ſua, vel aliunde perinde poteſt diſponere de illis ac de quæſitis ex fructibus ſui beneficii. Tum quia quicquid ita quærit, quærit Eccleſia, vel beneficio ſuo eo modo quo poteſt alijs quærere, & quo fructus ſui beneficii quærit, & ratione ſui tituli canonici ipſe eſt omnium eorum adminiſtrator, & diſpenſator.

43 VI. Infero, quod hinc ſumitur ratio quare quilibet regularis factus Abbas, Prior, Adminiſtrator, Cōmendatarius, Præceptor, & quicūq; alius habens titulum aliquem canonicum, quocunq; ille nomine vocetur, poteſt iure communi ſolus diſpendere fructus bonorum illius iuxta contextū cap. Nullam 18.q. 2. nam per proximè dicta habetur quod quilibet beneficiarius regularis poteſt fructus ſui beneficij ſolus ſine alterius conſenſu impedire, & conſtat Abbatiam, Prioratum Conuentualem, & alias præfecturas prædictas eſſe beneficia Eccleſiaſtica, per definitionem beneficij Eccleſiaſtici profundius quam ab alijs recentioribus collectam a nobis in Rubr. de præb. ex Hoſtieñ. Fel. & alijs in cap. Poſtulaſti, de Reſcript. & Anchar. in Regula 1. de Reg. iur. lib. 6. & alijs relatam in cōment. c. Non liceat §. 12.q. 2. Nec obſtat quod alij ſingulares conuentuum ſuorum non poſſunt etiam eleemoſynam dare, vt prædictum eſt, quia illi ſunt ſimplices Regulares, hi vero ſunt beneficiarii qui ratione ſuorum titulorum canonicorum habēt illam facultatem generalem a canonibus & Authoribus eorum eis factam. Dixi (iure communi) Tum quia multorū ordinum peculiaribus ſtatutis cautum eſt, ne prælati eorum poſſint vltra certam quantitatem diſponere de illis, abſq; conſilio & conſenſu certi numeri religioſorum quos alibi conſiliarios, alibi diſcretos, alibi aſſiſtentes, alibi, aliter appellant. Tum quia in plurimis Eccleſiis ne prælati præſertim Cōmendatarii pro ſuo ſolo nutu impendendo reditus ſuorum Monaſteriorum, capitula ſua, & Hoſpitalia eis adnexa neceſſariis alimentis defraudarent, facta eſt diuiſio illorum authoritate Apoſtolica confirmata, de quibus totum capitulum, vel conuentus partem ſuam, & fabricæ ac Hoſpita-

Hoſpitalis ſine authoritate alia prælatorum miniſtrant, reddituri tamen illis de adminiſtratione ſua rationem, quod etiam authoritate ordinaria fieri poſſet per c. Edoceri, de Reſcript. ſed non adeo firma, ob ea quæ ſcripſimus in Clypeo diuiſionis Illuſtris admodum prædicti Monaſterii S. Mariæ Roncæuallis, cuius ſummam in Commentario d. cap. Nullam, 18. q. 2 inſerimus.

44 VII. Inſero, quod regularis habens peculium de iuſta licentia prælati conceſſum etiam ea lege ſupra dicta, vt ſoluta penſione vel expleto onere impoſito, reliqua ſuæ diſpoſitioni cedant, & habens beneficium canonicè, etiam ab eodem prælato collatum, longe differunt, quia hic omnia quæ quærit, beneficio ſuo quærit, & in ſuos vſus, & alios pios impendere poteſt, vt prædictum eſt. Qui vero habet prædictum peculium, quæcunque ipſe quærit per illius adminiſtrationem, & aliunde ſiue per contractum, ſiue ſucceſſionem ex teſtamento vel ab inteſtato, quærit ipſi Monaſterio & non poteſt diſpendere in alia quam circa illud peculium, & eius adminiſtrationem conuenientem. Tum quia nullibi hoc a regula primi dicti ſuperiorum excipitur, ergo ſtandum eſt illi iuxta cap. Dominus, 32. q. 7. & gloſ. celeb. l. omnis diffinitio ff. de regul. iur. & in Rub. eod. tit; lib. 6. Tum quia illud peculiũ eſt ipſius monaſterij de cuius prælati facultate adminiſtratur per eum cui eſt conceſſum, & ita non poteſt eius adminiſtrator de illo nec de pertinentibus ad illum diſponere latius quam facultas ei conceſſa extenditur, & ideo omnia, vt ita dixerim, melioramenta ab adminiſtratore adiecta, redeunt vna cum ipſo ad Monaſterium. Quam ob cauſam frequenter ſolebant cõcedi magna peculia immobilia ante Concil. Trid. quod an vetetur hodie fieri, etiam iuſta de cauſa per illud in cap. 2. de regul. ſeſſ. 25. infra dicetur.

45 IIII. Nota quod peccat regularis accipiens vel dans literas ab alio ſine ſuperioris conſenſu, quod probat hic textus in illis verbis (*Quicunque autem in tantum progreſſus fuerit malum, vt occulte literas ab aliquo, vel quodlibet munus accipiat &c.*) & in illis (*Certum eſt eos nihil habere, poſſidere, dare; vel accipere, ſine ſuperioris licentia debere*) & videtur peccare contra votum paupertatis, vt ſignificat 9. c. d. Reg. vnde hoc ſumitur, ibi. (*Quod ſi aliquis rem ſibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur &c.*) Contra quæ tamen facit primo, quod literas dare, vel accipere non videtur de ſe commodum pecuniarium, cuius ſolius appropriatione frangitur votum paupertatis per ſupra dicta.

II. Quod in dicta regula cap. 9. videtur permitti muneris uel ueſtium acceptio manifeſta, quia ſolum uetatur occulta;

III. Quod literæ & nuntia æquantur, cap. Vbi periculum, §. Nulli, de Elect. lib. 6. & l. 1. ff. de procurat. At recipiens nuntia, non uidetur peccare, ergo nec recipiens literas.

IIII. Quod

IIII. Quod in omnibus monaſteriis, ſaltem virorum, videmus regulares ſecreto & palam accipere literas, & aliquot munuſcula.

Ad horum primum reſponderi poteſt, negando quod literarum datio & receptio ſuapte natura non ſit bonum pecuniarium, quia etiam epiſtola eſt res pecunia æſtimabilis, etiam quoad ſuam materiam, & ipſam papyrum, vel membranam, vel tabellam vt palam eſt. Et, contra votum paupertatis eſt dare, vel habere, vel velle dare vel habere rem pecuniariam etiam minimam, vt ſupra dictum eſt, & ideo Regula adiunxit duo illa, munus & literas.

Ad II. Quod datio vel acceptio literarum ſicut & cæterorum bonorum, non eſt bona vel mala eo quod fiat occulte, vel manifeſte, niſi quatenus cenſetur fieri contra vel ſecundum voluntatem ſuperioris, & ideo occulta damnatur, quia præſumitur fieri contra eius voluntatem, & non manifeſta, quia videtur fieri ſecundum eam, vnde ſi vere vtraq; eſſet contra eam, peior eſſet manifeſta, quam occulta c. Quam ſit graue, de exceſſ. præl. & ſi vtraque fiat ſecundum eam, vtraque erit bona.

Ad III. Reſpondeo primo, quod licet fere in omnibus æquentur literæ & nuntia, quia fere in omnibus eſt eadem ratio, nõ tamen quoad hoc in quo eſt diuerſa, nam nuntium ex ſe non eſt res pecuniaria, Epiſtola vero ſic, licet parua.

II. Quod ſi literarum datio, vel acceptio prohibetur etiam alia ratione quam quod ſit contra votum paupertatis, puta, ne diſſuadeãtur bona, vel ſuadeantur mala, vel ne inquietentur, vel occupentur rebus profanis animi ſacris dicati, etiam nuntia erunt illicita, & ita videmus prohiberi nouitijs.

Ad IIII. Concedimus omnes fere religioſos accipere, imo & dare literas & munuſcula palam & occulte, ſed negamus id fieri ſine conſenſu ſaltem tacito & præſumpto ſuperioris, imo & multæ ſanctimoniales quarum virtuti atque probitati fidunt earum præfectæ, accipiunt illa de tacito conſenſu earum, quod eſt licitum per prædicta de eleemoſyna ſupra notabili 3. & dicenda infra notabili ſeq. poſt S. Thom. 2. ſec. q. 32. art. 8. & vtrumq; Card. hic. Aduertendum tamen, quod Card. Alexandrinus allegat cap. Nemo literas, 32. quæſt. 4. pro cap. Nemo ſibi blandiatur ead. cauſ. & quæſt. & licet alleget illud contra hunc textum & hoc notabile 4 nil tamen facit contra ea, ſed contra id quod Archid. notat, ſcilicet, magis peccare qui occulte peccat, quam qui palam, prædictum enim cap. Nemo, habet quod tolerabilior eſt culpa ſi lateat, quod eſt verum in ſe & quoad Deum iuxta d. cap. Quam ſit graue, de exceſſ. præl. ſed non quoad homines, apud quos ſæpe præſumitur culpa cõtra occultè agentem aliquid contra quem agentem idem manifeſtè, nõ præſumeretur, cap. 1. vt eccleſ. benefic. & l. Non exiſtimo, ff. de adminiſt. tut. Aduertendum item, quod hoc notabile procedit in literis quæ accipiuntur vel

dantur

dantur contra vtilitatem vel honeſtatem Monaſterij, vel contra ſalutẽ ſpiritualẽ, vel corporalem ſingulorum regularium, & alijs literis, quæ continent inutilia, vel impertinentia prædictis, non autem de literis neceſſarijs vel vtilibus quas iuſte ſecundum iura poſſunt ipſi ſine ſuperioris voluntate dare vel accipere, quales ſunt illæ quibus regularis cõſtituit procuratorem contra prælatum, vel denunciat eius delicta, quibus caſibus id licet facere, vel accipit literas impetratas a Papa, vel alio ſuperiore ſuper huiuſmodi rebus iuxta cap. Cum I. & A. de re iudic. vbi hoc notat Innoc. recept. ab omnibus, & cap. Ex parte, & cap. penult. de accuſat. & hoc eſt quod obſcurius ſignificant Archid. & Alexandr. hic. Per quæ nuper reſpondimus licuiſſe Capitulo Roncæuallis ſine licentia Prioris dare & accipere literas publicas, quibus procuratores in Curia & alibi conſtituebat, & priuatas quibus informabat, & informabatur, & accipere Apoſtolicas, & alias ad ſuas reſpondentes ſuper adminiſtratione duarum tertiarum redituum monaſterii ſibi, hoſpitali, & fabricæ applicatarum a Sede Apoſtolica cum facultate adminiſtrandi eas, nec potuiſſe illis ſuum Priorem id prohibere.

46 V. nota, quod licet regulari habere aliquid proprium de licentia ſuperioris, quod colligitur ex illis verbis *(occultè literas ab aliquo, vel quodlibet munus accipiat)* & ex illis *(nihil habere, poſſidere, dare, vel accipere, ſine ſuperioris licentia debere)* quibus ſignificatur palam & cum licentia facere poſſe. Idem probatur in 9. cap. prædictæ regulæ, & concilium lateraneñ. relatum in cap. Monachi de ſtat. monach. in fin. permittit habere peculium de Abbatis licentia, pro iniuncta adminiſtratione, facit c. De uiduis, 27. q. 2. quod habet, & viduas, & virgines poſſe fieri regulares, & manere in domibus ſuis ſecundum intellectum gloſſ. & certum eſt eas in eis non poſſe abſque proprio peculio viuere. Et quamuis poſſet reſponderi aliqualiter illi textui, eſt tamen textus ſingularis, & irrefragabilis in cap. Inſinuante,, qui cler. vel vouent. primum quidem, quatenus habet, fœminam fieri poſſe vere religioſam vouendo regulam in Monaſterio virorum, non intrando illud, & manendo in domo quæ ſua erat ante profeſſionem, quo caſu neceſſarium eſt, eam habere aliquod peculium proprium quo ſe ſuſtentet. II. Fortius facit quatenus probat valere profeſſionem factam, cum pacto vt viuat extra Monaſterium cum bonis quæ ante profeſſionem erant ſua, ſuſtentando ſe de illis, vbi, & in d. cap. Monachi, & cap. Cum ad monaſterium de ſtat. monach. Panor. recept. ſequitur Bartol. etiam cõmuniter recept. in Auth. Ingreſſi C. de ſacroſanct. eccleſ. dicentẽ valere profeſſionem qua quis profitetur adiecto ſaltem per viam modi, & non per viam conditionis actum ſuſpẽdentis, vt relinquatur ei adminiſtratio bonorum ſuorum ad ſe ſuſtentandum, cui pactioni licet ſucceſſor prælati ſic recipientis, vel mandantis recipere, poſſit licite cõtraire, & etiam de iure ſtricto ipſemet prælatus qui eam fecit arg. notat.

in cap.

in c. edoceri, de Reſcript. per Pan. recep. communiter ibi præſertim per Dec. n. 5. licite tamen etiam poteſt eam ſeruare, quod eſt huius notabilis intentum. Facit item deciſio illa Ioan. And. in Merc. reg. Non eſt obligatorium de reg. iur. lib. 6. quod valet ſtatutum iuſta ſaltem de cauſa factũ, vt Monaſterium ſolum det victum monialibus, & pro veſtitu habeant ea quæ labore manuum ſuarum lucrantur, quod in multis Monaſterijs vſitari vidimus. Per quod Pan. in d. c. Cum ad monaſteriũ, ait, ſatis licitam eſſe conſtitutionem, vel conſuetudinem qua religioſis certum quid annuum pro annuo veſtitu traditur, quod etiam dixit in alijs locis citatis per Dec. in d. n. 5. referentem alios idem tenentes. Facit deniq; quod nulla religio tam arcte ſeruatur, in qua de licentia prælati expreſſa vel tacita religioſi non habeant aliquod proprium peculium ſuis vſibus peculiaribus deputatum, ſaltem calceos, veſtes, breuiarium, roſarium, ſiue calculos precatorios, lectum, ſtragula eius, & aliquot libellos, imagines, vel reliquias: præter quæ oẽs fere habent etiã cellulas priuatas, & claues earum.

47 Contra tamen hoc notabile facit inprimis principium huius cap. quatenus vniuerſaliter habet, Non dicatis aliquid proprium habere, negatiua enim illa (non) præpoſita illi verbo (aliquid) idem ſonat quod nihil arg. gloſ. ſolem. c. Cum dilectus, de conſuet. quatenus habet, negationem omnia quæ ſequuntur deſtruere, & eorum contradictorium ponere, quod ſentiens generale Conciliũ in princip. d. c. Monachi, ait ne quis permittatur habere peculium, hoc eſt vllum proprium vt declarat Innoc. 3. in princ. d. c. Cum ad monaſterium, quod eſt gloſ. prædicti c. Monachi, ſicut illud eſt gloſ. iſtius cap. At notabile prædictum cũm ſuis confirmationibus probat regularem poſſe habere aliquid proprium: Ergo, &c,

II. quod Concil. Lateranen. relatum in d. c. Monachi, de ſtat. monach. habet hæc verba (*Monachi peculium non permittantur habere*) quod repetitur in d. c. Cum ad monaſterium in principio.

III. & fortius quod d. c. Cum ad, expreſſe habet prælatum non poſſe dare licentiam habendi aliquid proprium, in hæc verba. *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ Monachali: vt contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.*

IIII. quod Cõc. Trid. nuperrimũ in princ. c. 2. de Reg. ſeſſ. 25. ſic habet. *Nemini igitur regularium tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcunq; qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine conuentus, poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, conuentuiq; incorporentur.*

V. quod idem Concil. Trid. ibid. ſtatim ſubijcit hæc. *Nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam.* hæc ibi. Per quæ clare videtur ſtatui contrarium huius notabilis quoad bona immobilia.

VI. quod

VI. Quod idem Concil. ſtatim ſubijciit hæc. *Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum ſiue conuentuum ad ſolos officiales eorundem ad nutum ſuperiorum amouibiles pertineat.* Hæc ibi. In quibus pondera uerba (ſolos officiales ad nutum amouibiles) per quæ diſponitur non poſſe etiam adminiſtrationem cómitti alijs quam eis, nec eis niſi ad nutū ſuperioris.

VII. Quod finis prædicti cap. 2. ſic habet. *Mobilium vero vſum ita ſuperiores permittant, vt eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conueniat, nihilq; ſuperflui in ea ſit.* Per quæ uetatur dari peculium etiam mobilium ultra certum modum.

VIII. Et fortiſſime oppono radicem prædictorum ſtatutorum dictorum Conciliorum ſcilicet, quod omnes religioſi emittunt votum paupertatis ſolemne expreſſe, vel tacite quo iure diuino vetantur, non ſolum habere, ſed etiam velle habere aliqua bona vt ſupra dictum eſt nu. 33. & nó videtur illud reſtringendum, ſolum quoad verum dominium, & veram proprietatem illorum, ſed etiam quoad vſumfructum, & vſum, vt ibi dictum eſt. At habere aliqua bona in peculium, eſt habere illa quoad vſum fructum vel vſum, ergo eſt contra ius diuinum, quod non ſolum prælati inferiores, ſed etiam Papa tenetur vſque ad ſanguinem ſeruare cap. Sunt quidam 25. q. 1.

Pro clara horum concordia, præmitto primo, quod ſupra dictum eſt num. 10. quod proprium in hac materia eſt duplicis generis. Alterum quod eſt proprium quoad verum dominium, & veram proprietatem, qualem habent homines ſeculares iuxta cap. Quo iure 8. diſt. & tot. tit. ff. de acq. rer. dom. Alterum, quod eſt proprium alicuius quoad eccleſiaſticam & liberam adminiſtrationem, qualem habent beneficiarii eccleſiaſtici, & alio nomine dicitur peculium in Rubr. de pecul. cler.

II. Quod proprium ſecundi generis ſiue peculium eſt triplicis ſpeciei, Primæ eſt quod conceditur ad adminiſtrandum illud in vtilitatem & damnum concedentis tantum, quale eſt quod conceditur officialibus Monaſterij, & obedientiariis quibus cómittuntur aliquæ villæ vel domus adminiſtrandæ nomine monaſterij reuocabiles ad nutum ſuperioris, de quibus agit d. cap. Monachi in fin. & d. cap. Cum ad monaſterium §. Tales. Secundæ vero ſpeciei eſt, quod conceditur in vtilitatem & damnum accipientis ſine vlla penſione, & onere, vel ita vt certam penſionem ſoluat, aut aliquod onus expleat, & reliquum commodi vel damni ei cedat ad diſponendum de eo in ſuos honeſtos, & pios vſus tantum, qualis generis proprium habent beneficiarij, & multi iam ſenes, vel infirmi bene meriti de religione, quibus aliquæ domus ſalubriores concedi ſolent ad nutum reuocabiles, de quibus videtur agere prædictus §. Tales, ibi. *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetua poſſidenda tanquam in ſua ſibi vita locetur, ſed quum oportuerit amoueri ſine contradictione qualibet reuocetur.*

III. Autem ſpeciei eſt quod conceditur in commodum, vel damnum

accipientis cum facultate diſponendi pro libito in quoſcumque vſus etiã profanos, vt poteſt ſecularis de ſibi vere proprio, de quo agit hoc cap. & princ. d. cap. Cum ad, & princip. d. c. 2. de regul. ſeſſ. 25. Concil. Trid. III. Quod hæc peculia interdum conceduntur iuſta de cauſa, interdum ſine illa, vt monſtrat experientia quæ eſt rerum magiſtra cap. Quam ſit, de Elect. lib. 6.

Ad Primum igitur reſpondeo, quod contextus huius cap. & princ. d. cap. Cum ad, qua parte probant quod nihil habet, nec poteſt habere regularis, intelligenda ſunt de omnibus tam beneficiariis quam ſimplicibus quoad proprium primi generis, cuiuſcumque iuris pecuniarii, vt ſupra dictum eſt, & etiam de ſimplici, quoad ius adminiſtrandi nomine ſuo, & etiam quoad vtendum eo etiam vſu facti ſine extrema neceſſitate ſua vel alterius, & ſine iuſta licentia prælati. Notabile autem cum ſuis confirmationibus loquitur de eo quod regularis habet nomine alieno, de licentia iuſta, expreſſa, vel tacita prælati.

Ad II. Quod prædictum cap. Monachi, & prædictum. cap. Cum ad, in princ. intelligenda ſunt de peculio tertij generis de ſupra dictis, & etiam de ſecundo ſine iuſta cauſa conceſſo, non autem de primo, neque de ſecundo iuſta de cauſa conceſſo, quia illudmet cap. Monachi in fine, habet poſſe peculium concedi alicui in adminiſtrationem iniunctam illi, & confirmatio vltima noſtri notabilis irrefragabiliter probat.

Ad III. Quod verba illa d. §. fin. d.c. Cum ad monaſterium, intelligenda ſunt de proprio primi generis, non enim poteſt prælatus, Imo nec Papa facere, vt regularis fiat verus dominus alicuius rei pecuniariæ, ſtãte voto paupertatis ſolemni. Notabile uero noſtrum, & ei concordantia loquuntur de proprio ſecundi generis, hoc eſt de conceſſione peculij primi & ſecundi generis.

Ad IIII. Quod principium cap. 2. Concil. Trid. in eo allegatum effectu eſt gloſſ. huius cap. in 1. arg. citati quatenus habet, peculium nemini regularium permittendum, & ita eodem modo poteſt ſolui ac illud, quatenus enim habet, quod nemini regularium liceat habere aliqua bona tanquam propria, eſt gloſ. huius cap. & princip. d. c. Cum ad. & intelligitur vt illa de proprio primi generis, & quatenus habet quod non liceat etiam alieno nomine, eſt gloſ. prædicti cap. Monachi. Et ita intelligendum eſt, ſicut illud de proprio ſecundi generis tertiæ ſpeciei, & etiam ſecundæ ſine iuſta cauſa conceſſo, quia alioqui contradiceret d. Concil. illi Lateranen. & expedit iura iuribus concordare, cap. Cum expediat, de Elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dotib. & non eſt recedendum ab antiquo, niſi quatenus cogit nouum l. fin. C. de Appell.

Ad V. Quod etiam illa pars prædicti cap. 2. Concil. Trid. qua prohibet ſuperioribus concedere bona ſtabilia alicui regulari etiam ad vſum fructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, nil noui iuris

videtur

videtur inducere, ſed ſolum videtur continere declarationem principij d. cap. Cum ad monaſterium, & d. §. Tales, ſicut illa declararunt cap. noſtrum, & ita intelligenda eſt illa pars de proprio ſecundi generis, ſiue peculio tertiæ ſpeciei, & etiam ſecundæ ſine iuſta cauſa conceſſo, & non de peculio primæ ſpeciei nec ſecundæ iuſta de cauſa conceſſo.

Ad VI. Quod etiam videtur declaratorium iuris antiqui de quo in hoc cap. & in princip. & d. §. tales, d. cap. Cum ad monaſterium, & conſequenter videtur intelligendum de conceſſione peculij tertiæ ſpeciei & ſecundæ ſine iuſta cauſa facta.

Ad VII. Quod etiam finis ille d. cap. 2. de regul. Concil. Trid. videtur continere ius commune, ſolum enim continet effectu non debere prælatum concedere ſimplici regulari peculium mobilium ſuperfluum, quod nec antea ei licebat. Quoniam non licebat antea dare peculium ſecundæ ſpeciei ſine iuſta cauſa, & videtur repugnantia quod ſit iuſta cauſa dandi, & datum ſuperfluum, quia ſi eſt iuſta cauſa concedendi, nõ eſt ſuperfluum, nec contra, ſi eſt ſuperfluum, cauſa concedendi erit iuſta.

Ad VIII. Concedimus omnem regularem eſſe voto paupertatis ſolẽni aſtrictum, & quod ſic aſtrictus iure diuino prohibetur habere, imo & capere proprium primi generis, hoc eſt aliquid pecuniariũ quoad verum dominium, vſumfructum, vel vſum, aut poſſeſſionem iuris nomine ſuo, & ſibi, & etiam proprium generis. 2. tertiæ ſpeciei, & etiam ſecundæ ſine iuſta licentia prælati, ſed non prohibetur habere proprium ſecundi generis primæ ſpeciei, nec ſecundæ de licẽtia prælati iuſta de cauſa conceſſum, de quo loquitur noſtrum notabile cum ſuis confirmationibus.

SVMMARIVM.

Regularis etiã hodie iuſta de cauſa poſt profeſſionem poteſt manere in ſua domo cum bonis ſuis de licentia ad nutum reuocabili ſui prælati. nu. 48.

Papa non poteſt diſpenſare cum regulari vt ſtante voto paupertatis ſolemni habeat proprium, imo neq; liberare eum ab illo aliqua de cauſa, licet poſſet liberare a voto caſtitatis. nu. 49.

Voti paupertatis ſolemnis tollendi nulla iuſta cauſa inueniri poſſe videtur, ſicut voti ſolemnis caſtitatis. nu. 49.

Bonorum etiam ſtabilium adminiſtratio concedi poteſt etiam hodie iuſta de cauſa Regulari non officiario. nu. 50.

Intellectus cap. 2. de Regul. Seſſ. 25. Concil. Trid. nu. 50.

Intellectus cap. 5. eiuſdem tit. & Seſſ. nu. 51.

Licentia tacita ſufficit quo Regularis retineat aliqua propria quoad vſum, modo ſubſit cauſa n. 52 & modo ſit approbatoria & non ſolum permiſſoria, n. 54.

Reſtituere non tenetur capiens alienum, quod petitum dñs libenter daret, licet capiendo clam modo ingrato ei, venialiter peccaret, nu. 52.

Proprietatis peccatum peccat qui etiam conſentiente prælato tenet aliqua ſine iuſta cauſa, licet non incurrat pœnam proprietarij. nu. 53.
Regularis licet teſtari non poſſit, poteſt tamen verbo vel ſcripto precari, vt ſua peculiaria bona in certos pios vſus impendantur. nu. 54.
Regularis donare poteſt ſua peculiaria de licentia prælati in eos vſus in quos ipſe prælatus poteſt, non autem in alios. nu. 55.
Regulari qua de cauſa iuſta dari poteſt licentia habendi proprium. nu. 56.
Regulari non concedit Papa tam libere facultatem diſponēdi ad pia inter viuos, ac prælatus eius poteſt. nu. 57.
Papa non ſolet tā liberè diſponere de reditu Eccl. inferioris ac de ſed. Apoſt. n. 58.

48 Ex his infertur primo ad quæſtionem quotidianam quæ fœl. rec. Pio V. Pont. Max. nuper occurit, de nobiliſſima quadam Hiſpaniæ virgine quæ propter fornicationem, vel adulterium Sponſi, per verba de præſenti, nolebat conſummare matrimonium, volebat autem illum liberum fieri ad ducendam aliam, quo periculum fornicationis, ob quam relinquebatur, vitaret, ideoque volebat profiteri aliquam religionem approbatam remanens extra monaſterium cum dote ſua vna cum matertera religioſiſſima & ſene dum illa viueret, quod certum aſt licuiſſe ante prædictum Concil. Trid. per d. cap. De viduis, 27. q. 2. & clarius per d. cap. Inſinuante. Qui cler. uel uouent. ſupra dicto modo inductum. Certum eſt item etiam id nunc licere ſi prædictorum capitulorum de Viduis, & inſinuante, determinatio non eſt ſublata per prædictum cap. 2. de Regul. Concil. Trid. Quod vero non ſit ſublata videtur, Tum quod vt proxime dictum eſt, correctio iurium vitanda eſt. Et quod non eſt recedendum a iure antiquo niſi quatenus cogit nouum, quod in hoc caſu non cogit. Tum quia licet etiam hodie concedere religioſo iuſta de cauſa proprium, ſiue peculium ſecundi generis primæ, vel ſecundæ ſpeciei per prædicta, & per conceſſionem prædictam illud tantum videtur concedi, quoniam ea lege illa volebat manere, vt niſi ampliorem gratiam faceret Papa ad nutum ſuperioris poſſet ei tolli peculium & facultas manēdi extra Monaſterium & concurrebat valde pia, & iuſta cauſa id faciendi, ſcilicet liberatio viri nobiliſſimi fornicationis vitio notorio laborantis, qui niſi per profeſſionem ſponſæ non poterat illa viuente aliam vxorem ducere. Tum quia ſi occurreret hodie virgo aliqua nobilis iam ſenior ditiſſima, ſimilis illi de qua in cap. Inſinuante, volens profiteri in aliquo Monaſterio paupere adiecto modo manendi in ſua domo cum ſuis bonis, ad nutum tamen prælati, vel prælatæ, videretur admittenda in ſubſidiū paupertatis Monaſterii ſuiipſius poſt vitam quidem eius ſine vlla querela, & etiam ea viuente, ſi prælato placeret cum aliqua inefficaci querela eius, quia poſſet cogi relinquere bona & intrare Monaſterium per dictum Pan. & aliorum, in d. cap. Educeri & in d. c. Inſinuante, ſupra citatorum, niſi Papa ex certa ſcien-

ta ſcientia confirmaret illam pactionem. Itaque arbitramur hoc etiam hodie licere, non tamen eſſe ſatis cautum quoad totam vitam, niſi authoritas Papæ intercedat. Quare in caſu prædictæ virginis nobiliſſimæ conſuluimus vt Sāctitas ſua oraretur pro confirmatione prædictæ pactionis cū clauſula, Ne reuocari poſſit per inferiorem, quod oratus benigne ob prædictam cauſam conceſſit.

11. Infertur, quod nulla poteſtate humana etiam Papæ fieri poteſt, vt
49 aliquis regularis ſtante voto eius paupertatis ſolemni integro habeat proprium primi generis, ſiue vt fiat verus dominus alicuius rei pecuniariæ. Tum quia implicat contradictionem, quod quis teneatur voto ſolemni integro quod facit quem īcapacem dominii rei pecuniariæ, vt prædictum eſt, & quod fiat dominus talis rei contra l. vbi repugnantia, ff. de Regul. iur. & cap. Cum renunciatur 32, q. 1. Tum quia non poteſt facere vt licite ducat vxorem ſtante voto caſtitatis ſolemni integro per prædictum §. fin. d. cap. Cum ad monaſterium, & per eum hæc duo vota in hoc exæquātur. Quæſtionis tamen eſt grandis. An Papa poſſit liberare a tali voto, vel tanta parte voti regularem aliqua de maxima cauſa, ita vt fiat verus dominus alicuius rei pecuniariæ, ſicut poteſt liberari a voto ſolemni caſtitatis, vt fiat verus maritus alicuius fœminæ, ſecundum Innoc. gloſſ. & comm. in d. cap. Cum ad monaſterium in §. fin. contra S. Doctoris opinionem in 2. 2. q. 88. art. 11. contra quam tenet etiam ibi Caiet. & quidem partem affirmatiuam tenet Innoc. cum quo tranſeunt communiter omnes in d. §. fin. & Dec. in conſil. 530. num. 17. quia eadem ratio perſuadet vtrumq;, mihi tamen rem altius conſideranti, negatiua placuit in Repet. Rubr. de ſtat. monach. non quidem eo quod putarem Papam id facere nō poſſe, ſi aliqua iuſta in id cauſa occurreret, ſed quia nulla talis occurrere poſſe videatur, ea conſideratione quod cuilibet, & quantælibet neceſſitati, & vtilitati cui poſſet prouideri per conceſſionem facultatis habēdi dominium, & proprium primi generis, poteſt prouideri per conceſſionem facultatis habēdi proprium ſecundi generis, id eſt adminiſtrationem quæ ſine ſublatione voti competere poteſt, vt de facto competit Pontificibus Max. de religionibus probatis aſſumptis in adminiſtranda monarchia ſeculari quam habent tanquam Reges Romæ, & totius ſtatus Eccleſiaſtici ſine vllo vero dominio vllius rei pecuniariæ. Nec obſtāt ratio, & exemplum Innoc. de populo infideli qui vellet conuerti ad CHRISTVM ſi Papa diſpenſaret, vt aliquis filius Imperatoris, vel Regis monachus, daretur illi Rex, quo caſu videtur ei diſpenſari poſſe, ſicut & ſi Rex aliquis īfidelis cum toto Regno conuerti vellet, ſi Papa diſpenſaret, vt aliqua filia Imperatoris, vel Regis Monacha ei nuberet. Non enim hæc obſtant, quoniam licet in poſteriori exemplo inueniatur iuſta cauſa diſpenſandi ſuper voto caſtitatis, quia non poſſet in eo aliter prouideri. In priori tamen non inuenitur cauſa iuſta diſpenſandi ſuper proprio, ita vt fiat uerus Rex,

& Domi-

& dominus Regni quia ſatis prouideri poteſt ei concedendo facultatem habendi ius adminiſtrandi illud, regaliter & recte. Nec obſtat dicere, quod non prouidetur ſucceſſioni. Tum quia illa prouiſio non eſt neceſſaria in Imperio, & Regno cui non prouidetur per ſucceſſionē, ſed tantum per electionem quale eſt Imperium Germaniæ & Regnum Poloniæ. Tum quia etiamſi Regnum dandum eſſet per ſucceſſionem, dari poteſt licentia relinquendi Monaſterium cum ſola facultate regaliter adminiſtrandi, quoad ipſum cum quo diſpēſat, & habendi ſucceſſorem qui fiat verus dominus Regni: quod placuit prædicto Sanctiſſ. Pio. cum aliquando eius ſanctitati hoc incidenter dixiſſem.

50 III. Quod etiam hodie poſt Concil. Trid. poſſet prælatus cum ſuo cōuentu iuſta de cauſa magnæ neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis Monaſterij & ordinis concedere adminiſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium ad nutum amouibilem, nam etiam poſt Concil. liceret mittere vnum Regularem induſtrium & ad id valde vtilem, ad regendam aliquam villam, vel domum ad nutum reuocabilem. Quin & credo id paſſim fieri, ſaltem tempore meſſis, vindemiæ, & ſementis, ad hoc enim non ſolent mitti officiarij ordinarij puta, œconomus, Cellarius, Camerarius, Thezaurarius, ſiue Sacriſta, & Infirmarius.

IIII. Quod d. cap. 2. de Regul. Seſſ. 25. Concil. Trid. non inducit ius nouum, ſed tantum renouat, & reuocat ad memoriam antiquum iſtius capituli, & prædictorum capitulorum Monachi, & Cum ad monaſterium, prælatis Regularium, ne ſine iuſta causa propter importunitatem, vel propter ſolam ſingularem vtilitatem, vel vtilitatem aliquorum regularium varijs modis id procurantium concedatur, vt vidimus pridem cōcedi etiam apud noſtram Roncamuallem.

51 V. Quod videtur prædictum cap. Inſinuante, ſingulariter limitari, vel declarari cap. 5. eiuſdem tt. & Seſſ. quo cauetur, vt nemini Sactimonialium liceat poſt profeſſionem exire a Monaſterio niſi &c. vt procedat in Sanctimoniali quæ iam ingreſſa eſt Monaſterium, & cœpit viuere cum aliis, & non in ea quæ iuſta de cauſa extra Monaſterium profeſſa, nondum eſt illud ingreſſa, nec cœpit conuiuere ſororibus ſuis. Tum quia verba illius cap. quæ loquuntur de exeunte, non conueniunt ei quæ non intrauit, cum priuatio preſupponat habitum. l. Decem, ff. de verb. oblig. & cap. Ad diſſoluendum de deſponſat. impub. Tum quia non eſt eadem ratio, ſiquidem ceſſat ſcandalum, & occaſio quam exiens præſtat ſocijs ad exeundum, ceſſant & aliquot impēſæ, & pericula honeſtatis quæ directè, vel indirectè in tali exitu contingunt, & ita non eſt locus extenſioni ratione identitatis ob quam iura extendi ſolent l. non poſſunt ff. de leg. & cap. 2. de Tranſlat. præl.

52 VI. Quod dubitari poteſt, an quibus caſibus eſt neceſſaria licentia, vt regularis poſſit habere, vel facere aliqua ex prædictis, quæ ſine illa non licerent,

cerent, debeat eſſe expreſſa, & ſpecialis, an ſufficiat tacita, & generalis. Et reſpondetur ſufficere tacitam, & generalem, ſaltem quoad Deum, & forum conſcientiæ quam præſumptam appellat S. Thom. 2. ſec. quæſt. 32. art. 8. dicens ſufficere etiam ad dandum eleemoſynam ſic etiam appellat eam Turrecrem. hic art. 8. & tacitam Alexandrinus, & probatur eo quod regulariter eadẽ virtus eſt taciti, & expreſſi, l. cum quid ff. de Reb. cred. & cap. 2. de reſcript. & gloſſ. l. expreſsè ff. de Regul. iur. vbi per Dec. & alios. Per quæ reſpondi pridem cuidam monachæ, non fuiſſe obligatam ad reddendũ Abbatiſſæ quædam munera, a quodam viro accepta, quorũ accipiendorum licentiam iuſte & libenter conceſſiſſet Abbatiſſa ſi eam petijſſet ab ea arg. l. Inter omnes §. Recte ff. de furt. quatenus habet non cõmittere furtum, eum qui clam capit alienum quod ſcitum domino placeret, & quod vt in Man. cap. 17. num. 29. dixi accipiens alienum clam domino qui libenter daret illud a ſe petitum, non tenetur reſtituere illud. Imo quod non peccauit ſi probabiliter credebat quod non diſplicuiſſet Abbatiſſæ acceptio illa clandeſtina, ſecus ſi credebat quod diſplicuiſſet illa quamuis licentiam petitam non denegaſſet, arg. l. qui vas, §. vetare ff. eod. vt ſentit gloſ. in d. §. Rectè. Peccat enim ſaltem venialiter qui clam contra talem voluntatem domini accipit, quamuis non mortaliter, ſicut filius, & famulus accipiens clam ſibi aliquid quod petitum parens, vel dominus libenter concederet, peccat quidem venialiter capiendo modo ingrato patri vel alij domino, ſed non mortaliter, eo quod placeat ei, vt eam habeat, licet modus habendi diſpliceat, vt vbi ſupra ſignificauimus poſt Caiet. in Sũm. verb. furtum, idem ſentientem 2. 2. q. 66. art. 5.

53 VII. Quod licet non requiratur quod licentia ſit expreſſa, requiritur tamen quod ſit iuſta, hoc eſt iuſtè iuſta de cauſa cõceſſa, nam ſi vi, metu, vel dolo concederetur, non excuſaret a peccato, arg cap. Abbas, cum gloſ. & ei annot. de his quæ vi, & l. 1. ff. de Dolo, nec ſi ſponte ſine iuſta cauſa. cap. Requiritis, §. Niſi rigor, & cap. Exigunt 1. q 7. Tum quia nec expreſſa aliter conceſſa ratione prædicta ſufficeret.

VIII. Quod regularis habens aliquod proprium de licentia iniuſta prælati, licet peccet, non tamen videtur peccare peccatum proprietatis ſecundum Alexandrinũ col. 4. ſequutum Hupertum & Turrecrem. modo ſit paratus reddere communitati, vel prælato ſimul ac fuerit requiſitus. Contra quod facit primo, quòd ipſi & oẽs confitentur eum in eo aliquod peccatum peccare, & non aliud quam proprietatis, ergo peccat illud. II. Quod religioſum peccare peccatum proprietatis, eſt peccare cõtra votum paupertatis. At hic contra votum paupertatis peccat, ergo peccat peccatum proprietatis. III. Quod eiuſmodi religioſus non videtur in hoc peccare contra caſtitatem, neq; contra obedientiam, ergo peccat contra paupertatem. IIII. Quod is peccat eo quod proprium tenet ſine iuſta licentia, ergo ratione proprietatis peccat. V. Quod qui tenet pro-

prium

prium ſine licentia peccat peccatum proprietatis. At licentia iuſta non ex-xcuſat, quia talis licentia videtur diſpenſatio contra votum paupertatis quæ ſine iuſta cauſa etiam a Papa facta non excuſat gloſſ. cap. Non eſt de voto, & cap. Quanto, de iureiur. VI. Quod alioqui ſequeretur quod non peccaret peccatum proprietatis Regularis qui de licentia prælati tene ret, & diſpenderet, vanè, vel profane omnes vel bonam partem redituũ Monaſterij, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum cap. Dudum, in 2. de præb. lib. 6. VII. Quod Abbas Monaſterij prodigens reditus eius, in malos, vel vanos vſus videtur eſſe maxime proprietarius, vt ait Maior in 4. diſt. 38. col. 3. & 4. affirmans eum, & eos qui male ab eo receperũt, niſi probabilis ignorantia excuſet, teneri reſtituere, & non alia ratione quam quia contra Regulam bonis Monaſterij vtitur. Quum ergo Regularis de iniuſta prælati licentia vtens rebus Monaſterij vtatur male, conſe quitur eum peccare peccatum proprietatis. VIII. Quod ſolutio quam ſentit Alexandrinus, ſcilicet, quod peccat peccatum auaritiæ, & non pro prietatis, refellitur eo quod non poteſt aſſignari ratio efficax quare peccat peccatum auaritiæ, pluſquam alius non habens votum, niſi quia contra votum paupertatis facit tenendo ſine iuſta licentia prælati. IX. Quod ipſemet Alexandrinus ait non tantum ipſum qui de licentia iniuſta tenet proprium, peccare per auaritiam, ſed etiam concedens eam per abuſum poteſtatis, & quod peccat qui tenet libros, quum ſit ignorans, & non vtatur eis ad ſtudendum, docendum, vel prædicandum, eo quod contra Regulam tenet bona Monaſterij ſibi ſine iuſta cauſa appropriata.

Quare videtur dicendum primo quod huiuſmodi regularis peccat pec catum proprietatis ſi non eſt paratus ad reddendum cõmunitati ſimul ac fuerit requiſitus, vt etiam ipſi ſentiunt, adeo quod ſi eo retento moreretur, incurreret pœnam ne ſepeliretur in ſacro, ſed in ſterquilinio iuxta d. cap. Super eo, & cap. Cum ad, de ſtat. monach.

II. Quod ſi eſt paratus relinquere, peccat quidem peccatum proprietatis, ſed non incurrit illam pœnam, quippe quæ non imponitur contra omnem proprietarium, & peccantem peccatum proprietatis, ſed contra illum ſolum qui clam ſine ſcientia, & licentia ſaltem iniuſta vtitur bonis oĩbus, vel retinet ea ſibi appropriata, etiã quoad vſum tantũ, quia multo plus peccat hic q̃ ille, & merito pœna contra hanc poſita, nõ extenditur ad illum arg. l. Præſes ff. de pœn. c. Pœnæ de pœn. diſt. 1. An autem conſuetudo antiqua valeat a peccato excuſare, tangetur in c. Nullã 18. q. 2. a n. 25

54 IX. Infertur id quod prædicti Cardinales tenent, puta, taciturnitatem prælati, qua religioſus tenet aliqua lucrifacta ſuo artificio, non excuſare illum a peccato, intelligendum eſſe de taciturnitate permiſſiua tantum ſine conſenſu approbatiuo, hoc autem de permiſſione approbatoria iuxta diſtinct. gloſſ. cap. Denique 4. diſt. vel de taciturnitate iniuſta, non fulta honeſta cauſa in id conſentiendi.

X. Quod

X. Quod prælatus inferior Papa, non poteſt ſuo religioſo facere facultatem teſtandi etiam ad pia, quia id eſt prohibitum religioſo & prælato iure communi cap. 2. de Teſtam. Quare inutilis videtur eſſe licentia quam ſolent aliqui prælati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa a prælato cõcedere canonicis vel religioſis particularibus ægrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partem illorum pauperibus, vel famulis. Imo prædictus Io. Trullus ſentit peccare canonicum regularem qui morte inſtante conficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his quæ poſt mortem ſuam fieri de illis deſiderat: quod videtur reſtringendum ad eum qui fecit illud, ea mente, vt memoriale illud habeat vim obligatoriæ diſpoſitionis. Arbitror enim non eſſe illicitum cõſolari eum, dicendo vt ſit bona ſpe, quod fient de illis illa pia quæ ipſe cupit & petit, & quod verbo vel ſcripto petat quod cupit. Neq; videtur prohibitum id ſignificare poſt vel ante illam ſpem datam nulla promiſſione ampliori cõſequuta. Tum quia nec prælatus & capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, nec ipſe facit diſpoſitionem vere obligatoriam, nec quam putet eſſe talem, ſed ſolum precatoriam, quam ſi voluerint poſſunt iuſte implere qui ſibi fecerunt, qualem facere nec regula, nec vlla iura prohibent, & ideo nec nos debemus dicere eſſe prohibitam, cap. Conſuluiſti 2. q 4 c. 2. de tranſ. præl. Tum quia nec prælatus, nec capitulum obligantur per hoc facere quod ipſe petiit. Tum quia id quod facerent, non acciperet vires ex illius petitione, nec ex ſpei datione, ſed ex liberalitate tantum ipſorum, qui cum poſſent diſponere de illis in ſuos vel alios pios vſus, diſponunt in petitos ab eo, quod eſt quotidianum, & nullo iure prohibitũ.

55 XI. Quod prælatus vel capitula prædicta poſſunt facere facultatem religioſo vt in vita donet, vel diſponat aliqua in eos vſus, & eo modo in quos & quomodo ipſi poſſent, & non alias, nec alio modo arg. cap. Poteſt quis facere per alium, quod poteſt per ſe ipſum, de Regul. iur. lib. 6. cum ei annotat.

XII. Quod nõ poſſunt prælatus & capitula prædicta facere religioſo facultatem, vt det alteri aliqua quæ directe vel indirecte non vergunt in vtilitatem monaſterii, vel in eleemoſynam, vel remunerationem quam ipſi facere non poſſunt, quia non poſſunt dare quod non habent c. Quod autem, de iure patro. l. ſi vniuerſæ C. de legat.

56 XIII. Quod cauſa iuſta concedendi huiuſmodi licentiam eſt duplex, neceſſitas, & vtilitas, & rurſus vtraque illarum duplex, priuata & publica. Priuata neceſſitas, eſt indigentia perſonæ particularis, qualis eſt victus & veſtitus perſonalis, qualem quiſq; habet cum ei communitas non prouidet. Publica vero neceſſitas eſt neceſſitas communitatis, qualis eſt neceſſitas ad victum, & veſtitum communitatis ob quam licet officiariis Monaſterii retinere bona, & eis eadem vti. Vtilitas autem priuata eſt quam religioſus ſibi ſingulariter prætendit, qualis eſt informatio, & recreatio-

animi per lectionem librorum quos retinet. Publica vero quam prætendit facere Reipub. docendo, vel prædicando alijs ex libris quos retinet, ex mente vtriuſque Cardinalis vbi ſupra, quæ omnia ſatis probantur per d. §. Tales & §. niſi rigor, adiunct. gloſ. magiſtra ſub cap. Requiritis, 1. q. 7.

57 XIIII. Quod quæ cauſa ſit iuſta concedendi huiuſmodi licentiam relinquitur arbitrio boni viri, & prudentis, quia illis relinquuntur terminanda quæ iure non ſunt determinata l. 1. ff. de iur. delib. cap. De cauſis, de offi. deleg. & ita conſideranda ſunt perſonæ, locus, tempus, finis in quem conceditur, & quantitas rei conceſſæ, & id genus alia. Per quod alias reſpondebam licere, decereque concedere facultatem dandi aliqua cognatis pauperibus, vel ſocijs amicis, & famulis de ſe bene meritis, religioſo cuius intuitu aliqua bona notabilia ab initio ingreſſus vel poſtea obuenerunt Monaſterio per ſucceſſionem, artem, vel induſtriam eius, vel aliqua munera quæ geſſit, vt Dominicani S. Stephani Salmanticæ ſolent magiſtris eiuſdem ordinis Chathedras magnorum redituum ibi regentibus permittere, vt ex illis cognatis pauperibus ſubueniant.

58 XV. Quod Papa non ſolet nec debet ſemper, & tam libere concedere religioſo tantam facultatem diſponendi de quæſitis Monaſterio, quantam & quam libere poteſt concedere Abbas, & Prælatus eius. Tum quia vt probauimus in Comment. cap. Non liceat 12. q. 2. §. 3. Papa nec debet nec ſolet tam libere diſponere de fructibus, ad eccleſiarum, & beneficiariorum inferiorum ſuſtentationem deputatis, quam libere diſponit de deputatis ſuſtentationi ſedis Apoſtolicæ, nec tam libere quam poſſunt ipſi prælati & beneficiarij eorum per d. cap. Non liceat. Tum per rationem neruoſiſſimam in d. §. 3. redditam, quæ fundatur in quaſi contractu qui inter Eccleſiam & beneficiarium contrahitur quo ipſe ſeruiat ei, & illud eum ſuſtentet, cap. Niſi cum pridem de renunciat. & in deputatione bonorum, & fructuum illorum per ipſummet & Papam immediate, uel mediate ipſis factam, cui velut cuidam quaſi contractui, non debet eius ſanctitas libere, & ſine aliqua cauſa, & conſenſu eorum contrauenire. Prælatus autem inferior poteſt ſine alterius conſenſu facere religioſo facultatem diſponendi de fructibus ſuis tantum, quantum, & quomodo ſibi licet, vt dictum eſt per poteſtatem quam ab ipſomet Papa immediate, vel mediate accipit virtute tituli canonici ei collati, quæ eſt nouiſſima & ſingularis concluſio.

SVMMARIVM.

Regulari accuſanti Abbatem debentur alimenta a Monaſterio. nu. 59.
Regularis quare non peccat faciendo eleemoſynam extreme egenti. nu. 60.
Neceſſitas non facit dominum neceſſariorum extreme egentem, ſed facit facultatem ipſi, & alijs pro eo illa capiendi. nu. 60.

Regularis non agit ſuo nomine in iudicio regulariter, etiam iniuriarum, & an æquiparetur ſeruo in contractibus.n. 61.

In Gloſam primam.

GLOSA qrima roborat textum per cap. Ex parte, de accuſ. & cap. Non magnopere, ne cleric. vel monach. & apte quidem per cap. Ex parte, quatenus habet, monachum nil proqrium habere, ſed contradicere videtur in duobus. Primo, quatenus habet regularem poſſe accuſare prælatum ſine ipſius licentia, quod contradicit fini huius cap. continenti monachum renunciare uoluntati ſuæ, adeo quod dicatur non habere uelle neq; nolle, pendereq; ex arbitrio prælati cap. Quorundam, & cap. Si religioſus, de elect. lib. 6. ut dictum eſt nu. 3. & repetitur in 6.
59 notab. ubi ad hoc reſponſum eſt. II. Quatenus habet regulari accuſanti prælatum dandas eſſe impenſas de reditibus Monaſterij durante lite faciendas, & quod reſpondetur per adiecta notab. 4. ſcilicet, quod regularis poteſt habere proprium quoad uſum tantum de iuſta prælati licẽtia, uel legis quæ non poteſt eſſe iniuſta, qualem habet regularis accuſans, & petens aliqua contraria uoluntati iure id ei concedenti cap. Cum I. & A. cum ibi notat. per Innoc. & alios de re iud. cap. autem Non magnopere nil facit contra princ. huius cap pro cui concordanti citatur a gloſ. niſi quatenus haber, regularem alienum eſſe debere ab actionibus mundanis: Et ideo non debere exire clauſtrum ad diſcendam medicinam, quæ ibi appellatur phyſica. Nec ad diſcendas leges ciuiles, ſine licentia Papæ, etiam in finem curandi ſocios, & tractandi opportunius eccleſiæ negotia, licet leges eccleſiaſticas, & ius Pontificium audire, & diſcere poſſit, iuxta not. per Panor. ibi, & per eundem & melius Felyn. in c. Super ſpecula, de Magiſt. & nos in Manual. c. 25. nu. 57. & c. Non liceat hac ead. cauſ. q. 2.

In gloſam ſecundam.

60 EX gloſ. 2. colligitur primo, regularem iuſte poſſe facere eleemoſynam egenti extreme abſque prælati licentia, quæ eſt prima limitatio poſita ſupra not. 3. nu. 40. illius concluſionis quæ habet regularem nõ poſſe regulariter largiri eleemoſynã ſine licentia prælati. Cõtra quod opponit cap. Non eſt putanda 1. q. 1. quatenus habet de illicitè acquiſitis, non fieri iuſtè eleemoſynam, præſuponendo quod regularis uidetur illicitè accipere de rebus Monaſtarij ſine licentia prælati, & reſpondet quod in caſu extremæ neceſſitatis, quilibet tenetur ad ſuccurrendum, & quod ſuperflua danda ſunt pauperibus, quæ ſolutio non eſt formalis, & contra

eam replicari poteſt, quod illa vniuerſalis, omnes tenentur ad ſuccurrendum in neceſſitate, debet reſtringi ad habiles, iuxta gloſ. iuncto textu in l. 3. ff. ad l. falcid. quatenus probant, illam vniuerſalem, omnes poſſunt legare vſque ad dodrantem, intelligendam, de habilibus ad teſtandũ, & quod monachus non eſt habilis ad largiendam eleemoſynam, ceu carens proprio & voluntate, vt hoc textu cauetur. Item quod illud, ſuperflua dentur pauperibus, intelligendum eſt de propriis, non alienis iuxta pulchrum textum in cap. forte, & cap. Denique 14. q. 5. quæ damnant eum qui furatur a diuite, vt ſubueniat pauperibus. Reſpondendo igitur formaliter, negandum eſt regularem eo caſu illicite accipere, quia extrema neceſſitas non ſolum obligat exiſtentem extra illam ad ſubueniendum eam patienti de eo quod ſupereſt ſibi vltra naturæ ſuæ neceſſaria c. Paſce 86. diſt. & l. Necare ff. de lib. agnoſc. ſed etiam facit facultatem accipiendi ſi de ſuo non habeat a quocunque ſuperflua naturæ habente ad ſuccurrendum ei arg. cap. Sicut hi, cum gloſ. & adnot. eis 47. diſt. & conſequenter licet bona ſuperflua monaſterij non ſint ſingulariter alicuius regularis illius, poteſt de illis accipere ad talem ſubuentionem faciendam non quidem eo quod neceſſitas faciat ipſo iure patientem illam dominũ ſibi neceſſariorum, ſed quod facit vt eo caſu debeant illa ei communicari, & ita facit facultatem non ſolum ipſi ad capiendum pro ſe, ſed etiam aliis ad capiendum ſuperflua naturæ alterius pro illo, vt reſoluimus in Manuali cap. 17. a nu. 60.

II. Colligitur regularem degentem extra monaſterium cauſa ſtudii vel alia probabili, de licentia prælati facere poſſe eleemoſynam, de quo dicendum vt ſupra num. 40.

61 III. Quod abſens de licentia iuſta poteſt agere in iudicio ſine licentia prælati arg l. ſi longius, §, filius familias ff. de iudic. cuius ratio eſt, quia videtur habere mandatum tacitum per dicta in eodem num. 40. debet autem agere nomine monaſterii, & non ſuo, quia debet agere virtute taciti mandati eius vt dictum eſt.

IIII. Quod religioſus non eſt dominus alicuius rei pecuniariæ, etiam veſtis quam gerit, vt dictum eſt ſupra.

V. Quod religioſus nihil poteſt poſſidere. Tũ quia poſſeſſus ab alio, non poteſt ſibi aliquid poſſidere, vt ait gloſ. & probat textus in l. ſic eueniet, ff. de Adult. Tum quia eſt incapax poſſeſſionis ſuo nomine quatenus eſt ius, licet poſſit eam quatenus eſt facti habere vt dictum eſt ſup. a n. 46.

VI. Quod regularis non poteſt regulariter conueniri neque conuenire ratione contractus cum eo initi, quia in contractibus æquiparatur ſeruo c. multos 50. diſtinct. imo & quoad vltimas voluntates vt dicetur infra a nu. 62. ſeruus autem non poteſt regulariter agere, neque conueniri ratione contractus l. Vix ff. de iudic. An autem magis æquiparetur filio quam ſeruo, dicetur infra num. 62.

VII. Quod

VII. Quod regularis non poteſt agere iniuriarum ob iniuriam ſibi illatam argu. l. ſed ſi vnius, §. ait prætor 2. ff. de iniur. quatenus habet eum qui alteri ſubeſt, non poſſe agere iniuriarum, ſi præſens ſit is cui ſubeſt, vel procurator eius, alioqui ſic, & ita regularis abſens a Monaſterio poterit iniuriarum agere.

SVMMARIVM.

Regularis æquatur ſeruo & filio fam. quoad ſibi apta, & quibus eſt eadem ratio, & ita nil ſibi & omnia monaſterio quærit. nu. 62.

Regularis Abbatis dolo facta profeſſio valet, ſed bona eius non quæruntur Monaſterio, num. 63.

Profeſſio metu etiam reuerentiali facta non valet, ſed dolo facta ſic, niſi dolus eſſet tantus &c. num. 63.

Regularis poteſt obeſſe monaſterio in iure quærendo, & non in quæſito, nu. 64.

Regularis etiam fugitiuus & eiectus iniuſte, quærit monaſterio, eiectus autem iuſte, & non tranſlatus ad aliud Epiſcopo, quia ei ſubeſt, nu. 65.

Regularis depoſitus priuatur præbenda & voce in capitulo, ſed non deſinit eſſe monachus, etiamſi eijciatur, nu. 65.

Regularis deleta ſua regula, manet regularis ordinario ſubiectus, nu. 66.

Regularis iuſte eiectus vel ſua regula deleta an originis Epiſcopo ſubſit, nu 66.

Regularis exauthoratus, & ad triremes damnatus cui Epiſcopo ſubſit, nu. 67.

Regularis eiectus, moneat Epiſcopum ſe ſibi ſubiectum, nu. 67.

Regularis habitu ſuo priuatus, vtatur clericali, & an cogi poſſit redire nu. 68.

Mendicare licet regulari, & tali ac tali ſæculari, nu. 69.

Laborare manibus non tenetur, qui vitare otium, & ſe, ſuoſque aliter alere poteſt, num 69.

Regularis vſufructu fruitur monaſterium eo viuente, nu. 70.

Diuiſio bonorum inter prælatũ & caplm, etiam regulare, valet, remiſſiue, n. 71.

Regulari quis & qualem poteſt facere facultatem manendi extra clauſtrum, & conuertendi quæſita in vſus ſuos, & quæ per talia quæſita intelligantur, n. 72.

Regularis poteſt impendere quæſita in pia per facultatem impendendi ea in ſuos vſus, & eam habenti teſtandi facultas facile addi poteſt, nu. 73.

Regularis, quæ, quando, & quomodo teneatur ſoluere debita ante profeſſionem contracta, nu. 74.

Debitor factus regularis, an teneatur manu & arte laborare pro debito ſoluendo, num. 74.

Regularis etiam ſine prælati conſenſu obligatur, ſaltem naturaliter tantum, donec prælatus irritet eius conuentionem, vel ei contradicat, & non poſtea: Et contrariæ opiniones conciliantur, nu. 74.

Regularis multa poteſt velle iuſtè, & iniuſtè ſine prælati conſenſu, nu. 74.

Fideiuſſor non obligatur pro non obligato, ſaltem naturaliter. nu. 74.

Vota

Vota regularium non cōtraria regulæ, valent, donec eis contradicatur. nu. 74.
Regularis conuentio perinde valet, & irritatur ac eius votum, nu. 74.
Obligatio naturalis ex cōſenſu etiam nudo nata, obligat in foro conſcientiæ, n. 74.

Extra textum & gloſam.

62 ADDAM Quædam quotidiana votum ſolemne paupertatis reſpicientia primo, quoad contractus. II. Quoad vltimas voluntates. III. Quoad delicta. IIII. Quoad iudicia. Quoad contractus quidem primo, quod omnia iura loquentia de ſeruis quoad acquiſitionem, & amiſſionem rei pecuniariæ, habent locum in regularibus ſecundum mentem Innoc. in cap. Cum olim, el 2. de priuileg. quem in hoc citat Bald. in l. ſeruus C. commun. de ſuceſſ. modò ea illis æque adaptari poſſint, vt ibi ait Bald. & recte quidem, quia lex non comprahendit eum cui aptari nequit, c. Indemnitatibus §. penult. de elect. lib. 6. quem in hoc iuris optimum dixit Fely. in cap. Nonnulli col. 31. de reſcript. modo item eadem ſubſit ratio, vt addit Dec. in l. Cum fundus, §. ſeruum ſub fin. de reb. cred. Quam reſolutionem ait eſſe meliorem illa Iaſonis ibidem dicentis æquiparationem ſerui ad monachum, procedere in contractibus, & non in vltimis voluntatibus, quoniam efficaciter ibi probat idem eſſe in vtriſq;, concurrētibus prædictis duobus, ſcilicet quod eadem ſit ratio, & æque poſſint aptari vtriſq;. Quin & iura diſponentia de filijs fam. habent locum in monachis concurrentibus prædictis duobus arg. c. licet, d. de ſepul. lib. 6. & l. qui in poteſtate ff. de Teſtam. adiunct. c. 2. eod. tit. & Auth ingreſſi, C. de ſacroſanct. eccleſ. Ex quibus ſequitur, quod Regularis acquirit ſuo Monaſterio etiamſi de mandato alterius ſtipuletur arg. l. ſi liber homo, ff. de ſtip. ſeru. ſed cedenda eſt actio mandati, ſecundum Bartol. ibid. & melius in l. Is qui, §. ſiue autem, ff. de manumiſſ. & quod is quem ſcit prælatus non eſſe verè profeſſum, non quærit eius Monaſterio Bartol. in l. ſeruus teſtamento ff. eod. quæ habet liberum hominem, malæ fidei poſſeſſori non quærere, & quod regularis vnius Monaſterij bona fide poſſeſſus ab altero, acquirit illi quod ex opera ſua vel re ipſius quærit, alia vero quæ aliunde, Monaſterio cuius eſt verus monachus, ſecundum eundem Bartol. in d. l. Si communis ſeruus.

63 II. Addo, quod bona eius qui dolo Epiſcopi vel Abbatis factus eſt regularis vel monachus, vt illa ſibi quæreret, non acquiruntur Monaſterio ſed cognatis eius venientibus ab inteſtato iuxta textum in cap. Conſtituit 20. q. 3. quem inter alios dixit ſingul. Pan. in cap. Cum dilectus, ſub finē de his quæ ui. Et pondera, quod textus loquitur de decepto ab Epiſcopo vel Abbate, & ita non requiritur quod totus Conuentus vel maior pars eius adhibeat dolum, quod dixit requiri Pan. in cap. Dudum, de conuerſ. coniug.

coniug. eo quod delictum prælati regulariter non nocet Eccleſiæ cap. Si Epiſcopum 16. q. 6. cap. Delictum, de reg. iur. lib. 6. quia vt recte reſpondet Dec. in cap. In præſentia not. §. de probat. hoc caſu non agitur de tali præiudicio Eccleſiæ, quale Prælatus non poſſit inferre. Tum quia agitur de præiudicio rerum illicite quæſitarum, in quibus poteſt illi præiudicare Prælatus, ſicut ſeruus Domino l. Quod ſeruus ff. de acq. poſſ. Tum quia agitur de iure quærendo, in quo poteſt prælatus præiudicare iuxta gloſ. recept. in d. c. Si Epiſcopum, & d. cap. Delictum, tradit Pan. in cap. 1. de dol. & contum. & bonus textus in l. fin. ff. de adminiſtrat. tut. Quamuis autem Monaſterium non debeat habere bona decepti, profeſſio tamen eius valet, vt exprimit prædictum cap. Conſtituit, cuius gloſ. recepta ſolerter adnotauit, quod dolus dans cauſam contractui vel actui in ſpiritualibus, non reddit illum nullum, metus autem ſic per cap. 1. de his quæ ui, quum in temporalibus res e contrario ſe habeat, quia in eis talis dolus reddit actum nullum, iuxta l. Et eleganter ff. de dolo, metus autem non, ſed ſolum reſcindendum iuxta cap. Abbas, cum ei not. de his quæ vi. Quod tamen limitãdum eſt, ne procedat in dolo quo quilibet prudens circumueniri poſſet, ſecundum Innoc. quem ibi ſequitur Pan. in d. c. Cum dilectus, & e contrario, quod dictum eſt de metu, ampliandum eſt etiam ad reuerentialem, quia etiam ille reddit profeſſionem nullam iuxta gloſ. celeb. cap. Præſens 20, q. 3. quam dixit ſingular. inter alios etiã Ioan. Imol. in l. ſi cum dotem §. eo autem tempore ff. ſolut. mat. facit gloſ. notab. in cap. Cum virum, de Regular. per quam Pan. ibi dixit, profeſſionem factam a fœmina imperio parentis, non valere.

64 III. Quod monachus poteſt prodeſſe & non obeſſe monaſterio in iure quæſito Innoc. in cap. Cum olim, de priuileg. Bald in l ſeruus C. de pact. In quærendo autem poteſt facere vtrumque, ſecundum eoſdem, vt prætactum eſt, vnde Pan. in cap. Cum ad monaſterium num. 1. de ſtat. monach. per illius contextum ait, quod regularis non debet accipere rem ſibi legatam, ſine Abbatis licentia, quod ita intelligendum videtur, vt peccet quidem accipiendo, ſed acceptio erit valida, & per eam quæretur Monaſterio, ſicut nec contrahere debet ſine licentia, contractus tamen valebit quatenus fuerit vtilis monaſterio, nam vt ipſemet ait in cap. Quanto nu. 2. de off. ord. ſequutus Innoc. in d. cap. Cum olim, regularis poteſt ſtipulari monaſterio, & ſiue ſtipuletur ſibi, ſiue monaſterio, ſiue imperſonaliter, quærit ei, arg. l. Si communis ſeruus, ff. de ſtip. ſeru. & eorum quæ ibi adnotat Bart. communiter recept. & eorum quæ dicta ſunt ſupra in prima additione nu. 62. Vnde Card. in Clem. 1. §. Quia vero q. 6. de ſtat. monach. dixit quod monaſterium tenetur ex contractu monachi, quatenus eſt factum locupletius, vel inde quæſitum, fuerit verſum in vtilitatem eius. Quamuis non videatur idem de hæred. aditione, vt tangetur infra.

IIII. Quod quicquid acquirit regularis etiam fugitiuus & vagans

extra

65 extra Monaſteriū etiam abiecto habitu regulari, non quærit ſibi, ſed Monaſterio ſuo ſecundum Panor. recept. in cap. fin. de Regul. & ab eo cum omnibus quæſitis vendicari poteſt iuxta cap. Abbates 18. q. 2. adiecta cauſa de iure canonico iuxta gloſ. ſolem. l. 1. §. per hanc ff. de rei vendic. ſicut ſeruus fugitiuus non quærit ſibi, ſed domino ſuo, per latius dicta ſupra nu. 33. Et quod dubitari poteſt, An idem dicendum ſit de eiecto a Monaſterio. Ad quod reſpondeo primo, diſtinguendum inter eiectum iniuſte, & eiectum iuſte, vt diſtinguit Panor. in d. cap. fin. nu. 3. de regular. & in cap. 1. ſub fin. de infant. expoſ. dicens, quod eiectus iniuſte, quærit Monaſterio, quia per eiuſmodi eiectionem iniuſtam, non eſt præciſus ab eo, nec delictum prælati, potuit illi nocere cap. Si Epiſcopum 16. q. 6. cap. Delictum de Regul. iur. lib. 6. Vnde & Monaſterium cogi poteſt ad eum recipiendum, adeo quod ſi noluerit recipere, Epiſcopus vel ſuperior legitimus coget illud ad dandum bona quæ dedit illi monachus, cum quibus in alio monaſterio reponatur, Card. Clem. 1. §. Quia vero, q. 3. de ſtatu monach. II. Quod eiectus iuſte per ſententiam, non videtur quærere Monaſterio. Tum quia deſinit eſſe regularis, & membrum obedientiarium illius, & talis non quærit amplius Monaſterio cui fuerat addictus, & a quo eſt abſolutus, argum. cap. Si quis iam translatus 21. quæſt. 2. & cap. Ne pro cuiuslibet 16. quæſt. 1 Nec obſtat, quod Card. in Clement. 1. §. quia vero quæſt. 1. ſequutus Math. ait pro nullo crimine poſſe iuſte monachum a Monaſterio eijci, quia id eſt contra ius & praxim, quia Regula S. Auguſt. & Regula B. Benedicti expreſſe aiunt poſſe iuſte regularem eijci de Monaſterio, & cap. vltim. de Regul. id præſupponit, & gloſ. penultim. & ibi Panorm. expreſſe id tenent, & praxis monachorum quotidie id ſeruat. Sed eſt dubium, cui quærat ſic iuſte eiectus, ſibi enim quærere non poteſt. Tum quia eſt incapax cuiuſlibet iuris pecuniarij, vt prædictum eſt a nu. 32. ratione voti ſolemnis, a quo non abſoluitur per ſuam culpam, & ſententiam contra eum latam vt tenet Card. in d. §. quia vero, q. 1. poſt Math. & Innoc. in cap. Dilectus 2. de ſymon. dicentem quod etiam depoſitione monachus priuatur quidem ipſa præbenda ſi quam accipit, & voce in capitulo, ſed non deſinit eſſe monachus: Tum ne de ſua iniquitate commodum reportet, contra l. itaq; fullo ff. de furt. & cap. 1. de poſt. prælat. Tum quia regularitas ſiue monachatus indelebilis eſt, ſecundum Card. in c. fin. q. 1. de Regul. quamuis abſoluatur a ſuperioritate illius. Sed reſponderi poteſt ad primum, quod quærit verum dominium Deo, & ius adminiſtrandi ſūmo eius vicario Papæ, & etiam ſpeciale Eccleſiæ ſeculari vel regulari ſi ad eam iam legitime tranſlatus fuerit, iuxta d. cap. Si quis iam, & c. Ne pro cuiuſlibet, cum gloſ. alioquin Epiſcopo, vt ait Panor. in d. cap. fin. Tum quia ſub eius obedientia, viuendum eſt illi, quia per eiectionem iuſtam, recidit in eam, a qua liberatus fuerat per profeſſionē iuſtam, cum nemo poſſit eſſe acephalus,

ſiue

Digitized by Google

ſiue ſine capite & ſuperiore cap. Nulla, 93. diſt. vnde etiam heremitæ Epiſcopo ſubſunt, c. Qui vere 16. quæſt. 1. Tum quia cum quærat Deo verum dominium, & ius adminiſtrandi ſuperiori, quærit illud Epiſcopo, vt dixit Syluеſt. verb. Apoſtaſia, quæſt. 9. cui ſoli ſubeſt immediate poſt Papam, nam ſuperioritas eſt cauſa cur regularis quærit alicui, iuxta notat. per Innoc. in d.c. Cum olim, 2. de priuileg.

66 V. Addo hæc conſequi, quod ſi qua religio deleretur, ſicut deletæ fuerunt multæ per Greg. x. in Concil. Lugdunen. de quo in cap. 1. de relig. dom. lib. 16. §. 1. & ſeq. & non permitterentur amplius in ſuis monaſterijs ſecundum ſuam regulam conuiuere, & ita viuerent foris, reciderent in obedientiam Epiſcoporum, & quæcunque acquirerent, quærerent Deo quoad verum dominium, illis vero quoad ius adminiſtrandi, cum ſibi non poſſent, obſtante voto paupertatis ſolemni, quod quaſi quidam character hæret animis eorum vix delebilis etiam per Papam iuxta ſupra dicta per. cap. Cum ad §. fin. de ſtatu monachor. Quæſtio tamen noua oritur, cui Epiſcopo debeat eſſe ſubiectus regularis per iuſtam ſententiam eiectus, an originis, an domicilij, an beneficij quibus ſuberat ante religionis ingreſſum, an Epiſcopo in cuius diœceſi eſt ſitum Monaſterium e quo eijcitur? & arbitror ſubiectum fore Epiſcopo originis, Tum quia domicilium originis, eſt immutabile. l. Aſſumptio ff. ad municip. & non perditur per acceſſionem dignitatis, quæ non aufert ſed cumulat domicilium. l. Senatores, ff. de ſenator. & Bartol. ibi recept. etiam per matrimonium niſi a muliere, neque ab ipſa in totum, vt declarat Dec. in l. Cum quædam puella, ff. de iuriſd. omn. iud. notab. 2. Tum quia domicilium quæſitum per Abbatiam, monachatum, vel aliud beneficium, non durat niſi quoad fuerit Abbas, monachus, vel beneficiarius ſecundum Bartol. recept. in l. 1. ff. ad municip. Tum quia domicilium ratione habitationis tollitur per translationem eius in alium locum, d. l. Cum quædam puella, & per profeſſionem regularem mutat quis domiciliũ habitationis, etiam pluſquam per alias mutationes, cum extra monaſterium nequeat habitare, nec exire ſine licentia prælati, cap. Monachi, 2. 16. quæſt. 1. Quanquam Epiſcopus originis aditus, poſſet ei facere facultatem tranſeundi ad alium Epiſcopatum vbi alij Epiſcopo ſubeſſet, ſine qua tamen non puto poſſe iuſtè ſuo ſolo arbitrio tranſire & mutare ſibi domicilium, cum adhuc remaneat religioſus, & ideo eius voluntas de ſuperioris arbitrio pendeat, vt dictum eſt ſupra per cap. Quorundam, & cap. Si religioſus eodem titulo lib. 6. Cui autem ſubijciantur & quærant regulares exauthorati, & habitu religioſo priuati, & ad triremes damnati, ſi quid in eis quærant commiſſo aliquo prælio nauali, vel inde fuga, vel pretio redempti, in partes ignotas deuenientes, quæſtionis implexæ videtur, & ſatis æquè reſponderi poſſet, eiſdem Epiſcopis ſubditos fore, quibus triremes ipſæ, & alij eis addicti ſuberunt, donec in eis manſerint, poſtea ve-

ro finito tempore ibi remanendi, vel redempti debent redire ad Epiſcopatus ſuarum originum, & ſubeſſe Epiſcopis illorum, vel impetrata ab eis facultate tranſire ad alios, perinde ac alij eiecti ſimpliciter debent eoſdem adire argumento ab eadem vel ſimili ratione deſumpto iuxta l. Illud ff. ad leg. Aquil. cap. 2 de Translat. prælat. Quæ tamen omnia limitanda ſunt, ne procedant in his qui nō ſolum eijciuntur a monaſterijs, ſed etiam relegantur a prouincijs ſuarum originum, illi enim non poſſunt etiam ſi maxime velint, ſubeſſe Epiſcopis Epiſcopatuum illarum prouinciarum; quia tenentur etiam in foro conſcientiæ ad implendam pœnam ſibi a iudice competente latam, vt determinat Thom. ſec. 2. quæſt. 62. artic 3. quos de rigore iuris arbitror ſolius Papæ obedientiæ, & iuriſdictioni ſpirituali ſubiectum iri, eiq; ſoli quæcunq; quæſierint, quæſitum iri, quanuis ex quadam æquitate, & tacita mente Papæ, ſi longe ab vrbe exterminarentur, ſatisfacerent forte ſuis conſcientijs, deligendo aliquem Epiſcopatum, cuius Epiſcopo obedirent arg. cap. Nihil, de elect. Quare duobus eiectis a ſuis Monaſterijs in Indijs, & exterminatis ab eiſdem cum in Vrbem veniſſent, iuſte conſuli potuit, vt ſuam infœlicitatem narrarēt Papæ, & peterent ab eo facultatem viuendi ſub obedientia talis vel talis] Epiſcopi vel Archiepiſcopi. An autem vllo iure, vel ratione huiuſmodi Prælati poſſint ſubditos regulares ad triremes damnare, tangetur in Cōment. cap. Nullam, 18. quæſt. 2. n. vlt.

VI. Quod his ſuccedit quæſtio quotidiana, & noua, videlicet. An huiuſmodi regulares eiecti, & relegati legitime a ſuis ſuperioribns, teneantur præſentare ſe Epiſcopis in quorum obedientia viuere debent, & monere eorundem Reuerendam in Chriſto Paternitatem, ſe eſſe regulares, & eiectos, & teneri ad obediēdum eis, ſimul rogare vt iubeant ſibi tanquam ſuperiores, quid velint ſe facere in ordine clericali & ſtatu ſuo religioſo quem aſſumpſerunt, quibus non potuerunt priuari, licet locis Monaſteriorum priuati fuerint? Equidem arbitror eos ad hæc teneri, quia qui tenetur ad aliquid, tenetur ad ea quæ illud neceſſario conſequuntur. l. 2. ff. de iuriſ. omn. iud. & cap. 1. & cap. Præterea, de offic. deleg. At prædicti eiecti tenentur ſeruare tria ſubſtantialia vota quibus non potuerunt, nec debuerunt abſolui, & id facere debent ſub ſuorum Epiſcoporum obedientia per prædicta, qui ſi neſcierint, nec moniti fuerint eos ipſorum obedientiæ ſubeſſe, non poſſunt quæ conuenit iubere illis, nec habere curam debitam de ſalute animarum illorum. Quare non debuit triſtari quidam eiectus, eo quod nuper ſibi fuerit reſponſum, non ſatisfacere ſe ſuo ſtatui viuēdo alioqui bene in Epiſcopatu cuius Epiſcopo debebat obedientiam. Tum quia non ſeruabat votum obedientiæ, nulli obediendo pluſquam ſi eſſet ſecularis clericus. Tum quia non poterat ſeruare votum paupertatis ſolemne, conuertendo ſine licentia ſuperioris in vſus proprios, licet honeſtos, quæ lucrifaciebat canendo, organa pulſando, cantum, & artem

pulſandi docendo. Tum quia oportebat vltra vitæ honeſtatem, patefacere ſuum ſtatum Epiſcopo, & petere ab eo quid vellet ſe facere ſecundum regulam clericalem, ſecundum quam ei tenebatur obedire obedientiæ voto ſolemni, & dignaretur prouidere de victu, vel ſaltem facere facultatem conuertendi in ſuos honeſtos vſus, ea quæ lucrifaceret per hoc cap. & Notab. 2. Tum quia non poterat ſatis recte mori abſq; proprio, niſi ſciente Epiſcopo bona quibus vtebatur, pertinere ad ſuam diſpoſitionem Epiſcopalem eo mortuo, cum nec ex teſtamento, nec ab inteſtato poſſet hæredem habere, nec legare, cap. 2. de Teſtam. & cap. ſuper eo, de ſtat monach.

68 VII. addo hæc conſequi regularem eiectum & exauthoratum habitu iuſte per ſententiam, poſſe debereq; vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti ſine vlla diſpenſatione Papæ, quia religionis habitu contra ſententiam vti nequit, & non poteſt vti habitu alterius niſi ad eam tranſiret, & nullo iure cogitur tranſire arg. cap. Geſta, cum gloſ. 74. diſtinct. Suboritur tamen quæſtio, an eiectus ſemel iuſte, ac diffinitiue ab aliquo ordine vel Monaſterio, compelli poſſit redire ad aliud per ſuperiores illius ordinis? Nam pro parte affirmante vrget prædictum cap. ultim. de Regul. quatenus iubet, vt viſitatores, vel Abbates maiores, vel priores quotannis requirant fugitiuos, & eiectos, & cogant Monaſteria recipere illos: quatenus item habet ſub finem illa verba. *Si vero huiuſmodi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, donec ad mandatum ipſorum humiliter reuertantur.* & hoc tenet, licet perfunctoriè, Sylu. verb. Apoſtaſia, quæſt. 6. Vrget item ratio quod alioquin multi procurarent ſuam eiectionem, quo extra Monaſterium poſſent degere volentibus nolentibus eorum prælatis. Pro parte vero negante facit, quod res iudicata ſeruanda eſt. l. res iudicata ff. de Reg. iur. adeo quod exceptio rei iudicatæ, impedit litis ingreſſum. Clem. 1. de except. & quod iniuſtum videtur, vt eiectus diffinitiue contra ſuam voluntatem reducatur ad Monaſterium vbi vix æquo animo ferre poſſit improperia quæ in eum alij de more obijcient. Facit item quod Bernardus in caſus poſitione d. cap. vltimi ſentire videtur contrarium, dum de fugitiuis, & eiectis loquitur quantum ad requirendum eos, & compellendum monaſteria ad recipiendum eos redire volentes, & tantum de fugitiuis quoad compellendum eos redire. Idem eodem modo ſentit Panor. dum in vltimo notabili colligit, Abbatem poſſe excommunicare monachum ſi eſt fugitiuus, nihil de eiecto exprimendo, nec poſtea vllo verbo id ſignificat, & Card. ibid. not. 3. & quæſt. 7. ſolum de expulſo pœnitenti & volenti redire loquitur: Diuus item Anton. 3. part. tit. 16. cap. 5. in princip. licet tractet de fugitiuis & eiectis, tamen quoad effectum compellendi ad redeundum, ſolum loquitur de eiectis volentibus redire in hæc verba. *Nota ſecundum Anton. de Butrio, quod monachi eiecti reuerti volentes, admittendi ſunt ad religionem.* et paulo poſt inquit. *Noto quod Monaſteria etiam ſi ordo repugnet, poſſunt cogi ad præ-*

ſtandum alimenta fugitiuis, & eiectis vbi velint ad cor reuerti. Facit item quod exauthoratus ſiue depoſitus, & degradatus a ſuis ordinibus, nullo iure videtur poſſe cogi, ad preces horarias ratione characteris & poteſtatis conficiendi ſacramentum, quæ non perdit per degradationem iuxta gloſ. cap. Accedens, 50. diſtinct. citat. a gloſ. vlt. cap. Degradatio, de pœn. lib. 6. & Thom. 3. part: quæſt. 82. artic. 8. ſicut etiam videtur quod licet monachus depoſitus diffinitiue monachatu, retineat tria ſubſtantialia vota, & poſſit cogi ad ſeruandum illa, imo ad preces horarias, non tamen videtur poſſe cogi ad redeundum ad monaſterium vnde deiectus eſt, grandes impatientiæ tentationes deuoraturus.

Ad prædictum autem capitulum vltim. de Regul. & rationem pro eo adductam, Reſponderi poſſet, intelligenda eſſe de eiectis iniuſte, vel inordinatè, aut per colluſionem, vel ſaltem non diffinitiuè per ſententias rite & recte ſine colluſione latas. Nec obſtat, quod culpa ſua fuit eiectus, quia iam pro ea punitus eſt, & non debet quis duplici pœna pro eadem culpa puniri, cap. At ſi clerici, de iudic. Et qui ſentit onus, debet ſentire commodum illi annexum, cap. Qui ſentit, de Reg. iur. lib. 6. & l. ſecundum naturam. ff. eodem.

69 VIII. quæſtionis eſſe, an liceat regulari eiecto iuſte vel iniuſte qui tenetur ſeruare votum paupertatis ſolemne, & ei qui vouit votum ſimplex paupertatis, & donanti omnia bona ſua pauperibus vel operibus pijs, mendicare, & a labore manuum ſuarum ceſſare? ad quod dico primo, quod ſanctus Thom. latiſſime diſputando in Opuſc. 19. cap. 5. & reſolutius 2. ſec. quæſt. 187. artic. 3. c. concludit, religioſos non teneri laborare manibus vltra ſtatuta regulæ. Tum quia nullo præcepto naturali neq; diuino præcipitur laborare manibus, qui alias honeſte ſine alterius iniuria poteſt ſuſtentare ſe & ſuos quos de præcepto alere tenetur. Tum quia illa tria dicta Pauli ſcilicet 1. ad Epheſ. 3. & 1. ad Philipp. 4. & 2. ad Theſſal. 3, quæ contra hoc citari ſolent, & in effectu habent ne manducet, qui non laborat, non probant quem abſolute teneri laborare manibus, ſed ob cauſam vt tollat otium vitioſum, & ſuſtentet ſe & ſuos decenter ſecundum ſtatum ſuum ſine alterius iniuria, & ita ceſſante illa, ceſſant illius dicta. Tum quia intentio Auguſtini qui etiam contra hoc allegatur in libro de opere monach. eſt improbare errorem dicentium non licere monachis manibus laborare, non autem eos obligare ad ſic laborandum, ſi alias ſine otio vano & alterius iniuria viuere poſſint.

II. dico quod eadem ratione idem dicendum eſt de homine ſeculari qui relinquit omnia quæ habet propter Deum, etiam ſi non fiat regularis exemplo Heliſæi 3. Reg. 19. relat. ab Ambroſ. in cap. Dominus 86. diſt.

III. quod Thom. vbi ſupra laudat paupertatem aſſumentes, & ex humilitate mendicare volentes, licet manibus non laborent, nec bonis renuncient: quod probatur licere eadem ratione qua duo dicta proxima

ſundantur.

fundantur. Cui conſequens eſt, non peccare illum qui ad ſe in humilitatis, & patientiæ virtute exercendum, habitum pauperis ſuſcipit, & mendicando aliquem pium locum longinquum viſitat, etiam ſi nullum paupertatis votum emittat, nec ſua bona pauperibus diſpertiat, quod certe in hunc vſq; diem qui eſt octauus ætatis meæ 82. non ſatis animaduerti, imo conſenſi multis reprehendentibus peregrinos alienis impenſis, ideſt eleemoſynas mendicando peregrinantes per l. 1. C. de mend. valid, lib. 11. præſertim clericos per cap. Diaconi, 5. 93. diſt. quos Cald. Conſil. 1. de uit. & honeſt. cler. puniendos eſſe deffinit, ſi ſacris ſunt initiati, quod tamen non procedit in his qui ob prædictam cauſam mendicant, quia per talem mendicitatem eorum, nil honoris perit clero, ut ipſemet Calder. ibid. annotauit. Idipſum etiam ſolitus ſum limitare, & a fortiori, ne procedat in eo qui peregrinaturus tantundem, uel plus quam ab alijs mendicat, pauperibus obuiantibus de ſuo impenderet arg. cap. Si Epiſcopus, 12. quæſt. 5. quod bis cum adhuc iuuenis iuri audiendo operam darē Tholoſæ facere memini. Qua ratione defendi poſſunt etiam innumeri per noſtram Rōcamuallem in Compoſtellam, & ex Hiſpanijs in Vrbem tranſeuntes, & ibidem ientaculum & cœnam tribus diebus, ſi voluot, nihilo dato ſuſcipientes, etiam ſi habeant de ſuo quo ſe ſuſtentare queant, & nil de illo alijs pauperibus tribuant, quos etiam non ſemel audiui reprehendi.

70 IX. quod vſusfructus quem habet ingrediens monaſterium, quæritur illi quoad vitam naturalem ingredientis ſecundum glos. Bart. & Comm. in Auth. idem eſt C. de bon. quæ lib. etiam ſi ingrediens ſit pater, & vſusfructus pertinens ad eum in bonis aduentitijs filij ratione patriæ poteſtatis ſecundum prædictam gloſ. & Bald. & Paul. ibid. quæ verior & communior eſt ſecundum Dec. multos alios referentem in cap. In præſentia de probat. num. 66. licet Panor. ibid. & in cap. Cum ſimus, de Regular. teneat quod tantum dimidiū quæratur, & Salicet. quod nihil in d. Auth. Ingreſſi, quæſt. 8. vnde Marian. in 2. part. conſil. 10. in 6. quæſt. verſ. Verum, dixit legatum alimenti annui, relictum cuidam Catharinæ pro ipſa & vna famula, deberi monaſterio durante vita ipſius quoad partem ſuam licet non quoad famulam, quia per religionem perdit facultatem habendi eam.

X. verum eſſe id quod Matth. relatus a Card. in Clem. 1. §. quia vero quæſt. 10. de ſtat. monach. dixit, nimirum quod ſi monachus vadens ad Curiam Regiam lucretur in ea multa, & ingrediatur aliud monaſterium, etiam legitime lucrifacta ante ingreſſum cedent monaſterio priori.

71 XI. Quod inter prælatum regularem & ſuum conuentum poteſt fieri diuiſio bonorum iuxta cap. Edoceri, de reſcript. per quam quæratur adminiſtratio alicuius partis eorum quæ ante illam pertinebat ad prælatum iuxta cap. Nullam, 18. q. 2. cuius commentario quem cum hoc componimus

nimus a nu. 8. inſero diſputationem qua pridem defendi diuiſionem bonorum Roncæuallis in tres partes, quarum vna Priori, altera Capitulo, & tertia Hoſpitali & fabricæ cederet, vbi etiam a nu. 25. diſputo an liceat ſtatuere vt regularibus ſiue viris ſiue fœminis certa quãtitas detur pro veſtiario, & aliqua alia in multis Illuſtribus monaſterijs vſitata, & a com pluribus ſcriptoribus grauiſſime damnata.

7 XII. Quod quæſtionis quotidianæ eſt, an regulari viro poſſit ſuperior facere facultatem viuendi extra monaſterium, & quæcunq; ſic viuẽs quæſierit, in ſuos vſus conuertendi? Ad quam reſpondeo primo, non poſſe etiam Papam id facere ſine iuſta cauſa, quia regularis voto adſtringitur ad ſtabilitatem perpetuam in monaſterio ſeruandam cap. Placuit 1. & 2. cap. Monachi 16. q. 1. & in confeſſo eſt, nullum ſuperiorem etiam Papam poſſe a voto ſine iuſta cauſa abſoluere cap. Non eſt, iuncta gloſ. de vot. II. Quod iuſta de cauſa poteſt etiam inferior Papa ei facere facultatem manendi extra clauſtrum, vt pro vtilitate monaſterii, prædicto cap. Monachi, etiam indirecta, ut ſit procurator patroni Eccleſiæ, uel alicuius Epiſcopi vel amici qui monaſterio profuit, prodeſt, aut ſperatur prodeſſe, iuxta Innoc. recept. in cap. Cum I. & A. de re iud. & cauſa ſtudii, & a fortiori docendi facultates regulari licitas arg. cap. Non magnopere, ne cler. uel mon. & cap. 2. eod. tit. lib. 6. & ob alias iuſtas cauſas, quæ quia iure non terminantur, prudentis uiri arbitrio eſt determinandum an occurrentes ſint tales arg. l. 1. ff. de iur. delib. cap. de cauſis, de offic. deleg. III. Quod ſola iuſta cauſa facultatis faciendæ ad manendum foris, non ſufficit ad concedendum vt omnia quæſita foris conuertantur in vſus foris degentis; Non enim quælibet cauſa ſufficiens ad mittendum alquem regularem foras ad aliquod negotium agendum, ſufficit vt poſſit ei concedi facultas conuertendi in vſus ſuos aliquam hæreditatem vel magnam donationem eo tempore ſibi obuenientem, vel factam, vt palam eſt. Cui eſt conſequens, alia ratione metiendum eſſe iuſtam cauſam exeundi vel manendi foris, & aliam iuſtam cauſam concedendi facultatem conuertẽdi quæſita in ſuos vſus. IIII. Quod maior cauſa requiritur ad concedendum regulari vt conuertat in ſuos vſus quæcunq; per ſucceſſionem, donationem, operam, artem, & induſtriam ſuam quæſierit, quam ad concedendam facultatem conuertẽdi in ſuos vſus omnia quæ per ſuam artem, induſtriam & operam quæſierit, quia maior effectus, maiorem cauſam requirit arg. cap. Præterea, iuncto cap. de multa, cum eis adnot. de præben. & in ſimili grauiora verba ſunt neceſſaria vt cenſeatur contracta ſocietas omnium bonorum, quàm vnius negotiationis, vel vnius rei, vel etiam totius quæſtus ſeu lucri l. ſocietas, & l. coiri, ff. pro ſoc. V. Quod facultas conuertendi in ſuos vſus quæſita per induſtriam, artem, & operam, non videtur includere quæſita per ſucceſſionem ſaltem legitimam, id eſt lege obuenientem arg. l. coiri, cum 4. ſeq. ff. pro ſocio, quibus probatur

ſocieta-

ſocietatem ſimpliciter contractam, videri eſſe contractam quoad ea quæ obuentura ſunt ex quæſtu? Per quæſtum autem non intelligi quæ obueniunt ex hæreditate, legato vel donatione, ſed ſolum ea quæ ex opera, arte, vel induſtria lucrifiunt: Et ita facultas ſiue priuilegium conuertẽdi quæſita in ſuos vſus, quod ſtrictius videtur interpretandum quam ſocietas, videtur reſtringenda ad bona quæſita ex quæſtu, opera, & induſtria, & nõ ad acquiſita per ſucceſſionem, & donationem, ſaltem illam quæ ob cognationẽ vel alia merita fieret. Dixi ſupra (*regulari viro*) quia ſanctimoniali nemo poteſt facere facultatem exeundi clauſtrum, niſi ſecundũ extrauag. Pij V. cuius tenor eſt hic.

PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

DECORI, *& honeſtati omnium ſanctimonialium, quarum* IESVS CHRISTVS *Dominus noſter ſponſus eſt, vt in puritate & caſtitate ſuperædificantes, in ipſo fœliciter inhabitare valeãt, conſulentes, ea quæ illarum exiſtimationi detrahere poſſent, decet nos conſulto ſummouere. Sane periculo, & ſcandalo plena res eſt, ac regulari obſeruantiæ vehementer aduerſatur, ſanctimoniales aliquando parentes, fratres ſorores, aut alios agnatos, vel cognatos, necnon monaſteria, & alia filiationes nuncupata, etiam eis ſubiecta viſitandi aut infirmitatis cauſa, aliove prætextu a monaſterijs exire, & per ſecularium perſonarum domus diſcurrere, & vagari, quo veluti colore eximium quoque honeſtatis, & pudicitiæ decus in diſcrimen committunt. Vnde nos malo huic pro noſtro paſtoralis officij debito ſalubriter occurrere volentes, Inhærentes etiã decreto ſacri Concilij Tridentini de clauſura Monialium diſponenti, Ac alijs noſtris literis ſuper huiuſmodi clauſura editis adijcientes, volumus, ſancimus, & ordinamus nulli Abbatiſſarum, Priorisſarum, aliarumue monialium etiam Carthuſieñ. Ciſtercieñ. Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum etiam Militiarum, ac ſtatuum, graduum, cõditionum, dignitatum, ac præeminentiarum exiſtentium, etiam a Regia, vel Illuſtri proſapia ortarum, de cætero etiam infirmitatis ſeu aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorumue conſanguineorum viſitandorum, aliaue occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios ordinum ſuperiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiam ſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporũ, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, a Monaſterijs præfatis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere, Aliter autem quam, vt*

præfer-

præfertur, egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſeculares, vel eccleſiaſticas conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, a quo præter quam à Rom. Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeant. Et inſuper tam egreſſas quam præſidentes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus per eas & eos tunc obtentis priuamus, & illas & illos ad obtenta, & alia in poſterum obtinenda inhabiles, necnõ licentias, & facultates, ſeu indulta, & priuilegia exeundi a monaſterijs, & extra illa ſtandi a nobis, ſeu alio Rom. Pontifice prædeceſſore noſtro, ac ſedis Apoſtolicæ Nuntijs, & legatis etiam de latere, ac maiore pœnitentiario, aut ordinum prædictorum ſuperioribus, alijſue perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis reſtitutiuis, præſeruatiuis, mentis atteſtatiuis, etiam nouam gratiam, & dat. concedentibus, alijsque efficacioribus, & efficaciſſimis, ac inſolitis clauſulis, irritãtibuſque, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, deque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum; necnon S. R. E. Cardinalium intuitu, & contemplatione, ac inſtantia, vel alias quomodolibet conceſſa (quæ prorſus abolemus) ac literas deſuper confectas, & inpoſterum concedendas, & conficiendas nullas, & inualidas, nulliuſque roboris, ac momenti fore, nec illas habentibus, & habituris ſuffragari poſſe, & ita per quoſcunq; iudices, & commiſſarios quauis auctoritate fungentes, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, & interpretrandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque & inane quicquid ſecus ſuper his a quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus: Mandantes vniuerſis, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum ordinarijs in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub obteſtatione diuini iudicij, & intermin atione maledictionis æternæ, quatenus per ſe vel alium ſeu alios, præſentes literas in ciuitatibus & diœceſibus proprijs quolibet anno publicent, omniaque in illis contenta, necnon præfatum decretum ipſius Concilij, quod incipit, Bonifacij viij. diligenter, & inuiolabiliter ſub cenſuris eccleſiaſticis, alijſque præfatis pœnis, & in eodem decreto contentis, obſeruent, & obſeruari faciant, & procurent, Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmiſſis non parentes, etiam alijs pœnis auctoritate noſtra, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, Nec non legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggrauando, interdictum eccleſiaſticum apponendo, Inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus præmiſſis, &c. Nulli ergo &c. Dat. Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Kal. Februarij. Pontificatus noſtri Anno Quinto.

Dixi

Dixi etiam *(extra monaſterium)* quia leuiori de cauſa poſſet concedere prædictam facultatem intra monaſterium, aliqua tamen requiritur, quia licet Regularis poſſet etiam ſine alia licentia extra horas quibus in monaſterij miniſterio occupatur, quærere intra illud conſulendo, pingendo, ſcribendo, conſuendo, texendo, ſerendo, vel alia operando, cap. Nunquam de conſec. diſt. 5. non tamen poteſt ita quæſita conuertere in vſus proprios & peculiares, niſi de licentia ſuperioris iuſta de cauſa ſibi conceſſa per tradita in 2. notab.

Idem Pius V. edidit etiam alia exitum prædictarum monialium anguſtantia & interdicentia ingreſſum ad eas, quæ ne hunc Cõmentarium nimium augeant, ad comment. cap. Statuimus 19. quæſt. 3. vbi amplior erit eis locus, remittimus.

XIII. quod quæſtionis eſt quotidianæ, an Regulares ſiue viri ſiue fœminæ degentes extra monaſteria cum iuſta licentia & facultate conuertendi in ſuos honeſtos vſus ea quæ iuſte aliunde quam ex bonis monaſterij quæſierint, iuſte poſſint ea conuertere in eleemoſynas, capellanias, vel alia opera pia, abſq; alia ampliori licentia?

73 Pro parte nanque negante facit, primo quidem, quod regulari non licet largiri eleemoſynam ſine licentia, vt dictum eſt ſupra. Secundo, quod prædicta quæſita omnia fiunt monaſterij, & nemini de re aliena licet eleemoſynam largiri, ſine domini conſenſu, cap. Non eſt putanda 1. quæſt. 1. & cap. forte, & cap Deniq; 14 quæſt. 5. Tertio, quod priuilegia ſunt reſtringenda, & non de alio ad aliud amplianda, cap. Porro, de Priuileg. cap. Quæ a iure communi de Reg. iur. lib. 6. & aliud videtur eſſe conuertere quæſita in ſuos vſus, aliud conuertere in pios. Ergo facultas ſiue priuilegium faciendi illud, non extenditur ad hoc. Quarto, quod a ſeparatis non fit illatio, etiam in non odioſis. l. Papinianus exuli ff. de minor. cap. Ad audientiam, de Decim.

His tamen non obſtant. tenenda videtur pars affirmans, primo quod regularis poteſt elargiri eleemoſynam de licentia prælati etiam tacita, vt dictum eſt ſupra, & eam videtur habere is cui facta eſt prædicta facultas. Secundo, quod anima eſt pretioſior corpore, cap. Præcipimus 12. quæſt. 1. & cap. Sedulo 38. diſt. Ergo ſi impendere in vſus corporis, eſt conuertere res in vſus ſuos, a fortiori erit tale conuertere in vſus animæ. At largiri pecuniam in eleemoſynam, & alia pia, eſt eam in vſum, & vtilitatem animæ conuertere, cap. Medicamentum, de Pœnit. diſt. 1. ergo qui id facit, in vtiliorem vſum ſuum conuertit, quam ſi in vſus & vtilitatem corporis conuerteret. Tertio, Quod vt aſſeruimus in Manu. cap 26. nu. 39. Pater dum uiuit poteſt donare in eleemoſynas & opera pia minuendo ſuorum liberorum legitimam, & non alia ratione, quam quia id non eſt donare, ſed in ſuos vtiliſſimos uſus inſumere. Quarto, Quod non obſtat dicere, quod hæc ſunt intelligẽda de eleemoſynis & operibus pijs paruis,

non autem de magnis, qualis eſſet inſtitutio Capellaniæ, uel dotatio or- phanæ, quia eleemoſynæ, & alia opera pia, quo maiora ſunt, eo cæteris paribus pientiora, & Deo gratiora, cap. Non mediocriter, de conſecr. diſt. 5. adeo quidem ut teſte Hieronymo ad Ruſticum monachum, gratius ſit Deo ſimul quã minutatim omnia bona pauperibus elargiri Quinto, quod primum argumentum alterius partis tollitur per primum huius, & ſecun dum & reliqua alterius partis per ſecundum & reliqua huius. Quibus conſequens videtur facile poſſe Papam huiuſmodi regulari habenti prædictam facultatem ſuperaddere aliam teſtandi & diſponendi in morte ad pia in quæ poterat inter viuos diſponere. Tum quia id nil aliud eſt quam extendere facultatem diſponendi inter viuos ad facultatem diſponendi per vltimam voluntatem, vt infra repetetur. Tum quia facile poteſt dum viuit impendere illa in ea pia in quæ per vltimam voluntatem impendere intendit, & parum plus præiudicat monaſterio hac via quam illa, imo minus qua parte certius tollitur monaſterio ſpes habendi donata, quam relinquenda per teſtamentum, quod forte nunquam fiet, vt frequenter contingit habentibus eam faciendi facultatem.

74 XIIII. quod quotidianæ quæſtionis eſt, An debitor bene vel male ingrediens monaſterium poſt ingreſſum teneatur ad ſoluenda debita prius contracta. Ad quod præſuppoſitis eis, quæ ſupra diximus de debitore quando iuſte poteſt ingredi monaſterium, & quando non, dico primo: certum eſſe illum vel monaſterium teneri ad ſoluenda illa, vel ad cedendum omnibus bonis quæ intulit in monaſterium, vel reliquit in ſeculo, vel in poſterum delata fuerint monaſterio, intuitu eius via donationis vel vltimæ voluntatis, ſecundum mentem omnium. Secundo, quod controuertitur an ſi prædicta bona non ſuffecerint debitis ſoluendis, nec monaſterium illa velit ſoluere, teneatur ipſe in foro conſcientiæ laborando manibus quærere quo ea ſoluat, & arbitror eum teneri ad laborandum pingendo, ſcribendo, vel aliqua alia arte, quam nouit, quæſtuaria vtendo eis modis quibus poteſt, ſalua regulæ obſeruantia, vt ſentiunt Innoc. & Pan. vbi ſupra communiter recept. Imo & ſi opus fuerit, ſuperiorem debere ſibi facere facultatem ſic laborandi etiam multis horis deputatis ad diuina, vel alia officia monaſterij quatenus poſſet honeſte illum ab eis excuſare per prædicta, & quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum cap. ſi res aliena 14. quæſt. 6. cap, Peccatum, de Reg iur. lib. 6. Addimuſq; non eſſe demendas impenſas eius ex illo lucro ſi ſeruit quantum regula præcipit. Nam qui altari ſeruit, &c. cap. Cum ſecundum de præbend. & c. 2. 13. quæſt. 2. Nec obſtat quod Sylu. verb. Religio 2. quæſt. 4. ſequutus Palud. teneat non obligari eum ad operandum in monaſterio vt ſoluat, eo quod profitendo cedit bonis, & non habet velle vel nolle. Tum quia non omni voluntati renunciat monachus, vt adnotauit Dominic. in cap. ſi religioſus, de elect. lib. 6. Tum quia non omnis ceſſio bonorum excu-

ſat

ſat quem a reſtituendo, vt prædictum eſt. Tum quod Innoc. in Rubr. de oblig. ad ratiocin.communiter receptus per Anton. in cap. 1.eiuſdem tituli, & per Pan.in cap.Cum 1.& A.de re iud. & citatos per Fel. ibi.n. 10. affirmat quod debitum contractum in ſæculo tenetur religioſus vel ſoluere, vel alias pro eo ſatisfacere arg. gloſ. in verb. ad præmiſſa, in cap. Vt officium, §. Ad conſcribendas de hæretic. in 6. quæ dicit quod notarius factus monachus complet in monaſterio rogationes ſuas inchoatas in ſeculo, quam inter alios ſequitur Anan. in cap. fraternitas, de hæretic. num. 17. & gloſ.in cap. Præterea, 51. diſt. quod qui iurauit mihi ſcribere librum, vel aliud honeſtum opus facere, tenetur poſt ingreſſum monaſterij illud perficere, dum tamen a diuinis non retrahatur, & ſequitur Arch. ibi, vbi dicit Dominic. quod iurans aliquid facere ante ingreſſum ſi non fuerit liberatus a creditore, tenetur explere in religione, niſi eſſet actus incompatibilis ei, vt exercere præturam, quia tunc licet ſit conſilium vt prius adimpleat, tamen ſi ingreditur monaſterium, liberatur, quāuis peccet faciendo id in fraudem, & addit per illam gloſ. monaſterium non teneri ad debita per nouitium contracta, niſi tantundem vel plus tempore ingreſſus vel poſtea peruenerit ad illud de bonis eius ex quo colligitur limitatio, cap. 1. cum ſimilib. 18. quæſt. 1. quatenus habet, quod quicquid acquirit monachus, acquirit monaſterio, non enim procedit quando tenetur ad aliqua debita, ante ingreſſum contracta.

XV. addo id quod dictum eſt ſupra regularem & ſeruum exæquari quoad acquiſitionem actiuam & paſſiuam, debere intelligi de acquiſitione ciuili & efficaci & etiam naturali actiua inefficaci, non tamen de naturali paſſiua efficaci: ſeruus enim ſine vllo domini conſenſu obligatur naturaliter l. naturaliter & l. Si id quod, ff. de condict. indeb. Regularis autem ſimplex minime ſine præfecti ſui conſenſu vt tradit Hoſtien. in Summa de fideiuſ. §. Pro quo poſſet verſ. & quis, quem ſequuntur Panor. & Felyn. in cap. Ex reſcripto de Iureiur. nu. 1. & Iaſon in d. cap. Si id quod, num. 1. quanuis idem Pan. contrarium tenuiſſet in conſ. 104. in 1. part. Ratio diuerſitatis eſt, quod regularis renunciat voluntati ſuę, per hoc cap. & cap. 2. de Teſtam. & cap. Si religioſus de Elect lib. 6. ſeruus non item. Et quod lex reſiſtit obligationi monachi, obligationi vero ſerui non reſiſtit licet non aſſiſtat, vt ſubtiliter ait Panorm. in d. cap. Ex reſcripto. Dixi (*paſſiua &c.*) quia ſecus de actiua, contrahentē enim ſecum, etiam nude obligat naturaliter, licet ipſe non obligetur illi, iuxta dicta vbi ſupra. Contra tamen Hoſtien. Panormit. & eorum ſequaces in d. cap. Ex reſcripto, & pro Pan. in d. conſ. 104. noue replicari poteſt primo, quod ſup. probatum eſt regularem non renunciare omni voluntati ſuæ, quandoquidem poteſt iuſte ſine conſenſu prælati velle comedere, ſe veſtire, & id genus alia quæ non ſunt contra regulam, imo & iniuſte percutere, furari, fornicari, & id genus alia quæ ſunt contra illam, quæ ſi non eſſent volun-

taria non eſſent peccata, 5. quæſt. 1. §. 1.

II. Quod nulla lex videtur magis reſiſtere obligationi monachi promittentis aliquid, quam obligationi ſerui promittentis idem.

III. Quod ſi eorum opinio eſſet vera, conſequeretur non teneri fideiuſſorem regularis accipientis aliquid mutuo, commodo, emptione, vel mediante aliquo alio contractu, quia principali non obligato ſaltem naturaliter, non poteſt accedere fideiuſſor. l. 1. & 2. ff. de fideiuſſ. quod ipſum eſſet dicendum de pignore dato pro ſecuritate obligationis regularis, quod videtur durum & iniquum.

IIII. Quod valent vota regularis quoad ea quæ nec in genere nec in ſpecie ſunt ei prohibita, & tenetur adimplere donec prælatus irritet illa vel illis contradicat, ut poſt Caiet. 2. ſec. quæſt. 88. artic. 8. reſoluimus in Man. cap. 12. num. 67. ergo pari ratione ualebit promiſſio, & quælibet alia conuentio re, uel uerbo contracta quæ ſuo genere fuerit bona, & nec in genere nec in ſpecie per regulam uel prælatum prohibita.

V. Confirmantur hæc quod uix reperias ullum regularem qui ſi promittat aliquid honeſtum, non cenſeat ſe obligatum ad præſtandum illud ſi quomodo præſtare poſſit, naturali quadam lege id ſibi dictante iuxta l. 1. ff. de pact.

VI. Quod uix reperies in Vrbe iudicem qui fideiuſſorem regularis hac ratione abſoluat, quamuis ad hoc ultimum poſſit reſponderi, quod huiuſmodi fideiuſſores ſe obligant ut plurimum in Vrbe in forma Cameræ, ſecundum quam obligantur, non ſolum acceſſoriè, ſed etiam tanquam principales. Licet his fundamentis pie lector quam aptiſſime potui pro communi reſpondiſſem, & licet reſponſiones ita roboraſſem, ut diſputando defendi poſſent, quia tamen quoad conſulendum non mihi ſatisfecerunt, præſertim ea quæ data fuit ad quartum, cui arbitror non poſſe ſufficienter reſponderi, & quia materia eſt quotidiana præſertim in foro conſcientiæ, concepi tertiam opinionem quæ duas prædictas conciliet, uidelicet, quod ſicut uota regularis facta Deo ſine conſenſu prælati, quæ non ſunt contra regulam in genere nec in ſpecie ualent & obligant donec prælatus ea irritet, aut eis contradicat & non poſtea, ita promiſſa quoq; facta homini, valent & obligant donec ea prælatus irritet uel eis contradicat, & non poſtea, & ſic opinio Pan. prior in d. cap. Ex reſcripto procedat in conuentione poſt irritationem & contradictionem, poſterior uero eiuſdem in conſ. 104. ante irritationem & contradictionem. Ex quo infertur quod fideiuſſor, pignerator, aut hypothecator accedens huiuſmodi cõuentioni regularis ante irritationem & contradictionem prælati, obligetur efficaciter, accedens autem poſt irritationem & contradictionem minime, quia priore caſu accedit pro obligato ſaltem naturaliter, poſteriore uero pro nullatenus obligato, per quam nouam conſidarationem omnia quæ pro utraque parte adduci poſſunt recte concilientur, quod gratia breuitatis

facere

facere omitto, ſicut & eadem cauſa reſponſiones prædictas cum ſuis roborationibus taceo.

SVMMARIVM.

Regularis ſimilis eſt filio & ſeruo actiuè & paſſiuè quoad vltimas voluntates, num. 75.
Martinus a Naruais licentiatus laudatus. nu. 75.
Minimorum monaſterium vrbis, cum primis religioſum et populo acceptũ, n. 75
Regularis vere profeſſus nullus etiã militaris vel prælatus teſtari poteſt, licet Nouitius, Heremita, & tribus votis implicitus id poſſit, nu. 76.
Regularis quid poteſt diſponere inter filios iuſtos in ſeculo relictos, nu. 77.
Bona profitentis religionem, fiunt monaſterij etiam quoad poſſeſſionem, nu. 78.
Filius legitimus, imo & naturalis interdum æquatur in hoc legitimo naturali, num. 79.
Legi diſponenti de pluribus, eſt locus in vno, ſi ratio eadem ſubeſt, nu. 79.
Legitima filijs profeſſi religionem, debetur ante mortem eius, nu. 80.
Don Didacus a Leyua & Couarruuias laudatus, nu. 80.
Bona nouitij inteſtati non deferuntur monaſterio, nu. 81.
Regulari mortuo ſine liberis, Monaſterium etiam mendicantium niſi ſit Franciſcanum ſuccedit in totum, nu. 82.
Teſtamentum conditum etiam longe ante profeſſionem, non rumpitur per eam, num. 83.
Regularis nouitius, non poteſt ita libere teſtari ac miles, nu. 84.
Regularis iam profeſſus, nec reuocare nec alterare poteſt teſtamentum antea conditum, num. 85.
Regularis profeſſi bona tenet Monaſterium capax bonorũ eo viuente, niſi quoad legitimam filiorum, nu. 86.
Bona profitentis fiunt Monaſterij etiamſi vſusfructus alij debeatur, etiam data in feudum & emphiteuſim, niſi &c. nu. 87.
Teſtari vt non poſſunt præſertim hodie milites religionum militarium, nu. 88.
Regularis teſtari nequit etiam de rebus alius quam Monaſterij, etiam conſenſu eius cuius ſunt, & prælati concurrente, quamuis ordinatio eius certo modo valeat, nu. 89.
Præſumptio pro actus valore præualet alijs, nu, 89.
Regulares quadruplicis generis, & eorum quibus teſtandi facultas conceditur, (nu. 90.
Teſtandi facultas concedenda regulari viuenti extra clauſtrum cum facultate conuertendi quæſita, in proprios vſus, nu. 90.

75. Hæc quo ad contractus, quoad vltimas vero voluntates addo primo quod omnia iura quæ hac de re diſponunt de ſeruis & filijsfamilias, vendicant ſibi locum in regularibus, modo eis aptari queant, & eadem ſubſit ratio, per dicta ſupra, num. 62. Et conſequenter ſicut ſeruus, & filiusfamil.

mil. poſſunt hæredes inſtitui, & poteſt eis legari, & per quancunque vltimam voluntatem relinqui, licet non quærant ſibi, ſed domino & patri. l.Cum proponas, C. de hæred. inſtit. & l. 1. & toto tit. C. de neceſ. ſeru. hæred. inſt. & toto tit. Inſtit. de hæred. qual. & differen. Et ſicut ſerui & filijfam. non poſſunt teſtari, nec per vllam voluntatem vltimam relinquere cap. Illud. 13. quæſt 2. & l. ſeruus ſucceſſorem non habet, C. Commun. de ſucceſ. & cap. licet de ſepult. lib. 6 & l. Qui in poteſtate, ff. de Teſtam. Ita etiam regularis poteſt hæres inſtitui, & relinqui ei per vltimas voluntates, licet non ſibi ſed Monaſterio quærat, cap. In præſentia, cum ei annotat. de probat. & adeo quidem quod non poteſt exhæredari etiam ex cauſa ingratitudinis ante ingreſſum commiſſæ, cap. Non liceat, 19. q. 3. & non poteſt teſtari, nec per vllam vltimam voluntatem relinquere d. ca. Illud. & Auth. Ingreſſi. C. de ſac. eccleſ. & ita omnes tres habent teſtamenti factionem paſſiuam, & nulli actiuam. Nec obſtat quod ſeruus poſſit eligere ſepulturam arg. cap. De vxore, de ſepult. vbi Hoſtien. communiter receptus id tenet, & etiam filius, cap. licet eodem titulo, lib. 6. non autem religioſus cap. fin. de ſepultur. eodem tit. & lib. quia non ſubeſt eadem ratio, ſiquidem ſeruus & filius non ita ſubijciuntur patris & domini poteſtati in ſpiritualibus cap. 1. de coniug. ſeru. & cap. Si annum. de iudic. lib. 6. ſicut Regularis, cap. Quorundam, & cap. Si religioſus, de Elect. eod. lib. Religioſum antem non poſſe eligere ſepulturam, limitandum eſt quum ita longe a monaſterio moritur, quod ad id commode portari non poteſt, vt idem cap. fin. a contrario ſenſu innuit, & eſt tenendum cum Pan. in cap. 1. col. 2. de ſepult. & in cap. Nimis el. 1. col. 1. de Exceſ. prælat. licet Dominicus quem ſequitur Franc. nimia quadam ſubtilitate contra teneat in dicto cap. fin. vt pridem ante 40. annos Salmanticæ ſuper gloſ. eiuſdem cap. tenuimus, & conſuluimus anno 1572. Cum Licentiatus Martinus a Naruais noſtræ Roncæuallis canonicus genere nobili, pietate, ingenio, & eruditione clarus, mortem ſibi quidem ſanctam, nobis autem multis nominibus acerbam in vrbe obijſſet, elegiſſetq; ſepulturam in Monaſterio ſanctiſſimæ Trinitatis, ordinis minimorum cum primis Vrbis & Orbis religioſo, & populo accepto. Quod autem regularis licet exeat patriam poteſtatem per profeſſionem, retineat tamen ſuitatem, qua parte ibi eſt fauor, traditur in dict. comment. cap. nullam; quem cum hoc edimus.

II. Addo hæc conſequi, quod nullus vere regularis poteſt teſtari, nec aliam vltimam voluntatem validam facere. Tum quia nil habet nec habere poteſt per ſupra dicta in 2. notabili. Tum quia eſt ſub poteſtate alterius, & non habet velle neque nolle per hoc capitulũ, & notab. 5. Tum quia æquatur in hoc ſeruo vt prædictum eſt. Imo arctius ſubijcitur prælato quam ſeruus domino cap. Multos, 54. diſtinct. Dixi (nullus) ad includendum etiam Abbatem & Abatiſſam, cap. 2. de Teſtam. quia

ipſi

ipſi quoque vere Regulares ſunt, cap. fin. de ſymonia, & non poſſunt habere proprium cap. Abbati 54. diſt. ad includendum item omnes cuiuſcunq; ordinis ſiue mendicantium ſiuenō mendicantium, ſiue militarium, ſiue aliorum, quia idem iuris eſſe debet, ubi eadem ratio idem ſuadet. l. illud. ff. ad l. aquil. cap. Inter cæteras, de reſcript. Ad includendum item regularem teſtari volentem de licentia ſui ſuperioris alius a Papa, quia nec ipſe ſuperior ſi eſt regularis teſtari poteſt ſine licentia Papæ, vt dictum eſt, & tradit Peruſ. in Rubr. de Teſtam. nu. 65. & ad volentem teſtari ratione conſuetudinis, quia illa non valet ſecundum Bald. in princip. Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ. quem ſequitur Peruſ. vbi ſup. nu. 74. quamuis ratio eius non ſit vſq;quaq; firma cū poſtea fateatur & ſit communis ſententia, quod poteſt de licentia Papæ teſtari, & recepta ſententia ſit poſſe fieri per conſuetudinem ſaltem immemorialem quod poteſt fieri per priuilegium arg. l. hoc iure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quot. & cap. Super quibuſdam, de verb. ſignific. & l. venditor, §. conſtat, ff. comm. præd. & illa multa quæ congerit Fely. in cap. Quæ in Eccleſiarum nu. 27. de conſtit. vbi eum commendat, & nu. 28. vbi per eum aliqua declarat, nam & quæſibile per priuilegium, eſt regulariter quæſibile per præſcriptionem & conſuetudinem ſecundum Panorm. in cap. Accedentes, de præſcript. dilatatum ibi per Fely. nu. 6. Quare hæc ampliatio reſtringenda videtur ad teſtamenti factionem quam non poſſet Papa iuſtè regulari concedere, de qua poſtea quamuis credam nullibi gentium eſſe vllis religioſis eiuſmodi conſuetudinem teſtandi. Dixi (*verè regularis*) ad excludendum ſecularem & clericum, etiam qui tria ſubſtantialia vota religionis emiſit, ſed non illo modo legitimo de quo ſupra. Et conſequenter heremitas & alios ſimiles qui non ſunt verè regulares, licet habitū religioſum deferant, & gaudeant priuilegio canonis. Si quis ſuadēte 17. q. 4. iuxta cap. Qui vere iuncta gloſ. 16. quæſt. 1. qui teſtari poſſunt cap. Perlatum §. e contra 19. q. 3. Ad excludendum item nouitium qui intra annum probationis teſtari poteſt ſecundum Innoc. cōmuniter recept. in c. 2. de Teſtam. quia non eſt vere religioſus, licet quoad priuilegium prædicti canonis dicatur religioſus cap. Religioſo, de ſent. excom. lib. 6. ſeruatis tamen in teſtando ſeruandis ab alijs, & conſequenter relicta legitima aſcendentibus vel deſcendentibus, quia nullo iure ab eo onere liberatur: nam Auth. Si qua mulier C. de ſacroſanct. Eccleſ. per quam vt infra diciturali qui dicunt eum liberari ob onere relinquēdi eam aſcendentibus, loquitur in profeſſo.

77 III. Addo quod non poteſt teſtari etiam regularis qui relictis in ſeculo filijs legitimis, ingreditur & profitetur religionem, licet poſſit diuidere bona ſua ſecūdum formam d. Auth. Si qua mulier & Auth. Nunc autem C. de Epiſcopis & Cler. quæ tranſlatæ ſub d. cap. Perlatum ſic habent.

Si qua mulier aut vir monaſticam vitam elegerit, & intrauerit monaſterium ; liberis

liberis non extantibus, monaſterio quod ingreditur res eius competere iubemus. Sed ſi perſona liberos habens, antequam de rebus ſuis inter eos diſponat, monaſterium intret: liceat ei poſtea inter eos diuidere, legitima portione nulli diminuta triente vel ſemiſſe: & quod eis non dederit, monaſterio competet. Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios diuidere voluerit: ſua perſona ſuis filijs connumerata, partem ſibi retineat quæ monaſterio competere debeat. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur antequam inter eos diuidat, filij legitimam portionem percipiant, reliqua ſubſtantia monaſterio competente. Nunc autem cum monachus factus eſſet hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur, ſi prius teſtatus non ſit: exinde iudicio eius ceſſante lege, diſponitur, vt ſi liberos haberet in quos, aut nihil, aut minus legitima portione quoquo modo donandi titulo contulerit, eatenus ſubſtantiæ monaſterio deſtinatæ detrahatur: ne quid contingat circa liberos iniquum.
In quo textu ponderandum primo, verbum illud (*intrauerit*) quod tantum ſiginficat quantum illa verba (*ſolemniter profeſſus fuerit*) iuxta mentem glos. recept. in Auth. Ingreſſi C. de ſac. eccleſ. quæ verbo (*ingreſſi*) addit (*irreuocabiliter*) hoc eſt ſolemniter profitendo, & conſequenter non includit oblatos Eccleſijs ſecularibus, neq; oblatos tantum regularibus, ſiue vocentur conuerſi, ſiue non, ſed tantum conuerſos qui profeſſi ſunt tria vota ſubſtantialia, vel obedientiam ſecundum regulam monachalem, vt ſupra dictum eſt, hi enim, vt pote veri religioſi, licet non ſint clerici, non poſſunt teſtari pluſquam alij regulares qui ſunt clerici per quod reſoluitur quæſtio illa Philipp. franc. in Rub. de Teſtam. num. 13. an conuerſus teſtari poſſit? Quæſtio item illa an oblatus etiam ſi non ſit vere conuerſus teſtari poſſit? Ex his enim colligitur eum poſſe teſtari, niſi ſe & ſua omnia præſentia & futura obtulerit etiam Eccleſiæ ſeculari, non quidem quia religioſus eſt, ſed quia pia donatione, ſe illa poteſtate iuſte priuauit, vt dictum fuit ſupra, licet per id non fiat verus religioſus. Dixi (*omnia*) quia ſi quid reſeruauit vt ſæpe fit, poterit de illo teſtari.

78 IIII. Addo ponderanda eſſe verba illa (*monaſterio res eius competere*) per quæ probatur bona profitentis religionem ipſo iure quæri monaſterio, quod eſt verum, non ſolum quoad dominium, ſed etiam quoad poſſeſſionem ſecundum Innoc quem ſequuntur Pan. & Com. in cap. In præſentia, de prob. poſt gloſ. in cap. Si qua, 19. quæſt. vlt. cuius rationem reddit Dec. ibid. num. 78. Ponderandum enim, quod loquitur de perſona habente liberos, & non de habente parentes, propter quod gloſ. eius verb. liberos, & gloſ. cap. Si qua mulier, 19. quæſt. 3. communiter receptæ tenuerunt non eſſe locum prædictæ Auth. in ea perſona religioſa, quæ non haberet liberos, licet haberet parentes, ſignificando eos nihil poſſe petere de bonis filij, quod etiam exprimit Peruſ. in Rub. de Teſtam. a n. 66. ſed verius & æquius eſt, non eſſe quidem locum prædictæ Auth. ſed poſſe parentes petere ſi voluerint eas quæ ſibi iure debētur legitimas arg. l. Si filius C. de inoff. donat. quod Bart. ſatis exprimit ibi num. 18. & paulo

plus

plus Iaſon col. 8.

79 V. Addo ponderandum, quod licet prædicta Auth. vtatur verbo pluralis numeri (*liberos*) habet tamen locum etiam in habente vnicum arg. l. non eſt ſine liberis, qui vnum tantum habet. ff. de verb. ſign. Et quia diſpoſitio etiam pœnalis vtens verbo numeri pluralis habet locum in vno, modo eadem ſubſit ratio. l. 2 §. Sed ſi vnus. ff. vi bonor. rapt. per quem notat ibi Bart. quod ſtatutum puniens producentes falſos teſtes, includit tantum vnum producentem, quod & Iaſon tenet vbi ſupra.

Ponderandum item, quod ſimpliciter loquitur de liberis, & receptum eſt non intelligi de naturalibus tantum, & controuerſum an intelligatur de legitimatis, & æquior veriorque videtur pars affirmans, vt tradit ibi Iaſon col. 9. Imo & arbitror, licet nemo id aduertat, eſſe locum in naturalibus tantum, quum deficiunt legitimi, in eis terris in quibus ſuccedunt deficientibus illis ex teſtamento, & ab inteſtato perinde ac legitimi vt in Regno Nauarræ, quia eadem ratio idem ius in eis ſuadere videtur.

80 VI. Addo ponderandum etiam verb. (*moriatur*) per quod & ſequentia ſignificatur non poſſe filium petere legitimam ſibi debitam in bonis patris facti religioſi, etiam poſt profeſſionem, donec pater moriatur: quæ concluſio iuri Cæſareo conformior videtur, quam contraria: quæ tamen quia æquior eſt, & ſatis efficaciter probatur iure Pontificio in c. Cum ſimus, de Regul. & verſatur circa eccleſiaſtica, tenenda eſt, vt egregiè de more docet Don Didacus a Leyua ſiue Couarruuias Reuerendiſſ. Epiſcopus Segobien. idemq; Illuſtriſſ. Præſes Conſilij ſupremi Regis noſtri, multiſq; alijs nominibus ſuſcipiendus in cap. 2. de Teſtam. quicquid maxima turba doctorum, quorum relatione multæ paginæ impleri poſſent, controuertat, paucis rationibus facile ſolubilibus, vt uidere eſt apud ipſum, & Iaſon. vbi ſupra a col. 9. & citatos ab eis.

81 VII. Addo quod aliqui intelligendo prædictum uerbum (*intrauerit*) de ingreſſu quo quis fit nouitius, dixerunt quod etiam non ſequuta profeſſione, bona ingreſſi mortui ſine teſtamento, etiam ante profeſſionem debeantur monaſterio, quod Cyn. & aliquot alij in d. Auth. Si qua mulier, tenuerunt, & eos uidetur ſequi etiam Dec. in cap. In præſentia, num. 73. non facta mentione contra ſuum morem de Panormit. quod demiror, quum ille optime affirmet contrarium ibi, num. 68. niſi ante uel poſt ingreſſum donaſſet, uel obtuliſſet ea monaſterio, quoniam ante profeſſionem non eſt uere religioſus, cap. Religioſo, §. Quamuis, de ſent. excomm. lib. 6. non perdit beneficium, cap. Beneficium, de regul. iur. lib. 6. non perdit dominium neq; poſſeſſionem bonorum ſuorum, ſecundum omnes, nec tranſeunt illa in monaſteriū uſq; ad profeſſionem Auth Ingreſſi, C. de ſacroſ. eccleſi. quā glo. & omnes intelligunt de ingreſſo irreuocabiliter, hoc eſt ſolēniter profeſſo. Et licet Bart. in d. Auth.

ſi qua mulier, reliquerit decidendum canoniſtis, Iaſon tamen ibi ſerio tenet idem quod Pan. col. vlt. & ita proculdubio eſt verum quod ait Philipp. Franc. in d. Rubr. num. 67. non referre in hoc an monaſterium ſit ordinis mendicantium etiam Franciſcanorum, vel non mendicantium, cuiuſcunq; enim ſit, ingreſſus illud infra annum probationis, tam liberè teſtari poteſt, ac ſi extra illud eſſet, & non tenetur quicquam illi relinquere ſi nolit ſecundum Imol. in cap. In præſentia, col. penult. & recte quidem, quum nullo iure Cæſareo, neq; Pontificio ad id obſtringatur, & ita non dicendum 2. quæſt. 4. cap. Conſuluiſti, & §. Conſideremus coll. 3. Auth. de trien. & ſemiſſe.

82 VIII. Addo ponderanda eſſe in eadem Auth. verbum (*reliqua*) & ſequentia, per quæ ſignificatur, quod monaſterium ſuccedit in bonis profeſſi mortui ſine teſtamento, etiam ſi haberet liberos excepta eorum legitima, quod eſt verum, ſi eſt ordinis non mendicantium, nam ſi eſt mendicantium Franciſcanorum, nihil capiet cap. Exijt, § Porro, & ſeq. de verb. ſignific. lib. 6. & Clem. Exiui de verb. ſignif. §. Cupientes, ſi autem aliorum, capient quidem illa, ſed immobilia vendent ſecundum gloſ. cap. 1. de relig. dom. §. 1. verb. domum, lib. 6. communiter receptam & ſingularem ſecundum multos, & in his Fel. & Dec. in cap. In præſentia, de probat. qui alios citant, vbi Dec. num. 69. ſatis defendit eam, non ſolum conſuetudine, ſed etiam iure attento procedere, eo quod dominium momentaneum non infringat regulam ſecundum Bald. in cap. Cum cauſa, verſ. Quæro nunquid, de re iud. arg. l. fin. C. de bon. quæ lib. & quod in eorum alienatione non requiritur ſolemnitas, cap. ſine ceſſione, 12. quæſt. 2. quia neceſſario iubente lege fit. Quæ licet vera eſſent ante nuperrimum Concilium Trid. non tamen videntur eſſe talia poſt illud, quia illud ſeſſ. 25. cap. 3. de Regularib. fecit capaces bonorum in communi omnes regulares exceptis minoribus, qui vocantur de obſeruantia vel Capucini, & conſequenter monaſteria eorum poſſunt ſuccedere ingreſſis ea, perinde ac non mendicantium. Exceptis item clericis Societatis Ieſu, qui ſua ſtatuta ſeruare debent, vt ibidem cauetur, & ita non coguntur vendere ſtatim immobilia eis relicta, vt dixit præfata gloſ. nec illa iam acceptata vendere poſſunt ſine cauſa & ſolemnitate in id iure requiſitis.

83 IX. Addo ponderanda etiam eſſe illa verba (*ſi prius teſtatus non ſit*) per quæ clare probatur teſtamentum antea factum non rumpi per profeſſionem conſequutam, ſiue factum fuerit poſt ingreſſum intra annum probationis, ſiue longe antea, etiam non cogitando de ingreſſu. Tum quia contextus hic & in §. illud. Auth. de Monach. coll. 1. & Auth. Nunc autem C. de Epiſcopis & cler. generaliter & ſimpliciter habet, tum demum monaſterium ſuccedere monacho, ſi ante profeſſionem teſtatus non fuit, Tum quia eadem ratio in omnibus illis caſibus ſubeſſet, quia in omnibus eis eſſet dominus bonorum ſuorum, & haberet liberam facultatem te-

ſtandi

ſtandi, & in nullo eorum eſſet vere religioſus, nec careret voluntate propria, nec ſua voluntas ab alterius voluntate penderet, & ita omnes rationes quibus teſtari prohibetur regularis, ceſſarent. Quare non videtur curandum de diſtinctionibus Bartol. & aliorum in d. Auth. Si qua mulier, nec de cogitatu ad quem ſe remittit Franc. vbi ſupra, num. 69. vt alias tenuimus cum Dec. in d. cap. In præſentia, num. 68. ſicut nec curat prædictus Præſes Illuſtriſſimus, vbi ſupra, num. 5. quod confirmatur theoria illa notabili quam etiam ſequitur Dec. conſ. 669. num. 3. & ſeq. ſcilicet quod lex generalis habet locum in omni ſpecie contenta propriè ſub verbis illius, licet aliquanto maior ratio militet in vna, quam in alia per .l. 1. §. Quod autem, ff. de aleator. & cap. Solitæ, ſi ſatis ponderetur de maiori.

84 X. Addo ponderanda eſſe eadem verba (*ſi teſtatus non fuit*) adiunctis illis (*quocunque modo voluerit*) poſitis in prædicto §. Illud, Auth. de Monach. coll. 1. per quæ videtur ſignificari, quod ingreſſus monaſterium poteſt teſtari ſine ſolemnitate in teſtãdo iure ſeruanda, veluti miles, quod tenet Bart. in d. Auth. Si qua mulier, & in l. 1. verſ. Secundo quæro in fin. C. de ſacroſanct. eccl. per. d. §. illud & arg. l. 1. ff. de milit. teſtam. Et quia regulari qui eſt miles cœleſtis militiæ, concedendum videtur, quod militi armatæ iuxta glo. l. miles ff. de re iud. quod etiam clerico cõcedi tenuit Pan. in cap. Quia nos, per illum textum, de teſtam. & aliquot alij quos refert Dec. in d. cap. In præſentia, num. 60. cuius contrarium eſt tenendum, cum Saliceto in dict. Auth. Si qua mulier, vt pridem tenuimus cum Dec. & alijs citatis ab eo, num. 60. in d. cap. In præſentia, & recte quidem. Tum quia facultas libere teſtandi non excludit ſolemnitatem teſtamento iure neceſſariam. l. 1. C. de Sacroſanct. eccleſ. & l. Si quando, C. de inoff. teſtam. & quia æquiparatio Bartol. monachi ad militem quoad hoc, eſt inepta. Tum quia poſtquam factus eſt monachus, quo tempore dicitur vere miles cœleſtis militiæ, non poteſt teſtari, vt habet prædictus §. Illud, cuius contrarium eſt in milite armatæ militiæ. Tum quia nil iuuat quod quidam aiunt eum qui de proximo eſt cingendus miles, haberi pro milite. l. penult. ff. de milit. teſtam. quia ſi de proximo profeſſurus monachiſmum, haberetur pro monacho, non poſſet teſtari, cuius contrarium dicit ille §. Illud.

85 XI. Addo ponderanda quoq; eſſe verba illa (*perſona liberos non habens*) & conſequenter etiam hanc diſpoſitionem vltimam non poteſt facere ſi non habet liberos, neq; aliam ab hac, licet illos habeat. Cui conſequens eſt, firmum eſſe id quod ait Pan. in d. cap. In præſentia, contra Bart. in d. Auth. Si qua mulier, & alios citatos a Dec. in d. cap. In præſentia, nu. 68. quicquid ipſe vacillet ibi ſub finem, vt alias ibi diximus, ſcilicet, quod monachus non poteſt poſt profeſſionem factam reuocare nec alterare teſtamentum ante illam factum. Tum per prædicta verba inducta modo prædicto. Tum quia non ſolum ſpeciale, ſed etiam mirabile eſt quod

etiam liberos habens, etiam hanc ſolam diſpoſitionẽ facere poſſit, quum nullum penitus dominium neque poſſeſſionem quatenus eſt ius, nec aliquid aliud iuris habeat in prædictis bonis, imo nec in illis, neque in aliis habere poſſit, nec ſit capax habendi per hoc cap. Non dicatis, & alia multa addita ſupra in 2. notab. Tum quia facile teneri poſſet, licet nemo alius aduertat, quod ſtricto iure Pontificio, non poteſt etiam iſtam de qua loquitur hæc Auth. facere, quoniam ea eſt facta poteſtate ſeculari, & nulla Eccleſiaſtica approbatur, Imo repugnat canonibus per eam conditis, & ſupra in d. 2. notab. citatis. Nec obſtat, quod reperitur in Decret. Gratian. vbi ſupra, quia non inſeritur alicui canoni Authẽtico, & Gratiano nulla fuit poteſtas faciendi canonem, nec authoritas vim canonis indendi vt late traditur poſt alios per Felyn. in cap. 2. de Reſcript. & iniuſtitia cui obuiare voluit Imperator in d. Auth. ſatis excluditur per reſeruationem legitimæ liberis in bonis quæ pater per profeſſionem in monaſterium intulit, quæ etiam canonibus eſt conformis iuxta prædicta. & cap. fin. cum ei adnot. 20. quæſt. 3. Tum quia quamuis teneamus prædictam Auth. ſaltem tacitè a Roman. Pontif. eſſe probatam, tenendum tamen eſt etiam illud Ang. in l. 1. ff. de teſta. videlicet non poteſt reuocare teſtamentum, qui non poteſt facere illud, arg. l. Si proponis, C. de nupt. & cap. 1. de Reg. iur. & per prædictum §. Illud, prohibetur monachis teſtari. Tum quia vt ait Imol. in eadem l. 1. ſequutus Angel. teſtamentum ſola voluntate reuocari non poteſt, ſed debet aliud fieri, § Ex eo autem, Inſtit. quib. mod. teſt. infir. & vt dictũ eſt, monachus aliud facere nequit. Itaq; abſolute tenendum eſt, monachum non poſſe condere poſt profeſſionem teſtamentum, nec conditum reuocare, neq; aliquo modo de bonis quæ intulit in monaſterium ſine authoritate Papæ teſtari, niſi ad ſummum facere contenta in prædicta Auth. quod etiam prædictus Præſes vbi ſupra, n. 9. multorum recentiorum authoritate confirmat, quamuis ipſe longe magis facio rationes prædictas, per quas id tenendum eſſet, etiam ſi oẽs repugnarent, quia fundãtur in voto paupertatis ſolẽni iure diuino nitenti.

86 XII. Addo ponderanda etiam eſſe illa verba (*ſi poſt ingreſſum moriatur, &c.*) per quæ ſignificatur quod bona ingreſſi etiam ſi habeat hæredes neceſſarios, quales ſunt liberi, & a fortiori, ſi habeat voluntariè inſtitutos, vel alios ab inteſtato venientes, debent manere vſque ad mortem eius naturalem penes monaſterium, & ipſum percipiet fructus eorum, quod non eſt verum quoad legitimam debitam liberis, quam vt dictum eſt, num, 80. ſtatim poſt profeſſionem petere poſſunt. Eſt autem verum quoad reſidua bona ſecundum Comm. Bart. & aliorum in d. Auth. quos refert & ſequitur Iaſon ibi col. 9. & Pan. in d. cap. In præſentia, num. 8. & Dec. num. 67. & prædictus Præſes in d. cap. 2. num. 6. Si monaſterium eſt capax bonorum, ſecus ſi eſt incapax, qualia ſunt monaſteria minorum, qui vocantur de obſeruantia, & Capucini, vnde Socin. conſ. 92. vol. 1.

vol. 1. dicit ſubſtitutum alicui ſi ſine liberis deceſſerit, ſucceſſurum ſtatim poſt profeſſionem factam ab inſtituto in tali monaſterio, & idem eſſe in monaſterijs aliorum mendicantium neruoſe contendit Franc. in d. Rubr. num. 72. contra communem quæ vt dixi ſupra, num. 82. tenet contrarium per gloſ. ſolem. in d. cap. 1. §. 1. de Relig. dom, lib. 6. quæ habet mendicantes alios a minoribus capere poſſe etiam immobilia ſibi relicta, non quidem ad retinendum, ſed ad vendendum illa, & eorum pretio vtendum. At hodie, vt in dicto num. dixi poſt Concil. Trid. ceſſat hæc diſputatio, quia per cap. 3. eiuſdem de Reg. ſeſſ. 25. omnia monaſteria præter prædictorum minorum, ſunt capacia bonorum etiam immobilium.

87 XIII. Addo ponderanda iterum eſſe illa verba (*reliqua, &c.*) per quæ ſignificatur omnia quæ regularis habebat ante profeſſionem, tranſire per eam in monaſterium, ſi teſtatus prius non fuerit, & conſequenter etiam bona filijfam. in quibus pater habet vſumfructum, reſeruato tamen eo ſibi ſecundum pleroſq; omnes quos ſequuntur Pan. & Dec. in ca. In præſentia, nu. 62 de prob. qui iure recedit a Pan. dicente hoc eſſe limitandum ne procedat quando talis filiusfam. expreſſe aliud diſponit de talibus bonis, eo quod clericis & Eccleſiaſticis perſonis quæruntur aduentitia cum plena eorum adminiſtratione, et quoad fructus Auth. Presbyteros, C. de Epiſc. & cler. ita quod fiunt eis quaſi Caſtrenſia. Quæ limitatio non eſt vera quoad vſumfructum bonorum quæſitorum filiofam. ante clericatum & monachiſmum. Tum quia ius quæſitum patri ſine conſenſu eius ab eo tolli nequit. l. Id quod noſtrum, ff. de reg. iur. Tum quia ingreſſurus monaſterium, non poteſt teſtari præter regulas iuris, vt ſupra dictum eſt. Tum quia etiam clericus non poteſt teſtari de bonis ante clericatum quæſitis in præiudicium patris, cui ratione patriæ poteſtatis vſusfructus quæſitus erat: quia prædicta Auth presbyteros, qua Pan. nititur, loquitur de bonis poſt clericatum quæſitis, vt optimè probat Dec. ibi, quem etiam alias ſequuti fuimus ibidem. Nam neq; vſusfructus iam quæſitus patri ratione patriæ poteſtatis perditur eo ſolo, quod illa perdatur gloſ. cõmuniter recept. in l. 2. C. de bon. mater. Porro concluſioni huius additionis eſt locus etiam in feudo quod ingreſſus habebat, ſi erat francum, id eſt liberum a fidelitate, vel conceſſum fœminæ, vel cum onere talis ſeruitij quod monaſterium præſtare poſſit, vel cum facultate præſtãdi per alium, alias ſecus, vt reſoluit Dec. vbi ſup. a n. 74. Idẽ de emphiteuſi qua poterat frui dum ingreſſus vixerit, niſi eſſet conceſſa ab Eccleſia, quoniam illa non tranſit niſi in filios veros, qualis non eſt monaſterium de qua loquitur §. 1. de alien. emph. & ad illam reſtringendus eſt Pan. qui contrarium tenet in d. cap. In præſentia vt recte Dec. ibi, num. 77. aduertit.

88 XIIII. Addo videri poſſe facile alicui quod milites ordinum militarium ſiue Commendatores ad bella profeſſi, & per diſpenſationem Apoſtolicam coniugati, & habentes filios legitimos ex talibus coniugijs poſ-

ſent

ent diſponere de ſuis bonis iuxta formam huius Auth. ſine vlla diſpenſatione Papæ, & recte quidem quoad bona quæ haberunt ante profeſſionē, quæq; in religionem intulerunt, non autem quoad ea quæ poſt eam profeſſam quæſierunt. Tum quia Auth. loquitur de rebus ante profeſſionē quæſitis, vt colligitur ex illis verbis (*res eius*) & illis (*rebus ſuis*) & conſtat quæſi ta poſt profeſſionem, nō fieri ſua per prædicta in notab. 2. Tum quia longe alia ratio militat in quæſitis ante illam, quam in quæſitis poſt eam, cum in his nō habeat, nec vnquam habuit dominium, in illis vero habuit ante profeſſionem, licet per eam perdiderit per dicta in d. notab. 2. & ad priſtina facilior eſt regreſſus cap. Ab exordio 35. diſt. & in l. Si vnus, §. pactus ne peteret ff. de pact. quod vt maxime quotidianum, memoriæ mandandum eſt. Et id conſequitur non poſſe illos teſtari, nec diſponere per vltimas voluntates etiam inter liberos legitimos & naturales, vltra id quod concedit eis Papa per priuilegia legitima, hoc eſt iuſta de cauſa conceſſa, & non reuocata, quæ tamen fœl. record. Pium V. reuocaſſe in Comment. cap. fin. 16. q. 1. Monit. 12. q. 3. diximus in hæc verba, quæ quia eorum locus proprior eſt hic quam ille, non grauabimur huic inſerere. *Quarto admoneo id quo monitum hoc plurimum confirmatur, ſcilicet, S. D. N. Pium V. Anno Domini M. D. LXVIII. V. idus Septembris in bulla reuocationis quorundam priuilegiorum militibus religionum militarium teſtandi facultatem in hæc verba abſtuliſſe. Præterea omnes & quaſcunq; licentias & facultates teſtandi, & alias quomodocunq; diſponendi, etiam ad certam, & quantumuis modicam ſummam & quantitatem, de fructibus, rebus & bonis immobilibus, mobilibus & ſe mouentibus, ad magiſtros, priores, præceptores, milites, fratres, & perſonas militiarum & hoſpitaliū prædictorum ratione illorum, necnon præceptoriarum hoſpitalium, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, etiam ſecularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum, & fructuum quorumcunq; prouenientes, necnon facta huc uſq; non tamen effectū ſortita, vigore licentiarum, & facultatum prædictarum teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi etiamſi per eaſdem licentias & facultates diſponatur, & quod dimidia vel alia pars rerum & bonorum prędictorum militibus, hoſpitalibus, domibus & locis vnde illa prouenerint, aut alijs pijs locis relinquantur. Decernentes omnes & ſingulas reſeruationes, aſſignationes, translationes, vniones, annexiones, incorporationes, ſuppreſſiones, applicationes, appropriationes, teſtamenta, donationes, & alias diſpoſitiones quaſcunq; quas prætextu priuilegiorum facultatum, diſpenſationum & Indultorum prædictorum ſic reuocatorum, ac contra præſentium tenorem per quoſcunque etiam dicta Apoſtolica authoritate fieri, vel factas perſequi contigerit, tanquam ſurreptas, & extortas, nullius prorſus roboris, vel momenti eſſe, nec per eas ius, aut titulum etiam coloratum, cuiquam acquiri, nec quenquam quocunq; tempore quauis cauſa reſtitutionem in integrum, reductionem ad terminum iuris, aut quoduis aliud gratiæ, vel iuſtitiæ remediū impetrare, aut etiam ab alio vel alijs impetratis, aut*

motu

motu ſimili cōceſſis, vti, nec præſentes literas de ſubreptionis, vel obreptionis, ſeu nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari, nec ſub vllis reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus ſimilium vel diſſimilium reuocationum, & ordinationũ ab ipſa ſede, quandocunq; & quomodocunq;, emanandis, comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in priſtinum & validum ſtatum reſtitutas, & plenarie reintegratas eſſe, & cenſeri; ſicq; in his & omnibus, & ſingulis alijs ſupradictis per quoscunq; iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici auditores, & S. R. E. Cardinales in quauis cauſa & inſtantia ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter interpretandi, & iudicandi facultate, & authoritate, vbiq; interpretari, iudicari, & diffiniri debere, necnon irritum & inane quicquid ſecus per quoscumq; quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem ſimilium priuilegiorum, diſpenſationum, facultatum, & indultorum conceſſionem noſtris explodi temporibus, & quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus. Non obſtantibus &c. Per quæ tolluntur latiſſimè omnia contraria, & minuuntur prædicta contra quaſcunque derogatorias literas.

89 XV. Addo tamquam huc maxime pertinens, id quod in mon. 11. quæſt. 3. Apolog. de reditib. eccleſ. addidi, primo quod eſt adeo magna difficultas. An religioſus poſſit cum priuilegio Papæ teſtari, vt nonnulli hoc ſummo Pontifici remittant decidendum, vt Franc. in Rubr. de Teſtam. col. penul. Alij vero affirmant non poſſe, quoniam videtur eis, quod Papa non poteſt eum abſoluere a voto ſubſtantiali paupertatis per finem cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. monach. Alij vero generaliter poſſe propter aliquam magnam cauſam. Hi enim videntur aſſentire communi opinioni Innoc. Io. And. & aliorum in d. cap. Cum ad monaſterium, quæ habet, poſſe Papam abſoluere monachũ monachatu ex magna cauſa in qua eadem opinione perſtat Peruſ. in d. Rub. col. penult. Secundo, addidi vtroſq; plurimum errare exiſtimantes eſſe neceſſarium euellere a monacho monachatum, & reddere eum ſæcularem, vt ei priuilegium teſtandi præſtari poſſit: quia ſat eſt efficere, vt ſicut poteſt monachatum non relinquendo, aliquorum bonorum & eorum redituum liberam habere adminiſtrationem, vt de illis per contractus inter viuos in pia poſſit diſponere, ita etiam habeat liberam facultatem, vt in vltima voluntate de eiſdem bonis in pia diſponat. Quam quidem facultatem tametſi religioſo concedere non poteſt Abbas, neq; alius præter Papam, Papa tamen poteſt ei facile eam concedere, licet eum a voto paupertatis non abſoluat. Hoc enim non eſt monachum alicuius rei dominum facere, ſed ſolum efficere eum executorem atq; diſpenſatorem, qualis etiam iure communi eſſe poteſt religioſus, c. 2. de teſtam. lib. 6. niſi fuerit ordinis minorum, Clem. Exiui. §. Proinde, & §. Verum, de verb. ſignif. quales quotidie fiunt a teſtatoribus, & illo munere de licentia prælatorum ſanctè vtuntur, nec ob

ſed voto paupertatis contraueniunt. Porro facultas hæc & licentia teſtandi efficit teſtationem validam ſi ſuperueniat poſt eam, modo ante mortem teſtantis ſecundum Bald. in l. fin. 9. col. C. vnde legit. relatum in deciſ. 110. delphinat. Quibus nunc addo. III. quod facile videri poteſt alicui ꝙ poteſt teſtari de alijs rebus, quam pertinentibus ad monaſterium de conſenſu eorum ad quos illæ pertinent modo id faciat de licentia ſuperioris. Tum arg. Clem. Religioſus, de Teſtam. lib. 6. cum hoc nil aliud videatur eſſe in effectu quam agere procuratorem vel executorem alterius voluntatis, quod licet ei de licentia ſuperioris per iura prædicta. Tum quia videntur ceſſare omnino rationes omnes quibus diximus ſupra ei eſſe teſtari prohibitum. Tum arg. l. Non putauit. §. Non quæuis, iuncto §. Si quis ſua manu, ff. de bon poſſ. cont. tab. per quam communis habet, poſſe patrem de legitima cum ipſius conſenſu teſtari. Imo & eum ſine cauſa iuſta exhæredare, & arg. l. Cum alienam, C. de legat. & cap. filius de teſtam. per quæ receptũ eſt poſſe quem rem alienam de conſenſu domini ſui legare, & de illa teſtari quoad ſe conſenſus extendat. Sed contrarium videtur verius, quia regularis nullius huiuſmodi iuris eſt capax per prædicta. Et quia longe alia ratio ſuadet vt poſſit eſſe executor teſtamenti, quam teſtator, eo quod executio & procuratio nituntur perſona alterius, & fiunt nomine alterius, teſtamentum autem nititur perſona propria, & fit nomine proprio, quo regularis nil iuris habet, & quia licet ceſſent aliæ rationes quibus regularis prohibetur teſtari, non tamen ceſſat illa radicalis omnium, nimirum incapacitas iuris temporalis, quale eſt ius teſtandi. Et quia alioqui poſſet teſtari etiam de rebus monaſterij conſentiente prælato quoad ea pia in quæ prælatus poſſet illa impendere, quod nullatenus concedi debet, quum id conſequeretur via concedendi paſſim religioſis ægrotis ius teſtandi de ſupellectili vſui ſuo deputata, & aliquot alijs & importune rogandi prælatos & conuentus paſſim, vt eam facultatem illis facerent, ac proinde inferiores Papa ius teſtandi concedere poſſet regulari, quod eſt abſurdum, ideoq; non dicendum. l. Nam quod abſurdum, ff. de oper. lib. cap. Dudum. de præben. lib. 6. quibus conſequens eſt non eſſe dicendum quod aliquando viſum eſt verum, nempe quod regularis poteſt teſtari ad pia de illis pertinentibus ad monaſterium de quibus potuiſſet ſuus Prælatus inferior facere facultatem diſponendi in vita, quoniam licet nulli perſonæ nolenti vel neſcienti per id præiudicetur, & ita fieri poſſe tutari poſſit arg. regulæ. Scienti & conſentienti, non fit iniuria nec dolus lib 6. præiudicatur tamen iuri publico & voto paupertatis ſoſolemni, ſuper quo alius a Papa diſpenſare nequit cap. Cum ad. §. fin. de ſtat. monach. conſequens eſt item, non eſſe dicendum, quod alias viſum eſt poſſe concedi videlicet, quod Regularis poſſet teſtari cum Prælati conſenſu, quæ inter viuos poterat diſpendere in ſuos honeſtos vſus, qualia ſunt quæ regularis beneficiarius habet quæſita de fructibus ſui beneficij,

vel

vel alia de cauſa tempore quo beneficium habuit, quæ per ſupradicta poteſt inter viuos in pia donare. Arbitramur autem ſatis æquè poſſe compelli eum qui facit facultatem relinquendi aliquot bona peculiaria aliquot pijs operibus, ad dandum ei, vel ſoluendum ea illis, non tam debita vltima voluntate eius, quam ex quadam executione mandati illius, qui faciens facultatem ea relinquendi ei qui nō erat capax iuris teſtandi, videri poteſt in effectu id mandando obligare ſe ad faciendum ea quæ ille velut ſui mandati executor fecit, arg. l. Qui patitur, ff. mand. & l. Si me & Titium, ff. de reb. cred. cum eis adnot. Et quod id videtur præſumendum, eo quod præſumptio pro valore actus præualet alijs, l. In contrahenda, vbi hoc notat Dec. poſt alios citatos ab eo ff. de reg. iur.

IIII. Addo ea quæ reſolutius quam alius vbi ſupra ſcribimus, nimirum, quod quantum ad hanc rem attinet quadruplices ſunt religioſi. Quidam enim ſunt beneficiarij, Alij ſunt ſimplices religioſi, qui in conuentibus perfectæ communitatis reſident, & nullam rem ſecularem habent peculiarem ſeparatam. Alij ſunt qui beneficia quidem non habent, ſed neq; in perfecta communitate viuunt, Imo habent cum ſuperiorum licentia certam quantitatem panis, vini, pecuniæ ac aliarum rerum victui ſuo neceſſariarum, ita vt ſi quid eis deſit id aliunde quærant, ſi quid vero ſupereſt, id ſibi & ſuis neceſſitatibus obſeruent. Alij deniq; ſunt qui cum licentia ſummi Pontificis, aliaue ſufficienti extra monaſteria degunt & aluntur bonis quæ induſtria ſua, labore, aut eleemoſynis quæritant, quorum nil reddunt ſuis monaſterijs, neque ab eis quicquam recipiunt, & quod ſummus Pontifex huiuſmodi priuilegium primis, hoc eſt beneficiariis religioſis concedere quotidie eſt ſolitus, quoniam nihil vel parum incommodi monaſterio aut beneficio infertur, eo quod ipſi ea quæ in vita donare poſſunt piis operibus in morte relinquant eiſdem. Imo ex hoc ſæpe monaſterio commodum euenit: quoniam aliquot non donant in vita, & parcius viuendo quærunt, quæ iuxta ſuum priuilegium in morte relinquant: quod minime feciſſent, ſi tale priuilegium a Papa non habuiſſent. Poſtea vero decedunt inteſtati, & ſuccedit eis monaſterium vel beneficium ſuum. Quinimo aliquibus militaribus ordinibus iampridem facta fuit facultas generalis, vt eorum profeſſores e fructibus & reditibus eccleſiaſticis Commendarum & aliorum beneficiorum ſui ordinis licite teſtari poſſint, dummodo certam quandam ſummam ſuo magno magiſtro vel Commendatario maiori ſoluerent, quam tamen a Pio V. reuocatam fuiſſe ſupra diximus, & quod ſecundis, hoc eſt ſimplicibus religioſis, qui in perfecta communitate degunt, facultatem hanc teſtandi, Papa minime dare conſueuit. Non quia concedendo hanc facultatem, videatur eos bonorum proprietarios facere, ſed quia non habent, neque habuerunt vnquam in vita rem aliquam quoad proprietatem, vel adminiſtrationem: & non decet, vt quis diſponat in morte de his bonis,

in quibus in vita neque proprietatem, neque poſſeſſionem, neque adminiſtrationem vllam habuit. Quamuis ſi aliquis religioſus quum ingreſſus eſt monaſterium, vel poſt ingreſſum, aliquam hæreditatem, vel donationes magnas bonorum monaſterio quæreret, aut ſi magna induſtria ſua & labore multa bona lucrifaceret, honeſtum videretur, vt ſuperior eius facultaté ei faceret donandi in vita, vel Papa ét relinquendi in morte aliqua nonnullis cognatis, amicis, aut alijs, non quidem diuitibus, ſed pauperibus, vel aliqua miſſarum ſacrificia, aut alia pia opera in eius memoriam inſtituendi. Quod frequenter vidimus fieri in eorum remunerationem, & in exhortationem aliorum, vt ſimilia quærant, inſpicientes ita eorum qui acquirunt bonas intentiones iuuari. Tertiæ ſpeciei religioſis conſueuit Papa huiuſmodi facultatem concedere, quia hoc nihil aliud eſt, quam adminiſtrationem bonorum prorogare, vt quemadmodum habent eam in vita de ſuperiorum licentia expreſſa vel tacita, ita quoq; habeant tempore mortis. Quartis eadem quoq; ratione qua tertijs, & maiore teſtandi facultatem concedere ſolet: quia licet bona quæ vtriq; habent, monaſterij ſint quoad proprietatem & poſſeſſionem, Auth. Ingreſſi. C de ſacr. eccleſ. cap. 2. de Teſtam. Tamen, ea quæ tertij habent, quærunt e bonis eiuſdem monaſterij, cui ſubſunt parcius viuendo. Quarti ex alijs bonis atque alijs modis.

XVI. Addo ex prædictis inferri poſſe facile Papam facere facultatem teſtandi cuidam Moniali, quæ poſt contractum matrimonium per verba de præſenti, reſciens ſuum virum fornicatum fuiſſe, ingreſſa fuit monaſterium, & profeſſa eo animo, vt ſoluto per profeſſionem matrimonio, habita licentia Apoſtolica viuendi foris, cum cognatis ſuis honeſtis, conuertendo ea quæ ſuis manibus & operis quæreret in ſuos vſus, quæ poſt habitam licentiam ſe honeſtè ſuſtentata per multos annos 500. aureos quæſiuit, & petijt facultatem teſtandi de illis in opera pia, hæc enim quæſiuit illos ſuis operis & manibus, & non de rebus monaſterij a quo nihil accepit quod extra illud impenderet: & ita erat de quarto genere prædictorum religioſorum.

SVMMARIVM.

Regulari multa ſunt peccata etiam mortifera, quæ alij non ſunt talia, nu. 91.
Obedire in quibus non tenetur Regularis Prælato, nu. 91.
Regularem non abſtergit profeſſio ab omni irregularitate præcedente, nu. 92.
Profeſſio regularis æquatur indulgentiæ plenariæ, nu. 92.
Præſumptio regulæ, Semel malus lib. 6. vt tollitur triennio, num. 92.
Regularis adiens ſuperiorem ob grauamen, videtur appellare, nu. 93.
Regularis eo ſolo quod fugiat non excommunicatur, num. 93.
Regularis delictum ad quid monaſterium obligat, nu, 94.

Regu

Regularis cur non dedendus ob noxam ſicut ſeruus, nu, 94.

91 Hæc ſint addita quoad vltimas voluntates, quoad delicta vero addo primo, quod multa quæ homini ſæculari laico, vel clerico non ſunt peccata, vel non pluſquam venialia circa paupertatis obſeruantiam, ſunt mortifera homini regulari. Tum quia licet dicatur non habere velle neq; nolle in hoc cap. & in cap. Si religioſus, de Elect. lib. 6. & nihil poſſit eſſe peccatum niſi voluntarium, 15. quæſt. 1. §. 1. non tamen ideo quod non poſſit æque libere velle ac nolle ſicut alij, ſed quia non debet, nec ſine peccato poteſt velle vel nolle quicquam contrarium regulæ vel voluntati ſuperioris iubentis ei ſecundum Regulam a ſe votam vt ſentit gloſ. Extrauag. Quorundam, verb. voluerint, Ioan. 22. de verb. ſignific. & Dominic. in prædicto cap. Quorundam. Nam multa poteſt etiam licite velle præter voluntatem ſuperioris, imo & contra illam, qua iuberet contraria vel extraria ragulæ, ſecundum S. Thom. recept. 2. ſec. quæſt. 104. art. 5. Tum quia cæteris paribus, regularis magis peccat in eodem genere mali ob circunſtantiam ſuæ perſonæ quam alii, & licet non regulariter adeo magis quod illi ſit mortale, quod alii eſſet veniale, ſed ſic quum illud eſt contra ſubſtantialia vel præcepta ſuæ regulæ ad mortale obligantia, vt poſt Caiet. 1. 2. quæſt. 17. artic. 1. diximus in principio, cap. Conſideret, de pœnit. diſt. 5. nu. 50. & in noſtro Manuali Confeſſariorum cap. 6. num. 11. & ſatis ſentit Thom. 2. ſec. quæſt. 188. artic 9. & ita quum omnis regularis vouerit tacitè vel expreſſè paupertatis obſeruantiam, multa circa illam mortiferè peccat, quæ homini ſeculari non eſſent peccata, vel certè ſolum venialia, ob quod & alia dixit Patriarcha noſter Auguſtinus in cap. Quantumlibet, 47. diſtin. quiddam quod noſtram regularium elationem facile demittat, nempe. Teſtor Deum, & Angelos eius, quod ſicut non vidi meliores quam qui in monaſteriis profecerunt, ita non vidi peiores, quam qui in eis defecerunt.

92 II. Quod dicunt aliqui in quibus eſt gloſ. cap. Cum deputati de Iud. quod profeſſio regularis emundat profitentem ab omni macula & irregularitate illam præcedente per princ. Auth. de Monachis, col. 1. quod tamen non eſt verum, nam ſpeciale eſt, ut abſtergat maculam irregularitatis ex natalium defectu prouenientis, cap. 1. de fil. presbyt. Imo nec illam penitus abſtergit, quia licet abſtergat eam ad effectum ſuſcipiendi ordines etiam ſacros, non tamen abſtergit ad effectum habendi prælationem, quia ut Anton. communiter recept. ibi & praxis ubique habet, illegitimus uel illegitima quamlibet ſanctè profeſſa indiget diſpenſatione Apoſtolica quo fieri poſſit Prælatus uel Prælata. Quare turpiter errant qui conſulunt Regularibus liberari eos ab omni irregularitate contracta ex homicidio uoluntario, uel caſuali, & Bigamia, uel aliqua alia extra caſus a iure expreſſos, nam & gloſ. prædicti princ. Auth. de Monach. affirmat

eum non liberari etiam ab infamia iuris uel facti. Intelligendum eſt ergo illud princip. quoad præſumptionem maxime illam quæ oritur ex bona conuerſatione triennali, poſt ſuſceptum monachiſmum ad hunc ſenſum, quod huiuſmodi monachus præſumitur mundus ab omni macula huma na, donec cõtrarium probetur iuxta §. Sancimus, eiuſdem Auth. nam præ ſumptio de qua regula Semel malus, &c. lib. 6. per bonam conuerſationem triennalem tollitur ut adnotauit Felyn. in prin. d. cap. Cum deputati de Iud. Et quum præſumptio ceſſet in foro Dei & conſcientiæ, quando eſt contraria ueritati, per notata in cap. Is qui fidem, & cap. Tua, de Sponſ. qui regularis nouit ſe irregularitatẽ incurriſſe ante monachiſmum, debet ſe talem iudicare etiam poſt 20. & 30. annum, donec per legitimam diſpenſationem generalem uel ſpecialem illa tollatur. Poſſet etiam intelligi prædictum principium de abſterſione quoad culpam, & omnem pœnam peccatorum. Profeſſio enim regularis facta cum debita contritione, indulgentiam plenariam operatur, ut tradit Thom. 2. ſec. quæſt. ult. art. 3 ad tertium. Quanquam non eſt ueriſimile Imperatori huiuſmodi maculæ ablationem in illo exordio in mentem ueniſſe. Et adeo quidem non liberatur monachus ab omni macula præcedenti profeſſionem, quod licet per eam ſi antea erat laicus mutet regulariter forum ut fiat iuriſdictioni Eccleſiaſticæ ſubiectus, arg. cap. Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & cap. Non dubium, & cap. De monialibus, de ſent. excom. niſi fiat monachus poſt præuentam cauſam a laico, tunc enim & quandoq; quum fit in fraudem ante illam præuentam caſtigabitur ab eo ciuiliter, Imo & aliquando criminaliter, conſequuta ſaltem degradatione arg. l. Cum quædam puella ff. de Iuriſ. omn. iud. cap. Propoſuiſti, de foro comp. l. Qui cum uno. §. fin. ff. de re mil. & alia multa quæ tradit Anton. poſt Ioan. Andr. latiſſimè præſertim in col. pen. & ult. de oblig. ad ratiocin,

93 III. Addo quod regularis ob aliquod proprietatis, uel aliud leue peccatum nimium grauatus ſine ſuperioris licentia exiens monaſterium, non eſt Apoſtata ſecundum Bald. in cap. Ad noſtram; de Appell. præſertim ſi exiret ut adiret ſuperiorem quo ſe tali grauamine liberaret arg l. Contra Pupillum. §. Is qui ad maius auditorium. ff. de re iud. & cap. Cum parati, cum ei adnot. de Appellat. Tum quia dicens ſe grauatum, obidq; adiens ſuperiorem, uidetur appellare arg. cap. Dilecti, in 2. de Appell. cum ei adnot. præſertim per Dec. (An autem & quomodo appellationi ſit locus inter religioſos, ſcribo in Cõment. cap. Nullam. 18. quæſt. 2. una cum hoc edendo.) Tum quia nemo iure ipſo incurrit excõmunicationem ſine peccato mortali, cap. Nemo, cap. Nullus. 11. quæſt. 3. Tum quia per ſolum exitum temerarium, & ſine iuſta cauſa non incurritur iure communi excõmunicatio, modo non relinquatur habitus, nullo enim iure id cauetur, imo per locum ab ſpeciali contrarium probatur in cap. 2. ne cler. uel monach. lib. 6. quatenus excommunicat exeuntem a monaſterio

cauſa

cauſa ſtudendi, ſi intra duos menſes non reuertatur ad illud, licet ſine textu & efficaci ratione contrarium affirmet Rebuff in Prax. benefic. tit. de diſpenſat. cum Regul. nu. 17. Quin & videtur expreſſe probari per extrauag. Viam, de Regul. quatenus requirit monitionem præuiam, vt eiuſmodi exiens ſine licentia excommunicetur.

94 IIII. Quod regularis furans vel inuadens aliquid, vel lædens aliquem iniuſte, non obligat ſuum monaſterium ad rei ſubſtractæ, vel inuaſæ, vel læſionis reſtitutionem, niſi qnatenus ad illud ob id perneniret iuxta gloſ. vlt. & ſolem. l. Si quis in tantam, C. Vnde vi, niſi communicato cum Prælato & Capitulo conſilio id fecerit. Nec obſtat quod ſup. n. 62. dictum eſt, iura loquentia de ſeruo vendicare ſibi locum in Regulari: & quod dominus tenetur de ſerui delicto, etiam ſi nihil ad eum perueniat, & ſe ignorante vel contradicente id faciat, & etiam pater de filij delicto quatenus eſt in peculio ſaltem poſt condemnationem filij, l. 1. §. quod ergo ff. de vi & vi armata & l. Quod ſi minor. §. ſeruus, ff. de Minor. & §. fin. inſtit. de Noxalib. act. & l. licet, §. fin. de pecul. Non, inquam, hoc obſtat, quia tunc demum iura loquentia de ſeruis, vendicant ſibi locum in monachis, cum ſubeſt eadem ratio, & poſſunt æquè aptari eis, vt ibi dictum fuit, & conſtat pœnam dandi ſeruum pro noxa, qua tenetur dominus, non aptari monacho, qui vt liber homo & res inæſtimabilis, inſuper & ſacra pro noxa æſtimabili commutari nequit, arg l. liber homo ff. ad l. Aquil. & l. Inter ſtipulantem, §. Sacram, de verb. oblig. & concedi poteſt, quod ſicut pater licet non teneatur nec poſſit dare filium pro noxa, tenetur tamen poſt condemnationem de dolo filij, quatenus eſt in eius peculio, ita & monaſteriũ de dolo monachi, quatenus eſſet in eius peculio: Vnde non inmerito de damno dato per monachos habentes peculium, coguntur ipſi, vel monaſteria eorũ reſarcire illud, quatenus peculia ſufficiunt, quæ res quotidiana eſt, præſertim in eis qui de licẽtia Papæ extra monaſterium habitant cum facultate conuertendi in ſui ſuſtentationem res a ſe quæſitas.

SVMMARIVM.

Regulari prælato qualis iuriſdictio iure cõmuni antiquo ſit in ſubditos, & qualis nouo Tridentino priuilegio vel conſuetudine, nu. 95.
Iuriſdictionem auget conſuetudo, nu. 95.
Abbas & monachus vbi citandi, & cuius Ciuitatis ciues, num. 95.
Exempti in cauſis mercedum, & alijs ciuilibus, vt ſubſunt ordinarijs, num. 95.
Regularis quis exemptus, & ſuper quo conueniatur coram ordinario, nu. 96.
Regularis in nullis cauſis coram laico Iudice conuenitur, num. 96.
Regularis ſimplex regulariter non eſt legitima perſona ad agendum, neq; defendendum in iudicio proprio nomine, neq; alieno ſine prælati licentia, nu. 97.
Regularis prælatus vel beneficiarius põt eſſe in iudicio Reus & Actor nomine

ſuo,

ſuo, & alieno, nu. 97.

Regularis abſente prælato vel ſyndico, vt poteſt agere, & quæ alimenta petere etiam eis præſentibus, nu. 98.

Regularis ſpoliatus a ſuperiori beneficio, etiam manuali, interdum agit contra eum, nu. 98.

Regularis an poſtulare iuſte poſſit de licentia prælati pro ſtipendio, ſaltem quærendo Monaſterio, nu. 99.

Clericus minimorum tãtum ordinum poſtulare poteſt etiam in criminalibus, modo id ſine raſura in capite faciat, nu. 99.

Regularis condemnatoria ſententia quæ in perſonam eius fertur, nu. 100.

Regularis conſtituit procuratorem ſine licentia ſuperioris quoties ſine illa poteſt litigare, nu. 100.

Regularis depoſitio a monachatu non extenditur ad ordinem, & quid operatur, num. 100.

Monachatus & Canonicatus regularis qua ratione dicantur beñia, nu. 100.

Regularis Canonicus & Monachus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi de licentia tamen prælati, nu. 100.

Hæc pauca ſint addita quo ad delicta, nunc quoad iudicia.

15 Addo primo, Quod iure cõi iudex immediatus regularium eſt Abbas vel alius prælatus eorũ in pertinentibus ad regulam ſuam, & regularia ſtatuta, quod efficaciter fundatur in l. fin. C. de iuris. omn. iud. & in cap. Cum ab eccleſiarum prælatis, de offi. ordin. quod illius legis ratione nititur quoad collegium cui præeſt, nõ tamen quoad plebem quoad quam extendit illud gloſ. in verb. ſententia, ſed non recte, nec eſt verum, niſi conſuetudo augeat iuriſdictionem, quam dicta lex fin. dat, Imo nec iure communi vt ibi alias dixi, prælatus inferior habet iuriſdictionem in eos qui ſui ſunt collegij, quoad extraria quæ non tangunt regulam, nec regularia ſtatuta, ſiue ſint ciuilia ſiue criminalia, ſed nullum Monaſterium vidi, in quo priuilegio vel conſuetudine non ſit obtentum, vt prælatus cognoſcat etiam de illis, ſaltem quum crimina non requirunt depoſitionem: in dubio tamen videtur præſcripſiſſe quoad illa extraria cumulatiue, & non priuatiue, quoad ordinarium per gloſ. ſingul. in d. cap. Cum ab eccleſiarum, verb. relaxes. An autem prælatus regularis, vel ſecularis damnare poſſit clericos aut conuerſos ad triremes, tradimus in d. capit. Nullam, 18. q. 2. nu. vlt. Domicilium autem regularis in quo eſt citandus, eſt monaſterium in quo debet reſidere, vt notat Bald. per illum text. in l. omnes, C. de Epiſcop. & cleric. addens idem eſſe de Abbate, & recte quidem, quia etiam Bart. recept. dixit in l. 1. ff. Ad muni. Abbatem & Monachum fieri ciues ciuitatis in qua eſt eorum Monaſterium.

II. Quod licet hæc ſint vera, attento iure communi, non tamen attentis priuilegijs quibus omnes fere regulares ſunt exempti ab Epiſcoporum

rum, & ordinatiorum iuriſdictione per ſua priuilegia competentia ſibi per conceſſionem directam, vel indirectam communicationis priuilegiorum aliorum, & conſequenter habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem iuxta gloſ. ſing. Clement. 1. verb. Monaſterij de reb. eccles. non alienād. Quod adeo quidem verum eſt, quod raro habet locum in religioſis cap. volentes, de priuil. lib. 6. quo cautum fuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos ratione delicti vel contractus vel rei ſitæ extra loca exempta factorum vel ſitæ, nam iam conceſſum eſt aliquibus eorum, directe, & alijs per communicationem, vt non poſſint conueniri etiam de factis & ſitis extra loca exempta cum derogatione prædicti cap. Volentes editi in Concil. Lugduneñ. & innouati in Triden. Seſſ. 7. cap. 7. de Reform. in hæc verba. *In Exemptorum cauſis conſtitutio Innoc. 4. quæ incipit Volentes in generali Concil. Lugduneñ. edita, ſeruetur, quam eandem ſacroſancta ſynodus innouandam cenſuit, & innouat, addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut regulares extra Monaſterium degentes quomodolibet etiamſi certum iudicem, a ſede Apoſtolica deputatum in partibus habeāt, in alijs vero ſi ipſum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tanquam in hoc ab ipſa Sede delegatis conueniri & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.*

96 Addo III. Quod ex prædicta Tridentina additione colligitur primo limitatio exemptionum, ne ſcilicet, proſint quoad cauſas ciuiles mercedum, & miſerabilium perſonarum. II. generalis differentia inter regulares exemptos degentes extra monaſteria, & degentes intra, nam hi ſuper nullis cauſis poſſunt conueniri coram ordinarijs, illi autem ſic ſuper prædictis duobus generibus cauſarum. Eſt & alia differentia, quod degentes intra non poſſunt puniri propter ſua delicta ab ordinario niſi quando extra Monaſterium cum populi ſcandalo delinquunt, & non puniuntur a ſuis prælatis, monitis ab ordinarijs, vt id faciant degentes vero extra ſic, vt in directo ſenſu, & a contrario habetur in eodem concil. Seſs. 25. cap. 14. de Reg. in hæc verba. *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo ſuperiore intra tempus, ab Epiſcopo præfigendum ſeuerè puniatur, ac de punitione certiorem Epiſcopum faciat: ſin minus a ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.* Per quod adiunctum cum additione præcedenti nuper reſpondi non potuiſſe Vicarium cuiuſdam Epiſcopi Regni Neapolitani cognoſcere de quodam cenſu, qui petebatur a quodam conuentu religioſiſſimi ordinis minimorum ſancti Franciſci a Paula habentium exemptionem cum derogatione d. cap. Volentes, & recte quidem, tum quia non degebant extra conuentum, tum quia non agebatur de ulla prædictorum duorum generum

cauſa, neq; de delicto extra monaſterium cum populi ſcandalo commiſſo.

IIII. Addo, quod de nullis Regularium cauſis ſecularis iudex nec nunc poteſt cognoſcere, nec antea potuit. Tum per Auth. Apud quos op. mon. cauſ. di. col. 6. & Auth. Cauſa, C. de Epiſc. & cleric. quæ inde ſumitur. Tum quia, quilibet talis gaudet priuilegio canonis, Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4. adiuncto cap. Non dubium, de ſent. excom. & fori, cap. 2. de for. compet. cum ei adnot. de nullis, inquam, cauſis ſuper factis poſt monachiſmum, neque ſuper factis antea, quia mutat forum ſeculare, & fit ſubiectus eccleſiaſtico, arg. d. cap. Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & d. cap. Non dubium.

97 V. Addo, quod Regularis ſimplex non eſt perſona legitima contra quam vel pro qua nomine proprio iudicium fundari poſſit ſuper iuribus temporalibus quorum ipſe non eſt capax ſecundum Specul. de Actor nu. 48. & de Reo, nu. 19. & omnes in cap. Cum dilecta. Tum quia, vt dictum eſt ſup. n. 62. æquatur in hoc ſeruo & filiofam. cõtra quos, vel pro quibus non poteſt fundari iudicium, niſi caſibus in iure expreſſis, l. Lis nulla, & l. Vix. ff. de Iudic. l. Seruus, C. eod. Tum quia nulla talia iura habet, nec habere poteſt, cap. Monachi, & cap. fin. de ſtat. monach. Auth. Ingreſſi. C. de ſacroſ. eccleſ. nam per profeſſionem omnia talia iura ante illam ad ipſum pertinentia tranſeunt in monaſterium, cap. in præſentia, de prob. & Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. eccleſ. & poſt eam obuenientia acquiruntur illi, & non ſibi, vt ſupra dictum eſt not. 2. & ita exercitium eorum non pertinet ad eum, ſed ad monaſterium, cuius etiam nomine non poteſt agere ſine mandato eius ſecundum Pan. Imol. & Felyn. & omnes in d. cap. Cum dilecta, de Reſcript. etiam pro iniuria ſib facta, imo eam remittere poteſt monaſterium, etiam eo inuito ſecundum Bald. communiter receptum in l. Præſes, quæſt. vlt. C. de Tranſact. nec etiam pro reſtitutione veſtis, qua ſpoliatur per gloſ. 2. huius cap. & ei ſupra adiecta, ſi ſuperior vel ſyndicus eſt præſens, alias ſic: Quo caſu procedit deciſio 6. Rotæ de teſt. ſpol. in Antiq. nec poteſt acceptare procurationem, neq; conſtituere vel ſubſtituere procuratorem ſine licentia ſuperioris. Clem. Religioſus, de Procur. neq; acceptare executionem teſtamenti, cap. 2. de Teſtam. lib. 6. licet conſtitui poſſit, & deputari executor ante licentiam, vt in eiſdem iuribus notatur. Dixi (*ſimplex*) quia Abbas vel alius Prælatus non ſolum poteſt agere ſine licentia ſuperioris, ſed etiam eſſe procurator alterius, iuxta gloſ. receptam, d. Clem. Religioſus, de Procur. & d. cap. 2. de Teſtam. & cap. Sopitæ, de cenſib. cum adnot. ibi per Pan. & idem ſi habet aliquem prioratum, vel aliam adminiſtrationem, in titulum beneficiarium ſaltem manuale, cap. Cum deputati, de iudic. & tradit Specul. de Actor. nu. 48. poſt Innoc. in cap. olim. 2. de reſt. ſpol. & idem Rota 8. de Iudic. in Nou. titulum, inquam, ſaltem manualem, quia non ſufficit habere in ſimplicem adminiſtrationem, ſecundum Innoc in cap.

Edoceri,

Edoceri, & Pan. & Felyn. in d.cap. Cum dilecta, de Reſcript. qualem habet qui prædia, vel villam gubernat mandato & impenſis monaſterij. Dixi (*ſuper temporalibus quorum ipſe non eſt capax*) nam poteſt ſuper iure manendi in monaſterio & reſtitutione ad illud, & ſuper iure competenti ſibi per profeſſionem, electionem, vel collationem canonicam; & alio quolibet titulo cuius eſt capax, iuxta d. cap. Cum dilecta, de Reſcript. & & agens ſuper iure electionis ſuæ, habebit impenſas a monaſterio ſecundum Arch. in cap. Cum paſtoris, 2. quæſt. 7. a monaſterio, inquam, ad quod eligitur, & non a ſuo, ſi ad illud eligitur ſecundum Fely. n. 15. vbi ex Imol. ait non poſſe agere ſuper iure electionis ad illud monaſterium ſine licentia ſuperioris, quod non eſt verum ad literam, nam licet non poſſit acceptare electionem, vel prouiſionem ſibi factam ſine conſenſu ſuperioris, poſt acceptationem tamen factam de illius licentia, poteſt agere ſine alia noua, qui eſt verus intellectus, cap. Quorundam, & cap. Si religioſus, de Elect. lib. 6.

98 VI. Addo; quod hæc in multis caſibus fallunt, nam regularis ſine licentia ſuperioris poteſt eum accuſare, cap. Ex parte, de Accuſat. & eadem ratione agere in illis ad quæ ſuperior negat licentiam, vel creditur negaturus, arg. eiuſdem cap. Ex parte, & eorum quæ colligit Felyn. in cap. Edoceri, nu. 9. verſ. omittitur, de Reſcript. Poteſt etiam agere, & a fortiori ſe defendere, quum eſt abſens de licentia ſuperioris in ſtudio, vel alibi, l. Si longius, §. 1. iuncta gloſ. & doctrina communi. ff. de Iudic. non quidem nomine proprio, ſed nomine monaſterij de mandato eius tacito, quo vt poteſt contrahere, ita & agere ex contractu ſtudij cauſa inito, & accuſare pro iniuria ſibi facta, quia quum habeat licentiam ſtandi in ſtudio, per conſequens ſaltem tacitè, habet etiam mandatum faciendi ea ſine quibus ibi commodè nequit eſſe, l. 2. ff. de Iuriſ. omn. iud. cap. Præterea, de offic. deleg. & tradit Specul. vbi ſupra, nu. 50. Et idem eadem ratione, ſi ob aliquod aliud negotium de licentia eiuſmodi eſſet abſens a monaſterio, & non eſſet ibi Abbas nec Syndicus, d. l. Si longius, §. 1. & arg. l. Illud, ff ad l. Aquil. Dixi (*de licentia ſuperioris*) alias ſecus, arg. l. Libera, ff. de pecul.

VII. Quod poteſt etiam ſi iniuſtè eijciatur a monaſterio petere alimenta futura, ei debita a ſuo monaſterio, ſecundum Innoc. & omnes in d. cap. Cum dilecta. Dixi (*futura*) quia præterita non poteſt, Rota 10. de iudic. in Nou. niſi mutuo accepiſſet illa, vel quibus illa ſibi pararet ſecundum Anan. in d. cap. Ex parte, & Bartol. in ſimili de filiofam. in l. Libertis quos, §. 1. ff de alim. & cib. leg. Dixi (*debita a ſuo monaſterio*) quia debita ei ab alio, non poteſt ipſe petere, ſed ſuum monaſterium, quia non ſibi ſed illi quæruntur, Bartol. in l. ſeruos, ff. de alim. & cib. leg. ſaltem ſi eſſet religioſus certæ religioni aſtrictus, alias ſecus, vt ipſe ait, quales forte dici poſſent qui de licentia iuſta Papæ degunt extra monaſteria cum facultate

conuertendi in ſuos vſus ſibi quæſita, & poſt talem facultatem talia alimenta cœperunt ei deberi. Agentem autem vt reſtituatur ad monaſterium oportet probare ſe eſſe regularem illius arg. cap. Ex conqueſtione, & cap. Ex parte, de Reſtitut. ſpol. & tradit Calder. in conſil. 11. de Regul.

VIII. Quod Regularis non poteſt agere de ſpolio contra ſuum ſuperiorem ſpoliantem ſe abſq; malo animo beneficio regulari manuali, ſecundum Innoc. in cap. Cum inter R. de elect. & ſequitur Rota de reſt. ſpol. 6. in Nou. Dixi (*contra ſuum ſuperiorem*) ſecus contra tertium inſtar eius qui ſpoliatur re precario accepta. l. Et habet, §. Eum qui, ff. de precar. Dixi (*abſque malo animo*) quia ſi tali ſpoliaret, poſſet agere vt cum prælatus accuſatus ab eo, vel inquiſitus ad inſtantiam eius ſpoliat ſecundum Arch. in cap. Cum paſtoris, 2. quæſt. 7. & Rota 1. de Reſt. ſpol. in antiq. Quia præſumitur id facere animo vindicandi, vel alias malo, & conſequenter eadem ratione poſſet agere quoties præſumeretur id malo animo facere, ſecundum Innoc. in cap Inſinuante. Qui cler. vel uou. quem ſequitur Coſm. in pragm. tit. de Collat. §. Ita quod parochialis, verb. perpetuis. Pro quo plus vrget ratio præcedens quam l. 1. C. de prec. impe. off. qua Innoc. nititur. Vnde ferè ſemper gallica parlamenta reſtituunt regulares ſic ſpoliatos, quia raro vel nunquam id faciunt ſuperiores, niſi ob indignationem & ſtomachum, quæ quotidiana concluſio eſt. Dixi (*regulari manuali*) quia ſecus ſi ſpoliaretur ſeculari, vel regulari perpetuo, vel ad vitam dato a Papa cum derogatione, cap. Porrecta, & cap. Ad noſtram, de Confirmat. vtil. iuxta Innoc. recept. in d. c. Cum R. de elect. & prædictam Rotam. 9. de Reſt. ſpol. in Nou. & Rotam 6. eod. tit. in Antiq. Porro quilibet Prælatus Regularis poteſt petere relicta ſuæ dignitati, vel prioratui anteq̃ ipſe ius in eo cõſequeret, vt probat Lud. Rom. conſ. 259.

IX. Quod etiam poteſt agere quando Abbas eſt abſens, ita quod commodè eius licentia haberi non poteſt, & periculum eſt in mora, Spec. de Actor. But. & Abb. hic, & idem dicunt Card. & Imol. hic ſi monaſterium vacat, facit pro iſtis, cap. Vnicum, ne ſede vacante in 6. Et quãuis Arch. in d. cap. Paſtoris, dicat, non poſſe illum obligare libros, vel alias res monaſterij pro mutuo contracto ibi, contrarium tamen eſt verius, ſi mutuum pro neceſſarijs ſtudij contrahat, cum enim tunc obliget monaſterium, a fortiori poterit obligare libros, veſtes & alia monaſterij, quæ habet arg. Auth. multo magis C. de ſacroſ. eccleſ. Quare dictum Arch. limitandum eſt procedere in obligatione pro nimia impenſa, pro qua nec poteſt monaſterium obligare, vt etiam Pan. ait in d. cap. Quanto, de off. ord, nec alias fideiubere ſecundum Arch. vbi ſupra per cap. Quod quibuſdam, niſi pro exiſtente in maxima neceſſitate, quia tali etiam eleemoſynam largiri poteſt, vt dictum eſt ſupra. Si tamen habet rem ſuper qua contraxit, vel factus eſt ditior, poteſt conueniri coram ordinario loci, ſecundum Pan. in d. cap. Quanto n. 5. Et quamuis contractus vtilis monaſterio

naſterio factus ab eo ſine illius licentia proſit ei ratificanti, vt ait Pan. ibi, aditio tamen hæreditatis non valet, ſecundum Collectarium in cap. In præſentia, de probat. & Deciſ. capell. Tholoſanæ 225. licet legati acceptatio valere videatur, vt dictum eſt ſupra.

99 X. Addo non licere regulari etiam canonico poſtulare pro ſtipendio etiam cum Abbatis licentia ſecundum Ioannem Andream in cap. In argumentum, de Reg. iur. lib. 6. determinantem non poſſe iuſtè poſtulare monachum etiam doctum, & qui ante ingreſſum fuit aduocatus egregius, etiam de licentia Abbatis, etiam ad ſoluendum debita monaſterij grandi ære alieno grauati. Nec obſtat cap. Monachi, 2. 16. quæſt. 1. & cap. 2. de Poſtul. quæ habent, monachum pro vtilitate monaſterij poſſe poſtulare de Abbatis licentia, quia ſecundum eum illud eſt verum de vtilitate immediata ipſius, vt ſi poſtularet pro monaſterio in litibus quas haberet aduerſus alios, non autem de vtilitate quæ mediatè prouenit ei, quale eſt ſtipendium ſeu honorarium aduocati, ſed hæc ſolutio videtur refelli. Tum ex eo quòd d. cap. Monachi, & cap. Qui vere. 16. quæſt. 1. generaliter videntur concedere facultatem poſtulandi, & procurandi interuenientibus vtilitate monaſterij, & licentia eius præfecti. Tum quod Innoc. in cap. Cum I. & A. de re iud. communiter receptus, ait, quod monachus de licentia Abbatis poteſt eſſe procurator patroni vel amici monaſterij: Quo caſu vtilitas inde proueniens, non tangit immediatè monaſterium. Tum quod ratio quare licet monacho poſtulare, vel procurare in cauſa monaſterii ſui, eſt vtilitas vel neceſſitas eius. At frequenter maior vtilitas contingere poteſt ei ex poſtulatione in cauſa alicuius magnatis, aut ditiſſimi maxima, quam ex poſtulatione in cauſa parua monaſterii, puta 20. aureorum. Tum denique quod Lapus Abbas relatus a Card. & Pan. in d. cap. 2. ex lucro ſuæ poſtulationis, ſuos monachos alebat, & omnes fatentur poſſe poſtulare pro miſerabilibus perſonis, arg. cap. fin. de poſtul. & cap. Peruenit, 86. diſt. & cap. 1. diſt. 87. ſed & Pan. non dixit contrarium eſſe verius, ſed honeſtius. Quare, verius videtur licere monacho poſtulare pro alio, vel aliis in ciuilibus etiam coram iudice ſeculari de licentia Prælati iuſta, quæ tunc erit talis, cum vel miſeria perſonæ, vel gratitudo ei debita, vel magna neceſſitas monaſterii, vel grandis commoditas eiuſdem, vel paruitas occupationis eam iuſtificauerit, non autem cum auaritia, vel ambitio eam ſuaſerit. Quæ quando interueniant, arbitrio prudentis diffiniendum eſt, arg. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. De cauſis, de offic. deleg. Et quidem vidimus pridem id facientem Legionæ quendam priorem clauſtralem in celeberrimo eodemq; multis nominibus mihi ſuſpiciendo monaſterio S. Iſidori ipſius ſanctiſſimi corporis præſentia & antiquorũ Regum Legionenſium ſepulchro admodum nobili. Dixi ſupra (*Regulari*) quia ſeculari clerico ſi non habet beneficium, nec ordinem ſacrum, licet in ciuilibus cauſis perinde ac laico, iuxta gloſ.

N 2 in Summa

in ſumma 15. quæſt. 2. & cap. 1. de Poſtul. vbi gloſ. ſimil. Et trado in Manuali Confeſſariorum cap. 25. num. 100. & doleo non addidiſſe ibi, idem eſſe dicendum in criminalibus. Tum quia eadem ratio ſi ſatis perpendatur, idem ſuadet in eis. Tum quia non obſtat periculum incurrendæ irregularitatis, quia ſicut non tenetur ad ordinem ſacrum, vel beneficium ſuſcipiendum, ita videtur non teneri ad abſtinendum ſe ab illo periculo. Tum quia alioqui oporteret dicere nullos iudices, nullos aduocatos, procuratores, vel notarios, prima tonſura inſignitos cauſas criminales tractantes, poſſe abſolui a confeſſariis, niſi depoſitis officiis, vel conceptis propoſitis firmis nunquam eas amplius tractandi, quod durum eſt dictu, cum penè innumeri ſint tales, quamuis arbitrer eos peccare, ſi id fecerint deferendo publicè tonſuram clericalem, ſaltem raſuram in capite, arg. Clem. 2. de Vit. & honeſt. cleric. quatenus ſuſpendit clericum veſtem partitam cum tonſura clericali publicè deferentem.

100 XI. Addo, quod ſi agatur contra regularem ex obligatione orta ante monachatum, narratio facti concipienda eſt in perſonam monachi, quia cum eo geſtum eſt negotium, & etiam quando obligatio inhæret perſonæ ipſius, quæ non potuit per monachiſmum ab ea tolli, arg. Auth. Cauſa quæ cum gloſ. C. de Epiſc. & cler. ſed concluſio, & ſententia condemnatoria referendæ ſunt in monaſterium, vt tenet Ioan. And. in d. cap. Dudum de Conuerſ. Coniug. & alii in d. Auth. Cauſa, tametſi poſſit in perſonas vtriuſque concipi, & referri, vt ait Pan. in cap. Cum I. & A. nu. 27. de re iud. ſecutus Bald. in d. Auth. & quidem ſi eſt exequenda in perſonam monachi, in eam eſt concipienda, ſi vero in bonis, in monaſterium, ſecundum mentem eiuſdem, & Ioan. And. in cap. Cum veniens, & d. cap. Dudum, de conuerſ. coniug.

XII. Addo, quod Regularis poteſt conſtituere procuratorem in quocunq; caſu poteſt per ſe ſuo nomine agere ſecundum Innoc. recept. communiter in d. cap. Cum I. & A. de re iud. quem Rota 2. de Procurat. in antiq. commendat, ſicut & filiusfam. poteſt idem facere, arg. cap. fin. de iudic. lib. 6. nam & id ipſum poteſt facere ſeruus & frater minor ſecundum Bart. in l. Seruos. ff. de alim. & cib. leg. Idem etiam excommunicatus ſecundum Imol. in cap. Intelleximus, de iudic. Idem & prælatus & capitulum, quibus enim caſibus alter ſine altero poteſt agere, poteſt & ſine altero procuratorem conſtituere, Innoc. in cap. Edoceri, de Reſcrip. Quibus eſt conſequens id quod ait Pan. in d. cap. Cum I. & A. nu. 26. quod in quocunque habet regularis legitimam perſonam ſtandi nomine ſuo in iudicio, poteſt etiam nomine ſuo libellum concipere ſiue agat, ſiue conueniatur, pro quo eſt textus in cap. Dudum, de conuerſ. coniug. in quo ſententia abſolutoria fuit concepta in perſonam monialis in quam etiam condemnatoria concipi potuiſſet, vt ibi Ioan. Andr. ait. Imo in eam debuiſſet concipi, ſi executio in perſonam eius fuiſſet facienda, 27.

quæſt. 1.

quæſt. 1. cap. Si qua monacharum, & cap. De lapſis, 16. quæſt. 6.

XIII. Addo id quod promiſſum fuit ſup. nu. 2. nempe quod non eſt par conditio omnium votorum & profeſſionum male vel imprudenter emiſſorum, bona enim eorum pars valet & obligat etiamſi ob alicuius cir cunſtantiæ defectum implicet peccatum etiam mortale, aliqua vero, non valent nec obligant, quorum de numero ſunt votum & profeſſio facta per iracundiam, ſecundum multos grauiſſimos authores, qui fuerunt in cauſa, vt multi confeſſarii, multis pœnitentibus male etiam nunc conſulant in quibus ſunt Lud. Rom. ſing 508. per gloſ. quam dixit ſingul. in cap. Dudum, de Conuerſ. coniug. & per textum in l. Quicquid. ff. de Reg. iur. & Iaſon, in l. Si filiam, C. de inoff. teſt. & alii quos non expedit referre, quorum opinionem omnino reiiciendam monui Tholoſæ ante 50. annos & poſtea Salmanticæ, & Conimbricæ, quam etiam nunc video quotidie reiici a ſacro Pœnitentiariæ Prætorio, ad quod multi recurrunt conquerentes de multorum doctorum malo conſilio. Omnia enim vota & profeſſiones facta per iracundiam ſeu paſſionem iræ, quæ non alienat mentem a iudicio ſufficienti ad peccandum mortaliter, valent, & obligant vouentes ad illa ſeruanda ſub pœna peccati mortalis, vt reſolutè dixi in Man. Confeſſ. cap. 12. nu. 24. & probatur per cap. Sunt qui. 17. q. 4. & per d. c. Dudum, ſi ſatis perpendatur, vt ibi Ioan. Andr. probatus a Pan. & Cõm. quam etiam ſequitur Dec. in d. Reg. Quicquid, determinat, & eſt ratio quod omne iudicium, quod ſufficit ad obligandum quem Diabolo, debet ſufficere ad obligandum Deo, iuxta gloſ. ſing. in c. Mulier, 32. q. 2. Votum item per metum ſeu paſſionem timoris factũ, non valet, nec obligat, quod declarandum eſt, vt diximus in d. c. 12. nu. 52. cuius verba quia videmus in prædicto prætorio etiã multos circa hoc errare, operæpretium viſum fuit referre. Peccat qui vouet præ timore mortis animæ, vel corporis naturalis, vel caſualis concepto in periculo infirmitatis, maris, partus, naufragii, belli, hoſtium, alijſue ſimilibus, & nõ implet, etiam conditione, ſub qua forte vouit, completa. Quoniam timor quo mors animæ timetur, qui a Deo proficiſcitur, neq; ille, quo timetur mors corporis naturalis; caſualis, vel accidentaria. Imo neq; timor mortis violentæ, qui non infertur ad extorquendum votũ infirmat illud c. Gonſaldus. 17. q 1. c. Sicut nobis de Reg. niſi tãtus ſit, vt hominem ab vſu rationis alienet, c. Sicut timor, eod. tit. impediret autẽ timor, qui dicitur iuſtus mortis violentæ, vel alterius mali ad id ſufficientis ordinati ad extorquendum votum, c. 1. de his quæ vi, per quod ita tradũt Pan. & alii ibi, & in d. c. Sicut nobis, adiunctis quæ aiunt gloſ. idem Pan. & Com. in c. Abbas, de his quæ vi: & Fortun. de ult. fin. illat. 21. n. 342. & nos etiã in c. Verum, de Iureiur. diximus, quicquid dixerit Syl. verb. metus, q. 8. poſt Card. in d. c. Abbas, dum loco eius Pan. allegat, hæc ibi. Quibus addo quod non ſolum metus reuerentialis patris annihilat profeſſionem, vt ait gloſ. in c. Præſens, verb. Patrem, 20. q. 3.

quam

dixit ſingul. Imol. in l. Si cum dotem, §. Eo. ff. Solut. mat. quam nos quoq; citamus in prædicto Man. c. 22. nu. 51. vbi de definitione timoris iuſti altius & reſolutius quam hactenus alibi tractari videtur. Ex vbi dictis inferuntur duo. Alterum quod tunc demum timor reuerentialis operatur hoc quum eſt cauſa principalis, & ſine qua non fuiſſet votum emiſſum, vel profeſſio facta. Alterum quod in foro conſcientiæ omnis metus qui verè eſt cauſa principalis, & ſine qua non fieret actus, excuſat tantum quantum timor iuſtus in foro exteriori, quod expreſſius poſt Hoſtien. Ioan. Andr. Adrian. & Sot. ibi citatos diximus in d. Man. c. 17. nu. 29. ratione apta & noua diuerſitatis vtriuſq; fori ſubiecta. Quamuis autem hoc operatur paſſio timoris, nō tamen idem operatur paſſio ſpei vel amoris, niſi mentem a iudicio alienarent, nam votum vel profeſſio facta ob ſpei vel amoris paſſionis vehementiam non deſinunt valere, imo corroborantur ea ratione quod hæ augeant voluntarium, timor vero vel tollit vel minuit, iuxta doctrinam Thom. 1. ſec. q. 6. art 7. vt clarius diximus in prædicto Man. Prælud. 6. nu. 8. Quamquam item peruerſitas aliarum circunſtantiarum non efficiat regulariter votum vel profeſſionem inualida, peruerſitas tamen circunſtantiæ finis principalis id efficit. Illa enim facta ob malum finem non ſolum implicāt peccatum, ſed etiam ſunt nulla, & non obligant, vt dixi in d. c. 12. nu. 43. & nu. 30. Cuius ea de re verba, quia prædictum ſacrum Pœnitentiariæ Prætorium aduertit multos errare, non grauabor hic inſerere. Votum maioris boni ob malum finem emiſſum non obligat, ſiue finis ille malus ſit finis illius boni, quod vouetur quale eſt uotum faciendi eleemoſynam ob inanem gloriam aucupandam, vel ob aliquam voluptatem illicitam, ſiue ſit finis ipſiuſmet voti, quale eſt votum quo Dux ad bellū iniuſtum proficiſcens, promittit ſe alicui operi pio mille ducatos oblaturum, vt victoriam, licet iniquam, conſequatur, ea intentione, vt illud votum ſit medium ad talem victoriam aſſequendam, vel in gratiarum actionem victoriæ iniquæ. Quoniam omne opus cuius finis eſt malus, ipſum quoq; malum eſt. cap. Cum miniſter, 23. q. 5. in cuius Commentario latè hoc diſcuſſimus, & cap. Non eſt putanda, 1. q. 1. Et conſequenter quamuis id quod vouetur bonum ſit, votum tamen de illo propter malum finem, malum eſt, & ita non eſt conueniens materia voti. Dixi (*iniquæ*) quoniam ſi quis voueret aliquod bonum in gratiarum actionem euentus victoriæ abſolutè ſine iniquitate, & iniuſtitia conſideratæ quatenus eſt quoddam donum Dei, valeret votum, ſicut valet votum de faciendo aliquid pium in gratiarū actionem pro filio, quem dederit Deus ex concubina, attenta illa donatione filij abſolutè ſine iniuſtitia fornicationis tamquam quodam Dei dono, vt mox dicetur. At vero, ſi neq; finis boni quod vouet, neq; eiuſdem voti eſſet malus, licet cauſa quæ impellit ad vouendum mala eſſet, non ideo votum deſineret eſſe bonum, exemplo de eo qui aliquam religionem profitetur, non collimando

neq;

neq; dirigendo ſuam profeſſionem & ſua vota in finem luxuriandi, licet ad id impellatur ſpe ibi reperiendi occaſionem luxuriandi. Idem eſt omnino dicendum de eo qui aliquid vouet anteaquam in duellum ſiue ſingulare certamen deſcendat hac intentione, vt a morte vel vulnere liber certamine egrediatur. Idem quoq; de eo qui vouit aliquid ſi Deus illi concedat filium generare ex muliere, quæ ſua non eſt. Etenim quamuis velle vincere, vulnerare, occidere in duello iniuſto malum ſit, velle tamen ſine vulnere ſanum, & incolumen euadere non eſt tale. Et quãuis habere rem cum illa quæ non eſt propria vxor ſcelus ſit, ſuſcipere tamen filium ex illa dono Dei, non eſt tale. Idem dicendum de illo qui huiuſmodi votum fecerit. Si a Deo illa, aut illa temporalia bona, per fas aut nefas conſequar, illud aut illud bonum opus faciam: quoniam huiuſmodi votum non adhibetur tanquam medium ad peccatum, neq; vt gratiarum actio pro peccato, ſed vt gratiarum actio pro re in ſe bona, & dono Dei data, & a fortiori validius erit votũ, quod fit in vltionem proprij peccati, verbi gratia. Quando aliquis vouet illam, aut illam pœnitentiam, vel pœnam ſubire, vel petere Hieroſolymam, vel ſummam aliquam pecuniæ erogare pijs operibus, ſi tale vel tale ſcelus admiſerit, vt ſubtiliter & latè poſt alios Card. Caiet. in d. q. 88. art. 2. confirmat, hæc ibi. Ratio autem cur id ſola finis circunſtantia operetur, & non alia, illa videtur, quod hæc habet vicem obiecti, & dat ſpeciem actui veluti obiectum, ut tradit Thom. 1. ſec. q. 7. artic. 4. & quæſt. 18. artic. 2. & 4.

XIIII. Quod regularis poteſt deponi a canonicatu uel monachatu; licet non deponatur ab ordine, ſicut ſecularis poteſt deponi a beneficio, quamuis non deponatur ab ordine. Tum arg. gloſ. magnæ Clem. Cupientes, de Pœn. Tum quia id præſupponit Rota 1. de Pænis in antiq. in hæc uerba. *Nota quod monachus propter delictum, vel alias, poteſt a monachatu deponi, & operatur depoſitio, quod non recipiet præbendam a monaſterio nec habebit vocem in Capitulo, vt notatur in c. Dilectus, de Simon. & Arch. in c. Quia ſæpè, verb. beneficijs de Elect. lib. 6. ad quod facit c. Peruenit, de fideiuſſ. Pro hoc facit quod monachus recipiens mutuum, ſi non poteſt ſoluere, non admittitur ad ceſſionem bonorum. Imo poteſt priuari præbenda, & illud quod poteſt habere dabitur ſibi ad partem, & extra Conuentum, de quo poſſit viuere ad neceſſitatem ſolum, & alias non.* Hæc ibi. In qua deciſione, per præbendam intelligenda eſt quoad monaſteria in quibus regulares habent portiones priuilegiatas, uel determinatas, quantitas illa panis, uini, ſalis & aliarum rerum, quæ pro uictu & pecuniarum pro ueſtitu diſtribuitur, quoad au tẽ alia in quibus omnia omnibus de communi diſtribuuntur prout cuique opus eſt, intelligendum eſt totum illud quod ueriſimiliter unuſquiſque illorum conſumere poteſt in uictu & ueſtitu: Ita quod tribuatur ei ſolum id quo ſuſtentari poteſt, & reliquum relinquatur monaſterio, uel creditoribus. Qua ratione pridem confirmabamus gloſ. memorabilem Clem.

diſpendio-

COMMENTARIVS
IN CAP. NVLLAM XVIII. Q. II.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA Doctore Nauarro.

SVMMARIVM.

AVTHOR dicatus Roncaualli, Virginem matrem illius Patronam inuocat, num. 1.
Abbas non poteſt a monachis expelli, num. 1.
Appellari poteſt ab eodem ad eundem diuerſo reſpectu, quia licet quis non poſſit eſſe maior ſimul & minor eadem ratione, poteſt tamen eſſe diuerſa, num. 1.
Abbas non poteſt a monachis inſtitui, imo neque hodie vt plurimum eligi ob reſeruationes, vel indulta principum, num. 2.
Beneficio regulari ſolus expreſſè profeſſus eundem ordinem, cuius eſt beneficium, eſt dignus. num. 2.
Abbatis authoritas minuitur poteſtate monachis in eum conceſſa, num. 3.
Abbates perpetuos quam parum expediat fieri triennales, & quod plura & peiora mala conſequuntur promotionem triennalem, quam perpetuam. num. 3.
Abbas, Prior, Præpoſitus, & alius ſuperior quocunq; nomine appelletur, ſolus habet totam regendi monaſterij ſui poteſtatem, num. 4.
Monachorum creatio, an ad Abbatem ſine Conuentu pertineat, num. 5.
Abbas ſolo iure communi attento ſolus agit, & conuenitur, num. 5.
Abbas qui ſolus omnia monaſterij gubernat, in quæ, & quo ordine fructus eius impendet, nu. 6.
Abbas neceſſariam & non nimiam familiam habeat, hoſpitibuſq; non opiparam ſed modeſtam menſam exhibeat, nu. 6.
Abbas prius ſe quam Eccleſiam, & eam prius quam conuentum, & eum prius quam pauperes alat, niſi &c. nu. 7.
Pauperes cuius hoſpitalis conuentui in alimentis præferendi, num. 7.
Pauperibus & peregrinis nullibi gentium tam religioſe inſeruitur, quam apud Roncamuallem, nu. 7.
Carolus Cardinalis Borbonius magnum pietatis exemplum miniſtrando pauperibus apud Roncamuallem exhibuit, nu. 7.
Abbatum & Conuentuum ſuperflua in quæ maximè impendenda, nu. 7.
Roncaualliſ monaſterij bonorum diuiſio defenſa, nu. 8.
Don Franciſcus a Nauarra Præfectus Roncaualliſ Author diuiſionis bonorum eius, poſtea Archiepiſcopus Valentinus, nu. 8.
Diuiſio Roncaualliſ 18. argumentis impugnatur, nu. 8. Et decem munitur, nu. 9.

Confirmatio ſubſequens Papæ facit actum valere, ac ſi a principio fuiſſet ab eo factus, num. 9.
Bonorum omnium monaſterij adminiſtratio ſolius Prælati quæ mala parit, nu. 9.
Neceſſitas fœlix quæ nos ad meliora compellit, num. 9.

1 CVm comminiſcenti mihi in cap. Nõ dicatis, 12. quæſt. 1. occurrerent multa cuius Commẽtarius illis eis adiectis nimium creuiſſet, quæq; Commentario huius cap. aptius inſeri poſſent, decreui illum facere inſerẽdo ei multa in rem noſtræ Roncæuallis, noſtriq; ordinis canonicorum Regularium in ea degentium cõſeruandam, augendam, & reformandam, quæ quia omnia tua ſunt O Præpotentiſſima Regina Diuum virgo mater Dei Maria, quam humillimè tuæ maieſtati ſupplico ſis præſens, operique tuo largita futuro præſidium, noſtræ veniens illabere * menti, cuius auctæ tua præſentia, tuoq; vultu iudiciũ prodeat de vultu Dei, ad gloriam eius, & religioſorum commoditatem. Amen.

* Large capit hoc Mãtuan. pro illapſu alio quã proprio Dei, qui colligi poteſt ex Magiſtro, & Tho. lib 2. diſt. 8. art. 5.

PELAGIVS PAPA OPILIONI defenſori.

NVLLAM poteſtatem de cætero, nullam licentiam monachis relinquimus pro arbitrio ſuo, aut Abbates expellere, aut ſibimet alios ordinare, quia nulla authoritas remanebit Abbati, ſi monachorum poteſtati cœperit ſubiacere: vt de cætero fideliter, & ſtudioſe vniuerſa quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiuſdem monaſterij pertinent, Abbatis ſollicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere conuenit, debeat adimplere.

Nota primo, quod non licet monachis Abbates pro ſuo arbitrio expellere, quæ eſt altera pars ſummæ Gratiani, & veriſſima, nullam enim poteſtatem habet inferior, quatenus eſt inferior, in ſuperiorem quatenus eſt ſuperior, cap. Inferior, 21. diſt. & cap. Cum inferior, de Maior. & ob. At monachus quatenus talis, eſt inferior Abbate, quatenus talis, ergo &c. Dixi (*quatenus talis &c.*) quia licet vnus, vno & eodem reſpectu non poſſit eſſe maior, & minor altero, poteſt tamen eſſe diuerſo, iuxta gloſ. celeb. cap. Deliberatione, verb. Electionis, de Offic. leg. lib. 6. qua parte habet Archipresbyterum eſſe iure communi maiorem Archidiacono ordine, minorem vero illo dignitate, & Diuus Auguſtinus maiorem ſe ait Hieronymo Epiſcopatu, minorem vero alio reſpectu, & cap. Quanquam, 2. quæſt. 7. & poteſt quis a Rege qua parte eſt dux, tanquam a minore appellare ad eundem quatenus eſt Rex & Monarcha, tanquam ad maiorem, quia quatenus eſt Rex, maior eſt ſeipſo quatenus eſt dux, vt Bart. communiter recept. ait in l. Si quando, per illius contextum, C. de Appell.

2 II. Nota quod non licet monachis Abbatem ordinare, quæ eſt altera pars ſummæ Gratiani, & vera quidem, ſi per ordinare intelligamus confirmare,

firmare, vel inſtituere vt intelligitur in cap. Abbas, ſup. ead. & cap. fin. 16. quæſt. vlt. ſecus autem ſi per ordinare intelligatur eligere, quoniam iure communi electio Abbatis pertinet ad eius conuentum, cap. fin. 16. quæſt. vlt. cap. 1. de elect. cap. Cum dilectus, de conſuetud. cap. nobis, de iure patronat. ſed per Regulam 2. Cancellariæ, Innoc. 8. innouatam per eius ſucceſſores vſque ad S. D. N. GREG. XIII. incluſiuè monaſteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentia, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, ſed & Adrian. Papa VI. indulſit glorioſæ mem. Carolo V. & eius ſucceſſoribus ius præſentãdi in ſuis Hiſpanijs Abbates & alios præfectos Eccleſiarum collegiatarum ſecularium & Regularium ſaltem conſiſtorialium per breue cuius copiam memini videre, cuius authoritate cum non poſſit Regia maieſtas præſentare niſi dignos, cap. Monaſterium, 16. quæſt. 1. gloſ. cap. Cum vos, de offic. ordin. & cum nemo qui non eſt profeſſus religionem, ſit regulari præfectura dignus, cap. Officij, & cap. Cum in magiſtrum, de Elect. Imo nec regularis vnius ordinis, vel habitus poſſit eligi in Prælatum alterius ordinis vel habitus, cap. Cum ſingula, §. Prohibemus, de Præbend. lib. 6. Clem. 1. de Elect. non ſatis intelligo qua ratione Catholica Maieſtas præſentabat ante Concil. Trident. aliquando regulares vnius ordinis, vel habitus, ad Præfecturas alterius ordinis, vel habitus, & paſſim, quod eſt nouius ſeculares, nec expreſſè nec tacitè profeſſos, niſi forte quod id non monebatur, quum ſit notiſſimum Maieſtatem eius eſſe religioſiſſimam, religionumq; ac regularis obſeruantiæ cupientiſſimam. An autem plus poſſit poſt prædictum Concil. dicam infra.

3 III. Nota authoritatem Abbatis multum diminui per poteſtatem in eum monachis conceſſam, pro quo gloſ. citat illud ſolemne cap. Viſis. 16. quæſt. 2. ibi Humani moris eſt illum timere cuius iudicio quis nunc erigitur, nunc deprimitur. Quod plurimum facit contra eos qui nihil non agunt vt Abbates ac Abbatiſſæ, & alij monaſteriorum Prælati, vel Prælatæ qui ſecundum ius commune & regulam debent eſſe perpetui, fiant triennales eligendi a capitulis, quod mihi nunquam perſuadere potui animarum ſaluti, & tranquillitati expedire, primo, per prædicta, ſecundo, quod experientia quæ rerum magiſtra eſt, cap. Quam ſit, de Elect. lib. 6. docente, didici, quod innumera ſpiritualia inde vitia oriuntur, oritur enim inde Ambitio, qua bona pars monachorum ad præfecturas anhelat, contra illud pulchrum cap. Quorundã, de elect. lib. 6. & alia per gloſ. ibi citata. Conuentiones item ſimoniacæ, quibus alij alijs promittunt ſuum fauorem in futuris trienniis, vt in præſenti ſibi faueant contra cap. Quam pio, 1. q 2. & cap. vltim. de Pact. adeo quidem vt hinc circiter 40. annis, quidam ex diſcipulis meis ingreſſus monaſterium valde celebre, nec minus opulentum, vix anno peracto & profeſſione facta, ſtatim ſcripſerit ad me ſe illinc ſeptennio futurum illius Priorem, quia ſic vt puto conuene-

rat inter candidatos. Oritur item eneruatio diſciplinæ regularis, dum can didati, ſuffragatoribus fauores, honores, indulgentias ſiue licentias, & impunitates promittunt. Subornatio præterea perpetua, & Colluſio qua alij ſibi vel alijs aliorum in finem triennij procurant ſuffragia contra iura ſubornationi, & colluſioni obuiantia, cap. 1. & per totum de Colluſ. deteg. cap. Series, de Teſtibus, & Clem. 2. eod. tit. Deinde factiones, & diſſidia irreconciliabilia quæ impediunt cultum pacis Authoris, qui non colitur niſi tempore pacis, Clem. Dudum, de Sepult. Inſuper ſuſurrationes, murmurationes, & detractiones fere continuæ, dum alij aliorum veros defectus, & vitia tum naturæ, tum morum, detegunt, & augent, & falſos imponunt, quo factionis contrariæ perſonarum opinionem bonam tollant, vel minuant contra cap. Inter verba, 11. quæſt. 3. vbi latè diximus in concluſ. 6. Ad hæc e contrario pax, & concordia mala, commendatio, & laudatio immodica, Imo & falſa, quæ ſuæ factionis perſonas extollunt, & in cœlum efferunt: contra item cap. Inter verba, & latè notata ibi per nos concluſ. 6. Accedit ſublatio aut certè eneruatio authoritatis corrigendi & præcipiendi, contra cap. Cum inter, de Conſuet. adeo vt ſe ratur raro electos primo anno vllum eorum qui ſibi ſuffragati ſunt, in gratiam ſuffragiorum caſtigare, aut ingrata eis præcipere, & tertio vix etiam aduerſarijs diſplicere, præuidentes eo lapſo in eorum vel eis fœderatorum manus incidere poſſe. Denique inclementia, & crudelitas vltra quam par ſit puniendi, corrigendi, & inquietandi eos qui ſibi ſunt aduerſati, contra notata per Thom. 2. ſec. quæſt. 108 artic. 3. & 4. & quæſt. 157. cum 3. ſeq. Quin & occaſione oblata vel quæſita eijciendi, vel in alia monaſteria relegandi, & nonnunquam in carcerem conijciendi, uoceq; quam actiuam, & paſſiuam dicunt, priuandi, præſertim ſi per ſtatuta liceat in aliud triennium de omnium cõſenſu regimen prorogare, quo tempore uidimus aliquos optimos qui contradicturi videbantur, longe ad alia negotia mitti, vel in alia monaſteria pro pœnitentia agenda transferri, aut uoce actiua vltra illud tempus ſuſpendi.

III. Quod etiam frequenter ex eo naſcitur negligentia gerendi, conſeruandi & augendi temporaria quoad reditus vltra ſuum triennium reddendos, imo & defendendi ac recuperandi illa quæ reditus ſui triennij augere non poſſunt, & impenſis litium diminuuntur, & alia id genus multa.

IIII. Quod Patriarchæ regularium quibus viſa eſt commodior quieti Chriſtianæ copia & cura ſpiritualium bonorum quàm temporariorum ita inſtituerunt, & periculoſa videtur diſceſſio ab eorum antiqua & originaria inſtitutione, tot Concilijs & Pontificum Max. decretis approbata & a ſanctioribus longe quàm nunc ſumus exercita.

V. Quod hoc nouellum inuentum, quo tam multiplex ſcandalum & occaſio ruinæ ſpiritualis importatur, ea fere ſola ratione nititur, quod

frequenter

frequenter perpetui nimium abſolute gubernant, temporarios reditus in vſus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigendo, & nimis parcè & auare in monachos & ornamenta & fabricam monaſteriorum & pauperes impendendo. Quæ mala circa ſola temporalia verſantur, & non ſemper, licet frequenter. At de duobus malis minus eſt eligendum vel tolerandum cap. 1. 13. diſt. cum ei adnotatis, ergo hæc pauca, ſola temporaria tangentia, & non ſemper, licet frequenter contingentia, potius ſunt toleranda, quam illa multa, tot ſpiritualia ſubuertẽtia, & interdum etiã temporalia diminuentia.

Confirmantur hæc exemplo Tyberij Cæſaris, qui apud Suetonium in vita eius tardiſſime aut nunquam Rectores Prouinciarum mutabat, ea ratione, vt tradit D. Anton. 1. part. tit. 6. cap. 21 §. 1. quod parceret plebi, quam Rectores modico tempore recturi, ad ſanguinem vſq; emungunt, & recenter ſuperuenientes, etiam ipſum ſanguinem: referebatque Apologum illum de homine ſaucio, qui muſcas plagis ſuis inſidentes, nolebat abigere, & alteri ob miſericordiam eas abigenti, dixit, nocuiſti mihi abigendo ſaturas, quæ parum me moleſtabant: quia eis ſuccedent famelicæ, quæ me acrius pungent.

VI. Quod huic malo tripliciter occurri poteſt. Primo per obſeruantiam cap 8. Concilij Trident. ſeſſ. 25. quo præcipitur fieri capitula prouincialia, & in eis ſtatui ad conſeruationem & reformationem ordinum neceſſaria, & vt deputentur viſitatores, qui monaſteria in capite & membris viſitent, faciantque illa ſeruari iuxta ſtatuta & notata in cap. In ſingulis & cap. Ea quæ, de ſtat. mon. in hæc verba. *Monaſteria omnia quæ generalibus capitulis aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent ordinarios regulares viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione ac directione regi conſueuerunt; teneantur infra annum a fine præſentis Concilij, & deinde quolibet triennio, ſeſe in congregationes redigere, iuxta formam conſtitutionis Innoc. 3. in Concilio generali, quæ incipit In ſingulis. Ibique certas regulares perſonas deputare, quæ de modo & ordine de prædictis congregationibus erigendis, ac ſtatutis in eis exequendis deliberent, & ſtatuant. Quod ſi in his negligentes fuerint, liceat Metropolitano, in cuius prouincia prædicta monaſteria ſunt, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegato, eos pro prædictis cauſis conuocare, quod ſi infra limites vnius prouinciæ non ſit ſufficiens talium monaſteriorum numerus, ad erigendam congregationem: poſſint duorum vel trium prouinciarum monaſteria vnam facere cogregationem. Ipſis autem congregationibus conſtitutis, illarum generalia capitula, & ab illis electi præſides, vel viſitatores eandem habeant authoritatem in ſuæ congregationis monaſteria, ac regulares in eis commorantes, quam alij Præſides ac Viſitatores in cæteris habent ordinibus, teneanturque ſuæ congregationis monaſteria frequenter viſitare, & illorum reformationi incumbere; & ea obſeruare, quæ in ſacris canonibus, & in hoc ſacro concilio ſunt decreta. Quod ſi etiam Metropolitano inſtante prædicta exequi non curauerint, Epiſcopis in*

quorum

quorum diœceſibus loca prædicta ſita ſunt, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatis, ſubdantur. hæc ibi. Quæ ſi mediocriter ſeruarentur, & conſequenter Prælati prodigi & auari remouerentur, ſuſpenderentur, aut alias ſufficienter punirentur, ſatis profecto temporarijs bonis ſeruandis; & regularium victui, & Eccleſiarum fabricæ & ornatui ſimul & pauperibus a perpetuis præfectis virtutis amore, vel formidine pœnæ prouideretur, iuxta l. 1. ff de Iuſt. & Iur. & cap. Irrefragabili, de Offic. ordin. Nec obſtat, quod contenta in prædicto cap. 8. non ſint hactenus obſeruata quoad reductionem in congregationes Prouinciales. Tum quia Pontifex Max. id rogatus facile fieri iubebit. Tum quia data eorum negligentia, ſuccedunt vt in eo exprimitur ordinarij, qui delegata poteſtate viſitatorũ defectum ſupplere poſſunt, vtentes eodem munere quo ipſi vſuri erant, ſaltem donec Congregationes in eo iuſte incipiant fieri, & continuentur.

II. Occurri poteſt paulo efficacius per diuiſionem bonorum inter Prælatum, conuentum, fabricam, & pauperes. de qua infra latius.

III. Per imitationem Carthuſianorum qui priores habent perpetuos ea lege illis impoſita, vt nihil ſine conſenſu capituli vel Conuentus, aut aliquorum Conſiliariorum ſiue diſcretorum ſiue definitorum in id a Conuentu electorum impendant ultra duos, quatuor, vel quinque aureos menſtruos, iuxta monaſterij opulentiam vel indigentiam in eleemoſynam impendendos.

VII. Confirmatur propoſitum eo quod ambitio, conuentiones ſimoniacæ, & alia mala prædicta ſpiritualia quæ oriebantur ex electionibus Epiſcoporum, quas poteſtate iure communi eis conceſſa, faciebant capitula Cathedralium eccleſiarum iuxta cap. Quia propter, & ſimilia, de Elect. fuit in cauſa vt bon. mem. Leo X. Franciſco huius nominis primo Regi Galliarum concederet ius præſentandi eos, vt patet ex concordatis inter eos, cum tamen electiones eſſent raræ: morientibus enim tantum perpetuis Epiſcopis fiebant. Quanto magis deberent eſſe in cauſa mala prædicta quæ in electionibus triennalibus admittuntur, non ſolum ne perpetui fiant triennales, ſed etiam vt triennales fierent perpetui. Confirmatur item ex eo quod Dominicanorum & aliquorum aliorum ordinum mendicantium generales ſunt perpetui, & Priores, Guardiani, & alij monaſteriorum præfecti particulares, deliguntur in capitulis Prouincialibus, vel generalibus, & non in monaſterijs particularibus, & quod in Comitijs Fräciſcanorum Romæ nuperrimè habitis, tempus officij generalis, quod antea ſex annis tantum durabat, prolatum fuit ad octo, quorum omniũ cauſa videtur eſſe, quòd nimium prædictorũ malorũ nimia electionum frequentia parit. Quare, vtcunq; res toleretur, in aliquot ordinibus mendicantium, quorum præfecturæ non ſunt adeo concupiſcibiles, certe in ordinibus non mendicantium, expediret eſſe Prælatos perpetuos, aut quod triennales deligerentur non a ſuis conuentibus,

bus, ſed a Congregationibus Prouincialibus, vel generalibus, vel a generali & ſuis aſſiſtentibus, à Capitulo generali deputatis, habita prius ſecretò iuſta informatione perſonarum ad id aptarum, vt ordo ſocietatis Ieſu prouidè ſeruare videtur. Quamuis ſatis nouerim hæc parum placitura iis, qui per frequentem præfectorum mutationem, & diligentem ſodalium ſubornationem, & non alias, ſperant ſe frequenter præfecturas conſecuturos.

4 Nota quarto id ad quod ſemper hoc cap. citatur nempè totam poteſtatem gubernandi monaſterium monachorum, tam quoad temporalia quam ſpiritualia pertinere ad ſolum Abbatem eius, quod efficaciter probat contextus in illis verbis. *Vniuerſa quæ ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiuſdem monaſterij pertinent.* iunctis illis verbis *Tota poteſtas* An autem idem ita efficaciter probet quoad monaſteria Canonicorum regularium dicetur infra. Idipſum autem dicendum eſſe de illis probatur primo per cap. 2. Regulæ B. Auguſtini ibi. *Et diſtribuatur vnicuiq; veſtrum a Præpoſito veſtro victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia nõ æqualiter valetis oẽs, ſed potius vnicuiq;: ſicut cuiq; opus fuerit.* hæc ibi. Per quæ poteſtas tribuendi victum & veſtitũ ſoli præpoſito attribuitur. Nec obſtat quod alius eſt presbyter, & alius Præpoſitus in regula B. Auguſtini vt colligitur ex cap. 13. regulæ ibi. *Præpoſito tanquam patri obediatur, multo magis presbytero, qui omnium veſtrum curam gerit.* Non (inquam) hoc obſtat, quoniam Præpoſitus qui eſt proprior, ſiue ſubprior clauſtralis, eſt quaſi Vicarius presbyteri, qui eſt Prior conuentualis, & ambo quaſi vnam perſonam gerunt. Et ita per præfata verba probatur quod etiam arbitrium iudicandi quid & quantum cuiq; opus ſit, pertinet ad Prælatum. Quod parum aduertentes peccant, qui in perfecta communitate viuentes detrahunt prælatis, eo quod aliis aliud, vel pluſquam ſibi tribuant, contra illud eiuſdem regulæ Auguſtini cap. 6. *Qui infirmi ſunt, ex priſtina conſuetudine: ſi aliter tractantur in victu: non debet aliis moleſtum eſſe, nec iniuſtum videri eis quos fecit aliqua conſuetudo fortiores. Nec illos fœliciores putent quia ſumunt quod non ſumunt ipſi, ſed ipſi potius gratulentur, quia valent quod non valent illi.* & contra illud paulo inferius additum. *Nec debent velle omnes quod paucos vident amplius: non quia honorantur, ſed quia tolerantur, accipere.* & contra illud inferius adiectum. *Illos ſane exiſtiment ditiores, qui in ſuſtinenda parcitate fuerunt fortiores. Melius eſt enim nudus egere, quam plus habere.* & contra illud eiuſdem cap 9. *Si ſuper indumento inter vos contentiones & murmura oriuntur, & conqueritur aliquis ſe deterius accepiſſe quam prius habuerat, & indignum ſe eſſe quod non ita veſtiatur, vt alius frater veſtitur: hinc vos probate, quantum vobis deſit in illo interiori ſancto habitu cordis, qui pro habitu corporis litigatis.*

II. Probatur prædictum notabile per illud eiuſdem regulæ, cap. 10. *Ille qui habet aliquo eundi neceſſitatẽ, cũ quibus præpoſitus iuſſerit, ire debebit.*

III. Per

III. Per cap. Quando, 86. diſt. deſumptum ex 12. cap. eiuſdem regulæ, quo cauetur vt ſolus Prælatus ſit immunis a petenda venia ſi duriora verba ſuis regularibus ſubditis dixerit, ne dum nimium ſeruatur humilitas, regendi frangatur authoritas.

IIII. Per illud eiuſdem regulæ, cap. 21. ibi *Obediatur presbytero, qui omnium veſtrum curam gerit:* Ampliatur hoc notab. ad Abbatiſſas, Prioriſſas, Præpoſitas, & alias quocunque nomine appellatas quæ monialium conuentibus præficiuntur ſecundum Card. in Conſ. 17. col. 4. per cap. Dilecta, iuncta gloſ. de Maiorit. & obed. quæ probant adminiſtrationem omnem tam ſpiritualem quam temporalem monaſteriorum monialium pertinere ad præfectas eorum, niſi quoad ea quorum eſt fœmina incapax veluti ordinis, cap. Noua, de pænit. & remiſſ. E contrario autem limitandum eſt quoad ea in quibus tenetur Abbas vel alius præfectus requirere conſenſum vel conſilium Capituli vel Côuentus, vt tangitur infra. n. 11. Circa hunc textum & hoc notabile quartum quæritur primo. An ſit verum id quod ex eis infert Pan. in cap. Cum Eccleſia Vulterana, col. 4 de Elect. ſcilicet quod iure communi ſolus Abbas ſine conſenſu Conuentus poteſt creare monachos. Quod ipſum tenet etiam in Capitulo Ad Apoſtolicam, de Regular. & in cap. Ea noſcitur, de his quæ fi. a præl. probatus a Selua de Benefic. part. 2. quæſt. 22. pagin. 9. & prius a Felyn. cap. Quoniam, de Simon. & poſterius a Sylueſt. verb. Religio. 3. quæſt. 13. Cuius
5 tamen contrarium tenuit gloſ. cap. fin. de Regul. lib. 6. cum qua tranſeunt ibi communiter ſcribentes. Sed pro Panormit. faciunt vltra hunc textum, cap. Porrectum, & d. cap. Ad Apoſtolicam, de Regul. inductum vt ibi per eum, qui tamen reſoluit ſecutus ibi Ioan. Andr. quod Abbas poteſt creare monachos ſine conſenſu Capituli, ſed non ſine conſilio eius requiſito, licet non teneatur illud ſequi ea ratione quod Abbas debet expedire præcipua de conſilio ſui conuentus, iuxta regulam Benedicti, cap. 3. & quod creatio monachorum videtur eſſe de præcipuis. Ex quo infertur, Conuentum ſede vacante non poſſe creare monachos, per cap. fin. Ne ſed. vac. lib. 6. Quod videtur vbique etiam de conſuetudine ſeruari, quamuis rara videantur monaſteria in quibus ſoli Prælati ſine Capitulo creent monachos, vel Canonicos regulares. Quare conſuetudo vel priuilegium ſunt primum attendenda, & illis non extantibus, prædicta reſolutio Pan. tenenda.

II. Quæritur an ſit verum id, quod ex hoc textu & notab. infert Pan. communiter recept. in cap. Edoceri, de Reſcript. quod Prælatus ſolus poteſt agere & conuenire ac conueniri ſuper bonis monaſterij? & reſpondetur ſolo iure communi attento eſſe verum, pro quo eſt id, quod prius idem ibidem notab. vlt. dixit, ſcilicet, quod licet diuiſio bonorum vel adminiſtrationis eorum fieri poſſit inter Prælatum & Capitulum, tamen ea non conſonat iuri communi, iuxta quod omnia debent eſſe inter eos

communia

communia per cap. Non dicatis, 12. quæſt. 1. deſumptum ex cap. 2. Regulæ B. Auguſtini.

III. Quæritur in quæ huiuſmodi Abbas, Prior vel alius præfectus, vel præfecta eccleſiæ, vel monaſterij regularis habens totam monaſterii adminiſtrationem debeat ſolo iure cõi attento impendere fructuseius? Reſpondeo, quod in primis in neceſſarios & honeſtos vſus ſuæ perſonæ.

II. In ſimiles vſus fabricæ, ornamentorum & ornatus eccleſiæ vel monaſterii.

III. In ſimiles vſus conuentus, vel capituli.

6 IIII. In ſuſtentationem hoſpitalis & pauperum in illud confluentium, juxta ordinationem iuſtam, antiquam, vel nouam.

V. In vſus aliorum pauperum, & alios pios, vel in emptionem maiorum redituum ad augendum numerum Canonicorum vel monachorum in eo alendorum. Dixi (*in primis in neceſſarios & honeſtos vſus ſuæ perſonæ*) quia prius eſt ſuſtentanda eius perſona quam reliqua, cap. De his, de eccleſiis ædific. quod eſt ſingulare in hoc ſecundum Pan. quod tamen in Apolog. de redit. quæſt. 1. & in Propugnaculo eius. nouè limitauimus per ſolida fundamenta ibi adducta procedere ſolum quoad neceſſaria perſonæ quatenus eſt beneficiarius illius, non habita ratione qualitatum extrinſecarum, ſcilicet quod ſit filius Regis, vel valde nobilis, aut doctor, &c. in qua tamẽ re multi Abbates perpetui grauiter peccant, nimiam ſibi familiam ſecularem, & non tantum neceſſariam aſſumendo, quum ſecundum obſeruantiam regulæ ſuæ primæuam, paulo plus quam alii monachi debeant impendere, niſi excipiendis hoſpitibus, quibus tamen menſas non ſybariticas, non opiparas, ſed quæ præſeferant religionem, modeſtas exhibere deberent, vt de clericorum menſis diximus in d. Apolog. quæſt. 1. Dixi ſecundo (*in ſimiles vſus fabricæ, & ornamentorum eccleſiæ*) prius enim videtur ſuſtentanda eccleſia cum ſibi neceſſariis, quam conuentus alendus in ea. Tum quia locus præcedit locandum, ſaltem natura, quia non entis non ſunt qualitates .l. Si ſeruum, §. 1. ff. de Act. empt. quod prudentia Hieronymianorum egregia optimè ſeruat, non deputando Conuentum monaſterio ædificando, donec eccleſia, clauſtrum, dormitorium, refectorium, officinæ, & alia neceſſaria conuentui ſuſtentando perfecta fuerint. Quo factum eſſe arbitror, vt in Regno Caſtellæ omnium Regnorum Hiſpaniæ maximo, multæ eccleſiæ canonicorũ regularium inueniantur hodie deſtitutæ conuentu quem olim ſolebant habere eo quod calamitate bellorum fructus earum decreuiſſent tantum vt vix ſufficerent ad alendos Prælatos, & conſeruandas eccleſias quarum præfectos arbitror teneri ad reponendum conuentum ſi fructus rediiſſent, vel redirent ad ſtatum antiquum, vel ad alium qui ſufficeret ad alendum aliquem Conuentum, licet non æqualem antiquo, arg. cap. Quod pro remedio, 1. quæſt. 7. & cap. Cum ceſſante, de Appell. quò fit, ut merito

laudetur quidam nobilis Prior qui nuper trium uel quatuor canonicorum conuentum repoſuit in ſua eccleſia in qua ante centum annos deſierat eſſe conuentus, eo quod ad ſe & eos alendos; & non plures ſufficiebant fructus eius, fit item contra, ut uideantur mihi eſſe periculo proximi qui eiuſmodi eccleſias poſſident iure ſimplicium beneficiorum, dicentes non teneri etiam ad reſidendum in eis, & impedientes ne in eorum parochiis fiant domus quas habitent aliqui coloni quorum ſuperuentu incipiant eccleſiæ illæ fieri parochiales actu quæ ſine illis ſunt tales habitu tantum iuxta gloſ. recept. in cap. Licet canon, de Elect. lib. 6. Et ideo non obligantes ad continuam reſidentiam, nec exiſtentes de numero incompatibilium de quibus in c. De multa, de præbend. ſecundum doctrinam communem Pan. & aliorum ibidem, & alibi ſæpe.

7 Dixi tertio (*in ſimiles vſus Capituli, vel Conuentus*) quia prius videntur alendæ perſonæ capituli vel conuentus quam pauperes hoſpitalis. Tum quia ſunt propriores ipſi eccleſiæ conſeruandæ. Tum quia ipſis incumbit adminiſtratio fructuum & largitionis ſuperfluorum pauperibus, quod tamen limito non procedere vbi hoſpitali prius conſtructo & prius a pauperibus frequentato propter auctas facultates fuit additum monaſterium & conuentus, vt contigit in noſtra Roncaualle, vbi iam inde a Carolo Magno cœpit haberi hoſpitale generale peregrinantibus ex Italia, Germania, & Gallia, in Compoſtellam; & ex Hiſpanijs in limina Apoſtolorum Petri & Pauli, in terram ſanctam, ſanctumq; Domini ſepulchrum, & longe poſtea auctis facultatibus fuit inſtitutũ monaſterium cũ Priore, & conuentu Canonicorum Regulariũ quandã veluti militiam ſeruiendi pauperibus exercentium cum inſigni baculi figuræ F coloris viridis. Quo factũ eſt, vt ſolemnius quam alibi vſpiam gentium cœnaturis peregrinis, & pauperibus inſeruiant, primo enim quotidie ſub crepuſculum noctis quando peregrini & pauperes ſunt cœnaturi, ſigno campanæ ad completorium facto, conueniunt omnes canonici ſuperpellicijs induti in refectorio pauperum, & iubent eos accumbere ad menſas ordine longo ibi ſtratas Deinde aſcendunt omnes in quandam ibi poſitam orcheſtram per gradus eius cũ ſuo priore, & aliquibus alijs primoribus ſi adſunt. Tertio, circunſtante popello, & aliquot clericis, orant vna cum peregrinis & pauperibus cœnaturis generatim pro tota eccleſia Chriſtiana, & pro omnibus benefactoribus, & ſpeciatim ac nominatim pro multis Pontificibus, Regibus, Ducibus, & alijs priuatis viris tam Galliarum quam Hiſpaniarum, imo & Italiæ & Angliæ (in quibus olim magna bona donata a peregrinis poſſidebat) qui aliqua egregia beneficia in illud contulerunt, quodam clerico ex alto ſuggeſto eos nominatim ad memoriam per ſuas clauſulas reuocante, & vt ſingula Pater noſter, & Aue Maria dicant pro illis præmonente, quæ omnes aſtantes tam peregrini & pauperes, quam alij deuotè & ſummiſſe pronunciant.

IIII. Vnus è primoribus conſidentium: cui cauſa honoris id munus defertur, quiq; cauſa colendi Deum in ſuis peregrinis, & pauperibus gratè illud ſuſcipit quantuſcunq; ſit, etiamſi ſit Rex, vel Cardinalis, & deſcendit, incipienſq; a paupere poſtremo loco accumbente ſingulis peregrinis & pauperibus ſingulos panes prius a ſe oſculatos apponit, & regreditur ad orcheſtram alijs miniſtris potum & obſonia adijcientibus, quando iam canonici ſolemnem menſæ benedictionem agunt, qua peracta peregrini & pauperes incipiunt cœnare. V. Canonici adeunt eccleſiam ad celebrandum completorium. Quod miniſterium (nuper cum illa glorioſæ mem. Iſabella nupta Regi noſtro Philippo II. a patre ſuo Henrico Galliarum Rege II. traduceretur in Hiſpaniam) illuſtrauit Illuſtriſſimus idemq; Reuerendiſſimus Galliarumq; Regum ſanguine ſplendidiſſimus Cardinalis Borbonius qui cum fratre ſuo Rege eam comitabatur, media enim hyeme, niue, gelu, & glacie rigente Pyrenæo monte in cuius ferè vertice ſitum eſt prædictum hoſpitale, trecentis qui ea veſpere conuenerant peregrinis & pauperibus inſeruiuit, trinaq; regalia Hiſpana vltra cœnam conſuetam benignè largitus fuit. Ob prædictam limitationem qua hoſpitalia quædã præferuntur conuentibus, memini dicere aliquando cum audiſsē ob ſumptus nimios Prioris, & decrementum redituum clauſas fuiſſe hoſpitalis portas, iuſtius forte potuiſſe claudi, vel minui portiones eius, & Conuentus quam peregrinos, & pauperes in tam aſpero & deſerto monte ſuis fraudare portiunculis, quas aliqua ex parte ſuppletas fuiſſe a canonicis ob pietatem ſe ſuo victu fraudantibus, intellexi.

Dixi IIII. (*in ſuſtentationem hoſpitalis, & pauperum in illud confluentium, iuxta iuſtam ordinationem antiquam vel nouam*) prius enim eſt prouidendum illis quam alijs pauperibus, quia hoc lex generalis, & illud ſpecialis iubet, & generi per ſpeciem derogatur. l. In toto, ff. de Reg. Iur. & cap. Generi, eod. tit. lib. 6. quod tamen limitandum eſt, vt ſupra dixi ne procedat vbi hoſpitale eſt antiquius monaſterio, & conuentu quæ auctis facultatibus illi acceſſerunt, illic enim hoſpitale arbitror præferendum conuentui, vt prædixi.

Dixi V. (*in vſus aliorum pauperum, & alios pios, &c.*) Tum quia omnes reditus Eccleſiaſtici etiam ſecularium beneficiariorum ſuperflui naturæ & decentiæ, ſunt eis impendendi vt late probauimus in prædicta Apolog. quæſt. 1. Mon. 27. Tum quia ſuperflua monaſteriorum & hoſpitalium diuitum iuſtius videntur impendi in opus pium augendi numerum canonicorum, vel monachorum, vel alimentorum hoſpitaliumq; in alia extranea etiam pia, eo quod in eccleſijs & monaſteriis tot ſunt inſtituendi, quot poſſunt de reditibus eorum ſuſtentari, iuxta gloſ. recept. cap. 1. de inſtitut. eo quod auctis facultatibus, augendus ſit numerus canonicorum & monachorum, cap. Cum M. de Conſtit. vt ibi per omnes annotatur, & cap. Aucté, a contrario ſenſu, de inſtit. Quo fit primo vt magno-

pere deſiderem noſſe qua ratione iuſtè defendi poſſint a peccato præfecti eccleſiarum & monaſteriorum quibus honeſtè ſuſtentatis, multa ſuperſunt, & non curant augere numerum canonicorum vel monachorum, nec alimentorum hoſpitalium, quod ipſum videtur de capitulis, & eorum Archidiaconis plurima ſuperflua ſuæ ſuſtentationi habentibus, ſitq; ſecundo iuſtè me reſpondiſſe cuidam Reuerendo admodum Archidiacono Cameræ eccleſiæ Pampilonen. interroganti me rationem qua defendi poſſet a petitione augmenti veſtiarij annui canonicorum eius. Reſpondi enim difficilius defendi poſſe a petitione augmenti canonicorum, quibus auctis, veſtiariorum numerus augeretur, eo quod multa ſuſtentationi ſuæ honeſta ſuperfluerent. III. Fit vt Abbates, & alii præfecti quibus dimidium vel alia pars aliquota per diuiſionem canonicorum debetur, cauere debeant, ne putét ſuperflua ſuæ decentiæ poſſe nimis iuſtè largiri in vſus etiam pios alios ab vſibus reſpicientibus ipſum monaſterium, quum vix vnquam deſit cauſa augendi ſuorum regularium numerum.

Diuiſionis Roncæuallis Clypeus.

8 IIII. Quæritur an quatuor Priores qui proximè noſtræ Roncæualli præfuerunt, iuſtè tentauerint irritare diuiſionem adminiſtrationis omnium fructuum omnium bonorum eius in tres partes, quam ante illos fecit nobis obnixiſſimè procurantibus Salmanticæ dominus Franciſcus a Nauarra, Regio ſanguine, literis, & virtutibus heroicis Illuſtriſſ. qui poſtea obiit Archiepiſcopus Valentinus, ſui maximo deſiderio relicto, cuius partem negantem nos anno 1552. neruoſe defendimus diſputatione illa, quam Clypeum diuiſionis adminiſtrationis bonorum Roncæuallis appellauimus, cuius ſummam paucis demptis, & aliquot ex hoc Commentario, & ex alio quod cum eo componimus in cap. Non dicatis, 12. quæſt. 1. adiectis in hanc quæ ſequitur formam ſubiicimus.

ARGVMENTVM.

ANNO 1531. menſe Maio, cum Salmanticæ iuriſprudentiæ addiſcendæ incumberet præfatus dominus Franciſcus a Nauarra, tunc præfectus & prior monaſterii & hoſpitalis Roncæuallis, nunc autem Archiepiſcopus Valentinus complurium virorum, cum doctorum, tum piorum ſuaſu, omnium bonorum eiuſdem monaſterii, & hoſpitalis fructus cum conuentus ſui conſenſu in tres diuiſit partes, quorum prima cederet hoſpitali & fabricæ. Altera Priori & eius menſæ. Tertia conuentui & eius menſæ, ſubiectis multis declarationibus. Quarum prima erat, ne bona vlla inter eas cenſerentur diuiſa, ſed ſola illorum fructuum adminiſtratio, cuius diuiſionis confirmatio poſtea commiſſa fuit a Clem. VII. anno

domini

domini 1532. & quia eo viuo non fuerunt expeditæ literæ, poſtea Paulus III. eas in forma rationi congruit, expediuit anno 1534. menſe Nouembri, cum prius eodem anno 34. menſe Maio Cæſarea & Regia Maieſtas Caroli V. ſuas ad id porrexiſſet preces, ſuumq; tanquam patronus, præſtitiſſet conſenſum. Quibus literis allatis Roma anno 1541. præſentatiſq; D. Remigio a Gogni Archidiacono Pampilonenſi, ille, vt erat doctiſſimus, piiſſimuſq;, ſeruatis omnibus ad vnguem, quæ ſeruari debebant, eam confirmauit. Quæ confirmatio notificata procuratori prædicti Franciſci prioris & prædicto conuentui, planè fuit ab eiſdem approbata. Quin & ab eo tempore in hunc Septembrem anni 1557. ea diuiſio in dicto monaſterio fuit, eſtque vſitata & vſitatur. Et quidem pro præfatis quatuor prioribus facit.

Primo, quod regula grauiſſimi ſanctiſſimiq; patris noſtri Auguſtini tota eſt in nutrienda, conſeruandaq; canonicorum monaſterii concordia vt eius principium demonſtrat, quam tamen per hanc diuiſionem aiunt grauiter labefactari.

II. Quod eadem Regula eiuſdem patris in cap. 2. præcipit, vt omnia ſint in monaſterio cōmunia, nilq; cuiquā ſit proprium, cuius contrariū inducit hæc diuiſio, quæ alia Priori, alia hoſpitali, alia appropriat cōuentui.

III. Quod regula ipſa & multa, quæ poſtea emanarunt conſilia, Pontificumq; decreta iubent, vt ſolus Prælatus omnia monaſterij bona gubernet, vt patet in hoc cap. & Notab. 4 ex eo decerpto. At ſtante ea de qua loquimur diuiſione, non poteſt ſolus prior omnia bona monaſterij Roncæuallis gubernare, Ergo &c.

IIII. Quod ſedes Apoſtolica nemini intendit præiudicare niſi conſentienti, l. 3. §. Si quis a principe, ff. Ne quid in loc. pub. & cap. Super eo, de off. deleg. At hæc diuiſio, plurimum præiudicabat præfatis prioribus, qui ei non conſenſerunt, vt palam eſt, Ergo &c.

V. Quod abſurdum videtur, vt canonici ſubditi, obedientiamq; priori præſtantes, tantam habeant in adminiſtrando monaſterio poteſtatem, quantam ipſe prior eis loco Dei præfectus. At per hanc diuiſionem canonici Roncæuallis æquari videntur priori in adminiſtranda ea, Ergo &c.

VI. Quod regula prædicti patris noſtri Auguſt. iubet canonicis vt in omnibus & per omnia ſuo prælato obediant id quod etiam multi canones & iura teſtantur, adeo quidem vt exiſtiment, nullum religioſum habere velle, aut nolle, ſed totum eius ex ſui prælati voluntate pendere arbitrium, cap. Religioſus, de Elect. lib. 6. cuius contrarium hæc diuiſio inducit. Siquidem præbere videtur canonicis poteſtatem contradicendi priori quoad ea, quæ ad partis ſuæ, & hoſpitalis adminiſtrationē attinent.

VII. Quod præfatus dominus Franciſcus prior non potuit ſucceſſoribus legem ponere. Quippe qui in parem non habebat imperium c. Innotuit de Elect. & l. penult. ff. de recept. arb. ac conſequenter præfati prio-

res potuerunt eius diuiſioni contraire.

VIII. Quod impetrationes ſubreptitiæ, non valent, cap. Poſtulaſti, & cap. Super literis, de Reſcript. & ſubreptitia eſt illa impetratio, per quam conceditur id quod nullatenus aut difficilius conceſſiſſet Papa, ſi tota ei veritas narrata fuiſſet, d. cap. Poſtulaſti. At non videtur veriſimile Papam qui ſummus eſt religionis cuſtos, & fautor prædictam diuiſionem confirmatum ire, ſi præſciuiſſet per eam diminutum ire religionis obſeruantiam in prædicta Roncaualle. Conſtare autem videtur per eam in illa diminui religionem, quippe, quæ cauſa eſt, ne in multis rebus canonici ſuo prælato obediant, occupentq; ſe multis negotijs a quibus vellet eos prælatus abſtinere.

VIIII. Quod qua facilitate Romanus Pontifex prædictam diuiſionem ad petitionem D. Franciſci confirmauit, eadem ad petitionem ſucceſſorum eius illam reuocare poteſt, arg. cap. 1. de Reg. iur. ac conſequenter patet via qua ea infringatur, & reuocetur.

X. Quod hæc diuiſio magnam præſtat materiam litibus ſuper ea inter prælatum & couentum habendis. At quæ diſpoſitio materiam delinquendi præſtat, non eſt valida, cap. Ex parte, de conſuet. & l. Conuenire, ff. de pact. dotal.

XI. Quod D. Franciſcus huiuſce diuiſionis primus author nunquam eam ſeruaſſe dicitur, nec debuit ille alijs legem, quam ſibi nolebat, imponere, cap. Cum omnes, de conſt. & in Rubr. ff. quod quiſq; iur.

XII. Quod nullus adhuc, vt aiunt, prior, qui in prædicto monaſterio reſederit, eam ſeruauit, & ideo nulla de illa obſeruanda poſſeſſio allegari poſſe videtur.

XIII. Quod aliquot priores dicuntur contra eam proteſtati fuiſſe, & conſtat proteſtationem ac reclamationem multum ſolere prodeſſe reclamanti, ac proteſtanti, cap. 1. de his quæ vi, & cap. fin. de Appell.

XIIII. Quod licet intentio animi recta requiratur, quo opus agentis ſit bonum, non tamen ſufficit, cap. Non ſolum, de Regul. lib. 6. quandoquidem & Iudæorum multi bona intentione peſſimum opus crucifigendi CHRISTVM operati, vel cooperati fuerunt, & ideo quamuis intentio prædicti D. Franciſci, ac ſuaſorum eius, bona fuerit in prædicta diuiſione facienda, non tamen id conſequitur diuiſionem fuiſſe bonam. Quoniam aliæ illi, vt aiunt, circunſtantiæ defuerunt.

XV. Quod omnium optima regendi ſpecies eſt monarchia, in qua vnus ſolus gubernat, vnus omnia præcipit, & vetat, ideoq; ſapientum ſententia poſtponitur illi Ariſtocratia, & Democratia, in quibus totus populus, aut ſoli eius optimates gubernant. Conſtat autem doctiſſimum illum Auguſtinum voluiſſe, vt in ſuis monaſterijs optima regendi ſpecies, quæ eſt monarchia ſeruaretur, & non Ariſtocratia, vel Democratia. At per hanc diuiſionem tollitur illa & inducuntur hæ, quæ quia contra regulam

gulam ſunt non erunt ſeruandæ.

XVI. Quod hæc diuiſio videtur eſſe in cauſa quare nullus prior reddere poſſit Deo nec hominibus eam de villicatione ſua rationem quam debet contra cap. Irrefragabili, de offic. ord. Quia villicationem habet generalem & vniuerſalem totius Roncæuallis de qua tamen non poteſt, quam debet rationem reddere. Quia hæc non patitur, vt ipſe omnia gubernet.

XVII. Quod quando aliqua diuiſio fructuum bonorum Roncæuallis eſſet facienda, illa non deberet fieri quoad bona, neq; quoad adminiſtrationem: ſed quoad fructus. Ita quod ſolus prior ea omnia adminiſtraret, & tertiam partem fructuum ſibi retineret. Alteram hoſpitali, & tertiam conuentui præberet, ad idq; faciendum excommunicationis pœna tenetur. Quoniam per hanc minus læderetur prioris anthoritas, minus occuparentur canonici, & æque omnibus prouideretur, ac per eam quæ nunc vſitatur.

XVIII. Quod nimium magna & nimium libera videtur relinqui priori ſua tertia: nimium quidem magna, quia nulla religio, nulla iuſta politia pati videtur, vt tantum ſibi inſumat ſolus prælatus, quantum totus conuentus, cum tot presbyteris, pueris, & alijs ad eum attinentibus, & quantum hoſpitale adeo generale, & tota fabrica ædificiorum monaſterij, & aliorum piorum ei annexorum.

Videtur item relinqui ei nimium libera, quippe, quæ relinquitur ei ad ſuum libitum diſponenda.

9 His tamen omnibus non obſtantibus, aſſerimus diuiſionem præfatam, validam, vtilem, & vt nunc res humanæ ſeſe habent, neceſſariam eſſe Roncæualli conſeruandæ, augendæq;

I. Quidem quod determinatio expreſſa Rom. Pontif. in corpore iuris clauſa, nempe in cap. Edoceri, de Reſcript. habet diuiſionem bonorum inter Abbatem & Conuentum per eoſdem etiam ſine authoritate Papæ factam eſſe validam, vbi omnes doctores id affirmant, addentes eam tripliciter fieri poſſe, ſcilicet, quoad bona tantum, quoad adminiſtrationem tantum, & quoad bona & adminiſtrationem ſimul.

II. Quod licet diuiſio facta per ſolum prælatum, & ſuum conuentum ſine authoritate Papæ valida reuocari poſſit per eoſdem, iuxta communẽ Pan. Dec. & aliorum ſententiam, quam ibi ſequimur. Facta tamen authoritate eius, præſertim cum clauſula irreuocabilis obſeruantiæ, reuocari non poteſt per eos, nec per alios inferiores, arg. cap. Inferior, 21. diſ. Clem. Ne Romani, de Elect. At hæc diuiſio non ſolum eſt prælati, & conuentus authoritate facta, ſed etiam authoritate Papæ, & nõ qualiter qualiter, ſed ex certa ſcientia cũ cauſæ cognitione, & clauſula irreuocabilis obſeruantiæ confirmata, ac proinde tam firma ac ſi a principio fuiſſet ab eodem facta per ea quæ citat Dec. in Rubr. de Conf. vtil. a n. 7. Igitur non ſolũ valet:

ſed

ſed etiam irreuocabilr obſeruari debet.

Tertio, quod omnis diſpoſitio in quam faciendam concurrunt poteſtas, & voluntas ad id ſufficientes, valida eſt, & firma, cap. Cum ſuper, cum gloſ. fin. & ei adnot. de offic. deleg. At hæc diuiſio eſt huiuſmodi. Quoniam in eam faciendam concurrunt poteſtas, & voluntas Prioris, & conuentus, & confirmatio Papæ ex certa ſcientia, & cum cognitione cauſæ. Concurrit etiam aſſenſus Regius patroni, & nihil neceſſarium deficit, Ergo valida eſt.

Quarto quod innumeræ diuiſiones multo maiores quam iſta de qua loquimur, reperiuntur factæ, ſeruatæ ac cultæ in Orbe Chriſtiano, tam in eccleſijs Cathedralibus, quam in alijs conuentualibus, præſertim ordinis canonicorum regularium, cuius eſt prædictum Roncæuallis monaſterium: At nemo audebit dicere illas non valere, infringiue poſſe a prælatis, ſine Capitulorum, Conueutuumq; conſenſu, Ergo nemo audeat dicere hanc, de qua loquimur, inualidam, infringiue poſſe a prælato ſuo ſine ſui conuentus aſſenſu, quia de ſimilibus idem debet eſſe iudicium, cap. Dudum, 2. de Elect. & l. Illud, ff. ad leg. Aquil.

Quinto probatur ꝙ prædicta diuiſio ſit vtilis & neceſſaria ex eo, quod experientia quæ rerum magiſtra eſt, cap. Quam ſit, de Elect. lib. 6. clamat nullam ferè eſſe in Hiſpania prædicti ordinis canonicorum regularium eccleſiam, in qua bona inter prælatum, & conuentum non ſint diuiſa quæ non ſit penè deſtructa, & a prælatis eorum omnia fere ſuis, ſuorumq; vſibus applicantibus in tantam pauperiem redacta, vt aut conuentu omnino careant, aut non habeant niſi vnius, duorum, aut trium tantum, id quod plus ſatis teſtantur multa quæ Caſtella, Luſitania & Galecia continent monaſteria. Diuiſio enim hæc eſt in cauſa quare illa duo Illuſtriſſima monaſteria S. Iſidori Legionenſe, & S. Mariæ Parracenſe permaneant in Caſtella. Quare item monaſterium S. Crucis Conimbricenſis refulgeat in Luſitania. Quare item hoc Roncæuallis creſcere incipiat in Nauarra, cum compertum ſit reditus eius duplo minores fuiſſe ante diuiſionem, quam nunc, & pro comperto habetur apud eos, qui hanc rem prudenter quadraginta annis proximis perpenderunt, nouiſſimum, eundemq; iuſtiſſimum priorem, qui nunc præeſt longe minores reditus inuenturum fuiſſe, & longe minus fructuum collecturum, niſi diuiſionis beneficio res eius ſeruata fuiſſet.

Sexto, huius, de qua agimus, diuiſionis vtilitas, & neceſſitas ſignificatur his verbis, quæ ei inſeruntur, quæq; tangunt primariam eius faciēdæ cauſam, nempe. *Viſum eſt omnibus in quibus monaſterijs Abbates, Prioreſue inſolidum gubernant bona, & reditus delabi, ac perire, canonicos, ac monachos nudos ac famelicos in ſibi præfectos obmurmurare, antiqua paſſim ruere ædificia, noua raro conſurgere, eorumq; fructus vſibus cognatorum aliorumq; profanis cedere, pauperes Chriſti non excipi qua deceret benignitate, præſertim*

quod

quod iam fere omnes religioſis non mendicantibus præfecti, commendatarij ſunt, ac mercenarij, tondereq; magis quam paſcere ſtudent gregem, quæ maxime acciderent in noſtra Roncaualle montis Pyrenæi vertici contermina.

Septimo eiuſdem diuiſionis vtilitas & neceſſitas efficaciſſimè ex eo colligitur, quod omnium qui Roncæualli poſt D. Franciſcum a Nauarra præfuerunt, oĩumq; qui poſthac ei fortè præfuturi ſunt iuſtiſſimus, qui ſuum ius cuiq; ſeruaturus ſit videtur eſſe admodum Illuſtris D. Don Antonius Manricus a Valentia, qui nunc ei præeſt, quiq; ſæpe dixit, tertiam partem ſibi adiudicatam maiorem iuſta videri, ideoq; nihil de duabus alijs tertijs ſuis velle applicare. Attamen ipſius miniſtri non pauca eis applicaſſent, niſi conuentus ei reſtitiſſet. Quoniam procurarunt aliqua ædificia ex ſola parte hoſpitali deputata fieri, quibus faciendis Prioris quoque pars contribuere debebat, ægreq; tulerunt contradictionem Capituli, quam noſtrum reſponſum ſequutum fecit, nonnullis etiam plauſtris, bobus, & equis, partibus hoſpitali, & conuentui contributis in prioris vſus dicuntur vſi. Quin etiam dicuntur capere tertiam partem tritici, vini, auenæ, & aliorum fructuum & pecuniarum ex his quæ iam parata & bene collecta ſunt a clauicularijs, relinquendo pro alijs duabus tertijs ea, quæ nec collecta, nec parata ſunt, & quorum aliqua pars nunquam, vel tarde parabitur, ob grandem debentium paupertatem, fraudem, potentiam, violentiam, vel aliam ſimilem cauſam, qua de quotidie vidimus multos creditores ſuis fraudari debitis in tempus, aut in perpetuum. At certum eſt, multo plus valere tertiam partem ex melius paratis deſumendam, quam aliam tertiam ex alijs male, ac bene paratis accipiendam. Si igitur tam ſelecti Præfecti tempore, ſcientis per diuiſionem cautum eſſe primam tertiam hoſpitali eſſe ſoluendam, & affirmantis ſe ſua tertia parte contentum, vix ſe continent eius miniſtri ab alijs duabus tertijs per ſolemniſſimam diuiſionem a tertia Prioris ſui heri ſeparatis, quid ſperes aliorum vulgaris ingenij & farinæ prælatorum tẽpore, ſi diuiſionis vallo ea quæ ad hoſpitale & canonicos pertinent, nõ defenderentur ab eorum incurſione?

Octauo, vtilitas diuiſionis Roncæuallis eo amplior oſtenditur, quod eo gratior eſſe deberet priori, quam vlla cuiuslibet alius Hiſpaniæ monaſterij, quod per hanc nihil vltra ſuas portiones canonicas ſibi applicare poſſint canonici, clauicularij, vel alij. Imo quicquid illis his ſolutis reſiduum fit, totum ſeruatur vel ad augendum numerum canonicorum, vel ad alia opera pia, quæ magna eſt occaſio concordiæ inter prælatum, & ſuum conuentum ſeruandæ, magnaq; occaſio prælato, liberalitatis, & pietatis exercendæ. Quoniam id erit magnus impulſus ad plus fauendum partibus hoſpitalis, & canonicorũ quam ſuæ. Cum circa rationes reddendas, vel alias aliquid dubij emerſerit, an prioris parti, an alijs ſit aliquid applicandum. Gaudebit enim pius prælatus nonnunquam aliquam particulam ſuæ partis ſibi perire, præuidens eam pauperibus, & operibus pijs, ac

conſequenter Ieſu CHRISTO accreſcere.

Nono huius diuiſionis commoditas, & vtilitas ex eo colligitur, quod nullum aliud præiudicium per eam fit Prælato, ſi res ſatis perpendatur, quam quod imponitur ei neceſſitas vt velit, faciatq; id quod velle faccereq; tenetur, fœlix autem (vt ait Gregorius) eſt neceſſitas quæ nos ad meliora compellit. An non teneretur Prior Roncæuallis, ſi antiqua communitas duraret, velle vt ſuis canonicis, qui pondus & æſtum cultus diuini, imo & omnium penè negotiorum monaſterij portant, victus honeſtus miniſtraretur? An non teneretur adminiſtrare? An non teneretur velle prouidere hoſpitalitati, fabricæ, & ornamentis cultui diuino neceſſarijs? Quid autem aliud per Deum immortalem fit per hanc diuiſionem noſtram, quam quod volente, nolente priore mediocri modo prouideatúr prædictis, quibus Priorem oportebat ſub pœna damnationis æternæ prouidere? Qui tamen ob varias cauſas forte non prouideret? Audiuimus enim, imo & vidimus frequenter canonicis Roncæuallis ſuum ſtipendium non ſolum veſtiarij, ſed etiam victus in plures menſes, & annos dilatum, & fortaſſis nunquam omnino ſolutum, ea quandoq; ratione, vt Prior prius ſibi ſuæq; commoditati conſuleret, nonnunquam autem vt vindictam ſumeret de canonico, qui ei noluiſſet male placere, quo Deo beneplaceret, dum alienationibus, & ſumptibus in cognatos, aut amicos, male, aut vane faciendis reſiſteret.

Decimo, id ipſum comprobatur, quod ipſimet Roncæuallis Priores aiunt, ſatis, ſuperq; per hanc diuiſionem Prioris menſæ relictum, rationemque tam diuinam, quam humanam dictare, vt tantum, aut plus tribuatur pauperum in hoc generale hoſpitale confluentium vſui, ob cuius contemplationem omnia bona Roncęualli ſunt data, vel relicta, quantum ſoli priori qui primus in colligendis pauperibus eſſe deberet. Conuenio vos igitur domini Priores, vultis ne vt fiant prædicta, quæ iuſta eſſe decernitis, an non? Si non vultis, iniuſti eſtis, & nullatenus audiendi, ſi vero vultis, quid conquerimini de diuiſione hac qua fiunt ea, quæ vultis velleq; debetis vt fiant: certè, mea ſententia, gratias habere deberetis Deō, & eis qui eam primum fecerunt, fieriq; ſuaſerunt, eo quod paternitatibus veſtris materiam delinquendi abſtulerunt, occaſionemque facile bene merendi præbuerunt.

SVMMARIVM.

Concordiam & diſcordiam eadem res diuerſo reſpectu parit, nu 10.

Auguſtino ſi eſſent ſimiles Prælati, & Poſſidonio Canonici, diuiſione bonorum nil opus eſſet, nu 10.

Abbates quidam & aliquot alij Prælati per prodigitatem quærentes authoritatem, eam confundunt, nu. 10.

Diuiſio

Diuiſio bonorum inter Prælatum & Capitulum nil proprietatis inducit, nec quicquam obligationi antiquæ detrahit, nu. 11.

Regulæ de ſubſtantia non eſt vt ſolus Prælatus omnia gubernet, imo etiam iure communi multa de conſenſu, vel conſilio Capituli expedire tenetur, nu. 11.

Principem nulli velle præiudicare, intelligendum eſt de alio præiudicio, quam expreſſo, nu. 12.

Ius præſentãdi ad eccleſias conuentuales conceſſit Adrianus VI. Carolo V. n. 12.

Vniuerſis conceſſum, non videtur ſingulis competere, nu. 12.

Obedire in quibus tenetur regularis ſuo Prælato, & quod duobus contraria iubentibus, maiori eſt parendum, nu, 12.

Par in parem non habet imperium, nu 8. & nu. 12.

Expreſſio qualitatis iure inhærentis non eſt neceſſaria, nu. 13.

Legem quam quis non ſeruat alij ponere non debet, n. 8. nec vllam ſibi ponere poteſt, nu. 13.

Poſſeſſio abſq; præſentia domini quæri poteſt, nu. 14.

Proteſtatio contraria facto tollitur, & non præiudicat neſcienti, nec non conſentienti, nec in dubio videtur quis ei ſi eſt damnoſa conſentire, nu. 14.

Finis bonus nõ ſufficit ad actum bonum ſi alia circunſtantia neceſſaria deſit, n. 8. alias ſecus, nu. 14.

Regiminum triplex ſpecies. Monarchia in qua ſolus vnus gubernat. Ariſtocratia in qua ſoli optimates. Democratia in qua totus populus, quibus additur quarta, quæ ſub Ariſtocratia ſatis comprehenditur, in qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorum gubernat, ſicut illa in qua vnus de conſilio multorum gubernat ſub Monarchia continetur, nu. 15.

Eccleſiarum Prælatos dicentes non poſſe reddere rationem ſuæ villicationis, niſi tota penes eos ſit iuriſdictio, non eſſe audiendos, nu. 15.

Peccatum mortale de ſe peius excommunicatione, nu, 16.

Leges & ſtatuta ſine euidenti vtilitate non eſſe mutanda, nu. 16.

Bonorum diuiſio inter Prælatum & Conuentum, neutrum illorum facit ſuæ partis dominum, nu 17.

10 AD PRIMVM igitur pro dominis Prioribus propoſitum argumentum, fatemur in primis ſanctiſſimum illum Patriarcham noſtrum Auguſtinum maximè voluiſſe, ſua vt monaſteria charitate, ac concordia redundarent, id quod primum eius Capitulum palam continet. Fatemur item aliquo reſpectu concordiæ ſeruandæ multum conuenire, vt vnus ſolus in vna domo gubernet, dummodo nobis etiam concedatur ei concordiæ alijs reſpectibus conuenire, ne ſolus id faciat, ſed conſilio, & conſenſu alicuius, vel aliquorum in gubernando ducatur vel adiuuetur. Et quidem ſi ætatis noſtræ prælati tam parcè, tam abſtinentes, tam ſtudioſi pietatis, & literarum eſſent, ac Auguſtinus erat, ſi canonici huius ſeculi tam obedientes, tam ieiuniorum, & parſimoniæ amantes, tã pietatis literarumq;

ſtudioſi, tam parum temporalium cupidi eſſemus, ac erant Poſſidonius, & alij Auguſtini canonici, nulla certè diuiſione opus eſſet, omnes enim quæreremus magis ea quæ Chriſti ſunt, quam quæ noſtra, omnes eo magis gauderemus, quo minus negotiorum, & munerum nobis committeretur, quoq; frugalius, & parcius tractaremur. At quia multi ætatis noſtræ prælati ſuam authoritatem, ſuumq; decus in magna, & lauta familia, in opipara menſa, in veſte multa, & fulgida, in conuiuijs ſybariticis, & opiparis, in equis, mulis, & mulabus præpinguibus, ac fulgidè veſtitis, ponere cœperunt, ſimul etiam egere cœperunt ad ſe, ſuoſq; alendum omnibus fere ſuarum eccleſiarum reditibus, quos vbi ipſi ſoli impendere poſſunt, in ſuos primum vſus impendunt, eoq; fit, vt neceſſe ſit, ibi canonicos & monachos eſurire, nudos aut pannoſos incedere, neceſſe vt ædificia collabantur antiqua, noua raro ſurgant, ornamenta & alia in cultum diuinum neceſſaria pauca, eademq; rupta, fracta, ſordida, & inepta inueniantur, cui abuſui, ne dicam graſſationi, nullo alio præſentiore poteſt occurri remedio, quàm diuiſionis bonorum, quæ in pleriſq; facta eſt eccleſijs, aut ſaltem fructuum, quæ in noſtra Roncaualle. Ne quis autem miretur rem quæ vno nomine parit concordiam, alio parere diſcordiam: Conſideret ad concordiam inter prælatum, & canonicos nutriendam plurimum pertinere vt præficiatur prælatus, quem totus conuentus, aut maior pars elegerit, obidq; id ſtatutum fuiſſe in cap. Hadrianus, cap. Valentinianus, 63. diſt. & cap. Cum dilectus, de Conſuet. & cap. 1. & cap. Ne pro defectu, & cap. Ad noſtram, & cap. Quia propter, de Elect. & alibi ſæpe, multoque tempore obſeruatum. At quia id quodam reſpectu diſcordiam inter canonicos & monachos nutrire cæpit, cæperunt Romani Pontifices electionibus derogare, Imo & quod multo durius eſt, ius præſentandi Abbates, & Priores Regibus & alijs dominis ſecularibus concedere contra plurimos canones, 62. diſt. & alios, licet illi frequentiſſimè ad ea præſentent viros totius religionis ignaros & ineptos, qui dum reditibus Abbatiarum, perinde ac ſuorum patrimoniorum vtuntur, maximam monaſteriis diſcordiam, imo & ordini concitant, ſubmurmurantibus, ſubclamantibuſq; monachis, aut canonicis nil eos religionem promouere, multũ eam ſuo ſæculari exemplo impedire, omnia eos deuorare, deuaſtareq; &c. Quam quæ grauiſſima eſt, diſcordiam diu, noctuq; in choro, dormitorio, refectorio, locutorio, ac vbique locorum in monaſterijs continuatam, ſola diuiſionis virtus ſedare poteſt. In ſumma igitur concedimus conuenire vno reſpectu concordiæ, vt vnus ſolus in vno monaſterio gubernet, aliis tamen reſpectibus eidem concordiæ neceſſarium eſſe ne vnus ſolus gubernet, qui reſpectus ĩ hac noſtra ætate ferrea, vel potius fictili, maxime vigent, per quæ abunde reſponſum eſt primo argumento.

11 Ad II. Fatemur regulam patris noſtri Auguſtini iubere, vt omnia in eius monaſteriis ſint communia, negamus autem quod per hanc diuiſionem

hem quicquam alicui fiat propriũ. Nulli enim proprietas rei alicuius per eam conceditur, ſed ſolum adminiſtratio fructuum permittitur, quæ non ſolum priori, & conuentui: ſed etiam ſingularibus canonicis, non ſolum a ſupremo Prælato, qui Papa eſt, ſed etiam ab infimo Abbate, iuſta de cauſa concedi poteſt, cap. Monachi, & cap. cum ad monaſterium, de ſtat. mon. Neque putet prior poſſe plus poſt hanc diuiſionem de ſuæ partis fructibus donare, diſponereue, quam ante illa poterat. Non enim diuiſio hæc facta fuit, quo prioris poteſtas creſceret, ſed potius, vt decreſceret, quod latius in Apolog. lib. de Redit. eccleſ. nuper longe poſt hanc diſputationem compoſita, efficaciter probamus in quæſt. 1. mon. 41. Neq. putet conuentus aliquid aliud ei per hanc diuiſionem in parte ſibi deputata conceſſum, quam quod ita ipſe canonicis prouideat, ac Prior dum omnes fructus miniſtrabat prouidere tenebatur. Nihil enim aliud factum eſt, quam translatio poteſtatis adminiſtrandi partem illam fructuum de priore in Conuentum.

Ad III. reſpondemus primo, quod licet regula patris noſtri Auguſt. innuat ſolum prælatum omnia monaſterii bona gubernare debere, non tamen id iubet tanquam quod de regulæ ſit ſubſtantia, qualia ſunt caſtitas, paupertas, & obedientia, ideoq; fieri poteſt vt abſq; læſione regulæ, alia pars gubernationis alii monaſterii officiario committatur, quod palam permittunt præfata duo cap. Monachi, & Cum ad monaſterium, de ſtat. monach. cum aliis ibi citat.

II. Negamus iure conſtitutum eſſe, vt omnia ſolus Prælatus, ſine conſilio, ac conſenſu conuentus expediat, imo eo cautum eſt, vt ardua & aliqua alia, qualis eſt alienatio bonorum cum conſenſu, & aliqua cum conſilio expedire teneatur, cap. Sine ceſſione, 12. quæſt. 2. cap. Nulli, de reb. eccleſ. non alien. cap. Nouit, & cap. Quanto, & cap. Ea noſcitur, de iis quæ fiunt a prælat. cum aliis eis adnot. id quod omnes doctores paſſim docent. Et ita negamus concilia, Pontificumq; decreta, quæ poſt regulam emanarunt, iubere, vt ſolus prælatus omnia negotia monaſterii expediat. Quinimo multa ſunt quæ iubent expediri, cum conuentus conſenſu, multaq; cum eius conſilio. Quin & Benedictus in ſua Regula ita faciendum conſtituit.

12 Ad IIII. Concedimus non eſſe præſumendum in dubio Romanum Pontificem, vllumue alium Principem velle iuri alterius præiudicare: negamus autem non poſſe id facere. Imo velimus nolimus fateri cogimur eum id facere poſſe, frequentiſſimeq; facere, idq; ſeruari oportere, cum conſtat eam ei mentem eſſe. An non eſt præiudicium conuentuum quibus ius eligendi ſuum Prælatum, tam multo canone competit, vt Rex Catholicus præſentet Prælatos in omnibus Hiſpaniæ eccleſiis conuentualibus, quæ conſiſtoriales ſunt, cum vacauerint? Attamen id Adrianus VI. glor. mem. Carolo V conceſſit, eiuſq; maieſtas ea conceſſione vſus eſt, &

recte, omnium doctorum conſenſu, etiam in hoc ipſo de quo loquimur Roncæuallis monaſterio. Quia licet princeps in dubio nullius ius lædere videatur, lædit tamen cum eſt tale ius in quo lædere poteſt, & cõſtat eum habere animum in eo lædendi. Quare recte poſt alios reſoluit Phil. Dec. in cap. Super eo, de off. deleg. illud vulgatum deſumptum ex l. 2. §. Si quis a principe, ff. Ne quid in loc. pub. fi. ſcilicet, Principis diſpoſitio ſine alterius præiudicio accipi debet, intelligendum eſſe de alio præiudicio quam expreſſo. Itaq; cum conſtet Clementi VII. ac Paulo III. fuiſſe poteſtatem, & mentem derogandi priorum Roncæuallis iuri quoad ea, quæ in præfata diuiſione reperiuntur expreſſa, proculdubio ijdem voluerunt in illis præiudicare prioribus, ac præiudicarunt.

Ad V. Negamus primum per hanc, de qua loquimur diuiſionem, tantam in adminiſtranda Roncaualle præberi poteſtatem Canonicis eiuſdem quantam prior habet. Tum quia nulli canonico ulla in id poteſtas per eam conceditur, licet aliqua conuentui eorũ concedatur, non enim quod vniuerſitati conceditur, ſingulis eius tribuitur, cap. Qui manumittitur, 12. quæſt. 2. & l. In tantum, §. Vniuerſitatis, ff. de rer. diuiſ. Tum quia per eam prior ſolus ſuam partem adminiſtrat, & ſolus poteſt exigere rationem a conuentu canonicorum de adminiſtratione partis eorum, & an recte, an ſecus geſſerint cognoſcere, & ad ſoluendum reliqua cogere. Tum quia prior exigere poteſt rationem a canonicis de adminiſtratione ſibi commiſſa. Cum tamen nullus canonicorum, neq; conuentus eorum de partis priori deputatæ adminiſtatione vllam vllatenus rationem exigere, aut petere poſſit. II. Negamus etiam abſurdum viſum iri, vt Rom. Pont. authoritate, & priuilegio de conſenſu prælati, & conuentus æqua poteſtas prælato, & conuentui in re monaſterij adminiſtranda præberetur. Quandoquidem id iure fieri poſſet, quamuis fateamur abſurdum eſſe, vt ceſſante priuilegio ſummi Prælati, qui Papa eſt, tanta ſit poteſtas conuentui, quanta prælato in re monaſterij adminiſtranda. At nos non agimus de poteſtate prælati, & capituli, attento ſolo iure communi, ſed attento illo, & diuiſione prædicta Papæ authoritate ac priuilegio de conſenſu prioris, & conuentus, Imo & Regis confirmata. Quo plane quintum ſoluitur argumentum.

Ad VI. Negamus primum vllo iure caueri, vt religioſus in omnibus ſuo prælato pareat. Imo neq; in omnibus licitis & honeſtis, ſed ſolum in honeſtis, in quibus ſua regula expreſſe, aut tacite, directe aut indirecte ſuo eum prælato ſubijcit, vt Thom. in eo ab omnibus receptus declarat 2. ſec. quæſt. 104. art. 5. Quare multa etiam licita velle poteſt religioſus ſine vllo prælati conſenſu. Quale eſt edere, bibere, veſtire ac alia id genus multa facere, id quod etiam Dominic. recept. in eod. cap. Religioſus, in argumento citato teſtatur. Deinde reſpondemus argumento, quod maiore, ac minore ſimul iubentibus, maiori parere debet, & non minori. l. Contra

pupillum,

pupillum, §. 1. ff. de Reiud. & cap. Si dominus, cap. Iulianus, 11. quæſt. 3. At ſummus omnium prælatorum Romanus Pontifex eſt, cap. Cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. Cum ergo ipſe per huius diuiſionis confirmationem conuentui canonicorum Roncæuallis faciat facultatem adminiſtrandi ſuam partem, contradicendiq; in eo ſuo priori, iuſtè ac ſanctè in adminiſtranda ea illi contradicere poterit. Quia licet in eo voluntati prælati particularis non pareat, paret tamen voluntati prælati vniuerſalis, qui eſt Papa.

Ad VII. Concedimus D. Franciſcum antiquum priorem non potuiſſe ſua diuiſione præiudicare ſucceſſoribus. Quia par in parem non habet imperium, iuxta cap. Innotuit, de Elect, & l. Pen. ff. de recept. arb. Negamus tamen id non potuiſſe facere Romanum Pontif. cuius authoritate præfata diuiſio confirmata eſt, confirmata, inquam, non in forma cõi tantum, ſed ex certa ſcientia, & cauſæ cognitione præcedente, vt ſupra dictum eſt.

13 Ad VIII. Concedimus eam, quæ ſubreptitia eſt gratiæ impetrationem nil omnino valere, negamus autem confirmationem præfatæ diuiſionis ſubreptitie impetratam fuiſſe. Nil enim celatum fuit Rom. Pont. eorum quæ illi manifeſtanda erant. Nil item ei dictum, quod verum non eſſet. Nam licet non fuiſſet ei formaliter & expreſſe dictum, canonicos pluribus inuolutum iri negotiis, poſt præfatam diuiſionem, quam antea, dictum tamen fuit æquiualenter & tacitè, dicens enim expreſſe aliquid, ſatis dicit illud quod ei neceſſario ineſt, arg. Regulæ. Cum quid prohibetur, de Regul. iur. lib. 6. & deciſ. Rot. 75. de Reſcript. quæ habet Vrbanum Papam declaraſſe non eſſe faciendam in impetratione expreſſionem qualitatum communi iure inhærentium. Tradit Felyn. in cap. Super literis, n. 8. verſ. Secunda Regula eod. tit. & Rot. 13. tit. de Præb. in antiquior. Et ideo licet non fuiſſet Papæ dictum expreſſe quod per prædictam diuiſionem dabatur canonicis libertas non obediendi Priori quoad aliqua quoad quæ ante illam tenebantur, neque quod imponebatur eis neceſſitas intendẽdi animos ad plura negotia, quam antea, tacitè tamen & æquipollenter hæc fuerunt illi dicta, quum poteſtas & neceſſitas adminiſtrandi duas tertias partes fructuum ſine prioris conſenſu, illa neceſſario contineat.

Ad IX. Concedimus Romanum Pontific. poſſe quidem reuocare hanc ſuam confirmationem petente id aliquo Priore, imo & motu proprio, ſed negando quod non debeat ſeruari donec eam reuocet.

Ad X. Negamus, vllam per hanc diuiſionem præberi cauſam illicitè litigandi, quamuis ambitio, & cupiditas, aut prioris, aut canonicorum occaſionem arripere valeat, ex ea indebitè contendendi, quemadmodum & peruicacia, & temeritas multorum ex eccleſiæ ſacroſanctæ ſacramentorum inſtitutione cauſam arripiunt in ea debacchandi. Si enim D. Prior ſummo omnium Priori Papæ obediens, intra limites ſibi ab eo præfixos ſe

voluerit

voluerit continere, & canonicorum conuentus noluerit fines ſuos tranſilire, & vtrique ſibi conceſſis contenti falces in alienas meſſes non miſerint, nullæ tumultuoſæ lites, omnia pax erunt tranquilla.

Ad XI. Concedimus Don Franciſcum a Nauarra, qui huius diuiſionis fuit primus author, non potuiſſe ſucceſſori ponere legem, quam ipſe ſeruare noluit. Imo neq; legem, quam ſeruare voluiſſet, cap. Innotuit, de Elect. potuiſſe tamen ſupplicare Papæ, vt ſibi, & ſucceſſoribus poneret legem, & modum, quem ipſe, & illi ſeruare tenerentur, arg. cap. Propoſuit, de Conceſ. præb. Ideoq; fatemur hanc diuiſionem quatenus a prædicto D. Franciſco tantum emanauit, nil ſuos ſucceſſores ligare, neque ipſummet D. Franciſcum ligaſſe per ſupra allegata, n. 9. quatenus autem confirmata fuit a Papa ex certa ſcientia, & ab illo omnium religioſorum ſummo prælato proceſſit, cum irreuocabilis obſeruantiæ clauſula, ligaſſe tunc illum, eiuſq; ſucceſſores hodie ligare, iuxta Innoc. recep. in cap. 1. de Conſtit. Id autem quod argumentum tangit, nempe D. Franciſcum ſuo tempore eam non ſeruaſſe, nobis non conſtat. Quamuis pro ſatis comperto habeamus per citata in d. n. 9. eum non fuiſſe ad eius obſeruantiam obligatum, donec eius confirmatio Papæ authoritate illi addita fuiſſet. Quoniam non potuit ſeipſum ligare: quippe qui ſuper ſe iuriſdictionem nullam habere potuit. l. pen. ff. de recept. arbit. & l. Ille a quo, §. Tempeſtiuum, ff. Ad Trebell. Scimus item pauco tempore illum, poſtquam confirmatio facta fuit, Roncæualli præfuiſſe. Quoniam paulo poſt eam factam in in Epiſcopum Ciuitaten. aſſumptus, eam reliquit. Nec ignoramus parum, imo nil addi, aut tolli, diuiſionis prædictæ robori, eo quod obſeruata, vel violata fuiſſet illa a prædicto D. Franciſco, quandoquidem firmum eius robur, non erat hauriendum ab eius obſeruantia, ſed a poteſtate, & voluntate Papæ. Credimus autem nec abs re, prædictum D. Franciſcum ſeruaſſe quidem prædictam diuiſionem aliqua ex parte a tempore diuiſionis in tempus confirmationis, non tamen omnino. Quoniam ſciebat ſe ad id de iuris rigore non teneri, a tempore vero confirmationis ſeruaſſe illam omnino. Quippe qui optime nouerat parendum eſſe ſupremo prælato, ſummoq; Chriſti Vicario, præſertim poſt aſſenſum ei præſtitum.

14 Ad XII. Negamus primum nullum Priorem, qui in hac Roncaualle reſederit, eam diuiſionem ſeruaſſe, ſeruauit enim eam quantum prædictum eſt, prædictus D. Franciſcus, quem conſtat multo tempore in hoc monaſterio reſediſſe. Negamus item id, quod hoc duodecimum argumentum præſupponit, ſcilicet, non potuiſſe acquiri poſſeſſionem vſus prædictæ diuiſionis, niſi aliquis Prior, qui monaſterio reſediſſet, eam ſeruaſſet. Quandoquidem ad acquirendam eiuſmodi rerum poſſeſſionem, non requiritur aduerſarij præſentia, ſed ſufficit ſcientia, & patientia. l. Quoties, ff. de Seruit. adiuncta l. 2. C. eod. vbi Bart. & alii citati per Ripam in Rubr. de cauſ. poſſ. & in cap. Cum eccleſia, eod. tit. quæ hoc caſa

ſa

ſu affatim concurrerunt.

Ad XIII. Reſpondemus, negando primo, quod vllam talem proteſtationem, reclamationemue illus Prior aduerſus præfatam diuiſionem, fecerit. II. Quod eſto facta fuiſſet, ſublata eſſet per contrarium factum, quum proteſtatio contrario facto tollatur, cap. Sollicitudinem, de Appel. cap. Olim cauſam, de Cenſ. cap. Cum M. de Conſt. vbi gloſ. in verb. Præiudicio, cum Pan. & omnibus ſcribentibus tradit. At manifeſtum eſt omnes poſt præfatum D Franciſcum priores, eam ſeruaſſe, licet aduerſus eam extraiudicialiter ſubmurmurauerint, quod nil nocet, quominus poſſeſſio quæſita fuerit canonicis, ſiue eorum conuentui ſuper eius vſu, vt palam eſt: Nam proteſtatio alterius partis in alterius abſentia, & ea inſcia facta non prodeſt, imo neq; facta ea ſciente, ſi ei non conſentiat. Nec in dubio præſumitur conſentire, ſi ſit ei damnoſa, quæ communis reſolutio eſt, relata & probata poſt alios a Felyn. & Dec in d. cap. Cum M. de Conſtit.

Ad XIIII. Concedimus non ſufficere quo bonum ſit opus, vt recta intentione animi fiat, ſi aliæ illi circunſtantiæ deſunt. Negamus tamen huic, de qua loquimur diuiſioni, deſuiſſe aliquam, quæ illam efficeret iniuſtam, quod per dicta & dicenda conſtat.

Ad XV. Concedimus abſolutè quidem ac ſimpliciter optimam regendi ſpeciem eſſe monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua ſolus vnus gubernat, ſolus omnia præcipit, & vetat, ſecundum Ariſt. receptum a Thom. 3. Politicorum, lect. 6. & in 4. Politic. lect. 1. & libr. 1. de Regimine Princip. 3. 4 & 5. capitulis, licet ſoleat in Tyrannidem degenerare, quæ eſt peſſima ſpecies mali regiminis ſecundum eoſdem, præſertim in principio 4. Politicorum. Concedimus item patrem illum noſtrum Auguſtinum per ſuam regulam ſignificaſſe, vt in ſuis monaſteriis potius monarchia, quam Ariſtocratia, vel Democratia, quibus aliquot vtuntur populi, ſeruaretur, verumq; eſſe id, quod antea diximus, nempe ſanctius, commodiuſq; monaſteria gubernatum iri per vnum, quam per multos, ſi prælati eſſent Auguſtini, & ſubditi Poſſidonij. At quia prælati longe ab Auguſtini, & ſubditi a Poſſidonij moribus degenerauerunt, & monarchiæ abſolutæ omnium fere non mendicantium in tyrannidem degenerauerunt. Ideo in quam plurimis, loco monarchiæ inſtituta eſt Ariſtocratia, aut certe monarchia reſtricta, qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorum gubernat, quæ videtur quarta regendi ſpecies. Cui accedit illa Regum ætatis noſtræ qua de conſilio multorum id faciunt. Quod ipſum faceret pater ille noſter, ſi viueret, ſuorumq; ſuæ ætatis monaſteriorum ſtatum cerneret, animaduerteretq; prælatorum ac ſubditorum, tantopere quæ ſua ſunt quærentium ambitionem, & cupiditatem: per hanc autem diuiſionem non eſt ſublatum omnino monarchiæ regimen a Roncaualle: ſed ſolum qnoad adminiſtrationem duarum tertiarum fructuum conuentui canonicorum, & hoſpitali deputatarum, quamquam longe ſanctius

erat, vt de eius qui nunc præeſt prioris, & Regis conſenſu Rom. Pontif. mutaret eam, etiam quoad tertiam priori deputatam: Ita quod nec prior ſine conuentu, vel deputatis ab eo, neq; conuentus ſine priore impenderent, neq; etiam prior, & conuentus ſimul, niſi eis vſibus, in quas Chriſti fideles huic monaſterio ſua bona donarunt, aut aliena legitimis modis ei procurarunt Reſpondemus igitur in ſumma monarchiæ quidem regimen abſolutè, ac ſimpliciter omnium eſſe optimum regiminum, ſed Ariſtocratiam, & Democratiam regimina ſecundum quid, & attentis certis temporibus, perſonis, & cauſis, eo eſſe meliora, quod in noſtro propoſito contingit quoad duas tertias fructuum hoſpitalis & capituli.

Ad XVI. Negamus hanc diuiſionem vllatenus eſſe cauſam, quare prior Roncæuallis non poſſit, ſi velit, optimam ſuæ villicationis reddere rationem Deo, & hominibus: Quoniam non habet vllam villicationem, ſaltem immediatam, quoad tertiam conuentui deputatam, neq; quoad tertiam hoſpitali deputatam in ſolidum. Non tenetur igitur ipſe reddere rationem de adminiſtratione immediata tertiæ conuentui deputatæ, neq; de tertiæ hoſpitali deputatæ ſolus, ſed cum conuentu. Quare optimam Deo & hominibus ſuæ villicationis rationem reddet, ſi fructus tertiæ ſibi deputatæ ſolus optimè in eos vſus, in quos debet impenderit, & ſi vna cum conuentu impenderit optimè, hoc eſt in ſolos eos vſus, in quos dantur fructus tertiæ hoſpitali deputatæ, & ſi de adminiſtratione tertiæ canonicis deputatæ ab eiſdem facta; exegerit rationem optimè, hoc eſt nullas alias impenſas, quam factas in eos vſus, in quos deputantur admittendo, reliquaq; iubendo ſolui, & includi in trium clauium arcam, vt diuiſionis habet tenor. Si item in reliquis quæ per diuiſionem nullatenus ſunt mutata, ea q̃ ipſius præceſſores tenebātur facere, optimè fecerit: Et quidem vix ſine aliquo ſtomacho audire poſſumus id, quod aliqui prælati aiunt, Non poſſumus reddere rationem villicationis noſtræ, ſi nos omnia ſoli & immediatè non tractemus. Tum quia id eſt contra expreſſam ſententiam B. Benedicti in ſua Regula. Tum quia facilius eſt reddere rationem de parte, quā de toto. Tum quia non eſt poſſibile, vt omnia ipſi per ſe cognoſcant, & non egeant œconomis, promis, theſaurarijs, & alijs officiarijs, & ſecurius poteſt prælatus toti vni canonicorum conuentui, aliquotæ partis fructuum adminiſtrationem credere, quam cuidam œconomo neſcio cui. Tum quia Exod. cap. 18. Auſus eſt Ietro dicere genero ſuo Moſi omnia per ſe tractanti, ſtulto labore torqueris, ſimul ei perſuadendo vt deligeret ſeptuaginta, quibus cum ſua onera partiretur. Tum denìq; quod relinquitur eis facultas exigendi rationem ab ipſo conuentu de ſua adminiſtratione, vtinam tam exactam, tamq; ſanctam rationem de ſuæ partis fructuum impenſa reddere poſſint noſtri temporis prælati inferiores ſummo omnium prælato Papæ, quam exactam ſanctamq; video reddi a quibuſdam ſuis conuentibus, de fructibus ſuæ partis impenſis.

Ad XV.

16 Ad XVII. Concedimus minus quidem diſcedi a communitate antiqua per diuiſionem in argumento deſcriptam, nempe, vt omnium bonorum adminiſtratio penes ſolum priorem eſſet, ipſe autem non poſſet ſuis, ſuorumq; vſibus pluſquam tertiam partem omnium fructuum impendere, teneretur, aliam tertiam hoſpitali, & tertiam conuentui ſuo tradere, idq; ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna. Concedimus (inquam) minus diſcedi a communitate antiqua per illam, quam per noſtram. At negamus ex eo continuo inferri non eſſe bonam & vtilem diuiſionem noſtram, & minus eam eſſe inualidam. Imo neq; eſſe minus bonam, neq; illam hac noſtra meliorem: licet enim reſpectu, quo per illam minus a regula & communitate diſceditur, melior appareat illa. Attamen hæc longe conuenientior apparet multis aliis reſpectibus. Primo quidem quod licet fere in tota Europa innumeræ diuiſiones bonorum inueniantur inter Epiſcopos, & alios Prælatos ex vna parte, & ſua capitula, & conuentus ex altera, nulla tamen, quod ſciamus, inuenitur ad eum modum facta, & inſolita eiuſmodi, ſuſpecta eſſe ſolent, iuxta gloſ. ſing. adiuncto dicto Bald. in l. Si quis ſub condit. ff. de Condit. inſtit. Deinde quod eadem ferè incommoda conſequuntur eiuſmodi diuiſionem, quæ conſequuntur antiquam communitatem: Quoniam a prælato, penes quem eſt tota omnium bonorum adminiſtratio, & a quo ſunt diſtribuendæ partes conuentui, & hoſpitali, non audebunt plus petere canonici, vel conuentus eorum, quam ſi omnia omnino eſſent communia. Eadem enim ferè pericula mentis, corporis, honoris, famis, & ſitis timeri poſſunt in petendis neceſſarijs a prælato potenti, nolentiq; dare, cui tota bonorum adminiſtratio hoc modo commiſſa eſt, ac in petendis ab eo, cui iuxta antiquam communitatem committitur. III. Quod timor excommunicationis paulo plus retraheret prælatum ab illicita detentione vel vſurpatione, quam timor peccandi mortaliter. Quoniam peccatum mortale ob quod ſolum quis excommunicatur, cap. Nemo, cap. Nullus, 11. quæſt. 3. peius eſt excommunicatione quæ in medicinam eius infertur, cap. Cum medicinalis, de ſent. excom. lib. 6. Et ita prælatus, qui peccatum mortiferum non timet, aut non putat ſe illud admittere, facile deuorabit excommunicationem, vel non putabit illam incurrere. IIII. Quod iure ipſo ſatis ſtatutum eſt teneri prælatos opulentorum monaſteriorum ad non impendendum pluſquam tertiam partem fructuum ſuis vſibus, imo & ad non impendendum tertiam ſolis ſuis vſibus, & ad diſtribuendum pluſquam duas de tribus ſuis capitulis, ſiue conuentibus, & hoſpitalitati, ac fabricæ, arg. cap. Quatuor, & cap. de Reditibus, 12. quæſt. 2. Attamen paucos quibus tota bonorum adminiſtratio eſt in ſolidum conceſſa, vidimus id facere. V. Quod ea quæ recte ſunt ſtatuta, non debent ſine vtilitate grandi, & euidenti mutari. l. In rebus, ff. de Conſtit. Princip. At noſtra diuiſio bene ſtatuta eſt: quia non poteſt dici male ſtatuta ex eo, quod plus diſce-

ditur a communitate antiqua, quam per eam quæ ſupra in argumento deſcribitur. Quoniam iure & conſuetudine totius Europæ conſtat alias innumeras diuiſiones factas in ea laudari, per quas longe plus diſceditur ab antiqua communitate quam per noſtram: Quoniam per hanc non diuiduntur bona, nec adminiſtratio eorum: ſed ſola adminiſtratio fructuum eorum, per alias autem etiam bona ipſa penitus ſeparantur. Quod in omnibus fere eccleſijs Cahedralibus, & collegiatis ſecularibus videas. Imo & in regularibus etiam canonicorum regularium: S. Iſidori Legionenſ. in S. Mariæ Parraces Segobien. & in S. Crucis Conymbricen. Imo & in eccleſia Cathedrali Pampilonen. Cæſarauguſtana, & alijs. Cum igitur hæc noſtra diuiſio bona ſit: Iamq; inueniatur facta, non poteſt iudicari frangenda, eo quod fieri poſſit alia, per quam minus a communitate antiqua diſcederetur. Imo neq; conſentiendum eſſet, vt frangeretur hæc, & alia induceretur, niſi euideas vtilitas id ſuaderet, quod tamen hoc caſu adeo non ſuadet, vt potius contrarium perſuadeat, quoniam longe vtilior eſt hæc quam illa; Tum ob ea, quæ dicta ſunt. Tum quia non ſolum canonicis, & eorum conuentui: ſed etiam ipſi prælato eſt hæc commodior. Quandoquidem facilius plurimas importunorum iniuſtas petitiones repellere poteſt, reſpondendo ſibi ſolam ſuæ tertiæ partis, qua ſua menſa eget, commiſſam adminiſtrationem. Tum quia per noſtram tollitur prælato magna delinquendi occaſio, quæ per aliam ſupra dictam præbetur. Non enim parua occaſio eſt, alienis rebus vtendi, habere illas in ſua poteſtate eum, qui earum vſu eget. Et quis eſt qui abſtineat ab alienæ pecuniæ quam penes ſe habet; vſu, ſi eum edendi, aut veſtiendi neceſſitas premat? Si eum æs alienum vrgeat? Imo & ſi amicus precibus obnixis mutuum ab eo extorquere conetur? Tum quia per hanc prior abſoluitur ſolicicitudine colligendi, impendendiq; duas tertias, rationeſq; ſuper eis conficiendi reddendiq;. Quod certe prior rerum diuinarum contemplationis, & literarum ſtudioſus, maximi facere deberet. Stet igitur hæc noſtra diuiſio, mittatq; in altum radices, nec contra vulgatum prouerbium, Quod bene ſtat immutetur.

17 Ad XVIII. Negamus eam portionem tertiam, quæ Prioris menſæ relinquitur dici poſſe primum nimis magnam, nimiumq; relinqui liberam, quo hæc diuiſio impugnetur. Non enim eam impugnant canonici, neq; hoſpitalarij, vel eleemoſynarij: ſed ſoli priores, in quorum manu ſitum eſt, quam maxime velint eam minuere, & id quod ex ea detraxerint magna cum laude, ac egregio exemplo partiri eis quæ hoſpitali, cultuiq; diuino erunt neceſſaria, vel opportuna. Itaq; ſi eis apparet nimis magna, ipſimet poterunt eam minuere, ac circuncidere. Eadem conſideratione non poteſt dici nimium libera relinqui, quo diuiſio hæc impugnetur, non enim eam, vt diximus impugnant canonici eleemoſynarij: ſed ipſi priores, in quorum manu eſt eam, quam maxime velint ligare, & ab vſibus

 profanis

profanis liberatam pijs deputare. Id autem eos ſubmiſſo animo admonuerim, quod longe latius alibi tradidimus, nempe per hanc diuiſionem nil amplius libertatis dari eis ad impendendam ſuam tertiam quá antea habebant. Non enim fuit mentis diuidentium, neq; ſedis Apoſtolicæ confirmantis laxare prioribus habenas: ſed potius aſtringere. At ea, quæ ad aliquem effectum inducuntur, non debent operari contrarium. l. Legata inutiliter, ff. de adim. leg. cap. fin. de verb. ſignif. & latius deduximus in præfata Apolog. lib. de Red. quæſt. 1. Mon. 41. Quare non facit eis diuiſio facultatem, vt pro libito ſuæ tertiæ partis fructus impendant, ſed ne pro libito, neq; pro ratione vltra illam ipſi ſoli impendere poſſint. Itaq; ſicuti ante hanc diuiſionem Prior Roncæuallis omnes totius prioratus fructus debebat impendere oneribus hoſpitalis, & monaſterij ſuſtentandis, ſuiſq; honeſtis, modeſtis, pijſq; vſibus, & non alijs ſuperfluis profaniſue. Ita nunc quoq; tertiæ partis quam diuiſio ei deputat, fructus eiſdem ſolis vſibus debet impendere, & non alijs ſecularibus, ac profanis. Ecce igitur totam aduerſæ partis aciem, quam contra noſtram diuiſionem in campum produximus fuſam penitus, & diſſipatam. Ecce ipſam diuiſionem defenſam, quæ veluti quædam marpeſia cautes medijs in fluctibus immota manet in tuum glorioſiſſima virgo mater, cui tota Roncaualllis militat, cultum, & ad peregrinorum filij tui Domini noſtri Ieſu CHRISTI in eam vndiq; confluentium hoſpitium augendum. Amen.

SVMMARIVM.

Aedificia quæ dicantur pia in diuiſione Roncæuallis, nu. 18.
Dicens de vno, de altero negare videtur, nu. 18.
Obediendum maiori iubenti contrarium ei, quod minor iubet, nu. 18.
Locare fructus ad triennium non eſt alienare, nu. 19.
Eleemoſyna quandoq; honeſtius fit in frumẽto, quam in pecunia numerata, n. 19.
Humani moris eſt eũ vereri cuius nutu quis nũc erigitur, nunc deprimitur, n. 19.
Religioſi qui liberè contradicant Prælato potenti, rari, nu. 20.
Procurator poteſt eſſe laicus, ſed non iudex, nu. 20.
Scriptura referens aliam, non probat contenta in ea, quum ſaltem non exprimit illa, nu. 21.
Adminiſtrare non poteſt quis bona alterius, eo quod teneatur interdum eum alere, nu. 21.
Roncæuallis Prior poteſt petere rationem diſtributionum quotidianarum, nu 21.
Roncæuallis ſubprior a Priore & Capitulo eligendus, nu, 22.
Vicarius prælati quis propriè, & quis impropriè, nu. 22.
Prioratus, vel ſubprioratus monaſterij non vacat vacante illo, nu. 22.
Roncæuallis diuiſio non tollit obſeruantiam regularem, nu. 23.
Roncæuallis Canonico mortuo, cui cedat eius peculium, nu. 23.

Bonorum

Bonorum monaſterij diuiſio inter Præfectum & Conuentum non tollitur Concilio Tridentino, nu. 24.

Priſtinum ad ſtatum reditus fauorabilis, nu. 24.

Reformatio quā intendit Concil. Trid. non eſt eadem omnino quæ primaria, n. 24.

Canonicorum regularium, vel monachorum viuendi modus per portiones priuilegiatas, an ſit damnatus & infernalis, diſputatur latè a nu. 25. & concluditur pars negans concurrentibus ſex. nu. 8.

Contrarietas vitanda, nu. 2: . quæ tamen non eſt in æquiuocis, nu 28.

Conſuetudo contra legem naturæ vel diuinam non excuſat, nu. 25. licentia vero ob eam præſumpta ſic, nu. 28.

Author noluit vti hoc modo viuendi canonicorum, nu. 25.

Canonici regulares hoc modo viuentes fuere duo habiti pro ſanctis, nu. 26.

Regularis nō peccat habendo, vel erogando pie peculiaria de iuſta licentia, n. 26.

Regularibus ſingulis vt dentur ſingulæ quantitates in veſtitū ſtatui poteſt. n. 27.

Furtum non eſt alieni acceptio de præſumpta voluntate domini, nu. 28.

Ioannis Gerſon liber contra Canonicos proprietarios, non videtur eius, nec vrget, nu. 28.

18 V. Principaliter ex prædictis in proxima quæſtione inferuntur 14. Corollaria: Primum non eſſe mutandum in principio diuiſionis quod prædicti Domini Priores cupiebāt, nempe quod ſoli Priori detur poteſtas, adminiſtrandi, & imponatur neceſſitas diſtribuendi omnes fructus in tres partes per reſponſa ad 17. argumentum nu. 16.

II. Corollarium, nil eſſe item mutandum in ſecunda declaratione prædictæ diuiſionis, de illis verbis. *Fabrica autem comprahendit ſtructionem, & refectionem eccleſiæ monaſterij, & hoſpitalis Roncauallis, & eccleſiarum & locorum piorum, annexa his, ſiue intra, ſiue extra Nauarram ſint ſita, ad quæ ſtruenda ſiue reficienda ego ſcilicet Prior, aut ſucceſſores mei teneremur, ſi nulla huiuſmodi diuiſio facta eſſet, non inquam; aliquid eſt mutandum eo prætextu quod per ea nimium grauetur hoſpitale. Quoniam etſi multarum perſonarum, & rerum ac fabricæ ſuſtentatio eius parti imponatur, non tamen tantum, quantum aliqui putant oneratur. Putant enim aliqui ad eius ſolius partem ſpectare omnia ædificia monaſterij & membrorum eius, & omnes refectiones eorum, quod tamen ſecus eſt. Nam ſi ſatis ponderaueris verba illa. Eccleſiæ, monaſterij & aliorum locorum piorum.* facile videbis, non omnia ædificia, ſed tantū ædificia vnius eccleſiæ, monaſterij, & ædificia aliarum eccleſiarum hoſpitalium, & baſilicarum, & aliorum ſimilium locorum piorum & religioſorum ad hoc monaſterium pertinentium ſpectare ad onus partis hoſpitalis, non autem aliarum domuum, prædiorum, vallorum, cellarum vinariarum, hortorum & ſimilium, quæ hic vel alibi habet hoc monaſterium. Tum quia qui de vno dicit, de alio negare videtur cap. Nonne de præſumpt. & l. cum prætor ff. de iudic. Tum quia fruſtra de eccleſia & monaſterio &

alijs pijs ædificijs expreſſiſſet, ſi omnia in vniuerſum ædificia comprehendere voluiſſet. Tum quia nec omnia ædificia pia quæ vellet Prior facere, aut reficere ad onus ſolius partis hoſpitalis pertinet: ſed illa ſola, ad quæ facienda teneretur ipſe Prior, ſi diuiſio hæc non fuiſſet facta. Ex quo ſubinferas, quod ædificia, quæ Pampilonæ, Attarrabiæ, vel alibi vellent Prior, & Conuentus ad hoſpitandũm vel alios huiuſmodi fines quamlibet honeſtos facere, non pertinerent ad onus ſolius partis hoſpitalis: Quia illa non ſunt pia & religioſa. Non item conſtructio palatij, aut alicuius domus, quæ vel Prior, vel aliqui canonici vellent ſibi in hoc monaſterio conſtruere: Quamuis ædificatio dormitorij, & refectorij intra hoc monaſterium faciendorum quæ iuxta canones & regulam videntur neceſſaria, ad ea ſpectare crediderim. Quia illa ſatis dici poſſunt pia loca, quæ Prior olim tenebatur facere, ſi nulla diuiſio huiuſmodi facta eſſet. Non igitur alia indiget additione, aut mutatione diuiſio noſtra in prædicto verſiculo, ſed ſolum prædicta quæ iuridica eſt intelligentia.

III. Non eſſe tollenda, vt præfati Domini cupiunt, illa verba poſita in tertia declaratione, per quæ ſolum fit Priori poteſtas ſuam tantũ partem adminiſtrandi. Quoniam & ſi attenta ſola regula & iure communi ſolus Prior omnes monaſterij fructus adminiſtrare debeat, attẽto tamen priuilegio ſedis Apoſtolicæ, quod per hanc diuiſionem de conſenſu Prioris & Conuentus collatũ eſt hoſpitali, & cõuentui, non poteſt iuſte adminiſtrare niſi ſuam tertiam partem, etiamſi adeo bonus ac ipſe pater noſter Auguſtinus eſſet: Quoniam qui aliena vſurpat, manifeſte peccat cap. Pœnale 14. q. 5 At conſtat ſtante prædicto priuilegio, adminiſtrationem conuentui, & hoſpitali deputatam, eſſe quid alienum ab eo, quod D. Priori ſubijcitur. Nec eſt vt quidam murmurant contra obedientiam Prælati inferioris facere id quod maior prælatus præſertim ſupremus, qui Papa eſt, præcipit, imo prælatus ipſe inferior, qui ſuo religioſo, etiam in ſuo monaſterio iuberet aliquid contra id, quod a Papa iubetur, grande inobedientiæ peccatum admitteret cap. Qui reſiſtit, & cap. Si dominus 11. q. 3. & Thom. 2. 2. q. 104. art. 5 & facit l. contra Pupillum, §. Is qui ad maius ff. de re iud. & notat. in cap. Si Epiſcopus 18. diſt. & cap. Cum parati, de Appell.

IIII. Non eſſe addendum in quinta declaratione id quod nonnulli
19 procurant, videlicet, quod nullius partis fructus poſſint vendi antequam colligantur ſine ſolemnitate iuris in alienatione rei eccleſiæ ſeruanda. Quoniam nulla ratio poſſet aſſignari iuri conſona, qua prior, hoſpitale, & conuentus non poſſint ſimul vel ſeparatim ſuas tertias partes fructuum locare arrendareue in vnum, duos aut tres annos ſine ſolemnitate in alienatione bonorum eccleſiæ vel minorũ ſeruanda. Tum quia alienare fructus bonorum ad modicum tempus, non eſt alienare bona cap. Veſtra de locat. & Clem. 1. de Reb. eccleſ. Tum quia totus orbis Chriſtianus ſeruat id

eat id quod dicimus. Tum quia variis de cauſis contingere poteſt, vt neceſſe ſit aut vtile vni prædictorum trium, vel omnibus ſimul locare ſiue arrendare ſiue in fictum dare fructus antequam colligantur. Et quidem non paruam cauſam dicerem otium, quod inde canonicis ad cultum diuinum eueniret. Tum quia Epiſcopi omnes ſuas fructuum decimarum quartas paſſim alienant ſine vllo Rectorum, & aliorum beneficiariorum conſenſu, & ècontrario Rectores, & alij beneficiarij ſuas fructuum medietates, tertias, quartas, nonas, decimas, vel decimas ſextas. Quanquam fateor ſanctius facturos omnes prædictos, ſi antequam fructus colligantur, non vendant eos, & ſanctius ſi nec poſt collectionem, donec tempus opportunum occurrat, præſertim ſi id illo fine differant, vt egentium neceſſitatibus prouideant, habeantq; triticum, hordeum, auenam, & vinum quibus pauperes, & tenuiores iuuent opportuno tempore, e quibus donent aliqua his honeſtioribus quibus pecunia honeſtè dari non poteſt. Tum quia cum bono melius, & minus bonum detur, l. vbi autem non apparet, ff. de verb. obl. non continuo ſequitur, ſi hoc poſterius eſt melius, illud prius eſſe malum, vel ècontrario.

V. Nullatenus conuenire, vt contra quintam declarationem clauigeri, Commendatarij domuum, & alij officiarij in illa contenti a ſolo priore deligantur. Tum quia id quod omnes tangit ab omnibus approbari debet, cap. Quod omnes, de Reg. Iur. lib. 6. At horum officia æque hoſpitale, & conuentum, ac priorem contingunt. Tum quia experientia olim conſtitit canonicos & hoſpitale nihili penè, Imo contemptui habitos a clauigeris, & alijs officiarijs, qui a ſolo priore ponebantur, maioriſq; habitos fuiſſe miniſtros procuratorum & aliorum familiariũ prioris, quam ipſos canonicos, vt enim habet cap. Viſis, 16. quæſt. 2. humani moris eſt illum vereri, cuius iudicio ac voluntate quis nunc erigitur, nunc deprimitur. Tum quia valde veriſimile eſt pauca eos ſi a ſolo priore eſſent eligendi facturos, omiſſuroſue contra eius voluntatem, etiamſi illa parum iuſta, & multum contraria eſſet diuiſioni. Quod quædam tacita diuiſionis deſtructio eſſet.

20 VI. Id quod in eadem declaratione dicitur de ſuffragio prioris, vt ſolum ſit duplo maius aliorum ſingulorum ſuffragijs, non tantum eſſe intelligendum in grauibus negotijs, ſed etiam in leuioribus, ita quod nec illa ſolus prior, vel eius vicarius de ſolo conſilio Capituli, vel aliquorum ſeniorum poſſit expedire. Tum quia id iam ſtatutum eſt, & quæ bene ſtant, non ſunt, iuxta vulgare adagium, mouenda, d. l. In rebus, ff. de Conſtit. & l. Minime, ff. de Legib. Tum quia, quod aliqui putant leue, poteſt eſſe aliorum iudicio graue. Tum quia raro venitur ad ſuffragia in rebus leuibus. Tum quia prior, qui iuſtitiam amauerit, ſolumq; iuſta voluerit, propoſueritq; ſuo capitulo probanda, facile in ſuam trahet ſententiam, vtinam tanto eſſent animo canonici, vt etiam in rebus leuibus prælati voluntati

ſuntati diuinam præferent. At eiuſmodi religioſi coruis albis rariores eſſe ſolent. Quandoquidem religioſorum pars prælatis ſuis, præſertim potentibus, ais, aio, negas, nego, eſſe conſueuerunt. Tum quia non eſt quare prælatus dedignetur facere ſuum conuentum conſortem ſibi etiam in leuioribus, quum debeat eſſe totius gregis exemplar, & patientia, prudentia, & animi moderatione ſuos ſubditos longe ſuperare, iuxta Hierony. cap. Licet 8. quæſt. 1. & iuxta illud Symmachi, 1. quæſt. 1. cap. Viliſſimus computandus eſt niſi præcellat ſcientia, & ſanctitate, qui eſt honore præſtantior.

VII. Non eſſe tollendam Priori facultatem præſtandi ſuum ſuffragiũ ad negotia in prædicta quinta declaratione contenta per procuratorem laicum. Tum quia diuiſio hæc cũ cauſæ cognitione a Papa confirmata id habet, & conſtat Papam poſſe id ſtatuere etiamſi contra iura humana eſſet cap. Cuncta per mundum 9. q. 3. & cap. Propoſuit, de conceſſ. præb. Tum quia iure cautum eſt poſſe laicum fieri procuratorem ad cauſas ſpirituales explicandas cap. 2. de procurat. lib. 6. licet nequeat eſſe Vicarius aut iudex ad eas diffiniendas cap. 1. de iudic. Tum quia diuiſionis tenor non imponit neceſſitatem, ſed ſolum præſtat facultatem prioribus explicandi ſuum ſuffragium per procuratorem laicum, & fatemur ſanctius facturos priores, ſi per ſubpriorem aliumue canonicum id fecerint, eoque nomine quam plurimas gratias coram Deo & hominibus benemerituros.

VIII. Non eſſe addendum ſeptimæ declarationi, vt de reſiduo partis conuentus accipiatur, quod opus fuerit in vſus hoſpitalis, & e contrario ex reſiduo hoſpitalis in vſus quibus pars conuentus eſt deputata: Quoniam hoc effectu eſſet eas duas partes confundere, & in vnam redigere: quod longe a mente diuidentium fuit: Eſſet canonicis anſa male curandi ſuam partem præſcientibus ex Hoſpitalis parte illis eſſe prouidendum cum ſua non eſſet ſatis. Eſſet impedire canonicorum augmentum quod ex reſiduo illo Deo fauente, ſperatur. Eſſet minuere vires conuentus ad ſe ſuamq; partem modeſtè ac ſanctè defendendam aduerſus Priorum impotentem dominandi libidinem, quod vſus & experientia nuper non ſolum Legione in monaſterio S. Iſidori ſed etiã in hoc ipſo Roncæuallis docuit, quam ſit neceſſarium. Poſſet enim prior cum aliquibus ſibi addictis efficere vt cõuentus pars tota exhauriretur in opera pia huius conuentus, & tota æri alieno ſubderetur, vt canonicos oporteret ferè emendicare, quo ſe ſuaque defenderent, vindicarentque.

21 VIIII. Iuſtum eſſe dum durauerit modus viuendi, quem nũc canonici ſeruant, & a tempore immemoriali ſeruarunt in recipiendo portiones priuilegiatas, vt charta, quam vocant rationis, cuius prædicta declaratio ſeptima meminit, oſtendatur, aut probetur, vt ſciri poſſit; quantũ ipſis canonicis, preſbyteris, ac pueris, olim tribuebatur, & nunc ſit tribuendum.

buendum. Tum quia contenta in ſcriptura relata, non probantur per referentem ſaltem quum non exprimit illa Auth. Si quis in aliquo documento C. de Edend. cap. 2. de fid. inſtrum. l. In teſtamento, ff. de Cond. & dem. cum ei adnot. Tum quod canonici animaduertere debent partem quæ Conuentui deputatur, non deputari eorum ſingulis: ſed omnibus coniunctim, & ideo nullus illorum amplius quam in prædicta charta continetur poteſt ex ea parte ſibi capere aut impēdere quam alius presbyter, & extraneus poſſet mandante id toto conuentu.

X. Non inferri id quod quidam colligunt ex octaua declaratione videlicet priorem ſolum debere omnes totius monaſterii fructus adminiſtrare ex eo quod illa contineat eum debere hoſpitali conuentuique prouidere, ſi qua ſterilitate aut caſu contingeret ſuas partes eis non ſufficere. Tum quia Roman. Pont. clare contrarium de conſenſu prioris, & conuentus diſpoſuit, & in claris nō eſt locus coniecturis l. continuis §. Cum ita ff. de verb. Tum quod alia via quam adminiſtrationis poteſt noſſe prior indigentiam hoſpitalis & capituli, nimirum per poteſtatem quam habet exigendi rationes a conuentu & eleemoſynario parti hoſpitalis præfecto. Tum quia non omnis cui neceſſe eſt prouidere alteri, ſi egeat, poteſt ei ſuorum bonorum adminiſtrationem tollere, nam filius patrem egentem alere tenetur l. ſi quis a liberis ff. de lib. agnoſc. non tamen ob id poterit ea miniſtrare, & ei eorum adminiſtrationem tollere, vt palam eſt.

XI. Quod non ſolum debet D. Priori reddi ratio de tertiæ partis prædictæ fructibus, an prouide ſint collectæ ac impenſæ: ſed etiam de omnibus quæ habet conuentus ſeparata pro quotidianis diſtributionibus, & anniuerſariis. Imo & de omnibus alijs, quæ poſt diuiſionem quæſiuit, aut quærit ſuæ parti peculiaria. Tum quia per nullam diuiſionis partem tollitur priori hæc poteſtas, & conſtat eam ad ipſum per ius commune & regulam noſtram, & hoc cap. Nullam, pertinere. Tum quia ſi hæc ratio non eſſet reddenda priori, nemo citra Papam eam ab eis exigere poſſet, quod valde durum eſſet. Tum quia intereſt plurimum prælati, & animarum donantium, relinquentiumue, vt bona quæ canonicis in diſtributiones, & anniuerſaria relinquuntur, debito modo diſtribuantur.

22 XII. Quæſtionis eſſe magnæ. An ſtante præfata diuiſione proprior, ſiue ſubprior, ſeu prior clauſtralis a ſolo priore deligi debeat, an a priore & conuentu ſimul? Nam quod a ſolo priore fieri debeat, facit quod Cardinalis Zabarella ait quod prior in monaſterio vbi prælatus eſt Abbas, qui eſt idem quod prior, ſiue ſubprior, in monaſterio per priorem gubernari ſolito, eſt vicarius Abbatis, & ita proprior Vicarius prioris. At omnis prælatus ſolus ipſe vicarium ſuum facit, arg. cap. 1. & cap. licet, & vltim. de offic. vic. lib 6. Deinde quod litera diuiſionis habet officia quæ ſunt intra corpus eccleſiæ conſueta dari canonicis a ſolo priore eſſe conferenda. At proprioratus officium intra corpus eccleſiæ conſtitutum eſt, ſolitumq;

dari

dati canonico. Ergo illud a ſolo priore dandum eſt. Quod autem prior, & conuentus ſimul debeant illum eligere, facit primo, quod a iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus nouum exprimit. l. Præcipimus, C. de Appell. At ante diuiſionem ita fiebat, ſine vlla contradictione, & poſt eam ita conſuetum eſt, quoties oportuit id fieri, & talis conſuetudo per nullam diuiſionis partem ſublata eſt: Deinde quod magis oportet poſt diuiſionem, vt proprior, ſiue ſubprior, a ſolo priore non ponatur, quam ante illam. Tum quia proprior eſt Præſes capituli ſiue conuentus, cap. Cum ad monaſterium, §. Prior autem, de Stat. monach. & illius eſt proponere negotia conuentui, ac propoſita, & diffinita exequi, & ante diuiſioné pauca negotia erant conuentui, quæ ab ipſo ſolo ſine priore tractari debebant. poſt eam autem plurima, quia omnia quæ ad adminiſtrationem ſuæ partis peculiariter pertinent. Et ita oportet propriorem minus pendere a priore, poſt diuiſionem, quam ante illam, eo quod longe pluties oportet conuentum obuiam ire ſuis prioribus, & procuratoribus eorum, quam ante illam. Tum quod veriſimile eſt, quod prior, ſi ei hæc facultas competeret, potius faceret propriorem eum quem ſciret ſibi morem geſturum, eiuſq; nutui pariturum, etiamſi vir exemplaris, & aptiſſimus illi officio eſſet, quod continuam diſcordiam produceret, & eſſet quædam eccleſiæ deſtructio. Quod autem veriſimile ſit priorem id facturum, ſi hæc illi facultas adeſſet, conſtat ex his quæ nuper inuenimus & egimus in celeberrimis S. Iſidori Legionen. & S. Mariæ de Parraces, monaſterijs. Qua ratione certè plurimun conuenit ſtatui, quem nunc eccleſia hæc poſt diuiſionem habet, vt proprior nullatenus eligatur a priore, aut certè non ab eo ſolo, ſed ab eo, & conuentu: Et ita in omnibus Caſtellæ, ac Luſitaniæ Illuſtribus monaſteriis proprior a ſolo conuentu eligitur, & a ſolo priore confirmatur, quod videre eſt Legione in S. Iſidori, & Conymbricæ, in S. Crucis, & videre erat olim in S. Mariæ a Parraces ante illum ſtatum reprobum, quem nuper auaritia duce Abbas & conuentus aſſumpſerunt, quem tamen propediem expulſum iri credimus, ſed iam nunc longe poſt hæc ſcripta illius monaſterij, quæ grandis erat maieſtas, reditus magni alienis traditi ſunt, exigente (vt opinor) canonicorum illius nimio in ſe amore, quod vtinā Deus bene vertat. Arbitror autem non eſſe iuſtum lege iuſtitiæ debitum, vt ſolus Conuentus propriorem eligat. Tum quia nullo iure id probatur. Tū quia id ante diuiſionem ei non cōpetebat. At per diuiſioné nullatenus eſt ei data, credo tamen iuſtum eſſe, & iuſtitia debitū, vt a priore & conuentu ſimul eligatur proprior. Tum per regulam, Quod oēs tangit, lib. 6. Tum quod ante præfatam diuiſionem ita fiebat. At per eam nil videtur circa hoc mutatū, ſi enim per eā eſſet aliquid in hoc mutatū, maximè eſſet per illa verba ſupra pro cōtraria parte relata. *Officia, quæ ſunt intra corpus eccleſiæ cōſueta dari canonicis, a ſolo Priore cōferātur.* At per illa verba nil eſt mutatum. Quia ea non comprehendunt proprioratum.

Primo quidem quod non dicit vniuerſaliter omnia officia: ſed indefinitè officia, & indefinita nõ æquipollet vniuerſali, vbi ratio eſt diuerſa, per gloſ. celeb. & ei annot. cap. Vt circa, de Elect. lib. 6. vt hoc caſu eſt. Quoniã alia officia a ſolo priore dabantur ante diuiſionẽ, proprioratus autem non, ſed ab eo & conuentu ſimul per electionem. Deinde quod a lege antiqua non videtur receſſum, niſi quatenus inuenitur expreſſum d. l. Præcipimus, C. de Appell. At in illis verbis nil de proprioratu inuenitur expreſſum. Tertio quod per intellectus ſubauditos, non corriguntur leges anteriores, nec receditur ab eis, iuxta gloſ. celeb. cap. Cupientes, §. Quod ſi per viginti, de Elect. lib. 6. At ſi per præfata verba ab antiqua conſuetudine receſſerimus per intellectum ſubauditum, profecto recederemus a lege antiqua. Quoniam vt diximus nulla eſt in eis verbis de proprioratu mentio. Quarto quod clauſula illa ſolum agit de officiis, quæ ſunt intra corpus eccleſiæ ſolita conferri canonicis, non autem de officiis ad quæ per electionem quis aſſumendus erat. Cuiuſmodi eſt proprioratus, nam iuriſperitis dare beneficium ſignificat conferre, non autem aſſumere per electionem, & conſtat in materia odioſa, qualis maximè eſt correctiua, ac per conſequutionem hæc, appellatione beneficii pertinentis ad dationem, vel collationem, non contineri id, quod ſpectat ad electionem, cap. Cum illis, §. 1, de Elect. lib. 6. & Clem. 1. de Præb. adiuncta glo. Quinto, quod phraſis ipſa illius clauſulæ dum ponit exempla clare indicat eam nullatenus agere de proprioratu. Nam poſt verba præfata ſic ſubdit exempla, vt præcentoria, Cameraria, &c. At ſi author eius proprioratum voluiſſet includere ab ipſo tanquam digniori incœpiſſet exempla, & non a præcentoria: ſed quia nulla de proprioratu cura erat in illo propoſito, cæpit a præcentoria, quæ poſt prioratum prima eſſe credebatur ab authore diuiſionis quam Salmanticæ fecit in hac eccleſia ſicut & in eccleſijs Cathedralibus Legionen. & Conymbricen. eſt prima poſt Decanatum. Sexto quod facile coniicitur, quod nec primus diuiſionis author nec canonici ei conſentientes aliquid circa hoc voluerunt mutare. Nam ſine vlla controuerſia cum primo poſt eam vacauit proprioratus, ita omnino fuit electus prior, ac ante diuiſionem eligi ſolebat. Septimo quod per omnia ſacra iurare paratus ſum me, qui literam ipſam contexui, quiq; bona pars ad perſuadendam diuiſionem fui, nil de proprioratus prouidendi modo nos mutare voluiſſe. Octauo quod intentio eorum qui diuiſionem perſuaſimus, non fuit addere priori aliquid poteſtatis quod ante illam non haberet, ſed tollere illa quæ conſeruando monaſterio videbantur tollenda, & ita non potuit eſſe nobis animus addendi priori hanc poteſtatem, per cuius additionem multum lædenda foret ea, quam nos concipiebamus, diuiſio, arg. l. Legata inutiliter, ff. de Adim. leg. & cap. fin. de Verb. ſignif. Nono, quod ratio quare Commendatum, & aliorum officiorum canonicis conferri ſolitorum collationem ſoli priori adiudicauimus ea fuit,

quod

quod etiam ante diuiſionem eo iure vtebatur, & ſatis tolerari poterat, nec vllatenus diuiſioni repugnabat. Poteſtatem autem conferendi alia officia, quæ non erant canonicis conferri ſolita, quam etiam conſtabat ad priorem ſolum pertinere, reſtrinximus ſaciendo eam communem ei & capitulo. Quoniam alioqui diuiſio vix durare poterat. Qua eadem ratione etiam beneficiorum collationem fecimus communem alternatiue. Quoniam alioqui presbyteri, clauigeri, & alij officiarij, & amici clerici parum conuentui fauiſſent, eiq; parum æqui ſtetiſſent. Qui ergo fieri poteſt vt hi quorum propoſita vna cum propoſito primi Authoris diuiſionis erat, frænare, & non laxare priori poteſtatem quoad adminiſtrationem, laxaremus in eo potiſſimum, quod diuiſioni, & reſtrictioni maxime cupitæ conſeruandæ maxime foret incommodum? Non obſtant illa duo, quæ pro parte contraria ſupra attulimus: Nam ſecundum quod in litera diuiſionis fundabatur, latè ſublatum eſt per prædicta.

Ad prius autem reſpondemus, duo genera eſſe vicariorum, vnum eorũ um qui propriè ſunt vicarii, de quibus titulus de officio vicarii tractat, & qui mortuis, aut priuatis prælatis principalibus deſinunt eſſe vicarii ipſo iure, iux. gloſ. ſing. & vlt. Clem. fin. de Procur. & c. 1. de offiic. vic. lib. 6. vbi et iã id adnotat Franc. Altera eorum qui dicuntur metaphoricè Vicarii, eo quod aliorum vices ſupplent. Quomodo Archidiaconus appellatur nonnunquã vicarius Epiſcopi, c. 1. de Offic. Archid. & Archipresbyter, c. 1. & toto tit. de offic. Archip. quorum officium non expirat, nec ſuſpenditur ipſo iure, propterea quod officium eorum, quorum ſunt Vicarii ſuſpendatur, vel vacet, & de huius generis vicariis eſt proprior in monaſteriis, vbi eſt Abbas, & Prior, ſiue ſubprior, in eis quæ per priorem ſolent gubernari. Quin & notorium eſt in hoc eodem monaſterio alterum eſſe propriorem, ſiue ſubpriorem, vel priorem clauſtralem, de quo multa gloſ. Guilhelm. de monte Lauduno in principio Extrauag. Execrabilis, Io. 22. quam habet inter communes in titulo de Præb. verb. Prioratus, & alterum vicarium procuratoris ſeu locum tenentem eius, ex quo alibi multa quotidiana inferebamus, quorum vnum eſt proprioratum, non expirare mortuo priore, quod vbiq; receptum eſt, & ſeruatur, ſatiſq; probatur in Clem. Ne in agro, §. Si quis, verſ. Abbate, de ſtat. monach. Alterum eum non ita poni & deponi, vt vicarii alterius generis, qui propriè vicarii ſunt, & ponuntur, & deponuntur a principali. Ideoq; non ſequitur. Proprior eſt vicarius metaphoricus Abbatis. Ergo ab eo debet conſtitui. Sit igitur huius articuli concluſio, quod vtile, imo neceſſarium eſt diuiſioni præfatæ ſeruandæ: vnde monaſterii conſeruatio pendere videtur, vt proprior a ſolo Priore non ponatur, & deponatur, vtiliſſimum, vt a ſolo conuentu eligeretur, & a ſolo priore confirmaretur. Iuſtum autem vt a priore, & conuentu ſimul eligatur, vt ante diuiſionem eligebatur.

23 XIII. Iuſtum, & æquum eſſe id, quod noſter dominus Prior prætendit,

dit videlicet per hanc diuiſionem non tolli neceſſitatem ſeruandi obſeruantiam regularem in prædicto monaſterio. Quia per eam nil tollitur de eſſentialibus illius, neque de accidentarijs, neque de iure communi niſi pauca quæ ex ipſa diuiſione colliguntur, nil etiam tollitur D. Priori de iurisdictione ſua contentioſa. Quia per eam neque minuitur neque augetur illa. Immo tanta ei omnino competit, quanta competijſſet, nulla facta diuiſione. Dixi (de iurisdictione) quia de bonorum adminiſtratione multum detrahitur. Quoniam ante diuiſionem omnia bona ſolus admi niſtrabat, & omnium bonorum fructus ſolus impendebat iuxta tenorem huius capituli. Poſt diuiſionem autem prædictam reſtricta eſt hæc poteſtas ad tertiam partem fructuum ſuæ menſæ deputatam, ita quod nil ſaltem immediate adminiſtrare poteſt de fructibus conuentui, & hoſpitali deputatis: Quanquam rationem exigere poteſt de eorum adminiſtratione, & compellere ad deponendum reliqua in arcis, quæ per diuiſionem ad id paratæ eſſe debent. Dixi etiam (de iurisdictione contentioſa,) ná de voluntaria detractum eſt aliquid: Quoniam beneficiorum collatio ad iurisdictionem voluntariam pertinet ſecũdum gloſ. communiter recept. in c. Nouit, de offic. legat. & de beneficiorum collatione multum ei detrahitur per decimam quartam diuiſionis declarationem a ſede Apoſtolica approbatam.

XIIII. Quæſtionis eſſe, an illa tertia peculii canonici demortui quæ debet cedere conuentui, iuxta duodecimam diuiſionis declarationem, ita debeat diuidi inter ipſos canonicos, vt ſinguli, ſuas ſingulas partes ſuis peculiaribus vſibus applicare valeant? an ita quæratur tertiæ parti canonicorum, vt debeat reſeruari cum reſiduo illius ad idipſum, ad quod illud eſt ſeruandum? Et quidem arbitror ita cedere conuentui, vt diuidi debeat inter canonicos, quo ſinguli ſuis ſingulis vtantur partibus, ſaltẽ dum vtentur eo modo viuendi quo hactenus a tempore immemoriali vixerunt & nunc viuunt, videlicet accipiendo certam quantitatem tritici, vini, & cæterarum rerum neceſſariarum pro victu, & certam pecuniæ numeratæ pro veſtitu. Tum quia prædicta duodecima declaratio nõ habet, vt illa tertia pars quæratur arcæ capituli, vel parti capituli. Tũ quia etiam tertia pars quæ cedere debet priori ita quæritur priori, vt non teneatur ex eo augere prioratum quo plus reddat, ſed potius ita vt ipſe poſſit eam ſuis vſibus impendere, & eadem determinatio pluribus applicata eodem modo illa determinat. l. Iam hoc iure. ff. de vulgari, & eodem modo loquitur illa clauſula de priore ac de conuentu, per hæc verba. *Quæ deinceps canonici morientes reliquerint, diuidantur æqualiter inter priorẽ, hoſpitale, & conuentum*. Tum quia ante diuiſionem prior, cui totum quærebatur, totum ſuis vſibus impendebat. At per diuiſionem nil aliud in hoc factum eſt quam quod tertia pars quæreretur priori, & aliæ duæ tertiæ hoſpitali, & canonicis, & ita videtur, quod quemadmodum ante

diuiſio-

diuiſionem ſolus Prior totum ſuis vſibus impendebat, & ſicut nunc poſt eam de ſua tertia idem facere poteſt: Ita & canonici de ſua tertia idem efficere valeant: quia ſurrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſurrogatur l. ſi eum §. Qui iniuriarum ff. ſi quis cau. & c. Eccleſiæ, vt lit. pend. Tum quia ita intellexiſſe videntur diuidentes, & diuiſionem ſuadentes. Equidem ipſe qui literam diuiſionis contexui, ita intellexi, & ante omnia mens, & voluntas diſponentis eſt attendenda l. In conditionibus, ff. de condit. & demonſt. & c. fin. de præb. Poſtremo, quod Legione in S. Iſidori monaſterio cuius diuiſionem bona ex parte imitati ſuimus ita hoc ſeruatur, nec abs re, iuſtum enim eſt vt qui ſuerunt ſocij paſſionum, ſint etiã conſolationum ſecundum Apoſt. 2. ad Corinth. 1. relat. in cap. 1. de ſepult. vtq; qui maxime demortui animæ ſunt ſuffragaturi, habeant quoq; monumentum quo id merito meminerint. Quoniam autem fere ſemper quoties aliquis canonicus moritur, aliquot eius conſanguinei aut famuli relinquuntur inopes & deſtituti eo quod canonicus ægrotus nil potuit eis relinquere, ſanctum eſſet vt D. Prior diſtribueret quibus eorum videretur dimidium ſuæ partis, & Conuentus dimidium ſuæ. Mouet ad hoc, quod ante hanc diuiſionem ſolebant Priores quibus tota canonicorum demortuorum peculia cedebant prædictis deſtitutis ea nunc omnia, nunc eorum partem, amore Dei diſtribuere.

VI. Principaliter ſuccedit quæſtio An eſto prædicta diuiſio, & aliæ ſimiles ante Concil. Trid. factæ valuiſſent, ſint tamen per illud reuocatæ?

24 Et pro parte quidem affirmante neruoſe facit primo, quod prædictum Concilium in cap. 1. & 2. de Regul. ſeſſ. 25. ſic habet. *Omnes regulares, tam viri quam mulieres, ad regulæ, quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant, & componant, necnon ad communem vitam, victum & veſtitum conſeruanda pertinentia fideliter obſeruent* hæc ibi. At in confeſſo eſt ſecundum omnium regularum præſcriptum originarium, nullam bonorum vel fructuum diuiſionem eſſe debere inter Abbatem, & Conuentum, imo omnia debere eſſe inter eos communia, vt late probauimus in d. c. Non dicatis, notab. 2 12 q. 1.

II. Quod huius capituli contextus, & quartum notabile inde ſupra collectum probant totam adminiſtrationem tam temporalem quam ſpiritualem pertinere ad ſolum Abbatem Priorem vel alium præfectum qui pro Abbate habetur, ſecundum primum prædictarum regularum ſtatum ad quem iubet reduci omnes regulares prædictum Concilium.

III. Quod nil videtur prodeſſe diuiſionibus prædictis quod ſint factæ auctoritate Papæ & priuilegio eius, quoniam prædictum Concil. tollit omnia priuilegia conceſſa regularibus circa illa capitula, quæ ſtatuit in prædicto titulo de Regul. vt videre eſt in illius vlt. cap. & diximus in Manual. cap. 27. nu. 190.

IIII. Quod amplianda ſunt ea quæ rem faciunt in ſuam priſtinam naturam

curam redire, cap. Ab exordio, 35. diſt. l. Si vnus, §. Pactus ne peteret, ff. de Pact. ubi Iaſon congerit in hoc aliqua, & prius Felyn. in cap. Cum omnes, nu. 8. de Conſtit.

Pro parte uero negante facit primo; quod partem affirmantem conſequeretur maxima confuſio, diſcordia, & ſcandalum plurimarum eccleſiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum in quibus ab antiquiſſimo tempore, cuius initii non eſt memoria, alia bona ſpectant ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & Priores & alia ad eorum Capitula, & conuentus. Conſequeretur item ſublatio omnium dignitatum, & perſonatuum, puta prioratuum, Archidiaconatuum, Præcentoriarum, Theſaurariarum, & ſimilium. Imo & omnium beneficiorum regularium ſaltem manualium, quum certum ſit, nulla talia ullis ſingularibus competijſſe, in primordio regulæ, & ita bona ex parte tolleretur, Clem. 1. de Supplend. neg. prælat. & cap. Ad noſtram, cap. Ad audientiam, de Confir util. quæ uidentur abſurda, & ideo non dicenda. l. Nam quod abſurdum, ff. de Oper. lib. cap. Dudum, de Præb. lib. 6.

II. Quod lex, cuius finis eſt bonum commune, cap. Erit autem, 4. diſt. cum adnot. ei ibi, & a Thom. 1. ſec. quæſt. 90. artic. 2. non intendit inducere malum commune qualis eſſet præfatorum confuſio & dedecus, ac ſcandalum inde ſecututa.

III. Quod etiam conſequeretur deſtructio omnium reformationum elaboratarum ordinis S. Benedicti, S. Bernardi, & Hieronymi, in quibus magno conatu inductum eſt ne Præfecti ſint perpetui, ſed tantum triennales, & ne ſoli pro ſolo ſuo arbitratu, iuxta huius cap. tenorem gubernent monaſteria & prioratus, nec fructus eorum impendant, ſed cum conſilio, & conſenſu aliquorum, quos alibi conſiliarios, alibi diſcretos, alibi definitores appellant, conſtat enim ſecundum originarium ſtatum regularum, Præfectos eſſe debere perpetuos, & totam adminiſtrationem debere ad eos ſolos pertinere: conſequeretur item deſtructio bonæ partis reformationum ordinum militarium, ſecundum quas alia pertinent ad Magiſtros, alia ad Capitula illorum, alia ad Commendatores maiores, alia ad minores, alia ad priores, & conuentus eorum quæ ſecundum præſcriptum originarium regularum S. Auguſtini, & S. Benedicti. uel Bernardi, quas ipſi profitentur, nullatenus illis peculiaria eſſe deberent.

IIII. Quod non præſumitur Papa, vel Concilium cuius caput eſt ipſe, velle vnico verbo delere tot diſpoſitiones in ſe adeo iuſtas, vtiles & vſitatas, vt in ſimili dixit Imperator in l. Si quando, C. de Inoffic. teſtam. & Pontif. Max. in cap. Eccleſia veſtra, de Elect.

Ad primum igitur argumentum pro contraria parte propoſitum reſpondeo, quod mens Concilii non fuit decernere vt ſtatus religionum reducantur ad primam omnimodo formam, præſertim iure communi, vel authoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, ſed ſolum ad eam quæ habet

vt tria

vt tria ſubſtantialia vota ſeruentur, & vt nullus ſimplex regularis habeat quicquam proprii quoad dominium, neq; quoad vſum aliter quam regula permittit, vt ex tenore tam capitis primi quam ſecundi, ſatis colligitur. Primum enim caput ſolum habet in ſumma vt religioſi tria ſubſtantialia vota obſeruent, & alia ad communem vitam, victum, veſtitum conſeruanda pertinentia. Secundum vero caput totum tendit ad hoc, vt nullus ſimplex religioſus habeat quicquam peculiare aliter, quam regula permittit, vt ex eodem conſtat. At per præfatas diuiſiones nihil contra vllum trium votorum ſubſtantialium, neq; contra pertinentia ad communem vitam inducitur, non enim diſponitur per eas, vt aliqui regulares habeant aliqua ſingulariter quoad dominium, neq; quoad vſum aliter quam regula permittit, neq; vt comedant, vel veſtiant ſingulariter & ſeparatim, ſed ſolum præfectis conuentualibus tollitur aliqua pars ad miniſtrationis, & additur alia capitulis & conuentibus quæ non ſunt ſingulares perſonæ, ſed vniuerſitates, quarum bona vel adminiſtratio non pertinet ad aliquos earum, ſed ad totas eas, cap. Qui manumittitur, 12. quæſt. 2. & l. In tantum, §. Vniuerſitatis, ff. de rer. diuiſ. & ita non ſunt contrariæ præfatis capitulis Concilii intendentis prouidere ne ſimplices monachi habeant aliqua peculiaria, nec viuant ſingulariter, & ſeparatim aliter quam regula permittit.

Ad II. Colligitur reſponſio ex primi ſolutione, videlicet, quod concilium ſolum intendit reducere regulas ad obſeruantiam trium votorum ſubſtantialium, & modum viuendi communiter, & non tenenda peculiaria aliter quam regula permittit, & non ad modum adminiſtrandi ſolis prælatis conceſſum.

Ad III. Concedo quod prædictum Concilium derogat priuilegijs Papæ, quoad ea quæ ibi conſtituit, & intendit conſtituere, ſed negando quod diuiſiones prædictæ ſint contra ea quæ Concilium voluit decernere, vt per ſolutionem primi conſtat.

Ad IIII. Concedo fauorabilem quidem eſſe reditum ad priſtinam naturam, ſed negando quod ſit ampliandus vltra intentionem eius qui reditum præcipit, quum voluntas, & mens diſponentis omnia gubernet. l. Cum pater, §. Dulciſſimis, ff. de leg. 2. & cap. fin. de Reg. iur. lib. 6. Quare non eſt cur trepidet quoddam capitulum, ne ſuus prælatus hac via tollat ſibi duarum tertiarum partium ſuæ, ſcilicet, & hoſpitalis ac fabricæ adminiſtrationem, offerendo ſe ſuam tertiam partem velle in commune conferre, quo ſolus omnium adminiſtrationem haberet, & quod vna via ſibi prohibetur, alia conſequatur, contra regulam, Cum quid, de Reg. iur. lib. 6.

De ſtatu vulgari Canonicorum Regularium Hiſpaniæ, an & quomodo ſit tolerabilis?

25 VII. Principalis quæſtio ſit illa quotidiana, & a nemine quod ſciam ſatis æque tractata, an debeat cenſeri damnatus & infernalis, vt quidam

aiunt,an probatus & tolerabilis ſtatus ille eccleſiarum & monaſteriorum ſiue canonicorum regularium, ſiue monachorum in quibus certa portio panis,vini,& reliquorum neceſſariorum pro victu, & certa quantitas pecuniæ pro veſtitu diſtribuitur alibi per portiunculas quotidianas, alibi per portiones menſtruas,vel annuas,ita quod nil vltra teneantur eis eccleſiæ & monaſteria ob vllam neceſſitatem tribuere, nec contra ipſi teneantur eis reſidua reddere, ſed ſuo commodo,vel damno ea reſeruent, vel inſumant,modo nil profanè impendant,& reſidua in vſus pios conuertant.

Nam pro parte affirmante quod ſit damnatus, & infernalis,faciunt illa 18.fundamenta,quæ ſupra induximus contra diuiſionem tripartitam adminiſtrationis fructuum bonorum Roncæuallis.

II. Et grauius quod videtur ſecum pugnare contra l Vbi repugnantia, ff.de Reg.iur.& cap.Sollicitudinem,de Appel. Eſt enim ſtatus cuius profeſſores carent proprio, vt patet ex regulis omnium religionum,& habent proprium,vt palam eſt ex propoſitione quæſtionis,& eorũ viuendi modo.

III. Et adhuc grauius,quia videtur repugnare legi naturali & diuinæ. Naturali quidem,quæ iubet promiſſa præſtari, cap. 1. de Pact. cap. Iuramenti, 22. quæſt. 5. Diuinæ vero, quæ præcipit vota reddere, cap. Magnæ,de vot. & qui ſunt in præfato ſtatu promiſerunt,& vouerunt viuere ſine proprio, & nunquam viuunt abſq, illo.

IIII. Quod nullo alio modo excuſari poſſunt a peccato mortali,quam virtute antiquæ, vel antiquiſſimæ, vel immemorialis conſuetudinis, vt omnes videntur confiteri. At non poſſunt tali conſuetudine excuſari,quia nulla conſuetudo poteſt excuſare a peccato mortali agentem aliquid contra legem diuinam,vel naturalem,imo dicitur corruptela, cap.Mala, cap, Fruſtra,8. diſt. cap.fin. de Conſuet. cum ei adnot.& conſuetudo prædicta eſt contra legem illam naturalem & diuinam.Vouete Domino,& reddite Pſal.75. relat. in d.cap. Magnæ.

V. Quod multi hanc partem aſſeuerant, de quibus eſt Illuſtris Ioannes Gerſonus Cancellarius olim Pariſien. qui in prima parte libelli profert, 29. argumenta deſumpta ex regula B.Auguſtini, & in 2. circiter. 15. decerpta ex ſacris & iuris Pontificij literis. Sed & ipſe quum nimio rogatu ſuſcepiſſem habitum regularem in præfata Roncaualle, quod recuſabam facere ob id quod in ea ſtatus in quæſtione propoſitus ſeruabatur,proteſtatus fui,me nunquam accepturum portiones illas peculiares & priuilegiatas in victum & veſtitum,quod ad vnguem ſeruaui,eo quod mihi non erat gratus huiuſmodi ſtatus.

26 Pro parte vero negante faciunt primo illa decem fundamenta, quibus fulta fuit præfata diuiſio Roncæuallis.

II. Quod plurimæ fuerunt eccleſiæ ampliſſimæ, & etiam hodie ſunt in Hiſpania, in quibus eiuſmodi ſtatus ſeruatur, quarum de numero eſt Metropolis Cæſarauguſtana, & Cathedralis Pampilonen. In quibus a

tempore

tempore immemoriali ſic viuitur, & in quibus vixerunt noſtra ætate, & ante illam viri tam iuris diuini, quam Pontificij callētiſſimi, & vita integerrimi. E quibus fuit ille B. Martinus, qui Legione in valde Illuſtri monaſterio S. Iſidori pro ſancto colitur, & oſtenditur, & celebris ille magiſter Epila miraculis clarus in monaſterio S. Mariæ del Pilar præfatæ Cæſarauguſtæ, & durum videtur concedere, quod tot viri adeo eruditi, & moribus probatiſſimi, tanto tempore, & tot confeſſarii eorum omnium aliorum ordinum, & tot Epiſcopi & Archiepiſcopi, quin & tot Papæ ſcientes illud, fuerint damnati, & quotidie damnentur, alii quidem tanquam facientes, alii uero tanquam conſentientes, tot, tantis, & tam manifeſtis peccatis mortalibus, tot Regna, Ciuitates, & Oppida maculantibus.

III. Quod Io. Maior opinionum præfati Cancellarij alioqui defenſor acerrimus, hanc non defendit dicens in 4. diſt. 38. quæſt. 2. col. 6. nolle illam affirmare, quia probare non poſſet.

IIII. Et fortius, quod nullus religioſus dicitur habere proprium, & peccare contra votum paupertatis ſolemne, eo quod de licentia iuſta de cauſa data habeat aliquid ad vſus communitatis, vel ſuos peculiares honeſtos, neceſſarios, vel conuenientes, vt probamus late in cap. Non dicatis, 12. quæſt. 1. Not. 2. At in propoſito ſtatu, & viuendi modo, nemo habet quicquam ſine licentia ſupremi Prælati, qui eſt Papa, vel alterius ſui particularis, neq; cum eorum licentia, niſi quoad vſus communitatis, vel ſuos peculiares honeſtos, neceſſarium, vel conueniens. Ergo nemo illorum contrauenit voto, & legi, de non habendo proprio.

V. Quod nemo non concedit licere regulari habere de licentia expreſſa vel tacita prælati aliquid ſuis vſibus peculiaribus deputatum, & adeo quidem, vt nulli ſint hodie in vlla religione, etiam Franciſcanorum, qui appellantur de obſeruantia, vel Capucini, qui non habeāt aliquid ſuis peculiaribus vſibus deputatum, puta, breuiarium, diurnale, veſtes, cingulum, calculos precatorios, imo etiam calceos coriaceos, ligneos, vel canabeos, exceptis paucis, & hoc non alia ratione, quam quia id habet, & tenet de licentia prælati expreſſa, vel tacita. Ergo eadem ratione debet concedi, quod liceat eis aliquid amplius tenere ratione ægritudinis, vel ſtudii, vel muneris prælegendi, vel concionandi, vel alia quæ prudenti viro videatur iuſta, & conſequenter quod tribuatur eis pro victu vnius, uel alterius diei, uel menſis, uel anni, quo, uel quibus iter facturi ſunt, uel foſſuri, uel uindemiaturi uineam, uel meſſuri ſegetes, uel negotiaturi negotia ſibi licita: Et eadem ratione ſi cauſa iuſta, uel inopiæ, uel alia id depoſceret, fieri poſſet eis facultas quærendi ſibi ſingulatim, a cognatis uel amicis, uel mendicando neceſſaria ad ſuos ſingulares uſus edendi, bibendi, uel ueſtiendi, donec communitas conſequeretur facultatem eam illis ſuppeditandi.

VI. Quod nemo negat iuſte poſſe prælatum concedere alicui ſuo re-

gulari facultatem illam, uel illam eleemoſynam faciendi, quam ipſemet facere poſſet, & qua ratione poteſt eam dare uni, poteſt dare duobus, tribus, & pluribus, & facere ſingulos eorum adminiſtratores ſingulorum aureorum quotannis in eleemoſynas, & uſus pios, in quos ipſemet prælatus poſſet illos ſanctè impendere: Et conſequenter eadem ratione ſi facultates monaſterij ſuppeterent ad hoc ut prælatus poſſet 200. aureos in eleemoſynas elargiri, iuſtè poſſet 20 canonicis ſuis tradere illos, ut ſinguli eorum denos in eoſdem uſus impenderent, & conſequenter iuſtè poſſet eis concedere, ut ſuos calceos iam attritos, camiſias, & alias ueſtes laceras, & quicquid ſupereſt de his quæ diſtribuuntur ipſis in ueſtes, calceos, & aliquem alium uſum honeſtum diſpendant in pauperes, aut alia pia. At ſtatus in quæſtione poſitus effectu nil aliud habet, quam quod regulares de licentia prælati ſupremi, uel alius ſpecialis habeant adminiſtrationem aliquarum particularum fructuum bonorum monaſteriorum in ſuos honeſtos, & pios uſus, ergo ille non eſt reprobus, ſed iuri conſonus.

VII. Quod palam eſt quod Abbates, & priores conuentuales regulares, qui & ipſi regulares, & monachi ſunt, cap. fin. de Symon. habentes multa ſuis uſibus peculiaribus deputata. cap. Abbates, 18 quæſt. 2. non peccant contra uotum paupertatis, iuxta ea quæ latè tradidimus in d. cap. Non dicatis, not. 2. quia illa non habent, ut propria quoad dominium, ſed tantum quoad adminiſtrationem, & idem eſt dicendum de prioribus, & aliis beneficiariis regularibus etiam manualibus, & ad nutum amouibilibus, iuxta Clem. 1. de Supple. neg. præl. & cap. Cum ad monaſterium, §. tales, de ſtat. monach. ergo eadem ratione iuſte poſſunt habere propoſiti ſtatus canonici uel monachi regulares, qui licet non ſint capaces dominij, ſunt tamen adminiſtrationis, ut diximus in d. cap. Non dicatis.

27 VIII. Quod Ioan. Andr. in Mercur. Regul. non eſt obligatorium, de Reg. iur. lib. 6. efficaciter concludit licere ſtatutum, quod ſingulis monachis dentur 10. ſingulis annis pro ueſtitu, inſinuãs eadem ratione poſſe ſtatui ut certa quantitas daretur unicuiq; eorum quotannis pro uictu, & quod haberent portiones priuilegiatas, & Cald. Conſ. 2. de Regul. Reſpondit in hæc uerba. *Profeſſi, poſſint de licentia prælati habere libros, veſtes, & pecuniam, ad vſum ſuum non per modum vſusfructus, ſed in quantum ſua expoſcit neceſſitas, poſſunt poſſidere ad vſum ſuum, etiam tempore vitæ ſuæ, & de eadem licentia talia mobilia poterunt: non tamen ſuo nomine emere, vel vendere, ſed expendere pro ſuis veris neceſſitatibus, non autem alias pro debito voluntatis. Et ratio, quia ceſſante rei dominio, ſiue proprietate, & vſufructu, ceſſat dicta prohibitio, quia per hoc ceſſat materia ſuper qua edita erat, arg. cap. Et hæc diximus, 10. quæſt. 7. & cap. Abbate, de verb ſig. Item per hoc quod non ſuo nomine, ceſſat id quod poſſet opponi, quod videtur frui, quia nulla conſtitutio vetat, quin res quæ vſu conſumitur vt veſtes, libri, & pecuniæ pro eius neceſſitate poſſint de licentia prælati habere. Imo permittitur in d. cap. Non dicatis*, & paulo

& paulo poſt. *Et nedum poteſt prælatus in hoc licentiam dare, Imo debet prouidere vt in neceſſitatibus ei ſuccurratur, arg. cap. Epiſcopus eccleſiaſticarum, 12 quæſt. 1. quæ neceſſitates etiam comprahendunt libros quoad dociles, vt poſſint inſtrui, & alios docere, arg cap. Super ſpecula, de Magiſtr. Item ſuadet ratio naturalis vt per ſe patet, & per extrauag. Io. 22. quæ incipit ad Conditorem, vltra neceſſitatem autem eſſent incapaces talium rerum, ratio quia iſta conceduntur propter neceſſitatem, illa ergo ceſſante, vel vltra illam intelliguntur denegata, arg. cap. Quod pio remedio, 1. quæſt. 7. Item in ſuperfluo præſumeretur fraus, cap. Officij, & fin. de Teſtam. Ad hoc bene facit Clem. exiui §. Porro, & ſeq. de verb. ſign.* & paulo poſt. *Per prædicta patet quod ceſſante fraude de licentia ſuperioris prælati, poteſt profeſſus ordinem ex prouiſione ſibi decreta accipere aliquam annualem prouiſionem a conuentu, vel prouincia perſoluendam pro veſtibus, & alijs perſonalibus neceſſitatibus, & ab illo licite expendi in veras & non fictas neceſſitates fratris cui fuerit facta dicta prouiſio annualis pecuniæ, quia per hoc non læditur abdicatio proprietatis, nec illud obſtat paupertati vel mendicitati.* Hæc ille. Et Pan. conſ. 88. 1. part. latiſſime defendit licuiſſe monacho eccleſiæ Cathanien. petere ſaltem officio iudicis ab Epiſcopo, qui monachis ſuæ eccleſiæ pro Abbate erat 50. annua quæ pro neceſſariis unicuiq; dabantur, & col. 4 nu. 6. ſubdit ſequentia. *Optimè ad præfata facit quod ponit Ioan Andr. in Regul. Non eſt obligatorium, de Reg iur. lib. 6. in Merc. vbi concludit valere ſtatutum Abbatis, & conuentus cauſa vitandæ murmurationis, & ſcandali factum, vt pro indumentis & alijs neceſſarijs liceat cuilibet monachorum habere 10. quia id non eſt hic proprium, cum illa decem ſuccedant loco neceſſariorum, & ſic eodem iure cum illis cenſeantur cap. eccleſia, vt lit. pend & in l. Si rem, & pretium, ff. de Petit. hæred & tunc ſolum dicitur monachus habere proprietatem, cum aliquid detinet clam ſuperiore, diſponendo de illo ad libitum ſuum, vt notat. Ioan. Andr. in cap. Cum ad monaſterium præallegat. Secus autem ſi detineat ob iuſtam cauſam, & patiente & maxime expreſſe diſponente ſuperiore, vt ibi per eum, & probatur optime in cap. Inſinuante qui cler. vel vouent, vbi text notab. vbi hoc idem aperte cenſuerunt gloſ. Innoc. & communiter DD. ibi Nam & ſeruus dicitur habere, ſi dominus patitur. nec per hoc dicitur habere proprium, ſed peculij adminiſtrationem, vt in l. Quam Tuberonis, ff. de Pecul. facit cap. 2 de Stat. reg. & quod ibi notatur, vnde dum Epiſcopus patitur illā antiquæ eccleſiæ ordinationem, vt cuilibet pro neceſſarijs dentur 50. recte & ſine peccato quilibet bene adminiſtrando illam prouiſionem capit, & eam petere poteſt, ex quo Epiſcopus non ſuſtinet monachorum neceſſaria, vt de iure debet, cum ſit Abbatis loco, vt prædixi.* hæc ille. Quibus concordans ſic ait idem Pan. in cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. monach. nu. 8. *In quibuſdam locis ſecundum Ioan. Andr. ſciente & patiēte curia Romana certum quid taxatur pro indumento monachorum, & ſingulis aſſignatur conuertendum in præfatam cauſam. Sic etiam in quibuſdam monaſterijs monialium obſeruatur, vt moniales habeant ſolum*

victum,

victum de monaſterio & veſtimenta ſibi faciunt ex lucro manuum ſuarum. Vnde religioſi capellas habentes habent certam prouiſionem pro eorum neceſſariis. Hæc ibi. Quæ etiam ſatis elici poſſunt ex his quæ idem ipſe dixit in cap. Deus qui, de vit. & hon. cler. in cap. Super eo, de Regul. Cuius dicta communiter recipiuntur a Canoniſtis, in quibus ſunt Felyn. in cap. Nam, de Conſtit. & Dec. in cap. Edoceri, de Reſcript. Quin & Deciſ. 1. Rotæ de Pœnis. in antiq. pro confeſſo præſupponit poſſe monachos habere præbendas ſeu portiones determinatas, ex quibus poſſunt aliqua ſaltem parcius viuendo reliquare: Ita quod licet per depoſitionem non perderent vitæ neceſſaria, perderent tamen illa. Et ita in effectu Rota ibi approbat opinionem illorum quos refert Innoc. in cap. Dilectus 1. de Præb. verb. *(facultas)* ibi alij contra.

28 Concludo igitur pro hac parte negante prædictum ſtatum eſſe de ſe damnationis, & infernalem, modo concurrant ſex. Primum quod ea quæ ſibi dantur, nullatenus ſibi dentur, nec accipiantur ab eis pro ſuis quoad dominium, quia non ſunt illius capaces, ſed quoad ſolum vſum ſuum facti decentem vel alium pium, vt tradimus late in d. cap. Non dicatis.

II. Quod non vtantur eis diſpendendo illa in vſus malos, vanos, vel profanos, quia per talem vſum etiam Abbates peccarent peccatum proprietarij vt diximus ibi.

III. Quod ſi per leges diuiſionis vel chartas quas vocant rationes, vel conſtitutiones, & diſtinctiones portionum, quas vocant priuilegiatas, vel alias iuſtas ordinationes vel ſtatuta eccleſiæ fuerit cautũ ne quis eorum faciat eleemoſynam vel aliud pium opus, vel non niſi vſque ad certam quantitatem de ſuperfluo ſine licentia particulari prælati ad vnguem ſeruent illam.

IIII. Quod prælati ſaltem tacite ei modo viuendi conſentiant vel conſentire debeant, quod addo propter dicenda infra.

V. Quod iuſta de cauſa fiat prædicta licentia expreſſa vel tacita per dicta in d. cap. Non dicatis.

VI. Quod non contradicant confirmationi legitimæ auctoritate legitima faciendæ. Dixi, legitimæ, ob dicenda infra eod.

Non obſtant adducta in contrarium, non quidem primum continens illa quæ contra diuiſionem prædictam fuere adducta, quia dilui poſſunt vt ſupra in fauorem illius fuere diluta a nu. 11.

Ad II. autem reſpondetur negando quod prædictus ſtatus ſecum pugnat, non enim vt argumẽtum præſupponit illius profeſſores carent proprio, & habent illud accipiendo proprium vniuoce, ſed tãtum æquiuoce, carent enim proprio quatenus proprium ſonat dominium, id eſt facultatem diſponendi de re perfectè, & etiam quatenus ſonat vſum ſine iuſta licentia ſuperioris: habent autem proprium, quatenus proprium ſonat peculium ſeu facultatem adminiſtrandi de iuſta licentia rem alienam. Repugnantia

gnantia

gnantia autem & contradictio requirit vniuoca, iuxta Ariſtot. in lib. Periherm. non enim ſunt contradictoria canis latrat, intelligendo de cane animali, & nullus canis latrat, intelligendo de ſidere cœleſti, quod canem vel caniculam appellant.

Ad III. Vero negatur quod prædicti ſtatus profeſſores non ſeruant votum paupertatis ſolemne quod vouerunt, eo quod de licentia ſuorum prælatorum habeant adminiſtrationem aliquorum fructuum ſuorum monaſteriorum, quia votum nō extenditur ad illud, ſed ſolū, quoad hoc vt nihil habeant quoad dominium etiam de licentia Prælatorum, neque quoad adminiſtrationem ſine illa expreſſa vel tacita, vt late probatum eſt in d. cap. Non dicatis & prædicti ſtatus profeſſores quicquid habent, habent de licentia Prælatorum ſuorum tacite vel expreſſe conceſſa, per titulos beneficiarios vel officiarios, vel alios, conſuetudine, vel licentia generali vel particulari aliqua iuſta de cauſa præſtita.

Ad IIII. Quod eſt Achylles aduerſæ partis, reſpondeo concedendo quidem nullam conſuetudinem legi naturali vel diuinæ derogare nec excuſare a peccato contra illam agentem, negando tamē prædictos prædicti ſtatus profeſſores ſe excuſare propter conſuetudinē, quia non ſe excuſant ex illa, ſed ex licentia prælatorum præſumpta ex ea, quod longe aliud eſt, ſicut amicus Petri colligens aliqua poma quotannis vel quolibet menſe, hebdomada vel die in horto eius ſcientis, & non prohibentis ſine vlla expreſſa licentia, non excuſatur a trangreſſione ſeptimi præcepti per conſuetudinem furandi, ſed per licentiam tacitam ex ea reſultantem, qua fit, ne collectio illa ſit furtum arg. l. Inter omnes § Recte ff. de furt.

Ad V. Quod parum vrget authoritas Gerſon. & illa multa quæ in libello ſupra citato, citantur. Tum quia vt præfatio libelli præmonet, ex ſtilo & doctrina depræhenditur non eſſe illius. Tum quia totum pondus in hoc fere ſolo conſiſtit, quod regularis non poteſt habere proprium, quod nemo negat, intelligendo de proprio quoad verum dominium, vel verum ius vſusfructus, vel vſus vel quoad vſum ſine iuſta licentia ſuperioris, & nemo non negat intelligendo de proprio quoad ius adminiſtrandi de licentia iuſta Prælati, ita quod difficultas ſolum conſiſtit, an regulares prædicti ſtatus poſſint habere & habeant iuſtam licentiam adminiſtrandi illas portiones, de quo infra. Proteſtationem autem de qua in quæſtione ſequenti, non feci ego, quod putarem ſtatum canonicorum Roncæuallis eſſe reprobum, ſed quia longe melior erat quem ipſe concepi, quem ſeruaui eo facilius, quod Cathedrarum ſalarijs in Academijs celebribus viuens illis portionibus non indigui.

SVMMA.

SVMMARIVM.

Regularium modum viuendi per portiones priuilegiatas 14. cauſæ iuſtificantes, num. 29.
Regularium perfecta communitas hanc diſcordiam, negligentiam & hæc murmura parit, nu. 29.
Publica minori curæ ſaltem quoad intenſionem ſunt quam propria, nu. 29.
Vitæ mutatio difficilis, nu. 30.
Conſueta non ſunt ob quamlibet vtilitatem maiorem mutanda nu. 30.
Abſtinentiæ, ſobrietatis, parſimoniæ, ieiunij occaſio eſt facultas relinquendi ſibi aliqua de impendendis, nu. 30.
Caſtitatem parit abſtinentia, ſobrietas & facultas reliquandi ſibi aliqua de inſumendis, nu. 31.
Alieno de Corio corrigiæ longæ, nu. 31.
Finis principalis actus virtutis non debent eſſe temporaria, nu. 31.
Otium tollendum & eius occaſio eſt interdum communitas, nu. 31.
Canonicorum regularium ſtatus viuendi per portiones priuilegiatas an liceat poſt Concil. Trid. quod nouem dictis reſoluitur, a nu. 32.
Legis tranſgreſſio quo clarior, eo peior, nu. 33.
Legis humanæ malè intellectæ ob ſubtilitatem & difficultatem tranſgraſſio non eſt mortalis, nu. 33.
Cauſa potentior producit effectum maiorem, nu. 24.
Reformatio facienda cogendo in mare per fluuium, nu. 34.
Scandalum vtilius naſci, quam veritatem relinqui, vt intelligendum, nu. 35.
Regularis aſſuetus viuere per portiones priuilegiatas iuſſus a ſuo prælato illas omittere, an et quando peccet? nu. 36.
Reformatori quali neceſſario obediendum. nu. 36.
Regularium ſaltem canonicorum viuentium per portiones priuilegiatas quæ reformatio videtur expediens, nu. 37.
Reformatio huiuſmodi canonicorum quales miniſtros peculiares & communes & in quæ eis permittere poſſet, nu. 37.
Regulari in eccleſia clericos ſeculares etiam presbyteros poſſe in adiutores aſſumi, num. 37.
Profeſſionis et habitus diuerſorũ qui homines in eadẽ eccleſia eſſe poſſunt, n. 38.
Regulari eccleſiæ in canonicos cur vtilius eligere presbyteros quam inferiores, num. 38.
Regularibus Canonicis Capellanis & Choraulibus adiutoribus quanta portio, et qualiter danda, nu. 38.

29 VIII. Principaliter ſuccedit quæſtio ad prædicta neceſſaria ſcilicet eſto prædictus ſtatus liceat iuſta de cauſa. An vlla talis, & quæ occurrere poſſit?

Reſpon-

Reſpondeo poſſe occurrere aliquas quæ ſaltem coniunctæ ſufficiant
29 Prima vitatio diſcordiæ quæ naſcitur ex prælatione æqualium iuxta illud gloſſ. celeb. l. 1. §. veteres ff. de acq. poſſ. ſcilicet, etiam aſinus intumeſcit, dum per comparem videt ſe apprehendi: & frequens, imo quaſi perpetuum eſt aliquos communitatis melius aliquibus alijs eiuſdem tractari etiam communiter mendicantes, & inde naſci murmura, querimonias, & inuidias: quæ ſatis præſenſit etiam ipſemet Auguſtinus in ſuis collegijs naſcitura per ea quæ citata fuerunt in 4. notab. præſertim cap. 9. ibi. Si ſuper indumento inter vos contentiones & murmura oriuntur, & conqueritur aliquis ſe deterius accepiſſe quam prius habuerat, & indignum ſe eſſe quod non ita veſtiatur vt alius frater veſtitur, hinc vos probate quã tum vobis deſit, in illo interiori ſancto habitu cordis, qui pro habitu corporis litigatis. Per quæ colligitur quod etiã ipſomet Auguſt. viuente & præſidente aliqua huiuſmodi murmura naſcebãtur, quæ ſedantur quando certæ res eiuſdem quantitatis & qualitatis ſingulis præſcribuntur.

II. Sumptus euitatio nam X X. in perfecta communitate degentes longe plus inſumunt quam totidem ſeorſim pro arbitrio ſuo ſibi veſtes, vinum, & edulia parari facientes modo impenſa cõi ea parari faciant, nam in communitate perfecta qualis & quanta pars gallinæ, capi, arietinæ, hædinæ, ceruinæ, vel cuiuſcunq; obſonij propinatur vni, tanta eſt ſingulis alijs propinanda, & qualis placenta, pyrum, pomum vel ſpecies fructus apponitur vni, talis eſt ſingulis apponẽda, idemq; de iurulentis, & alijs quæ in. 1. 2. & 3. menſa ponuntur. Idem de calceis, caligis, & alijs omnibus veſtibus faciendum eſt, & memini quod quidam reformatores volentes reducere ad perfectam communitatem quaſdam Moniales quæ victitabant quidem in eadem menſa ex eadem culina, & ex eadem cella Panaria, & Vinaria, ſed facientes præparari ſingulæ pro ſuo quæq; arbitrio panem, vinum, & obſonium multum, aut paucum, non potuerunt eas ad eam reducere, quia compererunt eas ad id egere pluſquam tertia parte eius quo honeſte, & ſua parte contentæ in illa imperfecta conuiuebant, ad veſtiendum ſe autem ex communi veſtiario egere plus circiter dimidio eius quo ſeorſim veſtiebãtur: Naturale quippe vitium eſt negligi quod cõmuniter poſsidetur. l. 2. quando, & quibus quota pars debeatur lib. 10. & ideo quum de cõmuni cellario victitant, plus vt plurimum panis, vini, obſonij, & fructuum apponitur, plus editur, & bibitur, minus reliqui fit, minuſq; cuſtoditur, maior cura eſt nouorum, & politiorum calceorum, & caligarum, minor ſeruandi, & ſarciendi rupta. Nec dicas Auguſtinum voluiſſe, vt communia magis curarentur quàm propria. Tum quia aliud eſt id eum voluiſſe, aliud id ab alijs præſtari, nam & communi lege omnes tenemur anteponere publica priuatis cap. Licet, cum ſuis concord. de regulari. Deus tamen nouit, quotuſquiſq; id præſtet, præſertim quoad intenſionem, licet præſtet quoad firmitatẽ. Ratio quidem, & nouus ho-

mo id volunt. At ſenſualitas, vetus homo, ſomeſq; peccati in contrarium trahunt.

III. Quod in excipiendis hoſpitibus multo magis & maiore cũ murmure impenditur, magis quidem, quia plures & opiparius ſuſcipiuntur, & tractãtur, maiore vero murmure, eo quod œconomus alacrius excipit ſuos & ſuorum amicorum cognatos, & amicos quam alios aliorũ qui ob id murmurant, quæ ceſſant cum ſinguli ſuos ſeorſim ſuſcipiunt, & alunt.

40 IIII. Quod difficilis eſt mutatio vitæ, §. 1. Auth. de Monach. colla 1. vnde lex & conſuetudo recepta non eſt ob quamlibet vtilitatem mutãda, ſed ſolum ob maximam, & euidentem l. 2. ff. de Conſtit. Princip. & cap. Ridiculum 11. diſtinct. cuius rei rationem tradit de more pulchram Thom. 1. 2. q. 97. art. 2. & Aphoriſmus Hypocratis mutationes cenſuit periculoſas, qui non latuit Io. And. in c. Cum conſuetudinis, de conſuetud. vbi aptus in hoc textus cum gloſ.

V. Priuilegium Apoſtolicum verum, vel præſumptum ex tempore immemoriali iuxta cap. Super quibuſdam de verb. ſig. & l. hoc iure, §. Ductus aquæ ff. de aqua quot. & æſtiu. quo modus prædictus viuendi fuit inductus, aut approbatus. Nec obſtat dicere quod Papa legem diuinam quæ paupertatẽ votam iubet ſeruari, tollere non valet quia vt prædictum eſt, prædicti canonici, vel monachi ſolum vouẽt viuere ſine proprio abſolute quidem quoad dominium: Quoad miniſtrationem autem facti, vel iuris, cõditionaliter niſi de licentia ſuperioris, & qui regularis habet prædictum priuilegium verum vel tacitũ a Papa, habet conſequenter prædictam licẽtiam, quum ipſe ſit prælatus verus omnium tam prælatorum quam ſubditorum regularium c. Cuncta per mundum 9. q. 3. etiam immediatus, vt etiam eſt cuiuslibet alius Chriſtiani ſecundum Thom. recept. in cap. 67. contra errores Græcorum, quem inter alios citat Felyn. in cap. 1. de conſt. num. 7. tribuens illi contrarium, vitio, vt puto, typographi, ob quod noſter Ioannes Lupus grauiter alibi errauit.

VI. Excuſatio cuiuſdam magnæ indecentiæ qua vidimus quoſdam opulentiſſimorum monaſteriorum qui longe lautius comedunt, bibunt, & veſtiuntur quam aliquot ſui amici vel cognati, petere ab eis aliqua neceſſaria ad emendam papyrum. & atramentum, libellos, & calculos precatorios, & alias id genus reculas quibus humana fragilitas eget.

VII. Facultates iuuandi cognatos pauperes, præſertim ſcholaſticos & orphanos, complures enim immo fere omnes canonici regulares prædicti ſtatus iuuant huiuſmodi cognatos, de his quæ reliqua faciunt ex portionibus ſibi præſcriptis, longe pauciora impendendo ſuo vſui, potui, & veſtitui, quam impenderent ſi ea ex communi acciperent ſine vlla facultate reliqua faciendi ſibi & ſuis aliqua.

VIII. Occaſio quæ inde inſurgit ieiunandi, & ſobrie, abſtinenter, caſtè, & ſimpliciter viuendi, ieiunandi quidem, quia vt conſuetudo, quæ

in plu-

in plurimis diuerſorijs habet vt hoſpes incœnatus tantum ſoluat quantũ cœnatus, eſt cauſa quod ieiunia præcepta frangat, & conſuetudo contraria quæ eſt in alijs, eſt cauſa vt multi ieiunent etiam non præcepta: ita præuiſio quod incœnato cedent quæ cœnaturus erat, ſolet eſſe occaſio ieiunandi & conſequenter non cœnandi vel non edẽdi vel non ſaltem tantũ, ei qui præuidet ſe aliquid ſibi per id reliquum facturum. Sobriè autem & abſtinenter viuendi eo quod præuiſio quod, edenda, bibenda, & veſtienda ſibi cedent qua parte illis pepercerit, mouet quem ad abſtinentiã & ſobrietatem circa ea ſeruandam. Quod autem ingeneret & promoueat caſtitatem, probatur ex eo quod omnium maxime eam ingenerant & promouent abſtinentia, & ſobrietas, iuxta illud hymni primæ, Carnis terat ſuperbiam, potus cibique parcitas. Ergo id quod cauſa fuerit abſtinentiæ, & ſobrietatis, erit profecto & caſtitatis, arg. cap. fin. de Iniur.

3 Quod etiam cauſam præbet ſimpliciter viuendi, palam eſt ex illo Adagio E corio alieno corrigias longas. ſiue, De cute non propria ſcinditur abſq; bria; Quo ſignificatur, parcius nos inſumere ea quæ noſtra ſunt, quã quæ aliena, qualia ſunt communia pertinentia ad vniuerſos, & non ſingulos, & ita conijcitur ſimpliciores menſas, & veſtes habituros regulares qui viuunt de portionibus ſibi aſſignatis, quam qui de communibus.

IX. Quod monachis, quorum aliqui otij notantur, aliqua honeſta occupatio & exercitatio præbetur, dum additur cura parandi ſibi neceſſaria & faciendi reliqua Nepotulis pauperibus & orphanis aliquibuſq; alijs vſibus pijs, quæ otij vitatio monacho eſt vtilis iuxta illud Hiero. ad Ruſticum Monachum relat. in c. Nunquã de conſ. diſt. 5. Semper te diabolus occupatum inueniat: & illud, Otia ſi tollas, periere cupidinis artes. Non obſtat his quod omnia hæc propter Deum & rectam rationem ſunt facienda, & nõ propter quærenda bona præſertim tam pauca temporaria & facultatem faciendi prædicta, quoniam licet temporaria non debeant eſſe finis principalis alicuius actus virtutis, vt reſolutius quam alij nuper tradidimus in cap. Cum miniſter 23. q. 5. Poſſunt tamen eſſe finis minus principalis & cauſæ impulſiuæ ad incitandum animum in actus virtutum, quorum finis principalis eſſe nequeunt, quæ Catholica & ſancta concluſio eſt, & tradita a nobis ibi, & ahbi frequenter.

X. Vtilitas & honor monaſteriorum, nam huiuſmodi libertas & adminiſtratio paruula quæ parum occupat, & multum quietat, eſt cauſa impulſiua, vt multi eruditi, & moribus probati ingrediantur monaſteria, quæ alioqui nullatenus ingrederentur, quis enim doctus & probe moratus cui multa monaſteria multorum ordinum in locis placidis, & amænis ſita patent, ingrediatur monaſterium in vertice montium, niue, gelu, & frigore horrentium, perpetuo in eo victurus, niſi aliqua huiuſmodi libertas impellat? Equidem ſcio quædam monaſteria ornari viris cicuratus, probis, & doctis, ad Theologiæ, vel utriuſque, aut alterius iuris gra-

dus euectis ob prædictam, licet paruam libertatem, in quæ alioqui ob durum & rigidū ſitum vix ingrederentur agreſtes qui latine ſatis callerent.

XI. Fauor & vtilitas virtutis, & literarum, multi enim ſe probitati & litteris dedunt, ſperantes quod etiamſi alia remedia defuerint, ob ſuam tamen probitatem, & eruditionem eligentur ad eccleſias regulares, quarum profeſſores huiuſmodi libertate vtantur in quibus honeſtam & quietam vitam perpetuo degant.

XII. Vt etiam hoc nomine reſultet pulchritudo eccleſiæ, ex religionū conuenientia, & varietate, & diuerſitate iuxta illud pſal. 44. Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate, nimirum vt ſint nonnulli qui nihil habeant quoad verum dominium, neque quoad ius adminiſtrandi, nec in particulari, nec in communi, quales poſt Concilium Trident. ſoli ſunt Franciſcani, qui de obſeruantia, & Capucini dicuntur, & alij qui habeant ius adminiſtrandi in communi & nō in particulari, quales ſunt omnes alij iure communi, & alij ſint qui habeant ius adminiſtrandi ea quæ ſuo victui ſunt deſtinata in illum honeſtum & alios pios vſus tantum.

XIII. Quod per hanc rationē viuendi qua inter ſodales diuiduntur onera, tollitur aliquibus occaſio excuſandi ſe ab officijs diuinis & cōtemplatione ſecreta, cauſantibus ſe obrui cura & onere prouidendi ſibi & alijs.

XIIII. Quod hoc eſt in cauſa cur in multis eccleſijs nō deliguntur in Canonicos pueri ruſtici & ignorātes, & ad negotia eccleſiæ ſpiritualia & tēporalia inhabiles, ſed ſolum nobiles, preſbyteri, Doctores, Licenciati vel Bacalaurei ad concionandum & regendum habiles, quales viſuntur in Eccleſia Cæſarauguſtana, Pampilonen. & in Roncaualle & alijs. Hæ certe cauſæ ſaltem omnes videntur conſtituere vnam iuſtam, qua de probabiliter credi poteſt, prædictum ſtatum eſſe iuſtum, imo & aliquo nomine iuſtiorem communitate perfecta, & ſaltem eiuſmodi, vt probabiliter credi poſſit eſſe iuſtus, & conſequenter talis cuius profeſſores ſalui fieri poſſint, licet per ſe non ſit vſq; adeo perfectus ac eſt ſtatus communitatis perfectæ, apud eos qui tanta charitate ſe diligunt, & colunt vt ſine murmure eam obſeruent, quamuis ſubodoror non eſſe huiuſmodi plures quā oportet, ob quod ipſe ter vel quater Regio iuſſu miſſus ad viſitandum tria valde illuſtria & opulenta canonicorum regularium hoc modo viuendi vtentium monaſteria, non ſui auſus illum reprobare, ſed ſolum reformare, quo perfectæ communitati quā maximè poſſet ſine ſcandalo appropinquaret, quod plurimis eruditis & pijs æquum viſum fuit, & in hunc diem videtur.

32 IX. Quæſtio principalis ſuccedanea eſt, eſto liceat prædictus ſtatus ob prædictas cauſas omnes coniunctas vel aliquas earum, attento ſolo iure communi antiquo, an etiam poſt Concil. Trid. liceat? Et facile cuipiam videri poteſt non licere, quia illud in cap. 1. de Reg. ſeſſ. 25. ſtatuit, vt

omnes

omnes regulares tam viri quam mulieres, ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant, & componant. At omnes regulæ omniũ religionum etiam canonicorum regularium quæ omnium videtur laxiſſima iuxta cap. Quod Dei timorem de ſtat. monach. habent præſcriptum vt regulares uiuant ſine proprio non ſolum quoad dominium, ſed etiam quoad uſum peculiarem, & quod oĩa habeant communia, cap. Non dicatis 12. q. 1. deſumpt. ex cap. 2. regulæ B. Aug. & c. Cum ad monaſteriũ de ſtat. monach. Ergo omnes etiã canonici regulares debent uiuere poſt illud ſine ulla propria & peculiari re, & idem Concil. in cap. 2. habet, ut nullus prælatus ulli regulari concedat bona ſtabilia etiam nomine monaſterij poſſidenda, & quod mobilia undecunq; quæſita ſtatim tradantur ſuperiori, ergo non licet poſt illud Concil. uti hac libertate, ſed quia sũt alia in contrarium mouentia, arbitror poſſe teneri ſequentia, Primũ prædictum ſtatum non eſſe iudicandum reprobum, donec per ſuperiores reformetur & ad originariam obſeruãtiam reducatur. Tum quia uerba illa prædicti capituli. *Omnes regulares vitam ſuam inſtituant & componant.* ſignificare uidentur prius eſſe inſtituendam, & componendam, quam teneantur ſeruare, & idem ſignificant uerba illa. *Omnis cura, & diligentia à ſuperioribus adhibeatur.* Tum quia non pertinet inſtituere, & componere ad ſingulos, ſed ad prælatos, & uniuerſos ſiue capitula iuxta cap. cum omnes de conſtit. cum gloſ. & ei adnot. & ita ſingulares excuſarentur à peccato donec illa inſtitutio, & compoſitio fieret, nec per eos impediretur. Non obſtat, quod Card. in c. cum ad monaſterium de ſtat. monach. edito in Concil. generali ſuper illis uerbis. *Si quis habet aliquid proprium, incontinenti reſignet.* Dicit quod ſtatim ac reſcierunt regulares illum canonem fuiſſe editum, tenebantur reſignare ſine aliqua præmonitione, & quod in d. c. 2. Concil. Trid. eadem fere uerba ponuntur ibi. *Et mobilia vndecunq; quæſita ſtatim ſuperiori tradantur.* Non, inquam, hoc obſtat, tum quia alij ut ipſemet Cardinalis ait, præmonitionem requirebant. Tum quia in Concil. Trid. præmittuntur in fine c. 1. uerba quæ ſignificant debere præcedere inſtitutionem, & compoſitionem uitæ vt prædictum eſt. Tum quia par eſt credere, quod non fuit paritum illi ſtatuto generalis concilij iuxta expoſitionem Card. ſicut nec Concilio Trid. hactenus eſt ita paritum. Tum quia alioqui omnes ferè oĩum ordinum etiam Capucinorum peccarent mortaliter, & maior pars eorũ peccat nunc, quum uix ſit ullus qui poſt publicatum concilium ſtatim tradiderit, nec nũc tradat omnes res ſuas peculiares, ueſtem, calceos, brachas cingula, calculos, & libellos precatorios, & contemplatorios, atramentarium, pugillares, & alias reculas, ſuperioribus ſuis.

II. Quod peccant ſuperiores neglĩgẽtes inſtituere & componere ſiue reformare, & magis contrauenientes reformare uolentibus, & etiam ſingulares impedientes ea, quia contraueniunt menti & uerbis Concilii,

quod

Digitized by Google

quod eſt peccatum cap. Qui peccat 23. q. 4.

III. Quod magis adhuc peccant qui poſt reformationem, eam non ſeruant, quia clarius legem tranſgrediuntur, & clarior tranſgreſsio cæteris paribus maior eſt quã dubia arg. notat. cap. 1. de conſtit. & cap. Capellanus de ferijs, adeo quod non eſt mortale tranſgredi ius humanũ male intellectum ſecundum Innoc in c. Per tuas. 2. nu. 4. de ſimo. Quando id contingit propter magnã difficultatẽ & ſubtilitatem eius vt ſentit Bald. in. l. Ab eo. C. Quomodo, & quand. iud. relatus a Felin. in cap. Nam, de conſtit.

33 IIII. Quod prædicti ſuperiores non videntur teneri ad reducendã eandem omnino formã quæ in principio regularum obſeruabatur, tunc enim nulla veſtis, nullus liber, nullus calceus, nulla deniq; alia res erat peculiaris, vt colligitur ex viginti, & amplius locis regulæ B. Aug. notat a Ioan. Gerſo ſeu ab alio quiſquis fuerit author prædicti libelli contra canonicos proprietarios in 1. parte At nunc etiam quique reformatiſsimi monachorum, habent non ſolum prædicta peculiaria, ſed etiam cellas, & ſellas, claues, lectos, & id genus alia, & ſatisfacere viderentur qui ſuos ordines reformarent ad præſcriptum horum qui à ſapientibus cenſentur ſatis reformati arg. illius. Qui nimis emungit, elicit ſanguinem, prouerb. 30. relati, in cap. Deniq; 4. diſt.

34 V. Quod cum ex cauſis cunctis religioſis coĩbus prædicta peculiaria omnibus permittãtur, iuſte poſſet alicui ordini monaſterio vel alicui perſonæ ſingulari, aliquid aliud amplius permitti ex particularibus cauſis in eis concurrentibus, quia a potentiori cauſa maior effectus producitur cap. 1. & 2. cum eis adnot. de confirm. vtil.

VI. Hoc conſequi quod ſi eccleſiæ cathedralis, vel alterius ſplendor, & conſuetudo antiqua quæ ſine ſcandalo multorum non poſſet vna vice eradicari, requireret ut aliquot alia peculiaria relinquerentur, poſſent iuſte illa relinqui ſine violatione concilij, in quod facit reſponſum illud ſapientiſſimi, prudentiſſimiq; Cardinalis Caiet. Ad Prouincialem Luſitaniæ conſulentem ſuper reformatione Dominicanorum illius Regni, ſcilicet, Coge intrare mare per fluuium, ſignificans paulatim & ſuauiter ſi fieri poſſet, & non vno impetu, & ex abrupto vltimam reformationem eſſe inducẽdam, vt multa, & grandia ſcandala quæ hoc ſolent conſequi, excuſentur.

VII. Quod ſaltẽ diſputando poſſet defendi etiam poſt prædictum concilium licere prædictum ſtatũ limitatum in cõcluſione 7. quæſtionis principalis ſaltem in aliquot eccleſijs non obſtante illo. Tum quia in d. c. Non dicatis concluſimus poſſe teneri quod prædictum conciliũ non corrigit antiquos canones, ſed ſolum explicat illos quaſi quidam Commentarius eorum, & conſequenter quod ſicut antiqui canones, vt ibidem monſtrauimus, permittunt regularibus ex cauſa aliquot peculia, ſic & prædictum concilium intelligendum ſit vetare illa eis ne ſine iuſta cauſa teneant, uel

con-

concedantur, & conſequenter quod ille ſtatus limitatus, ut ibi limitauimus, poſſet permitti ubi iuſta cauſa id poſceret.

VIII. Quod licet diſputando hoc ſeptimum dictum defendi poſsit, conſulendo tamen uidetur tenendum quod mens concilij fuit quod licet prædictus ſtatus moderatus ut ſupra, ſit bonus, quia tamen eſt melius reducere ad antiquum originarium regulæ, reſtituatur ad illum, quod procul dubio faciendum eſt ubi ſine ſcandalo fieri poteſt.

35 VIIII. Quod dubium eſt an permitti poſsit hoc in eccleſijs in quibus id ſine magno ſcandalo fieri nequit, quales arbitror eſſe quaſdam Metropoles, & Cathedrales eccleſias in quibus canonici ultra refectorium commune, & cellas dormitoriorum, intra eccleſiarum ſepta habent ſingulas domus extra illa ad recipiendum hoſpites, quod Regno, & Vrbibus in quibus ſitæ ſunt, eſt pergratum, putaturq; ſplendori eccleſiarum Vrbium, & Regnorum conuenire. Equidem arbitror potius eſſe ſuſtinendum illum, quàm cum maximo Regni, Vrbis, & eccleſiæ ſcandalo etiam paſſiuo mutandum, modo illæ quinq; moderationes additæ in 7. quæſt. ſeruētur. Non obſtat illud cap. Qui ſcandalizauerit, de Reg. iur. vtilius ſcandalum naſci permittitur, quã ueritas relinquatur quia ut ait ibi gloſ. recept. illud intelligendũ eſt de ueritate ſeu bonitate uitæ, nõ aũt de ueritate doctrinæ & iuſtitiæ quæ aliquando omittuntur propter ſcandalum cap. Vt conſtitueretur. 50. diſt. & ita ſi prædictus ſtatus non poſſet ſalua bona uita, & iuſtitia legis naturalis, & diuinæ ſeruari, indubie tollendus erat non obſtan. quocunq; ſcandalo. At quia ſupra in. 7. q. principali probatum eſt illum non eſſe contra legem naturalem neq; diuinam, Imo neq; contra ius commune, ſi ſeruaretur ex cauſa iuſta, conſequitur potius eſſe tolerandum quam cum grandi ſcandalo tollendum iuxta c. Nihil cum ſcandalo, de præſcript. deſumptum ex Math. 18. & cap. 2. de nou. oper. nunc.

36 X. Quæſtio, an ſit in malo ſtatu canonicus vel monachus qui poſt publicationẽ Conc. Trid. uiuit modo uiuendi ſupra dicto per portiones priuilegiatas pro ſuo uictu & ueſtitu honeſto, & non obedit præcipienti prælato ut abſtineat a percipiendis illis, & de communi & communiter ſine ullo proprio, etiam quoad uſum uiuat, & tradat omnem ſuam ſupellectilem, & omne ſuum peculium communi cellario? & facile cuipiam uideri poteſt, quod ſic, quia dictum eſt ſupra in quæſt. 7. quod ad hoc ut ſtatus præfatus non ſit damnatus, requiritur quod profeſſores eius non impediant reformationem, & quod prælatus conſentiat illi modo uiuendi. At in caſu quæſtionis, prælatus eum reformat, & expreſſe contradicit illi ſtatui.

Contrarium tamen uidetur uerius, ſcilicet quod non peccat donec reformatio legitime fiat. Tũ quia in d. q. 7. non fuit dictũ abſolute oportere ut prælatus conſentiat, ſed quod conſentiat uel conſentire debeat, nec fuit dictum quod impediens quamcumque reformationem, eſſet in malo

ſtatu,

ſtatu, ſed impediens reformationem legitimam. At in caſu quæſtionis propoſitæ, prælatus debet conſentire canonico, uel monacho ut capiat prædictas portiones donec reformatio fiat, nec reformare debet unum vel alterum, non reformando alios cum non reformatis alijs, non poſsit ipſe ſolus de communi, & communiter viuere, & nemo ad impoſsibile tenetur. l. Impoſsibilium. ff. de Reg. Iur. & cap. Nemo eod. tt. lib. 6. Quid autem ſi prælatus præcipiat omnibus, & ſingulis ſuis canonicis, vel monachis ſub cenſuris vt prædicta faciant, an peccent mortaliter, & incurrant cenſuras non obediendo? & videtur dicendum quod ſic, ſi opportune id præcipiat, & nulla cauſa particularis eos excuſat, quia qui ſuperiori iuſta præcipienti non obedit, peccat ad Rom. 13. cap. 2. de Maiorit. Dixi (ſi opportune) quia ſi præciperet ex abrupto, vt ea facerēt ante quam inſtituerētur Cellarius, Promus, Coquus, & aliæ perſonæ, & inſtrumenta vitæ communi neceſſaria, iuſte poſſent rogare prælatum ne ſic ea præciperet, & appellare ſi nimis vrgeret, adiecta cauſa quod iuſtum modum reformandi excederet iuxta notat. in. cap. Licet, de offic. ord. & in cap. Romana. §. ſi autem de Appell. lib. 6. Dixi (& ſi nulla cauſa particularis eos excuſat) quia ſecus ſi talis cauſa adeſſet, vt quia non eſt refectorium, vel dormitorium, eo quod eſſent vi bellorum aut incendiorum exuſta, & ſolo æquata, vt fuerunt ante noſtram ætatem, in noſtra Roncaualle. Quin & forte aliquot aliæ cauſæ in quæſtione 8. tactæ ſaltem aliæ alijs cōiunctæ poſſent efficere iuſtā cauſam rogandi prælatū vt differret eiuſmodi præceptum, donec ſancta ſedes Apoſtolica conſuleretur, vel in congregatione habenda per religioſos eiuſdem ordinis iuxta decreta Tridentina tractaretur. Equidē quicquid commētus fuerim in rubr. de ſtat. mon. in ea opinione ſum, vt putem gratum fore Deo Opt. Max. in locis in quibus a tempore immemoriali ſeruatus eſt modus viuendi in quæſt. 7. defenſus, ſeruaretur in futurum occurrentibus aliquot cauſis in his ſufficiētibus quæ in 8. quæſt. ſunt tractatæ.

De forma qua forte reformari poteſt ſtatus Canonicorum Regularium Hiſpaniæ vulgaris.

37 XI. Quæſtio ſit illa quam pridem, & nuper ſum interrogatus, videlicet, in quam formam viuendi optarem reduci canonicos regulares, qui a tempore immemoriali ſeruarunt ſtatum viuendi de portionibus priuilegiatis ſiue diſtinctis, de quo in 7. quæſt.? Reſpondeo quod de S. D. N. conſenſu, & auctoritate reducerem ad ſequentem. Primum quod inſtituerentur tot fere canonici quot ex reditibus Capitulo vel Conuētui aſſignatis ſuſtentari poſsint iuxta cap. Cum M. de conſtit. c. Auctoritate a contrario ſenſu de inſtit. & gloſ. notab. cap. 1. eod. tt. Ita vt ſit quidem certus numerus vltra quem non debeat aliquis accipi, non autem infra quem nō

poſſit

Reſpondeo poſſe occurrere aliquas quæ ſaltem coniunctæ ſufficiant
29 Prima vitatio diſcordiæ quæ naſcitur ex prælatione æqualium iuxta illud gloſſ. celeb. l. 1. §. veteres ff. de acq. poſſ. ſcilicet, etiam aſinus intumeſcit, dum per comparem videt ſe apprehendi: & frequens, imo quaſi perpetuum eſt aliquos communitatis melius aliquibus alijs eiuſdem tractari etiam communiter mendicantes, & inde naſci murmura, querimonias, & inuidias: quæ ſatis præſenſit etiam ipſemet Auguſtinus in ſuis collegijs naſcitura per ea quæ citata fuerunt in 4. notab. præſertim cap. 9. ibi. Si ſuper indumento inter vos contentiones & murmura oriuntur, & conqueritur aliquis ſe deterius accepiſſe quam prius habuerat, & indignum ſe eſſe quod non ita veſtiatur vt alius frater veſtitur, hinc vos probate quã tum vobis deſit, in illo interiori ſancto habitu cordis, qui pro habitu corporis litigatis. Per quæ colligitur quod etiã ipſomet Auguſt. viuente & præſidente aliqua huiuſmodi murmura naſcebãtur, quæ ſedantur quando certæ res eiuſdem quantitatis & qualitatis ſingulis præſcribuntur.

II. Sumptus euitatio nam XX. in perfecta communitate degentes longe plus inſumunt quam totidem ſeorſim pro arbitrio ſuo ſibi veſtes, vinum, & edulia parari facientes modo impenſa cõi ea parari faciant, nam in communitate perfecta qualis & quanta pars gallinæ, capi, arietinæ, hædinæ, ceruinæ; vel cuiuſcunq; obſonij propinatur vni, tanta eſt ſingulis alijs propinanda, & qualis placenta, pyrum, pomum vel ſpecies fructus apponitur vni, talis eſt ſingulis apponẽda, idemq; de iurulentis, & alijs quæ in. 1. 2. & 3. menſa ponuntur. Idem de calceis, caligis, & alijs omnibus veſtibus faciendum eſt, & memini quod quidam reformatores volentes reducere ad perfectam communitatem quaſdam Moniales quæ victitabant quidem in eadem menſa ex eadem culina, & ex eadem cella Panaria, & Vinaria, ſed facientes præparari ſingulæ pro ſuo quæq; arbitrio panem, vinum, & obſonium multum, aut paucum, non potuerunt eas ad eam reducere, quia compererunt eas ad id egere pluſquam tertia parte eius quo honeſte, & ſua parte contentæ in illa imperfecta conuiuebant, ad veſtiendum ſe autem ex communi veſtiario egere plus circiter dimidio eius quo ſeorſim veſtiebãtur: Naturale quippe vitium eſt negligi quod cõmuniter poſsidetur. l. 2. quando, & quibus quota pars debeatur lib. 10. & ideo quum de cõmuni cellario victitant, plus vt plurimum panis, vini, obſonij, & fructuum apponitur, plus editur, & bibitur, minus reliqui fit, minuſq; cuſtoditur, maior cura eſt nouorum, & politiorum calceorum, & caligarum, minor ſeruandi, & ſarciendi rupta. Nec dicas Auguſtinum voluiſſe, vt communia magis curarentur quàm propria. Tum quia aliud eſt id eum voluiſſe, aliud id ab alijs præſtari, nam & communi lege omnes tenemur anteponere publica priuatis cap. Licet, cum ſuis concord. de regulari. Deus tamen nouit, quotuſquiſq; id præſtet, præſertim quoad intentionem, licet præſtet quoad firmitatẽ. Ratio quidem, & nouus ho-

mo id volunt. At ſenſualitas, vetus homo, fomeſq; peccati in contrarium trahunt.

III. Quod in excipiendis hoſpitibus multo magis & maiore cũ murmure impenditur, magis quidem, quia plures & opiparius ſuſcipiuntur, & tractãtur, maiore vero murmure, eo quod œconomus alacrius excipit ſuos & ſuorum amicorum cognatos, & amicos quam alios aliorũ qui ob id murmurant, quæ ceſſant cum ſinguli ſuos ſeorſim ſuſcipiunt, & alunt.

40 IIII. Quod difficilis eſt mutatio vitæ, §. 1. Auth. de Monach. colla 1. vnde lex & conſuetudo recepta non eſt ob quamlibet vtilitatem mutáda, ſed ſolum ob maximam, & euidentem l. 2. ff. de Conſtit. Princip. & cap. Ridiculum 12. diſtinct. cuius rei rationem tradit de more pulchram Thom. 1. 2. q. 97. art. 2. & Aphoriſmus Hypocratis mutationes cenſuit periculoſas, qui non latuit Io. And. in c. Cum conſuetudinis, de conſuetud. vbi aptus in hoc textus cum gloſ.

V. Priuilegium Apoſtolicum verum, vel præſumptum ex tempore immemoriali iuxta cap. Super quibuſdam de verb. ſig. & l. hoc iure, §. Ductus aquæ ff. de aqua quot. & æſtiu. quo modus prædictus viuendi fuit inductus, aut approbatus. Nec obſtat dicere quod Papa legem diuinam quæ paupertaté votam iubet ſeruari, tollere non valet quia vt prædictum eſt, prædicti canonici, vel monachi ſolum vouẽt viuere ſine proprio abſolute quidem quoad dominium: Quoad miniſtrationem autem facti, vel iuris, códitionaliter niſi de licentia ſuperioris, & qui regularis habet prædictum priuilegium verum vel tacitũ a Papa, habet conſequenter prædictam licẽtiam, quum ipſe ſit prælatus verus omnium tam prælatorum quam ſubditorum regularium c. Cuncta per mundum 9. q. 3. etiam immediatus, vt etiam eſt cuiuſlibet alius Chriſtiani ſecundum Thom. recept. in cap. 67. contra errores Græcorum, quem inter alios citat Felyn. in cap. 1. de conſt. num. 7. tribuens illi contrarium, vitio, vt puto, typographi, ob quod noſter Ioannes Lupus grauiter alibi errauit.

VI. Excuſatio cuiuſdam magnæ indecentiæ qua vidimus quoſdam opulentiſſimorum monaſteriorum qui longe lautius comedunt, bibunt, & veſtiuntur quam aliquot ſui amici vel cognati, petere ab eis aliqua neceſſaria ad emendam papyrum. & atramentum, libellos, & calculos precatorios, & alias id genus reculas quibus humana fragilitas eget.

VII. Facultates iuuandi cognatos pauperes, præſertim ſcholaſticos & orphanos, complures enim immo fere omnes canonici regulares prædicti ſtatus iuuant huiuſmodi cognatos, de his quæ reliqua faciunt ex portionibus ſibi præſcriptis, longe pauciora impendendo ſuo vſui, potui, & veſtitui, quam impenderent ſi ea ex communi acciperent ſine vlla facultate reliqua faciendi ſibi & ſuis aliqua.

VIII. Occaſio quæ inde inſurgit ieiunandi, & ſobrie, abſtinenter, caſtè, & ſimpliciter viuendi, ieiunandi quidem, quia vt conſuetudo, quæ

in plurimis diuerſorijs habet vt hoſpes incœnatus tantum ſoluat quantū cœnatus, eſt cauſa quod ieiunia præcepta frangat, & conſuetudo contraria quæ eſt in alijs, eſt cauſa vt multi ieiunent etiam non præcepta: ita præuiſio quod incœnato cedent quæ cœnaturus erat, ſolet eſſe occaſio ieiunandi & conſequenter non cœnandi vel non edēdi vel non ſaltem tantū, ei qui præuidet ſe aliquid ſibi per id reliquum facturum. Sobriè autem & abſtinenter viuendi eo quod præuiſio quod, edenda, bibenda, & veſtienda ſibi cedent qua parte illis pepercerit, mouet quem ad abſtinentiā & ſobrietatem circa ea ſeruandam. Quod autem ingeneret & promoueat caſtitatem, probatur ex eo quod omnium maxime eam ingenerant & promouent abſtinentia, & ſobrietas, iuxta illud hymni primæ, Carnis terat ſuperbiam, potus cibique parcitas. Ergo id quod cauſa fuerit abſtinentiæ, & ſobrietatis, erit profectò & caſtitatis, arg. cap. fin. de Iniur.

3 Quod etiam cauſam præbet ſimpliciter viuendi, palam eſt ex illo Adagio E corio alieno corrigias longas. ſiue, De cute non propria ſcinditur abſq; bria; Quo ſignificatur, parcius nos inſumere ea quæ noſtra ſunt, quā quæ aliena, qualia ſunt communia pertinentia ad vniuerſos, & non ſingulos, & ita conijcitur ſimpliciores menſas, & veſtes habituros regulares qui viuunt de portionibus ſibi aſſignatis, quam qui de communibus.

IX. Quod monachis, quorum aliqui otij notantur, aliqua honeſta occupatio & exercitatio præbetur, dum additur cura parandi ſibi neceſſaria & faciendi reliqua Nepotulis pauperibus & orphanis aliquibuſq; alijs vſibus pijs, quæ otij vitatio monacho eſt vtilis iuxta illud Hiero. ad Ruſticum Monachum relat. in c. Nunquā de conſ. diſt. 5. Semper te diabolus occupatum inueniat: & illud. Otia ſi tollas, periere cupidinis artes. Non obſtat his quod omnia hæc propter Deum & rectam rationem ſunt facienda, & nō propter quærenda bona præſertim tam pauca temporaria & facultatem faciendi prædicta, quoniam licet temporaria non debeant eſſe finis principalis alicuius actus virtutis, vt reſolutius quam alij nuper tradidimus in cap. Cum miniſter 23. q. 5. Poſſunt tamen eſſe finis minus principalis & cauſæ impulſiuæ ad incitandum animum in actus virtutum, quorum finis principalis eſſe nequeunt, quæ Catholica & ſancta concluſio eſt, & tradita a nobis ibi, & alibi frequenter.

X. Vtilitas & honor monaſteriorum, nam huiuſmodi libertas & adminiſtratio paruula quæ parum occupat, & multum quietat, eſt cauſa impulſiua, vt multi eruditi, & moribus probati ingrediantur monaſteria, quæ alioqui nullatenus ingrederentur, quis enim doctus & probe moratus cui multa monaſteria multorum ordinum in locis placidis, & amænis ſita patent, ingrediatur monaſterium in vertice montium, niue, gelu, & frigore horrentium, perpetuo in eo victurus, niſi aliqua huiuſmodi libertas impellat? Equidem ſcio quædam monaſteria ornari viris cicuratus, probis, & doctis, ad Theologiæ, vel vtriuſque, aut alterius iuris gra-

V 2 dus eue-

dus euectis ob prædictam, licet paruam libertatem, in quæ alioqui ob durum & rigidū ſitum vix ingrederentur agreſtes qui latine ſatis callerent.

XI. Fauor & vtilitas virtutis, & literarum, multi enim ſe probitati & litteris dedunt, ſperantes quod etiamſi alia remedia deſuerint, ob ſuam tamen probitatem, & eruditionem eligentur ad eccleſias regulares, quarum profeſſores huiuſmodi libertate vtantur in quibus honeſtam & quietam vitam perpetuo degant.

XII. Vt etiam hoc nomine reſultet pulchritudo eccleſiæ, ex religionū conuenientia, & varietate, & diuerſitate iuxta illud pſal. 44. Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate, nimirum vt ſint nonnulli qui nihil habeant quoad verum dominium, neque quoad ius adminiſtrandi, nec in particulari, nec in communi, quales poſt Concilium Trident. ſoli ſunt Franciſcani, qui de obſeruantia, & Capucini dicuntur, & alij qui habeant ius adminiſtrandi in communi & nō in particulari, quales ſunt omnes alij iure communi, & alij ſint qui habeant ius adminiſtrandi ea quæ ſuo victui ſunt deſtinata in illum honeſtum & alios pios vſus tantum.

XIII. Quod per hanc rationē viuendi qua inter ſodales diuiduntur onera, tollitur aliquibus occaſio excuſandi ſe ab officijs diuinis & cōtemplatione ſecreta, cauſantibus ſe obrui cura & onere prouidendi ſibi & alijs.

XIIII. Quod hoc eſt in cauſa cur in multis eccleſijs nō deliguntur in Canonicos pueri ruſtici & ignorātes, & ad negotia eccleſiæ ſpiritualia & tēporalia inhabiles, ſed ſolum nobiles, preſbyteri, Doctores, Licenciati vel Bacalaurei ad concionandum & regendum habiles, quales viſuntur in Eccleſia Cæſarauguſtana, Pampilonen. & in Roncaualle & alijs. Hæ certe cauſæ ſaltem omnes videntur conſtituere vnam iuſtam, qua de probabiliter credi poteſt, prædictum ſtatum eſſe iuſtum, imo & aliquo nomine iuſtiorem communitate perfecta, & ſaltem eiuſmodi, vt probabiliter credi poſſit eſſe iuſtus, & conſequenter talis cuius profeſſores ſalui fieri poſſint, licet per ſe non ſit vſq; adeo perfectus ac eſt ſtatus communitatis perfectæ, apud eos qui tanta charitate ſe diligunt, & colunt vt ſine murmure eam obſeruent, quamuis ſubodoror non eſſe huiuſmodi plures quā oportet, ob quod ipſe ter vel quater Regio iuſſu miſſus ad viſitandum tria valde illuſtria & opulenta canonicorum regularium hoc modo viuendi vtentium monaſteria, non ſui auſus illum reprobare, ſed ſolum reformare, quo perfectæ communitati quā maximè poſſet ſine ſcandalo appropinquaret, quod plurimis eruditis & pijs æquum viſum fuit, & in hunc diem videtur.

32 IX. Quæſtio principalis ſuccedanea eſt, eſto liceat prædictus ſtatus ob prædictas cauſas omnes coniunctas vel aliquas earum, attento ſolo iure communi antiquo, an etiam poſt Concil. Trid. liceat? Et facile cuipiam videri poteſt non licere, quia illud in cap. 1. de Reg. ſeſſ. 25. ſtatuit, vt

omnes regulares tam viri quam mulieres, ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant, & componant. At omnes regulæ omniũ religionum etiam canonicorum regularium quæ omnium videtur laxiſſima iuxta cap. Quod Dei timorem de ſtat. monach. habent præſcriptum vt regulares uiuant ſine proprio non ſolum quoad dominium, ſed etiam quoad uſum peculiarem, & quod oĩa habeant communia, cap. Non dicatis 12. q. 1. deſumpt. ex cap. 2. regulæ B. Aug. & c. Cum ad monaſteriũ de ſtat. monach. Ergo omnes etiã canonici regulares debent uiuere poſt illud ſine ulla propria & peculiari re, & idem Concil. in cap. 2. habet, ut nullus prælatus ulli regulari concedat bona ſtabilia etiam nomine monaſterij poſſidenda, & quod mobilia undecunq; quæſita ſtatim tradantur ſuperiori, ergo non licet poſt illud Concil. uti hac libertate, ſed quia sũt alia in contrarium mouentia, arbitror poſſe teneri ſequentia, Primũ prædictum ſtatum non eſſe iudicandum reprobum, donec per ſuperiores reformetur & ad originariam obſeruãtiam reducatur. Tum quia uerba illa prædicti capituli. *Omnes regulares vitam ſuam inſtituant & componant*. ſignificare uidentur prius eſſe inſtituendam, & componendam, quam teneantur ſeruare, & idem ſignificant uerba illa. *Omnis cura, & diligentia à ſuperioribus adhibeatur*. Tum quia non pertinet inſtituere, & componere ad ſingulos, ſed ad prælatos, & uniuerſos ſiue capitula iuxta cap. cum omnes de conſtit. cum gloſ. & ei adnot. & ita ſingulares excuſarentur à peccato donec illa inſtitutio, & compoſitio fieret, nec per eos impediretur. Non obſtat, quod Card. in c. cum ad monaſterium de ſtat. monach. edito in Concil. generali ſuper illis uerbis. *Si quis habet aliquid proprium, incontinenti reſignet*. Dicit quod ſtatim ac reſcierunt regulares illum canonem fuiſſe editum, tenebantur reſignare ſine aliqua præmonitione, & quod in d. c. 2. Concil. Trid. eadem fere uerba ponuntur ibi. *Et mobilia vndecunq; quæſita ſtatim ſuperiori tradantur*. Non, inquam, hoc obſtat, tum quia alij ut ipſemet Cardinalis ait, præmonitionem requirebant. Tum quia in Concil. Trid. præmittuntur in fine c. 1. uerba quæ ſignificant debere præcedere inſtitutionem, & compoſitionem uitæ vt prædictum eſt. Tum quia par eſt credere, quod non fuit paritum illi ſtatuto generalis concilij iuxta expoſitionem Card. ſicut nec Concilio Trid. hactenus eſt ita paritum. Tum quia alioqui omnes ferè oĩum ordinum etiam Capucinorum peccarent mortaliter, & maior pars eorũ peccat nunc, quum uix ſit ullus qui poſt publicatum concilium ſtatim tradiderit, nec nũc tradat omnes res ſuas peculiares, ueſtem, calceos, brachas cingula, calculos, & libellos precatorios, & contemplatorios, atramentarium, pugillares, & alias reculas, ſuperioribus ſuis.

II. Quod peccant ſuperiores neglĩgẽtes inſtituere & componere ſiue reformare, & magis contrauenientes reformare uolentibus, & etiam ſingulares impedientes ea, quia contraueniunt menti & uerbis Concilii,

quod

quod eſt peccatum cap. Qui peccat 23. q. 4.

III. Quod magis adhuc peccant qui poſt reformationem, eam non ſeruant, quia clarius legem tranſgrediuntur, & clarior tranſgreſsio cæteris paribus maior eſt quã dubia arg. notat. cap. 1. de conſtit. & cap. Capellanus de ferijs, adeo quod non eſt mortale tranſgredi ius humanũ male intellectum ſecundum Innoc in c. Per tuas. 2. nu. 4. de ſimo. Quando id contingit propter magnã difficultatẽ & ſubtilitatem eius vt ſentit Bald. in. l. Ab eo. C. Quomodo, & quand. iud. relatus a Felin. in cap. Nam, de conſtit.

33 IIII. Quod prædicti ſuperiores non videntur teneri ad reducendã eandem omnino formã quæ in principio regularum obſeruabatur, tunc enim nulla veſtis, nullus liber, nullus calceus, nulla deniq; alia res erat peculiaris, vt colligitur ex viginti, & amplius locis regulæ B. Aug. notat a Ioan. Gerſo ſeu ab alio quiſquis fuerit author prædicti libelli contra canonicos proprietarios in 1. parte At nunc etiam quique reformatiſsimi monachorum, habent non ſolum prædicta peculiaria, ſed etiam cellas, & ſellas, claues, lectos, & id genus alia, & ſatisfacere viderentur qui ſuos ordines reformarent ad præſcriptum horum qui à ſapientibus cenſentur ſatis reformati arg. illius. Qui nimis emungit, elicit ſanguinem, prouerb. 30. relati, in cap. Deniq; 4. diſt.

34 V. Quod cum ex cauſis cunctis religioſis cōibus prædicta peculiaria omnibus permittãtur, iuſte poſſet alicui ordini monaſterio vel alicui perſonæ ſingulari, aliquid aliud amplius permitti ex particularibus cauſis in eis concurrentibus, quia a potentiori cauſa maior effectus producitur cap. 1. & 2. cum eis adnot. de confirm. vtil.

VI. Hoc conſequi quod ſi eccleſiæ cathedralis, vel alterius ſplendor, & conſuetudo antiqua quæ ſine ſcandalo multorum non poſſet vna vice eradicari, requireret ut aliquot alia peculiaria relinquerentur, poſſent iuſte illa relinqui ſine violatione concilij, in quod facit reſponſum illud ſapientiſſimi, prudentiſſimiq; Cardinalis Caiet. Ad Prouincialem Luſitaniæ conſulentem ſuper reformatione Dominicanorum illius Regni, ſcilicet, Coge intrare mare per fluuium, ſignificans paulatim & ſuauiter ſi fieri poſſet, & non vno impetu, & ex abrupto vltimam reformationem eſſe inducẽdam, vt multa, & grandia ſcandala quæ hoc ſolent conſequi, excuſentur.

VII. Quod ſaltẽ diſputando poſſet defendi etiam poſt prædictum concilium licere prædictum ſtatũ limitatum in cõcluſione 7. quæſtionis principalis ſaltem in aliquot eccleſijs non obſtante illo. Tum quia in d. c. Non dicatis concluſimus poſſe teneri quod prædictum conciliũ non corrigit antiquos canones, ſed ſolum explicat illos quaſi quidam Commentarius eorum, & conſequenter quod ſicut antiqui canones, vt ibidem monſtrauimus, permittunt regularibus ex cauſa aliquot peculia, ſic & prædictum concilium intelligendum ſit vetare illa eis ne ſine iuſta cauſa teneant, uel

concedantur, & conſequenter quod ille ſtatus limitatus, ut ibi limitauimus, poſſet permitti ubi iuſta cauſa id poſceret.

VIII. Quod licet diſputando hoc ſeptimum dictum defendi poſsit, conſulendo tamen uidetur tenendum quod mens concilij fuit quod licet prædictus ſtatus moderatus ut ſupra, ſit bonus, quia tamen eſt melius reducere ad antiquum originarium regulæ, reſtituatur ad illum, quod procul dubio faciendum eſt ubi ſine ſcandalo fieri poteſt.

35 VIIII. Quod dubium eſt an permitti poſsit hoc in eccleſijs in quibus id ſine magno ſcandalo fieri nequit, quales arbitror eſſe quaſdam Metropoles, & Cathedrales eccleſias in quibus canonici ultra refectorium commune, & cellas dormitoriorum, intra eccleſiarum ſepta habent ſingulas domus extra illa ad recipiendum hoſpites, quod Regno, & Vrbibus in quibus ſitæ ſunt, eſt pergratum, putaturq; ſplendori eccleſiarum Vrbium, & Regnorum conuenire. Equidem arbitror potius eſſe ſuſtinendum illum, quàm cum maximo Regni, Vrbis, & eccleſiæ ſcandalo etiam paſſiuo mutandum, modo illæ quinq; moderationes additæ in 7. quæſt. ſeruẽtur. Non obſtat illud cap. Qui ſcandalizauerit, de Reg. iur. vtilius ſcandalum naſci permittitur, quã ueritas relinquatur quia ut ait ibi gloſ. recept. illud intelligendũ eſt de ueritate ſeu bonitate uitæ, nõ aũt de ueritate doctrinæ & iuſtitiæ quæ aliquando omittuntur propter ſcandalum cap. Vt conſtitueretur. 50. diſt. & ita ſi prædictus ſtatus non poſſet ſalua bona uita, & iuſtitia legis naturalis, & diuinæ ſeruari, indubie tollendus erat non obſtan. quocunq; ſcandalo. At quia ſupra in. 7. q. principali probatum eſt illum non eſſe contra legem naturalem neq; diuinam, Imo neq; contra ius commune, ſi ſeruaretur ex cauſa iuſta, conſequitur potius eſſe tolerandum quam cum grandi ſcandalo tollendum iuxta c. Nihil cum ſcandalo, de præſcript. deſumptum ex Math. 18. & cap. 2. de nou. oper. nunc.

36 X. Quæſtio, an ſit in malo ſtatu canonicus vel monachus qui poſt publicationẽ Conc. Trid. uiuit modo uiuendi ſupra dicto per portiones priuilegiatas pro ſuo uictu & ueſtitu honeſto, & non obedit præcipienti prælato ut abſtineat a percipiendis illis, & de communi & communiter ſine ullo proprio, etiam quoad uſum uiuat, & tradat omnem ſuam ſupellectilem, & omne ſuum peculium communi cellario? & facile cuipiam uideri poteſt, quod ſic, quia dictum eſt ſupra in quæſt. 7. quod ad hoc ut ſtatus præfatus non ſit damnatus, requiritur quod profeſſores eius non impediant reformationem, & quod prælatus conſentiat illi modo uiuendi. At in caſu quæſtionis, prælatus cum reformat, & expreſſe contradicit illi ſtatui.

Contrarium tamen uidetur uerius, ſcilicet quod non peccat donec reformatio legitime fiat. Tũ quia in d. q. 7. non fuit dictũ abſolute oportere ut prælatus conſentiat, ſed quod conſentiat uel conſentire debeat, nec fuit dictum quod impediens quamcumque reformationem, eſſet in malo

ſtatu,

ſtatu, ſed impediens reformationem legitimam. At in caſu quæſtionis propoſitæ, prælatus debet conſentire canonico, uel monacho ut capiat prædictas portiones donec reformatio fiat, nec reformare debet unum vel alterum, non reformando alios cum non reformatis alijs, non poſsit ipſe ſolus de communi, & communiter viuere, & nemo ad impoſsibile tenetur. l. Impoſsibilium. ff. de Reg. Iur. & cap. Nemo eod. tt. lib. 6. Quid autem ſi prælatus præcipiat omnibus, & ſingulis ſuis canonicis, vel monachis ſub cenſuris vt prædicta faciant, an peccent mortaliter, & incurrant cenſuras non obediendo? & videtur dicendum quod ſic, ſi opportune id præcipiat, & nulla cauſa particularis eos excuſat, quia qui ſuperiori iuſta præcipienti non obedit, peccat ad Rom. 13. cap. 2. de Maiorit. Dixi (ſi opportune) quia ſi præciperet ex abrupto, vt ea facerēt ante quam inſtituerētur Cellarius, Promus, Coquus, & aliæ perſonæ, & inſtrumenta vitæ communi neceſſaria, iuſte poſſent rogare prælatum ne ſic ea præciperet, & appellare ſi nimis vrgeret, adiecta cauſa quod iuſtum modum reformandi excederet iuxta notat. in. cap. Licet, de offic. ord. & in cap. Romana. §. ſi autem de Appell. lib. 6. Dixi (& ſi nulla cauſa particularis eos excuſat) quia ſecus ſi talis cauſa adeſſet, vt quia non eſt refectorium, vel dormitorium, eo quod eſſent vi bellorum aut incendiorum exuſta, & ſolo æquata, vt fuerunt ante noſtram ætatem, in noſtra Roncaualle. Quin & forte aliquot aliæ cauſæ in quæſtione 8. tactæ ſaltem aliæ alijs cōiunctæ poſſent efficere iuſtā cauſam rogandi prælatū vt differret eiuſmodi præceptum, donec ſancta ſedes Apoſtolica conſuleretur, vel in congregatione habenda per religioſos eiuſdem ordinis iuxta decreta Tridentina tractaretur. Equidē quicquid commētus fuerim in rubr. de ſtat. mon. in ea opinione ſum, vt putem gratum fore Deo Opt. Max. in locis in quibus a tempore immemoriali ſeruatus eſt modus viuendi in quæſt. 7. defenſus, ſeruaretur in futurum occurrentibus aliquot cauſis in his ſufficiētibus quæ in 8. quæſt. ſunt tractatæ.

De forma qua forte reformari poteſt ſtatus Canonicorum Regularium Hiſpaniæ vulgaris.

37 XI. Quæſtio fit illa quam pridem, & nuper ſum interrogatus, videlicet, in quam formam viuendi optarem reduci canonicos regulares, qui a tempore immemoriali ſeruarunt ſtatum viuendi de portionibus priuilegiatis ſiue diſtinctis, de quo in 7. quæſt.? Reſpondeo quod de S. D. N. conſenſu, & auctoritate reducerem ad ſequentem. Primum quod inſtituerentur tot fere canonici quot ex reditibus Capitulo vel Conuētui aſſignatis ſuſtentari poſsint iuxta cap. Cum M. de conſtit. c. Auctoritate a contrario ſenſu de inſtit. & gloſ. notab. cap. 1. eod. tt. Ita vt ſit quidem certus numerus vltra quem non debeat aliquis accipi, non autem infra quem nō

poſſit

poſſit ab acceptione abſtineri: & conſequenter per mortem, reſignationē, vel priuationem vnius ex eis, non vacaret canonicatus, nec poſſet impetrari, nec ſub reſeruationibus cadere iuxta cap. Dilecto, de præben. ſed quod cum videretur opportunum eligerētur aliquot, videretur aūt opportunū cum deficerent duo, tres, vel quatuor, de numero inſtituto, arg. c. Cum M Dixi (fere) licet nec glo. nec alius illud addat, quia ob lites, & alia quæ occurrunt expedit plurimum, vt aliquid ſuperſit, & habeatur repoſitum in arca communi trium clauium, quamuis & illud ſatis dici poteſt pars eorū quæ ſunt neceſſaria ad talem numerum ſuſtentandum.

II. Quod nō aſſumerētur niſi preſbyteri moribus, & literis inſigniti, & non quales quales, ſed doctiſsimi, & probatiſsimi eorum qui putantur ſuæ aſſumptioni, & electioni aſſenſuri, ſeu qui candidatos, & competentes eiuſmodi loca ſe exhiberent, ne oporteat eos mittere ad ſtudium, & ſint præſto qui ſpiritualia, & temporalia nouerint tractare, ne item iuniorum, & leuiorum quæ frequens eſt Apoſtaſia, dehoneſtetur eccleſia uel monaſterium, & quod omnes comederent in communi refectorio, niſi aliqua iuſta cauſa infirmitatis, hoſpitalitatis, vel alia licentia Prælati vel præſidentis permitterentur edere in cella vel hoſpitio.

III. Quod ſingulis eorum volentibus eos habere permitterētur pueri in ſtudia pietatis, & literarum propenſi, præſertim cognati, orphani, & pauperes iudicio Præpoſiti ad id approbati, qui inſeruirent peculiariter eiſdem in verrendis cellis, & ſternendis lectis, & alijs neceſſarijs, & horis vacuis diſcerent legere, ſcribere, cantare, grāmaticam, & aliam ſcientiam quam docerentur ab eiſdem, ſi vellent ſe in ea re occupare.

IIII. Quod accedant eis ſex Capellani ſeculares cantu & eruditione ſatis præſtantes, qui adiuuent canonicos in pſallendis horis, cantandis miſſis tam in altari quam in choro, & aliquot negotijs expediendis, & in his eſſet aliquis ad docendos præfatos pueros, & aliquos alios qui diſcere vellent, qui ſint ad nutum amouibiles, & præter hos aſſumantur quatuor pueri maiores duodecim annis, & minores X X. ad iuuādum miſſantes, & pſallentes, portādum cereos, & alia miniſteria inferiora obeunda, quæ parum decent preſbyteros, quos vulgare Hiſpanum vocat *Monazillos*, Italum *Preticioli*, Gallum *enfans de cœur*. Contra hoc tamen facit primo quod nullo iure probari poſſe videtur, quod liceat Prælato, & Cōuentui eccleſiæ regularis alere clericos ſeculares ad inſeruiendum eis & ita non videtur dicendum arg. cap. Conſuluiſti 2. q. 4. & cap. 2. de Tranſl. præl.

II. Concilium Hiſpalen. relatum in cap. In nona 16. q. 7. ibi. *In vno eodemq; officio non debet diſpar eſſe profeſſio, quod etiam in lege diuina prohibetur dicente Moyſe: non arabis in boue ſimul & aſino, id eſt, homines diuerſæ profeſſionis in vno officio ſimul non ſociabis.* hæc ibi.

III. Quod in nullis monaſterijs integræ obſeruantiæ regularis inueniuntur huiuſmodi clerici & pueri.

IIII. Quod longe ſatius videtur deligere aliquos adoleſcentes in canonicos qui faciant ſeruitia prædicta inferiora, poſtea facturi maiora. Ad quorum primum reſpondetur, primo quod ſicut non eſt ius vllum quo ſpeciatim id præcipiatur, ita nullum eſt quo id prohibeatur. Et quum agamus de ſuſtentandis ad opera pia clericis, quæ eſt materia permiſſa, licitum erit niſi in caſibus prohibitis, quorum de numero hic non eſt arg. gloſ. ſolem. in l. omnis definitio ff. de Reg. iur. & in rub. eod. tit.

Ad II. Reſpondetur negando quod prædicti Capellani & pueri aſſumuntur ad idem munus & officium ad quod aſſumuntur canonici, non enim aſſumuntur, vt faciant idem corpus vel conuentũ cũ Canonicis nec vt gubernent cum eis, nec vt habeant commune refectorium, vel dormitorium, ſed ſolum, vt adiuuent canonicos, & faciant alia quo canonici expeditius vacent orationi, lectioni & communium rerum gubernationi & ideo poſſunt eſſe diuerſi habitus, & profeſſionis.

38 Ad III. Reſpondendum negando quod in nullis monaſteriis integræ obſeruantiæ inueniantur homines alterius habitus & profeſſionis, omnia enim fere collegia, Salmanticæ, Conimbricæ, & Pinciæ variorum ordinum, in quibus canonici vel monachi eorundem dant operam literis, habent ſcholaſticos ſæculares inſeruientes eis in refectorio, dormitorio, infirmatorio, in cellis penuariis, in emendis neceſſariis, & faciendis aliis honeſtis ſeruitiis, quos vocant familiares. Multa item monaſteria alunt familiares pueros & adoleſcẽtes inſeruientes Abbatibus, Prioribus, & aliquot eruditioribus, etiam cum ſpe quod admittentur poſtea ad eorundem habitum, & ordinem.

Ad IIII. Concedendo eſſe quidem bonum adoleſcentibus, & parum doctis qui poſtea maiores & doctiores effecti prodeſſe poterunt vt aſſumantur in canonicos vel monachos, iuxta illud Threnor. 3. Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, per quod & alia, id concludit Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. ſed vtilius eſt eccleſiæ, vt aſſumantur viri moribus probati, & prudentia literiſq; ornati. Tum quia ex illorum frequenti caſu ſolent aliqui ſcandalizari, & horum bono exemplo ædificari. Tum quia horum induſtria, & doctrina ſtatim incipit eccleſia iuuari, cum tamen illorum imprudentia, & ignorantia ſit ab eccleſia iuuanda.

V. Quod ſingulis canonicis tantum pecuniæ numeratæ quantum in id ſufficiat præſtituatur pro veſtiario lucrifaciendum per viam diſtributionum quotidianarum intereſſendo horis canonicis & miſſæ iuxta ordinationem aliquam congruentem, Capellanis autem, ſingulis, præſtituantur ſingulæ tertiæ partes earum quæ fuerint præſtitutæ canonicis, Monacillis anté, ſiue Choraulibus ſingulis dentur ſingulæ ſolæ veſtes, & quod videretur honeſtum in educationis eorum ſubſidium.

VI. Quod tanta quantitas panis cocti, & vini diſtribuatur ſingulis canonicis quotidie, quanta ſufficiat ſibi, & vni familiari, & hoſpitibus per

totum

totum Annum ſuſcipiendis, ita tamen quod ſit in optione canonici quolibet die ſuſcipere totam illam quantitatem; vel aliquid minus vel plus pro occaſione occurrente, ſic quod pars quæ non ſuſcipitur reſeruetur ei ſoluenda in tritico vel vino, quod ſub arbitrio vendere poſsit, & vti ieus pretio in ſuos vſus honeſtos tamen ſolum, & pios.

VII. Quod etiam præſtituatur obſonium quotidianum certæ quãtitatis iuſtæ ſingulo cuiq; canonico, ita tamen quod ſit in optione canonici præmonere an velit ſibi præparari totum illud vel nichil vel quantam partem eius, vel quod paretur ſeſquialterum, vel duplum vel triplum ad ſuſcipiendum aliquem peregrinum, & hoſpitem, ſic vt pretium eius quod non ſuſceperit, ſoluatur ei, & quod plus ſuſceperit, ſoluat ipſe vel deſinat accipere tantundem.

VIII. Quod vltra præfata, de cõmuni cella propinentur initio & fine mẽſæ aliquot fructus vel bellaria diuerſa pro diuerſitate tẽporis, puta vuæ & ficus recentes vel paſſæ, pruna, mala medica ſiue narangia, amigdala, nuces, ceraſa, pyra, poma, caſeus, caſeolus, oliuæ, & id genus alia parui valoris ex æquo ſingulis. Diebus item feſtiuioribus addantur de communi cella aliquot antipodia iuxta feſti magnitudinem plus vel minus lauta, & quod iſta quæ de communi cella vltra prædictas portiones priuilegiatas propinantur, ſolis edentibus in refectorio, & non alijs miniſtrentur.

36. VIIII. Quod nulli prædictorum canonicorum habeant domos ſingulares extra clauſtra cum focarijs, ſub ſpecie recipiendi Hoſpites, vel ſe medicandi, ſed extra, & prope clauſtrum monaſterij ſit hoſpitium vel diuerſorium ſeu taberna meritoria aliqua idonea ad ſuſcipiendos cuiuſque ordinis hoſpites, & peregrinos in qua poſsint hoſpitari venientes ad negotia in monaſterio tractanda, & agenda, amici item, & cognati prælati, & canonicorum, & alij peregrini: hoſpitari, inquam, poſsint ſuis impenſis aut Prælati, ſi cauſa eius venirent, vel capituli ſiue conuentus, ſi cauſa eius & vellẽt eis gratificari ſoluendo totam impenſam, vel mittendo eis aliqua eſculenta, vel poculenta: Idemq; poſſent ſi vellent facere ſinguli canonici de ſuis portionibus eis qui eorũ ſingulari reſpectu illuc accederẽt ne clauſtrum tumultu hoſpitum inquietetur, & diuina officia turbentur: ꝙ vr̃ magis cõuenire religioni quã hoſpitium quod cõmuniter habetur intra monaſteria, Tum quia vitatur prædictus tumultus. Tum quia fiunt ſumptus nimij ſuſcipiendo hoſpites prodige de communi cella penuaria: Tum quod amici cellariorum, & eius amicorum lautius exhibentur ſiue tractantur. Tum quia reprimitur temeritas, & inſolẽtia plurimorum qui iter facientes, & data opera per monaſterium tranſeuntes recta intrant illa, & ſe ſuoſq; familiares, & equos alunt impenſis eorum, interdum vno, & altero ac pluribus diebus.

X. Quod prædicti canonici nullatenus permitterentur habere aliquas villas commendatas pro certa penſione, neque uaccas, neq; boues, nec

oues, nec ſocietatẽ cum habentibus ea, imo penitus ab omni ſe genere mercimonij abſtinerent, contenti prædicto veſtiario, & victuario, & facultate reliquandi per parcimoniam ex eo, in ſuos, & alios pios vſus.

SVMMARIVM.

Monachi appellatione non venit canonicus regularis etiam in lege non pœnali nõ exorbitante. nu. 40. niſi, &c. nu. 41.

Canonici regulares quatenus tales, ſunt clerici, monachi vero non nu. 40.

Regula canonicorum appellatur regula clericorum, & laxior eſt regula monachorum. nu. 40.

Canonicus regularis non poteſt tranſire ad monachos. nu. 40.

Lex pœnalis, & exorbitans non extenditur ex identitate rationis, niſi ad id quod exæquatur regulariter Iure antiquo in illa materia. nu. 40.

Monachus vetatur edere carnem, & induere camiſiam lineam, ſed non canonicus regularis. nu. 42.

Monachorum præfectus perdit ipſo iure præfecturam ob non promotionem, canonicorum autem non item. nu. 42.

Beneficia regularia omnia requirere reſidentiam perſonalem non probat fundamentum Felini. nu. 43.

Beneficia commendata etiam ad vitam, an requirant tantam reſidentiam quantam in titulum data. nu. 43.

Commendatum beneficium ceſſatione commendæ ſic vacat ac tempore commendationis vacabat. nu. 43.

Monachus ſine monaſterio, & ordine certo inueniri poteſt. nu. 44.

Profeſſio regularis omnis intra annum probationis facta, eſt nulla. nu. 45.

Monachus, & monaſterium non ſunt correlatiua, ſicut monachus, & monachalis profeſſio. nu. 45.

Regularis translatus vel eiectus non tenetur ad accidentaria regulæ, quale eſt non tangere pecuniam, ieiunare. &c. nu. 46.

Monachus monaſterij deſtructi vel ab infidelibus occupati, an ſit abſque monaſterio. nu. 46.

Patriam poteſtatem perdit pater per ſuam profeſſionem quo ad omnia, per profeſſionem vero filij, quo ad multa. nu. 47.

Filiusfam. profeſſus tranſmittit hæreditatem potentia ſuitatis. nu. 47.

Regularis an, & quando debeat exire monaſterium, ob neceſſitatem parentum. nu. 48. & de cuius licentia debeat exire. nu. 49.

Neceſſitas ſuperueniens parenti regularis, minus operatur quam præueniens num. 48.

De pote-

De poteſtate Præfectorum Canonicorum regularium, & monachorum.

40 XII. Quæritur An cap. hoc probet efficaciter ad Priorē ſeu præfectum monaſterij canonicorum regularium pertinere totam adminiſtrationem ſpiritualium, & temporalium eius ? cuius deciſio videtur pendere ab intellectu dicti Panorm. in cap. Quod Dei timorem, de ſtat. mon. n. 2. cuius probatio promiſſa fuit in comment. cap. Non dicatis. 12. quæſt. 1. nu. 3. ſcilicet quod in pœnalibus, & exorbitantibus appellatione monachi non venit canonicus regularis. Pro quo primo quidem facit quod canonici regulares quatenus ſunt tales, ſunt clerici, vt tradit Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad. 2. & probatur eo quod regula quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre eſt apud S. Auguſtinum, & ita appellat eam Gratian. in inſcriptione cap. Quādo. 86. diſt. & bon. mem. Pius. 4. definit. in ſua ſentētia definitiua, & eius executoria lata ſuper præcedentia canonicorum regularium, & mōnachorū, cuius tenorē tranſcribimus in cōmēt. cap. ſtatuimus. 19. q. 3. quem cum hoc edimus. At monachi quatenus tales, non ſunt clerici, vt ait idem Thom. vbi ſupra, & probatur per cap. Alia, & cap. Si cupis, & cap. legi. 16. quæſt. 1. & conſequenter appellatione monachi, non venit canonicus plus quam alius clericus.

II. Quod pro longe diuerſis nominātur in rub. de ſtat. mon. & cano. regular. & in d. cap. Quod Dei timorem.

III. Quod laxiori regulæ canonici quam monachi inſeruiunt, d. cap. Quod Dei timorem.

IIII. Quod adeo ſunt diuerſi, quod grauiter vetantur canonici tranſire ad monachos cap. Mandamus 20. quæſt. 3.

Cum igitur lex pœnalis non debeat excedere proprium caſum, cap. Pœnæ de pœnit. diſt. 1. & l. interpretatione. ff. de pœn. nec exorbitans à iure communi debeat extendi ad alium caſum, cap. Quæ a iure, de reg. iur. lib. 6. conſequens eſt, quod non ſolum lex pœnalis vel exorbitans diſponens de monacho, non compræhendit canonicum regularem, ſed neque alia non pœnalis nec exorbitans, pluſquam alios clericos. Quū nec ex proprietate verbi nec communi modo loquendi, neq; ex lata ſignificatione canonicus comprehendatur appellatione monachi, & ita dictum Pan. non ſolum eſt verum, ſed etiam ampliandum ad leges non pœnales, & non exorbitantes, quicquid dixerit Iaſon rem frigidè tractans, in Auth. Ingreſſi. col. 4. C. de ſacros. eccleſ. Contra quæ tamen facit primo cap. 2. de Poſtul. quatenus probat, legē quæ vetat monachis poſtulare, in c. monachi. 2. 16. quæſt. 1. compræhendere canonicum regularem, & conſtat illam legem eſſe pœnalem, vel ſaltem exorbitantem a iure regulari, quo omnes qui expreſſe non prohibentur, permittuntur poſtulare, l. 1. & l. Puto. ff. de poſtul.

II. Quod

41 II. Quod ibidem Hoſtien. approbatus per Pan. monachos & canonicos regulares exæquari ait exceptis caſibus expreſſis in iure. Hæc argumenta tetigit Pan. in d. cap. 2. & d. c. Quod Dei timorem, ſed neutrobi ad ea formaliter reſpondet. At reſponderi poteſt, ad primum quod illud cap. 2. loquitur in materia in qua eſt eadem ratio de canonico & monacho, & in qua iure antiquo regulariter reperiuntur exæquati, quibus duobus concurrentibus, fit extenſio etiam exorbitantium & pœnalium vt reſoluit Dom. in c. 1. de temp. ordinat. lib. 6. in ſal. 6. & Franc. ibid. ſal. 2. Et ratio qua vetatur monachus poſtulare quæ fundatur in abrenunciatione temporalium, æque militat in canonico regulari, eo quod perinde renuntiat temporalibus per tria ſolemnia vota ac monachus, & quoad hanc renuntiationem iure antiquo reperiuntur exæquati, vt colligitur ex regula B. Auguſtini & B. Benedicti. Ad II. autem reſpondetur negando illud dictum Hoſtien. ut negauit Pan. in d. cap. Quod Dei timorem.

Ex qua reſolutione ſequitur primo, ratio quare non eſt verum prædictum dictum Hoſtien. reiectum a Pan. in d. cap. Quod Dei timorem. II. Colligitur ſolutio huius 12. quæſtionis ſcilicet quod hoc cap. probat Priores monaſteriorum, canonicorum regularium habere iure communi totam poteſtatem adminiſtrandi ſpiritualia & temporalia eorundem, quia hoc cap. probat id de Abbatibus & Præfectis monaſteriorum monachorum, & conſtat quod loquitur in materia renuntiationis propriæ voluntatis & propriorum bonorum, in qua monachi & canonici regulares exæquantur, vt proxime dictum eſt. & eadem eſt ratio quoad hoc de Præfectis vtrorumque cum neutri eorum habeant aliquid proprium, & vtrique pendeant a præfectorum arbitrio, & debeant eſſe illis omnino ſubditi, quippe qui omnes ſunt religioſi, & regulares, & ita ſubduntur voluntati præfectorum d. cap. Non dicatis, ſub fin. & cap. Quorundam, de Elect. lib. 6.

42 III. Infertur ratio quare lex quæ vetat monachis edere carnẽ c. Carnẽ de conſec. diſt. 5. & quæ vetat monachis camiſias lineas cap. Cum ad, de ſtat. monach. non comprehendit canonicos regulares ſecundum omnes eſt enim ratio, quia non eſt omnino eadem ratio, neque loquuntur in materia in qua iure antiquo exæquantur.

43 IIII. Infertur ad quæſtionem illam grandem An. Clem. 1. §. Cæterum de ſtat. monach. quæ obligat priorem conuentualem monachorum ad promouendum ſe in ordinem preſbyterij ſub pœna amiſſionis Prioratus ipſo iure incurrenda, comprehendat priorem conuentualem canonicorũ regularium? Et quidem Feder. tenuit quod non, in conſ. 25. cui ſubſcripſit Io. And. ſed cõtradixit ei quidam de Tuderto cuius ibi fit mentio, & Oldrad. conſ. 222. Concluſio tamen Feder. ſecundum quam alias in contingentia facti reſpondi, tenenda eſt, non quidem ob eius, neque Io. And. rationes, neque ob prædictum dictum Pan. quo videtur niti Feder. quia

reſolutio

reſolutio eius ſupradicta potius facit contra, quam pro eo, quoniam in vtroque videtur eadem ratio: Cum quæ ratio ſuadet prælatum conuentualem monachorum debere promoueri, ſuadet etiam prælatum canonicorum debere promoueri, & in hac materia iure antiquo erant æquiparati, quia vterque habet dignitatem, vtrique poterat committi cauſa a ſede Apoſtolica, neuter ante illum §. cæterum, amittebat ipſo iure præfecturam, ob non promotionem, per cap. ſtatutum. de elect. lib. 6. vterque habet incompatibilem dignitatem cadentem ſub cap. De multa, de præb. Quæ omnia colliguntur ex notatis ibid. & in Clem. 2. de Reſcript. & in cap. Statutum in princip. eod. tit. lib. 6. & in d. cap. Statutum de elect. eod. lib. Non, inquam, eſt tenenda ob eius rationes, ſed ob illam irrefragabilē quod prædictus §. Cæterum, & tota illa Clem. 1. de ſtatu monach. diſponit de monachis nigris tantum, & non eſt ei locus in aliis quæ nouè inducit, niſi quatenus exprimit de illis, ſecundum gloſ. recept. in princip. illius Clem. verb. nigrorum, & in §. Quia vero, & ſatis ſenſit in §. ſane 1. eiuſdem Clem. & appellatione monachorum nigrorum, nec canonici, nec alii regulares veniunt, etiam in materia non pœnali, ſecundum omnes. Eſt etiam tenenda concluſio Feder. eo quod rationes aliorum ſunt fragiles, nam & illa quæ videtur neruoſior Oldradi quam fundat in c. Nullus de elect. lib. 6. adiuncta extenſione quam facit §. cæterum, cum verſ. ſane Clem. 1. de ſtat. monach. tollitur ex eo quod illa Clem. loquitur de ſolis monachis nigris, & non comprænhendit canonicos regulares, nec alios monachos, niſi quatenus exprimit illos, & ideo quoad noua per eam inducta, non obligat canonicos neque alios religioſos, niſi qua parte exprimit illos. Ex quo videtur inferri aliud valde notabile a nemine, quod ſciam, animaduerſum, ſcilicet quod §. ille cæterùm, cum verſ. ſane, non comprænhendit habentes beneficia regularia aliorum ordinum quam monachorum nigrorum, per quod videri poteſt tolli fundamentum quo Fel. in cap. Cum omnes, de conſtit. aſſeruit illā grandem concluſionem, quod omnia beneficia regularia, etiam non curata ſunt incompatibilia, & requirunt reſidentiam perſonalem, non obſtante quacumq; conſuetudine, fundat enim eam in prædicto verſ. ſane, qui cum nil exprimat de canonicis regularibus, neque alijs aliorum ordinum, ad nihilum videtur obligare illos quoad noua quæ inducit per prædictum noſtrum fundamentum, & ſi dicamus eſſe nouè ibi inductum, quoad illud non obligat alios quam monachos nigros.

Qua tamen conſideratione non obſtante, tenenda videtur concluſio illa ſancta Fel. Tum quia gloſ. recepta in c. Nullus de elect. lib. 6. & in d. verſ. ſane & Card. & Imol. ibid. & alii alibi communiter intelligunt illū verſ. ſane, de omnibus religioſis, adeo quod per illum dicūt reprobari opinionem Egidij in c. Cum in magiſtrum de elect. aſſerentis adminiſtrationes regulares poſſe conferri tacite profeſſis. Tum quia c. Cum ſingula de præb.

de præben. lib. 6. probat incompatibiliora eſſe inter ſe, & maiorem reſidentiam requirere beneficia regularia q̃ ſecularia, quatenus probat prioratum regularem habitu tantum curatum vacare ipſo iure per aſſecutionem alterius curati, quod non contingit in ſeculari iuxta not. in cap. De multa de Præb. Tum quia per prædictum cap. Cum ſingula in princip. & in §. Prohibemus, & c. Fin. de relig. dom. omnia regularia beneficia uidẽtur adæquare quoad hoc, & quoad prohibitionem duorum locorum in diuerſis monaſterijs, Tum denique quia eadem ratio militat in omnibus & verſ. ille Sane non videt inducere aliquid ſpeciale in monachis nigris.

An autem concluſio illa ſancta Fel. habeat locum in beneficijs regularibus quæ dantur in commendam perpetuam id eſt ad vitam de more curiæ ſecularibus, quæſtionis mihi grauis eſt, partem enim affirmantem veriorem ſemper putaui donec venirem ad Vrbem eo potiſsimum quod Decius quem alias ibi, & alibi ſæpe ſequutus ſum, reſoluit in cap. edoceri, de reſcrip. quod iura ſtatuentia de beneficiarijs proprietarijs, habent locum in commendatarijs quibus ad vitam per Papam commẽdantur beneficia: quod regulariter verum eſt, per ea multa quæ adducit Sarnen. in reg. de infir. reſignant. quæſt. 5. & regula de Idiomate quæſt. 5. & reg. de veriſimili notitia q. 4. & regula, de annali, & reg. de triennali q. 5. Poſtea tamen quam in Vrbem veni, ſubſtiti, eo quod, in curia, nõ iudicatur idem quoad vacationem, non enim per ceſſationem commendatum, cenſentur vacare beneficia cõmendata aliter quã vacabant tempore commendationis, quod Sarnen. aſſerit in regula de infir. reſignant. quæſt. 5. & in reg. de ueriſsimili notitia. quæſt. 4. Quo ad reſidentiam etiam non video ita compelli commendatarios ac titularios, idq; approbare videtur pręfatus Sarnen. in d. reg. de trienna. quæſt. 5 poſt princip. Quod tamen nondum michi perſuadeo. Quæ omnia ſunt memoriæ mandanda, quia quotidiana, iuxta l. legaui. ff. de liber. legat. Aduertant uero qui prædicta regularia beneficia obtinent, quod licet illa non ſint ordinis monachorum nigrorum, & conſequenter non obligentur ad aliquid per d. §. cæterum, verſ. ſane, obligantur tamen ad reſidentiam per alia iura communia, niſi quatenus conſuetudine rationabili excuſantur per reſolutionem Pan. in cap. extirpandæ. §. Qui vero, de præbend.

44 XIII. Quæritur an adeo penes præfectum regularium ſit tota poteſtas eos, & bona eorum regendi, vt non poſsit dari regularis qui non ſubſit alicuius monaſterij præfecto? & pro parte quidem negante facit, quod vnum correlatiuorum non poteſt eſſe ſine altero iuxta Ariſt. in Cathegoria Adaliquid, & 6. Topic. & Bald. in rub. C. de reb. cred. & iureiur. ſub fin. vnde non poteſt quis eſſe ſeruus ſine domino l. 1. C. de manumiſſ. nam & is in quo alius a domino uſumfructum habet, licet ſibi contemplatione ſuæ perſonæ illum remitteret, non eſſet ſine dño, proprietarius enim eſſet eius dominus, quamuis interim uiuente uſufructuario, quaſi ſopitum

tum eſſet dominiū, ut pulchre declarat Bald. ibid. ſed & derelictū, & nōdum occupatus ab alio non eſt ſeruus ſine domino quia non eſt ſeruus, eodem enim momento quo dominus eum derelinquit, fit ipſe liber iuxta §. & multo potius Auth. de nupt. col. 4 qui licet loquatur de ſeruo languē te derelicto, idem tamen eadem ratione dicendum eſt de ſano quia tam ſanus quam languens eo momento quo habetur pro derelicto caret domino & conſequenter eſt liber, quamuis gloſ. communiter recepta ibi, & in l. Quod ſeruus. ff. de ſtip. ſeruor. & in l. fin. ff. pro derelicto, contra eos per illas leges quæ probant ſeruum derelictum fieri occupantis: quibus facile reſpondeas intelligendo eas de derelicto conſentiente ſe occupari ab alio nam ſimul ac habetur pro derelicto fit liber, & deſinit habere dominū donec de ſuo cōſenſu ab alio occupetur, & ita nūquā eſt ſeruus ſine domino. ſed hoc non obſtante contrarium videtur verius ſcilicet inueniri poſſe monachum ſine monaſterio. Quod affirmat Bart. in d. l. quod ſeruus verificans illud in profeſſo in genere qualis eſt, vt ipſe ait, profeſſus ordinem aliquem 4. mendicantum ante annum probationis finitum iuxta cap. Non ſolum, & cap. conſtitutionem de regul. lib. 6. ille enim vt ipſe aſſerit eſt religioſus nulli tamē ordini vel monaſterio alligatus. Quæ verificatio duplici nomine reiicitur. Primo quidem quod vt ſupra dictū eſt, ille non eſt verè regularis donec aliquam certam regulam ſpeciatim fuerit profeſſus, quum ſecundum eam quæ verior eſt & receptior ſententiam, ſi contraheret matrimonium valeret illud, licet contrahendo peccaret vt efficaciter probat Cald. in conſ. 26. de regul. quia talis profeſsio reſoluitur in votum ingrediendi religionem, & ita eſt ſimplex, & non ſolemne impediens & non dirimens contractum per cap. 1. de vot. lib. 6. inductum vt ibi per
45 eum. II. ideo relinquendus eſt Bart. quoad hoc tempus in quo poſt Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 15. omnis profeſſio in quacunq; religione etiam non mendicantium intra annum probationis facta eſt ipſo iure nulla nullum penitus producens effectum. Quare aptius verificatur prædicta concluſio Bar. in regulari eiecto per ſententiam iuſtam, & diffinitiuam qui nullius eſt monaſterij, eſt tamen monachus vt probamus in comment. cap. Non dicatis. 12. q. 1. Ad fundamentum autem a contraria parte adductum reſpondeo, negando quod monachus, & monaſterium ſint correlatiua neceſſario ſe inferentia, vt ſunt dominus, & ſeruus Pater, & filius, iuxta Cathegorias Ariſt. correlatiuū enim monachi vel regularis eſt monachalis, vel regularis profeſſio, ita quod bene ſequitur eſt monachus vel regularis, ergo monachalem vel regularem regulam profeſſus, & contra eſt regulam monachalem vel regularem profeſſus, ergo monachus vel regularis eſt, quia vt diximus in d. cap. Non dicatis, profeſſio regularis producit in regulari regularitatem quaſi quendam characterem indelebilem per vllam poteniam etiam Papalem, etiam cum maxima cauſa iuxta Sanct. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. per cap. cum ad §. fin. de ſtat

mon. licet contrarium huius ampliationis teneat, & verius noſtra ſenten tia Innoc. cum com. in d. §. fin. Adde quod id ipſum quod dixi de monaſterio eſt dicendum de ordine certo, & ſpeciali, poteſt enim dari aliquis regularis nulli particulari ordini vel regulæ ſubiectus, talis enim eſt qui-
46 cunque per iuſtam eãdemq; diffinitiuam ſententiam eijcitur a monaſterio, & ab ordine toto fit alienus: Is enim vere regularis eſt adeo quod tene tur obſeruare tria ſubſtantialia vota ſub obedientia epiſcopi vt dictũ eſt in d. cap. Non dicatis, non tamen ſubijcitur alicui certo ordini quia priuatus eſt, & eiectus ab eo quem profeſſus fuerat, & non obligatur alteri, cui conſequens eſt non teneri eum ſeruare alias illius ordinis regulares obſeruantias, non enim tenetur abſtinere a carne ſicut monachus, non deferre habitum priorem iuſte ſibi ablatum, neq; vt ipſe puto ieiunare, nec ſe diſciplinare, ob quod nuper reſpondimus cuidã eiecto per huiuſmodi sẽtentiam ab ordine minori, non peccare illũ tangẽdo pecuniam numeratã, quoniam licet hoc ſub peccato mortifero vetetur in regula minorum, non tamen eſt de ſubſtantia alicuius trium votorum, quæ omnia ſunt quotidiana ob huiuſmodi ſentẽtias expultrices, quæ frigẽte charitate, & benignitate, ne dicam regnante crudelitate aliquorum præfectorum, & creſcente inobedientia, & proteruia ſiue contumacia ſubditorum plus ſatis frequẽter (proh dolor) præſertim apud noſtrates ferũtur. Hos autem ita eiectos etiam atq; etiam admoneo, & rogo ne dicant illud, laqueus contritus eſt & nos liberati ſumus, nam in d. cap. Non dicatis, eoſdem admoneo teneri ad ſe inſinuãdum epiſcopis quo ſciãt eos ſibi ſubeſſe teneriq; ſub eius obedientia tria ſubſtãtialia vota ad amuſſim ſeruare, quæ certe lõge difficilius quam intra ſepta monaſterij ſeruabunt. Quare omnes huiuſmodi regularium priſtinos præfectos plurimum oro, vt eos diligenter, & benigne iuxta cap. fin. de regul. requirant, & eiectos obnixe rogo vt fracti iam vagæ vitæ labore, & tædio in priſtinum ſtatum redire velint eſto ad id non teneantur, niſi ex circunſtantijs ſuarum perſonarum, & prælatorum, & ſodalium quibus cum uiuendũ eſt probabiliter conijcerent ſe peius intra quam extra Deo inſeruituros, quod mihi a nonnullis reſponſum eſt, quibus replicabam cauerent ne Angelus ſatanæ in lucis Angelum translatus illud conſuleret. Non eſt item aptum exemplum id quod videri poſſet alicui ſignificari a Bart. vbi ſupra de regulari monaſterij occupati a Turcis vel Luſitanis vel inũdati. Tum quia nõ eſt liberatus ab ordine neq; a monaſterio perpetuo, ſed tãtum donec a fidelibus illud recipiatur vel quoad permitteretur in pace ad illud redire vel inundatio ceſſaret, & hoc eſt quod ſentit Bart. ibi, dicens eos eſſe ſimiles ſeruis hæreditarijs quorum dominus eſt mortuus, & ſperatur alius qui eius locum aſſumat, & conſequẽter quod acquiret monaſterio futuro, quod ſuccedit in locum primi, quanuis ſimilitudo hæc non conueniat ex omni parte, quia huiuſmodi regularis licet careat forte immediato præfecto, habet tamen prouincialem

vel

vel generalem qualem ſeruus hæreditarius non habet. Poteſt aute m dari aliud exemplũ quotidianum in quolibet religioſo trãſlato in Epiſcopatũ, qui vere quidẽ eſt religioſus, & tenetur ſeruare tria ſubſtãtialia vota, nulli tamen monaſterio vel ordini ſubijcitur, nec quærit illis cap. ſtatutum 18. quæſt. 1. & cap. Cum olim 2. de priuileg. Quin & poni poteſt exemplum in quolibet regulari tranſlato ad eccleſiam ſecularem, qui non deſinit quidem eſſe regularis, ſed eximitur ab oĩ ordine, & monaſterio, c. ſi quis iam tranſlatus 21. q. 2. & cap. Ne pro Dei 16. q. 1. & gloſ. ſing. in clem. 1. §. Ad hæc, de ſtat. mon. Per quod reſponderi poſſet quæſtioni quam dudũ interrogabar de religioſo promoto in epiſcopum cuiuſdam Prouinciæ nuper a Turcis occupatæ. An redire poſſet vel deberet in ſuum locum priſtinum ſuæ religionis? Reſponderi enim poteſt primo non teneri eum redire. II. non poſſe etiamſi vellet nolentibus eis a quibus translatus eſt. III. teneri eum redire ad ſuum Epiſcopatum ſi per Turcas liceret ei cum populo ſuo Chriſtiane viuere argu. cap. Aduerſitas, & eorum quæ in eo citantur. 7. quæſt. 1.

De patria poteſtate in Regularem.

47 XIIII. Quæritur an tanta ſit poteſtas prælati ſuper regularem ſubditum, vt adimat patri eius poteſtatem patriam quam in eo habebat? Reſpondeo quod ſic. iuxta gloſ. ſing. recept. in l. ſi ex cauſa. §. Pomponius. ff. de minor. quam ſequitur ibi Bald. & Bart. in Auth. Si qua mulier probatus ibi a Iaſon. num. 17. C. de ſacroſanct. eccleſ. propter quod ait Angel. in l. Sub conditione. ff. de lib. & poſthum. quod monachus nõ eſt ſuus hæres patri, & ideo requiritur expreſſa aditio, adeo quod ſi deceſſerit hæreditate non adita, monaſterium ex potentia ſuitatis non ſuccedat, cui tamen in hoc poſteriori iuſte contradicit ibi Alex. n. 2. dicens quod quãuis exeat poteſtatem patris, retinet tamen iura ſuitatis ſecundum Guliel. de Cun. Iac. But. & Bald. expreſſe in l. Deo nobis. C. de Epiſc. & Cler. per illum textum vbi dicitur quod monachus perinde ſuccedat patri ſuo, ac ſi monaſterium non fuiſſet ingreſſus, ad cuius confirmationem citatis multis alijs adducit Bart. in l. item in poteſtate ad fin. eod. tt. dicentem quod licet monachus, vel adeptus dignitatem exeat patriam poteſtatem non tamen perdit iura ſuitatis, quatenus ſibi ſunt commoda per quod roboratur reſolutio Salyceti. in d. Auth. Si qua mulier, dicentis patrem quidem perdere patriam poteſtatem in filium profeſſum quoad aliqua, vt quoad acquiſitionem, & vendicationem, ita quod non quærat patri nec a Patre vendicari poſſit, non tamen quoad omnia, patrem vero profeſſum perdere illam quoad omnia.

De facultate Regularis ad ſubueniendum parentibus.

48 XV. Quæritur an poteſtas prælati in Regularem, & huius ad eum ſubiectio ſit tanta, vt non liceat illi cauſa ſubueniendi neceſſitati parentum exire monaſterium ſine ipſius licentia, & cum ea ſic?

Ad quod reſpondeo I. Quod non ſolum poteſt ſed etiam tenetur exire cum licẽtia vel ſine illa, ſi neceſſitas eſt adeo extrema quod etiam extraneo adeo preſſo teneretur ſuccurrere non obtenta licentia arg. cap. Paſce 86. diſt. & l. Necare. ff. de lib. agnos & gloſ. d. cap. Non dicatis quæ recepta vt in ea diximus habet regularem teneri facere eleemoſynam egenti extreme etiam ſine licentia prælati.

II. Quod ſi neceſſitas non eſt extrema ſed eſt adeo vrgens quod obligaret filium ſi adhuc eſſet in ſeculo de præcepto ad ſubueniendum ei, multum refert an huiuſmodi neceſſitas præceſſerit profeſſionem an ſubſequatur quia præcedens obligat ad non intrandum, & ingreſſum ad non profitendum, Imo & profeſſum ad exeundum, non autem ſi ſubſequatur, vt colligitur ex vtroq; Thom. 2. 2. quæſt. 101. art. 4. & alijs quos refero conciliãdo contrarias opiniones in Man. cap. 14. num. 14. Ratio differentiæ eſt quod in priore caſu præceſſit debitum, & debitor ante, & poſt ingreſſum tenetur ſoluere debita præcedentia vt diximus in d. cap. Non dicatis ſubſequentia vero minime vt dictum eſt ibid. nu. 74.

III. Quod ex hoc videri poſſet alicui inferri non poſſe iuſte peti nec concedi facultatem quæ frequenter petitur a S. D. N. & eius ſummo Pœnitentiario exeundi a monaſterio ad ſubueniendũ parẽtibus quibus neceſſitas illa ſuperuenit poſt filij profeſſionem, quod tamen non eſt verum neque ex prædictis infertur, quia aliud eſt filium profeſſum non teneri ad exeundum, & procurandum exitum, & Papam non teneri ad concedendum quo ſuccurrat patri opreſſo, quod concludunt præmiſſa, aliud quod non ſit ei iuſta cauſa qua de poſſit illa iuſte ab eo peti, & a Papa concedi quod habet hæc illatio, ideo inepta, quia a ſeparatis non fit illa l. Papinianus exuli. ff. de Minor. cap. Ad audientiam, de Decim. quæ quotidiana concluſio eſt, ſicut in ſimili paruus metus, ira, leuitas, & aliquot huiuſmodi cauſæ per quas non adimitur iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter, non efficiunt vt votum ſit nullum, neq; vt Papa teneatur diſpenſare, ſed frequenter inducunt iuſtam cauſam ob quam iuſte poſſit peti, & concedi diſpenſatio cap. 1. de voto, vbi Pan. & cap. Dudum, de conuerſ. coniug. vbi omnes fere hoc ſentiunt.

49 IIII. Quod eiuſmodi facultatem non ſolum Papa poteſt concedere ſed etiam prælatus inferior præſertim Prouincialis, & generalis quia in d. cap. Non dicatis dictum fuit poſſe prælatum ordinarium facere ſubdito regulari facultatem manendi foris iuſta de cauſa qualis eſt iſta, ſed eſt differentia quod quando neceſſitas præuenit profeſſionem poteſt, & tenetur

quando

quando vero ſubſequitur, poteſt ſed non tenetur per prædicta.

V. Quod cum hæc facultas ſit ab ordinario, vel a Papa de ordinaria poteſtate non debet fieri, vt poſſit manere habitu religionis relicto, ſed eo retento arg. cap. Sanctimonialis. 23. diſt. quum etiam factus epiſcopus nõ debeat illum deſerere cap. Clerici. 2 de vit. & honeſt. Cler. niſi talis generis eſſet neceſſitas, vt non poſſet ei habitu retento cõmode ſubueniri. Admoneo tamẽ, quod facultas manẽdi foris habitu retento facta a Papa ægre fertur a prælatis ordinis, dicentibus quod huiuſmodi regulares ſæpe fingant huiuſmodi cauſam, & ſæpe manentes foris viuunt inhoneſte, & quia id faciunt retento habitu, ſæpe ſunt graui ſcandalo, & infamiæ ordini ſuo: & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & Prælati nolunt admittere niſi habitu relicto, ſæpe uidi aliquos hoc remedio a ſe petito deſertos: & reſoluendum videtur, quod abſq; peccato, & cum merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus per huiuſmodi ſupplicationem obuiare ſi probabiliter crederent cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra vero quod grauiter peccarent ſi credere deberent cauſam eſſe veram, & eum ſatis modeſte victurum: ob quæ non ſemel conſului regularibus volẽtibus id petere a Papa, vt potius peterent a ſuis prælatis, præſertim Prouincialibus, & Generalibus, & poſtea ne eas facile reuocarent, peterent confirmationem earum a Papa: ſed ſcio S. D. N. nuper negaſſe eiuſmodi confirmationem cuidam viro graui eam petenti, quem ea de re conquerentem tranquillaui, excuſans Papam quod in vtilitatem eius negabat, ne eius confirmatione, & auctoritate confiſus, minoris faceret ſuperiores ordinis: & ita permitteretur a Deo corruere iuxta illud eccleſiaſtici. 3. væ ſoli, quia cum ceciderit, non eſt qui ſubleuet eum, apposite applicatum huiuſmodi caſibus in cap. 2. de ſtat. mon.

SVMMARIVM.

Poſſidens poſſeſſum auctoritate propria capere, & tenere poteſt. nu. 50.
Regularem fugitiuum vbicunq; ſuus prælatus auctoritate propria capere poteſt num. 50.
Appellatio regulariter cuiq; in quacunq; cauſa permiſſa nu. 51.
Regularis appellare poteſt etiam in cauſa correctionis ſi excedatur in illa nu. 51.
Regularis an damnari poſſit a ſuo Prælato ad triremes ob aliqua delicta. nu. 52.
Clericus an damnari poſſit ad triremes, & an torqueri poſſit per laicum. nu. 52.
Conſuetudo non ſolum poteſt augere, ſed etiam dare Iuriſdictionem, nu. 52.
Regulares translati auctoritate Apoſtolica, vt recipiendi remiſſiue nu. 52. & deciſiue in Comment. cap. Statuimus 19. q. 3.
Regulari minori clauſtrali Hiſpaniæ quod remedium datum, de dubijs circa illud & quod non videtur ſufficiens, & quod eſſet tale remiſſiue nu. 52. & deciſiue in

ue in d. cap. Statuimus.

Regularis a quo poteſt habilitari & cogi tranſire ad aliam regulam, monaſteriũ, prouinciam, vel nationem remiſſiue nu 52. & deciſiue in d. c. Statuimus.

Regularis ad qua beneficia eſt capax, & ad qua poteſt cogi & habilitari remiſſiue nu. 52. & deciſiue in d. cap. Statuimus.

Regularis a qua venatione & veſtitu arcendus remiſſiue nu. 52. & deciſiue in d. cap. Statuimus.

Regulares fœminæ vt arcendæ ab egreſſu & a quo congreſſu aliorum remiſſiue, nu 52. & deciſiue in d. c. Statuimus.

Regulares Canonicos præcedere monachos Pij 4. ſententia remiſſiue nu. 52. & deciſiue in d. cap. Statuimus.

De poteſtate Prælati ad capiendum vbicunq; Regularem.

50 XVI. Quæritur an poteſtas prælati ſupra ſuum regularem ſit tanta, vt eum etiam extra ſuum monaſterium & territorium manentem fugientem, & male vel benefacientem ſine licentia ipſius poſſit capere realiter & vinctum in ſuum monaſterium reducere? ad quod reſpondeo procul dubio poſſe, Tum quia quicunq; poſſidet aliquã rem poteſt propria auctoritate capere & tenere, quia habet ius inſiſtendi rei per definitionem qua Bartol. definit poſſeſſionem in l. ſi quis in §. differentia, ff. de acqu. poſſ. quamq; declaramus in d. cap. Non dicatis, Tum quia dominus poſſidet & capere poteſt ſeruum fugientem vbicunq; illum inuenerit, l. 1. §. per ſeruum qui in fuga, ff. de acquir. poſſeſſ. Tum per l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis, quatenus habet curialem vel cohortalem hoc eſt curiæ vel cohorti obligatum fugiẽtem capi poſſe auctoritate curiæ vel cohortis cui obnoxius eſt, argum. item l. 1. C. vbi cauſa ſtat. quatenus habet ancillam fugientem & inuentam etiam extra prouinciam, capi poſſe a domino vel eius auctoritate. Tum quia has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho & canonico regulari fugiente prælatum, & monaſterium, affirmãt ibi Bartol. Bald. Salycet; & comm. & præſertim Bald. qui ſingulariter determinat in d l. 1. C. vbi cauſa ſtatus, quod hoc poteſt facere prælatus etiam antequam moneat eum redire ſub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicet, & antequam brachium ſeculare imploret. Cuius ratio efficax eſt, quam in primo fundamento tetigimus, ſcilicet, quod eum poſſidet, & poſſeſſor rem ſuam auctoritate propria capere & tenere poteſt, quæ omnia ſunt quotidiana.

De appellatione Regularibus conceſſa vel vetita.

15 XVII. Quæritur an tanta ſit poteſtas prælati in regularem ſubditum ſuum, & tanta huius ſubiectio ad illum, vt non poſſit appellare ad ſuperiorem

elorem illius, neque recurrere per viam querelæ? Et quidem pro parte affir mante facit primo quod vox vulgaris habet, inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere., II. Quod Concil. Trid. in c. 4. de Regul. ſeſſ. 25. ſic habet. *Nec liceat regularibus a ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fuerint, Qui vero ſine prædicto mandato, in ſcriptis obtento, repertus fuerit: ab ordinarijs locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.*

III. Quod cap. Ad noſtram de appellat. ſic habet. *Remedium appellationis, non ideo eſt inuentum, vt alicui a religionis & ordinis obſeruantia exorbitanti debeat in ſua nequitia prōcinium exhibere.* Hæc ibi. Et cap. Repræhenſibilis, ita. *Nec ſubiecti contra eccleſiaſticam diſciplinam in vocem appellationis erumpant.*

IIII. Quod vulgus ait ſtatutis religioſorum prohiberi appellationes & appellantes a ſuperioribus in carceres conijci, grauique pœnitentia & pœna purgari & puniri.

Sed his non obſtan. contrarium eſt dicendum, primo quidem, quod edictum de appellando, eſt permiſſorium, hoc eſt, quod quilibet a qualibet ſententia poteſt appellare, niſi prohibeatur gloſ. vltim. recept. in l. qui reſtituere ff. de Reiuend. & nullo iure prohibetur regularis appellare.

Quin & in dubio appellatio a iudice debet admitti ſecundum Innoc. in cap. Dilectus 2. de reſcript. quem ſequuntur Dec. & citati ab eo in cap. De priore nu. 1. de Appell.

II. Quod appellatio eſt defenſio l. 1. ff. de Appell. cap. Cum inter de except. & defenſio quæ iure naturæ debetur, nemini eſt deneganda, Clem. Paſtoralis, §. cæterum de re iud. l. vt vim ff. de iuſt. & iur.

III. Quod prædictum cap. Ad noſtram, a contrario ſenſu probat remedium appellationis religioſo ad ſuam innocentiam tuendam, concedendum. Quod ipſum ſatis probat cap. Repræhenſibilis, eod. tit.

IIII. Quod in cap. de priore eod. tit. grauiter iubetur caſtigari prior qui appellationem non admittit, ex cuius gloſ. 1. colligit Dec. quod non ſolum poteſt appellare religioſus in alia cauſa ciuili vel criminali, ſed etiā cauſa correctionis, in qua regulariter etiam ſecularis prohibetur appellare cap. licet de off. ord. ſi modus correctionis excedatur, Cui gloſæ eſt alia ſimilis in d. cap. Licet, & not. Pan. communiter receptus vtrobique, nam moderata debet eſſe correctio, alias ad ſuperiorem recurri poteſt, vt Bald. dicit per illum text. in l. 2. § dominorum ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iu. per quem dixit etiam Bald. in d. cap. Ad noſtram, quod Abbate nimis ſæuiente in monachos, eis licet fugere de monaſterio, nec dicuntur Apoſtatæ: Quin & Abbate odio grauāte monachū, pōt pro defenſione arma accipere, vt not. Card. tradit in Clem. 1. §. præfatæ, de ſtat. mon. nam & ſacrificus inuaſus ab inimico, iuſtè poteſt armis aſſumptis ſeſe defendere, & cum moderamine inculpatæ tutelæ occiſo eo, continenter miſſam continuare

nuare

nuare ſecundum Io. de lig. de iuſto bello, probatum a Pan. in cap. Clerici nu. 2. de vit. & honeſt. cler.

Poſtremò, quod in cap. Ad Romanam, 1. & 2. 2. q. 6. conceditur omnibus oppreſſis appellare ad ſanctam Sedem Apoſtolicam. Nec ab hac conceſſione reperitur vſquam religioſus excluſus. Nec obſtant allegata in contrarium. Ad primum enim reſpondetur vocem illam vulgarem qua dicitur inter religioſos non appellari, intelligendam eſſe de appellatione a correctione & mandatis regularibus legitime factis: ſecus de alijs ſententijs, & mandatis non tangētibus illam ſi modus regularis & legitimus excedatur, vt ſupra dictum eſt.

Ad II. Quod Concilium in eo citatum non vetat appellare ſed ire ad ſuperiorem ſine licentia prælati, quod longe aliud eſt.

Ad III. Quod prædictum cap. Ad noſtram ſolum prohibet appellare ad defendendam nequitiam, & ita de non oppreſſo & appellante ſine cauſa, noſtra vero concluſio loquitur de oppreſſo, & appellante iuſta de cauſa.

Ad IIII. Reſpondeo idem quod ad primum, & præterea inique ac irreligioſe valde facere prælatos, qui iuſtas appellationes a ſe oppreſſorum non admittunt, & debere acriter caſtigari vt iubetur in d. cap. de priore, & inquitatem iniquitati apponere, eos qui non admittunt, nec dant licentiam proſequēdi & adeundi ſuperiores, & peſſima malis accumulare, qui non ſolum negant prædicta, ſed etiá conijciunt in carceres duros, inedia torquendos, donec apppellationi renuncient. Per quæ ſatisfactum eſt remiſſioni quam in hunc locum fecimus, in d. cap. Non dicatis nu. 93. Et admonemus id quod ibi diximus de religioſo qui proteſtatus ſe grauatum a prælato, vadit ad ſuperiorem, videri appellare iuxta cap. dilecti, de Appellat. Addimus autem eiuſmodi regularem grauatum cuius appellationem non admittit grauans, nec vult facere ei facultatem adeundi ſuperiorem, imò coniicit in carcerem, iuſte poſſe fugere ſi vere oppreſſus eſt & adire ſuperiorem, nec obid incurrere cenſuram vel Apoſtaſiam vt dixit Bald. ibi relatus, neq; tranſgreditur Concil. prædictum Trid. quod eſt intelligēdum de illo qui non grauatus ſine vlla appellatione adit ſuperiorē, eo ſolo quod prætendat licere ſibi adire illum ſine prælati immediati licentia petita ſaltem iuſta de cauſa, quod falſum eſt, & damnatur in prædicto cap. 4. Vnde arbitror quod licet ordinarius iuſte poſſet capere talem regularem per ſuum territorium tranſeūtem iuxta tenorem prædicti concilij, non tamen iuſte retinere nec punire ſi fidem faceret ſe grauatum appellaſſe vel de grauamine proteſtatū iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam ſcriptam non deferre, quia noluit eam dare prælatus a quo appellauit, vel iuſte metuit eam petere, vel quia ob appellationem, vel licentiæ petitionem, in carcerem iniuſtè coniectus, fugit.

De re-

De regularis ad triremes damnatione.

52 XVIII. An liceat prælatis ſuos Regulares ob aliqua delicta ad triremes damnare? Et quidem pro parte negante facit I. quod nullos prælatos ſeculares etiã Archiepiſcopos, & Patriarchas audimus id facere. II. quod in c. vniuerſitatis de ſent. excõ. prohibetur Abbas caſtigare clericos vel monachos aut conuerſos percutiendo eos per laicos etiam cauſa regularis diſciplinæ. III. quod nemo gaudens priuilegio Canon. Si quis ſuadente, poteſt eo priuari niſi modis a iure expreſſis, de quibus nõ eſt damnatio ad triremes, quum etiam depoſitus verbaliter gaudeat eo, donec degradetur realiter iuxta contextum cap. Degradatio, iuncta gloſ. recepta de pœn. lib 6. At damnati ad triremes, videntur exuti priuilegio, quia grauiter feriuntur a præfecti eis laicis, & vt videtur iuſte, quia non cenſentur excommunicati, ergo nemo præter Papam poteſt eos ad eas damnare, ſolus enim Papa poteſt diſpenſare, ne ferientes regulares, in pœnam d. cap. Si quis ſuadente incidant ſecundum omnes. Pro parte vero affirmante facit primo, quod multi prælati regulares dicuntur id frequẽter facere. II. quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt verberare, & imponere pœnam verberũ citra ſanguinem. 45. diſt. cap. Cum beatus Paulus, & cap. In Archiepiſcopatu de Rapt. cum alijs ibi citatis, & quòd damnans ad triremes, ad nullam pœnam ſanguinis damnat, nec directe etiam ad verbera, ſed ſolum per quandam conſequentiam. III. quod licet iure communi non poſsit iudex eccleſiaſticus verberare vel torquere clericum per laicum iuxta gloſ. memorab. in c. preſbytero I. alias eſt. §. 5 quæſt. 6 Pan. & comm. in d. cap. Vniuerſitatis, & cap. Vt famæ, de ſent. excom. contrarium tamen ſeruatur de conſuetudine ſecundum Pan. ibid. & Stephan. Aufrer. in repet. Clem. 1. de off. ord. regula 3. fal. 2. & quamuis cõmuniter dicatur quod talis conſuetudo licet excuſet a pœna, non tamen excuſat a culpa, vt in ſimili videntur dicere illæ duæ gloſ. celebres cap. Deniq; 4. diſt. & cap. Cũ venerabilis de conſuet. Ipſe tamen credo, excuſare etiam a culpa, quoniam lex de non torquendo, vel non verberando alias iuſte clericum per laicum, humana eſt, & nõ naturalis, nec diuina, & conſequenter tolli poteſt per conſuetudinem rationabilem qualis eſt iſta cap. fin. de conſuet. cum ei adnot. nam & prædictus Stephan. qui alias dicit quod communis, tamen in dicta fallentia fatetur id ſe frequenter feciſſe, iubẽdo flagellari etiã preſbyteros in aula Archiepiſcopali per Seruiẽtem Curiæ qui erat laicus. Quibus omnibus perpenſis, videtur dicendum primo, ſatis alienum videri a charitate fraternitatis, & paternitatis inter regulares habendæ, ſimul & a cõſuetudine Auguſtini, Benedicti, Bernardi, Dominici, & Franciſci, & aliarum regularum Inſtitutorum huiuſmodi pœnas infligere, quũ ſola eiectione a congregatione videantur fuiſſe cotenti. II. quod iure defendi poteſt potuiſſe induci conſuetudine, vt prælatorũ poteſtas etiam ad hoc

extenderetur, ſicut in cap. Non dicatis nu. 95. diximus eorundē poteſtatē quæ iure quidem cōmuni longe anguſtior eſt, valde conſuetudine auctam eſſe, nec mirū, quia illa poteſt non ſolum augere, ſed etiam dare iuriſdictionem cap. Duo ſimul, de offic. ordin. cap. Cum contingat iuncta gloſ. verb. conſuetudine, quæ alia citat de foro compet. III. quod a fortiori eadem conſuetudine poteſt conuenire prælatis ſecularibus eadem poteſtas damnandi ad triremes, etiamſi iure communi aliqua dubitatio ſubeſſet propter rationes pro parte negante adductas.

53 XIX. loco propoſueram hic quærere de poteſtate & modo recipiendi religioſos, quibus fit facultas a ſancta ſede Apoſtolica tranſeundi ad alios ordines, & loco XX. Quid ſit reſpondendū de dubijs quæ paſſim interrogamur ſuper literis quæ dātur fratribus minoribus Hiſpaniæ, quo ſe ad alios ordines trāsferre poſſint, & loco XXI. An remedium eis decretum, tam ſit ſufficiens, quam ſanctum eis in viam ſalutis reducendis, & quod videatur ſufficientius, & XXII. De poteſtate prælati transferendi ſubditum ad aliū ordinem, monaſteriū, Prouinciā, vel nationem, & ſuſcipiendi tranſlatū, & XXIII. De poteſtate cogendi ſubditos ad beneficia, vel prohibendi ab eis, & de capacitate illorum ad ea cōſequenda. XXIIII. de poteſtate compeſcendi a venatione, & a veſtibus pretioſis. XXV. de poteſtate cōtinendi regulares fœminas intra clauſtra, & faciendi eis facultatem ad exeūdum illa, & admittendi ſeculares ad illas. XXVI. de præcedētia inter canonicos regulares, & monachos, inſerendo ſententiam ſuper hoc a Fœl. rec. Pio 4. latam, ſed quia horum deciſionibus nimium creſceret hic cōmentarius, decreui eas inſerere cōmentario cap. ſtatuimus. 19. q. 3. quem cum hoc edimus.

COMMEN-

COMMENTARIVS

IN CAP. NVLLAM XIX. Q. III.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA Doctore Nauarro.

SVMMARIVM.

AVTHOR etiam hunc Commentarium dicat Virgini matri, num. 1.

Canonicorum regularium ordo multum differt ab ordine monachorum, & quia laxior, & quia celſior, nu. 2. & 5.

Canonicis regularibus per ſe ineſt clericatus, monachis verò per accidens, nu. 2. 5. 7. & 8.

Canonicus regularis ad quos monachos non poteſt tranſire, & ad quos ſic: nu. 3.

Regularis an, & qua de cauſa, & ad quam aliam tranſeat religionem, nu. 4.

Religione in conſueta facilius bene quis ſeruit quam in alia nu. 4.

Canonici regulares vt digniores præcedunt monachos, nu. 4. Quod poſt longiſſimam litem ſententia diffinitiua declarauit Pius IIII. nu. 6.

Canonicorum regularium Prælati quando præcedent monachorum Prælatos, & quando non num. 7.

Humilitas præclara, & Deo dilecta virtus, nu. 7.

Canonicorum regularium ordo iam inde ab Apoſtolis eſſe cœpit, nu. 7.

Humilitas res glorioſa, quæ ipſa quoq; ſuperiora palliari appetit ne vileſcat, n. 8.

S. Auguſtinus non inſtituit regulam Eremitarum S. Auguſtini, non induit cucullam, non ſe cinxit Zona pellicea, non fecit duas regulas Eremitarum, &c. num. 9.

1 QVEMADMODVM comminiſcenti mihi in cap. Non dicatis 12. q. 1. occurrerunt multa quæ ne nimium creſceret illius Cōmentarius, oportuit componere alterum in cap. Nullam 18. q. 2. ita rurſus componenti illum, occurrerunt aliqua, quæ ne nimium etiam ille creſceret, tranſtulimus in hunc tertium, quem componimus in cap. Statuimus 19. q. 3. Quemq; tibi, vt & illos, O præpotentiſſima cœlorum Regina noſtræ Roncæuallis ſingularis Patrona Virgo mater Maria glorioſiſſima, quam humillimo corde dicamus, precati prius, vt nobis de more pia aſſiſtas, & vento venias ad vela ſecundo.

Vrbanus Papa II. Abbati S. Ruffini.

STATVIMVS ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuit, alicuius leuitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu, ex eodem clauſtro audeat ſine patris & totius congregationis petitione recedere; diſcedentem vero nullus Abbatum vel Epiſcoporum, nullus monachorum, ſine communi literarum cautione ſuſcipiat.

2 Nota Primo, plurimum differre ordinem canonicorum regularium ab ordine monachorum, quod ipſum probant primo cap. 1. & cap. Mandamus, ſupra eadem cauſa & quæſt. quæ ſicut hoc continent, non poſſe tranſire canonicos regulares ad ordinem monachorum.

II. Idem clarius probat c. Quod Dei timorem, de ſtat. monach. quatenus habet, canonicos regulares laxiori ordini ſeruire quam monachos.

III. Quod vt determinat Thom. receptus, 2. 2. q. 189. art. 8. canonicis regularibus per ſe ineſt clericatus, monachis autem ſolum per accidens cap. Alia cap. Si clericatus cap. Legi, 16. q. 1.

IIII. Quod vt idem Thom. determinat ibidem, ideo eſt altior ordo canonicorum quam monachorum, quod licet vtriq; ſint inſtituti ad vitã contemplatiuam, canonici tamen ſunt inſtituti ad contemplatiuam circa myſteria eccleſiaſtica publica: Monachi vero ad contemplatiuã priuatam, & ita quanto bonum publicum differt a priuato, & præcedit illud, tantum differt ordo canonicorum ab ordine monachorũ, & præcedit illum.

V. Faciunt omnia illa quibus probamus in d. cap. Nullam 18. q. 2. canonicos regulares non venire proprie appellatione monachorum.

3 Nota II. Quod canonicus regularis non poteſt tranſire ad ordinem monachorum, quod ipſum probant cap. 1. & c. Mandamus ſupra eadem q. cuius fundamentum præcipuum eſt, quod licet ſtatus monachorum ſit arctior, iuxta d. cap. Quod Dei timorem, ſtatus tamen canonicorum eſt altior, quatenus finis inſtitutionis eorum qui eſt actio myſteriorum eccleſiæ publicorum eſt ſublimior, vt idem Thom. recept. vbi ſupra dixit, & Card. Turrerem. in cap. 1. ſupra eadem tetigit, & vt vterq; ait principalius conſideratur finis, & id ad quod inſtituitur ordo, quam eius arctitudo ad iudicandum quis ordo eſt altior, & ab altiore non deſcenditur ad inferiorem, etiamſi ſit arctior. Ex quo ſequitur quod ab ordine monachorum, laicorum, vel clericorum qui diuinis miniſterijs non ſeruirent, poſſet quis tranſire ad ordinem canonicorum vt illi dicunt, & ſatis probatur in cap. Sic viue, 16 q. 1. Sequitur item, quod canonicus regularis poteſt tranſire ad ordinem monachorum qui miniſterijs eccleſiæ publicis ita inſeruiunt, ac canonici regulares, eo quod arctior eſt, & finis æque bonus, ac finis canonicorũ regul. petita tamen prius licẽtia, iuxta c. Licet, de regul.

4 Nota III. Quod poteſt quis tranſire de vna religione quam iam profeſſus eſt, ad aliam, quod probat hoc cap. a contrario ſenſu, quatenus habet, non licere tranſitum eiuſmodi cauſa leuitatis, & ſine cõſenſu ſui prælati, ſignificando quod ex cauſa graui, & habito conſenſu prælati, poteſt. Qua de re pulchre de more Thom. in d. art. 8. c. in ſumma, dicit primo, quòd tranſire de religione ad religionem, niſi propter magnam vtilitatem vel neceſſitatem non eſt laudabile: Tum quia ex hoc plerunq; ſcandalizantur illi qui relinquuntur, Tum etiam quia facilius proficit aliquis in religione quam conſueuit, quàm in illa quam nõ conſueuit, cæteris paribus. Vnde in collat. patrum Abbas Neſtorius ſic ait. *Vnicuiq; vtile eſt ſecundum propoſitum quod elegit, vt ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet, & nequaquam a ſua, quam elegit ſemel profeſſione diſcedat.* Et poſtea ſubdit. *Impoſſibile namque eſt vnum & eundem hominem ſimul vniuerſis fulciri virtutibus, quas ſi quis voluerit pariter attentare, in id incidere eum neceſſe eſt, vt dum omnem ſequitur, nullam integre conſequatur: Diuerſæ enim religiones præeminent ſecundum diuerſa virtutum opera.*

II. Quod poteſt quis laudabiliter de vna religione tranſire ad aliam triplici de cauſa. Primo quidem zelo perfectioris religionis, quæ quidem excellentia, vt ſupra dictum eſt, non attenditur ſecundum ſolam arctitudinem, ſed principaliter ſecundum id ad quod religio ordinatur, ſecundario vero ſecundum diſcretionem obſeruantiarum debito fini proportionatarum. Deinde propter declinationem religionis a debita perfectione, puta, ſi in aliqua religione arctiori incipiant religioſi remiſſius viuere, laudabiliter tranſit aliquis ad religionem etiam minorem ſi melius obſeruetur. Vnde in Collat. patrum Abbas Ionnes de ſeipſo dicit, quod a vita ſolitaria in qua profeſſus fuerat, tranſijt ad minorem ſcilicet eorum qui viuunt in ſocietate, propter hoc quod vita eremitica cæperat declinare, & laxius obſeruari. Tertio propter infirmitatem vel debilitatem ob quam interdum prouenit, quod non poteſt aliquis arctioris religionis ſtatuta ſeruare, poſſet autem ſeruare ſtatuta religionis laxioris.

III. Quod in his tribus poteſt eſſe differentia. Nam in primo caſu debet quidem propter humilitatem licentiam petere, quæ tamen ei negari non poteſt, dummodo conſtet illam religionem de qua tranſit, eſſe laxiorem. Si vero probabiliter dubitetur, eſt in hoc ſuperioris iudicium inquirendum, vt habetur extra de Regular. cap. Licet. Similiter requiritur ſuperioris iudicium in ſecundo caſu. In tertio vero caſu, eſt neceſſaria diſpenſatio, quam quis poſſit facere, dicetur infra q. 1. nu. 10.

5 Nota IIII. Quod ordo canonicorum regularium eſt dignior ordine monachorum, & debet in proceſſionibus, ſeſſionibus, & alijs comitijs, præcedere illum, & honorabiliorem locum habere, primo quidem, per prædicta, quibus probatur quod ratione finis ordinis dignitas eſt conſide-

randa, & quod finis in quē inſtituti ſunt canonici, eſt dignior fine in quē inſtituti ſunt monachi, & quod canonici per ſe ſunt clerici, non autem monachi, & clerici digniores ſunt laicis, & quod canonici non poſſunt tranſire ad monachos quatenus ſunt monachi, monachi autem quatenus tales, poſſunt tranſire ad canonicos.

6 III. Per alia multa quæ in allegationibus typis excuſis multorum eruditiſſimorum Iureconſultorum factis in fauorem canonicorum coram tribus Cardinalibus, deſignatis ad audienda & referenda partium iura in cauſa huiuſmodi præcedentiæ cœpta in Curia tempore bo. me. Innocentij octaui, & finita a fœl. record. Pio 4. qui poſt iura vtriuſque partis coram prædictis Cardinalibus cum allegationibus & reſponſionibus pro eis accurratè adducta, & ſibi relata, in hāc quæ ſequitur formā pronunciauit.

CHRISTI nomine inuocato, pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis haben. per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam ferimus in his ſcriptis, in cauſa, & cauſis quæ coram nobis, & quas dilectis filijs noſtris Ioanni Michaeli Saraceno tit. Sanctæ Anaſtaſiæ, Ioanni Baptiſtæ Cicadæ tit. Sancti Clementis, ac Bernardino Scotto, tit. Sancti Matthæi S. R. E. Cardinalibus primò audiendas, cognoſcendas, & per eos decidendas, & terminandas, & deinde per præfatos Cardinales per Apoſtolica noſtra reſcripta nobis referendas cōmiſimus, inter dilectos filios Abbates, Prælatos, & Canonicos regulares ordinis Sancti Auguſtini, congregationis Lateranenſis, & vniuerſam eorum congregationem, ex vna, & Prælatos, Abbates, & Monachos ordinis Sancti Benedicti congregationis Caſſinen. aliàs ſanctæ Iuſtinæ de Padua nuncupatos, & dictam eorum congregationem, de & ſuper præcedentia, & iure inter eos præcedendi, tam in proceſſionibus quàm in generalibus & ſynodalibus, ſeu prouincialibus concilijs, omnibusq; actibus publicis, & priuatis, rebusq; alijs in actis cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latius deductis, & illorum occaſione in prima ſeu alia verſæ fuerunt, & vertebantur inſtantijs, partibus ex altera, cauſa huiuſmodi coram dictis Cardinalibus ad plenum ventillata, ac ſæpius, & ſæpius auditis partibus, & dubijs in ea plenè diſcuſſis, & reſolutis, ac viſis de iure videndis, & demum per dictos Cardinales nobis matura deſuper facta relatione, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus Abbates, Prælatos, & Canonicos regulares congregationis Lateranenſis vti clericos dimiſſa ſuperiori veſte, pallio, ſeu cappa in linea veſte, clericaliq; habitu incedentes (quod etiam in alma noſtra vrbe Romæ conſuetum fuit, & nunc obſeruatur) in proceſſionibus, & omnibus alijs actibus publicis, & priuatis, tam in dicta alma Vrbe noſtra, noſtroq; & ſucceſſorum noſtrorum conſpectu, quàm aliàs vniuerſis, ac quibuſcunq; alijs Ciuitatibus, terris, oppidis, & locis, dictis Abbatibus, Prælatis, & Monachis ordinis Sancti Benedicti Caſſinen. præcedere debuiſſe, & debere, eoſdemq; Abbates, Prælatos, & Canonicos regulares, dictamq; eorum

congre-

congregationem vt ſupra incedentes dictis Abbatibus, Prælatis, & Monachis Sancti Benedicti, & eorum congregationi in omnibus, & ſingulis præmiſſis præferendos, anteponendos, & in digniori loco collocãdos fore, & eſſe: Abbates vero dictarum congregationum Lateranen, & Sancti Benedicti ſingulariter, & de per ſe abſque eorum conuentibus, in concilijs generalibus, prouincialibus, & ſynodalibus, & alijs actibus publicis, & priuatis, in quibus Abbates de iure, vel de conſuetudine locum, & votum habent, vel pro tempore quomodolibet habebunt, inter ſeſe iuxta ſingulorum ipſorũ Abbatum ibidem interuenientium, priorem, & antiquiorem promotionem ad Abbatiam, ac illa promotione dumtaxat, non autem congregatione, & ordine cuius fuerint attentis, præcedere, ac præferri & in digniori loco collocari debuiſſe, & debere, prout præferimus, anteponimus, collocamus, præferriq; anteponi, & collocari reſpectiue mandamus: iactationes quoq; moleſtationes, oppoſitiones, perturbationes, vexationes, & impedimenta quæcunq; per præfatos Abbates, Prælatos, & Monachos dicti ordinis sãcti Benedicti, & dictam eorum congregationem eiſdem Abbatibus, Prælatis, Canonicis regularibus dicti ordinis, & eorum congregationi de & ſuper præfatis omnibus, & ſingulis, & illorũ occaſione quomodolibet factas, præſtitas, & illatas, factaq; præſtita, & illata fuiſſe, & eſſe temerarias, illicitas, indebitas, & iniuſtas, temerariaq; illicita, indebita, & iniuſta, ac de facto præſumptas, & præſumpta, illasq; & illa præfatis Abbatibus, Prælatis, & Monachis feciſſe, & facere minime licuiſſe, nec licere de iure. Et propterea de & ſuper illis, ac dicto iure præcedendi vt ſupra, omnibusq, alijs & ſingulis præmiſſis perpetuum ſilentium imponendum fore, & eſſe, ac imponimus, vtranque partem in expenſis iuſtis ex cauſis abſoluentes.

Ita eſt I.

Ita refero, & cenſeo pronunciandũ eſſe Ioãnes Michael Cardinalis Sarracenus.
Ita refero, & cenſeo pronunciandũ Ioannes Baptiſta Cardinalis Sãcti Clementis.
Ita refero, & cenſeo pronunciandum eſſe Bernardinus Cardinalis Tranen.

BREVE EIVSDEM S.D.N. IN QVO SVPPLENtur omnes, & ſinguli proceſſus, & ſententiæ prædictæ, defectus etiam ſubſtantiales, ſi qui forſan interuenerint, ac mandatur ab omnibus inuiolabiliter obſeruari debere prædictam ſententiam ſub pœnis & cenſuris.

PIVS PAPA IIII.

AD FVTVRAM *rei memoriam. Sedis Apoſtolicæ prouidentia circumſpecta, ne rurſus ea quæ in controuerſijs inter perſonas Eccleſiaſticas, præſertim Altiſſimo ſub regulari profeſſione famulantes exortis, pro tranquil*

lo religio-

lo religionis ſtatu prudenter ordinauit, in moleſtos contentionis anfractus relabantur, maiorem ſolet, dum id res ipſa requirit, adhibere cautionem, ſanè nuper poſtquàm ſicut nobis innotuerat, ab antiquis vſq; temporibus, etiam ſupra centum annos retroactos lis, & cauſa, ſeu controuerſia inter dilectos filios Rectorem generalem, & Canonicos regulares Sancti Auguſtini congregationis Lateranenſis ex vna, ac Monachos Sancti Benedicti, ordinis Caſſinen. aliàs Sanctæ Iuſtinæ de Padua congregationum partibus ex altera; Super illorum præcedentia ſeu iure præcedendi ſuborta, & coram diuerſis iudicibus etiam in noſtro Palatij Apoſtolici auditorio ventillata, ac demum non ſine animi noſtri moleſtia in œcumenico Concilio Tridentino, inter earundem congregationum Abbates renouata fuerat. Nos conſiderantes lites, & controuerſias huiuſmodi in eccleſia præſertim inter religioſas & reformatas perſonas, quæ relictis mundi vanitatibus, votum ſuum in humilitatis ſpiritu, domino & Deo noſtro, qui ſe pro nobis vſq; adeo humiliauit, vt formam ſerui acciperet, perſoluere profitentur, non modicum illi preclarę Deoq; precipuè dilectæ virtuti, quæ eſt humilitas labē in-
7 *fundere, populoq; ſcandalum generare, ac propterea illas omni ratione ſubmouendas, publicæq; religionis tranquillitati, ac miniſtrorum Dei recōciliationi, & mutuæ dilectioni quàm primum conſulendum eſſe rati. Motu proprio dictas cauſas, & cōtrouerſias vbilibet, & corā quibuſuis iudicibus motas, & in quibuſuis inſtantijs indeciſas pendentes, ab eiſdem iudicibus ad nos auocauimus, illaſq; dilectis filijs noſtris Ioanni Michaeli Sanctæ Anaſtaſiæ Sarraceno, Ioanni Bapt. S. Clementis Cicadę, ac Bernardino Scotto, nuncupatis S. R. E. Presbyteris Cardin. audiendas, cognoſcendas, & decidendas per quandam motus proprij ſchedulam, & deinde illas per aliud noſtrum reſcriptum eiſdem Cardinalibus per eos audiendas tantum, nobiſq; referendas commiſimus, qui quidem Cardinales dictis partibus, earumùe procuratoribus, & aduocatis pluries auditis, dubijſq; emergentibus ad plenum diſcuſſis, & reſolutis, cōperto ſatis per eos ex compluribus literis apoſtolicis diuerſiſq; alijs documentis, rationibus & probationibus, quòd ipſi Canonici fuerunt, & ſunt de illis clericis à ſancto Auguſtino, quinimò à ſanctis Apoſtolis inſtitutis, eoſdem Canonicos tam ſuæ antiquæ inſtitutionis huiuſmodi, quàm etiam dignitatis clericalis, qua eos ſtatim quòd profeſſionem regularem emittunt, inſignitos eſſe oportet, aliarumq; qualitatum in eis exiſtentium ratione, dictamq; illarum congregationem Lateranen. præfatos Monachos & eorum congregationem Caſſinen. præcedere debere cenſuerunt, & concluſerunt, ſuamq; concluſionem huiuſmodi ad audientiam noſtram iuxta vltimi noſtri reſcripti præfati tenorem retulerunt. Vnde nos illorum relatione intellecta, eaq; per nos diligenter examinata, quoniam eam in omnibus ſuis partibus veritati, & iuri conſonam comperimus, per noſtram diffinitiuam ſententiam pronunciauimus ſententiauimus, decreuimus, & declarauimus, Abbates, Prælatos, & Canonicos regulares cōgregationis Lateranen. vti clericos dimiſſa ſuperiori veſte, pallio, ſeu cappa, in linea veſte, clericaliq; habitu incedentes (quod etiam in al-*

ma

ma Vrbe conſuetũ fuerat, & tunc obſeruabatur) in proceſſionibus, & omnibus alijs actibus publicis, & priuatis, tam in dicta Vrbe, noſtroq; & aliorum Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum conſpectu, quàm aliàs in vniuerſis, & quibuſcunq; alijs ciuitatibus, terris, oppidis, & locis, Abbates, Prælatos, & Monachos ordinis ſancti Benedicti congregationis Caſſinen. prædictos præcedere debuiſſe, & debere, ac eoſdem Abbates, Prælatos, & Canonicos regulares dictãque eorum cõgregationem vt præfertur incedentes, dictis Abbatibus, Prælatis, & Monachis ſancti Benedicti, & eorum congregationi in omnibus, & ſingulis præmiſſis præferendos, anteponendos, & in digniori loco collocandos fore & eſſe; Abbates verò dictarum congregationum ſingulariter, & de per ſe abſq; eorum conuentibus in Concilijs generalibus, prouincialibus, & ſynodalibus, ac alijs actibus publicis, & priuatis in quibus Abbates de iure vel cõſuetudine locum, & votum habent, vel pro tempore quomodolibet habebunt, inter ſeſe iuxta ſingulorũ ipſorum Abbatum ibidem interuenientium priorem, & antiquiorem promotionem ad Abbatiam, ac illorum promotione dumtaxat, non autem congregatione, & ordinis eius ſint, attentis, præcedere & præferri, & in digniori loco collocari debuiſſe, & debere, prout ex tunc prætulimus, anteposuimus, & collocauimus; præferriq; anteponi, & collocari mandauimus, iactationes quoq; moleſtationes, oppreſſiones, perturbationes, vexationes, & impedimenta quæcunq; per Abbates, Prælatos, & Monachos prædictos & eorũ congregationem Caſsinen. eiſdem Abbatibus, Prælatis, & Canonicis regularibus congregationis Lateranen. ſuper præfatis omnibus, & ſingulis & illorum occaſione quomodolibet factas, præſtitas, & illatas, facta, præſtita, & illata, fuiſſe & eſſe temerarias, illicitas, indebitas, & iniuſtas, temerariaq; illicita, indebita, & iniuſta, ac de facto præſumptas, & præſumpta, illaſq; & illa Abbatibus, Prælatis, & Monachis congregationis Caſſinen. huiuſmodi feciſſe, & facere minime licuiſſe, neq, licere de iure. Et propterea de & ſuper illis ac dicto iure præcedendi, omnibuſq; & ſingulis alijs præmiſſis perpetuum ſilentium imponendum fore, & eſſe, & tunc impoſuimus prout in reſcripto, relatione & ſententia prædictis plenius continetur. Ne autem de ſententiæ aliorumq; præmiſſorum validitate vllo vnquam tẽpore dubitari, ac propterea vel alio quouis prætextũ rem maturè diſcuſſam & iudicatam, rurſus in controuerſiam retrahi, neuè denuo in Eccleſia Dei inter tales perſonas, religioſas cõtentiones exoriri, ac populo ſcandala generari contingat, tempeſtiuè prouidere, ac ſupremam huic negocio manum apponere cupientes, nec non veriores literarum ſingulorum prædeceſſorum, ac reſcripti proceſſus, relationis, ſententiæq; præfatorum, & inde ſecutorum tenores præſentibus pro ſuffragijs expreſſis habentes. Motu ſimili, non ad ipſorum Abbatum, Prælatorum, & Canonicorum regularium congregationis Lateranen. vel alterius pro eis nobis ſuperq; hoc oblatę petitionis inſtantiã, ſed ex mera deliberatione, & certa ſcientia noſtra, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ad effectum executionis dictę ſententię tantũ omnes & ſingulos proceſſus & ſententię præfatorum de

fectus

ſectus etiam ſubſtantiales, ſi qui forſan in eiſdem interuenerint, harum ſerie ſuppplemus, ac eandem ſententiam vnà cum eius proceſſu validos & efficaces eſſe, ſuosq; plenarios & integros effectus ſortiri & inuiolabiliter ab omnibus obſeruari debere, nec partes ipſas ab eis vllo vnquam tempore quouis prætextu quæſitoùe colore reſilire poſſe, ſed ad illorum obſeruationem teneri, cenſurisq; & pœnis tam eccleſiaſticis, quàm pecuniarijs ad id cogi, & compelli, neque Monachos eorumùe congregationem aduerſus ſententiam aliaùe præmiſſa in priſtinum ſtatũ quouis quæſito colore vel ingenio reſtitui, nec illa oppugnãtes audiri, pręſentesq; literas de ſurreptionis vel obreptionis vitio, aut intẽtionis noſtræ, aut alio quouis defectu notari, ſeu impugnari poſſe. Sicq; & non aliter per quoſcunq; Iudices, & Commiſſarios etiam S. R. E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & authoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac quicquid ſecus à quoquàm quauis authoritate ſcienter vel ignorãter attentari contigerit, irritum & inane decernimus, pręmiſſaque omnia perpetuò ſtatuimus, & quod ita fiant, & obſeruentur, volumus, atq; mandamus, ſimiliter venerabili fratri Epiſcopo Amerin. & dilectis filijs noſtro in alma Vrbe, & eius diſtrictu Vicario in ſpiritualibus, ac Curiæ cauſarum cameræ Apoſtolicæ auditori generalibus per præſentes motu pari mandantes. Quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum per ſe vel alium ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcunq; vbi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte rectoris generalis, & Abbatum, Prælatorum, ac regularium Canonicorum ſancti Auguſtini congregationis Lateranen præfatorum, vel alicuius eorum fuerint requiſiti ſolẽniter publicantes, ac illis in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra illos ſuppletione, decreto, ſtatuto, voluntate, & mandato, alijsq; præmiſſis pacificè frui, & gaudere. Non permittentes eos vel eorum quẽpiam deſuper p quoſcunq; quomodolibet indebitè moleſtari, perturbari, vel inquietari. Cõtradictores quoslibet & rebelles per ſententias, cenſuras, & tam eccleſiaſticas & pecuniarias etiam arbitrio ſuo moderandas, & applicandas, quã etiam priuationis beneficiorum eccleſiaſticorum per ipſos contradictores obtentorum pœnas, aliaq; iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo, ac legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus, illos ſententias, cenſuras, & pœnas huiuſmodi incurriſſe declarando, illoſq; etiam iteratis vicibus aggrauando, & interdictum eccleſiaſticum imponendo, inuocato etiam ad hoc ſi opus ſit, auxilio brachij ſæcularis. Non obſtan. præmiſſis, ac fe. re. Bonifacij Papæ viij. prædeceſſoris noſtri de vna, & concilij generalis de duabus dietis, dummodo quiſpiam præſentium vigore vltra tres dietas ad iudicium non trahatur, ac alijs quibuſuis conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, nec non Monaſteriorum, & ordinũ, ac congregationum præfatorum etiam iuramento confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis & literis apoſtolicis illis eorũq; ſuperioribus, ac perſonis ſub quibuſcunq; tenoribus & formis, ac cum quibuſuis etiã derogatoriarum derogatorijs alijsq; efficacioribus & inſolitis capitulis irritãtibusq; & alijs decretis in genere vel ſpecie,

sie,

cie, etiam motu', & ſcientia ſimilibus quomodolibet conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus illorum tenores præſentibus pro ſuffragijs expreſſis & inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, contrarijs quibuſcunq;, aut ſi aliquibus communiter, vel diuiſim ab apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Volumus autem quod præſentium tranſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis in iudicio & extra vbilibet locorum plena, & indubia, eademq; prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die XVIII. Ianuarij. MDLXIIII. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Hie. Gadicen.

EX qua ſententia & breui executorio colligo primo plurimum referre. An prælati in ſuis capitulis ſimul incedant, an vero per ſe a capitulis ſeparati, quia priore caſu prælati canonicorum præcedunt prælatos monachorum, etiamſi ſint promotione nouiores, in poſteriore vero minime, imo præcedunt ſe inuicem pro ſuæ promotionis antiquitate, vel nouitate.

8 II. Colligo ex breui humilitatem eſſe præclaram & Deo dilectam virtutem præſertim in regulari cui ſine illa parum religio proficiat, arg. cap. 1. de pœnit. diſt. 1. Glorioſa enim res humilitas, qua ipſa quoque ſuperbia palliari ſe appetit ne vileſcat, vt ait Bernard. relatus a gloſ. ſingulari Clem. 1. de relig. dom. quæ diffinit eam & gradus eius deſcribit.

III. Quod ordo canonicorũ regularium iam inde ab Apoſtolis cœpit.

IIII. Quod clericatus ita per ſe ineſt illis, vt dicit Thom. in d. art. 8. quod non poteſt eſſe canonicus, quin ſit clericus.

9 V. Quod quum ex Poſſidonio & alijs in confeſſo ſit, Patriarcaham illũ noſtrum Auguſtinum cum ſuis ſocijs Hippone circiter 40. annos ſecundum regulam canonicorum regularium vixiſſe, vero propius videri, ipſum non induiſſe cucullam nigram, nec cinctum fuiſſe Zona pellicea ad differentiam monachorum: Quin & eam regulam longo tempore præceſſiſſe obſeruantiam formalem regulæ quam cum habitu differente ſeruant admodum Reuerendi Patres Illuſtriſſimi ordinis Eremitarum S. Auguſtini, eamq; non fuiſſe ab eo inſtitutam, ſed additam ei quam ille cum ſuis ſocijs ibidem ſeruauit, per quam & propria ſtatuta arctiorem fecerunt, quod ipſum etiam ante illos glorioſiſſimus ille Dominicus fecit.

Quare quamuis Anton. Sabell. part. 2. Ennead. 7. lib. 9. hæc in medio relinquat, videtur nobis ipſam veritatem inſinuaſſe grauiſſimus ille veritatis cultor D. Antoninus Hiſtoriæ ſuæ 3. part. tit. 24. cap. 14. dum

Regularis etiam tranſlatus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi nu. 15.
Diſpenſatio odioſa, ſed eam faciendi poteſtas fauorabilis nu. 15.
Regularibus Cõuentualibus eiectis in Hiſpania quod remedium ſufficiens nu. 16.
Contemnitur facile quod non diligitur nu. 16.
Author in omnes Regulares venerabundus, & in nullos factioſus nu. 17.
Regularibus Conuẽtualibus nuper eiectis cur ſit vberius prouidendum. nu. 18.
Citatio iure naturæ requiſita ex cauſa omitti poteſt nu. 18.
Iudicis pro ſententia in dubio præſumendum nu. 18.
Rigor ex cauſa molliendus nu. 19.
Papa & ſedes Apoſt. in his quæ ſunt fidei & morum errare non poteſt nu. 20.
Regularis cogi nequit tranſire ad ſtrictiorẽ, nec laxiorem regulã nu. 21. & 22.
Regularis licet iure antiquo non poſſit cogi tranſire ad aliud monaſterium, iure tamen ſpeciali ſic, ad hunc modum nu. 22.
Regulares Canonici aliquot cur non poſſint cogi tranſire. & aliquot ſic. nu. 22.
Regulares Canonici aliquot ſunt vnum corpus, & habent Generalem, & aliquot non num. 22.
Regularis interdum transfertur, vt fiat habitator, interdum vt fiat filius nu. 22.
Regularis ad quæ beneficia poteſt cogi a ſuo ſuperiore, & ad quæ non nu. 23.
Regularis cui electioni conſentire poteſt, & cui non, nu. 23. & 24.
Regularis mendicans tranſlatus ad non mendicantes ad hæc eſt inhabilis, num. 23. & 24.
Regularis Simoniaca profeſſio quoad quid valet, & quoad quid non nu. 25.
Regularis canonia, & monachat' quoad quid beneficia, & quoad quid nõ n. 25.
Excommunicati profeſſio & matrimoniũ valent, licet non beneficij adeptio n. 25.

10 Circa vero III. notabile quod de tranſitu vnius religionis ad aliam agit, Quæritur primo qua de facultate ſeu licentia ſit ille faciendus? Ad quod reſpondeo, quod iure communi prælatus etiam inferior poteſt facere facultatem tranſeundi ad ſtrictiorem arg. cap. licet de Regul. quatenus probat facultatem etiam ſolum debite petitam, & non obtentam ſufficere ad id. Et quod poteſt etiam facere facultatem tranſeundi ad æqualem, id quod per hoc cap. aſſerit gloſ. recept. in cap. Cum ſingula §. Prohibemus verb. Canonice, de Præb. lib. 6. quamuis non nimis clare id hic probetur. Ad laxiorem autem ſolus Papa facere poteſt, vt eadem gloſ. recepta reſoluit. Dixi (*iure communi*) quia iure particulari & ſtatutario ſeruandum eſt quod in eo continetur, vt in ordine prædicto prædicatorum eſt ſeruandum illud §. Item ſtatuimus c. 17. diſt. 2. ſuarum conſtitutionum, videlicet. *Statuimus & ordinamus, quod quorumcunque mendicantium ordinum fratres, non poſſint, nec debeant recipere huiuſmodi prædicatorum ordinis fratres aut ſorores ſubiectas eiſdem in ipſorum aut dictorum aliorum ordinum fratres aut ſorores (etiam vigore quarumcunque literarum Apoſtolicarum ſuper hoc hactenus forſan conceſſarum, vel in poſterum concedendarum,*

etiam quod ad parem vel arctiorem tranſire poſſint ordinem continentium, niſi in eiſdem de ordinibus ex quibus recedunt & ad quos accedunt, & ad quos ſe tranſ ferendi licentiam obtinuerint, nec non de præſentibus, & earum toto tenore ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur. Hæc ibi. Quibus addo primum quod contentis in prædicto §. gaudebunt etiam alij fratres, & monachi habentes communionem priuilegiorum prædicti ordinis. II. Addo omnibus quod etiam ipſe Papa non poteſt iuſte, niſi ex cauſa iuſta transferre ad laxiorem regulam, quippe qui neminem poteſt ab vllo voto niſi de iuſta cauſa iuſte abſoluere cap. Non eſt, adiuncta gloſ. de vot. & dare facultatem tranſeundi ad laxiorem, eſt effectu abſoluere a voto vel parte voti ſeruandi ſtrictiorem.

III. Quod non eſt idem de eo qui iam profeſſus eſt & de eo qui vouit intrare religionem, quia qui vouit intrare vnam laxiorem, poteſt intrare ſtrictiorem, nulla ab vllo petita licentia, & non poteſt intrare aliam religionem æqualem ſine Papæ licentia, quia Prælatus religionis quam vouit intrare, non poteſt eam ei facere, quia nondum eſt ei ſubiectus, & ita declarandus eſt Thom. in d. art. 8. relatus ſupra in d. Notab. 3.

11 IIII. Addo quod licet canonici regulares non poterant olim nec poſſunt hodie tranſire ad monachos qui non eſſent pluſquam monachi, quique non tractarent chorum, & myſteria eccleſiaſtica vt Canonici, poſſunt tamen hodie tranſire ad eos qui eadem miniſteria tractarent, ſicut canonici regulares quales fere ſunt omnes hodie ratione maioris arctitudinis, & contra, licet olim monachi qui non erant pluſquã monachi poterant tranſire ad canonicos regulares propter maiorem perfectionem, hodie tamen non poſſunt, quia exæquantur eis in perfectione, nam tractant eadem myſteria, & ſuperant arctitudine regularis obſeruantiæ, ita quod Canonicus regularis poteſt hodie tranſire ad ordinem prædicatorum, & non prædicatores ad ordinem Canonicorum regularium. Quæ omnia ſentit Tho. vbi ſupra, & Card. a Turrecrem. in cap. 1. ſupra ead.

II. Quæritur vtrum prælatus religionis laxioris licite recipere poſſit regularem translatum ad illam de ſtrictiore auctoritate Papæ, animo non retinendi eum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receſſionem & habitus ſui dationem, dandi ei facultatem perpetuo vel ad multos annos viuendi extra clauſtrum quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate? Ad quod reſpondeo quod hoc frequens eſſe ſolebat, imo frequentiſſimum ante Concilium Tridentinum vt ipſummet teſtatur in ſeſſ. 14. cap. 11. de Reform.

12 II. Quod eiuſmodi receptio cum facultate extra monaſterium tam diu manendi & acceptatio vix omnino iuſtificari poterant. Tũ quia cuius finis malus eſt, ipſum quoque malum eſt cap. Cum miniſter 13. q 5. vt ibi late diximus. At finis eo modo exeuntis & recipientis vt plurimum ſolebat eſſe liberatio a iugo religionis, vagatio, & interdum voluptate fruendi oppor-

di opportunitas. Tum quia imprudentia, & negligentia peccata ſunt c. Sit rector 43. diſt. cap. Ea quæ, de offic. Archid. At cõceſſio tam diutur næ & vagæ facultatis videtur actus imprudentiæ, & cauſa negligentiæ, quum non ſit prudẽtis & boni paſtoris tam diu curam ſuæ ouis deſerere, contra illud Prouerb. 27. Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, cum illius ſanguis de manibus eius ſit requirendus, cap. Irreſragabili, de offic. ord. nec ſit iuſta excuſatio paſtoris, ſi lupus ouem comedat, & ipſe neſciat cap. Quamuis de Reg. iur. Dixi (vix) quia tanta potuiſſet occurrere alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem, propter moleſtias, perſecutiones, & diſſenſiones vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium quod vellet eum perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de tranſlato confidentia, quod tali facultate bene vteretur (quales caſus non ſemel ad nos peruenerunt) quod pij prælati recipere potentis fuiſſet, recipere talem animo concedendi facultatem manendi foris, non quidem tam vagam & largam quanta in quæſtione proponitur, ſed arctatam ad locum talem vt facile noſcere poſſet eius actus, & eum ſi opus foret, corrigere, & in alium locum transferre, & aliorum, quæ boni paſtoris ſunt curam gerere: qualibus caſibus poterat defendi conniuentia illa Sed. Apoſt. qua ante prædictum canonem & Paulum quartum tales tranſlationes permittebat.

III. Quod prædictum concil. vbi ſupra contra prædictam conſuetudinem in hæc verba ſtatuit. *Quia vero regulares de vno ad alium ordinem translati, facile à ſuo ſuperiore licentiam ſtandi extra monaſterium obtinere ſolent, in quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur: nemo cuiuſcunq; ordinis Prælatus vel ſuperior vigore cuiuſuis facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionem admittere poſſit, niſi vt in ordine ipſo ad quem transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuo maneat.* hæc ibi. Per quæ reprobatur receptio in quæſtione propoſita, quæ quia vt diximus ante prædictum canonem erat reproba, non videtur ille ius nouum inducere, ſed antiquum declarare, & conſequenter poſſet limitari in caſu in quo ante illum diximus licuiſſe, ſalua Illuſtriſimorũ eorundemq; erud ſſimorũ Cardinaliũ interpretationi prædicti Concilij deputatorum grauiſſima cenſura. Tum quia prædictus canon latus fuit ad tollendam occaſionem vagandi, & apoſtatandi ex tali facultate præſumpta, quæ quoad forũ cõſcientiæ in eo caſu ceſſat. Tum quia alioqui eiuſmodi perſonæ occluderetur omne remedium ſalutis, eo quod eam vere non ſperat in priori ordine, & vere non poteſt inuenire monaſterium quod recipiat eum cum onere alendi perpetuo in clauſtro in ordine ad quem transfertur, & religio quæ eſt compendium ad vitam æternam, non debet eſſe diſpendium ad illam arg. l. legata inutiliter, ff. de adim. leg. cap. fin. de verb. ſignific.

13 III. Quæritur quid reſpondendum ſit multis fratribus ordinis minorum Conuentualium Hiſpaniarum, qui nuper fuerunt a fœl. re. Pio V.

priuati

V. Quod illa uerba literarum ſuarum, ſcilicet *vitamq; regularem ac in clauſtro perpetuo ducendi ſtatueris, & promiſeris, &c.* intelligenda uidentur iuxta prædictum canonem Concil. Trid. qui tollit poteſtatẽ Prælato recepturo aliquem huiuſmodi transferendum, niſi cum animo & obligatione tenendi eum perpetuo in clauſtro perinde ac uernaculos, & ordinario modo ſuſceptos.

VI. Quod intentio Concilij eſt per præfata uerba ſignificare ut translatum æque tractet, ac uernaculum debet tractare quoad concedendam facultatem exeundi, uel manendi foris, & quoad alimenta ordinaria, & cõſequenter, quod prædictus Prælatus non poſſit ei concedere facultatem manendi extra monaſterium, ſine iuſta cauſa, ſicut nec poteſt concedere vernaculo non translato, ut diximus in d. cap. Non dicatis 12. q. 1.

VII. Ex hoc ſequi, quod ſicut poſſet iuſta de cauſa concedere id uernaculo, ita poſſet & translato. Tum quia non debet eſſe melioris conditionis hic quam ille, arg. Clem. 1. de Regular. cuius tamen eſſet, ſi contra teneremus, quia conſequeretur non poſſe translatum cogi ad agenda aliqua extra monaſterium, ad quæ poſſet cogi uernaculus. Tum quod mens concilij videtur fuiſſe æquare translatum Vernaculo quoad manſionem perpetuam in monaſterio, & mens legislatoris ſequenda eſt cap. fin. de reg. iur. lib. 6. & cap. fin. de præbend.

VIII. His eſſe conſequens, prælatum monaſterii ad quod transfertur poſſe mittere huiuſmodi tranſlatum ad conuiuẽdum alicui Priori eiuſdẽ ordinis in utilitatem & decorem ſui ordinis, ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum cap. 2. de ſtat. monach. cap. fin. de Capell mon. & Clem. 1. §. Ad hæc, eod. tit. Tum per prædicta. Tum quia regularis manens extra monaſterium de iuſta licentia prælati, uidetur manere in eo, c. Monachi. 2. 16 q. 1. Tum quia Concil. non uidetur uelle honorare magis translatum quam uernaculum. Tum quia non obligat Concil. pluſquam uotum ſolemne obedientiæ quo nititur illud, & poteſt prælatus non obſtante illo, mittere regularem uernaculum foras pro utilitate, honore, & obſequio monaſterii. Ergo & etiam translatum, non obſtante prædicto canone. Tum quia ſi translatus eſſet latomus, uel faber lignarius, poſſet prælatus eius mittere illum ad operãdum & conſtruendum aliquam capellam, uel aliud ædificium neceſſarium & utile monaſterio.

IX. Quod huiuſmodi translatus de licentia prælati poſſet eſſe Vica-
15 rius Epiſcopi, niſi quatenus obſtaret ei Clem. 1. de Regul. quia etiam vernaculus poteſt eſſe ſecundum Cardi recept. in Clem. 2. quæſt. 16. de Reſcrip. & Cubicularius epiſcopi, Pan. in cap. Quanto, de offic. ord. nu. 1. per cap. Cum paſtoris, 2. q. 7. Procurator item patroni, amici, uel Principis, unde utilitas ſaltem latens redundaret in monaſterium ſecundum Innocent. [illegible] in cap. Cum. I. & A. de re iud.

X. Quod nó ſolum prouincialis, & generalis ordinis ad quẽ tranſlati fuerint,

ſuerint, ſed etiam prælatus immediatus monaſteriorum in quæ translati ſunt poterit eos abſoluere, & cum eis diſpēſare, quia verba illa (ſuperior ordinis) poſita in eorum literis, non ſolum comprehendunt generalem, ſed etiam prouincialem & particularem prælatum monaſterij, non enim debent reſtringi vt ſignificent eum ſolum qui eſt ſuperior toti ordini, ſed etiam eum qui fuerit ſuperior eius in illo ordine, qualis eſt etiam prælatus particularis monaſterij, quia licet diſpenſatio ſit reſtringenda c. 2. de fil. presbỹ. lib. 6. poteſtas tamen diſpenſandi latè debet interpretari, iux. gloſ. ſing. & recept. in Clem. 1. de offic. Vic.

16 IIII. Quæritur an prædictum remedium prædictis fratribus minoribus Conuentualibus decretũ a S.D.N. & ab Illuſtr. ac pientiſſimis Card. in id deputatis tantæ multitudini plene ſatisfaciat? Ad quod reſpondeo primum illud eſſe quidem prouidum, iuri conſonum & magnum magnæ religionis decernentium argumentum, non tamen plenè videri eis ſatisfacere. Tum per proxime dicta, Tum quia nulli, vel certe pauciſſimi ſatis æquo animo tranſeunt ad alios ordines, alios habitus religioſos induturi, partim quod parum vnquam fuerunt eis bene affecti, partim quod credant multa opprobria, & conuitia in illis ſe paſſuros, & vt Nicolaus Papa, loquens de monaſtica uita ait in cap. Præſens 20. q. 3. Quod quis non eligit, nec optat, profecto nõ diligit, quod autem nõ diligit, facile contemnit. Tum quia feruntur plures quam mille, & palam eſt non poſſe omnes illos inuenire tot beneuolos receptores ad alendos eos perpetuo in clauſtro neq; apud mendicantes, neq; apud non mendicantes, adeo quidem vt acceperim a fide dignis & prudentibus uix inuenturos quadraginta eiuſmodi beneuolos receptores in Hiſpania cum onere perpetuo tenendi, & alendi eos in clauſtro. Tum quia pauciſſimi vel nulli eorum quærunt apud omnes mendicantes, ſed ſolum apud tres ordines iure cõmuni prædicto expreſſos. Tum quia etiam apud illos tres, pauci exacta diligentia quæ eis præcipitur quærunt, nec adeo candido & vero animo, ac opus eſſe & requiri ſupra dicitur: & ita accipiunt anſam, vt ante exactã diligentiã quærendi eos apud mendicantes, quærant apud nõ mendicantes, contra verba & mentem S. D. N. & de remedio & medicina faciunt venenum & exitium. Tum quia uix vlli beneuoli receptores non mendicantes, retinebunt eos perpetuo in clauſtro vt vernaculos, eo quod quærent, & vtinam non fingant, cauſas & occaſiones emittendi eos extra clauſtra. Tum quia vix poterunt ipſi æquo ac placido animo in eorum clauſtris perpetuo manere, priuati contentis in Clem. 1. de Regular. quæ priuat eos voce actiua & paſſiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuslibet etiam Vicarij, & Vicegerentis adeo quod ibi ait gloſ. in verb. officia, quod non poſſunt eſſe ſacriſtæ, Camerarij, Caſtaldi, & Oeconomi, &c. nec prædicare. Quis autem eruditus, & bene moratus, quales ſunt plurimi eorum (feruntur enim eſſe circiter 100. in ſacra Theologia doctores, &

egregij

egregij prædicatores) ferre poſſit perpetuo conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortaſſis parum bene moratis, præuntibus eum, voce, officijs, beneficijs, prædicatione, & alijs præeminentijs, iudicet is qui ex ſe cognoſcit, quæ ſunt proximi ſui, eccleſ. 31. & illud adagium gloſ. in l. 1. §. Veteris, ff. de Acq. poſſ. etiam aſinus intumeſcit, quum per compatem appræhenditur.

II. Quod ob hoc magnopere cupio, & cupere debeo, vt aliquot patres purpurati, & aliquot alij gratia, & auctoritate apud. S.D.N. valentes, ipsũ orarent, & exorarent, vt pro ſua miſericordia prædictis conuentualibus vberius ſuccurrere dignaretur, ne perpetuo periclitentur ac ſcrupulis diſcrucientur tot viri, qui ſacræ regulæ profeſſione inſignes, ſacris ordinibus & presbyterio, & laureis mineruali bus ſeu literarijs decorati, in caſtris Principum, in præſidijs artium, in obſequijs ſordidis, ne dicam, vanis & malis aliquot ditiorum, mutato habitu & omiſſis precibus horarijs mentientes ſe alios quam ſint, inſeruiunt.

III. Quod mea ſententia qui plurima ſecreta per ſacras & vulgares confeſſiones eorum noui, tanta cauſa occurrit vberius prouidendi, quod arbitror ſuam Sanctitatem intrepide poſſe illis facere facultatem degendi honeſte in habitu clericali, ſeruando tria vota ſubſtantialia, & perſoluendo preces horarias ſi ſunt profeſſi ad chorum, vel ordine ſacro inſigniti, quærendoque ſibi victum iuſta mendicitate, vel uſu ſuorum ordinum vel dotibus, literis & bonis artibus, præſtita prius, vt diximus de eiectis in d. cap. Non dicatis num. 66. Epiſcopis ſuis obedientia ſub correctione eorum a quibus viſitentur, corrigantur, & caſtigentur quatenus opus fuerit.

17 IIII. Quod quidam vane ſomniant, me præferre Conuentualitatem (*vt ita dicam*) obſeruantiæ, eo quod ſæpe dixerim hoc, & præterea diſplicuiſſe mihi eiectionem Conuentualium prædictorum, quatenus perditio animarum inde ſubſequuta videtur. Et quod mallem eſſe conuentualis ſeruando ad amuſſim regulam B. Franciſci relaxatam Apoſtolica auctoritate, qualem conuentuales vouent, quàm frater de obſeruantia, non ſeruando illam integram, quam integre vouent obſeruantes, iuxta declarationem Nicolai 3. in cap. Exijt, de verb. ſig. lib. 6. & Concil. Viennen. in Clem. Exiui eod. tit. Tum quia Thom. recept. 2. 2. q. 189. art. 8. & citandus infra, ait vnam de cauſis tranſeundi ad religionem etiam laxiorem eſſe declinationem ſtrictioris a debita obſeruantia. Tum quia nil repugnat eiectionem prædictam iuſtam fuiſſe, & alia de cauſa recte diſplicuiſſe, cũ vnum & idem diuerſo reſpectu poſſit vni & eidem placere, & diſplicere, vt mors CHRISTI pijs placet, vt ab eo ſubita, & diſplicet, vt a Iudæis illata, iuxta illud gloſ. cap. 1. de conſec. eccleſ. lib 6. *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit* Et paſſim mors amici, quatenus iuſte infligitur a iudice, placet, & quatenus eſt dedecori vel damno, vni & eidem amico diſplicet.

Cc Tum

Tum quia palam eſt me his ſolitum adiungere, quod adeo ſuſpicio & veneror regulam illam altiſſimã S. Franciſci, vt obſeruantes eam ad vnguem, & mentem auctoris, reputem eſſe quoſdam incruentos CHRISTI martyres. Tum quia nec exæquare dici debeo prædictas regulas, eo quod dicere ſoleam, tam in Galliis quam in Hiſpaniis vidiſſe, & nunc in Italia videre multos tam clauſtrales quam obſeruantes, eruditione, pietate & moribus inſignes, omni obſeruantia digniſſimos. Non enim ex eo infertur quod ipſi ſomniant, ſed quod in eos vtroſq; fui & ſum beneuolo, candido, venerabundo, & non factioſo animo, quo gratia Deo, ſemper fui, & ſpero fore etiam in omnes alias religiones a ſancta Sede Apoſtolica approbatas, dum ſpiritus hos reget artus, & vt indoleo, quod multi obſeruantes non ſeruant, nec ſatagunt integre ſeruare ſuam regulam, ita lugeo quod multi clauſtrales laxius ſeruent illam quam a Sede Apoſtolica fuerit laxata, percupiens, vt vtrique legem ſuam intelligant, & ad amuſſim adimplere conentur, & neutri declarationem, & relaxationem Apoſtolicam auctoritate priuata dilatent;

18 V. Quæritur ſint ne aliqua vltra prædicta quæ S. D. N. poſſint mouere ad vberius, & modo prædicto prouidendum? Ad quod reſpondeo videri eſſe multa, primum quidem, quod non deſunt qui murmurent de illorũ priuatione quod facta fuerit in non citatum, contra Clem. 1. §. Cæterum, de re iud. in non conuictum nec confeſſum, contra cap. Nos in quemquam 2. quæſt. 1. expellendo poſſeſſorem inauditum, contra. c. 2. de cauſ. poſſ. æqualiter inæquales damnando, contra cap. Non afferamus 24. quæſt. 1. iuſtos pro iniuſtis puniendo, contra illud, Anima quæ peccauerit, ipſa morietur Ezech. 18. tranſlatum in c. Iam itaque. 1. q. 4. Et quamuis huiuſmodi murmuratio tolli poſſit, eo quod monarcharum pleraque cogitata, & actorum ipſorum cauſæ ſunt pleriſque occulta, & ſua poteſtate abſoluta qua iuſtè poſſunt vti ex cauſa ſoluti ſunt legibus l. Princeps. ff. de leg. c. Propoſuit, de conceſſ. præbend. poſſunt interdum ex iuſta cauſa omittere citationem, damnare inauditum, priuare ſine culpa iure ſuo, pro altero temporaliter punire iuxta gloſ. l. antep. ff. ex quib. cauſ. maiores, cap. Cum olim, cum ei adnot. de re iud c. Renouãtes 22. diſt. & l. Quiſquis C. ad leg. Iul. Maieſt. l. Item verberatum. ff. de rei-uend. l. Lucius ff. de euict. & latè notata in cap. Quæ in Eccleſiarum de Conſtit. quamuis, inquam, ea murmuratio tolli poſſit, cauſæ tamen eius poſſunt mouere ad miſerendum.

19 II. Mouere poteſt etiã Sanctitatem ſuam, quod ſtatuta rigoroſa mollienda ſunt ex cauſa, cap. Requiritis § Niſi rigor, cum multis capitulis ſubſequentibus 1. quæſt. 7. & quod negari non poteſt, quod eiectio prædicta licet occultis nobis de cauſis, Monarchis vero notis facta, iuſta fuerit, & talis iudicanda ſit in dubio ab eorũ ſubditis, arg. d. c. In præſentia, & c. Quid culpatur 23. quæſt. 5. fuit tamen rigoroſa quatenus tam multi, &

in his

in his non pauci ſenes eruditi, pij & inculpati & ſacris, etiam preſbyterio initiati, & munere mineruali donati, vna & eadem die in multis Hiſpaniæ Regnis ſubito brachio Eccleſiaſtico, & ſeculari a ſedibus ſuis antiquis fuerunt depulſi. Neque etiam negari poteſt cauſa ea molliendi ab eis qui nouerunt tot centurias regularium virorum vt prædictum eſt conſcientia repugnáte pugnare in prælijs, militare in caſtris, merere in præſidijs & ſeruitijs indecoris, omittentes preces horarias, & mentientes ſe alios quam ſint, qui ſe reducere cupiunt in aliquem viuendi modum Deo, & ſanctæ Sed. Apoſtolicæ gratum, & eis eorumq; ordinibus, literis, & dotibus decorum, quandoquidem paſtor ille Euangelicus Math. 18. nonagintanouem oues reliquit in deſerto, quò vnam ſuis humeris in caulas reduceret.

20 III. Quod ſancta Sed. Apoſtolica quæ in his quæ ſunt fidei, & morum errare non poteſt, cap. Hæc eſt fides. 24. quæſt. 1. & cap. Maiores, de Baptiſ. cum eis annot. pro longe minore cauſa per multa ſecula ante prædictum Concil. Trid. conſueuit facere Apoſtatis quamlibet peſſimis, quo in viam ſaluris redirent ſimilem facultatem.

Poſtremo, quod Concil. Lugdunen. quum, vt habetur in cap. 1. de relig. domib. lib. 6. abſtulit aliquas religiones approbatas, fecit profeſſoribus earum facultatem tranſeundi ad alias quaſcumque inuenirent ad ſe recipiendum benignas, vel manendi in ſuis ſine poteſtate recipiédi nouos, vt ſuauiter finirentur. Ita quod reliquit eis modum aliquem honeſte viuendi. Cum ergo his miſeris non fuerit relicta facultas manendi in ſuis, nec vtendi modo aliquo alendi ſe honeſte, niſi per aſcenſum ad religionem ſtrictiorem, ad quam cogi non poſſunt, honeſtum profecto, ne dicam debitum legale videri poteſt, vt ſancta Sed. Apoſtolica prouideat eis vberius, quod non videtur fieri poſſe niſi per præfatam facultatem.

21 VI. quæritur, An prælatus poſſit regularem ſuum cogere ad tranſeundum ad aliam religionem, vel aliud monaſterium, vel aliam prouinciam? Ad quod reſpondeo ſequentia. Primum, quod nullus Prælatus, nec inferior, nec ſupremus poteſt cogere vllum religioſum ad tranſeundum ad aliam regulam ſtrictiorem, neq; ad laxiorem, ad ſtrictiorem quidem duplici ratione, ſcilicet, quod non poteſt cogi ad creſcendum tantum, cap. Geſta cum gloſ. 74. diſt. Et quia non vouit illam, & hæc res eſt voti non præcepti cap. integritas 32. quæſt. 1. Ad aliam autem ſiue æqualem ſiue laxiorem, vna tantum ſcilicet poſteriore, quia non vouit illam, & nemo poteſt cogi vouere.

22 II. Quod iure communi antiquo prælatus inferior non poteſt cogere regularem in vno monaſterio profeſſum, tranſire ad aliud, etiam eiuſdem ordinis. Tum quia ſicut illud ſolum monaſterium tenetur eum alere, ita ipſe illi ſoli tenetur ſeruire, arg. multorum quæ adducuntur in cap 1. 13. quæſt. 1. Tum quia, vt beneficiarij ſeculares non poſſunt cogi ad

relinquenda ſua beneficia ſine culpa, cap. Satis peruerſum 56. diſt. & cap. Inuentum, 16. q. 7. ita videtur quod regulares non poſſint cogi ad derelinquenda iura alimentorum quæſita ſibi, in monaſteriis, in quibus ſunt profeſſi, arg. l. Illud. ff. ad l. Aquil. licet leuiore de cauſa regulares poſſint priuari quam ſeculares cap. Qualiter, & quando 2. ſub fin. de Accuſ. Tum quia iure communi antiquo non faciebant vnam congregationem, & vnum corpus multa monaſteria, ſed ſingula ſingulariter, ſubiacebant Epiſcopis, cap. 1. & cap. Si quis Abbas, & cap. Abbates, 18. q. 2. Imò neque attento iure nouiore Concilii generalis poſiti in cap. In ſingulis, & cap. Ea quæ, de ſtat. reg. per quæ licet fuiſſet conſtitutum vt in ſingulis regnis vel Prouinciis omnium ſingulorum ordinum ſingula concilia ſingulis quibuſcunque trienniis fierent ad ſtatuendum, & reformandum in eis, priuationes tamen prælatorum remitti iubebantur Epiſcopis: Tum quia ſicut vouens intrare aliquod certum monaſterium alicuius ordinis, non tenetur intrare aliud eiuſdem ordinis ſi noluerit eum recipere illud cuius introitum vouit, ſecundum Thom. recept. 2. 2. q. 88. art. 3. ad 2. quod etiam ſatis ſentit in q. 189. art. 3. ad 2. ita poſtquam eſt ingreſſus, non videtur poſſe cogi ad aliud ſine culpa tranſire. Tum quia vt intentio ſaltem tacita ipſius vouentis eſt obedire in illo monaſterio, ita recipientis ipſum intentio debet eſſe tantum præcipere vergentia in obſequium illius monaſterii: de Correlatiuis enim idem eſt iudicium, l. 1. C. de Cupreſſis lib. xi. & illa quæ late adducit Fely. in Prœoemio Gregorius, n. 4. Tum quod nuſquam in Decreto, decretalibus, Sexto, & Clem. videtur fieri facultas prælatis regularium tranferendi eos pro ſua voluntate ſine culpa de monaſteriis in quibus profeſſi ſunt ad alia. Vnde iuſte ante paucos dies quidam ordinis non mendicantium obtinuit a S. D. N. vt ad monaſterium in quo profeſſus fuerat, reſtitueretur.

III. Quod iure particulari regulæ vel ſtatutorum a Papa confirmatorum poſſunt regulares cogi adire alia monaſteria. Tum quia lex ſpecialis derogat generali arg. cap. Generi de reg. iur. lib. 6. & l. In toto ff. de reg. iur. vbi hoc clare de more reſoluit Dec. Tum quia vouentes viuere ſecundum regulam ordinis in quo ſunt eiuſmodi ſtatuta, videntur conſequenter vouere, viuere ſecundum illa, arg. l. illud ff. de acq. hæred. c. Præterea de offic. deleg. & conſequenter poterunt cogi tranſire ſecundum diſpoſitionem talium ſtatutorum adiectorum. Quo fit vt omnibus fere mẽdicantibus, in quibus quaſi omnia monaſteria ſunt exempta a iuriſdictione Epiſcoporum, quæque ſunt diuiſa in Prouincias & habent ſuos prouinciales & Generaliſſimũ immediate ſubiectum Papæ, Prouincialis poteſt facere facultatem monachis vel fratribus ſuæ prouinciæ, & etiam cogere eoſdem ad tranſeundum ad ea, cum ſibi videbitur opportunum: Generalis autem poteſt facere facultatem tranſeundi ſimul & cogere ad tranſeundum non ſolum de vno monaſterio ad aliud eiuſdem Prouinciæ, ſed

etiam ad aliud alterius, vt videre eſt in libro de inſtructione officialium ordinis fratrum prædicatorum cap. 1. de offic. mag. ordinis. Cuius morem tanquam Principis ſiue primi ordinum mendicantium, alii quoque videntur ſequi. Cuius ratio videtur eſſe quod omnia monaſteria cuiuſq; Prouinciæ faciunt vnum corpus reſpectu ſui Prouincialis qui eſt caput, & omnia totius orbis Chriſt. faciunt aliud corpus reſpectu Generalis qui eſt caput illius. Quod tamen non debent pro libito, ſed vt dicitur in d. c. 1. in hæc verba. *Suum (ſcilicet Generalis) eſt etiam transferre fratres de Prouincia ad Prouinciam pro vtilitate vel ordinis vel fratrum transferēdorum vel Prouinciæ a qua, vel ad quā translatio huiuſmodi fuerit facienda.* Ad quod facit illud eiuſdem lib. tit. Circa poteſtatem. licet autem magiſter habeat plenam & generalem poteſtatem in ordine, tamen nunquam eſt ei utendū huiuſmodi plenitudine poteſtatis, ubi cauſa rationabilis non occurrerit. Specialiter uero eſt cauendum ei, ne in temporalibus grauet prouincias, uel Conuentus uel fratrem aliquem vtpote libros uel paramenta unius alteri concedendo.

Ex quibus facile inferri poſſet quod ſicut iuxta ea quæ diximus in cap. Non dicatis 12. q. 1. nu. 37. & in cap. Nullam 18. q. 2. prælatus poteſt pro nutu ſuo auferre ſuo regulari beneficium manuale, non tamen debet auferre malo animo, & ſi auferret, poſſet ille conqueri, ita etiam ſi Prouincialis uel Generalis abſq; rationabili cauſa faceret facultatem uel cogeret ad transeundum, poſſet conqueri transferēdus uel monaſterium uel Prouincia quæ ob id læditur. Et conſequenter magna deberet eſſe cauſa ob quam Generalis Hiſpanum uolentem nolentem transferret in Gallias uel Germaniam, aut cōtra Gallum uel Germanum in Hiſpaniam. Quanquam credo obedire oportere illum, donec Papa ſatis informatus contrarium decerneret propter prædicta.

IIII. Quod ex prædictis deſumitur ratio quare aliqui canonici regulares non poſſunt cogi tranſire ad aliud monaſterium etiam eiuſdem diœc. aliquot autem ſic, illi enim qui non faciunt vnum corpus, nec habent Generalem qui ſit caput illius, ſed ſingula eorum monaſteria ſingulariter ſubſunt Epiſcopis vel Papæ immediate, non poſſunt ad id cogi, quia nec regula, nec ius commune neque particulare ſuum eos ad id adigit: illi vero quorum monaſteria faciunt vnum corpus, & habēt Generalem qui eſt caput eius, poterunt ad id compelli iure particulari ſuorum ſtatutorum confirmatorum a Papa per quæ ſuo conſenſu ſuæ regulæ adiecta, faciunt vnum corpus & habent vnum Generalem qui eſt caput eius. Quo fit primo vt nō ſit mirandū, quod nulli canonici regulares Regnorum Caſtellæ, Nauarræ, & Aragonum, nec ut puto Galliæ poſsint ad hoc cogi, & omnes canonici regulares Italiæ congregationis S. Ioannis Lateranen. & bona pars canonicorum Luſitaniæ ſic, quia ij faciūt vnum corpus cuius caput eſt Generalis eorum immediate ſubiectus Papæ: illi vero nullum faciunt

ciunt corpus, neque habent tales Generales, ſed ſingulariter ſubſunt Epiſcopis, vel immediate Papæ.

II. Fit vt ſubtiliter & vtiliter dubitari poſſit An executo c. 8. de Regul. Concil. Trid. ſeſſ. 25. quo iubentur omnes regulares etiam canonici congregationes in ſuis prouincijs iuxta formam cócilii generalis poſiti in c. In ſingulis, & c. Ea quæ de ſtat. mon. poſſint fieri prædictæ coactiones, & facultates ad tranſeundum de vno monaſterio ad aliud eiuſdem Prouinciæ? Ad quod breuiter reſpondeo quod non, quia diſpoſitio illorum capitulorum non ſe extendit ad hoc, neque præcipit, quod ſit vel fiat aliquis generalis eorum, imo expreſſe diſponunt, vt ſuperiores eorum remaneant ſubditi Epiſcopis, vt per ea patet & ſupra tactum eſt.

V. Quod tranſitus prædictus fit dupliciter, vno modo ad morandum in monaſterio ad quod tráſit aliquo tempore, alio vt deſinat eſſe filius prioris & incipiat eſſe poſterioris, & plurimum refert an ſic vel ſic fiat, quoniá quum ſit ad morandum tantum, omnia quæſita per eum fiunt prioris monaſterii, & illud tenetur ad alendum eum quoties ægrotus vel ſanus ad illud redierit, cum vero fit vt fiat filius ſecundi, talia quæſita poſt talem tranſitum fiunt eius, & illud tenetur alere ipſum ſiue ęgrotum ſiue ſanum, nec prius poteſt ad id cogi arg. c. Si quis iam tranſlatus 21. q. 2. & cap. 1. 18. quæſt. 1. & gloſ. Clem. Ne in agro. §. Ad hæc, de ſtat. mon. & eorum quæ diximus latius in d. cap. Nó dicatis, quamuis mobilia eo modo diuidi debeant quo ſtatuta eorum diſponunt. Vidi enim diuerſorum ordinum diuerſa ſtatuta ſuper hoc diuerſe diſponentia.

VI. Quod licet ſolus Papa poſſit diſpenſare ſuper voto profitendi, vel intrandi religionem, quia illud eſt reſeruatum ſuæ ſáctitati per ſtilum Curiæ quem inſinuat extrauag. Et ſi dominici 2. de pœnit. & remiſ. ſuper uoto tamen tranſeundi ad ſtrictiorem, poteſt diſpenſare Generalis, vel Prouincialis, vt diffinit Caiet. in ſecun. 2. quæſt. 189. art. 8. & recte quidem quia hoc eſt aliud a voto de profitenda, vel intranda religione quod nullibi reſeruatur Papæ.

23 VII. Quæritur an Prælatus poſsit ſuum regularem cogere ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab accipiendo?

Ad quod reſpondeo primo non poſſe quidem cogere ad accipienda beneficia ſecularia. Tum quia non licet ei accipere illa arg. cap. 2. de ſtat. mon. & cap. Cum de beneficio, de præb. lib. 6. Tum quia licet per diſpenſationem Papæ id ſibi liceret, tamen id nó pertinet ad regulam ſuam nec ad ſuum monaſterium, ad quæ, & ad illa pertinentia tantum poteſt cogere ex mente Thomæ 2. 2. quæſt. 104. art. 5. nec ad regularia aliorum ordinum, imo nec ad beneficiú alterius monaſterij eiuſdem ordinis. Tum quia grauiter id prohibitum eſt per cap. Cum ſingula §. prohibemus de præbend. lib. 6. adeo quod ſæpe ſit ineligibilis per illum textum, Imo & inhabilis vt ei alias conferatur, vt neruosè probat Rebuff. in praxi beneficiali

dali titulo de diſpenſatione cum regularibus. nu. 3. Tum quia illa ſunt extraria & non pertinentia ad ſuum monaſterium, ad quæ non poteſt cogere, vt prædictum eſt.

II. Quod poteſt cogere ad ſuſcipiendum benefic. conſuetū regi per regulares ſui monaſterij, quia regularis obedire debet ſuo prælato in omnibus quæ ſecundum regulam, & ad eam & monaſterium pertinentia præcipit arg. cap. Quorundam de elect. lib. 6. & tradit Thom. in d. art. 5. & gubernatio beneficiorum monaſterii pertinet ad ipſam, & Prælatum eorum. Quod procedere videtur etiam in beneficio parui valoris, & non ſufficientis victui canonici ad effectum cogendi eum accipere, non tamen ad effectū relinquendi monaſterium & victum in eo ſibi debitum, etiamſi ſtatuto caueretur id quod cauetur p Clem. 1. §. cæterū, verſ. ſanè, de ſtat. mon. videlicet vt beneficiarij eant ad ſua beneficia & in eis reſideāt, vt exonerent illud, vt ante circiter quadraginta annos reſpondere memini Legione cum valde Illuſtre monaſteriū Sanctiſſimi Iſidori de mandato glorioſiſſimæ Imperatricis Iſabellæ abſente Carolo v. viſitarem. Reſpondi enim Conuentui eius cogenti exire vnum canonicum ad ſuum beneficium regulare eiuſdem monaſterij valoris 10. ducatorum ſibi collatum, & acceptatum, quod non poſſet eum cogere ad relinquendē ob id monaſterium & reſidendum ibi, nō præbendo ſaltem ei ſupplementum neceſſariorum ſuo victui honeſto, quamuis poſſet ei tollere veſtiariū ſibi debitum, quod tunc non aſcendebat ad ſummam valoris illius.

III. Quod procedit hoc etiam in beneficio manuali, ſiue ad nutum amouibili, qualia ſunt regulariter omnia regularia, quia ut dixi in commētario c. Non dicatis, n. 38. idem eſt iudicandum de illo ac aliis, excepta, ut ita dicam, manualitate, per Clem. 1. de ſupp. neg. præl. & per gloſ. Clem. 1. §. Cæterum. verſ. ſanè de ſtat. mon. verb. reſidere, quæ ponit nouem in quibus cōueniūt, niſi iuſta de cauſa ſe excuſare poſſet, qualis forte erat illa qua quidā recuſabat accipere, eo quod probabiliter credebat velle eum mittere ad illud quod erat litigioſum, vt ſua & ſuorum induſtria, labore, & pecunia pacificaret illud, animo ſtatim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri: non eſt enim malitijs hominum indulgendum, iuxta l. in fundo ff. de reiuend. & ea quæ mox dicam.

IIII. Quod poteſt cogere ſuum regularem habentem beneficium manuale ad relinquendum illud ſola voluntate, etiam nulla alia cauſa iuſta exiſtente cap. Ad noſtram, & cap. Porrecta de confir. vtil. modo id non faciat malo animo, vt latius, & vtiliter declaramus in d. cap. Non dicatis. num. 98.

V. Quod non poteſt cogere, nec habilem facere ad duo beneficia etiā ſui ordinis, & monaſterij per d. c. Cum ſingula, in princ. de præb. lib. 6. quod ſic habet *Cum ſingula officia ſingulis ſint committenda perſonis, præſenti edicto prohibemus, ne aliqui monachi vel religioſi pluribus prioratibus,*

vel Ec-

vel Eccleſiis abſque ſedis Apoſtolicæ auctoritate præeſſe præſumant: niſi vnus ex eis ab alijs dependeat, vel adnuicem ſint annexi. Ex quo notandum eſſe dixit Rebuff. vbi ſupra nu. 8. Quod licet monachus & regularis poſſit vnum habere beneficium regulare, tamen duo habere non poteſt, nec quidem Capellam uel penſionem, aut portionem monachalem cum beneficio, nam quodlibet beneficium eſt incompatibile monacho cum primo. Et ita diſpenſatione opus eſt, etiam ſi duo tantum ſimplicia vellet habere, & adeo quidem, quod Regulari non ſolet concedi diſpenſatio vt poſſit duo beneficia ſui ordinis in titulum retinere, ſecus in ſeculari: ſed poni ſolet in diſpenſatione, vt religioſus vnū habeat in titulum, aliud in Commendam: Ratio eſt, quia ſi religioſus in titulum haberet duo in diuerſis monaſterijs, eſſet ſub diuerſa obedientia, contra cap. fin. de Relig. dom. & eſſet monſtrum habens duo capita, contra cap. Quoniam in pleriſque, de offic. ordin. Niſi illa duo beneficia dependerent ab vno & eodē monaſterio, tunc enim poſſent ea ſimul in titulum haberi: quia non ſubeſt hoc caſu diuerſis, ſed vni tantum, aut niſi connexa eſſent vel vnita, quibus caſibus non requiritur diſpenſatio ad ea obtinenda, gloſ. in d. cap. Cum ſingula.

24 VI. Quod tranſlatum ad ſuum ordinem de ordine mendicantium nō poteſt cogere, neque habilem facere ad beneficium neque officium etiam ſui monaſterij, per Clem. 1. de Regul. quæ ſic habet. *Vt profeſſores cuiusuis paupertatis ordinis eo libentius in qua vocati ſunt vocatione perſiſtere, tranſeunteſque ad non mendicantium ordinem in eodem conuerſari quietius ſtudeant: quo in ipſis diſcordiarum & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, Sacro concilio approbante ſtatuimus, mendicantes quoslibet qui ad non mendicantium ordines etiam auctoritate Apoſtolica tranſibunt in poſterum.* Et infra. *Inibi vocem aut locum in capitulo non habere: etiam ſi hoc ſibi ab alijs libere concedatur. Ad prioratus quoque, adminiſtrationes, aut quæcumque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam Vicarios ſeu miniſtros, vel locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen: nec per ſe poſſint, nec pro alijs exercere.* hæc ibi. Per quæ licet præmonere mendicantes nihil non agentes quoad nō mendicantes tranſeant, ne id tantopere curent, quòd vt etiā ſuperius tactum eſt, ſubtriſtem vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis beneficia, fungendi officio vel munere aliquo etiam Oeconomi, caſtaldi, portarij, cellarij, imo & prædicatoris & cuiuſuis vicariatus, iuxta gloſ. illius receptas, videntes, inquam, ſe his priuatos & alios iuniores, & forte ignorantiores, & minus mente compoſitos, beneficiarios, vel alijs officiis fungentes, & ſibi quaſi dominantes. Cuius rei æquanimis patientia non eſt omnium, ſed paucorum quos Iuppiter æquus amat *(vt ille ait)* & ardens euexit ad æthera virtus.

VII. Quod Regularis non poteſt conſentire electioni de ſe factæ extra

ſuum monaſterium ſine ſuperioris conſenſu cap. *Si religioſus*, de elect. lib. 6. poterit autem ei conſentire ſolus ſuperior ſine Capitulo vel conuentu §. 1. eiuſdem Capituli.

VIII. Quod nullus religioſus ordinis poteſt conſentire etiam de ſui ſuperioris licẽtia electioni vel alij vocationi de ſe in diſcordia factæ ad aliquam prælaturam extra ſuum ordinem, quia nullum ius ei quæritur per cap. Quia quorundam, de elect. lib. 6. cuius ſtatuti rationem reddit ibi Author eius per illa verba, omni Religioſo ſemper memoranda. *Quia quorundam oculos ſic vitium ambitionis excæcat, quod quaſi ſuæ profeſſionis immemores, qua contemptis honoribus, abiectis diuitijs, ſpretiſque delicijs, arbitrium proprium ſubiugarunt alterius ditioni retro reſpiciunt ad aratrũ manu miſſa, dum præcipitanter ruunt in litigiorum anfractus, & cauſarum ſtrepitibus ſe inuoluunt, & extra adminiſtrationes proprij ordinis ſolium prælaturæ conſcendere moliuntur.* hæc ibi.

IX. Quod nullus religioſus etiam ordinis non mendicantium, etiam de licentia ſuperiorum, poteſt conſentire vlli electioni de ſe etiam intra ſuum ordinem factæ a minore parte electorum per idem cap. Quia quorundam §. fin. quo ſtatuitur eſſe nulla, eo ſolo quod ſit a minore numero parte facta.

X. Quod nullus cuiuſcumq; ordinis mendicantium poteſt tranſire ad ordinem canonicorum regularium, nec ad vllum aliũm monaſticum non mendicantium excepta vna Carthuſia, adeo quidem quod ipſo iure incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, tam tranſeuntes quã recipientes, per textum ſingularem in extrauag. Viam, Martini 4. de Regul. inter communes.

XI. Quod illa quæſtio grandis, An cum monacho tranſlato tranſeant quoque bona ipſius, vel quæſita per eum? reſolui poteſt quatenus huc pertinet per vnam concluſionem deſumptam ex illa longa diſtinctione Pan. & longiore Card. in cap. Quod ad te, de cler. coniug. in hanc formã. Monacho profeſſo valide in vno Monaſterio tranſeunte ad aliud voluntarie, licite, & valide, omnia bona eius quæ poſt profeſſionem primam vſque ad ſecundam quæſiuit, & etiam ea quæ habebat tẽpore illius primæ profeſſionis, remanebunt monaſterio priori, ſiue bona quæ habuit ante profeſſionem, donaſſet expreſſe priori monaſterio, ſiue tacitè in conſequẽtiam donationis ſuæ perſonæ. Quæſita vero poſt ſecundam profeſſionem, erunt ſecundi monaſterij ſm̃ Per. de Perus. relatum per præfatos Dixi (profeſſo) quia de nouitio eſt dicendum vt dixi in cap. Non dicatis. num. 84. Dixi (valide) quia inualide profitens, pro nouitio habetur, quoniam nihil & inutile exæquantur cap. 2. de tranſlat. præl. Dixi (voluntarie) quia ſi fuit translatus in pœnam ad agendam in eo pœnitentiam, dabuntur ei neceſſaria de fructibus bonorum quæ attulit ad prius monaſterium, iuxta text. iuncta gloſ. in c. De lapſis, 26. quæſt. 6. Dixi (licite) quia tranſiens

Dd illicite

illicite, tanquam fugitiuus, ſemper omnia quærit priori monaſterio cap. Abbates 18. quæſt. 2. vt diximus in d. cap. Non dicatis. Dixi etiam (valide) quia ſi translatio non valeat, manet ſemper prioris, & quærit illi regulariter. Dixi (etiam ea quæ habebat) ſequutus Pet. de Perus. a quo aliquantum in hoc recedunt Card. & Pan. in d. cap. Quod ad te, ſi ne iuſta licet colorata ratione. Tum quia opinio Petri eſt æquior, & fundatior per cap. 1. 18. quæſt. 1. & Auth. Ingreſſi C. de Sacros. Eccleſ. c. In præſentia de probat. Tum quia videtur niti quadam nimia ſubtilitate contra cap. Intelleximus de Iudic. Tum quia hæc videtur communis animi conceptio quam etiam videtur, habuiſſe Iaſ. in d. Auth. Ingreſſi nu. 13. Tum quia nihil obſtat ratio illa ne ſit onerosus ſecundo monaſterio quia imputetur ei & tranſeunti, cum voluntarie tranſeat, & recipiatur, iuxta reg. ſcienti, & conſentienti non fit iniuria, de reg. iur. lib. 6. Tum, quia opinio Card. & Panor. poteſt ſaluari in eo qui coacte ob neceſſitatem, vel vtilitatem publicam aut valde magnam priuatam auctoritate legitima tranſiret, quo ad hoc tantum vt haberet vſumfructum eorum, dum viueret, & ibi maneret, dominio priori monaſterio reſeruato. Quo fit vt iuſtè pridem reſponderim monialem auctoritate Papæ tranſlatam voluntarie ad ſuam inſtantiam de vno monaſterio ad aliud, non delaturam ſecum dotē priori datam, nec bona per profeſſionem eius illi quæſita. Addo tamen quod ſi Papa aliud iuberet, & non ſubeſſet iuſta cauſa ſupplicandi iuxta cap. Si quando, de Reſcript. parendum eſſet ei iuxta cap. In memoria. 19. diſt. & cap. Cuncta per mundum 9. quæſt. 3.

25 VIII. Quæritur an Regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium poſſit, & debeat manere in eo, & habere uictum vel portionem priuilegiatam canonicalem vel monachalem, vt alij recte profeſſi? Pro parte enim negatiua facit primo cap. Quoniam, & c. De regularibus, de Simon. quatenus habet, Simoniace profeſſum non debere manere vbi eſt male profeſſus, ſed in aliud monaſterium eiuſdem ordinis ad agendam pœnitentiam detrudendum. Deinde quod aſſecutio loci in monaſterio ſimoniaca, non videtur valere pluſquā aſſequutio loci beneficiarij in choro, vel capitulo alicuius eccleſiæ ſecularis ſimoniaca, quam conſtat non valere per extrauag. 2. de Simon. Quin & per extrauag. 1. eiuſdem tit. cauetur quod receptus in regularē ſiue ſit vir ſiue fœmina, indiget diſpenſatione vt poſſit remanere vbi eſt ſimoniace receptus vel recepta.

III. Et vrgentiſſime quod canonia regularis eſt beneficiū iux. gloſ. ſing. Clem. Diſpendioſam, de Iudic. & etiam monachatus quatenus eſt ius recipiendi victum aut portionem priuilegiatam ſiue determinatam monachalem ſecundum Hoſtien. in cap. Superinordinata. col. 3. & Pan. ibid. col. ead. de Præb. & latius tradimus in Rubr. illius tit. At acquiſitio beneficij ſimoniaca eſt nulla per d. extrauag. 2. de Simon. ergo & acquiſitio canoniæ regularis & monachatus eſt nulla. In contrarium tamen facit

quod

quod talis regularis poſt profeſſionem factam, licet eam ſimoniacè fecerit, non videtur poſſe contrahere matrimonium, nec redire ad ſeculum, ut innuit prædictum cap. Quoniam, quatenus habet receptum ſimoniacè debere in aliud monaſterium ſui ordinis retrudi, ad agendam perpetuam pœnitentiam, quatenus item habet, quod ſi non inueniatur tale monaſterium in quod retrudi poſſit, maneat diſpenſatiuè in illo, ne damnabiliter euagetur: ſignificans eum vel eam eſſe profeſſione obligatum. Quatenus item habet, quod poſſit remanere diſpenſatiue, nulla de noua profeſſione facta mentione. III. Quod, profeſſio ab excommunicato facta, tenet, cap. Cum illorum, de ſenten. excommun. quod in hoc commendant ibi plurimum Panor. & Felyn. etiam matrimonium ab eodem contractum text. ſingul. in cap. Significaſti, de eo qui du. in matr. quod in hoc dixit ſing. Fel. in Rubr. de Sponſ. col. 5. Cum tamen collatio & prouiſio excommunicato facta, non valeat, cap. Poſtulaſtis, & cap. Propoſuit, de cler. excommun. miniſt. & hanc partem, licet leuiter, tenet Rebuff. vbi ſupra, & ante illum Anan. ſub fin. d. cap. Quoniam, ſed nemo, quod ſciam, opponit ſupra oppoſita, nec reſpondet illis. Pro quorum ſolutione, notandum eſt, quod, vt in d. Rubrica de præbend. latius dixi, per profeſſionem regularem canonicalem, vel monachalem, duo quæruntur aut fiunt, alterum eſt mutatio ſtatus de ſeculari in regularem, & hoc non impeditur per ſimoniam, nec per excommunicationem. Alterum eſt ius habendi uictum indeterminatum ex communi, aut per portionem priuilegiatam ſeu determinatam canonicalem vel monachalem, quod quilibet canonicus vel monachus rectè receptus habet, & hoc impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec ſubſequatur abſolutio, & diſpenſatio. Ratio diuerſitatis eſt, quod acquiſitio ſtatus, eſt quaſi acquiſitio cuiuſdam characteris ordinis, qui perpetuo durat, vt diximus in d. cap. Non dicatis 12. quæſt. 1.

Ius autem percipiendi victum indeterminatum, aut portionem priuilegiatam, eſt quoddam beneficium cuius acquiſitio impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec abſolutio & diſpenſatio ſubſequantur, quemadmodũ & vt diximus in d. c. Non dicatis, per depoſitionem regularis, non tollitur ſtatus ille nec mutatur in ſecularem, ſed ſolum tollitur vox in Capitulo, & victus integer ex communi, vel portio priuilegiata relicto ſolo victu ad vitam omnino neceſſario.

SVMMARIVM.

Regularibus imo & Clericis ſecularibus omnibus venatus eſt vetitus. nu. 26.
Venatus quatenus Clericis ſecularibus & regularibus licet nu. 26.
Regularibus an veſtis pretioſa liceat nu. 27.
Regulari de veſte iura cur quædam includant clericos, & quædam non nu. 27.

Clericis omnis ornatus vltra neceſſitatem, & honeſtatem vetitus nu. 27.
Clem. 2. de Vit. & honeſt. Cler. innouata nu. 27.
Epiſcopus monachus non lineam, ſed monachalem veſtem deferat nu. 27.
Lex prohibens vel iubens aliqua Clericis, ſolos beneficiarios, & ſacratos continet num. 28.
Regularium clauſura non iure naturali & diuino, ſed humano inducta num. 29. & 3. ſeq.
Regularis extra monaſterium ſimilis piſci extra aquam nu. 30.
Cartuſia laudata, & clauſura qua ratione facta arctior alijs nu. 31.
Monaſterium Cartuſiæ Romanæ, cum ſuo Priore & Vicario laudatum nu. 31.
D. Philippus Canonicus regularis Illuſtris monaſterij Sanct. Crucis Conimbricen. laudatus nu. 32.
D. Eduardus de Arauyo Illuſtris Monaſterij Thomaren. ordinis Ciſtercien. laudatus num. 32.
Regularis clauſura iure magni facienda num. 32.
Regularis clauſura iure communi quanta, & quod ſpeciali augetur, & minuitur num. 33.
Regularis an & quando, & quomodo exiens a clauſtro peccet num. 34.
Regularis frangens clauſuram, nunc nihil, nunc venialiter, nunc mortiferè peccat num. 35.
Diſpenſatio inferioris ſine cauſa contra ius etiam humanum nil valet num. 36.
Licentia prælati generalis exeundi quæ iuſta num. 36.
Monaſterio ianitor neceſſarius num. 37.

26 IX. Quæritur an prælatus ſubdito ſuo regulari tranſlato vel uernaculo poſſit concedere vel negare facultatem venandi? Ad quod reſpondetur primo poſſe quatenus canones, & regula permittunt, non autem vltra quia omnes etiam Epiſcopi tenentur iura cuſtodire c. 1. & vlt. de conſtit. II. quod debent cogere eos ad ſeruandum Clementin. 1. §. Porro de ſtat. mon. cuius verba ſunt.

» Porro a venationibus, & aucupationibus omnes sēper abſtineant, nec
» eis intereſſe, aut canes vel aues venaticos per ſe vel alios tenere præſumāt,
» nec a familiaribus ſecum morantibus teneri permittant, niſi ſaltus, viua-
» ria vel garenas proprias, vel ius venandi in alijs haberent, in quibus cuni-
» culi vel feræ aliæ eſſent: quo caſu hoc eis permittitur, dum tamen infra
» monaſteria ſeu domos quas inhabitant, aut eorum clauſuras, venaticos
» canes non teneant: nec venationi præſentiam exhibeant perſonalē. Quæ verba ideo transtuli, quod noui multos alioqui pios, & ſatis eruditos, non ſolum canonicos, ſed etiam monachos, gloria quadam, & laude dignum ducere, accipitres, falcones, & niſos, canes item leporarios, cunicularios & moloſſos nutrire, & interdum commodare alijs vt venentur, interdum ipſoſmet eis venari. Nec prodeſt dicere, quod vt dictum eſt in cap. Nul-

lam

lam 18. quæſt. 2. nu. 3. A. Clem. illa ſolum ligat monachos nigros, & non alios, & minus canonicos regulares excepto §. Quia vero, vbi eos exprimit ſecundum gloſ. in princ. verbo nigrorum, & in d. §. ſane, verbo, menſibus, & in d. §. Quia vero, verb. Canonici, quam vbique Card. & Imol. probant, quia licet non obliget illos ad ea quæ noue inducit, obligat tamen ad ea quæ etiam ante illam erant ſtatuta, & conſtat quod etiam ante illam contenta in d. §. etiam clericis ſecularibus vetabantur in cap. 2. de Cler. Venat. in hæc verba. *Omnibus ſeruis Dei venationes, & ſyluaticas vagationes cum canibus, & accipitres aut falcones habere interdicimus.* Et in cap. 1. decernitur pœna preſbytero & diacono ob id imponenda, ex quo tamen colligit gloſ. poſſe clericum ſecularem modo non ſit Epiſcopus, cauſa neceſſitatis vel recreationis aliquando iuſte venari, modo non ducat in conſuetudinem, præſertim illam reprobandam, qua quidam preſbyteri mane vadunt venatum lepores vel cuniculos vel piſcatum, intrantes nudi aquam, & magno ſtrepitu cogentes piſces in rete, & poſtea regreſſi miſſant, inquieto, & tumultuante ſpiritu: vel illam qua generoſum putant ducere prædictos canes, vel aues in eccleſiam, & chorum, cum ſcandalo pientiorum, & impedimento attentionis debitæ Pſalmodiæ, diuiniq; officij cantui. Quod quum eſt notabile, mortiferum arbitror, licet veniale tantum videatur, quum eſt paruum, arg. eorum quæ de furto notabili diximus in Man. Confeſſ. c. 17. nu. 3. Arbitror autem quod regularis non peccat ſi eadem cauſa neceſſitatis vel recreationis de licentia ſuperioris venetur, modo id ſine ſcandalo faciat.

27 X. Quæritur, an prælatus ſubdito ſuo regulari tranſlato vel vernaculo poſſit concedere, vel negare facultatem ſe veſtiendi pretioſis veſtibus?

Ad quod reſpondeo, eo modo quo ad præcedentem quæſtionem, videlicet, non poſſe niſi quatenus canones & regula permittunt, & conſequenter non poteſt contra d. Clem. 1. quatenus omnibus regularibus conuenit. Conuenit autem quatenus interdicit notabilem exceſſum, & inordinatum omnem ſeu exquiſitum ornatum, aut cultum in veſtibus, necnon in cibis, & potibus, equitaturis, & lectiſternijs. Cōuenit item quatenus in §. 1. ſtatuitur, ne in qualitate panni regularis excedatur modeſtia, nec quæratur quod pretioſius, & ſubtilius, ſed quod vtilius valeat inueniri; quodque veſtis ipſa ſit rotunda per circuitum, & non ſciſſa, nec longitudine nimia, aut breuitate notanda. Quodque in veſtibus ſendatum hoc eſt ſericum, ſecundum gloſ. pro foderaturis non portent, quodque nullus Zonam, cultellum, calcaria, cum ornatu deferre, aut cum ſella clauorum ornatu decorata ſuperfluo vel nimis aliàs ſumptuoſo: ſiue cum fræno ferraturam ad ornatum habente equitare præſumat. Ratio vero quare iſta cuſtodiri debeant ab omnibus regularibus, & non alia quæ ibi ponuntur, niſi a ſolis monachis nigris, eſt quia quoad hæc non inducit aliquid noui pertinentis plus ad eos quam ad alios: quoad alia vero ſic, hæc

enim non ſolùm vetantur regularibus, ſed etiam clericis ſecularibus iuxta illud Gratiani in princip. 41. diſt. *Præterea oportet, ſcilicet clericum, eſſe ornatum in exterioribus, habitu videlicet, & inceſſu. Habitu vt nec fulgidis nec ſordidis ſe ueſtibus ornet, vt enim ait Hieron. Nec affectatæ ſordes, nec exquiſita delicia laudes pariunt.* Quod tam de veſtibus quam de cibis intelligendum eſſe ſubdit ibi Gratian. & iuxta illud ſeptimæ ſynodi relatum in cap. 1. 21. quæſt. 4.

Omnis iactura & ornatura corporalis a ſacrato ordine aliena eſt, eos ergo Epiſcopos, & Clericos qui ſe fulgidis & claris ueſtibus ornant, emendare oportet. Et Paulo inferius. *Priſcis enim temporibus omnis ſacratus vir cum mediocri aut vili veſte conuerſabatur, omne quippe quod nō propter neceſſitatem, ſed propter venuſtatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Baſil. ſed neq; ex ſericis texturis veſtē quis variatam induebat, neq; apponebat variorum colorum ornamenta in ſummitate veſtimētorum, audierant enim, quia qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt:* Hæc ibi Quibus adde illud regulæ Auguſtini, *Nolite placere veſtibus, ſed moribus.*

Ex quibus facile colligas quam inepte aliquot clerici, & ineptius Canonici regulares, & ineptiſſime monachi, quærunt ſibi gloriam, & honorem veſtibus ſericis vel earū ſuffulturis ſiue ſoderaturis vel aforris, & alijs ornamentis ſellarum, & frænorum. Vnde merito Salmanticæ quidam canonicus regularis interrogabat, an liceret ſibi ſe veſtire panno laneo pretioſo qui appellatur ibi contray, & in Italia monachino, & in Gallijs, oultre fin. qualis item curioſus, & nouus qui vocatur Raſcia. Cui reſpōſum fuit, liceret quidem ſe ueſtire contray mediocris ordinis, non tamen ſupremi vel valde fulgidi, quamuis modeſtius faceret ſi alio inferiori vteretur. Dicat hic aliquis, prædicta cum humana ſtatuta videantur, videri per contrariā conſuetudinem ſublata, cui reſponderi poteſt primum, non eſſe penitus humana, ſed bona ex parte iuri naturali, & diuino in eis inſinuatis innitētia. Deinde quod non eſt conſuetudo omnium nec maioris partis clericorum vel monachorum, vt palam eſt.

III. Quod Concilium Trid. nuperrimū ſeſſ. 22. cap. 1. de Reform. ſtatuit in hæc uerba clauo indelebili memoriæ refigenda.

Nihil eſt quod alios magis ad pietatem, & Dei cultū aſſidue inſtruat, quàm eorum vita, & exemplum qui ſe diuino miniſterio dedicarunt. Cum enim a rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur, in eos tanquam ſpeculum reliqui oculos conijciunt, ex eiſque ſumunt quod imitentur. Quapropter ſic decet omnino clericos in ſortem domini vocatos vitam moreſque ſuos omnes componere, vt habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, alijſque omnibus rebus nil niſi graue moderatum ac religione plenum, præſeferant, leuia etiam delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant, vt eorum actiones cunctis afferant venerationem & infra; *Statuit ſancta ſynodus, vt quæ alias a ſummis pontificibus, & a Sacris Concilijs de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrinaque retinenda, ac*

ſimul

ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcumque criminibus, nec non ſecularibus negotijs fugiendis copioſe, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum ÿsdem pœnis vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obſeruentur; nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si qua uero ex his in deſuetudinem abyſſe compererint, ea quamprimum in vſum reuocari, & ab omnibus accurate cuſtodiri ſtudeant; non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcunque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas Deo vindice pœnas perſoluant.

Ex quibus colligo primo Epiſcopos obligari ad cogendos clericos, ut ſeruent canones antiquos de veſtitu, uictu, inceſſu, geſtu, & alijs eorum moribus diſponentes, ſiue ſint in uiridi obſeruantia, ſiue non, cum hac tamen differentia, quod exiſtentes in viridi obſeruãtia, ſine alia renouatione exequantur, alios uero prius renouent, & poſtea exequãtur. Ex quo ſubinfertur, clericos non teneri ad obſeruandum canones inſuetos obſeruari, donec Epiſcopus eos renouet, quæ concluſio multorum piorum ſcrupulos uertit, & conterit.

II. colligo ſeruandum eſſe cap. clerici el. 2. de uit. & honeſt. cleric. cuius verba ſunt.

Clerici officia vel Commercia regularia non exerceant maxime inhoneſta. Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus non intendant, & tabernas prorſus euitent, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti. Ad aleas, & taxillos non ludant: nec huiuſmodi ludis interſint. Coronam & tonſuram habeant congruentem, & ſe in officÿs Eccleſiaſticis, & alijs bonis ſtudijs exerceant diligenter: clauſa deferant deſuper indumenta nimia breuitate vel longitate non notanda. Pannis rubeis aut viridibus nec non manicis aut ſotularibus conſutitÿs frænis, ſellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentibus non vtantur, Cappas manicatas ad diuinum officium intra Eccleſiam non gerant, ſed nec alibi qui ſunt in ſacerdotio & perſonatibus conſtituti, niſi iuſta cauſa timoris exegerit habitum transformari: fibulas omnino non ferant: neq; corrigias auri vel argenti ornatum habentes, ſed nec annulos, niſi quibus competat ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico & in eccleſia ſuperindumentis lineis omnes vtantur, niſi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. palliis diffibulatis non vtantur in publico, ſed poſt collum vel ante pectus hincinde connexis.

IIII. Quod idem Concilium Trid. in ſeſſ. 14 c 6. de refor. Sic ſtatuit.
„ Quia uero, & ſi habitus non facit monachum, oportet tamen clericos ue-
„ ſtes proprio congruentes ordini ſemper deferre, ut per decentiam habitus
„ extrinſeci morum honeſtatem intrinſecam oſtendant: tanta autem hodie
„ aliquorum inoleuit temeritas, religioniſque contemptus, ut propriam di
gnitatem, & honorem clericalem paruipendentes, ueſtes etiam deferant
„ publice laicales, pedes in diuerſis ponentes, vnum in diuinis, alterum in
„ carnalibus: propterea omnes eccleſiaſticæ perſonæ quantumcunq; exem-

ptæ,

,, ptæ, quæ aut in ſacris fuerint, aut dignitates, perſonatus, officia, aut be
,, neficia qualiacumque eccleſiaſtica obtinuerint; ſi poſtquam ab Epiſcopo
ſuo etiam peredictum publicum, moniti fuerint, honeſtum habitum cle-
,, ricalem, illorum ordini, & dignitate congruentem, & iuxta ipſius Epi-
,, ſcopi, ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab
,, ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, reditibus, & prouētibus
,, ipſorum beneficiorum, nec non ſi ſemel correpti; denuo in hoc deliquę-
,, rint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coer
,, ceri poſſint, & debeant. Conſtitutionem Clementis Quinti in Concilio
Viennenſi editam, quæ incipit, Quoniam, innouando, & ampliando.
,, hæc ibi. Ex quibus collige primo efficacius quam ex aliquo alio vtriu-
ſque iuris contextu, illam memorabilem theoriam Hoſtien. in cap. 1. ne
Cler. vel Monachi, quem ſequitur Pan. communiter receptus ibi ſub fin.
& in c. 1. de poſtul. nu. 4. videlicet, quod iura quæ iubent vel prohibēt
28 aliqua clericis, intelligenda ſunt de cōſtitutis in ſacris vel habentibus be
neficia, quod etiam diximus in Man. Confeſſ. cap. 25. n. 100. Dixi (quæ
iubent, vel prohibent) quia ſecus de his quæ indulgent cap. Si quis ſua-
dente, 17. quæſt. 4.

II. Colligo quod Clem. 2. de vit. & honeſt. cler. eſt innouata, & con
ſequenter ꝙ multi ſunt a beneficiis ſuſpenſi, & multi inhabiles ad ea, eo
quod veſtes uirgatas uel partitas uel caligas ſcacatas, rubeas aut virides ge
ſtarunt, vel geſtant in bellis quæ contra turcas geruntur; quum eſſent vel
ſint beneficiarij vel in ſacris cōſtituti, uel id fecerunt portantes tonſuram
cum raſura clericali.

29 XI. Quæritur an iure diuino uel naturali an humano tantum obligen
tur regulares ad ſeruandam clauſuram? & quod ſolum iure humano obli
gentur, facit primo, quod nullo præcepto per ſe noto, nec ex per ſe notis
illato, ad id obligātur, & omne ius naturale eſt huiuſmodi, c. Ius natu-
rale 1. diſt. & ita nullo iure naturali prohibentur. Deinde quod in toto ca
none bibliorum non iubetur huiuſmodi clauſura, & omne ius diuinum
continetur in illo, c. Humanum genus. 1. diſt. ergo non tenentur, etiam
iure diuino III. Quod paſſim fit facultas exeundi viris religioſis, etiā
interdum ſine ulla cauſa a ſuis ſuperioribus quæ fieri non poſſet etiam a
Papa ſi iure naturali uel diuino ſeruanda non eſſet, cap. Sunt quidam 25.
quæſt. 1. & reſoluitur in cap. Quæ in Eccleſiarum, de conſtit.

IIII. Quod regularis ad ſola tria ſubſtantialia uota ſeruanda tenetur
iure diuino ſecundum Thom. 2. ſec. quæſt. 186. art. 9. communiter re-
ceptum. At clauſura in nullo illorum includitur, nam ſine illa poſſunt
ſeruari caſtitas, paupertas, & obedientia ut etiam Apoſtoli & multi etiā
alii Sancti ſeruarunt, ergo &c.

Pro contraria tamen parte facit, quod conſtat vota obligare iure diuino
iuxta illud Pſal. 75. Vouete, & reddite Domino uota ueſtra, c. Magnæ, de

vot;

Vot. & omnis regularis expreſſe vel tacite, explicite vel implicitè videtur vouere clauſuram in monaſterio in quo profitetur. Omnis enim regularis faciens profeſſionem legitimã explicitè vel implicitè expreſſe vel tacite vouet ſtabilitatẽ, & permanſionẽ in monaſterio in quo vouet, explicite quidem & expreſſe quando vouet ſecundum formam traditam a Speculat. in tt. de Regular. quæ eſt hæc relata etiam à præfato Trullo lib. 1. cap. 17. Sub fin. *Ego. N. promitto Deo & ſãctis eius, & vobis Domino Abbati, vel Priori coram vobis & conuentu veſtro, me perpetuam continentiam ſeruaturũ in hac domo, vel monaſterio, quantum Deus fragilitati meæ permiſerit, & renuntio proprijs, & vobis debitam ſecundum regulam talis ordinis obedientiam, & reuerentiam ac ſtabilitatem & conuerſionem morum promitto.* Implicite vero, & tacite cum quis vouet obedientiam canonicalem vel monachalẽ in manibus potentis eum incorporare ordini, & religioni ſecundum Innoc. quem late retulimus in cap. Non dicatis 12. quæſt. 1. Is enim implicite videtur vouere omnia cõtẽta in illa longa forma vouendi Speculatoris vt ſentit etiam prædictus Trull. & antea Panor. in cap. Porrectum, de Regular. dum notabil. 3. Ait, ſatis ſolemniter profiteri eum qui potenti recipere, ait. Trado me tibi in monachum, & frẽm, & antea Innoc. relatus vbi ſupra dicẽs idem facere qui ſolum vouet obedientiam regularem.

30 II. Facit c. Placuit 16. q. 1. ibi. *Sit clauſtro ſuo cõtentus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine monaſterio monachus.* At iure naturæ piſcis extra aquam viuere nequit, ergo eodem iure nec monachus extra monaſterium exire debet. Tertio facit canon monachi 2. ead. cauſ. & q. quatenus ſignificat, monachos a monaſterio foras egredi non poſſe, etiam pro vtilitate illius ſine ſuperioris licentia, & quoad hoc æquantur Canonici monachis, vt colligitur ex ipſa regula S. Auguſt. cuius can. ratio & fundamẽtũ videtur eſſe votum quo ſe aſtringit regularis monaſterio, ergo iure voti, & conſequenter diuino, tenetur ad clauſuram. Equidem miror, prætermiſſã eſſe ab omnibus quos legere memini huius quæſt. deciſionẽ, ex qua mille quotidianæ pendent. Quare dico primum, aliqua lege iuſſam eſſe clauſurã omnibus regularibus, & prohibitum exitum a terminis illi deſignatis. Tũ quia id ſeruat oĩm religionum cõſuetudo gñralis. Tũ quia id aperte ſignificat regula Auguſt. licet omnium laxiſſima ſit, l. Quod Dei timorem, de ſtat. monach tam in principio, dum præſupponit ſuos canonicos debere conſtitui in monaſterio, congregati in vnum, & eſſe in vna domo, quã appellando octies eorum habitationem monaſterium, quã etiam præcipiendo in hæc verba cap. 10. *Nec eant ad balnea ſiue quocunque ire neceſſe fuerit, minus quam duo vel tres, & ille qui habet aliquo eundi neceſſitatem, cum quibus præpoſitus iuſſerit, ire debebit.* Tum per illud eiuſdem cap. 8. *Quando proceditis, ſimul ambulate, cum ueneritis quo itis, ſimul ſtate.* Tũ per illud Hugonis in prædictum c. 10. *Bene ait, cum quibus præpoſitus ire iuſſerit ire debebit, ſcilicet ut a prælato prouideatur ſecuritas pſona, & a ſubdito ſerue*

tur uirtus obedientiæ. Tum per prædicta cap. Placuit,& monachi.

II. Principaliter dico durũ uideri quod lex indicens regularibus clauſuram & exitum prohibens,ſit naturalis vel diuina, Tum per argumenta pro priore parte facta. Tum quod Apoſtoli qui uidentur fuiſſe propriè,religioſi & vouiſſe tria ſubſtãtialia vota ſecundũ aliquos in quibus ſatis uidetur eſſe Tho. 2. 2. q. 88. art. 4 relatus à nobis in Apologia lib. de Redit. quæſt. 1. monit. 9. non leguntur ſeruaſſe prædictam clauſuram, nec petijſſe aut dediſſe licentias nunc conſuetas, nec cum uerent cum Chriſto, nec poſtea eo in cœlũ ſublato,quod dignum imitatu apparebat aliquot viris heroicis in exordio cuiuſdã valde illuſtris religionis; huius tamen contrariũ nobis videbatur & receptũ fuit,quia licet inſignioris virtutis ſit ſeruare quem ſe immaculatum cum illa libertate,ſecurioris tamen eſt abſq; illa, vt experientia quæ rerũ magiſtra eſt c. Quam ſit de elect. lib. 6. docet. Tum quod ſi prædicta clauſura lege naturæ vel diuina præciperetur, omnes regulares eſſent pares Carthuſianis in ea ſeruãda, quod videtur abſurdum, & ideo non dicendum l. nam quod abſurdum ff. de oper. lib.

Non obſtant citata in contrarium,non primum,quia conceſſo quod vota diuino iure obligẽt,negamus regulares vouere clauſurã eo quod voueãt ſtabilitatem,quia ſtabilitas illa vota ſignificat permanſionem in propoſito voto,& profeſſo, & in obedientia debita ſuperiori ſecundum regulam, & non clauſuram neque promiſſionem de non exeundo monaſterij ſepta.

Ad II. Reſpondeo quod vt aliqua ſint ſimilia non oportet quod per omnia ſint talia, & ita vt piſci extra aquam aſſimiletur regularis exiſtens extra monaſterium ſine iuſta licentia, ſufficit quod peccet aliquo modo,licet non peccet contra ius naturale.

Ad III. Concedendo quod regularis peccat exeundo ſepta monaſterij etiam pro vtilitate eccleſiæ ſine licẽtia ſuperioris,ſed nego quod ratio immediata illius peccati, ſit quod vouerit prædictam clauſuram, ſed quod vouerit ſtatum cuius profeſſores lex iuſta humana obligat ad illam, ſicut ordine ſacro inſignitus, peccat quidem nõ pronuntiando preces horarias, non quia vouit illas, ſed quia ſuſcepit ſtatum cuius profeſſores lex iuſta humana ad eas obligat.

III. Principaliter dico quod multum refert an lex illam indicens ſit tantum regularum approbatarum,an Conciliaris.vel Papalis an prælatorũ ipſorum monaſteriorum tantum: ſi enim eſt lex ipſorum prælatorum tantum,ideſt non confirmata a Sede Apoſtolica, vel ipſius regulæ,facilius poterit prælatus facere facultatem exeundi quam ſi dicatur eſſe conciliaris, Papalis,vel a Papa confirmata,arg. cap. Inferior 21. diſt. & cap. Cum inferior de maior.

IIII. Quod videtur habuiſſe originem ab ipſis monachis ante inſtitutores 4. principalium regularum, & clarius illam fuiſſe inductã ab ipſis, & poſtea eam fuiſſe roboratam à Nicæna ſynodo,de qua Eugenius in d. c.

Placuit

Placuit & à Calcedonen. de qua Alex. 2. in c. Iuxta, eadem cauſ. & quæſt. & a Concil Terraconen. relato in d. cap. Monachi, & quod a quibuſcũque habuerit originem, robur, & firmitatem, non tamen excedit humanæ legis auctoritatem, & quod illa continet in ſumma, ne vllus regularis cuiuſcumque ordinis ſaltem ſimplex, exeat monaſterium, vel ſepta. & limites ad id deſignatos ſine ſuperioris licẽtia, neq; cũ illa, niſi iuſta neceſſitate vel vtilitate id ſuadente, vt efficaciter probatur in d. cap Placuit, & d. cap. Monachi, adiuncto, quod etiam regulares canonici in hoc exæquantur alijs, vt ex eorum regula ſupra collectum eſt. Dixi (ſimplex) quia prælati & beneficiarij ſaltem extra monaſteria viuentes, non videntur ad illam teneri, quamuis forte etiam ipſi peccarent, ſaltem venialiter, ſine vlla cauſa exeuntes, iuxta illam legem naturalem Patere legem, quam tuleris, cap. Cum omnes, de Cõſtit. & illius Rubricæ ff. quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem, & c. Quod Carthuſia luculenter ſignificauit, dum ſuis ſtatutis, mox citandis pauciſſimas licentias exeundi Prioribus monaſteriorum concedit.

31 V. Quod hanc legem communem iure communi ſtatutam, aut confirmatam Carthuſiani partim ſtatutis, partim cõſuetudine inuiolabiliter obſeruata, adeo auxerunt, vt eorum clauſura videatur quidam carcer perpetuus, quod colligitur ex ſtatutis eorum antiquis, & nouis, quæ videre licuit pridem in illo nunquam ſatis laudato monaſterio B. Mariæ de Paular Segobien. dioceſ & nũc in Vrbe facta mihi copia a Reuerendis. admodum ijſdemque pientiſſimis Dominis Andrea Mazzario priore & Alphõſo Brutio Vicario manaſterij B. Mariæ degli Angeli plane Angelici, recentis quidem erectione, antiquiſſimi vero Dei, Deiparæque virginis, & omnium virtutum cultu ſanctiſſimo in quorũ cap. 22. partis ſtatu. antiq. §. 15. habetur quòd neceſſitate vrgẽte egrediuntur de licẽtia Prioris Cartuſiæ, ſupple Generalis, ſine qua niſi vice Prioris ad capitulum generale aut ad ſuſcipiendos ordines, muro egredi, nulli monacho licet, & cap. 4. 2. part. ſtat. antiq. §. 5. & cap. 6. eiuſdem partis. §. 30 habetur quod Carthuſiæ Prior ſcilicet generalis, nunquam terminos ſuæ Heremi egreditur & quod alij Priores poſſunt exire e ſuis terminis, de licentia quidem prædicti Prioris Carthuſiæ cap. 6. 2. part. ſtat. antiq. §. 30. & quod Prior nouus hoc eſt ad Prioratum nouiter electus, dicitur habere ſeptem licentias exeundi pro vtilitate domus uſq; ad cap. generale part. ead. cap. 5. §. 32. Et quod etiam exeunt quando eliguntur in ſuperiores domorum ſui ordinis cap 5. 2. par. ſtat. ant. §. 28. & 29. & quod præterea exeunt in Curias prælatorum, aut principum ratione negotiorum tractandorum c. 10. 2. part. ſtat. nou. § 1. & quod exit etiam totus Conuentus imminente periculo tempore belli ad alias domos ordinis huiuſmodi cap. 13. 3. part. compilationis ſtatutorum §. 1. & quod egrediuntur ad alias domos ſui ordinis, niſi a capitulo generali. 2. part. ſtat. antiq. cap. 32. §. 17. & quod

mittuntur ad Grangias ſiue villas vt collogitur ex cap. 26. 3. part. ſtat. an tiq. §. 11. ex quibus facile colligas eorum clauſuram eſſe quidem, vt dixi carcerem quendam perpetuum quo ad delicias mundanas vitãdas quoad ſpirituales autem, & ſemper duraturas aſſequendas, eſſe viridarium, pomœrium, & paradiſum quendam terreſtrem, quo recta in cœleſtem transferatur ob quod ex omni religione tranſitur ad illam, & ab illa, in nullam aliam, religionumque optimam dixit Paris, Maior. in. 4. diſt. 38. Cui etiam Curiæ ſtilus, adſtipulatur.

32 VI. quod ad quandam etiam Cartuſianorum imitationem aucta fuit plurimum ante circiter 45. annos in longe illo Illuſtri Monaſterio Sanctæ Crucis Comymbricen. cum primis omnium ordinis canonicorum regularium opulento, nunc autem omnium, mea ſententia, ſuæ magnæ reformationis ſeruantiſſimo, clauſura vltra quam regula, & ius commune requirit, vt patet ex primo cap. libri cõſtitutionum eius, cuius copiam nobis fecit hic in Vrbe religioſiſſimus, prudentiſſimus, multa eruditione conſpicuus, admodumque Reuerendus Pater Don Philippus qui ſui monaſterij negotia prudentiſſime, diligentiſſimeque in Vrbe multis iam annis agens, raro integritatis vitæ fuit, & eſt exemplo, cum in his omnibus ſibi quam ſimillimo Don Eduardo de Arauyo negotia celeberrimi, & etiam quoad clauſuram reformatiſſimi monaſterij Thomaren. ordinis Ciſtertienſis in Vrbe agenti, quorum vterque mihi multis nominibus eſt ſuſpiciendus.

VII. Non eſſe mirandum quod tanti fieri debeat clauſura regularium cum Canticorum 4. anima etiam cuiuſuis ſecularis Deo addicta, & ſpõſa hortus concluſus, & fons ſignatus appelletur. Cumq; apud Eſay. 32. c. relatum in cap. In loco 5. quæſt. 4. Cultus iuſtitiæ ſit ſilentium, quod plurimum clauſura iuuatur, cum etiam ab ethnicis reprobentur etiam ſeculares & ethnici vagi, id eſt ſine negotio huc illuc inutiliter diſcurrẽtes, ſic dicti, quod vacui, hoc eſt ſine negotijs agantur. Vnde Seneca in epiſtol. 2. ad Lucil. Bonam ſpem de te concipio, quod non diſcurras. Et in Epiſtola 71. Vt animum poſſis cõtinere, corporis tibi fugam ſiſte, & Epiſtola 107. Nil æque prodeſt quàm quieſcere, & minimum cum alijs loqui, ſecum plurimum.

Hinc illud Bernard. in epiſtola 78. D. Iuge ſilentium, & ab omni ſtrepitu ſecularium, perpetua quies cogit cœleſtia meditari, & in ſermone de Sancto Andrea Merito comparantur ſtagnis monaſteria, vbi quodammodo incarcerati piſces euagandi non habeant libertatem, & in ſermone 40. ſuper Cantica alloquens etiam laicos ait, ſede ſolitarius vt turtur, nihil tibi, & turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiam ipſum obliuiſcere populum, & domum patris tui, & concupiſcet Rex decorem tuum.

VIII. Quod his eſt cõſequens primo quam incauta, ne dicam, irreli-
33 gioſa fuit vox illa quorundam regularium, caueamus ne includamur ſep-

tis vel

tis vel circo, & amittamus libertatem pro libito ſpatiandi. II. conſequitur ratio quare omnes regulares nõ ſint ad æqualem clauſuram obligati, eſt enim illa, quod alij ſunt obligati ad totam & ſolam clauſuram iure cõmuni præceptam, alij ad maiorem ſuis ſtatutis, conſtitutionibus aut conſuetudinibus præſcriptis auctam, & longe ſtrictiorem factam, vt Carthuſiani & Canonici prædicti Sanctæ Crucis, & alij ad minorem priuilegio Apoſtolico vel conſuetudine rationabili præſcripta diminutam, & relaxatam, quales eſſe videntur aliquot canonici regulares aliquarum eccleſiarum, & monaſteriorum, qui de antiqua conſuetudine exeunt præſertim extra vrbem de licentia Prælati ſine ſocijs, ſinguli & non bini, vt fit in eccleſia Pampilonen. Cæſarauguſtan. Roncæuallis & S. Iſidori Legion. cum tamen regula ſua habeat vt exeant ſociati, & non ſoli per ſupra dicta. Cũ enim vt ſupra concluſum eſt, iure humano ſit inducta illa, poteſt conſuetudine rationabili diminui & relaxari, cap. fin. de conſuetud. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo, cum eis annotatis.

34 XII. Quæritur An, quando, & quomodo iuſte poſſit exire regularis a clauſtro, & vt peccat exeundo? Ad quod dico primo quod iure communi omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iuſte exire de licentia ſuperioris non ſolum generalis & Prouincialis, ſed etiam inferioris immediati non tantum expreſſa, ſed etiam tacita, & non tantum ſpecialiter & in indiuiduo, ſed etiam generaliter data, modo ea detur iuſta de cauſa neceſſitatis vel vtilitatis. Dixi (*iure communi*) quia iure ſpeciali quorundam vt Cartuſianorum & monaſterij ſanctæ Crucis Conymbricen. plus requiritur, & iure ſpeciali aliorum minus ſufficere poſſe dictũ eſt. Dixi (ſimplex) ob id quod ſupra de prælatis ſuperioribus eſt dictũ. Dixi (*non ſolum generalis & prouincialis*) ad ſignificandum quod etiam illi poſſunt eam dare & efficacius quàm inferior immediatus, argumento a fortiori quod valet c. Cum in cunctis, de elect. Auth. multo magis C. de ſacroſanct. eccl. Dixi (non tantum expreſſa) Tum quia regulariter parem vim habent tacitum & expreſſum l. Cum quid ff. de Reb. cred. c. 2. de Reſcript. Tũ per ea quæ latius diximus in d. c. Non dicatis, de licentia tacita tenendi peculium & largiendi eleemoſynã. Dixi (*non tantum ſpecialiter*) propter eã quam habent procuratores & Cellarij & aliquot alij officiarij, & et alicubi doctores & aliquot ſeniores exeundi, cũ ſibi conuenire videbitur, quia regulariter tantũ valet gñralis quoad contenta in genere, quantũ ſpecialis quoad cõtenta in ſpecie l. 1. §. Quod aũt ff. de Alex. luſ. & c. Solitæ de Maior. Dixi (*modo ea detur iuſta de cauſa*) q̃a neceſſaria eſt illa qua ea iuſtificetur, maior quidẽ, ſi maior eſt licentia, minor, cum minor, quia cum exitus ſit vetitus iure cõmuni conciliari & Papali, inferior cui fit facultas in eo diſpenſandi, nõ poteſt id facere niſi iuſta de cauſa, quia eſt quædam diſpenſatio circa legem ſuperioris, quæ ſine cauſa non eſt facienda, iuxta definitionem eius poſitam a gloſ. ſolem. & recepta in §. Niſi rigor, ſub c. Requiritis 1. q. 7.

& facta

& facta non tenet iuxta dictum ſingulare Innoc. cap. Dudum 2. de elect, ſub fin. commendatum inter alios a Fel. in cap. Cum inter de except. Per quæ videtur excuſari poſſe a peccato qui deſtructis ædificiis & ſeptis monaſterij, non viuunt intra eandem domũ, & ex domibus quas inhabitant exeunt abſq; licentia ſpatiatum, partim ob conſuetudinem antiquam, partim ob licentiam expreſſam vel tacitam, modo non excedant limites in id a ſuperiore deſignatos.

35 II. Quod licet a nemine videam tactum an violatio clauſuræ ſit peccatum, & an mortiferum, an veniale tantum, dici tamen poſſet nullum eſſe peccatum ſi clauſura violata non eſſet cõtra ius commune, ſed contra ſtatutum ſpeciale ordinis cuius ſtatuta ad nullum etiam peccatum veniale obligant, qualia ſunt prædicatorum Autore Thom. 2. 2. quæſt. 186. art 9. eſſe autem veniale tantum, quando ſine contemptu regulæ & perfectionis, & tranſgreſſione præcepti ſpecialis ſuperioris violatur, mortale vero quum id fit cum prædicto cõtemptu vel contra præceptum ſuperioris, quia ſententia recepta Thom. vbi ſupra eſt, contenta in regula, non obligare ad mortale, niſi quoad tria ſubſtantialia vota, & præcepta ipſius, & ſuperioris. Regularis enim non vouet regulam, nec omnia contenta in ea, ſed obedientiam ſecundum illam in continentia & paupertate vt dictũ eſt, & ita obſeruantiæ aliæ extra continentiam & paupertatem non ligant ex voto. niſi præcipiantur ab ipſa regula vel a ſuperiore ſecũdum regulam vt ibidem vterque Thom. recept. & de his eſt obſeruatio clauſuræ vt palam eſt quam licet ius commune confirmet, non tamen id facit addendo vim præcepti, ſed vim generalis ſtatuti, ita quod non fiat de obſeruantia præceptum, ſed de obſeruantia regulæ particularis, obſeruantia legis generalis. Quibus, & alijs omnibus addo, eſſe quoque mortiferam eiuſmodi violationem, quoties fit cum notabili ſcandalo vel damno monaſterij, non quidem quatenus eſt violatio regulæ, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini, & communis de non ſcandalizando Math. 18. & cap. Nihil de præſcript; & de neminem lædendo exod. 20. & cap. Pœnale 14. quæſt. 5. cum ſeptimo decalogi præcepto vetetur.

36 III. Verum eſſe id quod diximus in commentario c. Non dicatis 12. quæſt. 1. nu. 72. ſcilicet neceſſariam eſſe aliquam iuſtam cauſam qua licentia exeundi iuſtificetur, maiorem quidem quum maior eſt licentia, & minorem quum minor, etiamſi detur a Papa, quia licet ſit ſolutus legibus humanis quoad vim coactiuam l. Princeps, ff. de legib. & cap. Propoſuit de conceſſ. præbend. non tamẽ quoad vim directiuam l. Digna vox C. de legib. & cap. Iuſtum. 9. diſt. & ita peccat non ſeruando illam vel diſpenſando in ea ſine cauſa, iuſta vt tradit vterque Thom. recept. vbique ab omnibus 1. 2. quæſt. 96 art. 5. ad. 3. Quamuis autem qui dat licentiam ſine iuſta cauſa peccet, & etiam qui vtitur illa ſciens non eſſe iuſtam: non tamen arbitror incidere ipſum in pœnas exeuntis abſque licentia arg. eo-

rum

rum quæ diximus in c. Non dicatis de habente peculium de licentia Prælati abſque iuſta cauſa facta. Quæ vero cuiuſq; exitus iuſta cauſa fuerit, arbitrio ſuperioris boni viri ac prudentis pro varietate circunſtantiarum perſonæ, loci, & c. definietur, arg. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. De cauſis, de offic deleg.

IIII. Quod eſt cõſequens, nõ videri ſatis iuſtas facultates illas generales quæ alicubi dantur omnibus canonicis ſingulatim exeũdi quoties voluerint cauſa recreationis, vel deuotionis, etiam extra horas quibus diuina officia non celebrantur vſque ad mille paſſus, intra quos occurrũt variæ conditionis uiri & fœminæ, quãuis ea quæ alicubi fit Doctoribus, ſenioribus, & probatiſſimis quibuſque etiam ad longiora ſpatia pro cauſa quæ ſibi bona fide videbitur iuſta vt ſupradictum eſt, ſit tolerabilis, longe tamen laudabilius, & melioris exempli, obedientiæ, ſubmiſſioniſque animi eſſet, vt ſpecialis licentia ad exitum quemque ſpecialem peteretur, & fieret, quo memoria ſtatuti intra clauſtra permanendi in dies & horas renouaretur, & frequentia exeundi onere facultatis petendæ minueretur.

V. Hinc quoque infero, verum eſſe quod frequenter in noſtra Roncaualle dixi non poſſe iuſtam reformationẽ illius monaſterij nec cuiuſquam alius ab obſeruantia lapſi fieri, niſi prius conſtructa domo vel clauſtro intra quod omnes canonici vel monachi poſſent ſimul habitare, ſimul refici & dormire, cui eſſet porta & Ianitor continuus, qui aperiret illam, & clauderet opportune, qm̃ alioqui non poſſet ſeruari pars illa regulæ de ſeruanda clauſura, cõfirmata per concilia & ſũmos Pontifi. vt prædictũ eſt.

VI. Hæc etiam conſequi, intolerabilem eſſe morem quo canonici vel monachi quorundam monaſteriorum vi bellorum vel incendio deſtructorum viuunt more quorundam clericorum ſecularium ſine clauſtro prope ecclesiam ſingulatim in ſingulis domibus habentes coquas iuuenes, & extraneas vel etiam ſenes, vel cognatas ſed habentes famulas vel comites extraneas iuniores, nullamque licentiam exeundi vltra ſepta monaſterij petentes, & reſiſtentes vel nolentes vt reficiantur ædificia intra quorum portam quam cito commode fieri poterit includãtur. Tum quod videntur contemnere regulam, qua parte continet clauſuram ſeruandam, & licentiam exeundi petendam, & binos exire debere, quem contemptum eſſe mortiferum ait Thom. vbi ſup. Tum quia non fugiunt propinquam occaſionem labendi mente vel opere in veneream uoluptatem contra illud Apoſtoli 1. ad Corinth. 6. fugite fornicationem, & quod contraueniũt cap. volumus, cum gloſ. 81. diſt. & cap. a nobis de cohab. cler. Tũ quia videntur remittere propoſitũ ad perfectionẽ chriſtianam tendendi, quod eſt mortiferum, ut ſupra eod. & in d. c. Non dicatis dictũ eſt, poſt Tho. in d. art. 9. Tum quia ſe exponunt magno periculo habendi proprium contra uotum paupertatis, quod etiam eſſe mortiferum, traditum eſt in d. cap. non dicatis. Equidem ipſe non auderem eiuſmodi regulares ab

ſoluere,

ſoluere, niſi firmum animum in contraria conciperent An autem hoc caſu liceret habere domi omnino non ſuſpectas dicetur quæſt. 17.

37 VII. Quod ex prædictis colligatur ratio ſtatutorum concilii Aquiſgrani ſub Ludouico primo Imperatore relati a Trullo lib. 2. cap 1. Quorum aliquot partes huc pertinentes ſunt hæ *Neceſſe eſt, vt clauſtra in quibus clero ſibi commiſſo canonice viuendum eſt firmis vndique circundent munitionibus, vt nulli omnino intrandi, aut exeundi niſi per portam pateat aditus, ſint etiam interius dormitoria, refectoria, cellaria, & cætera habitationes vſibus fratrum in vna ſocietate viuentium neceſſariæ* Et infra. *eligatur neceſſe eſt a prælato ex cōgregatione ſibi cōmiſſa frater probabilis vitæ, cuius officij ſit, per tam canonicorum ſumma obedientia, & humilitate competenti tempore claudere, & reſerare, vt nulli per eam niſi per licentiam aditus pateat intrandi aut exeundi, cui etiam obſeruandum eſt, ne quibus cordi eſt plus otijs vacare quam diuinis obſequijs incubare foras euagandi locū præbeat, & eorum nugarū quod nefas eſt particeps fiat. Debet præterea aduenientes quoſque cum charitate ſuſcipere, & priori aduentum eorum, cauſamque nunciare.* Hæc ibi.

SVMMARIVM.

Regulari tranſlato An. & quanta poſſit dari licentia manendi foris num. 38.

Priuatio præſupponit habitum num. 38.

Regularem clauſuram fœminarum eodem iure quo virorum inductam, auxit Bonifacius, cuius conſtitutio tranſcribitur cum innouatione Tridentina, & tribus Extrauag. Pij. V. num. 39. *& Vna Gregorij XIII. num.* 54.

Vita auſterior cur potuit monialibus indici, & non minoribus Conuentualibus num. 40.

Regularis clauſura Tridentina cur mitior quam Pontificia prior, & poſterior num. 40.

Regularis monialium clauſura quæ non recepta in Gallia num. 41.

Regularem monialium clauſuram iure naturali inductam eſſe ſuadentia, ſoluuntur num. 42.

Conſuetudine præſertim immemoriali lex humana tolli poteſt nu. 42.

Conſtitutio declaratoria extenditur ad præterita num. 43.

Seu, &, ſiue, coniunctionum propria ſignificatio num. 44.

Monaſterium, & domus, interdum pro eodem ſumuntur. num. 44.

Monialibus, & conuerſis omnibus etiam militiæ. Hieroſolym. clauſura indicta num. 44

Fundationis ſtatuta contra clauſuram tolluntur num. 44.

Legis mens plus attendenda quam verba nu. 45.

Monialis quæ profeſſa extra monaſterium eximitur a clauſura nu 45.

Monialium non profeſſarum conuentus quomodo finiantur nu. 45.

Abbatiſſarum ratio quæ excedunt numerum, improbatur nu. 46.

Pr[illegible]-

Præceptum non importat, exhortatio num. 46.
Monialium clauſuræ non fauentes qui peccant num. 46:
Pij V. zelus ardens in Deum & ſanctimonialium ſanctimoniam nu. 46,

38 XIII. Quæritur An defendi poſſint licentiæ illæ datæ ante Concil. Trid. nuperrimum quæ ſunt quã plurimæ a prælatis qui præſtita ſibi obedientia easdederunt Apoſtatis habentibus Apoſtolica breuia transferendi ſe ad ordines laxiores vt viuerẽt etiã honeſtè extra monaſteria vbicumq; vellent? Ad quod reſpondeo primo non poſſe defendi ſi prædicti prælati ſine capitulis receperunt eos, & ſine illis non poterant recipere nouitios iuxta dicta in d. cap. Nullam, & ſi ſolum fiebat eis facultas tranſeundi ad beneuolos receptores, quia cum non poſſent ſoli recipere eos, non poterant ſoli eſſe beneuoli receptores arg. a remotione generis ad remotionem ſpeciei, quod valere dictum eſt ſupra per gloſ. iuncto textu l. Si cauſa cognita C. de tranſact. facit cap. Plerique 14. quæſt. 3. vt ſi non eſt homo, non eſt homo albus, &c. cum receptio non valeret, non fiebant recepti obnoxij ad ſeruanda clauſtra eorum, & conſequenter non poterant Prælati liberare eos a manſione clauſtrali, quia priuatio præſupponit habitum l. Decem ff. de Verb. oblig. cap. Ad diſſoluendum de deſponſ. impub.

II. Quod defendi poſſunt ſi per prædicta breuia, qualia memini aliqua videre, fiebat eis facultas viuendi honeſte in locis quæ deſignarẽt Prælati aliqui perpetui poſt præſtitam eis obedientiam: quia non requirebatur alia receptio, & opponenti dixiſſe nos ſupra etiam Papam non poſſe facere hanc facultatem iuſte ſine iuſta cauſa, reſponderi poteſt, cauſam reducendi Apoſtatam, & iam perditam ouem in aliquales iuſte viuendi caulas, fuiſſe reputatam ab eis pro iuſta.

III. Quod etiam defendi poſſunt, ſi ſupponatur quod Pontifices eiuſmodi conſuetudinis prælatorum facientium prædictas facultates erant conſcij, & tacite approbabant eas. Arbitror autem eos licet eſſent conſcij, quod Prælati dabant prædictas largas licentias, nõ fuiſſe tamen conſcios quod dabant eas antequam eos legitime reciperent. Tum quod hoc ſignificat Concil. Trid. c. 11. de reform. ſeſſ. 14. Tum quod aliquando concedebant vt dixi facultatem viuendi honeſtè vbi aliquis prælatus alicuius monaſterij perpetuus poſt præſtitam ſibi obedientiam deſignaret, nulla facta mentione de receptione, neque de beneuolo receptore.

IIII. Quod nõ poſſunt defendi, ſi per breuia fiebat facultas tranſeundi ad alias religiones ſiue arctiores, ſiue laxiores, cum clauſula, vt in eis perpetuo manerent, quia per dicta in d. cap. Nullam, non poterat eis fieri vagior, & laxior facultas viuendi extra, quam vernaculis ſuis.

39 XIIII. Quæritur An eadem quæ dicta ſunt de clauſura & exitu regularium virorum, dicenda quoque ſint, de clauſura, & exitu monialium? Ad quod reſpondeo primo affirmatiue, quoad hoc, vt etiam earum clau

ſura iure tantum humano dicatur inducta: Ephigenia enim quam Mathæus religioſam effecerat, vt habetur in eius hiſtoria, & apud Caiet. 2. 2. q. 88. art. xi. & aliquot aliæ ſanctimoniales temporis Apoſtolorum, non ſeruabant eiuſmodi clauſuram, ſeruaturæ profecto ſi lege naturali, vel diuina eſſet indicta.

II. Quod etiam idem eſt dicendum ſecundum iura communia ante Bonifacium 8. conſtituta. Quoad eum enim vſque nullæ religioſæ neque Canonicæ regulares, neq; aliæ monachæ, tenebantur ad arctiorem clauſuram quam cõtentam in ſuis regulis. At eadem regula erat canonicorum, & canonicarum regularium, & Benedictinorum, & Benedictinarum, & minorum, & S. Claræ, niſi qua parte harum laxior eſt quam illorum.

III. Quod prædictus Bonifacius plurimum illá auxit, & ſtrictiorem fecit, per cap. 1. de ſtat. Reg. lib. 6. in hæc verba. *Periculoſo, & deteſtabili quorundam monialium ſtatui quæ honeſtatis laxatis habenis, & monachali modeſtia, ſexuſque verecũdia impudenter abiectis, extra ſua monaſteria non nunquam per habitacula ſecularium perſonarum diſcurrunt, & frequenter infra eadem monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt: in illius cui ſuam integritatem voluntate ſpontanea deuouerunt grauem offenſam, in religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum: prouidere ſalubriter cupientes; præſenti conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas, & ſingulas moniales præſentes atq; futuras cuiuscumque religionis ſint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſterijs debere de cætero permanere clauſura: ita quòd nulli earum religionem tacite vel expreſsè profeſſæ, ſit, vel eſſe valeat quacumque ratione vel cauſa (niſi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſq; graui periculo ſeu ſcandalo commorari) monaſteria deinceps egrediendi facultas, nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia) vt ingreſſus vel acceſſus pateat ad eaſdem, vt ſic a publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omnino ſeruire Deo valeant liberius, & (laſciuiendi opportunitate ſublata) eidem corda ſua, & corpora in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire.*

IIII. Quod prædictam conſtitutionem Bonifacij nuper innouauit Cócil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de Regul. in hæc verba. *Bonifacij 8. conſtitutionem quæ incipit Periculoſo, renouans ſancta Synodus, vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis, ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſt. auctoritate, clauſuram ſanctimonialium vbi violata fuerit reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maxime procurent, inobedientes atque contradictores per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pœnas quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Quod auxilium vt præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur ſancta Synodus, & ſub excommunic.*

communicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus magiſtratibus ſecularibus iniungit. Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuſcumque, & priuilegijs non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta monaſterij nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, Dare autem tantum Epiſcopus vel ſuperior licentiam debet, in caſibus neceſſariis, neque alius vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcumque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi vel in poſterum concedendi.

V. Quod fæl. rec. Pius V. per ſuam Extrauag. Circa paſtoralis anno 1566. 4. Kal. Iun. editam renouauit tã conſtitutionem Bonifacij, quam Concilij Trid. in hæc verba. *Circa Paſtoralis, & infra, ſtatuimus atq; perpetuo decernimus vniuerſas, & ſingulas moniales præſentes atque futuras, cuiuſcumque ordinis vel militiarum etiam Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſint vel in poſterum in quibuſuis monaſterijs ſiue domibus recipientur, & tacitè vel expreſſe religionem profeſſæ, etiam ſi conuerſæ, aut quocumque alio nomine appellentur, etiam ſi ex inſtitutis vel fundationibus earum regulę ad clauſuram non teneantur, nec unquam in earum monaſterijs ſeu domibus etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata fuerit, ſub perpetua in ſuis monaſterijs, ſeu domibus, de cætero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ conſtitutionis fæl. rec. Bonifacij Papæ. 8. Prædeceſſoris noſtri quæ incipit Periculoſo, in ſacro Concil. Trident. approbatæ, & innouatæ, quam nos auctoritate prædicta etiam approbamus, & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam diſtricte obſeruari mandamus. Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiantur, quæ cõſuetudine etiam immemorabili, aut inſtituto vel fundatione regulæ ſuæ fretę, animo obſtinato huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquomodo reluctentur, ordinarij vna cum ſuperioribus earum omnibus iuris, & facti remedijs, compellant eaſdem tamquam rebelles, & incorrigibiles, ad præciſe ſubeundum dictam clauſuram, & perpetuo obſeruandam.*

Hæc in hac extrauag. parte, Ex quibus nota primo, quod prædictum cap. 1. de Regular. lib. 6. innouatum per c. 5. de Regular. ſeſſ. 25. Cõcil. Trid. innouatur hic denuo per Pium. V. Circa quæ, & partes ſequentes huius extrauagantis, & extrauagantem Decori, eiuſdem Pij. V. & extrauag. Regularium perſonarum, & extrauag. Gregor. xiij Deo ſacris, infra
40 referendas, occurrunt multa, quæ pro dignitate tractata iuſtum librum cõplerent, quorum aliqua breuiter inſinuabimus, & primum, quod ratio quare clauſura durior, & ſtrictior antiqua potuit indici monialibus ante professis contra earum voluntatem, redditur Ioã. Mon. & gloſ. Dom. & Peruſ. in d. cap. Periculoſo, & præ alijs defenditur a Dec. in d. cap. Ad noſtram, de Appellation. Quæ ratio & prædictum c. 1. allegata fuerunt nuper contradicentes moniales conuentuales Hiſpaniæ, quod poterant co

gi ad ſtrictiorem vitam minorum de obſeruantia, quibus tamen reſponderi potuit quod aliud eſt augere arctitudinē vitę regulæ accedentem non mutata regula, quod fit augendo clauſurā monialium: Aliud augere arctitudinem cum mutatione regulæ, quod fieret cogendo conuentuales ad ſeruandam regulam obſeruantiæ, quoniam eorum regulæ ſunt diuerſæ, vt probamus in d. cap. Nullam. II. Quod deſiderari poteſt, cur clauſura indicta per Concil. Trid. ſit laxior, & benignior quàm indicta per Bonifacium, & Pium V. quod enim ſit benignior, & laxior patet, quia permittit eis exitum ex quacumque cauſa quæ ab Epiſcopo approbabitur eſſe legitima, prædictus autem Bonifacius ſolam cauſam infirmitatis contagioſæ ſeu ſcandaloſæ excepit. Pius autem V. excepit cauſas incendij, lepræ & epidimiæ. Ratio autem forte poteſt eſſe quod Patres Concilij perpenderunt illud prouerb. 30. translatum in cap. Deniq, 4 diſt. Qui multum emungit, elicit ſanguinem, & quod fragilitas humana fœminei præſertim ſexus indiget aliqua conſolatione, & quod tam dura clauſura efficit vt monaſteria videantur tam ingreſſis quàm ingreſſuris odioſa, & quidam carceres perpetui, ita quòd raræ ſint, quæ omnino libere, & ſponte ingrediantur ea, & multæ ingreſſarum (vt per earum confeſſiones intelligi dicitur) quaſi deſperatæ maledicentes ſibi, & ſuæ ingreſſionis, & tantæ clauſuræ authoribus, viuunt in perpetuo quodam luctu, & pœnitentia non tam peccatorum, quam priuationis conſolationum per ſe honeſtarum. Perpenderunt item forte quod Ioan. And. dicit in Nouell. ſuper d. cap. 1. Quod ferebatur Galliam nō recepiſſe clauſuram Bonifacij, & quod ipſe viderat Venetijs non ſeruari, & fictor caſuum lib. 6. teſtatur ibidem
41 moniales quaſdam defenſas fuiſſe a perpetua clauſura per ſenatum parlamenti a conantibus eas ad eam cogere. Et ita veriti ſunt ægre receptum iri ab omnibus quibus prouidere volebant, tam duram clauſuram: Nam ipſe quoque teſtor, multas in Hiſpania aduerſum me querelas prompſiſſe quaſdam etiam eo quod reſpondiſſem in Hiſpanijs clauſuram Concilij potuiſſe iure ſtatui, iuſteq; ſtatutam eſſe, ſeruandamque etiam ab ijs quæ nunquam eam ſeruarunt. Pontifices vero Max. prædicti perpenderunt augmentum decoris religionis, ſponſarumque Chriſti mūditiam, famam, & æſtimationem ſe dignam. Quorum vtinam ſtatuta pro ſanctiſſima eorum intentione vbique recipiantur, & ſeruentur, etiam ab ijs quæ ne ita includerentur, aufugerunt.

42 III. Quod ex prædictis conſtitutionibus videntur deſumi poſſe multa argumenta pro his qui ſignificant prædictam clauſurā iure naturali vel diuino eſſe inductam. Primo quidem, quod Bonifacius videtur dicere ſtatum illi contrarium eſſe periculoſum, & deteſtabilem, Dei offenſiuum, ſcandaloſum, & religioni opprobrioſum, quod non eſſet verum, niſi lege diuina vel naturali eſſet inducta, cum contrarium legis humanæ induci poſſit conſuetudine, & ſtatui aliqua de rationabili cauſa, c. In his, xi. diſt.

cap.

cap. fin. de conſuet. Deinde, quòd Concil. Trid. in d. cap. 5. tollit priui
legia contraria prædictæ clauſuræ, contra quam ſi tantum eſſet iuris hu-
mani, poterant illa dari cap. Propoſuit, de conceſſ. præb. & §. Quod Prin
cipi placuit inſtit. de iure nat. gent. & ciu. deſumptum ex l. 1. ff. de cõſtit.
Princip. III. Quod Pius V. in Prooemio extrauag. Circa, idem ſentit
quod Bonifac. IIII. Quod per eandem extrauag. iubet eam ſeruari,
non obſtante conſuetudine, cuius initij non ſit memoria; Cum tamen iu
ra humana tali conſuetudine perinde ac priuilegijs tollantur, cap. ſuper
quibuſdam, de verb. ſig. l. Hoc iure §. Ductus aquæ ff. de aqua quot. &
æſt. V quod idẽ Pius in prædicta extrauag. Decori, aſſerit contrarium, ſta
tuti de ſeruanda clauſura, eſſe rem periculo, & ſcandalo plenam, quod nõ
eſſet tale niſi lege naturali vel diuina illud damnaret, & clauſura prædicta
indiceretur, quia quæ contra mores & leges hominum ſunt, pro diuerſita
te morum, & legum vitanda ſunt, & eadem ratione amplectenda cap.
Quæ contra mores. 8. diſt. Quibus tamen non obſtant. tenenda eſt ſupra
dicta concluſio. Tum quod prædicta Ephigenia, & aliæ ſanctimoniales
eam non ſeruarunt. Tum quod nec tempore B. Auguſtini ea ſeruabatur,
vt colligitur ex eius epiſtola 109. in qua præſcribens regulam viuendi mo
nachis quæ ſub ſororis ſuæ regimine viuebant, tantam facit facultatem
exeundi ad balnea, & ad alia opportuna, quantam uiris canonicis facit in
regula eorum, & per eadem verba, mutatis verbis conuenientibus viris,
in conuenientia fœminis. Tum quod non probatur vllo iure per ſe noto,
nec ex illo illato, nec ex vllo iure canonis Bibliorum, nec ex illo illato, qua
le eſt omne ius naturale, & diuinum, vt ſupra quæſt. xi. tactum eſt. Tum
quod nemo diceret omnes ſanctimoniales quæ fuerunt ante prædictum
cap. Periculoſo, perpetuo peccaſſe, non ſeruando clauſuram per illud in-
dictam, quod tamen oporteret confiteri, ſi illa iure naturali vel diuino eſ
ſet eis indicta, quia oporteret fateri quod illud cap. 1. non inducit ius no
uum, ſed antiquum declarat, & talis conſtitutio declaratoria extenditur
ad præterita cap. Ex antiquis 54. diſt. & §. 1. Auth. de fil. ante dotal. in-
ſtrum. nat. & tradit latè Fel. poſt alios a ſe citatos in cap. fin. de conſtit. a
num. 4. Tum quod alioqui oporteret fateri omnes omnium Regnorum
moniales non obſeruantes prædictum cap. Periculoſo, ſemper fuiſſe & eſ
ſe in ſtatu damnationis, quod videtur abſurdum, & ideo nõ dicendum, l.
Nam quod abſurdum ff de oper. lib. Tum quod ad oppoſita reſponderi
poteſt, ad primum quidem, quod non ait Bonifac. quod ſtatus monialium
viuendi abſque ſua clauſura vel alia mitiori, ſit periculoſus, deteſtabilis
&c. Sed quod ſtatus aliquarum quæ laxatis honeſtatis habenis, impudi-
ce diſcurrunt &c. eſt talis, quem concedimus eſſe cõtra ius naturale, &
diuinum, negamus tamen ex eo inferri, quod ſtatus earum viuendi hone
ſtè ſine tali clauſura, vt viuebant tempore Auguſtini, ſit contra ius natura
le vel diuinum, & eodem modo poteſt reſponderi ad 3. & 5. argumen-

ta videlicet, quod idem ſenſit Pius V. in ſuis extrauag. in eis citatis. Ad ſecundum autẽ reſpondeo quod non habet Concil. non poſſe per Papam concedi priuilegia contra prædictam Bonifacij clauſuram, ſed quod non obſtantibus priuilegijs iam conceſſis illa ſeruetur, quod eſt longe aliud. Ad quartum item reſpondeo, quod nõ ait prædictus Pius quod non poteſt induci conſuetudo temporis immemorialis aliquã de rationabili cauſa contra ſuam Extrauag. ſed quòd illa ſeruetur, non obſtant. quacumq; conſuetudine, etiam immemoriali iam inducta quod eſt longe aliud, vt palam eſt per notata in cap. fin. de conſuet. & in d. c. ſuper quibuſdam, & in d. l. Hoc iure.

44 IIII. Notari poteſt quod dictio (ſeu) capitur hic expoſitiuè ſecundum propriam ſignificationem quã ſicut & dictio (ſiue) verba & nõ ſenſum diſiungit, ſecundum Pan. recept. in cap. Inter cæteras, de Reſcript. num. 4. quamuis aliquando ſecundum ſubiectam materiam, vtraque earum alternet vel copulet, per latius allegata ibi per Felyn. nu. 5. verbum enim (domibus) inter quod, & verbum (monaſterijs) hic ponitur idem ſignificant. ſ. ædificium monachis dicatũ, & ſeptum, aut neceſſario ſepiẽdum, intra quod ſit aliqua eccleſia vel Capella, cum in nulla domo poſſit eſſe pia clauſura, intra quam nõ ſit eccl'a vel ſaltem Capella ad faciẽda ſeu ſuſcipienda ſacra incluſis neceſſaria, & ita non eſſet locus huic capitulo in domo in qua vna vel altera monacha legitima de licentia ad aliquod tempus maneret, imò neque in ea in qua ſine tali licentia maneret, licet enim ipſa eſſet excommunicata, quia exiuit a monaſterio ſine tali vel vlla licentia, non tamen nouè excommunicaretur ob exitum a tali domo, neque qui vel quæ ingrederetur in illam incurreret excommunicationem. Extrauagans enim hæc intelligenda eſt ſecundum prædictum cap. 1. de Regul. lib. 6. quod interpretatur, arg. Auctentic. Hæc conſtitutio §. Hæc igitur, coll. ſexta V. Nota declarationem quia declarat prædictum cap. 1. habere locum in omnibus monialibus tacite vel expreſſe profeſſis, receptis, & recipiendis, quotũcumque ordinum etiam militarum, etiam Hieroſolymitan. ſignificando a fortiori compræhendi eas quæ ſunt aliarum militiarum, puta Sancti Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, de quibus vidi pridem dubitari an compræhenderentur.

VI. Nota, quod etiam conuerſæ modo ſint profeſſæ, tenentur ad tantam clauſuram ad quantam moniales, excepto eo quod eis permittitur in extrauag. Decori, infra referenda.

VII. Quod ſtatuta in fundatione poſita eneruantia clauſuram monialium, tolluntur, quod eſt valde memorabile cum talia ſtatuta etiam contraria iuri communi cenſeantur firmiſſima, iuxta notat. in cap. Cum dilectus, de Conſuet. & in cap. Præterea, de iure pat. & in cap. Eleuterius. 18. quæſt. 2.

VIII. Quod etiam comprehendãtur illæ in quarum monaſterio nunquam

quam fuit ſeruata clauſura, nec violata, quia nunquam fuit cœpta ſeruari, contra quoſdam qui contra me in Hiſpania contendebant eas ad illam nō teneri, eo quod verba Concilij ſolum iubent eam ſeruari vbi ſemper ſeruata eſt, & vbi eſt violata, reſtitui, & apud prædictas numquam fuit ſeruata, nec violata, quia quod non eſt, violari nequit arg. l. Decem ff. de Verb. oblig. & cap. Ad diſſoluendum, de deſponſat. impub. Quibus ego reſpondebam, mentem legis pluſquam verba eſſe attendenda cap. Marchion. 1. quæſt. 1. & cap. fin. de reg. iur. lib. 6. & palam eſt ſereno animo rem perpendenti eam fuiſſe mentem Concilij, quam hic Pius. V. opportunè declarat, & addit ſequentia. *Mulieres quoque quæ tertiariæ ſeu de pœnitentia dicuntur, cuiuſcumque ordinis fuerint in congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita vt ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram præcisè, vt præmittitur & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, ordinarij vna cum ſuperioribus earum, hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubijciant; quod ſi recuſauerint, & aliqua ex eis inuentæ fuerint ſcandaloſe viuere, ſeueriſſime puniantur. Cæteris autem omnibus ſic abſque emiſſione profeſſionis, & clauſura viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuum ordinem, Religionem, congregationem ne recipiant. Quod ſi contra huiuſmodi hanc noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiam præſenti decreto irritas facimus, & annullamus.* Hæc ibi. Ex quibus nota teneri ad prædictam clauſuram etiam mulieres Tertiarias, cuiuſcunque ordinis in congregatione viuentes ſi ſunt ſolemniter profeſſæ.

II. Nota hic in illis verbis (in congregatione viuentes) videri probari a contrario ſenſu illud quod in cap. Non dicatis 12. quæſt. 1. diximus, ſcilicet eam quæ exiſtens in domo ſua faceret profeſſionem in manibus potentis eam recipere ea lege vt in ea remaneret, quod quædam nobilis fecit in caſu cap. Inſinuante. Qui cler. vel mon. nó teneretur ad clauſuram, cuius rationem ibi tetigimus.

III. Nota quod mulieres viuentes in congregatione, & profitētes aliquem modum uiuendi religioſum, ſed non ſecundum regulam pro vera religione a ſede Ap. approbatam, quæ non ſunt veiè religioſæ, non poſſunt aliquas alias in congregationem ſuam poſthac accipere. Quod effectu eſt earum congregationes finire illo ſuaui modo quo concilium Lugdunen. finiuit aliquas religiones approbatas in c. 1. §. 1. De relig. dom. lib. 6. Sequitur in litera § Porro, quo accuratè ſtatuit modum quendam quo neceſſitatibus monialium omnium tam aliorum quam Tertiariarum, ſine exitu earum vel conuerſarum quæ ad quærendas eleemoſynas antea mittebantur, prouideretur, ſed eum, & adnotationes in illum factas

ctas omitto eo quod S. D. N. Gregor. xiij. eius tenore relato, prætulit ei alium per ſuam extrauag Deo ſacris, quam poſt adnorationes huius reſeram, nunc vero refero conſequentem illum. *Et ne propter monialium numerum exceſſiuum clauſuræ obſeruatio violetur, inhærentes etiam ſimiliter diſpoſitioni dictæ conſtitutionis Bonifacij, & Concilij Trid. decreto, monialibus prædictis, & illarum ſuperioribus, & ordinarijs diſtricte inhibendo præcipimus, & mandamus ne plures in earum monaſterijs recipiant, & admittant, ſiue recipi, & admitti permittant, quàm ex proprijs redditibus ipſorum monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint.* Hæc ibi. Cui remedio adijcitur quiddam in d. Extrauag. Deo ſacris, vt ibi adnotabitur. Ex præfato tamen §. Nota remedium ſanctum, prouidum, & neceſſarium ad obſeruantiam regularem monialiun ſine quo numquam illa integrè ſeruabitur, quod licet plurimum deſiderauerim, & contenderim vt ſeruaretur in aliquot monaſterijs, numquam tamen ſatis potui perſuadere Abbatiſſis, reſpondentibus non poſſe ſe ſatisfacere creditoribus, qui omnino neceſſaria victui crediderant, niſi accipiendo aliquas ſatis bene dotatas, & replicanti mihi neceſſitatem monaſterij tanto magis creſcere quãto plures ita dotatæ ingrederentur dotibus earum traditis creditoribus, & perſonis earum multiplicatis, triplicabant, neceſſitatem præſertim ventris vel uictus lege carere, cap. Sicut, de conſec. diſt. 1. quod intelligẽdum eſt cum vitatur illa faciendo id ad quod vrget, non quum id faciendo augetur, vt in hoc caſu. Vtinã omnes Prælati, & Prælatæ imitarentur in hoc conſtantiam Carthuſienſium, hoc ſtatutum inuiolabiliter obſeruantium, iam inde a ſuo initio iuxta Concil. Arelatenſe relatum in cap. 1. De inſtitut. & confirmatum per Clementem *III.* in cap. Autoritate eod. tt. ante Boniſac. in d. cap. 1. De ſtat. reg. lib. 6. & d. c. 5. Concil. Trid. de Regular. & Pium V. hic, quod Concil. Arelaten. conſtituit ſeruandum eſſe etiam in monaſteriis, & collegiis virorum, quod quia non fit, conſequuntur etiam inconuenientia facta per nos in Apologia lib. de Reditib. q. 1. Mon. 84 Sequit in Extrauag. *Mandãtes propterea in virtute ſanctę obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuerſis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis quatenus in ciuitatibus, & diœceſ. proprijs præſentes noſtras literas publicari faciant, ac in monaſterijs monialium ſibi ordinario iure ſubiectis, in his vero quæ ad Romanam mediatè, vel immediate ſpectant eccleſiam, ſedis Apoſtolicæ auctoritate vna cum ſuperioribus eorundem monaſteriorũ clauſuram, vt præmittitur, quam primũ poterint ſeruari procurent, cõtradictores &c.* hæc ibi.

Ex quibus nota quod mortiſere peccant epi, & alii ſuperiores eorum non publicantes hanc extrauagantem vbi præcipiuntur publicare, quia tranſgrediuntur præceptum Papæ arg. cap. 2. de maior. & obed. & cap. Quod præcipitur 14. q. 1. præſertim quod hic fit in virtute ſanctæ obediẽtiæ, & cũ interminatione diuini iudicii, quæ verba ad peccatũ mortiferũ obligare

obligare, vna eſt omnium ſententia. Sequitur. *Ac vt hoc tam ſalutare decretum facilius obſeruetur, omnes principes ſeculares, & alios dominos & magiſtratus temporales, rogamus, requirimus, & obſecramus per viſcera miſericordiæ D. N. Ieſu Chriſti, eiſdem in remiſſionem peccatorum iniungentes quod in præmiſſis omnibus eiſdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & alijs monialium ſuperioribus aſſiſtentibus aſſiſtant ac ſuum fauorem, & auxilium præſtent, ac impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant.* hæc ibi.

Ex quibus nota, quod Principes non præcipiuntur ſed rogãtur tantum & ita non peccant mortaliter vi huius legis ob negligẽtiam faciendi hoc, quia exhortatio non importat præceptum §. fin. 4 diſt. & d. cap. Quod præcipitur 14. quæſt. 1. Dixi (vi huius legis) quia virtute aliarum peccare poſſent, vt ſi ſuum brachium ſeculare ordinate petitum, & inuocatum abſque iuſta excuſatione non præſtarent iuxta notata in cap. 1. De offic. ord. & cap. Omnes Principe, de maior. & obed. & cap. Duo, cap. Si Imperator. 96 diſt. vel ſi eorum omiſſio eſſet cauſa earum diſſolutionis arg. cap fin de iniur. Sequitur. *Præmiſſis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus etiam per Sedem Apoſtolicam approbatis &. & confirmatis, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis etiam in fundatione, & inſtitutione eiſdem monaſterijs vel domibus, & monialibus ſub quibuſcumque verborum formis, & clauſulis irritantibus, & alijs decretis quibuslibet cõceſſis confirmatis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam ſi pro ſufficienti illorum derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua non autem per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda aut aliqua exquiſita forma ad hoc ſeruãda foret, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum inſererẽtur pro ſufficienter expreſſis habentes quoad effectum validitatis noſtræ cõſtitutionis tantum derogamus, contrarijs quibuſcunque &c.* Hæc ibi. In quibus aduerte primo quod errore impreſſoris videtur verbum (præmiſſis) poſitum pro verbo (non obſtantibus) aut omiſſum verbum (non obſtantibus) ablatiui caſus poſt prædictũ verbum (præmiſſis) datiui caſus.

11. Quod ex hac ampliſſima derogatione contrariorum, facile colliges vehementem illam Pij. V. piiſſimi pietatem, & zelum ardẽtem in Deum & Sanctimonialium ſanctimoniam omnibus Chriſtianis maxime optandam, & procurandam.

SVMMARIVM.

Regularium circa exitum Extranag. Pij V. vt differant nu. 47.
Monialis nulla etiam prælata niſi tribus de cauſis exire poteſt nu. 47.
Cauſæ exeundi monaſterium Sanctimonialium, quot, & quæ, nu. 48.

Exhæredandi, & reuocandi donationem cauſæ expreſſæ ad ſimiles extenduntur num. 48.
Monialis ob quem morbum periculoſum exire poteſt nu 49.
Defenſio naturalis nemini tollenda nu. 49.
Ludouicus de Copones Cathaloniæ legatus, cum ſuis collegis laudatus nu. 50.
Monialis exeuntis, qui comites, vel recipientes excuſentur. nu 51.
Exitus regularis in quo maiore pœna quam homicidium punitur nu. 51.
Pœna nulla ipſo iure incurritur niſi id iure caueatur nu. 52.
Pœna maior interdum pro minori crimine imponitur nu. 52.
Monialium facultates exeundi omnes ampliſsimè reuocantur num. 53.
Monialis nulla extra monaſterium hodie manere poteſt etiam Authoritate Apoſt. niſi &c. num, 53.
Monialibus prouidendi nouus, & exquiſitus modus nu. 54.
Eleemoſyna largiendæ in incertas perſonas, & vſus, vt nouè monialibus applicata num. 54.
Delegatus Sedis Apoſt. fit a lege plerumque ipſe ordinarius num. 55
Conuerſæ fieri poſſunt etiam hodie, non obſtante extrauagante Circa, Pij. V. num. 56.
Monialium quantus debeat eſſe numerus ab ordinarijs ſtatuendum nu. 57.
Monialium clauſura in tribus nouè aucta nu. 57.
Monialium de clauſura extrauagantes an quolibet anno publicandæ nu. 58.
Monialium monaſteria nullus nec vlla ingredi debet niſi tria concurrant, & quid de infantibus, & fatuis. nu 59.
Licentia ingrediendi monialium monaſteria qua de cauſa, a quo, & quomodo dan da nu. 59. & 60.
Intellectus cap. 5. De Regularib. Concil. Trid. nu. 60.
Moniales alloquendi quæ frequentia, & qui acceſſus prohibeatur nu. 61.
Monialium monaſteria intrandi facultates omnes reuocatę, nec dantur nouæ, addita pœna graui in intrantes, comitantes, & admittentes nu 62.
Coniunctiones (ac) & (&) propriè diuerſa verba diuerſa ſignificantia copulant, ſed non hic nu. 62.
Coniunctiones, ſeu, &, ſiue, proprie diuerſa verba idem ſignificantia copulant num. 62.

47 Poſt præfatã vero Extrauag. Circa, idem Pius edidit alteram in qua præmiſſo pulcherrimo prooemio, ſtatuit in hæc verba *Decori* & infra. *Volumus, ſancimus, & ordinamus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarũ, aliarum ve monialium, etiã Carthuſienſ. Ciſtercien. Sancti Benedicti, & mendicantium, & quorumcumque aliorum ordinum etiam militiarum, ac ſtatuum, graduum, conditionum, dignitatum ac præeminentiarum exiſtentium, etiam a Regia, vel Illuſtri proſapia ortarũ de cętero etiam infirmitatis ſeu aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorum ve conſanguineorum viſitandorum*

ſitandorum, aliaue occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, quæ tamen infirmitas præter alios ordinum ſuperiores quibus cura monaſteriorum incumberet, etiā per Epiſcopum ſeu alium loci ordinarium etiam ſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, a monaſterijs prædictis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa niſi ad neceſſarium tēpus ſtare licere. Hæc ibi In quibus aduerte primo quod hæc extrauagans differt a præcedenti. Tū ꝙ illa prohibet egreſſum monialium a monaſterijs, & ingreſſum aliorum in ea. Tū quod clauſula derogatoria obſtantium illius principalius tollit facultates ingrediendi, hæc principalius facultates egrediendi. Tum quod illa ſolum excommunicat perſonas egredientes vel ingredientes, hæc autem excommunicat, & alijs grauiſſimis pœnis afficit egredientes, & comitantes, recipientes, & licentiam dantes. Tum quod illa declarat dubia quædam quæ ante illam inter doctos emerſerant circa prædictum cap. Periculoſo, & dictum Concil. hæc autem alia quædam quæ poſt illam ſuper illis emergebant.

Nota II. Quod communis Doctorum ſententia quæ habet in d. cap. Periculoſo, quod etiam Abbatiſſis, & alijs Prælatis prohibetur egreſſus arg. deſumpto ex §. Verum, illius cap. hic apertiſſime approbatur.

Nota III. Quod illa concluſio declaratur hic, vt prælatæ non poſſint exire pluſquam moniales etiam cauſa viſitandi filiationes ſui monaſterij, etiam ſi ſint ordinis militarium, & ex Regia proſapia ortæ, etiam cauſa infirmitatis etiam viſitandi parentes, nec ex ulla alia cauſa præter tres ſcilicet, magni incendij, infirmitatis lepræ aut epidimiæ.

Nota IIII. Quod licet prædictum c. Periculoſo, ob ſolam vnam cauſam ſcilicet infirmitatis periculoſæ vel ſcandaloſæ, permittat egreſſum, tñ in hac Extrauag Pius V. permittit egredi ob tres videlicet incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidimiæ, quamuis hæ duæ poſtremæ videntur contineri ſub illa vna cap. Periculoſo, quæ eſt infirmitatis peri-
48 culoſæ vel ſcandaloſæ, talis enim eſt vtraq; iſtarum, & ita permiſſio egreſſus facta per d. cap. Periculoſo, ob vnam ſolam cauſam prædictam, extenditur etiam ad aliam magni incendij, quod facit ad quæſtionem grauiter coram prædicto Pio V. propoſitam. An hæ quoque tres exceptiones huius Extrauag eiuſdem debeant extendi ad ſimiles, ſunt enim qui dixerunt non poſſe, nos autem antea contra reſponderamus, interrogati de moniali electa in Abbatiſſam alterius monaſterij quod poterat exire, & adire illud vt ei præeſſet, & licitum fuiſſe dixeramus exitum quarundam ob timorem belli ab hæreticis in Gallia prope Narbonam geſti. Pro hac parte facit primo hæc extrauagans, quæ caſum vnicum exceptum in d. cap. Periculoſo, extendit ad tres vel ſaltem ad duos, vt dictum eſt.

II. Facit cap. 5. Concil. Trid quatenus ſignificat poſſe illas exire quælibet de cauſa probata ab Epiſcopo pro legitima.

III. Quod quamuis ſolum exprimuntur 14. cauſæ ob quas filij exhæredari poſſint. Auth. Non licet C. de lib.præte. per quã,& Auth.vt cum, de Appellat. cog. §. Aliud quoque capitulum, vnde illa ſumitur, id ait etiam gloſ. celebris in cap. Quintauallis, de iureiur. Opinio tamen Guiliel. recept. in d. Auth. Non licet, habet poſſe illos, ob alias ſimiles cauſas exhæredari.

IIII. Quod quamuis ob ſolas quinque cauſas poſſe donationem reuocari habet l. fin. C de reuoc. donat. gloſ. tamen cõmuniter recepta ibid. habet etiam ob alias ſimiles poſſe reuocari, vt latius refert Felyn. in cap. Paſtoralis, de Reſcript. a nu. 1.& Ripa in repet. d. l. fin. C. de reuoc. donat. a num. 137. & alij alibi.

49 V. Quod etiam Carthuſiani quorum clauſura omniũ ſtrictiſſima eſt, poſſunt exire ob bellum ingruens,& ob electionem in Prioré alterius monaſterij, vt ſupra dictum eſt.

Quæſtionis tamen quotidianæ eſt, An prædictæ exceptiones extendantur ad quemlibet morbum etiam non contagioſum, de quo medici docti & pij iudicant aliquam morituram niſi exeat monaſterium in aliquem locum illi tali morbo infectæ ſalubriorem, & ſi exeat non? & videntur extẽdendæ. Tum quia credendum videtur Pio Pontifici fuiſſe mentem adeo piam, vt talis ægrotæ miſereretur. Tum quia defenſio naturalis nemini eſt tollenda Clem. Paſtoralis §. Cæterum de re iud. & facultas defendendi vitam eſt naturalis l. vt vim ff. de iuſt. & iure. Tum quod S. D. N. Greg. xiij. Sanctimonialibus cuiuſdam Illuſtris Monaſterij per quoddam breue, in hæc verba indulſit. *Vobis, & veſtrum cuilibet, vt de vtriuſque medici conſilio, ac habita prius a ſuperiore veſtro licẽtia, quotieſcumq; ingruerit periculoſa infirmitas, pro illa curanda abſque conſcientiæ ſcrupulo, vel alicuius pœnæ incurſu monaſterium prædictum exire, & ad domos parentum, ſeu conſanguineorum veſtrorum accedere, & ibi per congruum tempus prædicta ex cauſa dumtaxat manere, & deinde ad illud redire liberè, & licitè valeatis, licẽtiam & facultatem concedimus per præſentes Non obſtan literis Pij prædeceſſoris, ac alijs prædictis &c.* Hæc ibi Cuius breuis copiam tradidit nobis

50 Ludouicus de Copones, genere, ingenio viuido, iudicio acerrimo, ac liberrimo, egregia eruditione, omnigenaque virtute apud S. Sedem Apoſtolicam cum alijs duobus ei quam ſimillimis, multiſque nominibus clariſſimis, Principatus Cathaloniæ legatus Illuſtriſſimus. Tum quod non deerunt qui putent prædictum Concil. Trid. temperaſſe aliquantum rigorem prædicti cap. Periculoſo, & deſiderent prædictas extrauagantes Pii V. ad illam mediocritatem reduci, quorum deſiderium an iuſtum fuerit. S. D. N. æquitatis, & mediocritatis obſeruantiſſimi iudicij fuerit definire. Sequitur in d. Extrauag. *Aliter autem quàm vt præfertur egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, nec non comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſeculares vel eccleſiaſticas vel*

conſangui-

conſanguineas, vel excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, a quo præterquam a Rom. Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeāt, & inſuper tam egreſſas quā præſidentes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus per eas & eos tunc obtentis priuamus, & illas, & illos ad obtenta, & alia in poſterum obtinenda inhabiles &c. Hæc ibi.

51 In quibus nota primo terribilem clauſulam qua excommunicatione Papæ reſeruata ipſo iure excommunicantur, non ſolum moniales exeuntes in alijs caſibus quàm in duobus vel tribus contentis in princip. huius Extrauag. & eis ſimilibus ſecundum prædicta, ſed etiam facientes eis licētiam exeundi, imò, & perſonæ omnes comitantes, & recipientes etiam conſanguineas ſiue laicæ ſiue Eccleſiaſticæ, quod tamen non videtur includere illas quæ in extrema vel grandi neceſſitate id facerēt: ſi qua enim perſona cognata, amica, vel etiam extranea, reciperet vel comitaretur monialem egreſſam a monaſterio, & aliquot miliaribus progreſſam noctu vel diu in loco deſerto cum periculo amittēdi vitam vel famam ne id iacturæ incurreret, & reditum conſuleret, non incurreret, mea ſententia, huiuſmodi cenſuram, etiam ſi ea nollet redire argum. cap. Paſce. 86. diſt. & cap. Sicut de conſec. diſt. 4. & cap. Quod non licet, neceſſitas facit licitum, de reg. iur, quod alicui poſt hanc conſtitutionem contigiſſe ſubaudiui, quamuis non auderem excludere illos etiam cognatos qui ſine alia neceſſitate quàm vitandi opprobrium crudelitatis vel ruſticitatis, aut amicitiam vel nomen cognationis id facerent.

II. Nota quod maiori pœna latæ ſententiæ punitur exitus monialium a monaſterijs, quam homicidium, adulterium & ſtuprum ipſarum, homicida enim non excōmunicatur ipſo iure, neq; priuatur ipſo iure beneficio iam habito, licet fiat inhabilis ad habendum iuxta Innoc. receptiſſimum in cap. Cum noſtris, de conceſſ. præbend. per cap. Clericis ne Cler. vel monach. vbi etiam Pan. cum communi & Felyn. in cap. Inquiſitionis de Accus. cui reputato ſingulari addit Corſett. in ſingul. verb. ſententia, cap. Ex literis de exceſs. prælat. Ob exitum autem prædictum & illa quæ exit & quæ vel qui dat licentiam incurrunt excommunicationem non qualem qualem, ſed Papæ reſeruatam, & priuantur ipſo iure dignitatibus, officijs
52 & adminiſtrationibus obtentis, & fiunt inhabiles, ad obtinenda: per adulteria vero & ſtupra non excommunicantur nec priuantur ipſo iure obtentis nec fiunt inhabiles ad obtinēda, niſi aliquid aliud acceſſerit, quia id iure non cauetur, & nulla pœna ipſo iure incurritur niſi quum id iure cauetur iuxta gloſ. celeb. in c. fin. de iure patr. & ita contra hanc partem huius Extrauag. facit illud Deut. 16. ſecundum menſuram delicti, debet eſſe plagarum modus, & c. Non afferamus 24 q 1. cum conſtet prædicta delicta, eſſe longe maiora prædicto exitu. Sed reſpōderi pōt aliquando minora peccata magis debere puniri, iuxta §. fin. l. Aut facta ff. de pœn. qui ſic habet.

Nonnun-

Nonnunquam euenit, vt aliquorum maleficiorum ſupplicia exacerbentur, quoties nimirum multis perſonis graſſantibus exemplo opus ſit. Sequitur in contextu. *Necnon licentias & facultates, ſeu indulta, & priuilegia exeundi a monaſterijs, & extra illa ſtandi a nobis ſeu alio Rom. Pont præceſſore noſtro, ac Sedis Apoſtolicæ nuntijs, & legatis etiam de latere, ac maiore pœnitentiario, aut ordinum prædictorum ſuperioribus alijsuè perſonis ſub quibuscũq; tenoribus & formis, ac cum quibusuis reſtitutiuis, præſeruatiuis, mentis atteſtatiuis, etiam nouam gratiam, & dat. concedentibus, aliisq; efficacioribus & efficaciſſimis, ac inſolitis clauſulis, irritantibusq; & alijs decretis in genere. vel in ſpecie, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia deq; Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum principum, necnon S. R. E Cardinalium intuitu, & contemplatione ac inſtantia, vel alias quomodolibet conceſſa (quæ prorſus abolemus) ac literas deſuper confectas & impoſterum concedendas ac conficiendas nullas, & inualidas nulliusq; roboris, ac momenti fore, nec illas habentibus & habituris ſuffragari poſſe, & ita per quoscunq; Iudices &c. irritum quoq; &c.* Hæc ibi, In quibus nota primo ampliſſimã reuocationem facultatum exeundi a monaſteriis & ſtandi extra ea etiam conceſſarũ intuitu Imperatorum & Regum, Cardinalium & quorumcunq; aliorum quod raro fieri ſolet, tanta erat pientiſſimi Pontificis Pij V. in caſtitatem, pudicitiam, & decorem ſponſarum Chriſti pietas, & zelus.

Nota II. quod licet ante hanc conſtitutionem vtcumque dubitari poterat, an facultates conceſſæ aliquibus monialibus manendi extra monaſteria in locis aliquibus honeſtis ante Concil. Trid. cenſerentur reuocatæ per illud, & per extrauag. Circa, eiuſdem Pij. V. per hanc tamen clare decernitur pars affirmatiua, ſcilicet quòd ſunt omnino reuocatæ.

Nota III. Ex hoc ſequi ea quæ ſcripſimus in cap. Non dicatis 12. q. 1. de moniali viuente extra monaſterium virtute indulti papalis, ſolùm eſſe intelligenda in monialibus quibus poſt hanc extrauag conceſſæ vel renouatæ fuerunt vel cõcedentur ſimiles facultates cum derogatione ad eorum valorem neceſſaria, & non in alijs, niſi eis (quales paucas reperias) quæ faciunt profeſſionem extra monaſterium cum pacto de manendo in ſua domo non viuendo in congregatione ex aliqua rationabili cauſa, vt contigit in caſu cap. Inſinuante, qui Cler. vel vouentes, vt ſupra in extrauag. Circa, tetigimus, ponderando illius contextum quoad hanc limitationem, & latius tetigimus in d cap. Non dicatis, ſequitur in contextu.

Mandãtes vniuerſis, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorũ ordinarijs in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ quatenus per ſe vel alium ſeu alios, præſentes literas in Ciuitatibus, & diœceſibus proprijs quolibet anno publicent omniaq; in illis contenta nec non prædictum decretum ipſius Concilij quod incipit Bonifacij viij. diligenter & inuiolabiliter ſub cenſuris eccleſiaſticis, alijsque prædictis pœnis, & in eodem decreto conten-

contentis obſeruent, & obſeruari faciant & procurent, contradictores &c. non
obſtan. &c. Hæc ibi. In quibus nota Epiſcopos & alios ſuperiores te-
neri ad publicandam hanc Extrauag. in locis in ea expreſſis, ſub pœna pec
cati mortiferi, non ſemel tantum, ſed quotannis per dicta ſupra ſub fin.
Extrauag. Circa. Quod videri poteſt limitari per Extrauag. Gregorij XIII.
54 per quam ſtatuitur modus prouidendi neceſſitatibus tertiariarum, & om
nium aliarum monialium, quę præfert vt prædiximus idem Sanctiſſimus
modo prouidendi a Pio V. inducto cuius ſequitur tenor. Deo ſacris vir-
ginibus, quæ contemptis illecebris ſeculi, diuinis ſe obſequijs manciparunt, æquiſ-
ſimum eſt præcipua quadam a nobis ac ſingulari ſollicitudine prouideri, tū vt ab
eis omnia quæ ſanctum ipſarum propoſitum impedire poſſent remoueantur, tum
etiam vt eis in cultu Dei caſtè ac religioſe permanentibus, quæ ad victum neceſ-
ſaria ſunt, ſubminiſtrentur. Et quidem poſt ſacri Concilij Trid. decretum, quo con
ſtitutio fel. rec. Bonifacij Papæ viij, prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Periculoſo,
renouatur. Prohibens ne aut ipſis monialibus ex monaſterijs ſuis egredi aut vlli
cuiuscumque ſexus, aut ordinis perſonæ ad eas ingredi liceat, & præterea vni-
uerſis Epiſcopis præcipitur vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis, in alijs vero
Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata diligenter
reſtitui, vbi vero inuiolata cōſeruari maxime procurent Piæ memoriæ Pius Pa
pa V. etiam prædeceſſor noſter victui quoque, & neceſſitatibus ipſarum proſpice
re cupiens, cum ſuperiora illa approbaſſet, atque innouaſſet, eademque omnia
etiam in monialibus quarumcumque militiarum etiam Hieroſolymitanæ, omni-
busque alijs tacite vel expreſſe religionem profeſſis, quocumque nomine cenſe-
rentur locum habere decreuiſſet; ne illæ quicquā detrimenti in neceſſitatibus ſuis
hac occaſione paterentur præcepit locorum ordinarijs, & ſuperioribus earum,
vt fidelium eleemoſynas per conuerſas, non profeſſas, vel profeſſas quidem, ſed
ætatis ſaltem quadraginta annorum, & iampridem conuerſas quæ in domibus cō
tiguis, extra tamen monaſterium degerent, colligendas curarent; ita tamen vt
prædictæ conuerſæ neque clauſuram aliarum monialium niſi in caſibus permiſſis
ingrederentur, nec ex illis ipſis habitationibus ſuis ad tales eleemoſynas colligen
das ſine permiſſu ordinariorum aut ſuperiorum ſuorum exire poſſent. Quod ſi
nec hoc quidem ſufficere videretur, idem Pius prædeceſſor mandauit ipſis ordina
rijs, & ſuperioribus, vt negotium darent aliquibus perſonis pijs tales eleemoſy
nas colligendi, aliaque arbitratu ſuo proſpicerent, quæ ad ſubleuandam monia-
lium inopiam expedire iudicarent. Cum autem ſicut accepimus multæ monia-
les etiam quæ Tertiariæ vocantur ſub ſolemni religionis voto perpetuaque clau
ſura degentes, alięque talibus literis comprahenſæ, & in ipſa clauſura permanen
tes, multis præterea ad ſe ſuſtentandas neceſſarijs egeant, neque vſque ad hoc
tempus vllo ſufficienti remedio earum neceſſitatibus ſubuentum ſit; Quin etiam
aliæ Tertiarię citra vllum ſolemne hucuſque votum viuant, quæ ad ſuas ſuorum
ue domos neutiquam rediture eſſent, ſed ſub ſolemni religionis voto, & clauſura
prædictis permanerent, ſi earum congruæ ſuſtentationi prouideretur. Nos qui
illas

illas neceſſarijs rebus deſtitui nolumus, certioresq; facti ſumus, in multis ciuitatibus; oppidis, villis, aut alijs locis tam in eccleſijs & monaſterijs, quam hoſpitalibus, collegijs, Confraternitatibus, & alijs locis, etiam quæ a priuatis hominibus tum eccleſiaſticis tum laicis multas ac diuerſas eleemoſynas CHRISTI *pauperibus erogari, conſiderantes in eiuſmodi perſonas vel in primis exercendam eſſe charitatem, quę voluntaria paupertate ſuſcepta ab omni hominum commercio ſegregata Deo ſeruiunt, & aſſiduis precibus iram ipſius ob peccata conceptam a Chriſtiano populo deprecantur; illud quoque cogitantes, ſi eis ad tales eleemoſynas petendas ad loca prædicta conferre ſe liceret, vix fore, vt prædicta monaſteria, eccleſiæ, loca, ac perſonę eis ſingulis non tantũ ſaltem tribuerent quantum ſingulis alijs pauperibus, eodem concurrentibus ſolent, vniuerſo illi Deo deuotarum mulierum generi opportunæ ac ſufficientis ſubuentionis auxilio prouidere cupientes, de nobis attributæ poteſtatis plenitudine ſtatuimus, et ordinamus vt omnes & quicumque Patriarchæ, primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi & alij eccleſiarum prælati, necnon Abbates, Priores, Præpoſiti & alij eccleſias Patriarchales, Primatiales, Metropolitanas, Cathedrales. & alias eccleſias, necnon monaſteria, prioratus, Præpoſituras, Canonicatus, præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, officia, cæteraq; beneficia eccleſiaſtica cum cura & ſine cura ſecularia & S. Benedicti, S. Auguſtini, Ciſtercien. Cluniacen. Præmonſtraten. Carthuſien. Camaldulen. S. Baſilij Caſſinen. alias S. Iuſtinæ, montis oliueti, Sancti Saluatoris, ac Lateranen. & Cruciferorum ſeu fratrum S. Hieronymi, necnon prædicatorum, Minorum, Minimorum, & Carmelitarum, Eremitarum eiusdem, S. Auguſtini, ſeruorum B. Mariæ, Sanctæ Claræ, & quorumcumque aliorum tam virorum, quam mulierum, etiam mendicantium ordinum, & congregationum & militiarum regularia, etiam de iure patronatus laicorum etiam nobilium Ducum, Regum, & aliorum Principum exiſtentia, in titulum, commendã, adminiſtrationem, & alias quomodocumq; obtinentes, necnon Rectores, Gubernatores, Confratres, Adminiſtratores, cæteriq; omnes qui ratione illorum necnon capitulorum, Conuentuum, menſarum, Hoſpitalium etiam laicorum, & per laicos adminiſtrari ſolitorum Chriſtifidelium, confraternitatum, ſcholarum, collegiorũ, ac aliorum piorum locorum, quocumque nomine nuncupatorum & in quibuſuis mundi partibus conſiſtentium, quæ ſingulis annis, menſibus, hebdomadis, vel diebus ex eccleſiarum, monaſteriorum, Prioratuum, officiorum, dignitatum, & beneficiorum, ac congregationum, Hoſpitalium, confraternitatũ ſcholarum, collegiorum, & aliorũ locorum prædictorum fructibus, reditibus, et prouentibus pauperibus* CHRISTI *aliquas eleemoſynas, in pane, frumento, farina, vino, edulijs, pecunia ſeu alijs ad victum uel veſtitum pertinentibus, etiam ad ſupplicationem & preces & per cedulas, & bolettina, aut alias diſtribuere aut elargiri ab immemorabili tempore conſueuerunt aut alio quocũq; iure tenentur, ex dictis fructibus, reditibus & prouentibus, & quoad Hoſpitalia prædicta ex ijs quæ ſeruata in illis actuali hoſpitalitate ſuperſunt ſeu ſupererint, necnon quæcumq; perſonæ particulares etiam laycæ, vel vniuerſitates etiam laicorum quæ teſtamento, vltima voluntate*

luntate

luntate, vel alia diſpoſitione etiam inter viuos aliquas tales eleemoſynas facere tenentur dimidiam partem omnium, & quarumcumq; eleemoſynarum, & largitionum huiuſmodi quocumq; nomine nuncupatarum, quocumq; tempore, & modo diſtribui ſolitarum, etiamſi ſpeciali nota digna, & ſecundum pias defunctorum, aut aliorum voluntates ſub certa forma ab eis in teſtamento, vel alia quacunq; diſpoſitione diſtribuendæ ſint, dummodo non in certas perſonas, nec ad certos vſus pios alios quàm victus & alimenta pauperum diſtribuantur quibuslibet præfatarum monialium, etiam tertiariarum ſub ſolemni religionis voto, & perpetua clauſura de cætero viuentibus, & in terris & locis quorum pauperibus huiuſmodi eleemoſynæ diſtribuuntur conſiſtentibus verè, realiter, & cum effectu & abſq; vlla eleemoſynarum, & largitionum huiuſmodi petitione, exactione & conquiſitione, aut alia deſuper a nobis expectata iuſſione, ac mentis noſtræ declaratione, ac quibuſuis mora, ſubterfugio, ac exceptione ceſſantibus, & eiectis dare atq; diſtribuere omnino teneantur quam dimidiam partem nos illis applicamus. hæc ibi Ex quibus collige primo quod per ea in ſumma iubetur vt dimidiũ omnium eleemoſynarum a quibuſcumque in quacunque mundi parte, quacumq; lege, diſpoſitione, vel obligatione faciendarum pauperibus incertis ad incertum vſum ſpecialem præterquam victus, & alimenti diſtribui monaſterijs monialium Tertiariarum vel aliarum neceſſitate preſſis, in terris & locis in quibus illæ faciendæ ſunt conſiſtentibus, abſque alia particulari iuſſione Papæ vel alterius, & abſque vlla petitione illarum vel quorumlibet aliorum.

II. Quod pro iuſtificatione, & cõmendatione huius noui, magni, & vniuerſalis præcepti vltra cauſas in eo tactas facit quod in multis Cruciatæ bullis vidimus huiuſmodi eleemoſynas ferè omnes illi operi ſancto applicari, licet nouiſſima ſed iuſtiſſima res videatur applicatio dimidij omnium fructuum omnium hoſpitalium deducta parte hoſpitalitatis actui neceſſaria, reſiduorum. Sequitur in litera. *Vt autem præmiſſa omnia cum charitate, & pietate procedant, & efficaciter ſuum effectum ſortiantur vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum ordinarijs per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt quiſq; per ſe, vel alium ſeu alios ad præſentium executionem in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus procedẽs, ab eccleſijs monaſterijs, hoſpitalibus, confraternitatibus, ſcholis, collegijs, locis & eccleſiis ac laicis perſonis prædictis, etiam quomodolibet exemptis, dimidium eleemoſynarũ huiuſmodi exigant, ac pro portione vt ordinarijs ipſis locorum æquum eſſe videbitur ſingulis pauperum monialium, etiam Tertiariarum monaſterijs huiuſmodi ſuarum ciuitatum, & diœceſum etiam ſi alijs ſuperioribus ſubiectæ ſint cum effectu diſtribuant.* hæc ibi. Per quæ fit nouum & grande mandatum omnibus ordinarijs, & nouum imponitur onus, quo vtinam adeo alacriter ſe exonerent, ac ſanctè imponitur. Sequitur. *Nos enim eiſdem locorum ordinarijs etiam tanquam Apoſtolicæ ſedis legatis; ac cuilibet illorum tam per ſe quam alium vel alios præmiſſa faciendi, ac etiam contradictores quoſlibet, & re*

Hh bellis-

belles per pœnas pecuniarias eorundem ordinariorum, & cuiuslibet illorum arbitrio infligendas & applicandas ac in ſubſidium ſententias, cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas aliaq; opportuna iuris & facti remedia quacumq; appellatione poſtpoſita reſpectiuè compeſcendi, auxiliumq; brachij ſecularis inuocandi, aliaq; in præmiſſis, & circa ea neceſſaria, & opportuna faciendi, gerendi, mandandi, & exequendi plenam, & liberam facultatem, & authoritatem, concedimus & impartimur. hæc ibi. Quæ continent nouum caſum in quo ordinarius eſt delegatus ſed. Apoſt vt in cap. Ad abolendam, §. fin. de hæret. & compluribus alijs locis iuris communis & præſertim Concil. Trid. & in Extrauag. præfatis Circa, & Decori, Sequitur. *Inſuper quia valde rationi conſonum eſt, vt etiam ij qui ipſis monialibus etiam Tertiarijs indigentibus præfatis conſanguinitate aliqua ſunt coniuncti, aliquod in præmiſſis ſubſidium conferant, cum ratio ſanguinis & debitum charitatis, & honeſtatis id expoſtulet, ſingulis locorum ordinarijs committimus, vt omni eos officio & diligentia monere, eiſq; perſuadere ſtudeant, parentes vero, ac alios ad quos illas, ſi in ſeculo permanſiſſent dotare pertinebat, vel ad quos bona & ſucceſſiones deuenerunt, & qui ſi eas nuptui tradidiſſent, multo amplius quàm ingredientibus monaſterium dediſſent, vel qui ſi eas nunc domi retinerent, vel ſi ad illorum domos redirent, eas alere tenerentur, quibuſcumq; vijs ipſis beneuiſis inducant, vt monialibus etiam Tertiarijs prædictis iuxta eorum facultates charitatiuè ſubueniant, ſcituri id ſibi etiam ad animarum ſalutem plurimum profuturum.* hæc ibi. Quæ licet multum decentiæ & nonnihil iuſtitiæ contineant, nõ tamen nouum præceptum inducunt, nec per ea iubetur ordinarijs, vt cogant, quamuis parentes & fratres poſſent ad id cogere, ſi qua lege alia naturali, vel humana in id tenerentur, iuxta ea quæ leguntur, & notantur in l. Si quis a liberis, ff. de lib. agnoſc. & in cap. Cũ haberet, de eo qui dux. in matr. ſequitur.

Cæterum, quod attinet ad conuerſas profeſſas quas præfatus Pius V. prædeceſſor per præfatas literas ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorum ordinarijs iniungimus, vt quibus monaſterijs præfatarum monialium quotidianis laboribus computatis, ſupra dicta, vel alia qualibet ratione, de ſufficienti ſubuentione & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerint, eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cum alijs monialibus reducant, neq; a ſuis monaſterijs amplius exire permittant: Conuerſas vero, non profeſſas, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domũ remittant, neq; alias in futurũ, niſi profeſſionem ſuo tempore emiſſuras atq; ſub perpetua clauſura manſuras in monaſteria huiuſmodi recipi permittant. hæc ibi.

56 Ex quibus colligo quod Gregor. non tollit monaſterijs neceſſitate preſſis facultatem tenendi aliquas conuerſas extra illa in domibus contiguis durante neceſſitate, ſed tantum ea ſublata, & conſequenter nota ex hoc & ex §. Porro, præfatæ Extrauag. Circa, ſupra in primã parte huius relata, duo, Alterum, quod conuerſæ regulariter ad tantam clauſuram tenentur ad quantã moniales. Alterum, quod hoc fallit in illis quæ ad colligendas eleemo-

eleemoſynas deputantur, quæ tamen non debent exire ad eleemoſynas colligendas, niſi de licentia ordinarij, non tamen vetantur exire illas domos ad audienda & ſuſcipienda ſacra, vel alia neceſſaria, & ne quis putet ingreſſum in illas domos contiguas ita eſſe vetitum alijs fœminis, vel etiã viris ac ingreſſum in monaſteria, conſideret illa quæ ſupra diximus in verbo (domibus) in principio d, Extrauag. Circa. ſequitur. *Quod autem idem Pius prædeceſſor ſtatuit, de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* hec ibi. Ex quibus colligo, quod iam non poſſunt recipi conuerſæ aliquæ in monaſterijs monialium, niſi tantum illæ quæ debent manere extra monaſterium in domibus contiguis cauſa quæſtus eleemoſynarum faciendi. Quod mihi primo aſpectu durum viſum fuit. Tum per verba illa proximè poſita in §. cæterum *Neque alias (ſcilicet conuerſas) in futurum niſi profeſſionem ſuo tempore emiſſuras, atque ſub perpetua clauſura manſuras in monaſteria huiuſmodi recipi permittant.* Quæ per illam exceptionem (niſi &c) ſignificant poſſe recipi in eis conuerſas, quæ velint profiteri & in perpetua clauſura ſicut aliæ moniales manere. Tum quod decere videbatur, vt quemadmodum in monaſterijs virorum quidam ſunt monachi vel fratres profitentes ad inſeruiendum choro & Capitulo, & alij conuerſi qui deputantur aliis miniſteriis temporariis & inferioribus, iuxta cap. Ex eo, § 1. de Elect. lib. 6. & alia multa, ne ob ea facienda, alii ab altiorum virtutum operibus auocentur: exemplo Apoſtolorum qui inſtituerunt Diaconos, ne ipſi relicto verbo Dei, miniſtrarent menſis, Act. 6 ita quoque in monaſteriis mulierum aliæ inſeruirent choro & Capitulo quæ dicuntur monachæ vel moniales, & aliæ miniſteriis inferioribus coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia miniſteria inferiora exercendi, quæ dicuntur Conuerſæ. Tum quod nil videtur obſtare clauſuræ ſeruandæ, quam præfati Pontifices Max. precipuè intendebant, receptio conuerſarum, modo illæ quoq; profiterentur & perpetuam clauſuram ſeruarent. Nec conſequenter apparebat cauſa reprobandi conſuetudinem pluſquam immemorialem habendi tales conuerſas. Tum quod multis religioſæ mentis pauperibus quæ defectu dotium, vel alio nõ poſſent fieri moniales ad chorum & Capitulum profeſſæ, occluduntur monaſteria in quibus ante d. Etrauag. Circa, poterant accipi & profiteri ad inferiora eademq; neceſſaria miniſteria. Ob quæ, & quia verba præfata S. D. N. Greg. XIII. in vtramq; partem poterant flecti eius ſanctitatem humiliter conſului, quæ reſpondit, mentem Pii V. fuiſſe illã quam verba exprimunt, ſcilicet ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur, ſuam vero non fuiſſe diſcedere a mente eius, ſed declarare illam non procedere in conuerſis neceſſariis ad quæſtum eleemoſynarum quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit. Quod vtinam tam grato animo ab

omnibus recipiatur, quàm ſancto & prudenti a præfatis pientiſſimis maximiſque Pontificibus ſtatuitur; ſequitur. *Eleemoſynarum vero præfatarum contributionem, & applicationem durare & valere decernimus, ac ſuos effectus ad plenum ſortiri debere, donec numerus monialium etiam tertiariarum huiuſmodi (quem per ipſos locorum ordinarios etiam in monaſterijs ab eorum cura, & regimine quomodocumq; exemptis cum illarum ſuperiorum interuentu ſtabiliri & ordinari, neq; ſupra illum numerum alias recipi poſſe etiam de conſenſu ſuperiorum ſuorum, volumus, & mandamus ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales & Tertiariæ ex proprys reditibus monaſteriorum ipſorum vel conſuetis eleemoſynis ſe commodè ſuſtentare queant, ſuper quo eorundem ordinariorum conſcientiam oneramus; ita tamen, vt decedentibus ſingulis ex tribus earundem monialium partibus, tertiæ quoq; earundem eleemoſynarum partis diſtributio, & ſic ſucceſſiuè in totum extinguatur, atq; in priſtinum ſtatum ſub*
57 *debitis, aut ſolitis oneribus reuertantur, & remaneant.* hæc ibi. Ex quibus nota primo præfatum præceptum de dando dimidio eleemoſynarum præfatis monaſteriis nõ eſſe perpetuũ ſed tẽporale, & merito, vt ceſſante cauſa ceſſet effectus, c Cũ ceſſante, de App. l. adigere, §. quamuis. ff. de iurepatr.

II. Nota etiam Greg XIII. hic inculcare præceptum Cõcilij Arelaten. Clem. III. Boniſac. VIII. Concil. Trident. & Extrauag. Circa, ſupra citat. de non accipiendis in monaſterijs pluribus quam de reditibus & conſuetis eleemoſynis abſq; inopia ſuſtentari poſſint, nouit enim prouidentiſſimus idemq; maximus Pontifex pro ſua maxima prudentia & experientia, nullum eſſe præſentius ad obſeruandam clauſuræ totiuſq; regulæ obſeruantiam remedium.

III. Nota auctarium quod illis adijcit, videlicet, quod ordinarij ſtatuant in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis cum ſuperioribus eorũ quantus numerus monialium in eis de ſuis reditibus & eleemoſynis conſuetis ſuſtentari valeat, & quod nulla vltra illum etiam de conſenſu ſuperiorum, recipi valeat, & quod ordinarij ſub pœna peccati mortalis ad id faciendum obligantur, per illa verba (ſuper quo eorundem ordinariorum conſcientiam oneramus) Sequitur. *Declaramus præterea nullis monialibus etiam tertiarijs licere habere oſtium, per quod ex monaſterio introiri poſſit in ipſarum monialium eccleſiam exteriorem, in quam ſecularibus ad miſſas & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum, neq; itidem licere monialibus etiam Tertiarijs egredi a ianua monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij, etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus vel ad rotam vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulſandum ipſam ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis præſatis patere ſoleant ſecularibus extra clauſuram cenſeri debent etiam quo tempore clauſa ſunt.* hæc ibi. In quibus nota tria per ſe patentia & noua, quæ & ſi iuſta & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror, dura, niſi ſecum reputent multorum hu-

ius

lius ſeculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam ſanctimonia lium ſanctimoniæ inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi, quod proœmia quatuor prædictarũ extrauagg. indicant, & clamant. Sequitur. *Inſuper quoſcunque dominos, & magiſtratus temporales in domino hortamur, monemus, & requirimus, vt ad omnem ipſorum ordinariorum, aut alicuius ipſorum petitionem vel ſimplicem requiſitionem illis in præmiſſis aſſiſtentes omnem opportunum fauorem, & auxilium preſtent, & exhibeãt. Ipſis denique Patriarchis. Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum ordinarijs præcipimus, & mandamus, vt has præſentes noſtras literas (quarum tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem vbiq; fidem in iudicio, & extra adhiberi debere volumus, quæ ipſis originalibus literis adhiberetur ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ) ſinguli in ſua ciuitate, & diœceſi publicent, ac publicari, eaſq; iuxta earum continentiam, & tenorem vna cum prædictis ac alijs prædictis Pij. V. & aliorum prædeceſſorum noſtrorum literis, & conſtitutionibus, & iuſſionibus pro integræ clauſuræ inſtauratione, cuſtodi, & firmitate editis inuiolabiliter obſeruent, & obſeruari faciant, Non obſtan. teſtatorum, & aliorum voluntatibus, ac fundationibus, & Bonifacij prædicti de vna, & Concilij generalis de duabus, non tamen tribus dietis, ac quibuſuis alijs Apoſtolicis, necnon in prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis ſpecialibus, vel generalibus conſtitutionibus, & ordinationibus ac quibuſuis, eccleſiarum, monaſteriorum, & illorum ordinum, Hoſpitalium, militiarum, Confraternitatum, collegiorum, & aliorum piorum locorum prædictorum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam inmemorabilibus, priuilegijs quoque indultis, exemptionibus, libertatibus gratijs, & literis Apoſtolicis eccleſiis monaſterijs, & ordinibus hoſpitalibus, Confraternitatibus, collegijs, & pijs locis, ac eorum ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsue efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliàs quomodolibet conceſſis, confirmatis, approbatis, & pluries innouatis; etiam ſi in eis caueatur expreſſè quod illis niſi ſub certa imbi expreſſa forma, aut aliàs derogari non poſſit. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi de illis eorumq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbũ non autẽ per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbũ inſererentur præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permãſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cõ*
58 *trarijs quibuſcumque.* Hæc ibi. De quibus quatenus continent exhortationem ad ſeculares, & præceptum ad Prælatos eccleſiaſticos idem eſt dicendum, quod dictum eſt in ſupradictis extrauagg. Addendum tamen quod hic non præcipitur, vt hæc quolibet anno ſemel publicetur, ſed ſolũ ꝙ publicetur, & in ea præcepta inuiolabiliter ſeruẽtur per quod ſuſpicor

viſum

viſum ſuiſſe S. D. N. duriuſculum præceptum præfatæ Extrauag. Decori, de ſemel quolibet anno eam publicando, vel certè obſeruationem inuiolabilem annuæ publicationi ſatis æquipollentem, ei ſubſtituiſſe, quod ipſius ſummi ſummo iudicio relinquo. Sequitur. *Aut ſi ſupradictis, &c. Nulli ergo hominum, &c.* Quæ ſunt communes clauſulæ.

59 XV. Quæritur quid dicendum de ingreſſu extraneorum in monaſteria virorum vel mulierum? Ad quod reſpondeo primo, quod omnium ingreſſus ad moniales vetatur in principio d. c. Periculoſo, in verſ. Nulliq; &c. ſupra tranſcript. & in d. c. 5. Concil. Trid. verſ. Nemini, &c. etiam ſupra tranſcripto. Ex quibus colligitur primo, quod vetatur etiam ingreſſus fœminarum & puerorum & puellarum, per illud vniuerſale (Nulli) in d. c. Periculoſo poſitum, & per illa verba cuiuſcunq; ætatis & ſexus in dicto Concil. addita. Quamuis arbitrer limitandum eſſe hoc, ne procedat in infantibus diſcretione adhuc carentibus, arg. l. 1. C de falſ. mon. & cap. omnis, de pœn. & remiſſ. & l. Illud, ff. de iniur. translatæ in cap. Illud, 15. quæſt. 1. in fatuis tamen puberibus non videtur idem dicendum, quippe qui licet non poſſint peccare, poſſunt tamen ad peccandum incitare, tumultum facere, turpiter iocari, & varia vana & damnoſa importare, & inde vera ſecreta, & mendacia ficta & monaſterio nocentia exportare.

II. Quod permittitur ingreſſus etiam virorum tribus concurrentibus ſcilicet quod perſona ſit honeſta, cauſa rationabilis, & licentia ſuperioris, quales ſolent eſſe ſecundum gloſ. in verb. Cauſa, medici, barbitonſores, ſartores, carpentarij & ſimiles. Quorum de numero eſſe directorem neceſſarium electionis faciendæ pridem reſpondimus, & in Manua. Confeſſar. cap. 27. nu. 124. ſcripſimus.

III. Quod cauſa non ſolum debet eſſe rationabilis, ſed etiam manifeſta propter copulatiuam (&) in d. verſ. Nulliq; poſitam, prout Dominic. communiter recept. ibi tenet, qui poſt Arch. & Ioan. And. probatus a Franco ait non ſufficere licentiam Abbatiſſæ, quia & illi imponitur clauſura, vt pa et in eod. cap. § Verum, & ideo requiri licentiam ſuperioris qui ad illam poteſt cogere, ſecundum Ioan. Monach. communiter recept. qui ſunt Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii ſuperiores ordinis per § Et quoniã, eiuſd. c.

IIII. Quod requiritur vt licentia ſit ſcripta, per præfatum verſ. Nemini.

60 V. Quod ille verſ. videtur ſignificare, quod ſufficit licentia Epiſcopi ſine licentia alius ſuperioris, & licentia ſuperioris ſine licentia Epiſcopi, quatenus habet diſiunctiuè requiri licentiam Epiſcopi vel ſuperioris, arg. l. Plerunq; ff. de iur. dot. & cap. In alternatiuis, de reg. iur. lib. 6. facit quod Epiſcopi habent poteſtatem includendi monachas non ſolum ſibi ſubiectas auctoritate ordinaria, ſed etiam exemptas auctoritate Apoſtolica vt habetur in d. §. Et quoniam, & d. c. 5. Concil, Trid. & Ioan. Mon. ab. Archid & ab aliis receptus tenet facultatem dandi licentiam pertinere ad habentes poteſtatem includendi eas, ſed verius videtur, nec ſufficere, nec

requiri licẽtiam Epiſcopi, quoad ſubiectas aliorum ordinum prælatis, ſed requiri & ſufficere licentiam ſuperiorum ſui ordinis. Tum quia licet præfatum Concil. videatur ſignificare quod Epiſcopi poſſunt includere omnes moniales etiam exemptas ſui epiſcopatus, tamen mens eius eſt illa quam præfatus §. Et quoniam, clarius exprimit, ſcilicet, quod Epiſcopi poſſunt & debent includere omnes moniales ſibi ſubiectas auctoritate ſua, & etiam exemptas ſanctæ ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectas, auctoritate illius, non tamen exemptas ab eis, & ſubditas alijs prælatis exẽptis aliorum ordinum, nam poteſtatem includendi huiuſmodi Abbatibus & ſuperioribus ſuis concedit ille §. Et quoniam, ſecundum quem intelligi debet præfatum cap. 5. Concil. Trid. Cum conſtitutio interpretans in dubio ſit intelligenda ſecundum interpretatam Auth. Hæc conſtitutio, §. Hæc igitur, col. 6. Quod videtur ſenſiſſe Pius in d. Extrauag. Decori. in ſimili, vt infra dicam. Itaq; præfatam licentiam dare monialibus ſubditis Epiſcopo, & exemptis ab eo, ac ſubiectis immediatè Papæ, pertinet ad Epiſcopum, dare vero alijs exemptis ab ordinario, ſed ſubditis alijs prælatis aliorum ordinum, pertinet ad earum ſuperiores.

II. Reſpondeo principaliter quod dubitari poterat, An præfatum Concilium quatenus requirit licentiam ſcriptam, intelligendum eſſet de licentia exeundi vel de licentia ingrediendi, uel de utraque? Contextus enim requirit ſcriptum in licentia ingrediendi. Ratio uero eadem uel maior uidetur ſuadere, ut requiratur in licentia egrediendi, quandoquidem grauior uidetur exitus monialis a monaſterio, quam ingreſſus perſonæ honeſtæ in illud. Quod dubium uidetur abſtuliſſe præfatus Pius V. in d. Extrauag. Decori, ſcripturam expreſſe requirens in exitu.

III. Quod dubitari etiam poterat. An concilium diſponens quod cauſa exeundi eſſet probanda per Epiſcopos, ſignificaret ſufficere & requiri approbationem Epiſcoporum etiam quoad exẽptas ab eis, & ſubiectas alijs ſuperioribus, ſed præfatus Pius V. in eadem Extrauag. declarat requiri approbationem Epiſcopi & ſuperiorum.

IIII. Quod dubitari etiam nunc poteſt, quomodo poſſit ſatis prouideri neceſſitatibus monialium monaſteriorum quæ longe ab Epiſcopo, & a ſuperioribus quorum licentia in ſcriptis eſt neceſſaria ſunt ſita, quoad medicos, chirurgos, latomos, carpentarios, & alios quorum repentina opera paſſim egent, & Abbatiſſa nequeat dare licentiam, & qui poteſt dare Epiſcopus uel ſuperior longe abſit ab eis? niſi dicamus eo caſu non requiri eam etiam non ſcriptam, ut in ſimili Thom. recept. in ſec. 2. quæſt. 147. artic. 4. non requirit diſpenſationem ſuperioris cum cauſa non ieiunandi eſt manifeſta, & non poteſt facile adiri ſuperior, præſertim ſi conſuetudo id habet, quod uidetur noſtro caſui poſſe aptari, uel niſi daretur Abbatiſſis uel confeſſarijs earum facultas generalis ſcripta, ut in ſimilibus caſibus poſſent dare licentiam ingrediendi.

V. Quod

61 V. Quod non ſolum ingreſſus virorum in monaſteria fœminarum eſt prohibitus, ſed etiam frequentia collocutionis cum illis, cap. Monaſteria, de vit. & honeſt. cler. quod ſic habet. *Monaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit: per Epiſcopum arceatur: & ſi non deſierit, ab officio, eccleſiaſtico reddatur immunis. Si laici, excommunicationi ſubdantur, & a cœtu fidelium fiant penitus alieni.* hæc ibi Et in d. cap. Periculoſo, innouato per Concil. Trid. & Pium, vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea. Quibus addo primo, quod gloſ. in d.cap. Monaſteria verb. frequentare, ait binam allocutionem facere frequentiã, & illi addit Pan. dictũ Hoſtien. quod uidetur æquius, cõmunẽ intelligentiam verbi frequentationis eſſe attendendam, nobis vero videtur id relinquendum arbitrio iudicis. Tum quia communis modus loquendi eſt attendendus, l. Labeo, ff. de Supel.leg. cap. Ex literis, de Sponſ. Tum quia iudicarem eum non eſſe frequenter allocutum monialem quoad hunc effectum qui duodecies tribus annis ſemel ſingulo quoq; trimeſtri allocutus eſſet, & contra, eum eſſe frequenter allocutum qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

II. Addo, quod non omnis frequentia damnatur ibi, ſed quæ fit ſine rationabili & manifeſta cauſa.

III. Eſſe edictum Romæ, ne quis vir vel fœmina nocte vel die loquatur vel ſcribat alicui monachæ vel prælatæ, vel zitellæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ quacunq; de cauſa ſine licentia Vicarij Papæ, vel Protectoris ordinis, ſub pœna 500. ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynam, vel opera ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam vel vicariam poterit alloqui.

IIII. Quod arbitror hoc ad alias prouincias non extendi. Tum quia factum eſt a vicario Papæ, licet de ſpeciali eius commiſſione. Tum quia requirit licentiam vicarij Papæ vel protectoris ordinis, quos Romæ tantum morari conſtat, proderit tamen eius notitia omnibus gentibus, quo ſit indicium eius quod res habet, nempe vrbem Romam Pio V. & Gregorio XIII. Pontif. Max. omnium orbis reformatiſſimam alijs prælucere & præluxiſſe.

V. Quod per illa verba frequentare & accedere ad monaſteria, non vetatur ſolus acceſſus cauſa audiendi diuina vel alia a collocutione & aſpectu actiuo & paſſiuo quod ſatis ſignificat præfatum edictum, quo vetatur tantum locutio & ſcriptio.

VI. Quod præfatum cap. Periculoſo, & Concilium non ſolum vetant frequentiam, ſed ſimpliciter omnem acceſſum: per quod videtur aucta prohibitio d. cap. Monaſteria.

62 VII. Quod nulli viri iure communi vetantur ingredi monaſteria virorum, ſed omnes fœminæ prohibentur ingredi clauſtra monaſteriorum regularium per extrauag. præfati Pij V. Regularium perſonarum editam

anno

anno 1566. cuius tenor eſt *Regularium.* & infra *Motu proprio, & ex certa ſcientia ac de Appoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, & ſingulas facultates licentias ingrediendi monaſteria ac domos Carthuſien. & aliorum quorumcumque regularium ordinum, etiam mendicantium mulieribus cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & quacumque dignitate ac præeminentia præditis etiam comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque fortioribus, & efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis ab Apopoſtolica ſede quomodocũque conceſſas, quarum tenores ac ſi de verbo ad uerbum præſentibus infererentur, haberi volumus pro expreſſis, tenore præſentium reuocamus, & caſſas, irritas, & inanes eſſe decernimus, diſtricte prohibentes mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendentibus ſub excõmunicationis latæ ſententiæ pęna, poſtquàm harũ literarum notitiam habuerint, a qua non poſſint, niſi a nobis, aut a* Romano *Pontifice, qui pro tempore fuerit abſolui, præterquàm in mortis articulo, ne dictas domos, & monaſteria ingredi audeant. Ipſis vero monaſteriorum & Conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & alijs præſidentibus quocumque nomine vocentur, & eorum monachis, Canonicis, & fratribus, ſiue mendicantibus ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſentia obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis a diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere admittereue præſumant. Non obſtan. &c.* hæc ibi.

In qua Extrauag. aduerte primo, quod coniunctiones illæ copulatiuæ (ac) & (&) poſitæ inter illa uerba (monaſteria) & (domos) non ſumuntur in ſignificatu proprio ſecundum quem ponuntur inter uerba diuerſa, ſignificantia diuerſa, iuxta gloſ. memorabilem in Rub. ff de iuris, & fact. ignor, & gloſ. cap. Querelam, de ſim. ſed accipiuntur improprie pro (ſeu) vel (ſiue) quæ ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificantia, iuxta Pan. recept. in cap. Inter cæteras, de Reſcript. tum per prædictam extrauag. Circa, ibi (monaſteria ſiue domos) vt ibi annotauimus, tum quod abſurdum eſſet, dicere per hanc extrauag. ab omnibus domibus Vrbanis, & Ruſticis, & uillis omnium monaſteriorum omnes fœminas arceri, & ita non dicendum c. Dudum 2. de præb. lib. 6. Tum quod ſæpe coniuncta pro diſiuncta, & contra ponitur l. ſæpe ff. de verbo. ſignificat.

Nota II. omnes omnium fœminarum facultates ingrediendi monaſteria virorum eſſe reuocatas. Cui addo, quod nullæ tales nunc dantur nec ſublatæ reſtituuntur. *III.* Nota quod ingredientes virtute illarũ excommunicantur ipſo iure Papali excommunicatione, & quod prælati, & religioſi eas introducentes, vel admittẽtes priuãtur officijs, habitis, & fiũt inhabiles ad habẽda, & ſuſpẽdũtur a diuinis ipſo facto quod conſequitur

fieri irregulares ſi ante abſolutionem ab illa celebrarint per c.1.de re iud. lib.6.& c.1.de ſent.excommuni.lib.6.

IIII. quod per prædictã extrauag.non prohibetur expreſſe ingreſſus fœminarum carentium facultatibus ingrediendi neque habentiũ illas ſi alia ratione quam uirtute prædictarum facultatum ingrediantur,ſed Pius V. ea de re conſultus,declarauit in omnibus eſſe illi locum: Pro quo facit, ꝙ magis videtur peccare illæ quæ ſine vlla tali facultate ingrediuntur,& magis admittentes illas quam prædicta facultate mũnitæ, & eas recipientes & ſecundum menſuram delicti,debet eſſe plagarum modus Deut. 16. & cap.Non afferamus 24.q.1.& id ſeruat Prætoriũ Pœnitentiariæ & de ſententia S.D.N.Gregorij xiii.

Nota V.credendum eſſe non incidiſſe in has pœnas qui vel quæ ignorantes hanc declarationem ſunt illam tranſgreſſi.Tum quia ignorantia intellectus veri iuris humani dubij excuſat a peccato ſaltẽ mortali ſecundũ Innoc.in c.Per tuas,citatũ in c.Nullam 18.q.2.n.32& quod adeo ius hoc erat dubium ante prædictam declarationem quod adegit ſacrum pœnitẽtiariæ prætorium inclinans in partem contrariam conſulere ſuper ea prædictum Pium V.

Nota VI. ponderanda eſſe illa verba(poſtquam harum notitiam habuerint,& ita dicendum quod ad incurrendam excommunicationem huius extrauag prærequiritur notitia illius & conſequenter quæ ignorantes ingreſſæ ſunt, vel ingredientur quales plæraſque omnes fuiſſe vel eſſe adhuc arbitror ſaltem quoad forum conſcientiæ non ſunt iudicandæ excõmunicatæ ob illa verba(poſtquam hanc notitiam habuerunt,

Nota VII.ponderandum eſſe illud verbum(præſumant)per quod videtur prælatos,& monachos admittentes mulieres ante notitiam huius legis vel poſt eam ſed ante notitiam declarationis prædictæ,vel poſt eam ſed per obliuionem illius aut incogitantiam,aut animi ſimplicitatem,non incurrere pœnas contra eos in ea impoſitas,quia lex imponens pœnam præſumenti facere aliquid non includit facientem per obliuionem,incogitantiam,vel ſimplicitatem ſine dolo,iuxta doctrinam ſing.Card. in Clem.1. q 38.de priuileg.communiter recept.& per nos caſui quotidiano applicatam in opp.8.repet.c.accepta de reſtitut.ſpol.

SVMMARIVM.

Regularis ad cuſtodiam vel pœnam in carcerem coniectus,vt peccat fugiendo numero 63.

Carcere cuſtoditus iuſte fugit,ſed non ad eum damnatus,num.63.

Fugere de carcere vi cuſtodibus illata,non licet,num.63.

Pœna quæ corporalis in foro conſcientiæ a damnato ſubeunda,num.63.

Irregularitatem qui contrahunt in carceres coniectos durè tractando num.64.

Pœna

Pœna iniuſta, vel iniuſte executa æquantur in hoc, nu.64.
Canonico vel Collegio Regulari an liceat habere domi vllam mulierem, etiam non ſuſpectam, nu.65.
Regulari Canonico quando liceat habere domum ſeparatam hoſpitibus ſuſcipiendis, nume.65.
Moniales an diſcipulas vel famulas ſeculares habere poſſint, num.66.
Chriſtus, legitur Apoſtolorum ſemel pedes lauiſſe, ſed non ſolitus eis in inferioribus miniſtrare, num.66.
Regularibus in eccleſiis clericos ſeculares ſtipendiarios eſſe poſſe, num.67.
Chriſtianæ perfectioni opitulari potius quam obſtare minorum miniſteria, nu.67.
Regularis penſionarius cui quęrit, num 68. & 69.
Penſio dupliciter conſtituitur regulari, num.68.
Penſio quæ beneficium, num.69.
Frater Thomas Manrricus laudatus, num.69.
Regulari penſionario vel habenti beneficium ſeculare quis ſuccedit, num.70.

XVI. quæritur. An regularis legitime ad carcerem perpetuum a ſuo ſu
63 periore damnatus & in eo incluſus poſſit abſque peccato fugere?

Et pro parte quidē affirmatiua facit primo quod nemo tenetur ad ſoluendam pœnam in foro conſcientiæ, iuxta gloſ. ſing. in cap. fraternitas. 12. q. 2.

II. quod quilibet tenetur eruere a morte proximum ſi poteſt, iuxta illud prouerb. 24. erue eos qui ducuntur ad mortem, ergo a fortiori ſeipſum.

III. quod defenſio naturalis nemini tolli poteſt, Clem. Paſtoralis §. Cæterum, de re iud. l. vt uim, ff. de iuſt. & iur.

IIII. quod Card. Caiet. probat in. 2. 2. q. 69. art. 4. in reſponſ. ad 1. quæſt. quod in carcerem etiam iuſtè coniectus, poteſt fugere, licet inde aliquid damni per accidens cuſtodibus euenturum ſit, modò eis non inferatur uis & in reſponſ. ad. 3. & 4. q. concludit poſſe fugere etiam rumpendo uincula, limando compedes, & effringendo carcerē, & in reſponſ. ad. 5. poſſe alios a vinculis liberos, modo non ſint cuſtodes, & publici iuſtitiæ officiarii ad iuuare còniectos in carceres ad fugiendum ēt præbendo inſtrumenta in id conuenientia.

V. quod idem Caiet. ubi ſupra in reſponſ. ad q 8. cōcludit quod damnatus uti fame occidatur poſſit & debeat iuſte comedere ſi alicunde miniſtretur cibus, & in reſponſ. ad. 9. poſſe licite ab aliis, exceptis iuſtitiæ officiatiis, cibum ei miniſtrari, licet ad id non teneantur, ergo regularis incluſus ēt iuſte in carcere perpetuo, poterit inde ſine peccato mortali fugere.

Pro parte uero negante facit primo quod regularis uirtute ſolemnis uoti obedientiæ tenetur obedire prælato ſecundum regulam & illi acceſſoria

præcipienti, c. Quorundam, cap. ſi religioſus de Elect. lib. 6 & qui prælatus iuſte damnat & præcipit regulari ſufferre talem carcerem ſecundum regulam vel eius acceſſoria præcipit.

II. quod licet nemo tenetur in foro conſcientiæ ad ſoluendam uel ſubeundam pœnam quæ excedit intereſſe antequam condemnetur iuxta prædictã gloſ. ſing. in cap. fraternitas. 12. q. 2. & notata per nos in Commentario eiuſdem cap. breui edendo, poſt condemnationem tamen tenetur ſecundum Thom. communiter recept. 2. 2. q. 62. art. 3. non ſolum quando condemnatur ad dandum, ſed etiam quando damnatur ad faciendum, ut uidetur ſentire ibi Caiet. andum ponit exempla de pœnis mortis, mutilationis, uerberis, carceris, exilii &c. Ad quas ait delinquentem non teneri, donec condemnetur per ſignificando teneri poſt condemnationem, & ita uterque ſentit teneri damnatum in foro conſcientiæ ad patiendam mortem, carcerem, & exilium, & conſequenter carcerem perpetuum.

III. facit. d. Clem. Paſtoralis adiuncta gloſ. in uerb. per uiolentiam quatenus habet quod iurans redire ad carcerem, tenetur redire ad illum, etiam ſi putet ſe morte iuſta damnatum iri, Imo & ſi iniuſta, ut tenet Caiet. relatus a nobis in Man. Confeſſ. cap. 12. n. 18. & tanta, imo maior eſt obligatio uoti quam iuramenti, ſecundum Thom. 2. 2. q. 29. art. 8. vt tradimus in d. Manual. cap. 12. n. 32.

IIII. quod Thom. in 2. 2. q. 69. art. 4. tenet reum iuſte condemnatum ad mortem, non poſse reſiſtere, & in reſpon. ad 4. teneri eum ad patiendum illam ſibi inflictam.

V. quod Caiet. ibid. in reſp. ad q. 2. concludit in hæc uerba. *Religioſi quia libertate ſui motus progreſsiui extra clauſtra ſe priuarunt, ſupponentes ſe per tria uota prælatis ſuis, quacunque ex cauſa a ſuis prælatis iuſte detineantur, non poſſunt, licite extra præfixos ſibi terminos fugiendo exire, cum nec exire poſſint non detenti clauſtrum ſine licentia prælati.*

Ad primum oppoſitorum reſpondetur concedendo quod non tenetur quis in foro conſcientiæ ad ſoluendam pœnam antequam condemnetur, ſed negando, quod poſt condemnationẽ non teneatur, ut ipſemet Thom. recept. in d. art. 3. concludit & nos loquimur de iam condemnato.

Ad II. concedendo teneri quem ſi poteſt ad eruendum proximũ a morte iniuſte inferenda, nos aũt loquimur de pœna carceris iuſte illata.

Ad III. concedendo quod defenſio iuſta nemini tollenda eſt, ſed negando quod fuga a carcere perpetuo iuſte ad illam damnati, ſit iuſta pluſquam defenſio damnati ad mortem reſiſtendo iudici damnationem exequenti, ut tradunt Doctores in d. l. vt uim, & Thom. in d. art. 4.

Ad IIII. concedendo quod miſſus cauſa, cuſtodiæ in carcerem ante condemnationem, iuſte poteſt ſine peccato fugere, quia ante illam non tenetur ſoluere pœnam, nos tamen loquimur de iam damnato ad pœnam carceris

ceris perpetui, quam tenetur ſubire, ut dictum eſt.

Ad V. concedendo quòd damnatus ad mortem famis, poteſt iuſtè, imò debet comedere ſi poteſt, quia licet poſsit iudex iuſte damnare quem ad illius generis mortem, non tamen poteſt damnare aliquem vt ſeipſum illo vel alio genere mortis occidat, & non comedere cum poſſit, eſt ſeipſũ occidere, vt recte Caiet. vbi ſup. annotauit, & probatur in cap. paſce 86. diſtin. & in l. Necare. ff. de lib. agn.

Ex quibus omnibus primò generaliter infertur, non ſolum quem teneri in foro conſcientiæ ad ſoluendam pœnam a iudice iuſte latam dandi pecuniam vel aliquid externorum bonorum, ſed etiam ad non reſiſtendum iudici vel executori eam infligenti, etiam ſi ſit pœna mortis, vel mutilationis, imò, etiam tenetur ad æquo animo patiendum illam.

II. Quod licet non teneatur in conſcientia, imò nec poſſit ſalua ea exequi huiuſmodi pœnam in ſe, quia nemini licet ſeipſum occidere vel mutilare d. c. ſed non licet, & c. non eſt 23. q. 5. quum ſatisfaciat æquo animo patiendo & non reſiſtendo, tenetur tamen ad executionem aliarum pœnarum quas iuſtè poteſt exequi ſi ad id expreſſe vel tacite fuerit condemnatus, & conſequenter ieiunare, orare, abſtinere ab aliquo genere cibi vel potus, infligere ſibi quam vocant diſciplinam impoſitam, ire ad inſulam, vel alium locum ſibi exilio deſtinatum, vel exire territorium & manere ibi & ſeruare carcerem perpetuum vel temporalem ſibi impoſitum, vel permanere in triremibus ſi ad eas fuerit iuſtè damnatus.

III. Iuſte me reſpondere potuiſſe ab hinc triennio cuidã ſacerdoti qui e longinquo ad vrbem venerat iuſte damnatus ad inſeruiendum perpetuo cuidam hoſpitali vnde huc venerat, teneri ad redeundum in illud niſi Papa vellet ſibi illam pœnã relaxare, quod tamen facere noluit, & ita regreſſus fuit ſpe diſpenſationis habẽdæ ab Ordinario, ſi ſeruitium eius aliquot annorum id mereretur, iuxta ea quæ leg. & not. in c. at ſi clerici. §. de adulterijs, de iudic.

IIII. Rectè quidem, licet illibenter me reſponſurum cuidam religioſo in cuius gratiam hanc quæſtionem diſputo, obligari eum coram Deo ſiue in conſcientia ad redeundum in carcerem perpetuum in quem iuſte dãnatus eſt, & ex quo huc aufugit, niſi Papa vel generalis eius aliquo iuſto remedio illi ſubuenerit, cuius tamen confeſſario reſpondi eum non eſſe excommunicatum eo ſolo quod ſine habitu ſui ordinis venit & incedit, quia per eandem ſententiam qua fuit damnatus ad carcerem perpetuum, fuit etiam denudatus habitu ordinis, & iuſſus indui & indutus ſeculari clericali, & ita non tenetur nec iuſte poteſt deferre illum, cum teneatur & pati pœnam illam denudationis habitus religioſi & delationis habitus ſecularis per prædicta.

V. Quod licet laicus & clericus ſæcularis licite fugere poſſint e carcere nulla violentia cuſtodibus facta, antequam eis ille pro pœna per ſenten

tiam ſtatuatur vt prædictum eſt, religioſus tamen a ſuo prælato in carcerẽ ſui monaſterij coniectus, non poteſt licite fugere ab eo etiam ante condẽnationem. Tum quia non poteſt exire iuſte a monaſterio ſine iuſta licentia vt dictum eſt ſup. eod. nume. Tum quia tenetur manere in ea parte monaſterij in qua eum prælatus iuſte præceperit manere arg. c. quorundam & c ſi religioſus de elect. lib 6.

VI. Compatiendum ſimul & iraſcendum eſſe multis religioſis uenientibus ad urbem refractis repagulis carcerum ſuorum monaſteriorum ſine licentia, & aliquot ſine ſui ordinis habitu, compatiendum quidem, quod tot mala & pericula, maris & terræ patiuntur in uia falſa ſpe maioris ſalutis animarum ſuarum: Iraſcendum autem, quod ſuæ profeſſionis obliti, retro aſpicientes & poſt miſſas manus ad aratrum retrocedere uolentes. infamiam inurunt, ſibi gentique ſuæ ac ordini ſuo non facile delebilem, contra exemplum Apoſt. 2. ad Corinth 8. ibi Prouidemus bona, non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, & contra c. non ſunt audiendi. 11. q. 3.

VII. quod non abs re ſæpe ſupra repetitum eſt (iuſte) quia ſecus eſt de pœna iniuſta, illa enim non eſt in foro conſcientiæ, ſubeunda, ut colligitur ex Innoc. ab omnibus recepto in c. Quia plerique de immun. eccl. per pulchram rationem quam reddit Tho. in d. q. 62. art. 3. niſi ad id ſcandalum aliquod magnum (quod ex non paritione ſequeretur) damnatum adigeret, ut ibidem Tho. adiunxit, & recte quidem, arg. c. cum ſcandalo nihil, de præſcript. & c. 18. Math. & c. 2. de no. oper. nunc.

VIII. quod idem uidetur dicendum cũ pœna eſt quidem iuſta, ſed executio iniuſta, ut cum quis iuſte damnatur ad carcerẽ perpetuum uel temporarium, ſed cuſtos carceris ſuo proprio motu, uel alterius iuſſu iniuſte illi ſubtrahit cibum, ueſtitum, uel ignem, uel locum neceſſarium ad uitæ ſuſtentationem ut qui nuper cuidam regulari ſolas quinas uncias panis cum aqua in dies ſingulos miniſtrabat, & qui alii media hyeme in loco frigidiſſimo ſolam tunicam permittebat nocte ac die ignem denegans, & qui in loco ſubterraneo humidiſſimo abſque ſtragulo humi dormire cogebat, & qui alia ſimilia parum religioſe & Chriſtianè & multum crudeliter faciunt, ex quibus probabiliter creditur mortem conſecuturam, qui, & conſulentes & mandantes eis non ſolum peccant mortaliter, & incidunt in irregularitatem ſi mors inde ſequatur, ſecundum doctr. Panor. communiter recept. in c. Cum non ab homine n. 31. de iudic. ſed etiam nomen cuiuſdam inclementiæ & crudelitatis ſibi faciunt iux. doctr. Tho. de clementia. 2. 2. q. 157. & de crudelitate. q. 159.

56 XVII. Mouetur quæſtio mota & deciſa in deciſione capellæ Toloſanæ 448. in hæc verba. An canonici eccleſiæ Tholoſanæ qui ſunt regulares ordinis S. Auguſtini, poſſint in eorum domibus infra ſepta eiuſdem eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas, omnique ſuſpitioue

caren-

carentes, quas matrs appellant, obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa ? & fuit concluſum quod non inſpecta regula B. Auguſtini, & iuris communi diſpoſitione. Cui addo primo quod Stephan. Aufrer. ibidem addit ei contrarium iure ſuſtineri poſſe per capitulum Volumus, iun ct. gloſ. 81. diſt. & ca. A nobis de Cohab. cler. & alia per quæ probat poſſe clericos ſeculares tenere intra ſuas domos cognatas collaterales vſque ad ſecundum gradum, & aſcendentes, & deſcendentes vſque ad quartũ: Imo & extraneas ſenes & non ſuſpectas, nec habentes ſecum ſuſpectas iuxta Panor. communiter recept. in cap. 1. decohab. cler. & mul. & quod idem videtur dicendum de canonicis regularibus habitantibus ſeorſim in domibus ſuis, vt videbantur habitare illi eccleſiæ Toloſanæ, de quibus loquitur deciſio prædicta.

II. addo, quod cõtra Aufrer. pro deciſione facit quòd longe arctius prohibetur regularibus conuerſatio mulierum, quam clericis ſecularibus, quia illis non ſolũ prohibetur cohabitatio, ſed etiã acceſſus earum ad eos; & compaternitas quæ in leuando contrahetur cum eis, c. Peruenit. 12. q. 2. quæ non prophibetur clericis, ſed pro concordia conſiderari poſſunt tres caſus, primus cũ toti uni collegio uel monaſterio ſeruit una mulier coqua uel infirmaria. 2. Cum intra clauſtra eccleſiæ uel monaſterii ſeruiunt ſingulæ ſingulis Canonicis in ſuis domunculis, uel cellulis quas habent intra clauſtrum diuiſas. 3. Cum ſingulæ ſeruiunt ſingulis in domibus quas habent extra clauſtra ad ſuſcipiẽdos ſuos peculiares hoſpites & dicendum quod in duobus prioribus habeat locum deciſi, in 3. uero, addito Aufrer. & non abs re, quia in duobus prioribus mulieres accedunt ad monaſterium, & intrant clauſtra ubi ſunt multi, quod prohibetur omnibus mulieribus ſine exceptione non ſuſpectarum, in d. c. Peruenit, & longe fortius, & grauiſſime nuper a Pio V. in extrauag. regularium ſupra eodem n. tranſcripta, & merito quidem, ob multa quæ in id adduci poſſent, & in his quod quæ non eſt uni ſuſpecta, eſt alteri talis, & quod quæ uni uidetur deformis, alteri faſcinante diabolo uidetur formoſa, iuxta illud: Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam, ſic eodem ſuadente, ſæpe cognata, & mater & filia uiſa eſt aliquando extranea, iuxt. c. 1. de Cohab. Cler. In 3. uero caſu, non accedit mulier ad monaſterium, neque intrat clauſtrum, ſed tantum accedit ad domum uſibus unius canonici deputatam, licet forte monaſterio contiguam, & ſatis eſt quod nullatenus ſit illi ſuſpecta. Exquibus ſequitur primo, non eſſe uituperandam conſuetudinem canonicorum regularium eccleſiæ. Pampilonenſis, & aliorũ monaſteriorũ non habentiũ diuerſoria cõmunia, ad excipiendos ſuos hoſpites deputata, conſuetudinẽ, inquã, habendi extra clauſtrũ ſingulas domos uel domũculas ad ſuos peculiares hoſpites uel peregrinos uel paupeces, aliquas honeſtas & nullatenus ipſis ſuſpectas, nec admittentes tales quæ eas mundent, cuſtodiant & hoſpitibus neceſſaria parent, & miniſtrẽt,

quod

quod piget non addidiſſe modo reformandi canonicos regulares Hiſpaniæ propoſito in Commentario d. c. Nullam quæſt. xi. n. 37.

II. ſequitur iure diſplicuiſſe mihi ante 40. annos in illa antiquiſſima, eademque Florentiſſima Salmāticæ Academia prælegenti, quod cuidam collegio canonicorum eccleſiæ uirgini matri ſacræ inſeruiret a culina & ſternendis lectis, & uerrendis cellulis, quædam fœmina licet uetula, quod experientia docuerat antea alibi nocuiſſe.

III. quod tam in illo collegio quam in aliis ſcholaſticorum regularium, imo & ſecularium quærendus & habendus ſit coquus & infirmarius, & non admittenda coqua nec infirmaria niſi magna neceſſitas id ſuaderet, arg. ſupra citatorum, & cap. legitur, cum multis aliis. 81. diſt. & cap. diffinimus cum aliquot aliis. 18. q. 2.

66 XVIII. proponitur quæſtio quam nudiuſtertius rogatus ſum, & iuſſus decidere a prædicto domino & legato Ludouico Copones multis nominibus, mihi ut dixi ſuſpiciendo, ſcilicet, An ſit tolerabilis ſtatus illorum monaſteriorum, vbi bona pars ſanctimonialium eſt gener nobili, & Illuſtriſſimo prognata, & a tempore immemoriali ſingulæ ſingulas conſueuerunt habere famulas, vel diſcipulas laicas, quæ inſeruiunt eis a miniſteriis uilioribus lauandi ueſtes, vittas, lances, patinas, mundandi, uerrendi, præparandi & faciendi alia neceſſaria, eo quod ipſæ moniales enutritæ, in murice & auro, uix ad prædicta efficienda ſe demittere poſſunt. Ad quā reſpondeo, pro utraque illius parte poſſe adduci fere omnia ea quæ adduximus in Comment. Cap. Nullam. 18. q. 2. in q. 7. a n. 25. & in q. 8. a n. 29. ſuper ſtatu canonicorum regularium habentium portiones priuilegiatas & famulos ſiue diſcipulos inſeruientes ſibi a miniſteriis vilioribus rerū neceſſariarū. II. quod quemadmodū diximus ibidē, illū fuiſſe iure ſuſtentabilē ante Concil. Trid. ita & lōge a fortiori eſſe de hoc dicendū.

III. quod ſicut de illo diximus ibi poſſe ſaltē diſputando defendi quod eſt licitus, etiam poſt Concil. Trid. ſubſiſtente iuſta cauſa & licentia ſuperiorum expreſſa uel tacita habendi miniſtros, ita etiam poſſe defendi harum ſtatum, ſi arbitremur prædictam monialium qualitatem cū antiqua conſuetudine & aliquot reſpectibus ibi tactis, & mox tangendis, eſſe iuſtā cauſam concedendi eis prædictas miniſtras, & tacite uel expreſſe accedat ei licentia ſuperiorum.

IIII. quod tenens hanc partē, poſſet reſpondere prædicto Concil. Trid. qua parte in cap. 1. de Regular. ſeſſ. 25. præcipit, ut omnes regulares tam uiri quam mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum uitam inſtituant, & componant: & qua in 5. ſtatuit quod nemini liceat ingredi intra ſepta monaſterii cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, uel ætatis fuerint ſine Epiſcopi uel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, Reſponderi, inquam, poteſt, quod illa procedunt quando nulla iuſta cauſa ſubeſt, non ſit ulla licentia ſuperioris, Quod uerò nos diximus, quando talis

cauſa

cauſa & licentia ſubſunt, quam dari poſſe a ſuperiore, palam ſignificat præ dictum c. 5.

V. quod, mea ſententia, non male faceret is cui reformandi eas poteſtas cum facultate. S. D. N. interpretandi, & prudenter temperandi prædictum Conciliũ eſſet, ſi eas eis permitteret ut in d. c. Nullam 18. q 2. n. 37. dixi bene facturum eiuſmodi reformatorem, ſi prædictis canonicis ſimiles diſcipulos permitteret, ea tamen lege, ne prædictæ diſcipulæ exirent pluſquam ſuæ magiſtræ, uel heræ ſiue dominæ, & aliunde quam de reditibus monaſteriorum eis prouideretur. Tum per allata in 3. prædictis quæſtionibus d. c. Nullam, Tum quod id nulli iuri naturali, uel diuino repugnat. Tum quod miſericordiæ opus eſt, alere eiuſmodi diſcipulas, quò ſanctè inſtitutæ, probatarum fœminarum ſeminarium eſſent, Tum quod maioris meriti eſſet, ut heræ altiorum uirtutum, altioribus operibus impenderent id temporis, quod humilioribus illis erant impenſuræ, Tum quod habere eiuſmodi diſcipulas, nil repugnat Chriſtianæ perfectioni, imò aliqua ex parte opitulatur, Nam & Elias, & Elizeus. & alii prophetæ habuerunt, diſcipulos ſiue miniſtros etiam qui mitterent aquam in manus eorum. Agnes item, Cecilia, Catharina, & Barbara glorioſſimæ uirgines Chriſtianæ perfectiſſimæ miniſtras habuerunt, & Apoſtoli Actor. 6. Delegerunt Diaconos, ne ipſi uerbo Dei relicto, miniſtrarent menſis. Quin licet legamus Chriſtum eorum & omnium magiſtrum & Dominũ ſemel illorum pedes lauiſſe Ioan. 13. non legimus tamen ipſum prædicta miniſteria inferiora obiiſſe, imò legimus ea ſuis delegaſſe, & ab eiſdem illa ſibi impenſa fuiſſe. Math. 26. ibi. *Vbi uis paremus tibi comedere paſcha.* & ibi. *Ite in ciuitatem* &c. & ibi. *Parauerunt, Paſcha*, & Ioan. 12. ibi. *Martha miniſtrabat* & ibi. *Iudas loculos habebat.* Tum quod arbitror ſuo tempore ſuis monialibus conceſſurum fuiſſe maximum illum Patriarchã noſtrum Auguſtinum, ut ex prædicta ſua epiſtola 109 ſatis colligi poteſt, vbi regulam ſuarum monacharum præſcribit, Quæ deſumpta uidetur ex regula ſuorum clericorum, & Canonicorum, & non contra, hæc ex illa: quum palam ſit, hos prius ſibi aſſociaſſe, quam ſuæ ſorori prædictas monachas licet contrarium ſenſerit Eraſmus Rotorodamus, a quo iure uidemur diſcedere. Tum quod licet in cap. ea quæ. §. Præcipimus de ſtat. mon. clerici ſeculares prohibeantur recipi ad præbendas in monaſteriis regularium poſſunt tamen habere alia beneficia in illis ad coadiuuandum eos modo non faciant vnum corpus cum monachis, nec habeant uocem in capitulo cum eis, ut tradit Hoſtien. recept. a Ioan. And. in d. § Præcipimus, & quamuis Pan. ibidem, & in conſ. 59. 2. partis teneat quod non poſſint habere benefitia ſiue titulos beneficiarios in eis fatetur tamẽ in d. §. Præcipimus n. 10. poſſe habere ſtipendia pro ſeruitio coadiutorio in diuinis officiis eis impendendo, quod & in c. Nullam. 18. q. 2 n. 37. ad ſimile propoſitum diximus; Tum denique quod etiã in urbe a Vi-

catio, & aliis regimini monaſteriorum monialium intendentibus, ſit facultas, aliquibus monaſteriis recipiendi aliquas nobiles puellas nutriendas ſanctiſque moribus imbuendas. Quod fieri poſſe palam præſupponit edictū Illuſtriſſimi Vicarii citatū ſupra n. quo ſub pœna 500. ducat. & aliis, edixit, ne quis loquatur, ſcribatuel mittat literas ad ullas Prælatas monachas, uel Zitellas, ideſt virgines ſeculares eis conuiuentes, & cómendatas. Tum demum, quòd per confeſſiones ſacras, & ſecretas multorū, noſcuntur aliqua ob quæ arbitror, ſacrorum ſacratumque regularium uitæ integritati non obeſse, imo forte prodeſſe, ut conuiuant eis aliquot miniſtri, uel miniſtræ ſeculares, quorum liberum teſtimonium opportune ferendum, timeri poſſit, tam contra prælatos, & prælatas, & uiſitatores contra quos non audent hiſcere ſibi ſubditi & ſubditæ quàm contra uiſitatos, & uiſitatas ſibi mutuo interdum coniurando parcentes, partim, ut id complures in officio continere poſſet, iuxta illud: oderunt peccare mali, formidine pœnæ, relat. a gloſ. in c. Irrefragabili. §. pen de off. ord. & in l. 1. ff. de iuſt. & iuſ. Partim, quod ut intereſt reipub. delicta puniri, cap. vt famæ, de ſent. excom. & l. Ita vulneratus ff. ad leg. Aquil. ita religionibus interdum expedit, tyrannides aliquot Prælatorum, & ſcelera nonnulla ſubditorum occulta, pateſieri, quum ſatius ſit famam quam animam perdi, quando utraque ſeruari non poteſt, arg. c. ſi peccauerit, 2. q. 1. & cap. Mennam, ead. cauſ. q. 4.

XIX. Interrogor quæſtionem illam nouam, ſed quotidianam. An regularis carens beneficio eccleſiaſtico, & habens penſionem ſibi cóſtitutam, quærat ſibi, an ſuæ penſioni, ſiue eius adminiſtrationi, an monaſterio & ordini ſuo ea quæ quærit ex illa vel aliunde ex ſucceſſione donatione vel ſua
68 opera & induſtria? Ad quam reſpondeo per ſequentia

Primum quod penſio dupliciter regulari conſtituitur, interdum quidē a prælato ſuo ordinario in bonis monaſterij aliqua de iuſta cauſa, puta ad ſe ſuſtentandum in ſcholis vel ad gerendum negotia in curia vel alibi, aut etiam pro veſtiario vel victu intra monaſterium, iuxta tradita in d.c. nullā 18. q. 2. a num. 41 Interdum a Papa ſuper aliquo beneficio vel alijs bonis eccleſiaſticis ad ſanctam Sedem Apoſtolicam uel ad alias eccleſias pertinētes. Quorum prius fieri poſſe probamus in d c. non dicatis num. 27. Poſterius autem probat ſecundum unum intellectum cap. niſi, de præb. vbi Panor. communiter recept. poſt alios id affirmat; & praxis quotidiana ſeruat. Eſt autem inter hæc duo magna differentia, nam penſionē priori modo poſitam poteſt reuocare ordinarius ſuperior: Poſteriore vero modo poſitam ſolus Papa, vt ſingulariter determinat Panor. recept. in d. c. niſi, ſub fin. & ſatis in c. edoceri, vbi Dec. de reſcript.

II. Quod neuter horum quærit quicquam ſibi, quia incapax eſt acquiſitionis temporaliū, vt late dicimus in c. non dicatis 12. q. 1. n. 13. & n. 20.

III. Quod probabiliter dici poteſt acquirere penſioni ſiue adminiſtrationi

tioni penſionis. ſiue iuri eam adminiſtrandi, ea quæ ex ipſa penſione vel eius cauſa quærit, ita quod eo modo poteſt adminiſtrare quæſita ex ea ac ipſam: vt ſi haberet penſionem 100. ſcutorum annuorum & non impenderet ſuis vſibus niſi 50. & ita decẽ annis quæreret 500. & forte alia plura ex reditibus eorum quæ emeret ex illis 500. vel 50 annuis ſuperfluentibus, ac de ipſa ſumma penſionis annuæ. Tum quia filiusfamilias & ſeruus perinde poſſunt adminiſtrare auctaria quæſita peculio ac ipſum peculium arg. l. 2. & 3. §. ſi filiusfam. & l. & ſi duo ff. de pecul. & quia qui concedit principale, videtur etiam acceſſorium concedere arg. l. cum principalis ff. de reg. iur. & c acceſſorium, eod. tit. lib. 6. Tum quia prædicta penſio eſt quoddã peculium, & regularis habens tale, quicquid acquirit ex eo, acquirit illi vt diximus in d. c. non dicatis nu. 44. ponendo differentiam inter habentem beneficium & habentem peculium.

IIII. quod quæſita aliunde quam ex penſione vel eius cauſa, quærit monaſterio vel ordini cui quæreret ſi non haberet penſionem arg. §. de ijs, inſtit. per quas perſ. nob. acquir. adiunctis quæ allegat gloſſ. eius in verbo proprietas, quatenus habet, ſeruum quærere vſufructuario ea quæ de ipſius re & operis ſuis quærit; Domino vero quæ aliunde, quamuis penſionarius prædictus differat a ſeruo vſufructuarij in hoc, quod hic quærit vſufructuario quæſita ex operis ſuis, Penſionarius autem prædictus non, niſi tantum ea quæ ex penſione vel eius cauſa quærit, Actus enim agentiũ nõ extenduntur vltra intentionem eorum l. non omnis ff. de reb. cred. cap. fin. de præb. & intentio cõſtituentium huiuſmodi penſiones regularibus non ſe extendit ad alia quam ipſam & ei acceſſoria. Eiuſmodi enim conſtitutio eſt quædam licentia & diſpenſatio circa legem de non habendo proprium facta quæ ſtricte interpretanda eſt c. 2. de fil. presb. lib. 6. & cap. quæ a iure, de reg. iur. eod. lib.

V. Quod ſi qua quæſita ex penſione & eius cauſa per regularem qui ea fruitur mortuo eo reſidua remanerent, deberentur monaſterio vel ordini cui alias quæreret. Tum quia ipſe non poteſt teſtari de illis auct ent ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ. & c. in præſentia, de prbat. Tum quia nullum alium hæredem poteſt habere ab inteſtato arg. illorum iurium & c. 2. de teſtam.

VI. Quod ratio diuerſitatis inter regularem beneficiarium & penſionarium cur ille quærit ſuo beneficio, & hic non ſuæ penſioni eſt, quod beneficium eſt quoddam ius habens vniuerſitatem & corpus bonorum, cui ueluti peculio quod augetur & diminuitur, quæri poteſt, & eſt quaſi perſona quædam ficta cui vt hæreditati & capitulo quæ ſunt perſonæ fictæ quæri poteſt arg. c. ex literis de iur. patr. Penſio vero eſt ius quoddam perſonæ adhærens quod non habet talem vniueſitatem vel corpus bonorum cui quæri poteſt, imo penſionario mortuo & remittente communiter moritur iuxta not. per Card. recept. in Clem. 1. de ſupplen. negl. præl. ex quo infertur primo quod etiãſi penſio conſtitueretur perpetua ita quod

vacare poſſet,& vacans impetrari,& conferri alteri, quæ verè & propriè beneficium eſſet vt ſentit Card.vbi ſup.& declarat Pan. in c. conquerẽte de cler.non reſid.nu.5.Conuenit enim illi eius definitio quam dedimus in Rubr.de præb.collecta ex Calder.& Felin.in cap.poſtulaſti,de reſcript. & Anchar.in c.1 de reg.iur.lib.6.& alijs alibi,ſi inquam etiam talis eſſet penſio,non quæreret ei ob rationes prædictas Ex quo ſubinfertur quod religioſus habens beneficium tum demum quærit ei,cum illud eſt præfectura ſeu prælatura,eccleſia vel aliud beneficium cui eſt vniuerſitas vel corpus bonorum ſeparatum ab alijs bonis eccleſiæ in qua eſt ſitum, qualia ſunt multæ Capellaniæ & dignitates & aliquot Canonicatus habentes præbendas ſeparatas ſiue bona ſeparata quæ dantur eis pro præbendis de quibus in c.ex literis de probat.vbi Panor.& lat.Decius,num.8.

VII. Hæc conſequi,quod regularis habens beneficium cui non ſunt bona ſeparata,ſed recipit portionem vel præbendam ex bonis eccleſiæ nõ quærit ei. An autem quærat eccleſiæ ex cuius bonis recipit ſuam portionem, An vero ſuo monaſterio & ordini,quæſtionis eſt nouiſſimæ & quotidianæ in illis qui per diſpenſationẽ Apoſtolicam habent Canonias, præbendas vel alias portiones in eccleſijs Cathedralibus & Collegiatis, vt nuper dum viueret habuit in eccleſia ſancti Petri ille illuſtriſſimo genere pro gnatus magno ingenio & eruditione acerrimoque iudicio ſupra communem aleam præditus Frater Thomas Manrricus Magiſter ſacri Palatij Reuerendiſſimus Et quidem iuri propius arbitramur, quærere illum eccleſiæ ea quæ ex tali beneficio quæreret,ea vero quæ aliunde, monaſterio vel ordini ſuo,& quod in caſu præfati Fratris Thomæ iuſte poterit reſponderi bona eius quæ aliunde quam ex præbenda canonicali quæſijſſet, quæ non erant pauca,ceſſiſſe monaſterio vel ordini ſuo præter ea quæ teſtamẽto de licentia Papæ facto alijs reliquiſſet Ex quibus videtur conciliari poſſe illas duas opiniones contrarias tractatas a nobis in d.c.non dicatis, a nu.quarum altera eſt Bart.in l ſeruus communis ff.de ſtipul.ſeru.quæ habet,regularem beneficiarium quærere ſuo beneficio quæſita ex illo, quæſita veru aliunde,ſuo monaſterio vel ordini. Altera vero cõtraria eſt Panor. in d.c in præſentia & communior canoniſtarum tenentium omnia quærere beneficio,& nulla monaſterio.Conciliari inquam poſſunt, ita vt hæc procedat in habente præfecturam ſeu prælaturam vel aliud beneficiũ habens vniuerſitatem vel corpus bonorum ſeparatum ab eccleſia. Illa vero Bartholi in habente beneficium cui non ſit tale corpus bonorum , & hoc attento iure communi,ſalua tamen conſuetudine contraria legitimè præſcripta,arg.c.fin. de conſuet.vel alia conſtitutione alicuius ordinis Papæ authoritate facta.

VIII. Quod inter regularem habentem penſionem, & habentem beneficium cui non ſit vniuerſitas ſeu corpus bonorum ſeparatum a bonis communibus aliorum,hoc diſtare videtur primo quod beneficiarius etiã

eaque

ea quæ ſua opera quærit, videtur quærere eccleſiæ cuius eſt illud beneficium: Penſionarius vero monaſterio & ordini cuius eſt regularis.

II. Quod penſionarius non poteſt adminiſtrare etiam dum viuit aliũde quæſita, beneficiarius vero ſic quamuis in eis monaſterium vel ordo poſt mortem ei debeat ſuccedere. Tum quia titulus ille beneficiatiatus iure communi facit eum habilem ad adminiſtrandum & faciendum in iudicio & extra iudicium ſine licentia ſuperioris ea quæ pertinent ad ipſum iuxta gloſ. in Clem. religioſus, de procur. & in c. religioſus de teſtam. eod. titu. lib. 6. & vtrobique notata, qualem non facit penſio. Tum quia videtur id habere conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres c. cum dilectus de conſuet. Tum quod conſuetudo celeberrimi monaſterij ſancti Iſidori legionẽſis habet quod vndecunque quæſita per Canonicos regulares eiuſdẽ etiam præſentatos ab eo & inſtitutos ab Epiſcopo in parochos eccleſiarũ parochialium conſuetarum iam inde ab antiquo tempore conferri eiuſdẽ monaſterii Canonicis adminiſtrentur quidem per ipſos dum viuunt ſed eis mortuis deueniant ad monaſterium diuidenda inter ipſoſmet Canonicos & regenda ac miniſtranda eodem modo quæ portiones ſuas priuilegiatas regunt & adminiſtrant.

SVMMARIVM.

Regularis quis agit & intra quantũ tempus de nulltiate profeſſionis n. 71. & 76.
Metus ceſſatio ſola non tollit reclamandi facultatem n. 71.
Profeſſio metu uel alias inualida, ut ualidatur uel inualidatur n. 71.
Ordinis ſuſceptio ad titulum religionis ſola non ratificat profeſſionem n. 72.
Bonus in dubio quis non præſumitur in ſuum damnum n. 72.
Profeſſionem contra ultra quinquennium non reclamatur n. 72. niſi & c. n. 76.
Profeſſio religionis duplex, expreſſa & tacita, quæ fit tribus modis n. 73.
Lex generalis omnẽ ſpeciem comprehendit etiamſi alicui nõ inſit tanta ratio n. 73
Profeſsio tacita per qualem habitus geſtationem annalem cenſeatur fieri n. 74.
Profeſsio tacita, eſt præſumpta, ſed non ſemper uera, & quæ tunc Confeſſarij pates n. 74. 75.
Regularis manens extra monaſterium iuſſu Prælati, uidetur manere intra n. 74.
Profeſſus an fiat coram Deo, qui geſtat anno habitum ſine animo profitendi, & ſine contrario negatiuè ſe habens n. 75.
Profeſſio metu facta, etiam cum uero animo profitendi non ualet, niſi poſtea ratificetur n. 75.
Regulari contra profeſsionem reclamaturo imponuntur ſeptem, quæ iuſta cauſa tollit, & quorum quinque forum conſcientiæ non tangunt n. 77.
Libero homini non eſt nimis oneranda libertas n. 78.

XX. Quæruntur illa quæ quotidie in vrbe occurrunt, An iuſto metu ingreſſus & profeſſus religionem, & in ea per aliquot annos perſeuerans poſſit reclamare, & an ſuſcipiendo ordines ſacros de licentia prælati, videatur adeo ratificare profeſſionem, vt contra eam reclamare nequeat? & quid ſi id fecerit poſt metus ceſſationem durante tamen impedimento ad reclamandum, & quid ſi poſt ceſſationem metus & impedimenti?

Ad quæ reſpondeo primo, quod poteſt reclamare durãte cauſa metus, & etiam ſtatim illa ceſſante per c. primum & ei annot. de hijs quæ vi & per c. Ad id. cum eis adnot. de ſponſal. ſtatim autem intelligitur id facere, ſi intra tempus arbitrio iudicis definiendum id fecerit, ſecundum Hoſt. Panor. & communem in d. c. primo, quia cum tempus ad aliquid faciendum, non eſt lege definitum propoſito arbitrio iudicis eſt definiendum l. 1. ff. de iur. delib. & c. de cauſis de off. iud. deleg. & eorum quæ accumulat Petrus rauennas in alphabeto aureo verb. arbitrio, & alij alibi.

II Quod non poterit poſtquam ceſſauerit metus, & prædictum tempus tranſierit, quia ita in religione perſtando videtur ſuam profeſſionem ratificare iuxta illud gloſ. d. c. ad id

Effuge cum poteris ne conſenſiſſe puteris,
Nam ſi perſtiteris, illius vxor eris

Quod eſt verum quoad forum exterius, quoad interius enim ſi ſemper renuit & nunquam voluit eſſe profeſſus, nõ erit talis arg. c. humanæ 22. q. 5. & c. tua de ſponſal. quia Deus cor reſpicit & non manum cap. ſi quid inueniſti 14. q. 5. quod nemo alius (quod meminerim) admonet.

III. Quod non ſufficit ceſſatio metus, niſi etiam ceſſent impedimenta iuſta quibus a reclamando impediatur, poterit enim reclamare longe poſt ceſſationem metus, ſi longo tempore illa durarent. Tum quia ſi illa ſun t iuris, ipſo iure nõ currit tempus l. 1. C. de ann. except. ſi autem ſunt facti, eſto currat reſtituitur l. & Attilicinus ff. de ſeruit. ruſt. præd. vt tradit Pan. quem ſequitur ibi Felin. in c. ex tranſmiſſa num. 13. de præſcrip. Tum quia tunc demum quis approbat metu factum ceſſante illo, quando potens reclamare, non reclamat. At licet metus ceſſet, ſi tamen alia iuſta impediunt a reclamando, vere dicitur non poſſe reclamare, & ſi ſtatim ceſſantibus illis reclamet, ſatis dicetur reclamare ſtatim poſt ceſſationẽ metus, cum antea non poſſit.

IIII Quod ex hoc infertur, recte nos reſpondiſſe nuper, potuiſſe reclamare quandam virginem iuſto metu patris & fratris profeſſã in monaſterio poſt eorum mortem, & poſt annum ab eorum morte elapſum, intra quem non potuit exire ã monaſterio, Abbatiſſa & monachis ei obſiſtentibus, nec manens in eo ad reclamandum procuratorem conſtituere eiſdem contradicentibus, etiam ſi forte potuiſſet exire demittendo ſe noctu de alta feneſtra, quod quædam alia fecit, id enim ſolum dicimus poſſe facere, quod commode poſſumus l. nepos proculo ff. de verb. ſig. cap. faciat 22.

q. 2.

q. 2. & ſalua honeſtate & æſtimatione iux. l. in hoc aptiſſimam filius, de condit. inſtit. quæ habet ea quæ pietatem & æſtimationem lædũt, dici impoſſibilia iuris, & conſtat huiuſmodi exitum lædere virginis æſtimationẽ.

V. Recte item reſpondiſſe cuidam conterraneo iuſto metu profeſſo, cui poſt ceſſationem metus varijs modis ſuperiores & ſocij viam veniendi ad vrbem nunc carcere, nunc verbere, nunc inedia, nunc grauiſſimis minis, nunc fugientis frequenti reuocatione & comprahenſione præcluſerunt poſſe reclamare, nec cenſendum eſſe profeſſum

72 VI. Quod ſuſceptio ordinum etiam ſacrorum durante metu vel iuſto impedimento reclamandi, non ſufficit ad præſumendum eum tacite profeſſum. Tum quia id nullo iure ſpeciali cauetur. Tum quia ſuſceptio ordinis eſt res ſeparata à profeſſione, & à ſeparatis non infertur l. papinianus exuli ff. de minor. Tum quod ſolus actus profeſſo proprius, qualis eſt præſtatio ſuffragij in Capitulo, & geſtatio habitus profeſſorum, non ſufficit ad illud vt mox dicetur qui tamen eſt proprior, profeſſioni quàm ordinum ſuſceptio, ergo neq; hæc ſufficit arg. cap. Cum in cunctis de elect. & Auth. multo magis C. de ſacroſ. eccleſ.

Non obſtat regula quod nemo in dubio præſumitur delinquere cap. 2. de reg. iur. & l. merito ff. pro ſoc. & quod delinquit qui cum non ſit religioſus, ſucipit ordines ad titulum religionis profeſſæ ergo ne metu profeſſus præſumatur delinquere accipiendo ordines, debet præſumi prius ſatificare ſponte profeſſionẽ metu factam, quo facto iuſte recipit ordines. Non, inquam, hoc obſtat, tum quia æque facile poteſt hoc dilui ac argumẽtum quod fieret ad probàdum huiuſmodi metu ingreſſum ratificaſſe profeſſionem per actus profeſſo propios, quos non poteſt bene facere non ratificata profeſsione, Tum quia omnia diluuntur reſpondẽdo quod Illa regula fallit, quando ex præſumptione bonitatis actus alicuius, reſultaret illum agenti damnum, per tex, iuncta gloſ. quæ putatur ſing. in l. Qui iuraſſe § ſi pater ff. de iureiur. quàm Bart. & communis ibi ſequitur, & Felin. in cap. fin. nu. 13. de præſumpt. quàmuis non ſatis placeat Alciato viro alioquin eruditiſsimo in III. reg. præſump. II. de præſump. ſed confirmatur per illam aliam regulam iuris lib. VI. Quod ob gram. alicuius conceditur, non debet in odium eius retorqueri, decũptam ex l. quod fauore C. de leg. & alijs multis, & in caũ. propoſito præſumptio bonitatis agentis, produceret præſumptionẽ mali contra eundem, & inductum in fauorem vnius, retorqueret in odium eius.

VII. Quod circa hæc ſic noue ſtatuit Concil. Trid. cap. xix. de regular. ſeſſ. 25. *Quicumque regularis prætendat ſe per vim & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe aut quid ſimile velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperiorum, nõ audiatur, niſi intra quinquemnium tantũ à die profeſsionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram*

ram

tam ſuperiore ſuo, & ordinario, quodſi antea habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquã apoſtata puniatur, interim vero nullo priuilegio ſuæ religionis iuuetur. hæc ibi. Ex quibus nota primo quod nemo eſt audiendus hodie ſuper inualiditate ſiue nullitate profeſsionis poſt quinquennium à die factæ profeſsionis.

II. Quod huic nouæ conſtitutioni videtur eſſe locus etiam in profeſſione tacita, quia loquitur generaliter de profeſsione, quã conſtat eſſe genus ad expreſſam, & tacitam c. porrectum, & c. vidua de regul. & c. nullus de elect. lib. VI. & Clem. eos, eod. tit. & lex diſponens indiſtinctè de genere, uendicat ſibi locum in omni eius ſpecie l. de pretio ff. de pub. in rem act. c. ſolitæ, de maiori. etiamſi tanta ratio eam non ſuadeat in vna, quanta in alia l. prima §. Quod autem, de al. lus. & d. cap Solitæ, ſi ſatis perpendantur, & poſt alios tradit Dec. in conſ. 669. nu. 3. Quis autẽ ſit ille dies à quo incipit currere hoc quinquennium clarum eſt in profeſsione expreſſa, quæ certo die fit, in tacita vero magis dubitari poteſt, quia illa fit multis modis: primo quidem per exercitium actus qui ad ſolos profeſſos ſpectat cum habitu profeſſorum diſtincto ab habitu nouitiorum c. vidua, de regular. etiam ſine perſeuerantia tridui ſecundum Ant. & panor. ibi contra Io. And. in cap. Ad noſtram eod. tit. etiãſi antea non erat nouitius: quia c. illud vidua, non requirit nouitiatum, ut ibi aduertit panor. modo ſciat quod per tale exercitiũ, & talis habitus geſtationem inducitur profeſſio ſecundum Inn. cõmuniter recep. ibidẽ, & meritò, quia ignorans, & errans nõ cõſentit l. ſi quis per errorẽ ff. de iuriſd. omn. iud. & modo id ſponte faciat vt habet idem c. vidua, de hijs quæ ui & c. Quod interrogaſti 27. diſt. modo item faciat talem actũ de conſenſu eius, qui poteſt eum incorporare religioni, per mox dicenda, licet nemo id moneat.

II. Modo fit profeſſio tacita per ſolam delationem habitus profeſſorũ ſine exercitio actus profeſſis proprij, modo ſit diſtinctus patenter in colore, ſciſſura vel forma ab habitu nouitiorum cap. primo ſub fin. princ. de regular. lib. VI. modo item ſciat quod per id iure vel conſuetudine fit profeſſio, & eum ſponte deferat ſecundum Inn. præcitatum, & modo illum accipiat ab eo, qui ſua propria vel mandata ſibi poteſtate poteſt eum incorporare religioni, quia nulla profeſſio poteſt conſtare, niſi duæ perſonæ concurrant quarum altera ſe obliget religioni, altera religionem obliget illi, continet enim profeſsio obligationem reciprocam facientis, & recipientis eam iuxta c. ad Apoſtolicam de regular. cum ei adnot.

III. Inducitur profeſsio tacita per delationem habitus nouitiorum annalem cap. ex parte de regular. & cap. primo eod. tit. lib. VI. etiamſi habitus ſit indiſtinctiſſimus qui dicitur talis quando profeſſi nouitij, & alij uitam communem agentes cum eis eodem vtuntur ſecundum gloſ. recept. in Clem. eos de regular. licet enim iure libri ſexti per talis habitus

ſuſcepti

ſuſcepti ab impubere geſtationem non ſiebat profeſſio magis quam per delationem patenter diſtincti per d. c. primum ſub ſi n. princ. cod. tit. lib. VI. fit tamen hodie per d. Clem. eos, adiunc. gloſ. eius recept. Pro quorum declaratione aduertẽdum primo Quod inter prædictam geſtationem annalem ingreſsi poſt pubertatem, & ingreſsi ante pubertatem videtur eſſe aliqua conuenientia, & aliqua differentia: Conuenientia quidem primo Quod neuter videtur profiteri, ſi habitus eſt diſtinctus patenter, id eſt in colore, ſciſſura, uel forma.

II. Quod iure antiquo c. ex parte & cap. ſtatuimus de regular. & iure vi. cap. primo eod. tit. lib. 6. quælibet diſtinctio habitus nouitiatus etiá latens impediebat profeſsionem, quæ per ſolam annalem geſtationẽ habitus inducitur in utroque.

III. Quod iure Clem. eos eod. tit. ſola diſtinctio patens in colore, ſciſſura vel forma in vtroque eam impedit, & non diſtinctio latens.

Differentia autem prior eſt quod dicto iure antiquo & lib. vi. ſuſcipiẽs habitum indiſtinctiſsimũ ante pubertatẽ nõ cenſebatur profeſſus geſtãdo illũ per annum etiam poſt pubertatem ut habet d. c primum poſt princip. de regular. lib. vi. ingreſſus vero poſt pubertatem ſic.

II. Quæ ex hac ſequitur: Quod prædicta Clem. non corrigit iura antiqua quoad geſtationem habitus indiſtinctiſsimi à pubere ſuſcepti, ſed quoad geſtationẽ habitus indiſtinctiſsimi ſuſcepti ab impubere ſic, quod panor. non aduertens lapſus eſt in d. cap. ex parte.

Aduertendũ II. Quod licet prædicta Clẽ. corrigat iura antiqua quoad geſtationẽ habitus nouitiatus diſtincti latenter ut prædictũ eſt, nõ tamen corrigit illa quoad geſtationem triduanam habitus profeſſorum latenter diſtincti, nam per eam perinde fit profeſſus vt olim iuxta. gloſ. ſol. d. Clẽ. quam ea ratione confirmo, quod Clem. illa facta ad augendas profeſ ſiões non debet operari earum diminutionem contra l. legata inutiliter ff. de adim. leg. cap. fin. de verb. ſign.

Aduertẽdum III. Quod delatio habitus prædicta annalis inducit profeſsionem, modo habitus nõ ſit diſtinctus patenter vt prædictũ eſt, quia ſi taliter eſſet diſtinctus, non cenſeretur facta profeſsio etiam per delationem 20. annorum ſecundũ gloſ. 2. quæ recepta eſt in d. Clem. eos, & modo illum geſtet in monaſterio per d. cap. primum ibi (in monaſterio permanſerit,) videtur autem geſtare in monaſterio, qui geſtat eum in loco vbi de ſuperioris mãdato manet, vt Sylueſt. adnotauit in verbo Religio. 3. quæſt. 19, verſ. 2. allegando Pan. in c. Cum illorum, de ſent. excom. qui tamen id non ibi ſed in cap. Ex reſcripto de iureiu. nu. 5. dicit, citando Abbatẽ antiquum in d. c. Cũ illorũ modo itẽ proteſtatio de nolendo profiteri non præceſſerit ſaltẽ iuſta de cauſa ſecundum gloſ. ult. d. Clẽ. & Io. And. in c. 1. & 2. & c. ex parte de regular. & in c. primo eod. tit. lib vi.

quem

quem ibi Dom. & frant. num. 3. ſequuntur quia non eſt contraria facto
ſed animi declaratoria, quæ prodeſt ſecundū omnes in c. Cum M. de con-
ſtit. non tamen requirit triduum, neq; vnum diem vltra annum, quia
nullus textus hoc conuincit, nec ſufficit propoſitnm mutandi abſdute vi-
tam vna cum ingreſſu religionis, imò neque votum de perſeuerando in re
ligione intrata, Tum per c. non ſolum de regul. lib. vi. quatenus diuidit
ingreſſum cum propoſito abſolute mutandi vitam ab expreſſe uel tacite
profeſſo. Tum per ſupradictam rationem quod profeſsio requirit duas
perſonas, Alteram quæ faciat, Alteram quæ recipiat, & poſsit recipere
profeſsionem, ut prædictum eſt.

Aduertendum IIII. ꝙ per præfatos modos faciēdi profeſſionē tacite
75 non fit, quis vere ſed præſumitur fieri ꝓfeſſus, hoc eſt in foro exteriori iudi
cabitur profeſſus, ſed ſi vere corā deo ſemper fuit aīo cōtrio requiſito ad ꝓ
fitendū, & ſe ad tria vota ſubſtantialia obligandū, non erit corā Deo profeſ
ſus, neq; regularis, & cōſequenter peccabit faciendo propria ꝓfeſſis, imo
& accipiēdo alimenta de bonis monaſterij cū obligatione reſtituendi, niſi
obſequia eius alia ratione ea mereantur, & contra, iuſte quoad forum con
ſcientiæ poteſt relinquere habitum, nec incurrit Apoſtaſiam, nec excom-
municationem quoad illud forum. Quare confeſſarij tam monachorum
quam monacharum confitentium ſe ſemper habuiſſe animum contrariū,
requiſito ad profitendū, licet verbo id expreſſe fecerint, vel multo & quāli
bet magno tempore habitum profeſſorū vel nouitiorum geſtauerint, ma-
gna prudentia & circumſpectione varia pro varietate perſonarum & cir-
cumſtantiarum debent eis conſulere & iniungere antequam eos abſoluāt,
vel certe abſoluere eos, ſi ſufficienter proponant ſe quæ iure tenentur face
re, facturos, & poſtea conſultis, ſi opus fuerit, doctioribus, admonere eos
illa, & alijs vt exeant, alijs vt mutato animo ratificent conſulere.

Quoniam autem tria diuerſa ſunt habere animum profitendi ſiue velle
profiteri, & habere animum non profitendi, ſiue nolle profiteri, & neutrū
eorum habere. ſiue nec velle nec nolle vt in ſimili in c. is qui & c. qui tacet
de reg iur. lib. 6. notatur aliud eſſe conſentire, aliud diſſentire, aliud neu-
trum eorum facere, & aliud velle aliud nolle, & aliud neque velle neq; nol
le: Quæri poteſt an qui geſtauit habitum per annum vel triduum prædi-
ctum ſine animo profitendi tacite, & ſine animo non profitendi tacite, ſed
negatiuo modo ſe habendo in foro conſcientiæ ſit profeſſus? & credo nō
eſſe ſicut ante Concil. Trid. & poſt illud, vbi nondum eſt receptū, qui poſt
contracta ſponſalia de futuro habuerunt copulam ſine vxorio affectu, ſiue
voluntate vt per id contraherent matrimonium, & etiam ſine affectu con
trario ſiue voluntate non contrahendi, non faciebant verum coram Deo
matrimonium, ſed ſolum coram hominibus præſumptum per not. in c. is
qui & c. tua de ſponſ. quia matrimonium carnale verum ſine vero & ex-
preſſo conſenſu non conſtat c. cum locum c. cum apud de ſponſal. & c. ſuf-
ficiat

ficiat 27.q.2.& l.nuptias non concubitus ſed cōſenſus facit ff. de reg. iur & argumentum a carnali matrimonio ad ſpirituale valet c.vbi periculum §.cæterū de elect.lib.6.& glo.in c.bone 2 de elect.dixi (ante Cōcil.Trid.) quia poſt illud vbi iam eſt receptum non eſt inuenire tale matrimonium præſumptum, vt diximus in man. confeſſ. c.25.nume. Tales autem ſuſpicor omnes fere eſſe qui ſuſcipiūt habitum nouitiatus animo faciendi profeſſionem expreſſam, quando requiſiti fuerint ſine animo prius profitēdi neque non profitendi, ignorantes vel non aduertentes an per ſolam geſtationem habitus annalem præſumatur vel non præſumatur fieri tacita profeſſio: Quos conſequenter arbitror non eſſe coram Deo & in foro conſciētiæ profeſſos. Quibus addo quod profeſſio iuſto metu facta non ſolum eſt nulla cum qui eam facit non profitetur vere nec vere conſentit, ſed fingit conſentire, at etiam cum vere profitetur & vere conſentit, ideoque non valet, donec ceſſante metu ratificetur. Tum quia matrimonium carnale iuſto metu contractum etiam cum vero animo contrahendi non valet per iura ſupradicta vt poſt Thom. & alios in 4.diſt.26.clare tradimus in Mā. Confeſ.cap.22.nu.51.in fin. Tum quia electio etiam vero animo ſed metu facta non valet per d.§.cæterum, cum tamen tanta libertas requiratur ad profeſſionem quanta ad matrimonium c.1.de his quæ vi, & tanto maior quam ad electionem, quanto longe fortius ligat, quam illa quæ facile conſenſu Papæ diſſolui poteſt c.quanto de tranſlat prælat.& c.niſi cū pridem de renunc hæc autem nullatenus vel certe vix, c.cum ad monaſteriū §.fin.de ſtat.monach.

Ex quibus omnibus infertur primo quod dies a quo incipit prædictum quinquennium eſt quoad profeſſionē expreſſam ille, in quo illa fit. Quoad tacitam uero ille in quo fit actus profeſſis proprius, in quo finitur triduū uel annus geſtationis habitus, per cuius lapſum prætenditur facta profeſsio.

II. Quod ſi metus uel impotentia reclamādi plus quam quinquennio durauerit poterit poſt illud ipſo iure uel reſtitutione audiri

III Quod recte conſuluerim multis religioſis leuiter uenientibus ad reclamandum in urbe contra profeſsiones expreſſas uel tacitas ante decem uel plures annos emiſſas, ut ad ſua monaſteria redirent, ne ſe impenſis & laboribus uanis premerent, neue Pont.Max. & Cardinales Illuſtriſsimos in id deputatos fruſtra faſtidirent. Contra uero aliquot alijs, ut impedimētis reclamandi quæ probare ſperabant coram eis propoſitis remedia cōuenientia peterent, quæ benigne fuere conceſſa.

77 II Principaliter noto ex prædicto c.19.quædam ob quorum ignorātiā multi etiam alias docti male conſuluerunt multis regularibus ut clam fugerent a monaſteriis & carceribus etiā habitu dimiſſo, ne in uia prenderētur ad reclamandum de nullitate profeſsionum ſuarum nulla alia facta diligentia in urbem uenirent. Concil.enim in d.c.19.ſtatuit ne quis ante re

clamare

clamationem habitũ dimittat 2. ne ſine licentia ob id a monaſterio etiã cũ habitu exeat 3. quod cauſas nullitatis coram ſuperiore & ordinario antea deducat 4. quod ſi antea dimiſerit habitũ, nullatenus ad allegandum ullã cauſam admittatur 5. quod ad monaſterium redire cogatur 6. quod tãquã Apoſtata puniatur 7. quod interim nullo priuilegio religionis iuuetur. Super quibus multa dici poſſent primo quidem ea non ligare in foro conſcientiæ ſaltem ad mortale præter 4. & 7. puto enim licere ceſſante ſcandalo & præiudicio alius corã Deo ei qui ſcit uel iuſte credit ſuã profeſsionẽ corã eius diuina maieſtate nõ ualere ante reclamationẽ dimittere habitũ & fugere de carcere & non deducere cauſas nullitatis coram ordinario & superiore & non redire ad monaſterium, & non teneri ad pœnam Apoſtatæ.

78 11 Quod etiam quoad forum exterius limitanda ſunt non procedere in eo qui iuſtam cauſam ea omittendi haberet, ut qui non poſset habere licentiam eundi ad reclamandum, nec ire niſi dimiſſo habitu, uel non permittitur cauſas ullas proponere coram prælato uel ordinario, quales uidimus aliquot in urbe, qui reſumpto in ea habitu benigne auditi ſunt. Quartum enim ex bono & æquo ita intelligo ut ſignificet neminem quidẽ non portantem habitũ religionis cum audiẽdus eſt audiri debere, ſed eum qui temere dimiſit, eo reſumpto audiri poſſe, iniquum enim & inhumanum videtur negare perpetuo audientiam ei, qui iuſtam cauſam habet reclamãdi, eo ſolo quod ad id faciendum dimiſiſſet etiã temere habitum, cùm id eſſet cogere liberum hominem per totam vitam ſeruire religioni, cui nullatenus obligatur, nec forte eſt capax illius propter defectũ cuiuſpiã in ea requiſitæ contra leges vetantes liberi hominis venditionem, & obligationem perpetuam ad manendum alicubi, vel ad ſubeundum onus nimis onerans libertatem, & rationem naturalem, qua illæ nituntur l. Titio §. Titio centum ff. de condit. & demonſtr. l. & liberi hominis ff. de contrah. empt. & l. prima præſertim in §. quæ onerandæ, & l. 2. in fin. ff. quar. rer. act. non dat & annot. per Bart. in d. §. Titio centum, & citata per eum, & addit. eius.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ROMAE.

Apud Victorium Elianum.

M. D. LXXIV

FINE

LABORATORIO RESTAURO
A. Lombardi
Via Valenida n. [illegible]
Tel. [illegible]
19711

Digitized by Google